ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΙΚΗ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ ΣΤΟ "MUSIC LIFE" (Κ. ΒΙΝΕΡ)

1.- Με δεδομένη την πυκνότητα ροής πληροφοριών που σήμερα συνεχώς αυξάνεται, το ενδιαφέρον των ακροατών -παγκοσμίως- δείχνει να στρέφεται στις "εθνικές-προοδευτικές" μορφές μουσικής. Νομίζετε ότι η Ελλάδα εκμεταλλεύεται την καλλιτεχνική-μουσική της ταυτότητα αρκούντως;

Μ.Θ. Καθόλου! Η "επίσημη" Ελλάδα (διότι περί αυτής πρόκειται) ανακαλύπτει συνήθως τις πολιτιστικές μας αξίες ύστερα από πολλές δεκαετίες για να μην πω αιώνες...

Εχοντας κάνει χιλιάδες συναυλίες σε όλες τις Ηπείρους έχω βεβαιωθεί απολύτως για την ιδιαιτερότητα της σύγχρονης ελληνικής μουσικής -και ιδιαίτερα του τραγουδιού- που μεταδίδει πάθος, ομορφιά και δόνηση αδιακρίτως φυλών και ηλικιών...

2.- Μια και η Παιδεία περνάει και πάλι κρίση, ποιά είναι τα στοιχεία που λείπουν για να επανέλθει το ελληνικό τραγούδι και σε ρόλο παιδευτικό;

Μ.Θ. Ούτως ή άλλως το καλό ελληνικό τραγούδι -δημοτικό, λαϊκό, έντεχνο-λαϊκό-εφ' όσον έχει αποδειχθεί ότι υπήρξε και είναι βασική τροφή της ψυχής των ελλήνων, θα έπρεπε να αξιοποιηθεί σαν σωστή και γόνιμη διαμόρφωση της ευαίσθητης παιδικής ψυχής στα Σχολεία. Ομως ακόμα πιο πολύ από τη στιγμή που οι μελωδίες αυτές ντύνουν ποιητικούς θησαυρούς της ελληνικής λογοτεχνίας, τότε γίνεται ένα πολύτιμο, ένα μοναδικό όπλο στα χέρια των εκπαιδευτικών... Η αγνόηση και μόνο αυτής της σύγχρονης πνευματικής δωρεάς, δείχνει πόσο εξακολουθούν να βρίσκονται εκτός τόπου και χρόνου όλοι αυτοί που ευθύνονται για το μαύρο χάλι της ελληνικής παιδείας.

3.- Αισθάνεστε πολίτης του "σφαιρικού χωριού" (global village); Είναι η μουσική, σαν γλώσσα, αρκετό μέσο για να υπάρξει ανθρώπινη επικοινωνία;

Μ.Θ. Είναι προφανές ότι οι άνθρωποι επικοινώνησαν μεταξύ τους πρώτα με τη μουσική και μετά με τη γλώσσα. Εξ άλλου η μουσική εκφράζει κατ' εξοχήν το υπερλογικό μας στοιχείο -τον ψυχισμό μας- που συγκριτικά με το λογικό είναι σχεδόν δύο φορές περισσότερο... Χωρίς την γνήσια μουσική-τροφή ψυχής οι άνθρωποι και τα έθνη καταδικάζονται σε ψυχική ξηρασία.

4.- Θεωρείτε ότι η Ευρώπη -πέραν της πολιτικοοικονομικής ένωσης- έχει (με τις επι μέρους πολιτισμικές ιδιομορφίες της) μια ενιαία πολιτισμική βαρύτητα;
Μήπως αυτή είναι απάντηση στην επικυριαρχία της Αμερικής;

Μ.Θ. Θα έπρεπε να είναι έτσι... Ομως προς το παρόν βιώνουμε μια βαθειά και διαρκή καθίζηση των πολιτισμικών και εν γένει των πνευματικών αξιών και δραστηριοτήτων στην Ευρώπη. Κυριαρχεί η Οιονομία και οι στρατιωτικές δεσμεύσεις στα πλαίσια του ΝΑΤΟ, που καταδικάζουν την Ευρώπη σε δορυφόρο της Αμερικής.

Γενικά υπάρχει πνεύμα παράδοσης άνευ όρων στην αμερικανική Αγορά που μεταξύ άλλων έχει καταστήσει την αμερικανική γλώσσα, τον αμερικανικό ήχο και την αμερικανική εικόνα δεύτερη συνείδηση των Ευρωπαίων -πολλές φορές ισχυρότερη από την πρώτη !

5.- Νομίζετε ότι ο Ελληνας τραγουδάει, διασκεδάζει, προβληματίζεται όσο παλιότερα; Τί έχει αλλάξει και γιατί;

Μ.Θ. Αυτή η δεύτερη συνείδηση -η αμερικάνικη- εδραιώνεται σιγά-σιγά και στη χώρα μας κερδίζοντας συνεχώς έδαφος... Ετσι μπροστά σ' αυτήν την εισβολή το γνήσια ελληνικό λειτουργεί σαν παλιομοδίτικο, ξεπερασμένο, που κάνει όλο και περισσότερους νέους να ντρέπονται ακόμα και να το σκέφτονται... Σ' αυτή τη φάση δεν βλέπω λύση. Μόνο ο χρόνος θα δείξει αν η Ελλάδα θα μεταβληθεί σε μια εξ ολοκλήρου πολιτιστική αποικία των ΗΠΑ ή όχι.

6.- Ποιά ήταν τα συναισθήματά σας όταν ξανάρθε στην επικαιρότητα η εκτέλεση του "Αν θυμηθείς τ' όνειρό μου" (Honeymoon Song) από παλιά ηχογράφηση των Beatles;

Μ.Θ. Μου άρεσαν κι εμένα οι Beatles. Ομως δεν τους έβαλα ποτέ πάνω από τα δικά μας τραγούδια... Ετσι απορώ με τον θόρυβο που γίνεται γιατί τραγούδησαν το τραγούδι μου... Ανάθεμα σ' αυτή τη δεύτερη συνείδηση που μας κάνει να αγνοούμε τις εθνικές μας αξίες και να τρέχουν τα σάλια μας τρέχοντας πίσω από τους ξένους. Φυσικά τους αγγλόφωνους...

7.- Ακούμε όλο και πιο συχνά τελευταία "κλασσικά" σας τραγούδια σε νέες -και ίσως απρόβλεπτες- ερμηνείες. Είναι μια ακόμη απόδειξη διαχρονικότητάς τους. Να περιμένουμε κι άλλες; Κάποια άμεσα σχέδια για την τρέχουσα χρονιά;

Μ.Θ. Εγώ δεν έχω τέτοια σχέδια. Είμαι ακόμα "εν ενεργεία" δηλαδή παράγω ακόμα έργο. Πρέπει να πω όμως ότι ελπίζω όλο και περισσότεροι νέοι άξιοι ερμηνευτές να προσπαθούν να δώσουν τη δική τους προσωπική σφραγίδα ερμηνεύοντας ξανά τους Κύκλους των Τραγουδιών μου, τα Ορατόρια και άλλες δημιουργίες. Και δεν κρύβω ότι από την πρώτη στιγμή που ασχολήθηκα με το έντεχνο-λαϊκό τραγούδι, από τον "Επιτάφιο", φιλοδόξησα να βάλω τα θεμέλια για μια Νέα Σχολή σύγχρονης ελληνικής μουσικής. Για τον λόγο αυτό ασχολούμαι ο ίδιος τώρα με την Εκδοση των Μουσικών μου Απάντων σε συνεργασία με τις Μουσικές Εκδόσεις "Ρωμανός" και τον Μουσικό Οίκο "Φίλιππος Νάκας". Πρόκειται για μια μεγάλη προσπάθεια ώστε η τυπωμένη πια μουσική μου να πάει παντού όπου υπάρχουν ενδιαφερόμενοι. Γι' αυτό θα σας παρακαλέσω να δημοσιεύσετε στο τέλος αυτής της συνέντευξης τον κατάλογο των έργων που έχουν ήδη κυκλοφορήσει και πού θα μπορούν να τα βρουν.

8.- Πιστεύετε ότι οι Ελληνες πνευματικοί δημιουργοί έχουν αρκετή στήριξη στο έργο τους από το κράτος;

Μ.Θ. Φαίνεται ότι ξεχνάτε ποιόν ερωτάτε. Στο Ελληνικό Κράτος εγώ προσωπικά οφείλω μόνο τα έξοδα μεταφοράς και διατροφής σε εξορίες και φυλακές. Το γεγονός ότι χάρη και στις δικές μου θυσίες σήμερα υπάρχει ένα δημοκρατικό καθεστώς που θα όφειλε να τιμά κατ' εξοχήν τους έλληνες πνευματικούς δημιουργούς μετατρέπει την αδιαφορία -έως εχθρότητα- των κρατούντων σε ιστορική ασχημία που οπωσδήποτε θα καταγραφεί στη συλλογική μνήμη σαν πράξη μυωπίας και αχαριστίας.

9.- Είναι γεγονός ότι τα αυθόρμητα ιδιωτικά πάρτυ έχουν σχεδόν εκλείψει σαν τρόπος διασκέδασης των νέων. Ποιά ήταν και είναι η σχέση σας με την ροκ ή την χορευτική μουσική γενικότερα;

Μ.Θ. Η εποχή του ροκ -στη δεκαετία του εξήντα- με βρήκε επικεφαλής του ζωντανότερου τμήματος της ελληνικής νεολαίας, να παλεύουμε σκληρά για την κατάκτηση των ελευθεριών και του δικαιώματος στη ζωή και τη μόρφωση που μας είχαν κλέψει οι τότε εξουσιαστές. Το ροκ το δικό μας ήταν ότι χορεύαμε κυριολεκτικά τις δυνάμεις καταστολής με τις δυναμικές παρεμβάσεις μας πληρώνοντας βαρύ καθημερινό τίμημα. Ετσι ήρθε η Δημοκρατία και όλα όσα χαίρονται σήμερα οι νέοι και οι νέες στην πατρίδας μας.

10.- Ποιές θα ήταν οι συμβουλές σας προς έναν νέο άνθρωπο που θέλει σήμερα να ασχοληθεί με την μουσική δημιουργία-σύνθεση;

Μ.Θ. Να μείνει έλληνας !

Αθήνα, 17.1.1999

Για το "Πρόγραμμα αγωγής του καταναλωτή"
"Η μουσική ως καταναλωτικό και πολιτιστικό αγαθό"

1.- Πόσο πιστεύετε ότι η μουσική μπορεί να λειτουργήσει ως καταναλωτικό και συγχρόνως πολιτιστικό αγαθό χωρίς το πρώτο να υποσκελίσει το δεύτερο;

Μ.Θ. Η Μουσική καθώς και όλες οι Τέχνες, όλοι οι πνευματικοί θησαυροί ανήκουν στο σύνολο της Κοινωνίας. Οι πολίτες πληρώνουν φόρους στο Κράτος, που μεταξύ των άλλων υποχρεώσεών του οφείλει να διαφυλάττει, να προστατεύει και να προβάλλει με όλα τα μέσα το ωραίο και το Καλό, όπου κι αν βρίσκονται. Με άλλα λόγια να λειτουργεί σαν μια ασπίδα στις αρπακτικές ορέξεις της ελεύθερης αγοράς, η οποία μέσω της υποκουλτούρας αποσπά από τους ανυπεράσπιστους πολίτες μυθικά κέρδη με τίμημα τον εκχυδαϊσμό και την αποβλάκωσή τους. Το ελληνικό κράτος παραμένει ακόμα βαθειά νυχτωμένο για να μην πω ότι είναι συνένοχο, δηλαδή βοηθάει, όχι φυσικά χωρίς αντάλλαγμα, την εκπόρθηση και εξουδετέρωση του ελληνικού πολιτισμού και του ελληνικού ήθους.

2.- Πιστεύετε πως ο κόσμος μπορεί να ξεχωρίσει την ποιοτική από τη μη ποιοτική μουσική;

Μ.Θ. Το Δημοτικό μας τραγούδι και στη συνέχεια το Λαϊκό είχαν μοναδική ποιότητα. Πώς την ξεχώριζαν οι αγράμματοι αγρότες και οι απλοί άνθρωποι του λαού και σήμερα δεν μπορούν να ξεχωρίσουν το καλό απ' το κακό άνθρωποι με διπλώματα, με ανέσεις, με ΙΧ και ό,τι άλλο συνιστά την καταναλωτική μας κοινωνία; Κάπου αλλού θα πρέπει να ψάξετε για τα χαμηλά επίπεδα της σημερινής ελληνικής κοινωνίας, που πράγματι παραδέρνει μέσα σε μια πρωτοφανή κρίση αξιών.

3.- Ποια είδη μουσικής πιστεύετε ότι προβάλλονται και γιατί;

Μ.Θ. Τα <u>καταναλωτικά</u>, γιατί αυτά αποδίδουν άμεσα κέρδη. Τα <u>ανόητα</u>, γιατί αυτά πλάθουν ανεγκέφαλους πολίτες. Τα <u>χυδαία</u>, γιατί ανταποκρίνονται στις αυξανόμενες ανάγκες της αυξανόμενης χυδαιότητας που εκπορεύεται από χυδαία κέντρα χυδαιότητας.

4.- Προωθούν οι δισκογραφικές εταιρίες ένα συγκεκριμένο είδος μουσικής; Και γιατί νομίζετε;

Μ.Θ. Μόνο για το χρήμα!

5.- Σε τι ποσοστό παράγουν οι δισκογραφικές εταιρίες ποιοτική μουσική;

Μ.Θ. Λιγότερο από ένα τοις εκατό!

6.- Τα ΜΜΕ ενδιαφέρονται να διαπαιδαγωγήσουν, να ανεβάσουν την πνευματική στάθμη του κοινού;

Μ.Θ. Το ανίθετο!

7.- Μπορεί η πολιτική μέσω της μουσικής να αποτρέψει την νεολαία να ασχοληθεί με τα πραγματικά προβλήματα που την αφορούν;

Μ.Θ. Υπάρχει κάθε είδους μουσική και κάθε είδος επιδρά διαφορετικά στον άνθρωπο. Σήμερα η πιο επικίνδυνη είναι αυτή που συντροφεύει τον χρήστη ηρωίνης κατά την "ιεροτελεστία" της ένεσης. Μάθετε ποια είναι αυτή η μουσική και από πού μας προέκυψε... Τα στρατεύματα της σημερινής ξένης κατοχής δεν φορούν τις στολές της Βέρμαχτ. Μια κοινωνία που σέβεται τον εαυτό της και κυρίως που αγαπά τις νεότερες γενιές θα έπρεπε από καιρό να ανακαλύψει και να εξουδετερώσει τις καινούριες μορφές των ψυχικών και ηθικών καταναγκασμών που αποσκοπούν στον ουσιαστικό αφελληνισμό της ελληνικής κοινωνίας.

8.- Κατά πόσο μπορεί μια μουσική να επηρεάσει θετικά ή αρνητικά τον τρόπο σκέψης, τον τρόπο δράσης, την πνευματική στάση και κατά συνέπεια να διαμορφώσει την νοοτροπία και την κουλτούρα ενός ανθρώπου, ενός λαού;

Μ.Θ. Οπως είπα και πιο πριν, υπάρχει κάθε είδους μουσική. Και φυσικά πρωταρχικά αυτή που μπορεί να μας επηρεάσει θετικά. Το πρόβλημα είναι ότι όλο και περισσότεροι έλληνες αδυνατούν να την ανακαλύψουν, γιατί κάποιοι έχουν τη δύναμη να τους εμποδίζουν. Και δυστυχώς το Κράτος συμμαχεί μαζί τους αν δεν είναι όργανό τους...

9.- Κατευθύνεται η παραγωγή και η διακίνηση της μουσικής;

Μ.Θ. Οπως κάθε βιομηχανική παραγωγή.

10.- Πόσο οι δημιουργοί είναι ελεύθεροι να εκφράσουν αυτό που αισθάνονται όπως θέλουν;

Μ.Θ. Πιστεύω ότι πάντοτε ήταν ελεύθεροι οι δημιουργοί να εκφράσουν αυτό που θέλουν. Το πρόβλημα υπήρξε και υπάρχει στις δυνατότητες του δημιουργού να επικοινωνεί με τους άλλους, δεδομένου ότι οι δίαυλοι επικοινωνίας ελέγχονται. Αλλοτε από το Κράτος και άλλοτε από τους ιδιώτες.

11.- Οι καταναλωτές μπορούν με τις προτιμήσεις τους να επηρεάσουν τους καλλιτέχνες στη δημιουργία τους;

Μ.Θ. Ο πολίτης-συνομιλητής επηρεάζει θετικά. Ο πολίτης-καταναλωτής, αρνητικά. Και όταν λέω "συνομιλητής' εννοώ τον φωτισμένο, τον διψασμένο για αληθινή γνώση και ομορφιά, κυρίως τον <u>υπεύθυνο</u>, αυτόν που λογοδοτεί κάθε στιγμή στον εαυτό του και στο κοινωνικό σύνολο. Ολα τα μεγάλα καλλιτεχνικά έργα έγιναν σε δημιουργικό διάλογο ανάμεσα σε δημιουργούς και φωτισμένους πολίτες.

12.- Τι γνώμη έχετε για τη μουσική που προσφέρεται στα κέντρα διασκέδασης;

Μ.Θ. Οι καταστηματάρχες, εξυπνότεροι απ' όλους, έχουν κάνει επιστημονικές μετρήσεις προκειμένου να κατατάξουν τα τραγούδια ανάλογα με την επίδρασή τους στον καταναλωτή. Ενα τραγούδι λειτουργεί θετικά όταν σπρώχνει τον πελάτη να παραγγέλνει ποτά και λουλούδια και ανεβάζει τις γυναίκες στα τραπέζια. Ως συνθέτης δεν μπορώ να έχω καμμιά σχέση μ' αυτού του είδους τη μουσική ούτε και με κείνη που εμπνέει τους ναρκομανείς. Βέβαια υπάρχει ένα κοινό σημείο: ο ήχος. Αλλά σε πόσες και πόσες περιπτώσεις με το ίδιο υλικό δεν κάνουμε αντίθετα πράγματα;
Προσωπικά δεν έχω τίποτα εναντίον της διασκέδασης. Εγώ είμαι άλλωστε αυτός που είπε ότι πρέπει να υπάρχει μουσική για να μας κάνει να ξεχνάμε και μουσική για να μας κάνει να θυμόμαστε.
Ομως αυτό που γίνεται σήμερα σ' αυτά τα κέντρα διασκέδασης φανερώνει ένα λαό σε παρακμή που κάτω απ' τους εκκωφαντικούς ήχους και τις ζωώδεις συμπεριφορές προσπαθεί να καλύψει το απόλυτο ψυχικό και πνευματικό κενό μέσα στο οποίο σφαδάζει.

13.- Τι γνώμη έχετε για τα "ελληνάδικα" κ.λπ. ;

Μ.Θ. Καμμία...

14.- Σε ποια μουσικά ή άλλα στοιχεία στηριχθήκατε;
15.- Πιστεύετε ότι σήμερα μπορεί να υπάρξουν συνθέτες του δικού σας διαμετρήματος;
16.- Τι γνώμη έχετε για τη σημερινή μουσική σκηνή;

17.- Τι μήνυμα έχετε να μας δώσετε;

Μ.Θ. Δεν ελπίζω πια παρά μόναχα σε ένα θαύμα...

Αθήνα, 18.1.1999

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

Στα Πεταχτά

ΧΩΡΙΣ ΝΕΡΟ ;

Η Κρυοπηγή χωρίς νερό;
Να το πιστέψω δε μπορώ!!
Τι λέει η Καμαρίνα;
– Εδώ περνάμε φίνα!!

Με αυτό το επίγραμμα θέλουμε να προκαλέσουμε μια απάντηση από κάθε αρμόδιο και τώρα από τον νέο Δήμαρχο κ. Λάζαρο Πιπιλίδη αλλά και από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Πρέβεζας.

ΤΟ ΣΤΕΓΑΣΤΡΟ

Το στέγαστρο στην πρώτη στροφή προς Αγιά από Ανθούσα έμεινε "μισό". Χωρίς τζάμι στα δυο παράθυρα, ασοβάτιστο. Το δάπεδο, όταν βρέχει πολύ, γεμίζει νερό. Η "πλάκα" φτιάχτηκε κατά τέτοιο τρόπο ίσια, χωρίς λίγη κλίση, και στάζει κι αυτή. Τι να γίνει; Δεν πρόλαβε να το φτιάξει σωστό η προηγούμενη και "μακαρία τη λήξει" Κοινότητα και η ανάδοχος εταιρία "Εργοδομή Ηπείρου", που το είχε γκρεμίσει με τη διαπλάτυνση του δρόμου από Ανθούσα έως και τη στροφή.

ΥΔΡΕΥΣΗ ΠΑΞΩΝ & ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΠΑΡΓΑΣ

Η "Ηχώ των Παξών", που βγαίνει από την "Ένωση των Απανταχού Παξιών" στην Αθήνα, στο φύλλο Δεκεμβρίου 1998 αναδημοσίευσε το σχόλιο που είχε κάνει η εφημερίδα μας στις 30-11-98. Την ευχαριστούμε θερμά.

Έτσι για το πρόβλημα ενημερώθηκε με πληρότητα η Κοινή Γνώμη των απέναντι πανέμορφων νησιών – Παξοί και Αντίπαξοι. Ας ευαισθητοποιηθούν όλοι μαζί και η εφημερίδα είναι πάντα στη διάθεσή τους.

Και πάλι ευχαριστούμε θερμά την "Ηχώ των Παξών".

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΑΝΘΟΥΣΑ-ΑΓΙΑ ΕΩΣ ΤΗΝ 1η ΣΤΡΟΦΗ

Σε δύο μήνες σχεδόν θ' ανοίξουν οι "πόρτες" της τουριστικής περιόδου 1999.

Οι τουρίστες, ντόπιοι και ξένοι, θα έχουν και πάλι την περσινή εικόνα με τα μπάζα στις άκρες του δρόμου – ριγμένα άτσαλα και αβασάνιστα – αλλά ακόμη θ' αντικρύσουν ξανά ό,τι άχρηστο έχουν κάποιοι (παλιοκρεβάτια, παλιοσίδερα, νάυλον, τσουβάλια με διάφορα άχρηστα οικοδομικά υλικά.

Ο κ. Δήμαρχος και το Δημοτικό Συμβούλιο Πάργας και οι Πρόεδροι των Τοπικών Διαμερισμάτων Αγιάς και Ανθούσας ας ενδιαφερθούν ώστε μέχρι και τον Απρίλιο να έχει αλλάξει όψη ο χώρος στις άκρες του δρόμου στο τμήμα αυτό!

Β' ΦΑΣΗ ΕΡΓΟΥ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ

Προχωράει γοργά η Β' φάση του έργου της αποχέτευσης στην πόλη της Πάργας – δαπάνης 800.000.000 δρχ.

Ανάδοχος εταιρία: Αφοί Κηρομύτη ΑΤΕ, Αθήνα. Συνεκτελέστρια εταιρία: Εργοδομή Ηπείρου, Πρέβεζα.

Ο Βιολογικός Καθαρισμός, προϋπολογισμού δαπάνης 1.000.000.000 δρχ. καθυστερεί 5 χρόνια τώρα. Εναπόκειται στο νέο Δήμο η τύχη του.

ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΜΟΡΦΗΣ ΚΑΙ ΣΠΑΘΑΡΑΙΩΝ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΟΝΤΑΙ

Ενώ πριν λίγα χρόνια εξυπηρετούνταν από το Δημόσιο Ταμείο και την Οικονομική Εφορία Πάργας (σήμερα ΔΟΥ) ξαφνικά πριν λίγα χρόνια τους πήραν από την Πάργα και τους πήγαν στη ΔΟΥ Ηγουμενίτσας. Με αποτέλεσμα να πηγαίνουν 40 χιλιόμετρα μακριά, να πληρώνουν τριπλάσια απ' ό,τι στην Πάργα που απέχει μόλις 10 χιλιόμετρα, να χάνουν όλη την ημέρα.

Με λίγα λόγια, αντί αποκέντρωση και ποιοτική αναβάθμιση της ζωής, ταλαιπωρία και περισσότερα έξοδα. Πώς να μην ερημώνει η ύπαιθρος και τα μικρά χωριά;

Δίκιο είχε ο άνθρωπος που έλεγε στο καφενείο: «Ξέρεις τι είναι να πηγαίνεις 40 χιλιόμετρα αντί 10 και να χάνεις και ολόκληρη τη μέρα;»

Τι λέει ο Νομάρχης Θεσπρωτίας αλλά και οι Βουλευτές της Θεσπρωτίας και ο Υπουργός;

Ο Ηλίας Ζέρβας άφησε γρήγορα, πρόωρα και ξαφνικά τα εγκόσμια

Φίλος εκλεκτός και αγαπητός, αγαπούσε την εφημερίδα και τιμούσε τους αγώνες της. Ανήσυχος, δημιουργικός, επαναστατικός, λάτρευε το χωριό του και το Φανάρι και μου έλεγε: «Γράφε, φώναζε, έχει ανάγκες ο τόπος μας».

Φτωχότερη η Χόχλα κι ολόκληρη η περιοχή. Η εφημερίδα με βαθιά οδύνη συμμετέχει στο βαρύτατο και απρόσμενο πένθος για το χαμό του Λεβέντη Ηλία Ζέρβα, εκφράζει δε στην οικογένειά του τα θερμά της συλλυπητήρια.

Σαν ύστατο φόρο τιμής η εφημερίδα φιλοξενεί τη νεκρολογία του που δημοσιεύτηκε στο φύλλο του Δεκέμβρη στα "Θεσπρωτικά Νέα" του Κώστα Γκόρτζιου, στην Αθήνα.

«Αναπάντεχα και απρόσμενα απεβίωσε στο Κερατσίνι του Πειραιά ο επιφανής εκεί συμπατριώτης μας ΗΛΙΑΣ ΖΕΡΒΑΣ ετών 65 με καταγωγή το Κουκούλι της Πρέβεζας όπου διακομίσθηκε η σορός του και κηδεύτηκε πάνδημα. Ο θάνατός του θρηνείται σαν μια δυσαναπλήρωτη απώλεια στην παροικία των Ηπειρωτών του Πειραιά.

Ο εκλιπών σπούδασε αυτοδύναμα και παράλληλα με εργασία στην ΑΣΟΕ και με την αποφοίτησή του ασχολήθηκε με βιοτεχνία και εμπορία ποτών και καταξιώθηκε στην αγορά.

Παράλληλα αναμίχθηκε στη Δημοτική, Κοινωνική και Πολιτική ζωή της περιοχής και αναδείχθηκε σε υπολογίσιμο παράγοντα με έντονη παρουσία, πολλαπλές διασυνδέσεις και πολύπλευρο φιλικό,περιβάλλον.

Διαπνεόμενος δε από φιλελεύθερα ιδεώδη είχε ενταχθεί στην οργάνωση της ΕΔΗΚ με πρωταγωνιστικό ρόλο. Και στη συνέχεια στην Ένωση Κέντρου και το ΠΑΣΟΚ σαν κομματικό στέλεχος της Β' εκλογικής περιφέρειας Πειραιά και είχε πάντα βαρύνουσα γνώμη. Διετέλεσε δε και αιρετός Δημοτικός Σύμβουλος και άφησε ανεξίτηλη τη σφραγίδα της προσφοράς του.

Ενώ και στον Επιστημονικό και Επαγγελματικό χώρο πρόσφερε πάντα τις καλές του υπηρεσίες.

Ήταν επίσης υποδειγματικός οικογενειάρχης, φλογερός Ηπειρώτης και αλτρουϊστής άνθρωπος.

Και έχαιρε μεγάλης εκτίμησης απ' όλους τους χώρους.

Αιωνία του η μνήμη!»

"ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΠΑΡΓΑΣ"

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ
(προπληρωτέες)

Ετήσια	δρχ.	3000
Εξάμηνη	δρχ.	1500
Τράπεζες	δρχ.	20000
Δήμοι	δρχ.	25000
Κοινότητες	δρχ.	15000
Οργανισμοί - Ενώσεις - Βιομηχανίες	δρχ.	20000
Τουριστικές Επιχειρήσεις	δρχ.	20000
Τουριστικά Γραφεία	δρχ.	15000
Ενισχυτική	δρχ.	5000

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Αμερικής	δολλ.	100
Ευρώπης	μάρκα	100

Διαφημίσεις-Ανακοινώσεις-Δημοσιεύσεις ιδιωτών κ.λπ ιδιαίτερη συμφωνία

Έτος ίδρυσης 1958
ΕΔΡΑ ΠΑΡΓΑ
Προσωρινό Γραφείο ΑΓΙΑ
τηλ. (0684) 35237
fax (0682) 29668
Ταχ. Διεύθυνση:
48060 ΠΑΡΓΑ
Ταχ. θυρίδα 44

Εκδότης-Ιδιοκτήτης-Διευθυντής
ΚΩΝ/ΝΟΣ Ι. ΖΩΤΟΣ

Εκτύπωση:
ΕΚΔΟΤΙΚΗ Ο.Ε.-
Γ. ΜΠΕΖΕΒΕΓΚΗΣ & ΣΙΑ
Π.Τσαλδάρη 37,
τηλ. 24719, ΠΡΕΒΕΖΑ

Η εφημερίδα κυκλοφορεί σε 15νθήμερη βάση

Νόμου 780/1978
Α.Δ.Α. 2556/1958

κ. Θεοδωράκη, 8-2-99
Σας στέλνω την Εφημερίδα, στην οποία στη "γωνίτσα" δημοσιεύω το "ποίημα" εμπνευσμένο από την εκπομπή της παραμονής της Πρωτοχρονιάς 31-12-98.
Εάν η εφημερίδα φτάσει στα χέρια σας γιατί δεν έχω διεύθυνση και είναι εύκολο, θα παρακαλούσα θερμά να την στείλετε και στον κ. Λιβανελί!!
ευχαριστώ [signature]

Λευκάδα

Η γωνίτσα μου

ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΖΩΤΟΥ

Η έμπνευση για το ποίημα αυτό προήλθε από μια εκπομπή της ΕΤ-1, την παραμονή του νέου έτους.

31/12/98, ώρα 23.35

Λίγο πριν, εικοσιπέντε μόλις λεπτά,
ακόμα ψυχορραγεί ο χρόνος που είμαστε,
άκουσα το ποίημα του αληθινά
Μεγάλου και Τρανού Λιβανελί
Τούρκου Συνθέτη και Ποιητή, Μέγα,
του πεντα γραμμου Μίκη!

Απ' την απέναντι γωνιά του Αιγαίου.
Εδώ στην άκρη κι εγώ του Ιόνιου
με τον δικό μου τρόπο και λόγο,
αναρωτιέμαι: Ποια κατάρα δέρνει
τους λαούς μας και δεν "μπορεί" ν' αναστηθούν
Μοναδικέ Λιβανελί;

Μα σταυρωμένοι στων μαρτυρίων τους Σταυρούς
και στων πολέμων τους "θούριους", που μόνο
συμφορές μας έχουν φέρει και... Νεκρούς
μυριάδες, ανάμεσό μας και στους δύο Λαούς
Πανανθρώπινε Μίκη!

Μήνυμα πρέπει να φύγει Αγάπης και Ειρήνης.
Μέσα απ' την Αγάπη και τις μεγάλες μορφές,
τις μορφές σας, Μίκη Θεοδωράκη και Λιβανελί.
Ποιοι είμαστε; Εσείς είσαστε εμείς, εμείς
είμαστε εσείς. Ο ανώνυμος Λαός, που μας
οδηγείτε στο Φως!

Θάρθει το Φως, ανάμεσο στο Αιγαίο: Το 'χει
υπογράψει ο Θεός!

Κ. Ιονίτης

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ν. ΚΩΤΣΗΣ
ΚΑΡΔΙΟΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ
ΕΙΔΙΚΕΥΘΕΙΣ ΣΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ
ΜΕΤΕΚΠΑΙΔΕΥΘΕΙΣ ΣΤΗ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ
τ. ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟΥ
ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΕΔΙΜΒΟΥΡΓΟΥ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΙΩΑΚΕΙΜ 33 • 2ος ΟΡΟΦΟΣ
ΑΘΗΝΑ 10675 • ΤΗΛ-FAX: 7293277
ΚΙΝΗΤΟ: 0932-298298

ITS
INTERNATIONAL TRAVEL SERVICES
ANTONIS ZIGOURIS
Managing Director ITS
5. Ag. Althanasiou str.
480 60 Parga Greece
Tel: +30 684 31833/31683/31684
Fax +30 684 31834

ΣΠΥΡΟΣ ΒΕΛΕΝΤΖΑΣ
ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΟΦΘΑΛΜΙΑΤΡΟΣ
• Εφαρμογές ακτίνων LASER
Διαβητική αμφιβληστροειδοπάθεια
Αποκόλληση αμφιβληστροειδούς
Γλαύκωμα κ.λπ.
• Οπτικά πεδία • Φακοί επαφής
Π. Τσαλδάρη 62, Πρέβεζα
τηλ. Ιατρείου 24579 - Οικίας 24362
ΔΕΧΕΤΑΙ: Πρωί 8.30-1.00, Απόγευμα 6-8 (εκτός Δευτέρας-Τετάρτης)
Σάββατο πρωί με ραντεβού

κ. Μίχα Θεοδωράκης – Αθήνα

ΤΙΜΗΣ ΕΝΕΚΕΝ

Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΠΑΡΓΑΣ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΣΕ: ΠΡΕΒΕΖΑ•ΑΡΤΑ•ΘΕΣΠΡΩΤΙΑ•ΓΙΑΝΝΕΝΑ•ΚΕΡΚΥΡΑ•ΠΑΞΟΥΣ

Παρασκευή 29 Ιανουαρίου 1999 Αριθ. Φύλλου 699 Έτος 41ο Τιμή Φύλλου δρχ. 100 Κ. ΖΩΤΟΣ 480.60 ΠΑΡΓΑ Τηλ. 35.237

ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΑΔΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΠΗΣ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΥ ΑΓΙΑ-ΠΕΡΔΙΚΑ ΚΥΡΙΑΡΧΕΙ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

Η ακαριαία παρέμβαση της εφημερίδας μας, τα άρθρα της εφημερίδας, η δημοσίευση του ιστορικού της υπόθεσης αυτής αλλά και τελευταία η δημοσίευση της ανακριβούς προσφυγής του ΚΤΕΛ Θεσπρωτίας προς τον Περιφερειάρχη Ηπείρου, με την οποία πέτυχε προσωρινά τη διακοπή του δρομολογίου του ΚΤΕΛ Πρέβεζας Πάργα-Αγιά-Πέρδικα, πήρε διαστάσεις. Ευαισθητοποίησε τις συναδέλφους "Ελεύθερο Βήμα" και "Εγνατία" της Ηγουμενίτσας – ημερήσια και εβδομαδιαία αντίστοιχα, οι οποίες το κράτησαν και το κρατούν στην επικαιρότητα (τις ευχαριστούμε θερμά)...

Ήδη στο χθεσινό φύλλο το "Ελεύθερο Βήμα" ασχολείται με το θέμα στην πρώτη σελίδα με τίτλο (σε πλαίσιο) «Επιμένει η... Φωνή της Πάργας ότι είναι άδικη» (το οποίο παραθέτουμε). Αναδημοσιεύει ακόμη την επιστολή (fax) που έστειλε ο διευθυντής μας στον Αλ. Παπαδόπουλο.

Από πλευράς κατοίκων τόσο του Δήμου Πάργας όσο και της Κοινότητας Πέρδικας στα μέσα του Γενάρη έγινε ένα άτυπο δημοψήφισμα:

Δηλαδή, ο διευθυντής της εφημερίδας Κ. Ζώτος ως άμεσα θιγόμενος από την κατάργηση του δρομολογίου – διότι αγωνίστηκε 40 χρόνια για να γίνει επιτέλους ο δρόμος Αγιά-Πέρδικα – συνέταξε μια αίτηση, ολιγόλογη αλλά αληθινή, και ζήτησε την υπογραφή των κατοίκων Αγίας Κυριακής, Πάργας, Ανθούσας, Αγιάς και Πέρδικας. Αντιπροσωπευτικά, υπέγραψαν σύνολο 310 από τους οποίους οι 92 από την Πέρδικα. Είναι ένα γραπτό "γκάλοπ", αληθινό και αυθόρμητο. Η αίτηση των κατοίκων απευθύνεται προς το ΚΤΕΛ Πρέβεζας για να εδραιωθεί έτσι η σωστή θέση της εφημερίδας αλλά και να αντιληφθεί ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας Ηπείρου ότι παραπλανήθηκε. Το δε ΚΤΕΛ Θεσπρωτίας να καταλάβει τη "γκάφα" του.

Όσον αφορά τώρα την καλοπροαίρετη πρόθεση της συναδέλφου "Ελεύθερο Βήμα" να δικαιολογήσει τα αδικαιολόγητα του ΚΤΕΛ Θεσπρωτίας, δεν βλάπτει την υπόθεσή μας, αλλά τη βοηθάει. Με την ευκαιρία αυτή τονίζουμε ότι στην επιστολή του προέδρου του ΚΤΕΛ Θεσπρωτίας απαντήσαμε και του εξηγήσαμε ότι δεν τη δημοσίευσε η εφημερίδα διότι τη θεώρησε απαράδεκτη και επέστρεψε τους χαρακτηρισμούς της για το διευθυντή της εφημερίδας, ότι δηλ. είναι "συνήγορος" του ΚΤΕΛ Πρέβεζας.

Δεν αντιδικούμε με το ΚΤΕΛ Θεσπρωτίας. Δεν μπορεί όμως να θεωρεί 6.000 κατοίκους του Δήμου Πάργας και της Κοινότητας Πέρδικας υπηκόους ή σκλάβους του και υποχρεωμένους να μένουν χωρίς συγκοινωνία – διότι θα έχανε συγκοινωνιακό έργο το ένα ΚΤΕΛ από το άλλο. Ξέχασε και ξεχνάει το ΚΤΕΛ Θεσπρωτίας πόσο μεταφορικό έργο έχει αφαιρέσει από το ΚΤΕΛ Πρέβεζας μόνο από Πάργα έως Αγία Κυριακή, 30 χρόνια τώρα. Ας το υπολογίσει μόνο του. Και δεν είναι μόνο αυτό...

Πέρα όμως από όλα να φροντίσει να ανακαλέσει την προσφυγή αυτή διότι εάν το θέμα φύγει από τα όρια της Περιφέρειας προς Αθήνα ή πάρουν άλλη τροπή τα πράγματα από τους θιγόμενους πολίτες της περιοχής Πάργας, που δεν «ανήκει στο Νομό Θεσπρωτίας», τότε θα είναι αργά: Θα έχει ανεπανόρθωτα εκθέσει το γενικό Γραμματέα Περιφέρειας Ηπείρου κ. Δημήτριο Καλουδιώτη.

<u>Υποσημείωση</u>: Πρέπει να αντιληφθεί το ΚΤΕΛ Θεσπρωτίας, η Κοινότητα Πέρδικα και ο Νομάρχης Θεσπρωτίας ότι τους πολίτες κατοίκους του νέου Δήμου της Πάργας και της Πέρδικας δεν τους ενδιαφέρει τι θα κάνουν τα δύο ΚΤΕΛ των Νομών Θεσπρωτίας και Πρέβεζας. Ας τα βρουν μόνοι τους. Η εφημερίδα δεν είναι ούτε μεσάζων, ούτε δικηγόρος, ούτε συνήγορος κανενός. Η εφημερίδα είναι το βήμα του πολίτη. Εκφράζει τις ανάγκες του, τις αγωνίες του και τα προβλήματά του και γι' αυτούς αγωνίζεται. Απάντηση για τη διακοπή του δρομολογίου έχει δοθεί – και δεν ανατρέπεται – με τη δημοσίευση του ιστορικού της υπόθεσης σε προηγούμενο φύλλο. Είναι τόσο απλό και αληθινό, που δεν χωράει άλλη επεξήγηση. Η αίτηση των κατοίκων τα λέει όλα. Και αν υπήρχε χρόνος και κόπος θα είχαν υπογράψει και οι πέτρες. Εκείνο που ζητάει ο αναφερόμενος πολίτης είναι η άμεση δρομολόγηση του διακοπέντος δρομολογίου, που για τη γωνία αυτή είναι ανάγκη ζωής και ύπαρξης. Όλα τα άλλα ας τα βρουν μόνα τους τα ΚΤΕΛ, διότι είναι ενέργειες και πράξεις έξω από το αίτημα των κατοίκων, που προαναφέρουμε. Τελεία και παύλα.

Τι έγραψε το «Ελεύθερο Βήμα»

«Για το θέμα αυτό είχαμε ξαναγράψει και δημοσιεύσαμε την επιστολή-απάντηση του ΚΤΕΛ Θεσπρωτίας, το οποίο έθετε το θέμα στις αρχές και βάσεις που λειτουργούν τα ΚΤΕΛ, εξηγώντας έτσι ότι ο Γ.Γ. Περιφέρειας Ηπείρου στην απόφασή του έκανε εφαρμογή του Νόμου...

Για να βοηθήσουμε τους αναγνώστες αναφέρουμε πως το θέμα αφορά την απόφαση του Γ.Γ.Π. Ηπείρου κ. Καλουδιώτη να ακυρώσει την απόφαση του Νομάρχη Πρέβεζας βάσει της οποίας το ΚΤΕΛ Πρέβεζας πραγματοποιούσε δρομολόγιο Πάργα-Αγιά-Πέρδικα και επιστροφή, μετά από ένσταση-διαμαρτυρία του ΚΤΕΛ Θεσπρωτίας, αφού η Πέρδικα είναι στο Νομό Θεσπρωτίας και όχι Πρέβεζας, κάτι που γνωρίζει το ΚΤΕΛ Πρέβεζας που έπρεπε, για να πραγματοποιήσει το δρομολόγιο αυτό, να έλθει πρώτα σε συνεννόηση με το ΚΤΕΛ Θεσπρωτίας...

Αυτή και μόνο η κίνηση που δεν έκανε μαρτυρά δόλο στο σκοπό του δρομολογίου αυτού.

Παρόλα αυτά όμως η συνάδελφος «Φωνή της Πάργας» επιμένει ότι η απόφαση του κ. Καλουδιώτη είναι άδικη, γι' αυτό έστειλε στον Υπουργό Εσωτερικών, Δημ. Διοίκησης & Αποκέντρωσης κ. Αλέκο Παπαδόπουλο επιστολή στις 9.11.98 και σχετικό Fax υπενθυμίζοντας την επιστολή.»

ΓΙΑ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΝΑ ΜΗΝ ΚΛΕΙΣΕΙ Η ΤΑΠΗΤΟΥΡΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΣΤΗ ΦΙΛΙΠΠΙΑΔΑ

Μαθαίνουμε ότι το Υπουργείο Ανάπτυξης σκοπεύει να κλείσει την Ταπητουργική Σχολή της Φιλιππιάδας (ΕΟΜΜΕΧ). Γιατί και για ποιο λόγο; Μήπως αυτή εμποδίζει να μπούμε στην ΟΝΕ; Για όνομα του Θεού! Θα την ερημώσουμε ακόμη την ύπαιθρο; Θα πετάξουμε στο δρόμο τόσες εργαζόμενες γυναίκες; Θα μας καταριέται η Ιστορία.

Η πρώην Επίτροπος της ΕΟΚ και σήμερα Υπουργός Ανάπτυξης κ. Βάσω Παπανδρέου πιστεύουμε ακράδαντα ότι δεν θα υπογράψει μια αρνητική και ζημιογόνα απόφαση για την πόλη της Φιλιππιάδας και για τις ηρωίδες γυναίκες της που τόσα χρόνια εργάστηκαν και εργάζονται. Δεν θα θελήσει να τις πετάξει άνεργες στην απόγνωση και στην πικρία. Η τυχόν υπογραφή μιας τέτοιας απόφασης από την κ. Υπουργό δεν θα συμβαδίζει με την τόσο λαμπρή και ωφέλιμη πορεία της τόσο στον τόπο όσο και στο Κίνημα.

Να μην κλείσει, λοιπόν, η Ταπητουργική Σχολή στη Φιλιππιάδα, για να μην ταραχθεί στο γαλήνιο ύπνο του και ο ιδρυτής του ΠΑΣΟΚ Ανδρέας Παπανδρέου.

ΣΠΥΡΟΣ Φ. ΚΑΝΕΛΛΟΣ

ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΩΤΟΡΙΝΟΛΑΡΥΓΓΟΛΟΓΟΣ

Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

ΚΕΝΤΡΟ

ΑΚΟΟΛΟΓΙΑΣ ΑΛΛΕΡΓΙΑΣ ΙΛΙΓΓΟΥ

Οδός Σπηλιάδου 16

(Πλατεία Ανδρούτσου)

τηλ. 0682-26171, ΠΡΕΒΕΖΑ

Ώρες: πρωί 9-1, απόγευμα 6-8

εκτός Σαββάτου

& απογεύματος Τετάρτης

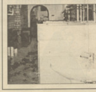

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ

Ιωάννης Ε. Μελίδης

ΑΡΧΑΪΚΑ ΠΛΑΚΙΔΙΑ

ΠΑΛΑΙΑΣ ΚΟΠΗΣ

ΠΛΑΚΑΚΙΑ - ΕΙΔΗ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

ΕΠΙΠΛΑ ΜΠΑΝΙΟΥ ΑΞΕΣΟΥΑΡ

ΝΕΡΟΧΥΤΕΣ ΜΠΑΤΑΡΙΕΣ

ΦΥΣΙΚΟΙ ΓΡΑΝΙΤΕΣ - ΤΖΑΚΙΑ

(πλήρης σειρά ολων των προϊόντων)

ΠΑΡΓΑ

(απέναντι από το Κέντρο Υγείας)

Τηλέφ. 0684 - 32376

Κινητό 094 - 545381

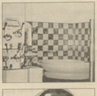

Administrations-Aktionen Kutulas-Engelhardt

Januar 1999

1. Fertigstellung eines Theodorakis - Prospekts (sehr, sehr wichtig und kompliziert)

2. Teilnahme an der größten Musik-Messe der Welt - MIDEM (Cannes)
Theodorakis/Stand mit Partituren und CDs

3. Gespräch mit Schott über internat. Notenvertrieb

Februar-März 1999

Mailing/Aktionen Deutschland
Brief von den Administratoren & Prospekt & Werkverzeichnis

1. An 300 Orchester
(inkl. 1 CD von Intuition)

2. An ca. 60 Musikschulen
(inkl. einer Liedpartitur)

3. An alle deutschen Opernhäuser
(inkl. ELEKTRA-CD)

bis Ende 1999

Notendruck
1. Die Metamorphosen des Dionysos (deutsche Fassung)
2. Canto General (sinfonische Fassung)

<u>Administrations-Aktionen Kutulas-Engelhardt</u>

Januar 1999

1. Fertigstellung eines <u>Theodorakis - Prospekts</u> (sehr, sehr wichtig und kompliziert)

2. Teilnahme an der größten Musik-Messe der Welt - MIDEM (Cannes)
Theodorakis/Stand mit Partituren und CDs

3. Gespräch mit Schott über internat. Notenvertrieb

Februar-März 1999

<u>Mailing/Aktionen Deutschland</u>
Brief von den Administratoren & Prospekt & Werkverzeichnis

1. An 300 Orchester
(inkl. 1 CD von Intuition)

2. An ca. 60 Musikschulen
(inkl. einer Liedpartitur)

3. An alle deutschen Opernhäuser
(inkl. ELEKTRA-CD)

bis Ende 1999

<u>Notendruck</u>
1. Die Metamorphosen des Dionysos (deutsche Fassung)
2. Canto General (sinfonische Fassung)

ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ ΜΙΚΗΣ-ΜΙΧΑΗΛ «συνομοταξία αγγέλων»,

(η Κρήτη, η μεγαλοσύνη το θείο και η προσφορά στο όνομα του.)

Η Δυτική Ευρωπαική μπαγκέτα αμήχανη μες την παλάμη του . Οι μεγαλύτερες συμφωνικές ορχήστρες παγωμένες γεμάτες δέος μπροστά του. Περπατά αργά σταθερά ανεβαίνει στο πόντιουμ κοιτάζει το πρώτο βιολί ύστερα τον σολίστα...δίνει το έναυσμα. Το θαύμα συντελείται... « Γνωστή είναι η διεθνής αναγνώριση του Θεοδωράκη ως συνθέτη τραγουδιών όμως είναι λιγώτερο γνωστό ότι ο Θεοδωράκης είναι ο πρώτος Ελληνας συνθέτης ο οποίος κατάφερε να εισχωρήσει στις αίθουσες συναυλιών κλασικής μουσικής του Δυτικού κόσμου με ελληνικά έργα.»

Κρατά την πέννα του ακούραστα, χρόνια τώρα, απο το 1937 και χαράζει νότες στο πεντάγραμμό του. Οταν κουράζεται σηκώνει το βλέμμα ψηλά αντικρίζει την ακρόπολη και τα καλοκαίρια την απέραντη γαλάζια θάλασσα στο Βραχάτι, ύστερα σκύβει και συνεχίζει.

Κοινωνός του πνεύματος της αρχαίας Ελλάδας, της δημοκρατίας και του μαρξισμού, της τραγωδίας και του Διονυσιασμού. Ο Μίκης Θεοδωράκης ανέμιξε δημιουργικά το ελληνικό με το δυτικό, το παραδοσιακό με το συμφωνικό, το αρχαίο και βυζαντινό με την όπερα, το χθές με το σήμερα. Εφτιαξε Σχολή, έφτιαξε Είδος, έφτιαξε Παράδοση Ελληνική.

« Τι θέση έχει η Ελλάδα μέσα σε αυτό τον ηχητικό κόσμο » αναρωτιέται. Δεν έγραψε για να εκφραστεί, ως μονήρης αλαζόνας ή απόκοσμος μεγαλοφυής. Εγραψε αναζητώντας την συνθετική ταυτότητα του Ελληνα δημιουργού μέσα στην ιστορία του στις υπάρχουσες κοινωνικοπολιτικές συνθήκες. Ο Μίκης Θεοδωράκης αναζητά την μουσική ταυτότητα της Ελλάδας και την διαμορφώνει.

«Υπήρχαν μπροστά μου δύο προβλήματα. Πρώτο το πρόβλημα της Τέχνης. Δεύτερο το πρόβλημα της τέχνης με το κοινό-με το λαό. Το ένα έκρινε το άλλο...η σωστή μελέτη της ζωής όλων των μεγάλων καλλιτεχνών και γενικότερα των πνευματικών ανθρώπων μας δείχνει ότι το έργο τους είναι τόσο πιο μεγάλο όσο πιο μεγάλος υπήρξε ο δεσμός τους με το ιστορικό περιβάλλον τους και τα προβλήματα. Όλοι οι μεγάλοι καλλιτέχνες δημιούργησαν για την εποχή τους. Για μια συγκεκριμένη χώρα, λαό ,κοινό. Στην προσπάθεια να εκφράσουν τέλεια την εποχή τους, μπόρεσαν να δημιουργήσουν έργα αθάνατα, που εκφράζουν όλες τις εποχές όλους τους λαούς, όλη την ανθρωπότητα...

Επλασα σιγά σιγά εντός μου το μεγάλο ιδανικό της ζωής μου να δημιουργήσω μεγάλες ηχητικές τοιχογραφίες, όμως με υλικά απολύτως ζωντανά.Με αναγκαιότητα και αλήθεια...-το πιο σπουδαίο- ήθελα το μεγάλο αυτό «φρεσκο»* να το νιώθει όλος ο λαός να το αγαπά όλος ο λαός να το λογαριάζει για κάτι εντελώς δικό του που βγαίνε, απο αυτόν και απευθύνεται σε αυτον. Ετσι απάντησα μέσα μου σε αυτά τα δύο ερωτήματα- προβλήματα».

Είναι ένας σύγχρονος Σολωμός αποπειράται τους Ελέυθερους Πολιορκημέμους, οι δοκιμές του δεν έχουν αναπαμό. Εργα συμφωνικά,

θ

μπαλέτα, όπερες, τραγωδίες, τραγούδια χορωδιακά, μουσική δωματίου μουσική για θέατρο, για αρχαίο δράμα, για κινηματογράφο, έντεχνο λαικό,συλλογές κύκλοι τραγουδιών. Σύνολο 280 προσωπικοί δίσκοι, 50 εκατομύρια αντίτυπα, 570 παραγωγές με ένα ή περισσότερα τραγούδια του.
Δεν υπήρξε αποκομένος ούτε απο το καινωνικό ούτε απο το καλλιτεχνικό του περιβάλλον, μελοποίησε όλους τους μεγάλους μας ποιητές, συμπορεύτηκε, υποστήριξε, και ολοκλήρωσε την τέχνη των ομότεχνων του, απλόχερα, γεναιόδωρα ανέδειξε στιχουργούς σκηνοθέτες τραγουδιστές καλλιτέχνες.

Ο Μίκης Θεοδωράκης έχει συγκεκριμένη άποψη, μουσική, συνθετική, αισθητική, υφολογική, ερμηνευτική. Δεν είναι ένας «φωτισμένος αυτοδίδακτος» έχει μαθητεύσει σε σπουδαίους ευρωπαίους δασκάλους και Σχολές. Είναι βαθύς γνώστης της συμφωνικής μουσικής, είναι Μύστης, εραστής των πραγμάτων, συνθέτης υποδομής. Το ογκώδες πολύπλευρο συνθετικό αλλά και συγγραφικό του έργο απασχολεί ακαδημαικούς, και μουσικολόγοις τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Στην Ευρώπη υπάρχουν Μουσικολογικά ακαδημαικά τμήματα που συστηματικά μελετούν και επεξεργάζονται το έργο του.

Στην βάση των έργων του υπάρχει ο ρυθμός, ο αδιάκοπος, ο ατελείωτος, ο ακατάληπτος ρυθμός της Ελλάδας και ιδιαίτερα της Κρήτης..
«Βέβαια πίσω απο τους ρυθμούς τους Ελληνικούς και τα εθνικά χρώματα κρύβεται ένα πρόσωπο και μια εποχή ».

Ο Μίκης είναι ελλάδα, η ιστορία άφησε τα σημάδια της στο κορμί και τις νότες του, η ψυχή του είναι ματωμένη, οι μελωδίες του έχουν μέσα τους την ζωή και τον θάνατο, τον πόλεμο, την απώλεια, το αδιέξοδο και μέσα εκεί την πίστη την δύναμη, την ελπίδα. Ενας Ελληνας Μεγάλος ένας προφήτης μουσικός, ένας τραγουδοποιός.

Ο Μίκης είναι πάνω απο όλα «ποιητής» χρησμένος με το θείο χάρισμα του δημιουργού, του πλάστη, απο την σιωπή φτιάχνει μελωδία, απο το σκοτάδι αρμονία, απο το μηδέν το απόλυτο. Φτιάχει ποιότητες που δονούν την ψυχή, τα όνειρα και τις απελπισμένες νύχτες των ανθρώπων.

Οσο και να συναναστραφείς τον Μίκη Θεοδωράκη δεν απομυθοποιείται, είναι απρόβλεπτος με χιούμορ αιφνιδιαστικό, αγαπά τα κουβανέζικα πούρα, την ζωή, τους αγθρώπους, την ισότητα, αγαπά την μουσική του. Μπροστά στον Μίκη νίωθεις αμήχανα ότι και να'σαι όποιος και να 'σαι, αισθάνεσαι λίγος, μικρός, φθαρτός, με ένοχη συνείδηση.

Απο τα πήλινα χέρια του φευγουν πουλιά, νότες χρώματα, τραγούδια δάκρυα, ελπίδα, αγκαλίες. Είναι πανανθρώπινος, είναι ηγέτης, είναι αγωνιστής, είναι συνεπής στον εαυτό του, είναι αληθινός είναι ο επίγειος Διας που κατακεραυνώνει με την αστραπή του όταν βλέπει το άδικο. Κρατά μέσα του την ισορροπία του κόσμου, τη ζυγαρία της δικαιοσύνης. Διευθύνει με μαεστρία τις προσδοκίες, την ελπίδα, τα βλεμματα και τις ψυχές μας.

Ελισάβετ Παπαγεωργίου

12

GREGORIS

in Concert

begleitet von der

"Münchner Mikis Theodorakis Group"

Αξιότιμοι κυρίες και κύριοι
Αγαπητοί συμπατριώτες φίλοι και φίλες του Μονάχου.

Πιστεύοντας, ότι η Μουσική του παγκοσμίου φήμης Μουσικοσυνθέτη μας *Μίκη Θεοδωράκη*, παραμένει ζωντανή στις ψυχές τόσο των Ελλήνων, όσο και όλων των ανθρώπων που αγάπησαν την Μουσική του, γνωρίζοντας δε, ότι σε όλον τον πλανήτη υπάρχουν - ορχήστρες, χορωδίες, group's,- κάτω από την ονομασία [π.χ. χορωδία Στοκχόλμης Μίκης Θεοδωράκης κ.λ.π.] γεννήθηκε η αναγκαιότητα, στον τόπο που ζώ και εργάζομαι, να δημιουργήσω κάτι παρόμοιο.
Έτσι, λόγω της μακρόχρονης προσωπικής φιλίας και συνεργασίας μου με τον Μίκη, θεώρησα απαραίτητο, να δημιουργηθεί ένα ισάξιο Group, που μπορεί να σηκώσει το βάρος της Μουσικής του.

Μετά απο προσπάθειες, προσπάθειες, **προσπάθειες**... επιτέλους ΒΡΕΘΗΚΑΜΕ!!!
Κοινό γνώρισμα όλων μας, είναι η αγάπη προς την Μουσική του Μίκη, ώστε να γεννηθεί το *"Münchner Mikis Theodorakis Group"*,
το οποίο αποτελείται απο:

(Αλφαβητική σειρά)

Αλέξης Δρούκας. . . . . Κρουστά - Τραγούδι
Γιώργος Παπαγεωργίου . . . . . .Πλήκτρα - Ακορντεόν - Τραγούδι
Γρηγόρης Τζιστούδης . . . . Μπουζούκι - Ενορχήστρωση
Ντανιέλα . . . . Τραγούδι
Σάκης Στρατόπουλος . . . . Λαγούτο - Κιθάρα - Τραγούδι
Τέο Μητρέντσης . . . . Μπάσσο - Τραγούδι
Χρήστος Παπαχρήστος . . . . . . Φλάουτο - Καβάλι - Τραγούδι

Το πρώτο μας Κονσέρτο έχει προγραμματιστεί, για τις 21 Μαρτίου 1999 στο **" Black Box - Gasteig ".**

Πρόκειται για κάτι καινούργιο στην Πόλη μας και πιστεύοντας στην δύναμη της Μουσικής, ελπίζουμε να βρεί Έκφραση στο πρόσωπό σας.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων......

Gregoris Tzistoudis Tel: + 49 - 89 - 60 60 19 50
Fax: >> >> 60 60 19 51)

Internet: WWW.gregoris.de
E-Mail: webmaster@gregoris.de
E-Mail: gregoris@gregoris.de

13

1.
Μίνη
Θεοδωράκη

ΕΘΝΟΣ 27/2/99

ΕΠΩΝΥΜΩΣ

Καλλιτεχνικές εκλάμψεις

Κάποτε ξεσηκώναμε τον κόσμο. Τώρα, απλώς, τον διασκεδάζουμε...

Από τον Στέφανο Ληναίο

Συγκινητικό το ξύπνημα μερικών καλλιτεχνών... Εστω κι αν κοιμούνται όλες τις άλλες μέρες...

Ολοι εμείς που μια ζωή ολόκληρη, γνωρίσαμε πάμπολλες άγριες μέρες, θα θέλαμε να συζητήσουμε κάποια πράγματα με τους νεωτέρους μας, για να μην κάνουν, τουλάχιστον, τα ίδια λάθη τα δικά μας...

Η γενιά μας είδε πολλούς Οτσαλάν να αγωνίζονται, να βασανίζονται, να προδίδονται, να εξευτελίζονται, να εξορίζονται, και να σφάζονται σαν σκυλιά πεταμένα στο δρόμο.

Από τον Ρήγα Φερραίο μέχρι τον Λουμούμπα και από τον Βελουχιώτη μέχρι τον Γκεβάρα. Από τον Γρηγόρη Λαμπράκη μέχρι τον Ούλοφ Πάλμε και από τον Μπελογιάννη και τον Πλουμπίδη μέχρι τους Ιρλανδούς, Παλαιστίνιους και Κούρδους πατριώτες.

Με αποτέλεσμα η γενιά μας να γεννηθεί και να μεγαλώσει όχι μόνο στο καμίνι των αγώνων αλλά και στη λάσπη της αλληλοκατασυκοφάντησης, της προδοσίας και του εξοντωτικού φανατισμού.

Από τα λάθη των πρώτων κυβερνήσεων του 1821, τα χαλκεία των ανακτόρων και τις υποτέλειες πολλών πρωθυπουργών του αιώνα μας, μέχρι και τα ιστορικά λάθη ακόμη και προοδευτικών κομμάτων...

Από τις ευθύνες όλων μας για τις συμφορές των εμφυλίων σπαραγμών, μέχρι και το ξεκουρέλιασμα της μοναδικής μας ελπίδας να ξαναγεννηθούμε, μετά τη μαύρη δικτατορία.

Και σήμερα, στα πρόθυρα μιας, άνισα, ενωμένης, Ευρώπης, και στην ασφυκτική αγκάλη του πλανητάρχη μας, το ίδιο βιολί. Αλληλοϋπονομεύσεις, αλληλοσπαραγμοί, αλαζονείες και εγκληματικά λάθη.

Το χρέος της δικής μας γενιάς λοιπόν, δεν είναι η απλή συμμετοχή σε συγκινητικές, καλλιτεχνικές εκλάμψεις, αλλά η σκληρή γλώσσα της αλήθειας, απόσταγμα της ματωμένης εμπειρίας μας.

1. Την ώρα που οι καλλιτέχνες θα τραγουδάνε και οι διανοούμενοι θα βγάζουν λόγους στην εξέδρα της Πλ. Συντάγματος, να μην ξεχνούν ότι προηγείται η ελευθερία, η αξιοπρέπεια, και η εθνική ανεξαρτησία της πατρίδας μας και έπεται των Κούρδων. Μια πετσοκομμένη Ελλάδα είναι άχρηστη και για τους Κούρδους.

2. Την ώρα που θα τραγουδάνε, να σκεφτούν γιατί οι παντοδύναμες, ξένες, μυστικές υπηρεσίες δεν άρπαξαν τον Οτσαλάν, οποιαδήποτε στιγμή ήθελαν, αφού το μπορούσαν. Γιατί το έκαναν την ώρα που ήταν σε ελληνικά χέρια; Είχαν τον λόγο τους... Και σύντομα θα μαθευτεί. Οπως μαθεύτηκε δημόσια, πρόσφατα, ότι πίσω από τις Ερυθρές Ταξιαρχίες και τη δολοφονία του Αλντο Μόρο, ήταν η CIA!!!

3. Την ώρα που θα ονομάζουν προδότες, όλους αυτούς που με τα αμέτρητα λάθη τους, έπαιξαν το παιχνίδι των πολυεθνικών μυστικών υπηρεσιών, δεν θα πρέπει να ξεχνούν ότι αυτός ο τόπος έχει πληρώσει πολύ ακριβά την ευκολία μας να βαφτίζουμε τους πάντες προδότες...

4. Κι ακόμη, ας βάλουν κάποιους στίχους στα τραγούδια τους, που θα μιλούν για μια γνήσια φιλία των Ελλήνων, των Κούρδων και των Τούρκων πολιτών, πέρα από άχρηστους εξοντωτικούς εξοπλισμούς και αξεπέραστα, τάχα, αδιέξοδα. Και, ας εκφράσουμε, έστω και τραγουδιστά, μια ιλαροτραγική απορία του δικού μας λαού προς τους Κούρδους:

«Ρε παιδιά... Αφήσατε έναν ολόκληρο Οτσαλάν, να τον γυρνούν από... αυλή σε αυλή, ανυπεράσπιστο, μόνο κι αβοήθητο, τρεις αδύναμες γυναίκες και τρεις πασίγνωστοι Ελληνες, σούπερ, αφελείς πατριώτες;».

Τέλος, μερικοί βασανισμένοι καλλιτέχνες, ας γυρίσουν δίπλα τους να διαπιστώσουν ότι τους σιγοντάρουν και πολλοί επώνυμοι συνάδελφοί τους που στα δύσκολα χρόνια των αγώνων μας, μέχρι και προχθές ακόμη, όχι μόνο απουσίαζαν, αλλά σαμποτάριζαν και την πιο απλή εκδήλωσή μας σε όλα τα τηλεπαραθυράκια της παρέας τους. Είναι τα γνωστά παραχαϊδεμένα παιδιά του διεθνούς κατεστημένου, με οποιαδήποτε πολιτική κατάσταση. Αύριο, πρωί πρωί, κιόλας, μετά την «ηρωική» έκλαμψή τους, θα γυρίσουν στα στέκια τους, τα ξενυχτάδικά τους, το καζίνο τους και τα χρηματιστήριό τους...

Αυτά είχαμε να πούμε στους νεωτέρους μας. Καλές οι συναυλίες, καλές οι εκλάμψεις, αλλά λίγες. Εκτονώνουν πια, δεν ξεσηκώνουν. Η γνώση σε βάθος των γεγονότων και η διαρκής εγρήγορση όχι μόνο σε «εθνικοαπελευθερωτικά» ζητήματα, αλλά και στην καθημερινή μας ζωή, ολοκληρώνουν τον σύγχρονο, μαχόμενο, πνευματικό άνθρωπο. Το επάγγελμά του να το κάνει λειτούργημα. Να μην γίνεται δούλος του εργοδότη του ή του κόμματός του. Να συμμετέχει στα συνδικαλιστικά δρώμενα και να μην τα χαρίζει σε ανάξιες μειοψηφίες. Και, τέλος, να απαλλαγεί από το άρρωστο Εγώ και να έλθει στο δημιουργικό Εμείς...

Διαφορετικά, δικαίως θα μας ισοπεδώνουν όλους αποκαλώντας μας λαπάδες, λιποτάκτες και κουραμπιέδες... Και ένας, μάλιστα, παλιός και παρακαϊδεμένος σκηνοθέτης, μας έβρισε άγρια, πρόσφατα, στο περιοδικό «Εψιλον», δεν διαμαρτυρήθηκε κανείς και σήμερα πλέον... παριστάνει και το... πρωτοπαλίκαρο των καλλιτεχνών!!! Είπε επί λέξει:

«Δεν σέβομαι και πολύ τον κόσμο των καλλιτεχνών... Ξέρω τι ευτέλεια πλανιέται ανάμεσά τους»...

ΤΡΙΤΗ 9 ΜΑΡΤΙΟΥ 1999 ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

Χορός ΣΕΛ 3

Σμαήλλου προς Παπαζώη

Εν όψει της ανακοίνωσης των επιχορηγήσεων για το χορό (κλασικό και σύγχρονο) η **Σοφία Σμαήλλου**, χορογράφος και διευθύντρια του Χοροθεάτρου Ναυσικά απευθύνεται στη νέα υπουργό Πολιτισμού **Ελισάβετ Παπαζώη**, ζητώντας της να μην λάβει υπ' όψιν της την αρνητική γνωμοδότηση της Επιτροπής Χορού. Η κ. Σμαήλλου είχε ως γνωστόν, προσφύγει στο Συμβούλιο Επικρατείας, ζητώντας ακύρωση της απόφασης του τότε υπουργού Πολιτισμού, κ. ... του Μικρούτσικου, με την οποία δεν είχε επιχορηγη... ναι. μεν, το Συμβούλιο Επικρατείας τη δικαίωσε, η ... δοτική, όμως, επιτροπή του υπουργείου συνέχισε να ε... στην αρνητική της προς τον υπουργό Πολιτισμού γν... τηση. Η Σοφία Σμαήλλου ζητεί, λοιπόν, από την υπουργό Πολιτισμού να λάβει υπ' όψιν της τη 15ετή ακατάπαυστη παρουσία και προσφορά του Χοροθεάτρου Ναυσικά στ... του χορού.

Οι σελίδες της ΜΟΥΣΙΚΗΣ θα δημοσιεύονται κάθε Τετάρτη

19/03 '99 12:53 FAX 0038 044 4620463 SIN EK KIEV 002

Микис Теодоракис

Родился 29 июля 1925 года на острове Хиос. В детстве учился играть на скрипке и сделал первые попытки сочинять музыку, пишет первые детские песни.

В 1942 году впервые состоялся концерт, где прозвучали его произведения для 4 - х голосного церковного хора.

Интерес к византийской музыке проявляется и в дальнейших произведениях композитора.

Закончил консерваторию в Афинах и продолжил обучение в Париже. Начинает писать серьезные произведения - Симфония №1, трио для скрипки, виолончели и фортепиано.

В 1953 году поставлена в Риме опера композитора «Греческий карнавал», сотрудничал с оперными театрами Лондона, Штуттгарда.

1957 - Лауреат Московского фестиваля.

1959 - Композиторская премия в США.

Микис Теодоракис - известный как автор песен и танцев (фильм «Грек Зорба» и всемирно-известные «Сиртаки».

Ему пернадлежат оперы «Песня погибшего брата», «Квартал ангелов», балеты «Антигона», «Любовники из Теруэля», симфонии, вокальные циклы «Маутхаузен», «Греция».

Теодоракис - автор национального гимна Кипра

Посольство Греции в Украине
Греческий культурный центр
« ЗОРБАС»
Дворец искуств «Украинский дом»

ПРИГЛАШЕНИЕ

на концерт
из произведений великого греческого композитора

Микиса Теодоракиса

Приуроченого ко Дню
Национальной независимости Греции

21 марта 1999 года, 14 часов
Большой концертный зал «Украинского Дома»

Програма концерта

Прелюдии №2,3 «Сиртаки»	Домра—Лауреат Всеукраинского конкурса "Гран При"и Международного конкурса - **Наталья Костенко.** Баян - Лауреат Всеукраинского и Международного конкурсов **Сергей Невелов.**
Танец «Сиртаки» на музыку Микиса Теодоракиса	Танцевальный ансамбль греческого культурного центра **«Зорбас».** Хореографы: Лауреаты Всесоюзных конкурсов артистов естрады **Татьяна Баринова и Наталья Горовенко.** Продюсер и стилист - **Александра Шайтан.**
«О кокорас»	Детский инструментальный ансамбль «Йенос» под руководством **Руслана Пашинского.**
То псоми му инэ глико» Маргарита Маргаро»	Вокал - **Надежда Калус.** Фортепиано **Ольга Высоцкая.**
Прелюдии №1, 2, 3, 5, 7	Фортепиано - Заслуженный работник культуры **Игорь Гусев.**
зои Пикри» «Кафэ прои пу ксанархизи	Вокал - **Татьяна Вовк-Абазопуло.** Фортепиано -**Алла Дубинина.**
Сюита из трех песен «То караваки» «Сты хара» «Аграмбели»	Кларнет: Доцент Национального университета культуры и искусств **Владимир Пашинский.** Сопрано-саксофон: **Руслан Пашинский.** Фортепиано: Заслуженный работник культуры Украины **Игорь Гусев.**
Греческий народный танец «Гайда»	Танцевальный ансамбль **«Зорбас».**
Две песни М. Теодоракиса	Ансамбль народных инструментов греческого ресторана «Максималь» бузуки - **Олег Лещенко** домра - **Анна Лещенко,** гитара- артистка филармонии - **Алла Брискман**
Миртья» «Эпифания»	Вокал — Заслуженный артист Украины **Такис Джолас.** фортепиано- Заслуженный работник

Увертюра к опере «Квартал Ангелов»	Квартет народных инструментов национальной филармонии. Аккордеон - Заслуженная артистка Украины, Лауреат международного конкурса, доцент национальной музыкальной академии им. Чайковского **Евгения Черказова.** Лауреаты международных конкурсов: - **Виталий Видмидский** - домра; - **Владимир Левицкий** - домра; - **Сергей Игнатенко** -кобза-бас.
«Варка сто яло» «Каймос» Родья тетраклони»	Вокал - **Константин Экзархо.** Фортепиано - **Елена Чайка.**
Поппури «Меса ста мавра та малья» «Сиртаки»	Фортепиано: **Татьяна Чайка, Нона Козлова.** Скрипка - **Наталья Миляева.**
«Докса то фэо» «Анамэса Сиро кэ Дэя»	Хоровой ансамбль греческого культурного центра **«Зорбас»** под руководством **Ирины Ярой.** Танцевальный ансамбль **«Зорбас».** Домра - **Елена Бондаренко.** Фортепиано - **Игорь Гусев.**

Организатор и режиссер концерта
Александра Шайтан
(044) 245-86-37

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

Γεννήθηκε στη Χίο στις 29 Ιουλίου 1925.
Νεαρός άρχισε να μαθαίνει βιολί και να κάνει τα πρώτα σχεδιάσματα στη σύνθεση. Στην Πάτρα έγραψε τα πρώτα από τα Παιδικά Τραγούδια. Το 1942 παρουσίασε για πρώτη φορά σε συναυλία στην Τρίπολη το έργο "Τροπάριο της Κασσιανής" και εκεί φαίνεται η μεγάλη επίδραση της Βυζαντινής μουσικής στο έργο του.

Αποφοίτησε από το Ωδείο Αθηνών και συνέχισε τις σπουδές του στο Ωδείο των Παρισίων.
Το 1953 παρουσίασε το έργο του "Ελληνική Αποκριά" στην Όπερα της Ρώμης, επίσης συνεργάστηκε με την 'Οπερα του Λονδίνου (1959), της Στουτγάρδης κ.α.

- 1957 πήρε βραβείο στο Μουσικό Φεστιβάλ της Μόσχας
- 1959 πήρε το Αμερικάνικο βραβείο "Κόπλεϊ"
- 1960 έγραψε το μεγάλο έργο του "Άξιον Εστί"
- 1964 έγραψε τη μουσική για το κινηματογραφικό έργο "Ζορμπά
- 1966 " το "Μαουτχάουζεν" και τη "Ρωμιοσύνη"
- 1967 " τα "Θαλασσινά Φεγγάρια"
- 1972 " τα "18 Λιανοτράγουδα της πικρής Πατρίδας" και τ
- "Κάντο Χενεράλ"
- 1973 " τις "Μπαλάντες"

Από το 1980 στράφηκε στη συμφωνική μουσική, έγραψε τη Συμφων αρ. 2 και τη Συμφωνία αρ. 3
Το 1983 έγραψε την "Εαρινή Συμφωνία" και έλαβε το βραβείο Λέν
Το 1987 ανέβασε στην Εθνική Λυρική Σκηνή της Ελλάδας την Όπερ "Κώστας Καρυωτάκης"
Το 1991 έγραψε τη "Κάντο Ολύμπικο"

<u>Προς: κ. Α Γ Γ Ε Λ Ι Κ Ο Π Ο Υ Λ Ο</u>

Για τον Μάνο Χατζιδάκι μου είναι αδύνατον να μιλήσω αντικειμενικά. Συναντηθήκαμε για πρώτη φορά το φθινόπωρο του 1944 και έκτοτε η παρουσία του στη ζωή μου υπήρξε διαρκής και έντονη. Πιστεύω ότι το ίδιο κατά κάποιον τρόπο συνέβη και με κείνον. Σε όλη τη διάρκεια της συνύπαρξής μας υπήρχε ταυτόχρονα απώθηση και ταύτιση, απαξίωση (απόρριψη κριτική) και εκτίμηση, σκεπτικισμός και θαυμασμός, πολεμική και συνεργασία. Στο βάθος δεν φταίγαμε εμείς αλλά τα...γονίδιά μας που είχαν μεταξύ τους τόσο βαθειές αντιθέσεις και ταυτόχρονα μιαν ανεξήγητη αμοιβαία έλξη. Τουλάχιστον εγώ σπάνια αρνήθηκα τόσο πολύ αλλά και θαύμασα ακόμα πιο πολύ έναν άνθρωπο.

Σχεδόν όλος ο κόσμος μας ταυτίζει. Τουλάχιστον ως μουσικούς. Και όμως η αντίθεσή μας ειδικά ως προς τη Μουσική υπήρξε ριζική. Εγώ <u>ξεκίνησα</u> με την φιλοδοξία να γίνω κάποτε συμφωνιστής. Εκείνος <u>κατέληξε</u> να ερμηνεύει και μάλιστα με ένα δικό του μουσικό συγκρότημα, συμφωνικά έργα. Εγώ δεν εμπιστευόμουν στην έμπνευση αλλά εργάσθηκα σκληρά για να αποκτήσω τεχνική, εκείνος απολάμβανε τη ζωή του και εμπιστευόταν το ένστικτο και την ιδιοφυία του. Αλλά και σε σχέση με τη Λαϊκή μας μουσική -ανεξαρτήτως του αποτελέσματος- οι αντιλήψεις και οι πρακτικές μας ήσαν εντελώς αντίθετες. Και νομίζω ότι αντανακλούσαν τις ιδεολογικές και πολιτικές μας αντιλήψεις. Ισως ο Μάνος να αποδείχτηκε τελικά περισσότερο ρεαλιστής απέναντι στην έννοια "Λαός" από μένα που αμέσως μετά την Κατοχή τον αντιμετώπιζα με έντονη ρομαντική διάθεση σαν απόλυτη ηθική και πολιτιστική αξία. Από την στάση μας αυτή, νομίζω, προέκυψε η βασική μας αντίθεση ως προς το λαϊκό τραγούδι που εκείνος το αντιμετώπισε απ' έξω και εκ των άνω -σαν λόγιος συνθέτης- και το θεωρούσε σαν πρώτη ύλη, ενώ εγώ, ζυμωμένος και ταυτισμένος όπως είπα με αυτό το ασαφές αμάλγαμα, τον "Λαό", ένοιωσα πραγματικά σαν λαϊκός συνθέτης (προσθέτοντας για να ακριβολογώ το "έντεχνο"), δήλωσα μαθητής των Τσιτσάνη - Βαμβακάρη κ.λπ. και προσπάθησα να προχωρήσω το ίδιο το λαϊκό τραγούδι εκ των έσω και όχι εκ των άνω.

Εξ ου και η βασική μας διαφορά στη χρήση των λαϊκών οργάνων. Ο Μάνος χρησιμοποίησε το μπουζούκι μόνο στα τραγούδια των φιλμ, που όμως ποτέ δεν τα παραδέχτηκε σαν γνήσια πνευματικά του τέκνα. Στα έργα που υπέγραφε όπως στον Ματωμένο Γάμο ή τις Εξι Λαϊκές Ζωγραφιές, τις λαϊκότροπές του μελωδίες, όπως και τις μελωδίες των λαϊκών συνθετών που χρησιμοποιούσε, τις εμπιστευόταν σε "λόγια" όργανα, όπως το βιολοντσέλο και το πιάνο. Ακόμα και στην δική του εκδοχή του "Επιτάφιου" χρησιμοποίησε μαντολίνο αντί για μπουζούκι. Και δεν θα ξεχάσω ποτέ όταν έγινε η πρώτη ακρόαση του δικού μου "Επιτάφιου" στο σπίτι του στη οδό Μάνου 3 στο Παγκράτι, οι εκλεκτοί καλλιτέχνες που ήταν εκεί άρχισαν να γελούν ακούγοντας τον Χιώτη και μετά τον Μπιθικώτση. "Δεν πιστεύουμε να το κάνεις αυτό σοβαρά", μου είπαν. "Ασφαλώς αστειεύεσαι...". Επρεπε να περάσουν χρόνια για να συμφιλιωθεί με το μπουζούκι. Εξ άλλου ο Χατζιδάκις της Μεταχουντικής εποχής είχε αρχίσει να αποβάλλει τις παλιές, αριστοκρατικές του αντιλήψεις. Θα έλεγα ότι ξαναγύριζε όλο και πιο πολύ στις εφηβικές του αριστερές ρίζες.

Στο τέλος οδηγήθηκε σε μια θαυμαστή ωριμότητα που αντανακλούσε υπευθυνότητα και σοφία. Ετσι συνέλαβε και εξέφραζε την ουσιαστική προοδευτική ουσία της ιστορικής συγκυρίας. Η εποχή αυτή συνέπεσε με τον καινούριο μεγάλο του Ερωτα: την "Ορχήστρα των Χρωμάτων", που το μεγάλο πάθος του γι' αυτήν φοβάμαι ότι τον έκανε συχνά να υποβάλλει τον εαυτό του σε τόσο και τέτοιο άγχος και μόχθο, που τον οδήγησαν με πρόωρο τέλος.

*

Χαρακτηριστικό του Χατζιδάκι υπήρξε η πρώιμη ωριμότης του. Η ευφυία και η αντίληψή του τον καθιστούσε ξεχωριστό μέσα στο περιβάλλον και στην εποχή του. Παράλληλα διέθετε ένα άκρως ευαισθητοποιημένο ένστικτο και εκλεπτυσμένο γούστο που τον βοηθούσε να ανακαλύπτει την ομορφιά και την αλήθεια όταν οι άλλοι ήσαν ακόμα ανυποψίαστοι.

Είχε θερμό χαρακτήρα. Κακώς κατά τη γνώμη μου προβάλλεται η αναμφισβήτητα ισχυρή ερωτική του πλευρά. Για μένα προείχε η φιλική του διάσταση. Αυτή που του προσέδιδε ένα βαθύτατο ανθρώπινο χαρακτήρα στις σχέσεις του. Κι ακόμα πιο πολύ νομίζω, το στοιχείο της αγάπης. Για μένα αυτό το τελευταίο ήταν που με γοήτευε και με συγκινούσε περισσότερο από οτιδήποτε άλλο. Ο άνθρωπος Χατζιδάκις, σημαδεμένος από τον αβάσταχτο πόνο της αγάπης, φάνταζε στα μάτια μου δυνατός αλλά και ευάλωτος. Ετσι ανεξάρτητα από τις περιπέτειες των σχέσεών μας, ένοιωθα πάντα μιαν απέραντη τρυφερότητα για τον ευάλωτο Χατζιδάκι που προσπαθούσε με κάθε τρόπο να κρύψει από τους ξένους την βαθειά πληγή της αγάπης που τον έκαιγε αλλά και τον ανανέωνε συγχρόνως. Ημουν γι' αυτόν σε κάθε δύσκολη στιγμή του ο μεγάλος του αδελφός. Στις προσωπικές μας σχέσεις μου άρεσε να τον ακούω να μιλά. Δεν τον διέκοπτα ποτέ και πάντα συμφωνούσα με τις όποιες ιδέες, σχέδια, οράματά του. Απέπνεε σε κάθε στιγμή αυθεντικότητα, πρωτοτυπία και πολύ συχνά μαγεία.

Νομίζω πως ναι, η μαγεία ήταν ο αποκαλυπτικό στοιχείο του Χατζιδάκι, αδιάφορο αν αυτοσχεδίαζε στο πιάνο, αν έπαιζε το "κομπολογάκι" του Μητσάκη με τον δικό του μοναδικό τρόπο ή αν σου μιλούσε για τον Εγγονόπουλο ή τον Μάλερ.

Εκείνο που ίσως παραξενέψει τον αναγνώστη είναι ο θαυμασμός μου για την πολιτική του σκέψη. Θυμάμαι την συζήτησή μας στο καθιστό του Λουμίδη, όταν τα σύννεφα του Εμφύλιου σκέπαζαν τον ουρανό της Ελλάδας και όλοι μας προβληματιζόμαστε για το μέλλον. Ηταν άνοιξη του 1947. Ο Μάνος αναλύοντας την κατάσταση λέει: "Το ΕΑΜ έχασε οριστικά την μάχη. Είναι μάταιο να διακυβεύουμε τη ζωή μας και το ταλέντο μας σε μια χαμένη υπόθεση...". Οσο κι αν τα γεγονότα ήσαν δύσκολα για την Αριστερά, δεν υπήρχε τότε ούτε ένας αριστερός που να πίστευε κάτι τέτοιο. Το ίδιο κι εγώ. Ετσι όταν βρέθηκα σε λίγο εξόριστος στην Ικαρία, ενθυμούμενος τη συζήτηση αυτή, του έγραφα κι αυτός μου απαντούσε πάντοτε πάνω στο ίδιο πρόβλημα: το μέλλον της πατρίδας μας. Τελικά ξανασμίξαμε μετά το τέλος του Εμφύλιου. Στο μεταξύ, όταν για ένα διάστημα ήμουν παράνομος στα 1948, ο Μάνος φρόντιζε να με κρύβει σε φιλικά του σπίτια με κίνδυνο να συλληφθεί και να τιμωρηθεί γι' αυτό. Εγώ προχωρούσα από το δύσβατο μονοπάτι της ιδεολογικοπολιτικής στράτευσης που οδήγησε την ελληνική Αριστερά στη σταύρωση.

Ετσι η αρχή της δεκαετίας του '50 βρίσκει τον Μάνο σε πλήρη συνθετική ακμή και λάμψη. Η αυτοπεποίθηση που του έδινε η παραδοχή του από την παντοδύναμη τότε αθηναϊκή ιντελιγκέντσια τον ωρίμασε καλλιτεχνικά και τον οδήγησε στη δημιουργία κορυφαίων έργων που έκτοτε σημάδεψαν τη σύγχρονη ελληνική μουσική.

*

Βλέποντας τώρα τις ομοιότητες και τις διαφορές μας με την απόσταση του χρόνου, νομίζω ότι ο ελληνικός λαός έχει τελικά δίκιο να μας ταυτίζει. Κι αυτό γιατί θεωρώ πως η μεγαλύτερη ίσως προσφορά μας υπήρξε η συμβολή μας στην εξέλιξη και διαμόρφωση του ελληνικού τραγουδιού. Ενώ η κοινή μας αγάπη για την Ποίηση και τους Ποιητές οδήγησε την έμπνευσή μας σε κείμενα μεγάλης αξίας που ντυμένα στις μελωδίες μας έγιναν κτήμα μιας μεγάλης μερίδας του ελληνικού λαού.

Αθήνα, 18.ΙΙΙ.99

MIKIS THEODORAKIS
Epifanous 1
117 42, Athens-Greece
tel. (00301)9214863
fax (00301)9236325

Mr. Claudio Poncia
Via Regina Ponente 44
22015, Grave dona (Como)
tel./fax 0039034481503 85846

Αθήνα, 23.III.99

Αγαπητέ μου Claudio,

Σας στέλνω όλη μου την αγάπη και τις ευχαριστίες μου για όσα κάνετε για την Ελλάδα και για μένα.

Η σκέψη μου είναι κοντά σας.

Δικός σας,

Μίκης Θεοδωράκης

Αγαπητέ μου Claudio,

Σας στέλνω όλη μου την αγάπη
και τις ευχαριστίες μου για όσα
κάνετε για την Ελλάδα και για
μένα. Η σκέψη μου είναι κοντά
σας.

Δικός σας

Μίκης Θεοδωράκης

Αθήνα
23.3.99

BIBLIOTECA COMUNALE DI DONGO

Per il ciclo

"Serate in Biblioteca"

PRESENTIAMO

MIKIS THEODORAKIS

in una antologia di: **MUSICHE**
POESIE
IMMAGINI

a cura di CLAUDIO PONCIA

L'appuntamento è per

GIOVEDI 25 marzo 1999 - ore 20. 45

presso la

BIBLIOTECA COMUNALE DI DONGO

Palazzo Comunale - 2° piano

PRIMA DELLA DITTATURA

1. **DA "EPITAFFIO"** : Poesie di Y. Ritsos
DOV'E' VOLATO IL MIO RAGAZZO?
Canta : M. Faranduri

2. **DA "I DISERTORI"**: Poesie del fratello Y. Theodorakis
MI SONO SMARRITO
Canta : MIKIS THEODORAKIS

3. **DA "I DISERTORI"** :
BELLA CITTA
Canta : Y. DALARAS

4. DALLA COLONNA SONORA PER L'OPERA TEATRALE :
"IL QUARTIERE DEGLI ANGELI"
Brano solo orchestrale

5. DA **"UN OSTAGGIO"** : Poesie di B. BEHAN
- ERA IL 18 NOVEMBRE
- RAGAZZO CHE SORRIDE
Canta : Y. DALARAS

6. DA **"AXION ESTI"** : Poesie di O. ELITIS
LA RONDINE
Canta : Y. DALARAS

7. DA **"MAUTHAUSEN"** :Poesie di Y. KAMBANELLIS
CANTICO DEI CANTICI
Canta : M. FARANDURI

DURANTE LA PRIGIONIA E L'ESILIO

1. DA **" CANZONI PER ANDREA"** : Poesie di M. THEODORAKIS
- *SIAMO IN DUE*
- *IL MATTATOIO*

Canta : MIKIS THEODORAKIS

2. DA **" ARCADIA N° 1"** : Poesie di M. THEODORAKIS
- *L'EUROPEO*
- *LASSU' NELLE NEVI DELLA RUSSIA*

Canta : PETROS PANDIS

3. DA **" MITOLOGIA"** : Poesie di G. SEFERIS
ORA CHE TE NE VAI
Canta : M. FARANDURI

DOPO LA DITTATURA

1. DA **" POETICA"** : Poesie di DIONISIS KARATZAS
- LE PAROLE DEL CIELO
- ALBERI D'ACQUA

Canta : MARIA FARANDURI

2. DA **"ASSIKICO PULAKI"** / ("Uccellino Coraggioso")
Poesie di Michalis Ganàs
- *SEGNATO DALL'AMORE*
- *LE STRADE DELL'ARCANGELO*

Canta : VASSILI LEKA

3. DA **"SERENATE"** :Poesie di LEFTERI PAPADOPULOS
- *UNA STRANA LUNA*
- *SALE*

Canta : MARIA FARANDURI

THEODORAKIS

<u>Συνέντευξη Μίκη Θεοδωράκη για την Β2 Λυκείου Κουκακίου (9220049)</u>

1.- Την μουσική την επιλέξατε για λόγους βιοπορισμού ή ως απασχόληση;

Μ.Θ. Από τον καιρό που γνώρισα τη Μουσική υπήρξε για μένα υπαρξιακή ανάγκη.

2.- Πώς ξεκινήσατε την καριέρα σας;

Μ.Θ. Δεν μου αρέσει η λέξη καριέρα. Ο συνθέτης δημιουργεί όπως είπα, ωθούμενος από εσωτερική ανάγκη. Ομως ο αποδέκτης των έργων του είναι ο Αλλος. Η Τέχνη γενικά είναι διάλογος. Αυτό που κοινώς αποκαλείται "καριέρα" είναι οι αναγκαίες μεθοδεύσεις για να επιτευχθεί αυτή η επικοινωνία ανάμεσα στον δημιουργό και το έργο του από τη μια και στον αποδέκτη, τον Αλλο, το κοινό... Οι τρόποι επαφής ποικίλουν. Εμένα το κοινό μου στα παιδικά μου χρόνια υπήρξε η οικογένειά μου, στην εφηβεία μου η γειτονιά μου, αργότερα η επαρχιακή πόλη που ζούσα και αργότερα, μετά τον Εμφύλιο πόλεμο, το ελληνικό κοινό. Τελικά μια πτυχή των έργων μου κατέκτησε το ενδιαφέρον τμημάτων της διεθνούς κοινής γνώμης.

3.- Ποιοι παράγοντες έπαιξαν ρόλο;

Μ.Θ. Η δική μου ωρίμανση και οι συγκεκριμένες συνθήκες μέσα στις οποίες εργαζόμουν και ζούσα.

4.- Ποιο έργο σας νομίζετε ότι είναι πιο σημαντικό και ποιο αγαπητό στον κόσμο;

Μ.Θ. Το έργο μου ποσοτικώς είναι πολύ εκτεταμένο. Σημαντικό είναι για μένα ο,τιδήποτε έγραψα, διαφορετικά δεν θα το έγραφα. Μη σημαντικά θεωρώ τα μουσικά σχέδια που κατέθεσα στην Μουσική Βιβλιοθήκη του Μεγάρου και που ανέρχονται σε δεκάδες χιλιάδες σελίδες. Βεβαίως και τα σχέδια έχουν την σημασία και την αξία τους, γιατί είναι αυτά επάνω στα οποία στηρίχτηκαν τα Εργα. Ομως κάτι τέτοιο ενδιαφέρει μόνο τον μελετητή. Νομίζω ότι από τη στιγμή που ένας δημιουργός παρουσιάζει δημόσια ένα Εργο του, αυτό σημαίνει ότι το αγαπά, το εκτιμά και ότι το θεωρεί για τον ίδιο σημαντικό.

Με ρωτάτε ποιο είναι πιο αγαπητό στον κόσμο. Δεν το γνωρίζω.

5.- Πώς ήταν η παιδική σας ηλικία;

Μ.Θ. Πάρα πολύ δυνατή, ενδιαφέρουσα και ευτυχισμένη.

6.- Σε ποια χώρα έχετε το πιο θερμό και ενθουσιώδες κοινό;

Μ.Θ. Εχω δώσει πάνω από 2.000 συναυλίες σε όλες τις Ηπείρους, τις πιο πολλές σε κλειστά είτε ανοιχτά στάδια και με κοινό κυρίως νεολαία. Σε κάθε συναυλία μου υπήρχε ένα διπλό μήνυμα: της Μουσικής μου και της αγωνιστικής μου στάσης που αποδοκιμάζει τη βία και καλεί σε συστράτευση για τα ιδανικά της ελευθερίας και του ανθρωπισμού. Ετσι το κοινό μου ταυτιζόταν γρήγορα με μένα και τη μουσική μου, ώστε στο τέλος της κάθε συναυλίας -σε όλες τις χώρες- η συγκίνηση να φτάνει σε επίπεδα έξαρσης και ομαδικής λύτρωσης.

Αυτή η σχέση μου με το κοινό ξεκίνησε φυσικά από την Ελλάδα, όπου οι συναυλίες μου στην επαρχία στη δεκαετία του '60 λειτούργησαν σαν πολιορκητικός κριός για να περάσει το φως της ελπίδας για την δημοκρατική αλλαγή και την πολιτιστική αναγέννηση. Τέτοια λειτουργία, δηλαδή του πολιορκητικού κριού, ευτύχησα να επιτελέσω σε χώρες και εποχές με έντονα προβλήματα δημοκρατίας είτε γενικώτερα αντίξοων συνθηκών όπως λ.χ. στην Ισπανία του Φράνκο, στην Αργεντινή, Περού, Βενεζουέλα, Μεξικό των απολυταρχικών καθεστώτων, στην Τουρκία του Εβρέν, στο Ισραήλ του διαρκούς πολέμου, στο Λίβανο με το μίσος προς το Ισραήλ, ακόμα και στο Μόντρεαλ με την καταπίεση των αγγλοσαξώνων.

7.- Από πόσων ετών ασχολείστε με τη μουσική;

Μ.Θ. Συστηματικά με την σύνθεση και την γραφή της Μουσικής απο το 1937 σε ηλικία 12 ετών.

8.- Τι μουσική σας αρέσει να ακούτε τις ελεύθερες ώρες σας;

Μ.Θ. Εχω ακούσει κατά καιρούς όλα τα είδη της Μουσικής. Υπάρχουν όμως μακρές περίοδοι όπου βρίσκομαι βυθισμένος στη σύνθεση, οπότε δεν μπορώ να ακούω άλλη μουσική από εκείνη που δημιουργώ εκείνη την εποχή ο ίδιος.

9.- Πώς εμπνέεστε τα έργα σας;

Μ.Θ. Στα πρώτα χρόνια της ώριμης συνθετικής μου εργασίας υπήρχαν πολλά εξωτερικά ερεθίσματα, κυρίως πνευματικά και ιδιαίτερα μουσικά που καθόριζαν σε μεγάλο βαθμό τις μουσικές μου αναζητήσεις. Ομως όσο περνούσε ο καιρός και προχωρούσα στην αποκάλυψη ενός δικού μου προσωπικού ύφους και τρόπου γραφής, η βασική δύναμη που με ωθούσε προς τη σύνθεση νέων έργων γινόταν βασικά εσωτερική. Η αυτογνωσία *** του αποτελέσματος με οδηγούσε έπειτα από κάθε σύνθεση στην ανάγκη να πάω ακόμα παραπέρα προς την κατάκτηση του ιδεώδους μουσικού έργου που υπήρχε μέσα μου, όμως με μορφή ομιχλώδη και εγώ θα έπρεπε να πλησιάσω ακόμα περισσότερο για να το ανακαλύψω και να το αποτυπώσω. Ετσι η σύνθεση έγινε για μένα
ένα καθαρά προσωπικό πνευματικό "παιχνίδι". Μια βαθειά ψυχική ευχαρίστηση που μου χάριζε και μου χαρίζει πληρότητα και γαλήνη.

10.- Σε ποια χώρα εκτός απ' την Ελλάδα θα θέλατε να μείνετε;

Μ.Θ. Τώρα σε καμμιά.

11.- Είστε ευχαριστημένος απ' την μέχρι τώρα πορεία σας στη μουσική;

Μ.Θ. Και βέβαια όχι. Είμαι ευτυχής γιατί η ενασχόλησή μου με το τραγούδι (με ανώτατο στάδιο τη μελοποίηση της αληθινής ποίησης) μου έδωσε την ευκαιρία να βγάλω προς τα έξω πολλά από τα μελωδικά μου αποθέματα.

Ομως πιστεύω ότι θα μπορούσα να προχωρήσω ακόμα πιο μακριά τα σύνθετα έργα μου, αν δεν σπαταλούσα τον χρόνο και τις δυνάμεις μου σε στρατεύσεις που μου επέβαλε η αγωγή μου ως πολίτη.

12.- Σας επηρέασε το οικογενειακό σας περιβάλλον;

Μ.Θ. Περισσότερο από ο,τιδήποτε άλλο.

13.- Τί γνώμη έχετε για τη σημερινή μουσική;

Μ.Θ. Ποια απ' όλες;

14.- Με ποιους καλλιτέχνες έχετε συνεργαστεί; Υπήρχαν διαφωνίες μεταξύ σας;

Μ.Θ. Με πάρα πολλούς. Αλλοίμονο αν δεν υπήρχαν διαφωνίες. Μην ξεχνάμε ότι η σύνθεση των αντιθέσεων είναι η κινητήριος δύναμη από το "άτομο" έως τους Γαλαξίες.

15.- Ποια είναι τα αρνητικά στοιχεία της μουσικής;

Μ.Θ. Δεν υπάρχουν αρνητικά στοιχεία. Εκτός και αν θεωρείτε ως μουσική ο,τιδήποτε ηχεί. Αλλο ο ήχος και τα διάφορα άμουσα ηχητικά κατασκευάσματα -κάθε είδους και μορφής- και άλλο η Μουσική. Μουσική, όπως λέμε Φως. Οπως λέμε Ζωή.

16.- Ποιοι ήταν οι αρχικοί σας στόχοι;

Μ.Θ. Νομίζω ότι μίλησα ήδη γι' αυτό.

17.- Υπήρχαν αντιδράσεις από το οικογενειακό σας περιβάλλον όσον αφορά την επιλογή του επαγγέλματος του συνθέτη;

Μ.Θ. Αρχικά ναι. Από ανασφάλεια και μόνο. Γρήγορα όμως έγιναν οι σημαντικώτεροι εμψυχωτές στην προσπάθειά μου.

18.- Με ποιον καλλιτέχνη θα θέλατε να είχατε συνεργαστεί;

Μ.Θ. Κυρίως ασχολούμαι με την εκτύπωση και την έκδοση των μουσικών μου "Απάντων". Καθημερινά και για πολλές ώρες διορθώνω τα μουσικά δοκίμια, ελέγχω με κάθε τρόπο το κάθε έργο που θα πάει στο τυπογραφείο. Τις Εκδόσεις τις έχει αναλάβει ο Μουσικός Εκδοτικός Οίκος "Ρωμανός". Την διακίνηση των έργων έχει αναλάβει ο "Φίλιππος Νάκας". Οι κύκλοι των τραγουδιών μου θα κυκλοφορήσουν σε μορφή "φωνή-πιάνο". Τα συμφωνικά σε εξαιρετικά καλαίσθητες μορφές που συναγωνίζονται τις καλλίτερες διεθνείς επιδόσεις.

Φιλοδοξώ έτσι το σύνολο του έργου μου (που το μεγαλύτερό του μέρος έχει κυκλοφορήσει με τη μορφή δίσκων και CD) να είναι διαθέσιμο με την γραπτή του μορφή (παρτιτούρες) σε όποιον επιθυμεί να το γνωρίσει, σε όλο τον κόσμο.

Για τον σκοπό αυτό συνεργάζομαι με ξένους Εκδότες που θα αναλάβουν τη διάθεσή του εκτός Ελλάδος.

19.- Ετοιμάζετε τίποτα καινούριο αυτόν τον καιρό και τί;

Παγκόσμια πρεμιέρα Αντιγόνης;
Ηλέκτρα Αμερική;
Ηχογράφηση Μήδειας;
Ηχογράφηση Καρυωτάκη;
Φερόπολις;

26.III.99

FAKSIMILE

Gesellschaft Kultur des Friedens • Society Culture of Peace
Am Lustnauer Tor 4 • D-72074 Tübingen • Tel. +49-7071-52200
Fax +49-7071-24905 • E-mail: Culture_ofpeace@GAIA.de

An/To: Mikis THEODORAKIS
Faxnr.: 00301 / 9236325
Datum/Date: 9.4.99
Seitenanzahl/Number of pages following: 2

Betrifft/Subject:

Statement against the war in Jugoslawia
Meeting of the EU-States in Stuttgart

Dear Mikis,

we read your statement against the war in Jugoslawia in the newspaper.

Can you fax us this appeal for the concert with Maria Faradouri 10.4.99 in Stuttgart.

Enclosed by are some information about activities, confer in relation to the meeting of the EU-foreign-ministers of the mediterranean region in Stuttgart 15/16. April. 1999 Thank you

Sincerely
Henning Zierock

THEODORAKIS-CHOR

Am Lustnauer Tor 4 72074 Tübingen Tel. 07071/52200 Fax 07071/24905

Der Theodorakis-Chor Tübingen/Stuttgart lädt ein:

Internationales Chorprojekt für ein Konzert mit Maria Farantouri:

Anläßlich der EU-Mittelmeer-Konferenz in Stuttgart findet am **Samstag, 10. April, 16.00-23.00 Uhr in der Stuttgarter Liederhalle ein Kulturfestival** statt, bei dem u.a. die griechische Sängerin Maria Farantouri mit dem Theodorakis-Ensemble auftreten wird.
Dazu lädt der Theodorakis-Chor Tübingen/Stuttgart zu einem Internationalen Chorprojekt ein, mit Liedern aus Griechenland, Türkei, Spanien, Italien, Deutschland u.a.

Alle Interessierten sind herzlich eingeladen mitzusingen - vorallem auch Sängerinnen und Sänger aus den betreffenden Kulturkreisen und Vereinen

Weitere Auftritte sind geplant am 8. Mai 1999 in Stuttgart und am 19. Juni 1999 auf dem Evangelischen Kirchentag in Stuttgart.

Probentermine:
STUTTGART: jeden Donnerstag, 20.00 Uhr, TREFFPUNKT ROTEBÜHL (VHS), Stadtmitte außerdem Samstag, 20.3. und 27.3.99, 15.00-18.00 Uhr, TREFFPUNKT ROTEBÜHL
Generalprobe: Samstag, 10.4.99, 15.00 Uhr, TREFFPUNKT ROTEBÜHL
TÜBINGEN: jeden Mittwoch, 20.15 Uhr, Schlatterhaus (Clubraum), Österbergstr. 2

Kontakt und weitere Informationen: Theodorakis-Chor
Stuttgart: c/o Gerlinde Kehrle, Nagelstr.5, 70182 Stuttgart, Tel. 0711/235583 oder
Tübingen: c/o Henning Zierock, Am Lustnauer Tor 4, 72074 Tübingen, Tel. 07071/52200

Mikis Theodorakis, Maria Farantouri und der Theodorakis-Chor Tübingen/Stuttgart bei der Aufführung der Mauthausen Kantate am 8. Mai 1995 in der Musical Hall Stuttgart

Anläßlich der Mittelmeer-Konferenz der EU-Außenminister

Veranstaltungen und Aktionen gegen den Krieg in Jugoslawien und Vorstellung von zivilen Projekten

Konfliktraum Mittelmeer: *„Von der Konfrontation zur Kooperation ?"*

Alternativen zur Militarisierung wirtschafts- und energiepolitischer Interessen im Mittelmeerraum

Diskussionsveranstaltung am Donnerstag, 15. April 1999 20.00 Uhr, Rathaus

Podiumsdiskussion mit:
Dr. Hermann Scheer (MdB, Präsident Eurosolar), **Dr. Niels Kadritzke** (Journalist, Le Monde diplomatique), **Dr. Hans Kronberger** (Journalist, MdEP Österreich), **Jannis Sakellariou** (MdEP Deutschland, Initiative Türkei-Griechenland), **Wilfried Telkämper** (MdEP Deutschland) sowie VertreterInnen von Menschenrechtsorganisationen
Moderation: Henning Zierock, Kultur des Friedens
Großer Sitzungssaal im Rathaus

Hans Kronberger
Autor des Buches „Blut für Öl", deckt die Ursachen und Strategien für die Kriege im Mittelmeerraum auf

Hermann Scheer
Präsident EUROSOLAR
MdB SPD
verurteilt die desaströse Balkan-Politik der EU und die NATO-Luftangriffe

Kundgebung gegen den Krieg in Jugoslawien

am Donnerstag, 15. April 1999, 17.30 Uhr,
am Mahnmal gegen den Faschismus, Stuttgart, Karlsplatz
es sprechen u.a.: **Hermann Scheer** sowie VertreterInnen von Friedensgruppen

Demonstration und weitere Aktionen
im Anschluß an die Kundgebung findet ein Demonstrationszug zum Tagungsort der EU-Außenminister statt mit Übergabe einer Resolution u.a. Aktionen.

Organisation: Gesellschaft Kultur des Friedens, Tel. 07071/52200, Fax 07071/24905
Friedensnetz Baden-Württemberg Tel. 0711/6368240, Fax 0711/6369009, Infos aktuell: www.friedensnetz.de

Weitere Termine:
Samstag, 8. Mai 1999, Jahrestag des Kriegsendes und 50 Jahre Grundgesetz:
14.00 Uhr Kundgebung am Mahnmal gegen den Faschismus, Stuttgart
„Heraus aus der Zuschauerdemokratie - für eine aktive, zivile BürgerInnengesellschaft"
Mit Franz Alt u.a.
20.00 Uhr, Kulturpolitische Veranstaltung im Weißen Saal des Neuen Schlosses Stuttgart

Kontakt und weitere Informationen:
Gesellschaft Kultur des Friedens, Am Lustnauer Tor 4, 72074 Tübingen,
Tel. 07071/52200 Fax 07071/24905 e-mail: Culture_ofPeace@GAIA.de
Spendenkonto: KSK Tübingen, BLZ 641 500 20, Nr. 266 088

Conflict region Mediterranean: *„From confrontation towards cooperation ?"*

Alternatives to the militarization of :conomic and political interests in the Region

Public discussion
on Thursday, 15. April 1999,
8.00 pm, Rathaus

Organized by:
Society Culture of Peace

The Mediterranean Region is strongly dominated by the economic, military and political interests of its neighbour states. Regions of crisis like the Balkans, Cyprus, Greece/Turkey and the Middle East show how complex the causes of conflicts are as for instance nationalism, hegemonialism, fight for resources, oil exploitation and transport routes and the tourism. In the same time economic, political and cultural exclusion exists in the Region mostly reflected by the increasing number of refugees. Recent developments in Kosovo and the Kurdish policy signify how explosive these questions are. Which social and civil ways have to be taken in order to give the people a share in solving problems in the Region ? Which projects could help us to come from confrontation, exclusion and military armament to more civil cooperation ?

Public discussion with:
Dr. Hermann Scheer (MdB, President of Eurosolar), **Dr. Niels Kadritzke** (Journalist, Le Monde diplomatique), **Dr. Hans Kronberger** (Journalist, MdEP Austria), **Jannis Sakellariou** (MdEP Germany, Initiative Turkey-Greece), **Wilfried Telkämper** (MdEP Germany) and representatives of human rights groups
Moderation: Henning Zierock, Culture of Peace

Thursday, 15. April, 8.00 pm
Conference hall, Rathaus

Further information:
Gesellschaft Kultur des Friedens, Am Lustnauer Tor 4,
72074 Tübingen, Tel. 07071/52200 Fax 07071/24905
e-mail: Culture_ofPeace@GAIA.de

THEODORAKIS ENSEMBLE vzw

Theodorakis Ensemble vzw, Pastoor De Swaeflaan 33, 9990 Maldegem
☎ 050/71.05.83 🗋 050/71.01.80 📱 0476/34.84.19
Rek. nr. : 443-4649261-60

THEODORAKIS ENSEMBLE VZW

Persvoorstelling
Theodorakis-Ensemble vzw

donderdag 25 maart 1999 om 19u30
Restaurant DIONYSOS-Herentals

Theodorakis Ensemble vzw, Pastoor De Swaeflaan 33, 9990 Maldegem
☎ 050/71.05.83 050/71.01.80 0476/34.84.19
Rek. nr. : 443-4649261-60

LE THEODORAKIS-ENSEMBLE a.s.b.l.

Sous la direction de Xavier Roels, le Theodorakis-Ensemble est un groupe de musiciens professionnels se réunissant de façon amicale et conviviale, par amour de la musique grecque. Et il s'agit vraiment d'une passion, non d'un simple hobby.

L'Ensemble compte treize exécutants, originaires de différents coins de Flandre : Ostende, Wevelgem, Maldegem, Bruges, Gand, Brakel, Lokeren, Anvers, Vilvoorde, Maasmechelen. Ce sont tous des musiciens qui évoluent très régulièrement sur scène. Ils disposent aussi de beaucoup d'expérience dans des domaines divers – qu'ils enseignent la musique ou qu'ils jouent dans les plus grands orchestres de Belgique, dans des ensembles de musique de chambre ou dans des restaurants, qu'ils soient "backing vocals" dans l'orchestre de H. Lotti et M. Hermans, producteur en studio, musicologue ethnique, lauréats d'un coucours Tenuto ou d'un concours d'orgue.

Ceci dit, le Theodorakis-Ensemble est une a.s.b.l. agréée. Elle a déjà été reconnue par le Ministère de la Communauté flamande, département "Épanouissement culturel populaire & Bibliothèques" et elle a été immédiatement répertoriée dans le dépliant "Manifestations culturelles".

Le Theodorakis-Ensemble a pour objectif de promouvoir auprès du public la culture et la musique grecques, particulièrement la musique de Mikis Theodorakis. D'ailleurs, l'Ensemble bénéficie de l'approbation et du soutien de Mikis Theodorakis en personne, qui l'a autorisé à jouer sa musique et à utiliser son nom. Après avoir écouté l'enregistrement d'une répétition de l'Ensemble, Mikis Theodorakis a même adressé aux chanteurs et au groupe entier des propos très élogieux.

Avec ce nouvel Ensemble professionnel, Xavier Roels peut donc mettre pleinement ses arrangements au service de la belle musique de Theodorakis, une musique qui favorise à son tour l'épanouissement de la poésie grecque. Le haut niveau musical propre à chacun des musiciens et chanteurs lui laisse toute latitude de peaufiner ses arrangements sans les moindres concessions musico-techniques.

PREMIER CONCERT DE L'ENSEMBLE BIENTÔT DISPONIBLE SUR CD !

Renseignements à l'adresse suivante :

THEODORAKIS-ENSEMBLE
Xavier Roels
Pastoor De Swaeflaan, 33
B - 9990 Maldegem
TEL. 050 /71.05.83
FAX 050/ 71.01.80

Het Theodorakis-Ensemble vzw.

Het Theodorakis-Ensemble is een ensemble van professionele muzikanten die uit liefde voor de Griekse muziek samenkomen om op een vriendschappelijke, gezellige manier te musiceren.
Het financiëel aspect in acht genomen, mogen we zeggen dat het werkelijk om een hobby, zoniet een passie gaat.

Het ensemble telt dertien uitvoerders die van verschillende uithoeken van Vlaanderen komen : Oostende, Wevelgem, Maldegem, Brugge, Gent, Brakel, Lokeren, Antwerpen, Vilvoorde, Maasmechelen. Het zijn allemaal muzikanten die zeer regelmatig op een podium staan. Ze hebben ook heel wat ervaring op uiteenlopende muzikale vlakken. De leden zijn aktief in het muziekonderwijs; in de grootste orkesten van België; Salonensembles; in restaurants; of als backing vocals bij H. Lotti en M. Hermans; als studio-producer; in de etno-musicologie; of zijn laureaat van de Tenuto-wedstrijd of van een orgel-concours.
Zij werden door de dirigent bijeengebracht om als groep samen Griekse muziek te brengen.

Ondertussen is het Theodorakis-Ensemble een erkende vzw. Het is ook reeds erkend door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, afdeling Volksontwikkeling en Bibliotheken en staat aldus vermeld in de brochure Culturele Manifestaties.

Het Theodorakis-Ensemble heeft als doel de Griekse cultuur, muziek en vooral de muziek van Mikis Theodorakis dichter bij de mensen te brengen.
Het Theodorakis-Ensemble geniet tevens de goedkeuring en steun van Mikis Theodorakis zelf om zijn muziek te spelen en zijn naam te gebruiken. Na het beluisteren van een demo-opname van een repetitie van het ensemble had Mikis Theodorakis lovende woorden voor de zangers en het ganse ensemble.

In 1985 woonde Xavier Roels, dirigent van het ensemble, voor de eerste maal een concert van Mikis Theodorakis bij in Oostende. Van dan af groeide de interesse voor Theodorakis en zijn muziek. Het heeft hem geen dag meer losgelaten. Partituren van de muziek van Mikis Theodorakis zijn haast niet beschikbaar. Toch bewerkte Xavier Roels reeds muziek van Theodorakis voor verschillende Westvlaamse mandoline-ensembles.
Maar met dit nieuwe professionele Theodorakis-Ensemble kan Xavier Roels zijn arrangementen nu volledig ten dienste stellen van de mooie muziek; een muziek die op haar beurt de Griekse poëzie dient. Het hoge individuele muzikale niveau van de spelers en zangers laat hem toe zijn arrangementen zonder muzikaal-technische concessies te maken.

Zo hoopt Xavier Roels samen met het Theodorakis-Ensemble in de toekomst heel wat concerten te kunnen geven. Naast muziek van Mikis Theodorakis zal er later ook muziek van Manos Hadjidakis, Yannis Markopoulos en andere Griekse componisten op het repertorium staan. Daarnaast zullen er ook klassiekere concerten aan bod komen.

In de nabije toekomst staat natuurlijk het eerste concert op de affiche : het Theodorakisconcert op vrijdag 9 april 1999 om 20u15 in het cultureel centrum van Lokeren. Van dit concert zal er tevens een CD-opname gemaakt worden !
Het hele Theodorakis-Ensemble hoopt u op 9 april e.k. en in de verdere toekomst eveneens te mogen begroeten.

Met dank aan het voltallige team van het restaurant Dionysos van Herentals voor de gast-(ronomische)-vrijheid, en u voor uw belangstelling en aanwezigheid.

In naam van het Theodorakis-Ensemble vzw, teken ik,
met vriendelijke groeten,

Xavier Roels,
dirigent.

Mikis THEODORAKIS *(°29 juli 1925, Chios)*

Mikis Theodorakis volgde een klassieke opleiding (o.a. orkestdirectie en compositie) in Athene en Parijs. Hij componeerde veel klassieke muziek.
Vanaf 1959 echter begon hij overal ter wereld concerten te geven met zijn populaire orkest met vooral Maria Farandouri als zangeres. Hij was in de jaren '60 zeer actief in de (linkse) politiek van Griekenland. Tijdens het kolonelsregime (1967-1974) werd zijn muziek verboden en belandde hij in de gevangenis (Averoff, Oropos) en leefde hij in ballingschap in Parijs.
Als "voorvechter voor de vrede" ontving hij in 1983 de Leninprijs.

In vele van zijn partituren geeft hij uiting aan zijn verlangen naar vrijheid en rechtvaardigheid en aan zijn verzet tegen elke dictatuur.
Hij schreef bekende werken zoals de filmmuziek "Zorba the Greek", "Z", "Serpico", de oratoria "Axion Esti" en "Canto General", de cantate "Etat de Siège", vele liederen en liedcycli zoals de "Mauthausen-Balladen" en symfonieën voor orkest.

PROGRAMMA

1. Ena to Chelidoni uit : "Axion Esti"
2. Margarita Majopoula uit : "Omorfi Poli"
3. Marina uit : "Kleine Cycladen"
4. O Ypnos se Tilixe uit : "Mythistorima"
5. O Tamenos,
Ti Romiosini mi tin kles uit : "18 kleine liederen van het bittere vaderland"
6. To Perigiali uit : "Epiphania"
7. Dromi Palie uit : "Balladen" van Anagnostakis
8. Doxa to Theo

1. Gitonia ton Angelon
2. Itan 18 Noemvri,
To gelasto Paidi uit : "The hostage"
3. Asma Asmaton uit : "Mauthausen"
4. Margarita Margaro
5. Zorba's dans uit : "Zorba, the Greek"

THEODORAKIS-ENSEMBLE vzw

fluit :	*Sigrid Cloet*
klarinet :	*An Reusen*
bouzouki :	*Stratos Stabourlos*
gitaar :	*Gui Dornheim*
viool 1 :	*Saskia de Groote*
viool 2 :	*Christiane Moerman*
cello :	*Herman Cnop*
contrabas :	*Dominique Phyfferoen*
piano :	*Antoine Tronquo*
slagwerk :	*Heidi Lissens*
zang :	*Marianne Van Eynde*
zang :	*Dimitri Tsimbiropoulos*
dirigent :	*Xavier Roels*
arrangementen :	*Xavier Roels*
geluid :	*Charles Van Houtte*

046 25 13APR99 BNB8 16

COPYRIGHT
FOTOGRAAF NOEL COLMAN

REF: 993.10/25

☎ 00 32 (0) 75 259654
fax 00 32 (0) 9 2827323

COPYRIGHT
FOTOGRAAF NOEL COLMAN
REF: 993.11/16
☎ 00 32 (0) 75 259654
fax 00 32 (0) 9 2827323

049 16 13APR99 BNB9 5

MIKIS THEODORAKIS
Epifanous 1
11742, Athens-Greece
tel. (00301)9214863, fax 9236325

To: Theodorakis Ensemble
Mr. Xavier Roels
Pastoor De Swaeflaan 33,
9990 Maldegem-Belgium
tel. 0032-50-710583, fax 710180

Athens, 23.5.99

Dear Mr. Roels,

Thank you very much for your letter and for the recording you sent me. I have listened to it and I am really deeply moved, because it is obvious that you and your frieds have done everything with l o v e for my work.

Of course I confirm my permission to you to use my name for your "Theodorakis Ensemble".

I wish you success and all the best and I hope you will always let me know about your activities.

With my best regards to all of you,

Yours sincerely,

Mikis Theodorakis

****
*** TX REPORT ***
****

TRANSMISSION OK

TX/RX NO	0410
CONNECTION TEL	003250710180
CONNECTION ID	
ST. TIME	25/05 01:47
USAGE T	00'40
PGS.	1
RESULT	OK

Maldegem (Belgium), 17 April 1999

THEODORAKIS ENSEMBLE vzw
Theodorakis - Ensemble
Xavier Roels
Pastoor De Swaeflaan 33, 9990 Maldegem
☎ 050/71.05.83 ☐ 050/71.01.80 0476/34.84.19
Rek. nr.: 443-4649261-60
tel.: 0032-50-71.05.83
fax.: 0032-50-71.01.80

Concerning: - A recording-tape of some of Your songs we played last repetitions and on our first concert.
- The written permission to use Your name for our ensemble: "Theodorakis-Ensemble" vzw (Belgium).

Dear Sir Mikis Theodorakis,

Since my last letter from 25 March 1998 it goes "crescendo" with the "Theodorakis-Ensemble" vzw (Belgium).

On Thursday 25 March 1999 there was a performance for the press with dinner, open to the public, in restaurant "Dionysos" in Herentals (Belgium). There was a little press, but the restaurant was a complete full house. It was our first performance in public.

But our first "big concert" we gave on Friday 9 April 1999 in the concert-room in Lokeren (Belgium) for, again, a full house (350-360 persons). It was a success again. The audience was unanimous enthousiast and we received a reward in the form of an ovation.

.../...

THEODORAKIS ENSEMBLE vzw

Theodorakis - Ensemble
Xavier Roels
Pastoor De Swaeflaan 33, 9990 Maldegem
☎ 050/71.05.83 ☐050/71.01.80 ✆ 0476/34.84.19
Rek. nr. : 443-4649261-60

I'll send You documentation (in Dutch) of these two performances.
From the concert of 9 April 1999 there is a video-recording and there are photos. In all probability we'll make a compact-disc-recording. Soon I'll send You a recording-tape of some of Your songs we played last repetitions and some we played on the concert of 9 April 1999. So You can follow the evolution of the Ensemble.

We'll work on on the repertoire and finishing of details of Your music, so we can play Your music as best as we can.

I've send the demands to have the permission to arrange Your music by the relevant authorities: Notre Dame des Champs 111, 75006 Paris, France; AEPI; SACEM, and others.

Last year You gave me orally the permission to use Your name for our "Theodorakis-Ensemble". May I ask You kindly to confirm this permission written? I would be very grateful to You for it.

I'll keep You posted from our activities. When the video and the CD from 9 April '99 appears, I'll send You undoubted a copy.

Awaiting Your written confirmation to use Your name for the ensemble I wish You with all my heart a good health. I hope that one day we'll meet each other.

With friendly greetings and many respects,

Yours faithfully,

X Roels

Xavier Roels

Theodorakis
Ensemble vzw
TE

Maldegem, Belgium, 7 November 1999

Dear Sir Mikis Theodorakis,

First of all, thank You very much for Your confirmation of Your permission You gave to use Your name for our "Theodorakis-Ensemble". I am very grateful to You for it.
Tine (my wife) and I were very pleased and surprised to receive a fax (at 01u00 in the night) while we were still busy. I was really moved by Your letter from 23-05-1999.

I've send You a video-recording from our last concert on the 9th of April 1999. I hope it will please You.
Our next concert is on Sunday the 21st of November at 20u00 (P.M.) in "De Kollebloem" in Puurs, near Antwerpen in Belgium, on which we invite You.

I have tickets for Your concert on the 20th of November in Frankfurt where You will give a performance of Your Requiem. I'll be there with my wife, Tine, and some friends. We'll be there allready the day before.
May I ask You if it is possible to see You one little moment before or after the concert, maybe in the afternoon ? I would like to give You a little present: our CD-recording from the concert of 9th of April this Year. It will be ready this week.

Theodorakis Ensemble vzw, Pastoor De Swaeflaan 33, 9990 Maldegem, BELGIUM
☎ 050/71.05.83 050/71.01.80 0476/34.84.19
Rek. nr. : 443-4649261-60
tel.: 0032-50-71.05.83 fax: 0032-50-71.01.80

Theodorakis Ensemble vzw

TE

There is no doubt, we will be in Frankfurt for Your concert.

With friendly greetings and many respects,

Yours faithfully,

X Roels

Xavier Roels

Theodorakis Ensemble vzw, Pastoor De Swaeflaan 33, 9990 Maldegem, BELGIUM
☎ 050/71.05.83 050/71.01.80 0476/34.84.19
Rek. nr.: 443-4649261-60

Theodorakis Ensemble vzw

Maldegem, Belgium, 7 November 1999

Dear Sir Mikis Theodorakis,

As promised in my letter from 17th of April 1999, I send You a video-recording from our concert of 9 April 1999 in Lokeren in Belgium.
This weekend I've send / faxed You a letter with more news.

With friendly greetings and many respects,

Ευχαριστώ
[illegible]

Yours faithfully,

[signature]

Xavier Roels

Theodorakis Ensemble vzw, Pastoor De Swaeflaan 33, 9990 Maldegem
☎ 050/71.05.83 050/71.01.80 0476/34.84.19
Rek. nr. : 443-4649261-60

Μουσείο Μπενάκη
Βασ. Σοφίας & Κουμπάρη 1

49

Ο Μίκης Θεοδωράκης, η Ιουλίτα Ηλιοπούλου
και η MINOS-EMI,
σας προσκαλούν
στην παρουσίαση της δισκογραφικής έκδοσης:

"ΤΟ ΜΟΝΟΓΡΑΜΜΑ"

του Οδυσσέα Ελύτη
με φόντο το

ADAGIO

του Μίκη Θεοδωράκη,
Δευτέρα 3 Μαΐου, 12 το μεσημέρι,
στο Μουσείο Μπενάκη.

MINOS

Ο Μίκης Θεοδωράκης, η Ιουλίτα Ηλιοπούλου
και η MINOS-EMI,
σας προσκαλούν
στην παρουσίαση της δισκογραφικής έκδοσης:
"ΤΟ ΜΟΝΟΓΡΑΜΜΑ"
του Οδυσσέα Ελύτη
με φόντο το
ADAGIO
του Μίκη Θεοδωράκη,
Δευτέρα 3 Μαΐου, 12 το μεσημέρι,
στο Μουσείο Μπενάκη.

Ἔτσι μιλῶ γιά σένα καί γιά μένα

ΙΣΙΑΙΤΑ

Ἐπειδή σ΄ἀγαπῶ / καί στήν ἀγάπη ξέρω
Νά μπαίνω σάν Πανσέληνος /
Ἀπό παντοῦ / γιά τό μικρό τό πόδι σου / μές ΄στ΄
ἀχανή σεντόνια /
Νά μαδάω γιασεμιά / κι ἔχω τή δύναμη
Ἀποκοιμισμένη / νά φυσῶ νά σέ πηγαίνω
Μέσ΄ἀπό φεγγερά περάσματα / καί κρυφές τῆς
θάλασσας στοές /
Ὑπνωτισμένα δέντρα μέ ἀράχνες πού
ἀσημίζουνε /

ΙΣΙΑΙΤΑ

Ἀκουστά σ΄ἔχουν τά κύματα
Πῶς χαϊδεύεις, πῶς φιλάς
Πῶς λές ψιθυριστά τό "τί" καί τό "ἔ"
Τριγύρω στό λαιμό στόν ὅρμο
Πάντα ἐμείς τό φῶς κι ἡ σκιά

Πάντα ἐσύ τ΄ἀστεράκι / καί πάντα ἐγώ τό
σκοτεινό πλεούμενο /
Πάντα ἐσύ τό λιμάνι / κι ἐγώ / τό φανάρι τό δεξιά /
Τό βρεμένο μουράγιο / καί ἡ λάμψη ἐπάνω στά
κουπιά

Ψηλά στό σπίτι μέ τίς κληματίδες
Τά δετά τριαντάφυλλα, τό νερό πού κρυώνει
Πάντα ἐσύ τό πέτρινο ἄγαλμα καί πάντα ἐγώ ἡ
σκιά πού μεγαλώνει
Τό γερτό παντζούρι ἐσύ ὁ ἀέρας πού τό ανοίγει
ἐγώ
Ἐπειδή σ΄ἀγαπῶ καί σ΄ἀγαπῶ
Πάντα ἐσύ τό νόμισμα κι ἐγώ ἡ λατρεία πού τό
ἐξαργυρώνει :

ΙΟΥΛΙΤΑ

Τόσο ἡ νύχτα, τόσο ἡ βοή στόν ἄνεμο
Τόσο ἡ στάλα στόν ἀέρα, τόσο ἡ σιγαλιά
Τριγύρω ἡ θάλασσα ἡ δεσποτική
Καμάρα τ΄οὐρανοῦ μέ τ΄ἄστρα
Τόσο ἡ ἐλάχιστή σου ἀναπνοή
Πού πιά δέν ἔχω τίποτε ἄλλο
Μέσ΄στούς τέσσερεις τοίχους, τό ταβάνι, τό
πάτωμα
Νά φωνάζω ἀπό σένα καί νά μέ χτυπά ἡ
φωνή μου
Νά μυρίζω ἀπό σένα καί ν΄αγριεύουν οἱ
ἄνθρωποι
Ἐπειδή τό ἀδοκίμαστο καί τό ἀπ΄ἀλλού
φερμένο
Δέν τ΄ἀντέχουν οἱ ἄνθρωποι κι εἶναι νωρίς,
μ΄ἀκούς
Εἶναι νωρίς ἀκόμη μέσ΄στόν κόσμο αὐτόν
ἀγάπη μου

Νά μιλώ γιά σένα καί γιά μένα.

ΘΕΕ ΜΟΥ σύ μέ θέλησες καί νά στό ανταποδίδω

Τή συγγνώμη δέν έδωσα,
τήν ἱκεσία δέν έστερξα,
τήν ἐρημιά τήν ἄντεξα σάν τό χαλίκι.
Τί, τί, τί άλλο μοῦ μέλλεται;
Τά κοπάδια τῶν ἄστρων ὁδηγῶ στήν ἀγκάλη σου
κι ἡ Αὐγή, πρίν προλάβω,
στά δίχτυα της τά ΄χει μακριά παρασύρει,
πού σύ τή θέλησες !
Λόφους μέ κάστρα καί πελάγη μέ καρποφόρα
στεριώνω στόν ἄνεμο
κι ἡ καμπάνα τά πίνει, αργά, τοῦ δειλινού,
πού σύ τή θέλησες !
Ὑψώνω χόρτα σά νά φωνάζω μ΄ὅλα τά φρένα μου
καί νά τα πάλι πού καταπέφτουν
από τό κάμα του Ἰουλίου,
πού σύ τό θέλησες !
Τί λοιπόν, τί άλλο, τί νέο μου μέλλεται;
Ἰδού πού εσύ μιλεῖς κι ἐγώ αληθεύω.
Σφεντονάω τήν πέτρα καί βρίσκει ἐπάνω μου.
Ὀρυχεία βαθαίνω καί τούς οὐρανούς
ἐργάζομαι.
Τά πουλιά κυνηγῶ καί στό βάρος τους χάνομαι.
Θεέ μου σύ μέ θέλησες καί νά στό
ανταποδίδω.
Τά στοιχεία πού εἶσαι,
ἡμέρες καί νύχτες,
ἥλιοι κι άστέρες, θύελλες καί γαλήνη,
ἀνατρέπω στήν τάξη κι ἐναντίον τά βάζω
τοῦ δικοῦ μου θανάτου,
πού σύ τόν θέλησες !

ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ ΜΕΣΑΝΥΧΤΑ

Περασμένα μεσάνυχτα σ΄όλη μου τή ζωή

Σάν σέ χαμηλωμένο Γαλαξία/τό κεφάλι μου
βαρύ /
Κοιμούνται οἱ ἄνθρωποι/μέ τ΄ἀσημένιο
πρόσωπο/ ἅγιοι
Πού ἄδειασαν ἀπό τά πάθη/κι ὁλοένα τούς
φυσάει ὁ ἀέρας μακριά /
Στόν κάβο τοῦ Μεγάλου Κύκνου/ Ποιός
εὐτύχησε/ ποιός ὄχι /
Καί ὕστερα ; ?
΄Ίσα τερματίζουμε ὅλοι στερνά/μένουν
΄Ένα σάλιο πικρό/καί στό ἀξύριστό σου
πρόσωπο
Χαραγμένα ψηφία ἑλληνικά/πού τό ἕνα στό
ἄλλο/ν΄ἁρμοστούν ἀγωνίζονται/ὥστε
Ἡ λέξη τῆς ζωῆς σου/ἤ μία ἐάν...

Περασμένα μεσάνυχτα σ΄όλη μου τή ζωή

ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ - ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΨΥΧΙΚΟΥ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΤΑΛΑΡΑΣ
&
THE OSSIPOV RUSSIAN ORCHESTRA

Συμμετέχει η Χορωδία
του Κολλεγίου Αθηνών - Κολλεγίου Ψυχικού

ΣΤΟ ΜΕΓΑΡΟ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

3 & 4 Μαΐου 1999

ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΤΑΛΑΡΑΣ
&
THE OSSIPOV RUSSIAN ORCHESTRA

Διευθύνει ο Nikolai Nikolajevitch Kalinin
Συμμετέχει η Χορωδία του Κολλεγίου Αθηνών - Κολλεγίου Ψυχικού
Ενορχηστρώσεις: Vladimir Ryabtsev - Κώστας Γανωσέλης - Γιώργος Νταλάρας
Μπουζούκι παίζει ο Μανώλης Καραντίνης
Β' Φωνή: Γιώτα Δρακιά

KOROBEINIKI
(Διασκευή για ορχήστρα ρώσικου λαϊκού τραγουδιού)

ΦΑΝΤΑΣΙΑ πάνω στο θέμα του παλιού τραγουδιού «Βραδινό Κουδούνισμα»
(Α. Μασόλοφ - Β. Γκαβρίλοφ)

Η ΓΕΙΤΟΝΙΑ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ
(Μίκης Θεοδωράκης)

ΑΣΠΡΟ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ
(Μάνος Χατζιδάκις - Νίκος Γκάτσος)

ΝΑ ΜΕ ΘΥΜΑΣΑΙ
(Σταύρος Ξαρχάκος - Βαγγέλης Γκούφας)

Ο ΟΥΡΑΝΟΣ ΦΕΥΓΕΙ ΒΑΡΥΣ
(Σταύρος Κουγιουμτζής)

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΛΟΓΙΑ
(Παλιά εβραϊκή προσευχή σε στίχους του Μάνου Ελευθερίου)

ΘΕΟΣ ΑΝ ΕΙΝΑΙ
(Γκόραν Μπρέγκοβιτς - Λίνα Νικολακοπούλου)

SHAI
(Λεβί Σαάρ - Ρασέλ)

AVRE TU PUERTA CERRADA
(Παραδοσιακό Ladino)

ΣΤΗΝ ΑΡΑΠΙΑ
(Βασίλης Τσιτσάνης)

Σ' ΑΓΑΠΩ ΓΙΑΤΙ ΕΙΣΑΙ ΩΡΑΙΑ
(Παραδοσιακό)

ΑΧ ΧΕΛΙΔΟΝΙ ΜΟΥ
(Μάνος Λοΐζος - Λευτέρης Παπαδόπουλος)

ΠΑΡΑΠΟΝΕΜΕΝΑ ΛΟΓΙΑ
(Γιάννης Μαρκόπουλος - Μάνος Ελευθερίου)

Δ Ι Α Λ Ε Ι Μ Μ Α

ΦΑΡΑΝΤΟΛΑ από τη μουσική του δράματος του Α. Ντοντέ «Αρλεζιάνκα»
(Ζ. Μπιζέ)

LIEPA VEGAVAYIA
(Διασκευή για ορχήστρα ρώσικου λαϊκού τραγουδιού)

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΩΝ ΣΠΑΘΙΩΝ από το μπαλέτο «Γκαγιανέ»
(Αράμ Χατσιατουριάν)

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΤΩ ΣΤΟΝ ΚΑΜΠΟ
(Μάνος Χατζιδάκις)

ΜΕ ΤΟ ΛΥΧΝΟ ΤΟΥ ΑΣΤΡΟΥ
(Μίκης Θεοδωράκης σε ποίηση Οδυσσέα Ελύτη)

ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ ΑΙΜΑΤΑ
(Μίκης Θεοδωράκης σε ποίηση Οδυσσέα Ελύτη)

ΤΗΝ ΠΟΡΤΑ ΑΝΟΙΓΩ ΤΟ ΒΡΑΔΥ
(Μίκης Θεοδωράκης σε ποίηση Οδυσσέα Ελύτη)

ΣΑΝ ΤΟΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΗ
(Ζουλφί Λιβανελί - Λευτέρης Παπαδόπουλος)

AGRIGENTO
(Γιώργος Ζήκας)

CANZONNE ARABBIATA
(Νίνο Ρότα - Λίνα Βερτμίλλερ)

ΔΡΟΜΟΙ ΠΑΛΙΟΙ
(Μίκης Θεοδωράκης σε ποίηση Μανώλη Αναγνωστάκη)

LIBERTADORES / AMERICA INSURRECTA
(Αποσπάσματα από το «Canto General» του Μίκη Θεοδωράκη σε ποίηση Πάμπλο Νερούντα)

ΜΗ ΜΟΥ ΘΥΜΩΝΕΙΣ ΜΑΤΙΑ ΜΟΥ
(Σταύρος Κουγιουμτζής)

Στη Χορωδία του Κολλεγίου Αθηνών - Κολλεγίου Ψυχικού συμμετέχει και η μαθήτρια Α. Τσεσμετζή

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ Μ. ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ ΣΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ (κ. Παπασωτηρίου)

1.- Αλήθεια, τί συνέβη και "το νερό ξαναμίλησε"; Πώς έγινε και χιλιάδες νέοι που μέχρι χθες πιθανόν να λικνίζονταν στις μπάρες, "ανακάλυψαν" και ενθουσιάστηκαν με τον Μίκη Θεοδωράκη;

Μ.Θ. Επληρώθη ο χρόνος όπου σαρώθηκαν οι συκοφαντίες, οι διαστρεβλώσεις και οι συνωμοσίες σιωπής με τις οποίες επιχείρησαν να με θάψουν ζωντανό οι γνωστοί άγνωστοι ισχυροί αντίπαλοι και εχθροί μου. Εγώ παρέμεινα πάντοτε ο ίδιος, πιστός στον εαυτό μου και στο έργο μου και θα 'λεγε κανείς ότι ανάμεσα στις συναυλίες του Καραϊσκάκη στα 1974 και στη συναυλία στο Σύνταγμα στα 1999 δεν μεσολάβησε παρά μόνο μια μεγάλη Νύχτα -Νύχτα τεχνητή!- που μ' έκρυβε από τα μάτια των συμπατριωτών μου.

2.- Τι είναι αυτή "η κρύα νύχτα του νέου μεσαίωνα" και τι τη συνιστά; Πώς αισθάνεται κανείς όταν βλέπει την Ακρόπολη και βιώνει τον μεσαίωνα; Πού θα βρούμε "τις γαλότσες και τα πανωφόρια" για τα οποία μας μιλήσατε; Με άλλα λόγια "τι να κάνουμε"; Υπάρχει τρόπος να βγούμε από το σκοτάδι;

Μ.Θ. Δυστυχώς η χαρά μου από το φως της καινούριας μέρας δεν διήρκεσε πολύ, γιατί όπως είπα κι εγώ, οι κτηνώδεις νατοϊκοί βομβαρδισμοί εγκαινιάζουν την είσοδο της ανθρωπότητας σε ένα νέο παγερό μεσαίωνα. Σε μια παγερή νύχτα που δεν βλέπω το τέλος της. Εμείς οι Ελληνες, χάρη στην καινούρια πανεθνική-παλλαϊκή έξαρση του λαού μας, έχουμε πολλούς τρόπους και "υλικά" για να απαλύνουμε τον πόνο από τη μεγάλη πληγή που προκαλεί το ηλεκτρονικό μαχαίρι των νεοβαρβάρων της Μεγάλης Δύσης. Είναι η ίδια η χώρα μας με την δωρεά της ομορφιάς, η ιστορία μας, η πολιτιστική μας παρακαταθήκη, τα δικά μας ήθη και έθιμα... Φτάνει να αρχίσουμε να παίρνουμε τις αναγκαίες αποστάσεις από την παντοδυναμία των Φράγκων, για να πετύχουμε τη χρυσή τομή ανάμεσα σε Δύση και Ανατολή, ώστε να γίνουμε Ελλάδα εκατό τα εκατό.

3.-
Με το έργο μου και με τη στάση μου προσπάθησα να πείσω τους συμπατριώτες μου ότι αν ξύσεις το βερνίκι του λεγόμενου δυτικού πολιτισμού, θα βρεις την ψυχική βαρβαρότητα, κατάλοιπο από τον ρόλο που διεδραμάτισαν τα μεγάλα Δυτικά Κράτη στους τελευταίους αιώνες, με κύριο χαρακτηριστικό την καταπίεση, καταλήστευση και κατακρεούργηση των αδυνάτων σε όλη την Υφήλιο. Ετσι σήμερα το Τέρας που ήταν καλά κρυμμένο μέσα τους, βγήκε στην επιφάνεια διψασμένο για καταστροφή, για αίμα και για υποδούλωση. Μπροστά του δεν έχουν τίποτα να ζηλέψουν οι επώνυμοι σφαγείς των Λαών από αρχαιοτάτων χρόνων έως την σημερινή εποχή. Και αν το χειροκροτεί το Τέρας η μεγάλη πλειοψηφία των "πολιτισμένων" πολιτών της Μεγάλης Δύσης, είναι γιατί στο βάθος ταυτίζεται μαζί του. Ετσι το δύσκολο πρόβλημα για μας είναι ότι βρεθήκαμε για άλλη μια φορά μόνοι. Εμένα αυτό δεν με φοβίζει. Με τον όρο ότι θα καταφέρουμε -αγνοώντας τις πιέσεις και το φόβο- να παραμείνουμε οι ίδιοι.

4.- Απάντησα ήδη πιο πάνω. Θα πρόσθετα μόνο ότι στην περίπτωση αυτής της γενικευμένης ξετσιπωσιάς, οι διανοούμενοι μοιάζουν με τις μαϊμούδες των ζωολογικών κήπων που τόσο τις αρέσει να επιδεικνύουν τον πισινό τους στους επισκέπτες. Οσο για την "εθνοκάθαρση του Μιλόσεβιτς" στο Κόσοβο, σας παραπέμπω σε πλήθος άρθρα, μελέτες, έρευνες, μαρτυρίες που δημοσιεύθηκαν στον ελληνικό τύπο, που προέρχονται όλες από δυτικές πηγές και που πιστοποιούν το μέγεθος του ψεύδους και της προπαγάνδας. Αλλωστε ο κοινός νους νομίζω ότι αρκεί για να κατανοήσει κανείς τον χαρακτήρα της σατανικής προπαγάνδας, αν σκεφτεί κανείς γιατί βομβαρδίζουν με τόση λύσσα τις πόλεις και τα χωριά του Κοσυφοπεδίου, που κατά 90% κατοικούνται από αλβανόφωνους... Είναι φανερό ότι τους σκοτώνουν, τους τραυματίζουν, τους τρομοκρατούν και τελικά τους εκδιώκουν από τις εστίες τους, ώστε το CNN να φιλμάρει τα καραβάνια των προσφύγων και να δικαιολογεί την άλλη σφαγή των άλλων αμάχων ! Διπλό έγκλημα του ίδιου εγκληματία των ΗΠΑ, του ΝΑΤΟ και γενικά των ευρωπαίων που τους χειροκροτούν...

5.- Ντροπή για όσους θα παρακολουθούν το αδιανόητο έγκλημα χωρίς να μπορούν να αντιδράσουν. Αίσχος για όσους υποχρεωθούν να πιάσουν το χέρι το βουτηγμένο στο αίμα των αθώων. Δεν βρίσκω λέξη για να χαρακτηρίσω όσους σαν τα κοράκια περιμένουν να πλουτίσουν από τις σάρκες των θυμάτων...

6.- Το κάθε πράγμα έχει τη χρονική στιγμή του. Κάτι που έπρεπε να γίνει χτες, δεν έχει πια καμμιά σημασία ακόμα κι αν πραγματοποιηθεί σήμερα.

Προσωπικά αγωνίστηκα -από το 1974- για την δημιουργία ενός διαφορετικού πολιτικού σκηνικού, για μια διαφορετική εθνική στρατηγική και τακτική, μέσα στην οποία εξέχουσα θέση διεδραμάτιζαν οι σχέσεις μας με την Τουρκία. Το κυρίαρχο στοιχείο αυτής της πολιτικής μου πρότασης ήταν η αναγκαιότητα να επιτευχθεί η κατά το δυνατόν μεγίστη εθνική συσπείρωση και συνεργασία, γεγονός που θα μας βοηθούσε να προχωρήσουμε με πιο ουσιαστικά βήματα και ταχύτερους ρυθμούς. Αλλά προπαντός με μεγαλύτερη εθνική ασφάλεια. Η σημερινή επίτευξη της εθνικής ομοψυχίας έρχεται να αποδείξει ότι ο ελληνικός λαός βρίσκεται ένα βήμα πιο μπροστά από τους πολιτικούς του εκπροσώπους. Η γνώμη μου είναι ότι αυτή η ίδια ομοψυχία δημιουργήθηκε κατά την διάρκεια της Δικτατορίας και ήταν υπερώριμη για να εκφραστεί σε κυβερνητικό επίπεδο στα 1974, φτάνει να υπήρχε η πολιτική βούληση από τα πάνω για να την υλοποιήσει.

Η φτειαχτή διάσπαση και διαίρεση του λαού μας σε κείνους τους καιρούς - που με έφερε σε σφοδρή αντίθεση με τις ηγεσίες της Αριστεράς- υπήρξε κατά τη γνώμη μου τραγικό λάθος που το πληρώσαμε ήδη ακριβά και φοβάμαι ότι θα το πληρώσουμε ακριβότερα στο άμεσο μέλλον. Ηδη η Ελλάδα εμφανίζεται διασπασμένη. Αλλη πολιτική θέλει ο λαός απέναντι στους νατοϊκούς Εισβολείς και άλλη είναι υποχρεωμένη να ακολουθεί η κυβέρνηση. Ομως αυτή η "διγλωσσία" ουσιαστικά αποδυναμώνει τη θέση της Ελλάδας. Μας απομονώνει και κυρίως μας αφήνει έκθετους απέναντι σε μια Τουρκία περισσότερο επικίνδυνη από ποτέ, της οποίας την αρνητική εξέλιξη -προς τους "γκρίζους λύκους"- φροντίσαμε κι εμείς με τις πολεμοχαρείς κραυγές μας (άνευ περιεχομένου και αντικρύσματος) να ενισχύσουμε προσφέροντας άλλοθι στις πιο αντιδραστικές και επικίνδυνες εσωτερικές δυνάμεις της γειτονικής χώρας.

Αλλοπρόσαλλη και ανεύθυνη πολιτική προς όλες τις κατευθύνσεις, απόρροια του γεγονότος ότι η εξωτερική μας πολιτική υπήρξε αντικείμενο κομματικών επιδιώξεων και παιχνιδιών εξουσίας αντί να είναι το προϊόν συλλογικής και υπεύθυνης εθνικής συνεργασίας.

7.- Αρκετές ανοησίες άκουσα έως τώρα και το μόνο που επιθυμώ είναι να με αφήσουν στην ησυχία μου. Είδα το όνομά μου να το περιφέρουν διάφοροι σχολιαστές από στήλη σε στήλη με την ευκαιρία των ευρωεκλογών με την ελαφρότητα και την ανευθυνότητα μιας αμαρτωλής εποχής που ειλικρινά θέλω να ξεχάσω.

8.- Οσο θα υπάρχουν μεγάλες και καθαρές ψυχές ανθρώπων, το γνήσιο έργο τέχνης θα βρίσκει χώμα γόνιμο για να ανθεί.

9.- Είμαι κι εγώ μουσικός. Επομένως αποτελώ μέρος του σημερινού μουσικού τοπίου. Είμαι "μέσα". Και θα 'θελα κι εγώ να ξέρω πώς μας βλέπουν αυτοί που βρίσκονται απ' έξω...

10.- Η έμπνευσή μου (θα έλεγα ολόκληρο το "είναι" μου) είναι παγιδευμένη απο το θεϊκό Μίσος που γεννά μέσα μου η πρόκληση της Βίας και της Ασχήμιας που εισέβαλε ξαφνικά στη ζωή μας. Η ψυχική μου κατάσταση σήμερα μπορεί να συγκριθεί μόνο με τις εποχές της Ξένης Κατοχής, του Εμφυλίου Πολέμου και της Αμερικανόφερτης Στρατιωτικής Δικτατορίας. Με τη διαφορά ότι τώρα δεν βρίσκω διεξόδους για να ανταποκριθώ ως θα όφειλα και με τον τρόπο που θα έπρεπε στις επιταγές των καιρών.

Αθήνα, 24.5.99
Μίκης Θεοδωράκης

Guy Wagner, 17:35 26.05.99 +0, Information and prayer

Delivered-To: theodorakis@hol.gr
Date: Wed, 26 May 1999 17:35:47 +0200
From: Guy Wagner <guy.wagner@ci.educ.lu>
Organization: RESTENA
X-Mailer: Mozilla 4.6 [en] (Win98; I)
X-Accept-Language: fr,en,de,it,nl,el
To: Mikis Theodorakis <theodorakis@hol.gr>
Subject: Information and prayer

Dear Rena,

Here are some other critics of Mr. Theodorakis's CDs that I have found in the Internet.
As for Howard J. Blumenthal, he was in contact with me two years ago by Internet, therefore he refers to my site, and he has also published another book: "The best on CD. The World Music CD Listener's Guide. A relaible easy-to-use guide to 900 of the best world music CDS by 150 of the best world music artists. p. 173 is dedicated to Mikis. I'll make you a photocopy and send it to you by fax.

I'am anxiously waiting for your recording copies.
On next Tuesday I must record my next broadcasts with
1. Eros ke Thanatos & O Kyklos
2. Cantata: I Margarita
3. To Panighiri tis Assi-Gonia
So, please, please send the cassettes by express...

Much love

Guy

Mikis Theodorakis

Canto General

Alexandra Papadjiakou, alto
Frangiskos Voutsinos, baritone
Berliner Instrumentalisten/Lukas Karytinos
Rundfunkchor Berlin/Sigurd Brauns
Intuition Records int 31142 (Allegro)

When I first heard Canto General over twenty years ago, I thought: this is music for revolutionaries to sing while
storming the gates. Based on the greatest poem by the renowned Chilean poet Pablo Neruda, this oratorio is vibrant,
dramatic, and unabashedly inspiring. My twenty years of listening to a squeaky cassette has not dimmed its power. Its
melodic and emotive power is astounding. It ranks with Dimitri Shostakovich's Symphony No. 13 (Babi Yar) or his
cantata, The Execution of Steka Razin. Yet as Shakespeare's Dogberry says, "comparisons are odorous." I should
say I've really never heard anything like it and leave it at that.

Alexandra Papadjiakou's lusty alto voice sings the opening piece, Algunas Bestias, an exhultant aria about richly
varied South American life. Using rousing choral accompaniment, bouzoukis, and tympanis, Theodorakis constructs
an undulating panorama, varying volume and rhythms with ease. Suddenly he slows the tempo as Papadjiakou sings
tenderly: "It was the night of the cayman,/the night pure and pullulating/with snouts emerging from the ooze . . ." Then

the tempo picks up again, ending the piece with terrifying exclamations as an anaconda lunges from the water,
"devouring and religious." Why hasn't anyone turned this into a ballet?

The centerpiece of Canto General is the stirring Los Liberatadores: "Here comes the tree, the tree whose roots are
alive/it fed on martyrdom's nitrate/its roots consumed blood . . . ." Papadjiakou sings these lively lines as if hurling
thunderbolts.

Theodorakis continually alters the relationship between singer and chorus: sometimes Papadjiakou delivers her lines
with droning choral accompaniment, other times she alternates with the chorus. These varied effects continually
astonish. The Rundfunkchor Berlin does an excellent job, never overpowering either lead singer.

However, some pieces are not successful, despite Theodorakis' attempts to transcribe Neruda's more tendentious
verses. Baritone Frangiskos Voutsinos sings Voy a Vivir, an andante aria about affirmation, amid swinging gallows in
postwar Athens and murderous gangs in Franco Spain. Unfortunately, the music isn't up to its material. Its
monotonous melody and solemn choral accompaniment impart a dreary hymn-like quality. A Mi Partido, Neruda's
paean to his membership in the Communist Party falls flat, despite Voutsinos' earnest rendition. Lautaro almost takes
off, but its trenchant lyricism is marred by inappropriate flute accompaniment and other failed musical elements.
Sandino, virtually a recitative about the famous Nicaraguan rebel, is melodically uninventive and strays. Theodorakis'
elegy is mediocre because of its excessive adulation and - oddly enough - its piety.

Not all the arias are this political. Vienen los Pajaros is a jubilant, evocative piece about the many bird species circling
the countryside. "All was flight in our land," sings the chorus, accompanied by spry celestas and folk guitars. At times
the voices swoop around the harmony like condors. Once again, the light is on Papadjiakou whenever she opens her
mouth, even when enveloped by the chorus.

Few can sing so melancholically about death and starvation as this woman, but she can also rise in full-throated
anger at the ravages of injustice. Voutsinos is a competent baritone, but lacks the sardonic edge to his voice that
these pieces can demand. Conductor Karytinos orchestrates the complex harmonies well, particularly in his sense of
pacing. It would have been so easy to have made this work bombastic. Thumbs up to Allegro for importing this rare
gem. (Note: Atmasphere engineered an atrocious recording in 1988, but the less said about that, the better.)

Peter Bates
<pbates@user1.channel1.com>

Copyright © Peter Bates, 1998.

Two Greek Composers At Their Diamond Jubilees

Don Mager

Xenakis, Iannis. Xenakis Complete Vol 2: IANNISSIMO! (Waarg 1988, Charisma 1971, Analogiques A + B 1958, Thallein 1984, Herma 1960-61, Palimpsest 1978). ST-X Ensemble Xenakis USA, directed by Charles Zacharie Bornstein. Salabert/Vandenburg Wave Ltd. VAN 0003, 1997.
Theodorakis, Mikis. Symphony No.7. "Spring Symphony." Dresden Philharmonic, conducted by Herbert Kegel, with the Radio Choir of Prague, the Radio Children's Choir of Prague, the Choir of the State Philharmonic of Lithuania, and soloists, Kari Løvaas, soprano, Violetta Madjarova, Alto, Sergey Larinas, Tenor, Gunther Emmerlich, Bass. Intuition Records INT 3131 2, 1994.

Each of these recordings celebrates a live performance. The Xenakis was presented as a concert on the composer's 75th. Birthday, 29 May 1997, at Cooper Union, Great Hall, and recorded the following day at St. Peter's Church in Chelsea, New York City. The Theodorakis is a live recording of the premier concert at the Schauspielhaus in Berlin, 2 December 1987, but not issued on CD until 1994. The Xenakis is the second volume in a project by the New York group, ST-X Ensemble Xenakis USA, which has been formed expressly to record the complete works of Xenakis. The Theodorakis is part of a series of recordings of his large-scale works by mainly German orchestras, issued on Intuition Records. Xenakis is 75 years old, Theodorakis 73.

Greek music for the last fifty years has been dominated by these two astonishing personalities. But two musical imaginations could scarcely be more unlike--as if not only not sharing the same country nor culture, but seemingly not sharing even the same century nor universe. Even so, their careers have crossed time and time again, each giving support and succor to the other especially in face of political opposition and censorship.

Of the two, Theodorakis is the populist ideologue, whereas Xenakis is the avant-garde intellectual, pushing beyond the limits of his own training and immediate culture n architect, Xenakis brings to music a complex mathematical theorization. Each work is grounded in the calculated processes of scale and interval design. Timbers and dynamics are rigorously controlled and plotted. Like Stockhausen, Berio and Boulez, he spawned a generation of followers, for whom each new work, usually prominently staged at a major international festival, was welcomed as a magnificent event. Despite these elitist markings, Xenakis music has an aural impact that is visceral, emotive, and arresting.

The project headed by Charles Zacharie Bornstein represented here by volume two offers a sample of work form different periods and for different instrumental combinations. Each cuts its own distinct path trough time, inviting listeners into unexpected quests and vistas. Waarg for winds and brass, for instance, is enigmatic and intriguing, for it exploits repeatedly a clustered microtonal scale which sounds like it is simultaneously descending and ascending--a sort of aural riddle. Herma, by contrast, is less immediately ingratiating and fun, for it is a fiendishly virtuosic solo piano work of intense density; its rewards come on the tenth listening and after. Charisma delicately explores the timbers of cello and clarinet, playing out simultaneously the distinctions between string and wind sounds, and their surprising capacities to sound like each other. Analogiques was written twice, once for nine strings, and again from prepared electronic tape. This performance gives both versions simultaneously using a new realization of the electronic tape notations by Paul D. Miller (a.k.a. D J Spooky "that

subliminal kid"), but the rigid synchronization of the two superimposed versions leads, for my taste anyway, to a work that is far to disjointed and choppy to sustain itself successfully beyond the fascination of its layered sonorities.

The big wonderful works on this release are Thallein and Palimpsest. Both have the feel of three movement structures, therefore a kind of narrative shape helps a lis guide himself across the aural events. Thallein opens with light textures and filigree effects produced with chirping, warbling and glissandi. It moves to a more stringent antiphonal section in which percussion comes to the fore, syncopated winds chirps alternate and collide with bursts of frenzied brass; finally, the work transforms into brass clusters with the strings sliding around in extended glissandi, at last subsiding into two dry muted chords.

Palimpsest is a sort of piano concerto, joyous and celebratory. Like Waarg, the work explores invented scales, which do not repeat at the octave, and like Thallein, it marvelously plays out unison versus antiphonal timbers among the various instrumental groups. But unique to its own joyous invention is a huge percussion battery and piano cadenza that close out the work's last moments with a thrill that arrives with surprising suddenness and lots of high spirited fun.

By contrast, Theodorakis has hammered out a populist approach to composition, grounded in his deeply Christianized Marxism. As a political leader, he has had to endure prison, house arrest, and national censorship of his work in Greece. Even as he has come to emblemize Greek music for the world at large especially by virtue of his film scores and popular songs, during the 1980s he has produced a body of large-scale symphonic works, culminating in Symphony No. 7, which mark his return to the concert stage.

This is a curious work in many ways, not least of which is its number. Of Theodorakis' numbered symphonies before this, there are three. He deliberately gives this the name "Symphony No.7" not to show its numerical sequence but to invite comparison with Beethoven's No.7--the work of Beethoven that he finds to be most comparably "patriotic." That in itself is a curious label for the Beethoven No.7, especially since Theodorakis' work, however steeped in Greek landscapes and language, moves in its last movement not toward a Greek musical nationalism but emphatically
away from it in order to claim the vast universalizing choral gesture most often associated with the final movement of Beethoven's No.9. So why is this not Theodorakis' "Symphony No.9"?

Curious also is the fact that the idiom of this symphony seems overall closer to Mahler than Beethoven. In any case, it is by any standards anachronistic and conservative. Theodorakis' No.3 has marked references to Shostakovich (I've jokingly even referred to it as Shostakovich's No.16); and so it clearly speaks out of one of the major idioms of its time. No.7, however, seems to leap back across twentieth century symphonic developments such as Shostakovich to straddle a bygone sound world that has one foot in Beethoven and the other in Mahler. Curious. Curious.

But what glorious results are achieved. From the brooding opening movement, to the angry "barking" of the second, and from the surging strings of the third to the climactic chorus of the final movement, this is an epic work with no contemporary peers that I can call to mind. The Byzantine chant melody, which forms the basis of the final hymn-like climax, ultimately makes this work totally memorable. Hackneyed as its burst of organ may well be, and predictable as its play of solo quartet against large choirs, the utter conviction with which Theodorakis drives forward his musical message makes this one of the few works that one might dare to consider comparing to the Beethoven Ninth--that one might dare to imagine attaining in time the festival role that the Beethoven has, say an outdoor performance to mark the fall of some future Berlin Wall.

Together, these disks invite listeners into surprising and gratifying sound journeys. Their contents bear up well under repeated listenings; and the immediacy of concert occasions give each an historic monumentality. If Xenakis

pushes to the boundaries of what we can embrace in the name of music, Theodorakis calls us to re-embrace ourselves in the name of our very humanity.

----

http://www.recordsinternational.com/RICatalogAugust97.html

MIKIS THEODORAKIS SYMPHONY NO. 1

MIKIS THEODORAKIS (b. 1925): Symphony No. 1, Adagio. One of Theodorakis' early works, the first symphony was
written between 1948-52. The composer called the work a "liturgy of consolation" and it attempts to exorcize the
painful experiences he suffered in Greece during the Nazi occupation. The first movement is full of upheaval and
revolt with the spirit of Shostakovich quite near; the second is an "Elegy and Threnody" while the final movement's
insistent rhythms and sudden opening up of abysmal depths midway through represent the exorcism of the dead. The
Adagio, for flute, clarinet, trumpet and strings, is a lament dedicated to the victims of the Bosnian war. St. Petersburg
State Academic Capella Symphony Orchestra; Mikis Theodorakis. Intuition 3176 (Germany) 08-060 $16.98

----

http://www.recordsinternational.com/RICatalogOct97.html

MIKIS THEODORAKIS (b.1925): Alexis Zorbas: Ballet Suite. Theodorakis' ballet on the character of Kazantzakis'
archetypal "common man" of Greek society, who lives life as it comes, whose philosopy is utterly lacking in
sophistication and yet is self-sufficient and complete, successfully integrates the two aspects of Theodorakis' musical
personality. Using material from his decades of writing "contemporary folk song", but in full symphonic dress, the work
is a colourful and vivid portrait of this most beloved and envied character in Greek fiction. 2 CDs. Sophia Michaelidi
(mezzo), Hungarian Radio Choir, Hungarian State Orchestra; Mikis Theodorakis & Lukas Karytinos. Intuition 3163
(Germany) 10-074 $33.98

----

http://www.oneworld.at/suedwind.buch/97h/worldmusic h97.htm
Mikis Theodorakis & Zólfó Livaneli
Together! CD, 70 Minuten, S 269,-
Was Zólfó Livaneli den Tórkèn, ist Mikis Theodorakis den Griechen: Unbequeme, engagierte Mahner und populðre, mitreiíende Musikschaffende. Dieser Mitschnitt von ihrem Berlinkonzert 1997 ist eine Botschaft fór das Miteinander und soll nicht nur fór GriechInnen und TórkInnen gelten.

ΠΡΟΣ : κ. **ΕΛΕΝΑ ΧΑΤΖΗΙΩΑΝΝΟΥ**

1.- Η συμφωνική Καντάτα "Κατά Σαδδουκαίων" είναι αλήθεια ότι δεν έχει προβληθεί στο ελληνικό κοινό. Θα 'λεγα πως αν εξαιρέσει κανείς αυτούς που έτυχε να ακούσουν την γερμανική εκδοχή που κυκλοφόρησε σε δίσκους πριν 15 χρόνια και την ελληνική που μόλις βγήκε, για όλους τους άλλους το έργο αυτό είναι απολύτως άγνωστο. Μήπως όμως κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει λίγο ως πολύ με τα περισσότερα συμφωνικά μου έργα;

Πώς εξηγείται όμως το φαινόμενο αυτό; Υπάρχει, πιστεύω, μια "τεχνική" και μια πολιτική εξήγηση.

Ας αρχίσω από την πρώτη. Κάθε κατηγορία έργου διαμορφώνει το δικό της κοινό. Στη μουσική έχουμε το κοινό της συμφωνικής μουσικής (βασικά της ευρωπαϊκής), το κοινό της όπερας (βασικά της ιταλικής), το κοινό της λαϊκής μουσικής κι από κει και πέρα αρχίζει η μουσική της διασκέδασης.

Μετά τον "Επιτάφιο" (1960) άρχισε να δημιουργείται ένα νέο κοινό με βάση τις νέες αισθητικές, μορφωτικές και κοινωνικοπολιτικές απαιτήσεις που προέκυπταν από την σύζευξη του λαϊκού με το λόγιο στοιχείο, δηλαδή της έντεχνης λαϊκής μουσικής. Για να ανταποκριθώ στις δύσκολες πολιτικές συνθήκες της εποχής, που έβαζαν εμπόδια στην ομαλή σχέση ανάμεσα στη μουσική μου και το κοινό, κατέφυγα σε μια νέα μορφή επικοινωνίας, στη Λαϊκή Συναυλία, η οποία είχε σαν αποτέλεσμα να επεκτείνει και να εδραιώσει την ακρόαση της μουσικής μου σε πλατύτατα λαϊκά στρώματα. Είχα λοιπόν κι εγώ τότε το κοινό μου, καθώς και τους τρόπους για να έρχομαι σε επαφή μαζί του.

Τα πράγματα άρχισαν να δυσκολεύουν για μένα όταν συνέθεσα το "Άξιον Εστί". Γιατί ξαφνικά προέκυψε η ανάγκη συμφωνικής ορχήστρας και χορωδίας. Προς στιγμήν το έλυσα τότε το πρόβλημα αυτό. Αρχικά με την Μικρή Ορχήστρα Αθηνών (ΜΟΑ) και αργότερα με την Δημοτική Συμφωνική και την Χορωδία Πειραιώς. Ομως η Χούντα μας τα γκρέμισε κι αυτά. Με δυο λόγια η εξέλιξη της συνθετικής μου προσπάθειας έκανε αναγκαία την ύπαρξη μιας νέας υποδομής, ώστε να συντηρηθεί η επαφή του έργου μου με το κοινό μου. Ενα κοινό, όπως είπα, εντελώς διαφορετικό από τα υπόλοιπα, δεδομένου ότι με τον καιρό τα ενδιαφέροντά του διέφεραν από εκείνα των οπαδών της δυτικοευρωπαϊκής είτε της καθαρά λαϊκής μουσικής.

Θα μου πείτε, γιατί δεν παίζονται τα συμφωνικά μου έργα από τα συμφωνικά μας συγκροτήματα... Παίζονται, αραιά και πού, όμως, δώρον άδωρον. Διότι οι φανατικοί ευρωπαϊστές είναι φυσικό να μου γυρίζουν την πλάτη, ενώ οι φίλοι της μουσικής μου αισθάνονται άβολα στους χώρους στους οποίους συνήθως ιερουργούν τα συγκροτήματα αυτά.

Αυτό είναι με λίγα λόγια το τεχνικό πρόβλημα που δυστυχώς δεν μπόρεσα να το αντιμετωπίσω έως τώρα (όπως το έκανα στην προχουντική περίοδο), με αποτέλεσμα η πτυχή του έργου μου που έχει να κάνει με μεγάλα συμφωνικά και χορωδιακά συγκροτήματα να παραμένει ακόμα και για τους φανατικούς οπαδούς της μουσικής μου άγνωστη.

Οσον αφορά την πολιτική πλευρά του προβλήματος, μην ξεχνάτε ότι μετά από μια εμφύλια σύρραξη, ο νόμος των νικητών δεν περιορίζεται στην επιφάνεια των πραγμάτων και των σχέσεων αλλά πηγαίνει βαθύτερα στον πυρήνα των σχέσεων, που είναι η Τέχνη. Για τους ηττημένους, εν προκειμένω, δεν έμεναν παρά οι μνήμες, τα πάθη, τα ιστορικά γεγονότα και οι πληγές που τραγουδούν.

Τόσο το "Κατά Σαδδουκαίων" όπως και πολλά άλλα κορυφαία έργα μου που αναφέρονται είτε στην εθνική αντίσταση είτε στον εμφύλιο είτε στη Χούντα, θεωρούνται επικίνδυνα για όλους εκείνους που πιστεύουν ότι ένας λαός είναι καλός όταν δεν έχει μνήμη. Κοιτάξτε γύρω σας. Αν και από το 1940 έως τώρα η ιστορία δεν έπαψε να ανασκαλεύει τη χώρα μας και να οργώνει την ψυχή του λαού μας, ποια είναι η ανθοφορία απ' αυτή την κοσμογονία; Θα μου πείτε ότι το πρόβλημα είναι υποκειμενικό, δηλαδή υπόθεση των πνευματικών δημιουργών. Οχι μόνον... Μετά τον εμφύλιο, όπως είπα και έως τις μέρες μας, γίνεται προσπάθεια συστηματική με στόχο να μειώσει την Τέχνη της μνήμης και να προβάλει το ανάλαφρο, το διακοσμητικό, το "αβλαβές" και τελικά το απολιτικό -με την ευρεία έννοια του όρου...

Οπως βλέπετε, μετά τους "τεχνικούς" λόγους έρχονται και οι πολιτικοί που θέλουν τα κατ' εξοχήν "στρατευμένα" έργα μου -από την άποψη ότι είναι εμπνευσμένα από τα σύγχρονα πάθη του λαού μας- να παραμένουν στη σκιά.

Βραχάτι, 22.VI.99

2.- Όπως ανέφερα ήδη σε προηγούμενο σημείωμά μου, ενώ η μουσική είναι μία, τα είδη της μουσικής είναι πολλά. Η δική μου μουσική, παρ' ό,τι ενιαία, εντούτοις χωρίζεται ανάλογα με τις φόρμες που χρησιμοποιεί: Τραγούδι, Ορατόριο, Συμφωνική Ορχήστρα... Υπάρχει όμως σ' όλα αυτά μια κοινή βάση: η Ποίηση. Πράγματι, η μελοποίηση της ποίησης ξεκινά από τα πρώτα-πρώτα τραγούδια μου, που μου ενέπνευσαν οι στίχοι των πιο μεγάλων ποιητών (Σολωμό, Βαλαωρίτη, Παλαμά, Χατζόπουλο). Οταν πέρασα στη συμφωνική μουσική και πάλι στηρίχτηκα στους ποιητές (Βρεττάκος, Σολωμός)
οπότε η μελοποίηση του "Επιτάφιου" δεν ήταν για μένα η εξαίρεση αλλά ο κανόνας.

Κι αυτό δείχνει τη θέση μου -από τότε- για το τραγούδι που το κατέτασσα μέσα στην συνολική μου προσπάθεια για τη σύνθεση ενός ενιαίου μουσικού έργου, φυσικά λόγιου, έντεχνου, στηριζόμενου κάθε φορά στα στοιχεία που είναι για κάθε περίπτωση περισσότερο προσφορά.

Θα έλεγα -για να γίνω κατανοητός- ότι μπήκα σχεδόν άθελά μου στον στίβο του ελληνικού τραγουδιού με όλο το οπλοστάσιο όχι μόνο ενός συμφωνιστή αλλά και ενός διανοούμενου που φιλοδοξούσε να εντάξει το τραγούδι στο σύνολο της συνθετικής του προσπάθειας.

Βεβαίως η μέθη εκείνης της εποχής, ύστερα από την ενθουσιώδη αποδοχή του "Επιτάφιου" με οδήγησε στη σύνθεση απλών ψυχαγωγικών τραγουδιών, πάντα με τη βοήθεια των φίλων μου σπουδαίων ποιητών.

Ομως η μελοποίηση ποιημάτων με αυστηρή μορφή και περιεχόμενο ανεξάρτητα αν τα τραγουδούσε ο λαός -κι αυτό επιτρέψτε μου να το αναφέρω με υπερηφάνεια- οδηγούσε προς την αποκάλυψη ενός νέου είδους μέσα στην περιοχή της λαϊκής μας μουσικής: του έντεχνου λαϊκού τραγουδιού.

Αυτή η εισαγωγή ήταν απαραίτητη για να απαντηθεί το ερώτημά σας σχετικά με το γεγονός ότι ενώ στο παρελθόν είχαμε τραγούδια βασισμένα σε αληθινή ποίηση, τώρα δεν έχουμε πια...

3.- Θεωρώ τον 20ό αιώνα, αιώνα της μεγάλης αυταπάτης. Κι αυτό γιατί κατά τη διάρκειά του ποτέ ο άνθρωπος δεν πίστεψε πιο πολύ στον άνθρωπο και ποτέ ο άνθρωπος δεν απογοητεύτηκε πιο πολύ από τον άνθρωπο. Πρώτος Παγκόσμιος πόλεμος, Οκτωβριανή Επανάσταση, Φασισμός-Ναζισμός, Δεύτερος Παγκόσμιος πόλεμος. Τέλος της αποικιοκρατίας. Ψυχρός πόλεμος. Pax Americana. Αυτό είναι πάνω-κάτω το σκωτσέζικο ντους, για να καταλήξουμε εδώ που καταλήξαμε: Μπροστά στο Αγνωστο. Μια παγωμένη ιστορική νύχτα μας περιμένει κι εμείς βρισκόμαστε στο κατώφλι της χωρίς εφόδια, γυμνοί και αδύνατοι όσο ποτέ άλλοτε.

Αντιθέτως μπροστά στο κατώφλι του περασμένου αιώνα ο άνθρωπος ήταν γεμάτος ιδέες, όνειρα, προσδοκίες. Υπήρχαν μεγάλα κοινωνικά οράματα, προσδοκίες από τις κατακτήσεις της επιστήμης και όνειρα από την προβολή πνευματικών έργων και αξιών.

Ετσι οι άνθρωποι, μεθυσμένοι από τα οράματα, πύκνωναν τις τάξεις της μιας ή της άλλης ιδεολογίας αποφασισμένοι να επιβάλουν με κάθε τρόπο τις ιδέες τους. Οι συγκρούσεις είχαν γενικευτεί σε όλα τα επίπεδα και τα είδη της ανθρώπινης δραστηριότητας: Στο κοινωνικό, στο εθνικό, στο επιστημονικό, στο καλλιτεχνικό, στο φιλοσοφικό... Υπήρχε πίστη, ενθουσιασμός, φανατισμός. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να κινητοποιηθούν εκατομμύρια συνανθρώπων μας και στη συνέχεια να συγκρουστούν με πρωτοφανές πάθος που μετατράπηκε σε μίσος. Ο οραματισμός που ατένιζε το μέλλον με την ψυχολογία ενός αγγέλου, μεταλλάχθηκε εύκολα σε δαίμονα διψασμένο για αίμα. Δεν υπήρξε μέσος όρος αλλά μόνο ακρότητες. Από τον ουρανό στα τάρταρα. Από τον ανθρωπισμό στην βαρβαρότητα.

Ετσι, διαβαίνοντας το σκαλοπάτι του 20ού αιώνα, μπορούμε πια να γνωρίζουμε καλά τί εστί άνθρωπος. Η ικανότητά του να κατακτά, την μία μετά την άλλη τις κορυφές του επιστητού και να παραβιάζει επτασφράγιστα μυστικά της δημιουργίας, μας καταπλήσσει. Την ίδια όμως στιγμή η αποκάλυψη της τερατώδους του ικανότητας να καταστρέφει, μας παγώνει. Τώρα δεν μπορούμε να έχουμε πια καμμια αμφιβολία. Ο άνθρωπος είναι άγγελος και δαίμονας, όχι όπως τον γνωρίζουμε από τα παραμύθια και τους συγγραφείς αλλά εδώ δίπλα μας με σάρκα και οστά. Και μετά τους βομβαρδισμούς στη Γιουγκοσλαυία, θα λέγαμε ότι θα περάσουμε το κατώφλι του αιώνα συντροφιά πιότερο με τον δαίμονα παρά με τον άγγελο.

Ομως γιατί; Γιατί ξεπεράστηκαν οι ηθικές αναστολές που εμποδίζουν τους εξουσιαστές να φανερώνουν ξετσίπωτα την αιμοδιψή τους φύση. Η αυγή του ανθρώπινου πολιτισμού σημαδεύτηκε με την εμφάνιση των αξιών, κοινωνικών, ηθικών, πνευματικών, θρησκευτικών και άλλων. Αυτές οι αξίες επενεργούν κατασταλτικά κάθε φορά που οι ισχυροί επιχειρούν να ξεπεράσουν τα όρια που εξασφαλίζουν τις λεπτές ισορροπίες μεταξύ των ανθρώπων, των κοινωνικών ομάδων και των εθνικών συνόλων. Παράλληλα πλουτίζουν τον άνθρωπο πνευματικά και ψυχικά, διαμορφώνουν την ηθική του συμπεριφορά, σπρώχνουν προς τα μέσα τα θηριώδη ένστιχτα που απειλούν να μεταβάλουν την ανθρώπινη κοινωνία σε ζούγκλα.

Είναι, νομίζω, τραγική η διαπίστωση ότι αυτό το σύστημα των αξιών, φτάνοντας σε κορυφώσεις απίστευτες μέσα από επαναστάσεις και εθνικές αντιστάσεις, αυτοαναιρέθηκε, καθώς εκφυλίστηκε σε φανατισμούς που άνοιξαν το δρόμο για να εισβάλει ο ανθρώπινος δαίμονας από την πίσω πόρτα.

Ήταν για μένα ευτύχημα όταν διαπίστωνα ότι νέοι συνθέτες άρχισαν να στηρίζονται σε λόγια ποιήματα προκειμένου να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις ενός νέου κοινού με καινούρια κριτήρια, όχι μόνο καθαρά μουσικά αλλά και μορφωτικά, αισθητικά και οπωσδήποτε ιδεολογικοπολιτικά.

Κι αυτό το τελευταίο ας μη μας πάει σε κάποια συγκεκριμένη πολιτική παράταξη, γιατί κατά τη γνώμη μου υπήρχε τότε διάχυτη μια αναγεννησιακή διάθεση, ένα όραμα για μια καλλίτερη κοινωνία με αρχιδιάκονο την Τέχνη.

Είναι κρίμα ότι διάφοροι λόγοι δεν επέτρεψαν να εμπεδωθεί τότε η νέα προσπάθεια, ώστε όλοι να γνωρίζουν τα όρια ανάμεσα στα είδη τραγουδιού και να μην υπάρξουν οι συγχύσεις που οδήγησαν τελικά στην αφομοίωση αυτής της προσπάθειας μέσα στο θολό πέλαγος της λαϊκής μας και πιο γενικά της ελαφράς μας μουσικής.

Σ' αυτό φταίνε φυσικά και οι ίδιοι οι συνθέτες και ποιητές, καθώς και οι υπόλοιποι εμπλεκόμενοι, που θέλοντας να εκφράσουν κάποια αντίθεσή τους προς εμένα, καταπολέμησαν οι ίδιοι αυτή την προσπάθεια -ενώ την ακολουθούσαν-αρνούμενοι ακόμα και τον όρο "έντεχνη-λαϊκή" μουσική.

Και όμως ήταν αναγκαίος αυτός ο διαχωρισμός για πολλούς λόγους:
Κατ' αρχήν η απήχηση που μπορεί να έχει ένα απλό τραγούδι με εύκολη μελωδία και στίχους και κάποιον σταρ τραγουδιστή, δεν μπορεί να συγκριθεί με κείνο που απαιτεί κάποια προσπάθεια από τον δέκτη για να αφομοιωθεί και που δεν κολακεύει ούτε το εύκολο γούστο ούτε την εύκολη πέψη. Και όμως τα είδη αυτά ανακατεύονται, μπαίνουν τις ίδιες εκπομπές, πολλαπλώς τα πρώτα, ελάχιστα τα δεύτερα, συγκρίνονται όταν καταφέρνουν τα δικά μας να μπουν στα 50 πρώτα (που δίνουν οι Εταιρίες), για να κονιορτοποιηθούν τα μεν από τα δε και έτσι με τον ένα ή τον άλλο τρόπο εμπεδώνεται σιγά-σιγά η αντίληψη ότι τα μεν πουλάνε, άρα είναι δημοφιλή, άρα καλά, ενώ τα άλλα δευτέρας κατηγορίας... Αυτή είναι η "εκδίκηση της γυφτιάς" μέσα στο ίδιο το σπίτι μας...

Το αστείο είναι ότι ο εξοντωτικός αγώνας που μας κάνουν δεν έχει νόημα, γιατί όπως είπα, τα μουσικά είδη είναι διαφορετικά και είναι σαν να θέλεις να βάλεις να παλεύουν βατράχια με λαγούς. Πόδια έχουν τα μεν, πόδια και οι δε. Τραγούδι το ένα, τραγούδι και το άλλο. Φυσικά ο λαός με το αλάνθαστο ένστικτό του κατανοεί τη διαφορά κι έτσι τα ξεχωρίζει κι άλλα τα θεωρεί τραγούδια μιας χρήσεως κι άλλα διαχρονικά.

Ετσι λοιπόν είναι θλιβερό μεν αλλά φυσιολογικό το γεγονός ότι μετά τις τόσες επιθέσεις και μειώσεις που υπέστη έως σήμερα το έντεχνο λαϊκό τραγούδι αλλά και γενικώτερα η προσπάθεια για τη δημιουργία ενός νεοελληνικού μουσικού έργου στηριγμένου στα στοιχεία της ζωντανής μας παράδοσης, πολιτιστικά και ιστορικά, όσο και της σύγχρονης ποίησης και πιο ειδικά μετά την συστηματική πολεμική με στόχο το έργο μου, επεκράτησε και πάλι, ιδιαίτερα στο χώρο του τραγουδιού, η διασκέδαση σαν το άλφα και το ωμέγα των ψυχικών και πνευματικών ανησυχιών και αναγκών των νεοελλήνων. Κρίμα...

Βραχάτι, 24.VI.99

Πού είναι σήμερα οι σοσιαλιστικές ιδέες που ευαγγελίζονταν τη νέα κοινωνία; Πού είναι τα αναγεννησιακά οράματα που υπόσχονταν τον θρίσμβο της Τέχνης; Πού είναι τα Καταστατικά των Εθνών που εξασφάλιζαν την Ειρηνική συνύπαρξη μέσα σε Παγκόσμια Ειρήνη;

Προσωπικά δεν αρνούμαι τους αγώνες μου και μπορώ να πω ότι είμαι ευτυχής που συμμετείχα σ' αυτή τη γιγαντιαία πάλη από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και μετά. Και νομίζω ότι ανεξάρτητα από την σημερινή κατάσταση σε διεθνές επίπεδο ο άνθρωπος μέσα από τις προσπάθειες και τους αγώνες, έχει εγγράψει την παρακαταθήκη του για το μέλλον.

Ετσι όλα είναι θέματα ΜΝΗΜΗΣ. Οπως είπα, ναι, διασχίζουμε το κατώφλι του νέου αιώνα υπό την σκιάν του Δαίμονα. Ομως υπάρχει ένα όπλο για να νικηθεί. Η Μνήμη. Είμαι βέβαιος ότι αργά ή γρήγορα από τις ρίζες των δικών μας αγώνων θα ανθοφορήσουν οι νέες ιδέες, η καινούρια πίστη, ο νέος ενθουσιασμός για να ξαναπάρει ο Ανθρωπος την ανηφόρα.

Ϊσως να ξαναγκρεμιστεί και πάλι. Ισως όχι...

Βραχάτι, 24.VI.99

ΜΑΪΟΣ 1999

Τετάρτη	26	Ιατρικό Συνέδριο στο Μέγαρο Μουσικής
Πέμπτη	27	Αναχώρηση για Βραχάτι
Παρασκευή	28	Βραχάτι
ΣΑΒΒΑΤΟ	29	Βραχάτι
ΚΥΡΙΑΚΗ	30	Επιστροφή από Βραχάτι, Αφιέρωμα στο φιλμ "Ζ"
Δευτέρα	31	------

ΙΟΥΝΙΟΣ 1999

Τρίτη	1	
Τετάρτη	2	12.30' Πρες κονφερανς για το CD "Κατά Σαδδουκαίων" Βράδυ Εκδήλωση στον Δήμο Ρέντη
Πέμπτη	3	Uσβαρουμηιας
Παρασκευή	4	11.30' Αλεξια
ΣΑΒΒΑΤΟ	5	Λαμία
ΚΥΡΙΑΚΗ	6	Λαμία
Δευτέρα	7	Επιστροφή από Λαμία
Τρίτη	8	
Τετάρτη	9	
Πέμπτη	10	
Παρασκευή	11	
ΣΑΒΒΑΤΟ	12	Κάποιες μέρες θα γίνουν πρόβες "Αντιγόνης" ντουέτα κ.λπ.
ΚΥΡΙΑΚΗ	13	
Δευτέρα	14	
Τρίτη	15	
Τετάρτη	16	Στοά Βιβλίου
Πέμπτη	17	Στοά Βιβλίου
Παρασκευή	18	
ΣΑΒΒΑΤΟ	19	
ΚΥΡΙΑΚΗ	20	
Δευτέρα	21	
Τρίτη	22	
Τετάρτη	23	
Πέμπτη	24	
Παρασκευή	25	Μία ή δύο συναυλίες "Άξιον Εστί" τέλος Ιουνίου
ΣΑΒΒΑΤΟ	26	Θα μας πει η Μαργαρίτα σχετικά.
ΚΥΡΙΑΚΗ	27	
Δευτέρα	28	
Τρίτη	29	
Τετάρτη	30	

72

SUOMI FINLAND 99

NOKIA
CONNECTING PEOPLE

ΣΥΝΑΥΛΙΑ

με αφορμή την ανάληψη της
Προεδρίας της Ευρωπαϊκής 'Ενωσης από την Φινλανδία
*με την **Arja Saijonmaa** και την **Λαϊκή Ορχήστρα 'Μίκης Θεοδωράκης'***

Ο Πρέσβης της Φινλανδίας Arto Tanner και η κ. Leena Tanner

έχουν την τιμή να προσκαλέσουν

τον κ. και την κ. Μίκη Θεοδωράκη

σε πανηγυρική συναυλία της Φινλανδής καλλιτέχνιδας Arja Saijonmaa
και της Λαϊκής Ορχήστρας 'Μίκης Θεοδωράκης'
με φινλανδικά τραγούδια και έργα του μεγάλου συνθέτη,
την Πέμπτη 1η Ιουλίου, 1999 στις 9.00 μ.μ. στο Περιστύλιο του Ζαππείου Μεγάρου.

Θα ακολουθήσει δεξίωση

Π.Α. έως 28 Ιουνίου
7010444 - 7011775

Η πρόσκληση είναι αυστηρά προσωπική. Παρακαλούμε να επιδειχθεί κατά την είσοδο.

73

SUOMI FINLAND 99

Συναυλία με αφορμή
την ανάληψη της Προεδρίας της
Ευρωπαϊκής Ένωσης από τη Φινλανδία

ARJA SAIJONMAA
Λαϊκή Ορχήστρα "ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ"

Περιστύλιο Ζαππείου Μεγάρου
Πέμπτη, 1 Ιουλίου, 9:00 μ.μ.

ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΦΙΝΛΑΝΔΙΑΣ

Αυτή η συναυλία στην Ελλάδα αποτελεί μέρος των εορταστικών εκδηλώσεων που σηματοδοτούν την ανάληψη της Φινλανδικής Προεδρίας της ΕΕ και σμίγει ξανά δύο μεγάλους καλλιτέχνες που έχουν μεγάλη συμβολή στην ενίσχυση των πολιτιστικών δεσμών ανάμεσα στις χώρες μας. Ο Μίκης Θεοδωράκης και η Arja Saijonmaa είναι δημοφιλείς όχι μόνο για τα καλλιτεχνικά τους επιτεύγματα αλλά και για το ζωηρό τους ενδιαφέρον να κάνουν τον κόσμο καλύτερο, προωθώντας σπουδαίες ανθρώπινες αξίες και την ειρήνη.

Μπορούμε να είμαστε ευχαριστημένοι που η κρίση στο Κοσσυφοπέδιο επιλύεται τώρα ειρηνικά. Νιώθω ευτυχής που μπόρεσα προσωπικά να συμβάλλω προς αυτή την κατεύθυνση. Παρότι το Κοσσυφοπέδιο θα παραμείνει για την Προεδρία μας ένα σημαντικό ζήτημα στην ατζέντα, θα μπορέσουμε ωστόσο να δώσουμε περισσότερη προσοχή και σε άλλα θέματα επίσης σοβαρά για την Φινλανδία καθώς και για την Ελλάδα.

Η Φινλανδία έγινε μέλος της Ευρωπαϊκής οικογένειας στην Κέρκυρα, με την έναρξη της Ελληνικής προεδρίας το 1994. Αυτό και μόνο αποτελεί ικανό λόγο για την αποψινή συναυλία αλλά υπάρχουν και άλλοι πολλοί περισσότεροι: τα κοινά μας ενδιαφέροντα, οι πολλές Φινλανδο-Ελληνικές φιλίες, η δημοτικότητα της χώρας σας στους Φινλανδούς παραθεριστές και ο μόνιμος θαυμασμός μας για τα μεγάλα επιτεύγματα του Ελληνικού πολιτισμού.

Στις πολλές Φινλανδο-Ελληνικές φιλίες είμαι ευτυχής να συμπεριλάβω εκείνη που αναπτύχθηκε ανάμεσα στον Πρόεδρο Στεφανόπουλο κι εμένα κατά τη διάρκεια της επίσημης επίσκεψής του στη Φινλανδία το 1996. Αυτή η φιλία ενισχύθηκε ακόμη περισσότερο κατά την ανταποδοτική μου επίσκεψη στην Ελλάδα τον περασμένο Σεπτέμβριο, από την οποία εγώ και η σύζυγός μου διατηρούμε υπέροχες αναμνήσεις.

Martti Ahtisaari

Martti Ahtisaari
Πρόεδρος της Φινλανδίας

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ Κ. ARTO TANNER, ΠΡΕΣΒΗ ΤΗΣ ΦΙΝΛΑΝΔΙΑΣ

Η πρώτη Προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι για μια μικρή χώρα όπως η Φινλανδία ένα μεγάλο γεγονός. Ο ενδεδειγμένος τρόπος εορτασμού στην Ελλάδα θα ήταν ένα πολιτιστικό γεγονός και η συναυλία ήταν φυσική επιλογή καθώς η μουσική είναι διεθνής γλώσσα. Ήθελα όμως να συμπεριλαμβάνει κάποιο συνδετικό κρίκο μεταξύ των δύο χωρών μας.Η απάντηση μου προέκυψε όταν θυμήθηκα δύο ονόματα, τον διαπρεπή σας συνθέτη Μίκη Θεοδωράκη και τη διάσημη τραγουδίστρια Arja Saijonmaa, η συνεργασία και η φιλία των οποίων είναι πασίγνωστη.

Καρπός αυτής της ιδέας είναι η εναρκτήρια συναυλία την πρώτη ημέρα της Προεδρίας στο καλαίσθητο Ζάππειο.Η Arja θα τραγουδήσει φινλανδικές μελωδίες και τραγούδια του Μίκη με τη συνοδεία της Λαϊκής Ορχήστρας 'Μίκης Θεοδωράκης'. Θεωρώ ότι τώρα μπορούμε να γιορτάσουμε όχι μόνο την Προεδρία, αλλά και τις εξελίξεις στην περιοχή, στα Δυτικά Βαλκάνια. Η Φινλανδία μπορεί να είναι υπερήφανη που ο Πρόεδρός της Martti Ahtisaari εκπροσωπώντας την ΕΕ, έπαιξε ουσιαστικό ρόλο, που εγκωμιάσθηκε και στην Ελλάδα και που οδήγησε σε μια ειρηνική λύση. Τα Δυτικά Βαλκάνια παραμένουν ένα από τα πιό σημαντικά θέματα της Ευρωπαϊκής ατζέντας κατά τη Φινλανδική Προεδρία, αλλά τώρα μπορεί να δοθεί περισσότερη προσοχή και σε άλλα μεγάλα θέματα τα οποία συμπεριλαμβάνονται επίσης στην ημερησία διάταξη. Μεταξύ αυτών είναι η διεύρυνση της ΕΕ, η κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας και η δική μας πρωτοβουλία για τη Βόρεια Διάσταση, που αποσκοπεί στην ανάπτυξη συνεργασίας στην περιοχή της Βαλτικής θάλασσας. Η Σύνοδος Κορυφής του Tampere τον Οκτώβριο αξίζει ειδικής μνείας καθώς θα ασχοληθεί με θέματα που αφορούν σε κάθε πολίτη.

Η Φινλανδική Προεδρία θα βοηθήσει επίσης να έρθουν η Ελλάδα και η χώρα μου πλησιέστερα η μία στην άλλη, δεδομένου ότι έχουν κοινά χαρακτηριστικά και συνεπώς συμφέροντα να προωθήσουν. Και οι δύο είναι μικρά κράτη-μέλη, στα άκρα της Ένωσης, ενώ αποτελούν πύλες σε πολύ φτωχότερες χώρες με άμεση ανάγκη για οικονομική, κοινωνική και πολιτική ανάπτυξη, και οι δύο προσβλέπουν σε μια ισχυρότερη ΕΕ και τελικά και οι δύο συμμερίζονται τις αξίες της δημοκρατίας και τον κανόνα του νόμου. Τα συστατικά συνεπώς υπάρχουν να αναπτύξουμε τις ήδη άριστες σχέσεις μας σε στενή συνεργασία. Κάτι τέτοιο δε θα συμβεί βεβαίως αυτόματα, οι Φινλανδοί όμως είναι ευτυχείς να δουλέψουν προς αυτή την κατεύθυνση και το ίδιο ασφαλώς συμβαίνει και με τους Έλληνες.

ARJA SAIJONMAA

Η Arja Saijonmaa (Άρια Σάϊονμαα) η ταλαντούχα Φινλανδή τραγουδίστρια, που ερμηνεύει με τον δικό της ιδιαίτερο τρόπο τους καημούς της Λατινικής Αμερικής, τα αισθήματα των Βορειοευρωπαίων και τη θέρμη των Μεσογειακών λαών, είναι διάσημη σ' όλο τον κόσμο. Έχοντας σπουδάσει δραματική τέχνη και φιλολογία στο Πανεπιστήμιο του Ελσίνκι και πιάνο στην Ακαδημία Μουσικής **Sibelius** η Arja από το Mikkeli της Ανατολικής Φινλανδίας έχει κάνει τα τελευταία 30 χρόνια πολύ πετυχημένες εμφανίσεις ως τραγουδίστρια, ως show woman και ως ηθοποιός στο θέατρο, στον κινηματογράφο και στην τηλεόραση. Η γνωριμία και η συνεργασία της με τον Μίκη Θεοδωράκη έγιναν αιτία να αγαπήσει την Ελληνική Μουσική και να την κάνει γνωστή σ'όλη την Σκανδιναβία. Η Άρια έχει εκδώσει περισσότερα απο 25 άλμπουμς και CDs στα Φινλανδικά, Σουηδικά, Νορβηγικά, Ισπανικά, Γαλλικά, Γερμανικά και Ελληνικά. Έχει κερδίσει μάλιστα ένα πλατινένιο δίσκο καθώς και πέντε χρυσούς .

Από το 1987 είναι Πρέσβειρα καλής θελήσεως των **Ηνωμένων Εθνών** για τους πρόσφυγες. Έχει τιμηθεί με πολλά βραβεία και έχει συμμετάσχει σε μεγάλα διεθνή πολιτικά και ιστορικά γεγονότα καλεσμένη από τους Προέδρους διαφόρων χωρών .

Η πολυσχιδής προσωπικότητα της Άριας έχει επεκταθεί πρόσφατα και σε συγγραφική δραστηριότητα. Το βιβλίο της για την *«Σάουνα»* όχι μονο ως χώρου καθαριότητας του σώματος αλλά και ως χώρου κάθαρσης και διαλογισμού γνωρίζει στη Φινλανδία μεγάλη επιτυχία.Είναι λοιπόν δύσκολο να κατατάξει κανείς την Άρια Σάϊονμαα σε μια συγκεκριμένη κατηγορία. **Η Άρια είναι μια μεγάλη καλλιτέχνης.**

Σύμβουλοι Επικοινωνίας : *Διεθνείς Σχέσεις Πολιτισμού*

"Γνώρισα την Άρια Σαϊονμάα στα 1971 στο Ελσίνκι, όπου σε κάποιο θέατρο τραγουδούσε Ρωμιοσύνη. Μου έκανε εντύπωση η φωνή της και ο τρόπος ερμηνείας της. Γι' αυτό λίγο αργότερα της πρότεινα να συνεργαστούμε. Η Άρια ταυτίστηκε και με τη μουσική μου αλλά και με τον αγώνα μας. Μετά την πτώση της χούντας, η Άρια επιδόθηκε σ' ένα σοβαρό και υπεύθυνο έργο, στη χώρα της κατ' αρχήν, τη Φινλανδία, και εν συνεχεία στη Σουηδία. Εμπιστεύτηκε τη μετάφραση των τραγουδιών μου σε δόκιμους ποιητές, πρόσεξε την ενορχήστρωση, έδωσε ένα δικό της χρώμα σ' αυτό που λέμε Λαϊκή Συναυλία. Το αποτέλεσμα αυτής της δραστηριότητας ήταν εκατοντάδες συναυλίες, δεκάδες τηλεοπτικά προγράμματα και πολλοί δίσκοι με τεράστια κυκλοφορία. Η Άρια έγινε από τα πρώτα, ίσως το πρώτο όνομα του τραγουδιού στη Σκανδιναβία.

Οχυρωμένη επάνω στην αγάπη του κοινού, η Άρια, μετά την Ελλάδα, στρέφει το ενδιαφέρον της στη Νότιο Αμερική και ιδιαίτερα τη Χιλή. Βάζει έτσι για άλλη μια φορά το ταλέντο της στην υπηρεσία ενός μάρτυρα λαού, προβάλλοντας τη σύγχρονη ζωντανή καλλιτεχνική του παράδοση. Παρουσιάζει επίσης στη Στοκχόλμη άγνωστα λαϊκά τραγούδια της Φινλανδίας μέσα στη γενικότερη προσπάθεια της διαφύλαξης και προβολής της τοπικής παράδοσης. Ένα από τα πιο επίμονα και ακριβά όνειρα της Άριας ήταν να τραγουδήσει στην Ελλάδα.."

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ - Αθήνα, 1984

ΛΑΪΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ «ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ»

Η Λαϊκή Ορχήστρα «Μίκης Θεοδωράκης» ιδρύθηκε τον Μαϊο του 1997 από μουσικούς - συνεργάτες του Μίκη Θεοδωράκη. Έχει δώσει πολλές συναυλίες σε μουσικές σκηνές τόσο στην Αθήνα όσο και στην επαρχία. Με στόχο τη διάδοση του έργου του Μίκη Θεοδωράκη η Ορχήστρα παρουσιάζει σύνθετα προγράμματα βασισμένα, διαμέσου της μουσικής του συνθέτη, στον ελληνικό ποιητικό λόγο όπως αυτός διαμορφώνεται μέσα στη νεότερη ελληνική ιστορία. Εξίσου σημαντική είναι και η επιθυμία των συντελεστών της Ορχήστρας, μέσα από τις συναυλίες, να ευαισθητοποιήσουν τον κόσμο για κοινωνικά θέματα.

« Η Άρια έχει το ταλέντο, την ομορφιά, τη χάρη, την εξυπνάδα, τη θηλυκότητα
και τη μαγική δύναμη ν' αγγίζει και να συγκινεί το κοινό.
Έχει το χάρισμα της Josephine Baker και της Marlene Dietrich…»

NEW YORK POST
1982

« Όπως τα ποτάμια με την ορμητικότητά τους μπορούν να διαβρώνουν τις πέτρες,
έτσι και το καλλιτεχνικό ταλέντο της Arja μπορεί να διεισδύει
στις σκέψεις μας και στην ψυχή μας »

KANSAN UUTISET
OF FINLAND

76

« Η Μουσική είναι Παγκόσμια. Ο καθένας μας έχει διαφορετική καταγωγή και διαφορετικές συνήθειες και παραδόσεις. Όλοι όμως είμαστε άνθρωποι και μπορούμε να πλουτίζουμε τη ζωή και τη σκέψη μας με την κληρονομιά μας »

ΑΡΙΑ

76

« Η Μουσική είναι Παγκόσμια. Ο καθένας μας έχει διαφορετική καταγωγή και διαφορετικές συνήθειες και παραδόσεις. Όλοι όμως είμαστε άνθρωποι και μπορούμε να πλουτίζουμε τη ζωή και τη σκέψη μας με την κληρονομιά μας »

ΑΡΙΑ

Η Arja Saijonmaa ερμηνεύει Φινλανδικά τραγούδια
και τραγούδια του Μίκη Θεοδωράκη
με την Λαϊκή Ορχήστρα «Μίκης Θεοδωράκης»

SUOMI FINLAND 99

1. **Αγάπη μου** από την ταινία «Φαίδρα», σε ποίηση Γιάννη Θεοδωράκη.
2. **Προδομένη αγάπη** από το «Τραγούδι του Νεκρού Αδελφού», σε στίχους Μίκη Θεοδωράκη.
3. **Μαρίνα** από τις «Μικρές Κυκλάδες», σε ποίηση Οδυσσέα Ελύτη.
4. **Το παλικάρι έχει καημό** από τα «Λαϊκά», σε στίχους Μάνου Ελευθερίου (ελληνικά), Pentti Saaritsa (φινλανδικά), Lars Forsell (σουηδικά).
5. **Μέρα Μαγιού** από τον «Επιτάφιο», σε ποίηση Γιάννη Ρίτσου.
6. **Στο παραθύρι στέκοσουν** από τον «Επιτάφιο», σε ποίηση Γιάννη Ρίτσου (ελληνικά), Pentti Saaritsa (φινλανδικά).
7. **Laula Tyttö** (Sing my girl) – Oskar Merikanto.
8. **Κοιμήσου αγγελούδι μου** από το «Τραγούδι του Νεκρού Αδελφού», σε στίχους Κώστα Βίρβου.
9. **Mä oksalla ylimmällä** (I sway on the topmost Branches) – Gabriel Linsen (Composer), Zacharias Topelius (poet).
10. **Zorbas**
11. **Potpouri Φινλανδικών λαϊκών τραγουδιών**
    - Niin kauan minä tramppaan – As long as I tramp (traditional song).
    - Laulu on iloni ja työni – Song is my joy (traditional song).
    - Yksi ruusu on kasvanut laaksossa – One rose in the valley (traditional song).
    - On neidolla punapaula – The ribbon dance (traditional song)
    - Tuku, tuku lampaitani – Tuku, tuku my sheep (Olli Suolahti).
    - Hilu hilu kun tuli vilu – Hilu hilu I'm freezing (traditional song).
    - Karjalan mail käkoset kukkuu – In the land of Karelia the cuckoos sing (Oskar Merikanto)
12. **Καημός** από την «Πολιτεία» σε στίχους Δημήτρη Χριστοδούλου (ελληνικά), Pentti Saaritsa (φινλανδικά), Bo Setterlind (σουηδικά).
13. **Μαργαρίτα Μαργαρώ** από το «Αρχιπέλαγος», σε στίχους Μίκη Θεοδωράκη (ελληνικά), Juice Leskinen (φινλανδικά).
14. **Άρνηση** από τα «Επιφάνια», σε ποίηση Γιώργου Σεφέρη (ελληνικά), Pentti Saaritsa (φινλανδικά), Lars Forsell (σουηδικά).
15. **Είμαι καλά** από τα «Τραδούδια του Αγώνα», σε στίχους Μίκη Θεοδωράκη (ελληνικά), Pi Lind (σουηδικά).
16. **Δρόμοι Παλιοί** από τις «Μπαλάντες», σε ποίηση Μανόλη Αναγνωστάκη.

Η Arja Saijonmaa ερμηνεύει Φινλανδικά τραγούδια και τραγούδια του Μίκη Θεοδωράκη με την Λαϊκή Ορχήστρα «Μίκης Θεοδωράκης»

SUOMI 99 FINLAND

1. **Αγάπη μου** από την ταινία «Φαίδρα», σε ποίηση Γιάννη Θεοδωράκη.
2. **Προδομένη αγάπη** από το «Τραγούδι του Νεκρού Αδελφού», σε στίχους Μίκη Θεοδωράκη.
3. **Μαρίνα** από τις «Μικρές Κυκλάδες», σε ποίηση Οδυσσέα Ελύτη.
4. **Το παλικάρι έχει καημό** από τα «Λαϊκά», σε στίχους Μάνου Ελευθερίου (ελληνικά), Pentti Saaritsa (φινλανδικά), Lars Forsell (σουηδικά).
5. **Μέρα Μαγιού** από τον «Επιτάφιο», σε ποίηση Γιάννη Ρίτσου.
6. **Στο παραθύρι στέκοσουν** από τον «Επιτάφιο», σε ποίηση Γιάννη Ρίτσου (ελληνικά), Pentti Saaritsa (φινλανδικά).
7. **Laula Tyttö** (Sing my girl) – Oskar Merikanto.
8. **Κοιμήσου αγγελούδι μου** από το «Τραγούδι του Νεκρού Αδελφού», σε στίχους Κώστα Βίρβου.
9. **Mä oksalla ylimmällä** (I sway on the topmost Branches) – Gabriel Linsen (Composer), Zacharias Topelius (poet).
10. **Zorbas**
11. **Potpouri Φινλανδικών λαϊκών τραγουδιών**
    - Niin kauan minä tramppaan – As long as I tramp (traditional song).
    - Laulu on iloni ja työni – Song is my joy (traditional song).
    - Yksi ruusu on kasvanut laaksossa – One rose in the valley (traditional song).
    - On neidolla punapaula – The ribbon dance (traditional song)
    - Tuku, tuku lampaitani – Tuku, tuku my sheep (Olli Suolahti).
    - Hilu hilu kun tuli vilu – Hilu hilu I'm freezing (traditional song).
    - Karjalan mail käkoset kukkuu – In the land of Karelia the cuckoos sing (Oskar Merikanto)
12. **Καημός** από την «Πολιτεία» σε στίχους Δημήτρη Χριστοδούλου (ελληνικά), Pentti Saaritsa (φινλανδικά), Bo Setterlind (σουηδικά).
13. **Μαργαρίτα Μαργαρώ** από το «Αρχιπέλαγος», σε στίχους Μίκη Θεοδωράκη (ελληνικά), Juice Leskinen (φινλανδικά).
14. **Άρνηση** από τα «Επιφάνια», σε ποίηση Γιώργου Σεφέρη (ελληνικά), Pentti Saaritsa (φινλανδικά), Lars Forsell (σουηδικά).
15. **Είμαι καλά** από τα «Τραγούδια του Αγώνα», σε στίχους Μίκη Θεοδωράκη (ελληνικά), Pi Lind (σουηδικά).
16. **Δρόμοι Παλιοί** από τις «Μπαλάντες», σε ποίηση Μανόλη Αναγνωστάκη.

ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Με ειλικρινείς ευχές χαιρετίζω την ανάληψη της Προεδρίας απο την φίλη Φινλανδία κατά το δεύτερο εξάμηνο του 1999. Η ευθύνη κάθε χώρας που αναλαμβάνει την Προεδρία της Ε.Ε. είναι μεγάλη καθώς πάντα υπάρχουν σημαντικά προβήματα που απασχολούν την Ευρώπη. Τα υπάρχοντα σήμερα προβλήματα αναφέρονται στην πορεία προς μία πολιτικώς ισχυρή και κοινωνικώς δίκαιη Ευρώπη.

Η Ελλάς πιστεύει ότι η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ενώσεως θα αυξήσει το πολιτικό της βάρος και θα παγιώσει τη θέση της ως παράγοντος ευημερίας, ασφάλειας και αναπτύξεως στην ευρωπαϊκή ήπειρο. Η χώρα μου, ένθερμος οπαδός της διευρύνσεως, φρονεί ότι, επί της Φινλανδικής Προεδρίας, επιβάλλεται να δοθεί ένα σαφές θετικό μήνυμα προς δύο βαλκανικές χώρες, τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία, οι οποίες επιθυμούν διακαώς την ένταξή τους στην Ε.Ε. και καταβάλλουν σύντονες πρός τούτο προσπάθειες. Μ'αυτό τον τρόπο θα ενισχυθούν και θα ενταθούν περισσότερο οι προσπάθειές τους αυτές.

Στα πλαίσια του στόχου μας για μια διευρυμένη Ευρώπη θα πρέπει να ενισχύσομε τις οικονομικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις που θα συμβάλουν στην εδραίωση της δημοκρατίας στην Ανατολική και Νοτιοανατολική Ευρώπη. Αυτός είναι ο καλύτερος τρόπος για να κατοχυρωθεί η ειρήνη και η σταθερότητα στην περιοχή αυτή, άρα και σε όλη την ήπειρό μας.

Τα πρόσφατα τραγικά γεγονότα στο Κοσσυφοπέδιο, κατέδειξαν για μια ακόμη φορά πόσο επιβεβλημένη είναι η ενίσχυση της διεθνούς παρουσίας της Ευρωπαϊκής Ενώσεως. Προς τον σκοπόν αυτόν θα πρέπει η Ένωση να αποκτήσει το ταχύτερο δυνατόν μία κοινή πολιτική στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής και της ασφαλείας, ώστε να είναι σε θέση να διαδραματίζει τόν ρόλο που της αρμόζει. Θα πρέπει να δημιουργήσουμε έναν μηχανισμό ασφαλείας ικανό να εγγυάται την ασφάλεια της ευρωπαϊκής ηπείρου και να διαχειρίζεται αποτελεσματικά τις αναφυόμενες κρίσεις. Για την αποκατάσταση της ειρήνης στο Κοσσυφοπέδιο πρέπει να επιλυθούν τα προκύψαντα ανθρωπιστικά προβλήματα και να επιδιωχθεί η γενικότερη οικονομική ανασυγκρότηση των Βαλκανίων, συμπεριλαμβανομένης και της Γιουγκοσλαβίας.

Η Ευρώπη πρέπει επίσης να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να βελτιωθούν οι ευκαιρίες απασχολήσεως για όλους τους νέους, να αντιμετωπισθεί ο κοινωνικός αποκλεισμός και να ενισχυθούν οι πολιτικές που επιδιώκουν την αντιμετώπιση των μεγάλων κοινωνικών προβλημάτων, όπως είναι η εκπαίδευση, η προστασία των καταναλωτών, η αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης και της αυξανομένης εγκληματικότητος. Μεταξύ αυτών η υψηλή ανεργία αποτελεί αφορμή δυσαρεσκειών κατά της Ε.Ε., η οποία εμφανίζεται αδύναμη να την αντιμετωπίσει.

Η Ελλάς εύχεται στη φίλη Φινλανδία καλή επιτυχία στο δύσκολο έργο που αναλαμβάνει και της παρέχει την διαβεβαίωση ότι θα έχει την αμέριστη υποστήριξή της καθ'όλη την διάρκεια της Προεδρίας της.

Κωνσταντίνος Στεφανόπουλος
Πρόεδρος Ελληνικής Δημοκρατίας

Ambassador of Finland

Αθήνα, 1η Φεβρουαρίου, 1999

Αγαπητέ κ. Θεοδωράκη,

Ήταν ιδιαίτερη χαρά μου να σας συναντήσω στις 8 Ιανουαρίου και να εξετάσουμε την περίπτωση συμμετοχής σας σε συναυλία με την Φινλανδή τραγουδίστρια Arja Saijonmaa, με την ευκαιρία της ανάληψης της Ευρωπαικής προεδρίας από τη χώρα μου την 1η Ιουλίου, 1999.

Με βάση τα ανωτέρω επιθυμώ να σας γνωρίσω τα εξείς:

- Το Θέατρο Ηρώδου Αττικού δεν είναι διαθέσιμο τις ημέρες που μας ενδιαφέρουν, δηλ από 1-10 Ιουλίου.
- Έπειτα από εκτεταμένη έρευνα, εξασφαλίσαμε την αίθουσα Δημήτρη Μητρόπουλου στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών για την Πέμπτη, 1η Ιουλίου, 1999.
- Ελπίζω να σας βρίσκει σύμφωνο η μοναδική αυτή δυνατότητα ως προς τον τόπο διεξαγωγής της συναυλίας.
- Το πρόγραμμα του ρεπερτορίου θα είναι αντικείμενο συνεργασίας μεταξύ υμών και της κ. Saijonmaa, η οποία δεσμεύτηκε να επικοινωνήσει απευθείας μαζί σας σχετικά με το όλο ζήτημα.

Θα εκτιμούσα την απάντησή σας το συντομότερο δυνατόν,

Βρείτε απάντηση μου

Μετά τιμής

Arto Tanner

Κον Μίκη Θεοδωράκη,
Γαριβάλδη 2
Φιλοπάππου

Η.

81

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

Θεσσαλονίκη, 6.7.1999

Προς
κ. Μίκη Θεοδωράκη

Αγαπητέ Μίκη,

Σε συνέχεια της συνάντησης που είχαμε στην εκδήλωση της Τριανδρίας στη Θεσσαλονίκη, σου αποστέλλω το πρόγραμμα μαθημάτων του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης και σε παρακαλώ πολύ να κάνεις τις προτάσεις σου, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τη συμπερίληψη μαθημάτων σχετικά με την Έντεχνη Λαϊκή Μουσική.

Παράλληλα σε παρακαλώ να μου υποδείξεις και ορισμένα καλά ονόματα που θα μπορούσαν εν καιρώ, να αναλάβουν την διδασκαλία των μαθημάτων αυτών.

Σε ότι αφορά στην τελετή αναγόρευσής σου σε επίτιμο διδάκτορα αναμένω από εσένα, όπως είπαμε, την πιθανή ημερομηνία μετά τον Δεκέμβριο του 1999.

Με εκτίμηση

Γιάννης Τσεκούρας

Μελοποίηση σε Ποίηση
(α) Τραγούδι (β) Ορατόριο (γ) Συμφωνικά

Να του στείλουμε: ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
ΜΑΧΟΜΕΝΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ
ΧΡΕΟΣ (Β ΤΟΜΟΣ) Α-Β-Γ ΤΟΜΟΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ Υ
Μουσική Θεολογία

Τα ίδια και στην "ΑΝΟΙΞΗ"

Εγνατία 156, Τ. Θ. 1591, 540 06 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
Τηλ. (031) 891.206. Φαξ: (031) 844.536. Τέλεξ: 410.497 UMAC GR.

Ρεν

Που είχαμε για κάποιον ρεπορτάζ (?) το ΒΗΜΑ
που θα έδειχνε τι γίνεται.

Χρειάζεται κάποιος που να γνωρίζει τα θέματα
Βασικά από κει και πέρα. 3 Είδη

1. Τραγούδι
2. Χορευτικά
3. Συμφωνικά - ΟΠΕΡΑ

Με κομμάτι το έργο για να βρεθούν οι πρωταγωνιστές
Τίτλος - Έργα ~~[illegible]~~ οι άλλες ανάγκες.

| Να ερωτηθεί ο ΡΙΖΙΩΤΗΣ |

Για κάθε Χορό (κομμάτι) κάθε κατηγορία
ΕΡΓΑ από
να επιλέγουν
για μεταφορά - αναγνώριση - (ακρόαση) κλπ

π.χ. ~~[illegible]~~ ΚΥΚΛΟΙ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ

Επιτάφιος
Επιφάνια
Μαρτυρικά
Ρωμιοσύνη
Romancero

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΠΡΩΤΗΣ Κατάσταση Θεοδωράκης
το τραγούδι ο Ν. Αυ.

ΠΛΑΤΙΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ
Άξιον Εστί

Ορατόρια
~~[illegible]~~ Συμφωνία
3?

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Α΄ ΕΞΑΜΗΝΟ

I. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ

1. Ιστορία της μουσικής Ι
2. Εισαγωγή στη βυζαντινή μουσική Ι
3. Ελληνική δημοτική μουσική Ι
4. Εισαγωγή στη μουσική τεχνολογία Ι
5. Αρμονία Ι
6. Ξένη γλώσσα Ι

II. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

1. Τεχνική μονωδίας Ι
2. Πιάνο Ι
3. Βιολί Ι
4. Θεωρία και ιστορία της βυζαντινής μουσικής Ι
5. Χορωδία βυζαντινής μουσικής Ι
6. Μουσική παράσταση Ι
7. Μορφολογία της μουσικής Ι
8. Κιθάρα Ι
9. Ακορντεόν Ι

III. ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΑ

1. Τεχνική ενάριθμου μπάσου Ι
2. Μέθοδος διδασκαλίας βιολιού Ι
3. Μέθοδος διδασκαλίας πιάνου Ι
4. Μελοδραματική (Μονωδία) Ι
5. Εκτέλεση ψαλτικής Ι
6. Σύνολα παραδοσιακής μουσικής Ι
7. Μουσική σύνθεση και Η / Υ Ι

Β ΄ΕΞΑΜΗΝΟ

I. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ

1. Ιστορία της μουσικής ΙΙ
2. Εισαγωγή στη βυζαντινή μουσική ΙΙ
3. Ελληνική δημοτική μουσική ΙΙ
4. Εισαγωγή στη μουσική τεχνολογία ΙΙ
5. Αρμονία ΙΙ
6. Ξένη γλώσσα ΙΙ

II. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

1. Τεχνική μονωδίας ΙΙ
2. Πιάνο ΙΙ
3. Βιολί ΙΙ
4. Θεωρία και ιστορία της βυζαντινής μουσικής ΙΙ
5. Χορωδία βυζαντινής μουσικής ΙΙ
6. Μουσική παράσταση ΙΙ
7. Μορφολογία της μουσικής ΙΙ
8. Κιθάρα ΙΙ
9. Ακορντεόν ΙΙ

III. ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΑ

1. Τεχνική ενάρρυθμου μπάσου ΙΙ
2. Μέθοδος διδασκαλίας βιολιού ΙΙ
3. Μέθοδος διδασκαλίας πιάνου ΙΙ
4. Μελοδραματική (Μονωδία) ΙΙ
5. Εκτέλεση ψαλτικής ΙΙ
6. Σύνολα παραδοσιακής μουσικής ΙΙ
7. Μουσική σύνθεση και Η / Υ ΙΙ

Ο φοιτητής υποχρεούται να επιλέξει δύο (2) μαθήματα από τα υποχρεωτικά επιλογής και ένα (1) μάθημα από τα προαιρετικά .

Γ΄ ΕΞΑΜΗΝΟ

Ι. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ

1. Ιστορία της μουσικής ΙΙΙ
2. Ιστορία και μορφολογία βυζαντινής μουσικής Ι
3. Ελληνικά μουσικά όργανα
4. Αντίστιξη
5. Ξένη γλώσσα ΙΙΙ

ΙΙ. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

1. Τεχνική μονωδίας ΙΙΙ
2. Πιάνο ΙΙΙ
3. Βιολί ΙΙΙ
4. Χορωδία βυζαντινής μουσικής ΙΙΙ
5. Εισαγωγή στη μουσική παιδαγωγική Ι
6. Μουσική συνοδεία - Μονωδία Ι
7. Μορφολογία της μουσικής ΙΙΙ
8. Οργανολογία
9. Θεωρητικά βυζαντινής μουσικής Ι
10. Κιθάρα ΙΙΙ
11. Ακορντεόν ΙΙΙ

ΙΙΙ. ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΑ

1. Τεχνική ενάριθμου μπάσου Ι
2. Μελοδραματική (Μονωδία) ΙΙΙ
3. Εκτέλεση ψαλτικής ΙΙΙ
4. Σύνολα παραδοσιακής μουσικής ΙΙΙ
5. Εξάσκηση ακοής Ι

Δ΄ ΕΞΑΜΗΝΟ

Ι. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ

1. Ιστορία της μουσικής ΙV
2. Ιστορία και μορφολογία βυζαντινής μουσικής ΙΙ
3. Φούγκα
4. Ξένη γλώσσα ΙV

ΙΙ. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

1. Μουσική συνοδεία - Μονωδία Ι
2. Τεχνική μονωδίας ΙV
3. Πιάνο ΙV
4. Βιολί ΙV
5. Χορωδία βυζαντινής μουσικής ΙV
6. Εισαγωγή στη μουσική παιδαγωγική ΙΙ
7. Μουσική παράσταση - Μονωδία Ι
8. Ακουστική
9. Θεωρητικά βυζαντινής μουσικής ΙΙ
10. Κιθάρα ΙV
11. Ακορντεόν ΙV

ΙΙΙ. ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΑ

1. Τεχνική ενάριθμου μπάσου ΙΙ
2. Μελοδραματική (Μονωδία) ΙV
3. Εκτέλεση ψαλτικής ΙV
4. Σύνολα παραδοσιακής μουσικής ΙV
5. Εξάσκηση ακοής ΙΙ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Ε΄ ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Χορωδία βυζαντινής μουσικής V
2. Εκτέλεση ψαλτικής V
3. Διεύθυνση βυζαντινής χορωδίας Ι
4. Εργαστήριο ψαλτικής Ι
5. Ρεπερτόριο βυζαντινής μουσικής Ι
6. Τυπικό Ι
7. Θεωρητικά βυζαντινής μουσικής ΙΙΙ

ΣΤ΄ ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Χορωδία βυζαντινής μουσικής VΙ
2. Εκτέλεση ψαλτικής VΙ
3. Διεύθυνση βυζαντινής χορωδίας ΙΙ
4. Εργαστήριο ψαλτικής ΙΙ
5. Ρεπερτόριο βυζαντινής μουσικής ΙΙ
6. Τυπικό ΙΙ
7. Θεωρητικά βυζαντινής μουσικής ΙV

Γ΄ ΕΞΑΜΗΝΟ

Ι. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ
1. Ιστορία της μουσικής III
2. Ιστορία και μορφολογία βυζαντινής μουσικής I
3. Ελληνικά μουσικά όργανα
4. Αντίστιξη
5. Ξένη γλώσσα III

ΙΙ. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ
1. Τεχνική μονωδίας III
2. Πιάνο III
3. Βιολί III
4. Χορωδία βυζαντινής μουσικής III
5. Εισαγωγή στη μουσική παιδαγωγική I
6. Μουσική συνοδεία - Μονωδία I
7. Μορφολογία της μουσικής III
8. Οργανολογία
9. Θεωρητικά βυζαντινής μουσικής I
10. Κιθάρα III
11. Ακορντεόν III

ΙΙΙ. ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΑ
1. Τεχνική ενάριθμου μπάσου I
2. Μελοδραματική (Μονωδία) III
3. Εκτέλεση ψαλτικής III
4. Σύνολα παραδοσιακής μουσικής III
5. Εξάσκηση ακοής I

Δ΄ ΕΞΑΜΗΝΟ

Ι. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ
1. Ιστορία της μουσικής IV
2. Ιστορία και μορφολογία βυζαντινής μουσικής II
3. Φούγκα
4. Ξένη γλώσσα IV

ΙΙ. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ
1. Μουσική συνοδεία - Μονωδία I
2. Τεχνική μονωδίας IV
3. Πιάνο IV
4. Βιολί IV
5. Χορωδία βυζαντινής μουσικής IV
6. Εισαγωγή στη μουσική παιδαγωγική II
7. Μουσική παράσταση - Μονωδία I
8. Ακουστική
9. Θεωρητικά βυζαντινής μουσικής II
10. Κιθάρα IV
11. Ακορντεόν IV

ΙΙΙ. ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΑ
1. Τεχνική ενάριθμου μπάσου II
2. Μελοδραματική (Μονωδία) IV
3. Εκτέλεση ψαλτικής IV
4. Σύνολα παραδοσιακής μουσικής IV
5. Εξάσκηση ακοής II

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Ε΄ ΕΞΑΜΗΝΟ
1. Χορωδία βυζαντινής μουσικής V
2. Εκτέλεση ψαλτικής V
3. Διεύθυνση βυζαντινής χορωδίας I
4. Εργαστήριο ψαλτικής I
5. Ρεπερτόριο βυζαντινής μουσικής I
6. Τυπικό I
7. Θεωρητικά βυζαντινής μουσικής III

ΣΤ΄ ΕΞΑΜΗΝΟ
1. Χορωδία βυζαντινής μουσικής VI
2. Εκτέλεση ψαλτικής VI
3. Διεύθυνση βυζαντινής χορωδίας II
4. Εργαστήριο ψαλτικής II
5. Ρεπερτόριο βυζαντινής μουσικής II
6. Τυπικό II
7. Θεωρητικά βυζαντινής μουσικής IV

Αθήνα 7.7.99

Αγαπητέ Γιάννη,

Ευχαριστώ για την επιστολή σου. Είδα το πρόγραμμα στο [illegible] από το οποίο βεβαίως λείπει η ελληνική μουσική όπως η σύγχρονη, η φωνητική που χαρακτηρίζει τις νεότερες γενιές στην Ελλάδα. ~~Χ~~ Θα σε βοηθήσω μόνο όσο μπορώ για να πάρει κάποια αρχή στη χώρα μας. Έτσι κάλεσα χθες ~~[illegible]~~ τον Βασίλη Ριζιώτη, συνθέτη και πρώην διευθυντή του Μουσικού Τμήματος της ΕΡΤ, στον οποίο εξέθεσα τις απόψεις μου για την οργάνωση ενός Τμήματος ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ και την ενίσχυση των ενδιαφερομένων. Θα έδειχνε και θα βοηθήσει. Η απάντησή του ήταν καταφατική και μπορείς να συνεννοηθείς απ' ευθείας μαζί του. Θα περιμένω νεότερα.

Σε χαιρετώ
Δικός σου

ΒΑΣ. ΡΙΖΙΩΤΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:
ΤΗΛ:
FAX:

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ
Επιφανους 1
117 42, Αθήνα
τηλ. 9214863, fax 9236325

Προς τον Καθηγητή κ. Γ. Τσεκούρα
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης

Αθήνα, 15.7.99

Αγαπητέ Γιάννη,

Σ' ευχαριστώ για την επιστολή σου. Είδα το πρόγραμμα των μαθημάτων, από το οποίο βεβαίως λείπει η ελληνική μουσική. Αυτή η σύγχρονη, η ζωντανή, που γαλούχησε τις νεότερες γενιές των ελλήνων.

Θα σε βοηθήσω λοιπόν, όσο μπορώ, για να γίνει κάποια αρχή στη χώρα μας. Ετσι κάλεσα εχθές τον κ. Βασίλη Ριζιώτη, συνθέτη και πρώην διευθυντή των Μουσικών Συνόλων της ΕΡΤ, στον οποίο εξέθεσα τις απόψεις μου για την οργάνωση ενός τμήματος ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ και τον ρώτησα, εάν ενδεχομένως θα δεχόταν να βοηθήσει. Η απάντησή του ήταν καταφατική και μετά απ' αυτό μπορείς να συνεννοηθείς απ' ευθείας μαζί του.

Θα περιμένω νεότερα.

Σε χαιρετώ.
Δικός σου,

[Βασ. Ριζιώτης: Διεύθυνση Ασημακοπούλου 26, 153 42 - Αγ. Παρασκευή
τηλ. 60 10 222 , 60 10 354
fax 60 10 222]

****
*** TX REPORT ***
****

TRANSMISSION OK

TX/RX NO	0629
CONNECTION TEL	031844536
CONNECTION ID	
ST. TIME	15/07 11:05
USAGE T	01'13
PGS.	2
RESULT	OK

<u>ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ της ΚΥΡΙΑΚΗΣ</u> <u>(Ιφιγένεια Θεολογίδου)</u>

1.- Τι αντιστοιχίες υπάρχουν ανάμεσα στο "Τραγούδι του νεκρού αδελφού" του 1962 και της σημερινής κοινωνικής πραγματικότητας;

Μ.Θ. Το "Τραγούδι του νεκρού αδελφού" δεν υπήρξε ούτε ηθογραφία ούτε επιθεώρηση, ώστε να εξαντλείται σε μια συγκεκριμένη ιστορικο-κοινωνική συγκυρία. Με το έργο αυτό θέλησα να δημιουργήσω μια σύγχρονη τραγωδία ξεκινώντας όπως οι αρχαίοι από τον Μύθο, με ανθρώπινους χαρακτήρες "αρχέτυπα", που έρχονται σε σύγκρουση με τους σύγχρονους θεούς:

Τους Λαβδακίδες τους αντικατέστησα με τον Εμφύλιο Πόλεμο της δεκαετίας του '50 και τους θεούς που κινούν τα νήματα με τους νόμους του πολέμου, που όλοι μας γνωρίζουμε ποιοι κρύβονται πίσω του. Εως και την είσοδο του Χορού μιμήθηκα, αντικαθιστώντας τον με τα Λαϊκά Οργανα και τον Λαϊκό Τραγουδιστή, ο οποίος είναι παρών στα τεκταινόμενα, οι ηθοποιοί αναφέρονται συχνά με σεβασμό σ' αυτόν ζητώντας τη συμβουλή του κι αυτός τους απαντά με το ΤΡΑΓΟΥΔΙ που σαν λέξη παρέμεινε αλώβητο από τον χρόνο: ΤΡΑΓΩΔΙΑ !

2.- Με ποιους τρόπους μπορεί ο άνθρωπος που διψά για την ομορφιά της ζωής να πολεμήσει την προχειρότητα με την οποία αντιμετωπίζεται σήμερα η υπόστασή του;

Μ.Θ. Να πολεμά ανοιχτά και <u>επώνυμα</u> την ασχήμια, όπου και όπως κι αν την συναντά.

3.- Κατά πόσο ευθύνεται η μουσική για την αντοχή που έχετε επιδείξει μέχρι σήμερα απεναντι στις δυσχερείς εποχές της ζωής σας;

Μ.Θ. Η μουσική μου κι εγώ είμαστε ένα και το αυτό. Μαζί αντέξαμε τραγουδώντας.

4.- Πώς αντιλαμβάνεστε την σημερινή πραγματικότητα που διαμορφώνεται από τις πρόσφατες εξελίξεις του πολέμου στη Γιουγκοσλαυία;

Μ.Θ. Με τα γεγονότα στη Γιουγκοσλαυία δοκιμάστηκαν οι λεπτές ισορροπίες που προέκυψαν μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Μετά το σοκ διαπιστώνω ότι όλοι αρχίζουν να διερωτώνται και να προβληματίζονται για το μέλλον της ανθρωπότητας και φυσικά των λαών τους. Εμείς έχουμε ιδιαίτερους λόγους να αναλύσουμε σοβαρά την κατάσταση. Πρώτον γιατί βρισκόμαστε στην περιοχή του τυφώνα και δεύτερον γιατί ο Λαός μας στο σύνολό του έδειξε μια πρωτοφανή δύναμη εναντιωνόμενος στο Νόμο της Ζούγκλας, τον οποίο δυστυχώς άλλοι λαοί και κυρίως οι ευρωπαίοι είτε δεν είδαν είτε τον είδαν και τον δέχτηκαν, πράγμα τραγικό για την εποχή μας.

5.- Κατά πόσο τα γεγονότα αυτά πυροδοτούν την ανάγκη σας να απευθυνθείτε στον λαό και κατά πόσο βλέπετε να επηρεάζουν και άλλους καλλιτέχνες της χώρας μας;

Μ.Θ. Ο καθένας στη χώρα αυτή έχει την ευθύνη και την απήχηση που του προσφέρουν τα έργα και οι πράξεις του. Ετσι σε δύσκολες, σε κορυφαίες στιγμές, είναι αδύνατον να ξεφύγεις κι εσύ ο ίδιος από τα όνειρα και τις ελπίδες που έσπειρες.

6.- Οι πρόσφατες εξελίξεις επηρεάζουν τις σχέσεις που έχετε μέχρι σήμερα με τις ευρωπαϊκές χώρες που τιμούν το έργο σας επί σειρά ετών;

Μ.Θ. Οι απόψεις και η στάση μου, όπως ήταν φυσικό, σόκαραν πολλούς. Δεν υπήρξε όμως απόρριψη ούτε καν αρνητική κριτική. Στο πρόσφατο ταξίδι μου στην Γερμανία, διαπίστωσα έναν βαθύτατο προβληματισμό. Ολοι με άκουγαν με προσοχή ζητώντας πληροφορίες και εξηγήσεις. Το κοινό στην πρόσφατη συναυλία μου σε μια συντηρητική πόλη όπως το Passau, όπου διηύθυνα σε εκκλησία την Οπερά μου "Κώστας Καρυωτάκης", με χαιρέτησε όρθιο χειροκροτώντας επί 9.30' λεπτά ακριβώς. Και νομίζω όχι μόνο ως μουσικό...

7.- Πολλοί ερμηνευτές αλλά και ερμηνεύτριες έχουν μέχρι σήμερα ερμηνεύσει αποσπάσματα από το "Τραγούδι του νεκρού αδελφού" (ειδικά τα "Περβόλια"). Από την πλευρά σας θεωρείτε κάποιες από τις ερμηνείες αυτές ξεχωριστές;

Μ.Θ. Οπως και να το κάνουμε, συναισθηματικά είμαι δεμένος με την ερμηνεία του Γρηγόρη Μπιθικώτση. Αλλωστε για κάθε νέο λαϊκό τραγουδιστή, αυτός παραμένει το πρότυπο. Από κει και πέρα ο Γιώργος Νταλάρας στην παράσταση του 1980 και ο Δημήτρης Μητροπάνος στις τωρινές, δείχνουν να αντέχουν την σύγκριση κι ακόμα να προβάλλουν μέσα απ' τα τραγούδια στοιχεία της δικής τους προσωπικότητας.

14.8.99

Τον Αύγουστο του 1999 πραγματοποιήθηκε η ελεύθερη συζήτηση που ακολουθεί.

Οπως θα διαπιστώσουν και οι αναγνώστες, η αφορμή δόθηκε από μια σειρά παρουσιάσεις έργων Μνήμης όπως τα χαρακτηρίζει ο συνθέτης, από εκείνα που σπανίως παίζονται στο ελληνικό κοινό.

ΣΤΗΝ ΚΟΨΗ ΤΟΥ ΞΥΡΑΦΙΟΥ

ΕΡ. Πότε συνθέσατε τους "Σαδδουκαίους" και τί αντιπροσωπεύουν για σας;

Μ.Θ. Τους συνέθεσα στις αρχές της δεκαετίας του '80 στο Παρίσι και αποτελούν συνέχεια και μέρος της Δραματικής-τραγικής πλευράς του έργου μου...

ΕΡ. Ποια είναι η άλλη πλευρά;

Μ.Θ. Είναι η Λυρική - Λαϊκότροπη, που στηρίζεται στην σύγχρονη μουσική λαϊκή παράδοση.

ΕΡ. Ενώ η πρώτη;

Μ.Θ. Σε αποκλειστικά προσωπικούς τρόπους "έκφρασης". Εδώ το "υποκείμενο" κυριαρχεί στο περιεχόμενο δηλαδή στις γενεσιουργούς ιδέες αλλά και στους τρόπους έκφρασης, που φυσικά το ιδεώδες θα ήταν αν και εκεί υπάρχει η προσωπική σφραγίδα.

ΕΡ. Αυτός ο δυισμός, απ' τη μια μεριά το Δραματικό-τραγικό και από την άλλη το Λυρικό-Λαϊκότροπο είναι αποκλειστικά δικές σας προσωπικές τάσεις ή συναντώνται στη σύγχρονη ελληνική τέχνη;

Μ.Θ. Νομίζω ότι μάλλον το δεύτερο συμβαίνει. Προχείρως αναφέρομαι στην σφοδρή αντίθεση της "σχολής" Σεφέρη, στην αρχή της δεκαετίας του '30 προς τον "Καρυωτακισμό" και φυσικά τον Κώστα Καρυωτάκη. Τί εξέφραζε ο τελευταίος; Το τραγικό σαν αποτέλεσμα της κατάδυσης στα έγκατα της ανθρώπινης ύπαρξης, εκεί που προφανώς ο Ποιητής δεν βρήκε τις απαντήσεις που ζητούσε, απελπίστηκε και τρόμαξε από τα υπαρξιακά αδιέξοδα και έτσι αποφάσισε να δώσει τέλος στη ζωή του.

ΕΡ. Και ο Σεφέρης;

Μ.Θ. Ο Σεφέρης και οι επίγονοί του με καταφανείς επιδράσεις από τα κυρίαρχα δυτικοευρωπαϊκά ποιητικά ρεύματα έριξαν τη ματιά τους γύρω τους και πίσω τους. Οχι στα ιστορικά-κοινωνικά δρώμενα αλλά αφ' ενός σε λαϊκά πρότυπα (Μακρυγιάννης, Θεόφιλος, Καραγκιόζης) μόνον ως προς την τεχνοτροπία τους και αφ' ετέρου στην ελληνική φύση και κυρίως στο "γραφικό" Αιγαίο.

ΕΡ. Δηλαδή απέφυγαν να εκφράσουν τα σύγχρονα ιστορικά γεγονότα;

Μ.Θ. Κατά έναν έμμεσο τρόπο, ναι. Κι αυτό γιατί στο βάθος η διαφορά ανάμεσα στη σχολή Σεφέρη και στην αριστερή ιντελιγκέντσια ήταν ιδεολογική, δηλαδή κοινωνική-πολιτική.

ΕΡ. Ηταν ισχυρή τότε η αριστερή ιντελιγκέντσια;

Μ.Θ. Κυριαρχούσε... Και μάλιστα αυτή η δεσπόζουσα θέση της ενισχύθηκε σε δύο περιόδους πλήρους τρομοκρατίας κατά της Αριστεράς δηλαδή στην δεκαετία του '40 (Ξένη Κατοχή-Εμφύλιος) και στις δεκαετίες του '50 - '60 (Κυριαρχία της Δεξιάς-Αμερικανοκρατία). Κι αυτό χάρη στα δυο φιλολογικά περιοδικά της που σχεδόν μονοπωλούσαν την πνευματική ζωή της χώρας: Τα "Νεοελληνικά Γράμματα" και την "Επιθεώρηση Τέχνης".

ΕΡ. Ποια θέση πήραν εκείνες τις εποχές (Εθνική Αντίσταση - Εμφύλιος) οι βασικοί εκπρόσωποι των δύο τάσεων;

Μ.Θ. Φυσικά τα μέλη της Αριστερής Ιντελιγκέντσιας ακολούθησαν το Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο πληρώνοντας οι περισσότεροι το ανάλογο τίμημα, ενώ οι άλλοι κατέφυγαν στη σκιά του τότε κατεστημένου, όπου και παρέμειναν...

ΕΡ. Τότε δικαιολογημένα σας κατηγόρησαν για την στροφή σας προς το Λαϊκό Τραγούδι και για τις συνεργασίες που ακολούθησαν με ποιητές, συνθέτες και ζωγράφους που ανήκαν στο "απέναντι" στρατόπεδο, στην αγκαλιά όπως είπατε του κατεστημένου... Αλήθεια, ο "Επιτάφιος" δεν αποτελούσε για σας την άρνηση της βασικής σας έως τότε μουσικής ιδεολογίας, που απέβλεπε στην διατύπωση του Δραματικού-Τραγικού;

Μ.Θ. Είναι αλήθεια, ότι στις δεκαετίες του '40 και του '50, σαν νέος συνθέτης, είχα ένα και μοναδικό στόχο: να βελτιώσω την τεχνική μου, ώστε να μπορέσω να εκφράσω και να στηρίξω τις εντελώς υποκειμενικές προσωπικες μουσικές εμπνεύσεις μου χωρίς να προσφεύγω σε δημοτικά είτε λαϊκά μουσικά υλικά. Για το λόγο αυτό είχα εξ αρχής πάρει τις αποστάσεις μου από την Εθνική Σχολή.

ΕΡ. Βρισκόσαστε κατά κάποιο τρόπο στο δρόμο του Καρυωτάκη...

Μ.Θ. Και όχι μόνο... Στον χώρο της μουσικής ο πρώτος μεγάλος τραγικός υπήρξε ο Μπετόβεν, τον οποίο ακολούθησαν οι ρομαντικοί στον 19ο και οι μεγάλοι συμφωνιστές στον 20ό αιώνα.

ΕΡ. Ποιοι ήσαν στον χώρο της μουσικής απ' την αντίπερα όχθη;

Μ.Θ. Ολα ξεκίνησαν με τους γάλλους ιμπρεσιονιστές στη ζωγραφική και στη μουσική, οι οποίοι βρήκαν μιαν αναπάντεχη δικαίωση στο φαινόμενο Στραβίνσκυ και γι' αυτό το προέβαλαν μ' αυτόν τον τρόπο, ώστε να τον καταστήσουν κυρίαρχο μουσικό ρεύμα της εποχής...

ΕΡ. Δεν ήταν;

Μ.Θ. Σημαντικό, αλλά όχι μοναδικό. Σας λέω μόνο ότι την ίδια εποχή συνυπήρχαν ο Ρίχαρντ Στράους και ο Γκούσταβ Μάλερ, που χρειάστηκε να περάσουν πάνω από 50 χρόνια για να τοποθετηθούν στη θέση τους.

ΕΡ. Ας γυρίσουμε σε σας. Λέγατε ότι υφολογικά η προσπάθειά σας στη μουσική ξεκίνησε με την αναζήτηση ενός προσωπικού τρόπου έκφρασης, ο οποίος να φέρνει στην επιφάνεια στοιχεία άκρως υποκειμενικά οφειλόμενα στη συνεχή κατάδυση στα έγκατα του εαυτού σας...

Μ.Θ. Στο σημείο αυτό υπάρχει μια σημαντική διαφορά από τους οπαδούς της "αντίπερα όχθης". Θα έλεγα η βασική διαφορά. Δηλαδή ενώ η Σχολή που αναζητά το Τραγικό μέσω του υποκειμένου θα έπρεπε λογικά να απομονώνει τον καλλιτέχνη μέσα σ' ένα γυάλινο πύργο, αντιθέτως απλώνει τα όρια -και τις ευαισθησίες- αυτού του "υποκειμένου" σε όλες τις διαστάσεις της καυτής πραγματικότητας, έτσι ώστε τελικά να εκφράζει τον παλμό της εποχής, τον ανθρώπινο παλμό, την ανθρώπινη τραγωδία. Κι αυτό που δεν συμβαίνει με την Σχολή αυτή, η αποστασιοποίηση σε τελευταία ανάλυση από τα κοινωνικά πολιτικά δρώμενα- γίνεται η βασική πλατφόρμα αυτών που αντί για το Λαό -ως ολοκληρωμένη ηθική και πνευματική έννοια αλλά και ως ιστορική παρουσία- προσφεύγουν στο "Λαϊκό" σαν αποτύπωση της "γραφικής"-διακοσμητικής πραγματικότητας. Πολιτικά αυτή η επιλογή αποτελεί ένα θαυμάσιο άλλοθι, γιατί στους τυχόν κατηγόρους που θα ισχυριζόταν ότι αδιαφορούν για την ουσιαστική παρουσία με όλα τα συνεπαγόμενα του Λαού -σε ιστορικά μεγέθη- η απάνηση είναι ότι στηριζόμεθα στους απλοϊκούς αλλά γνήσιους εκπροσώπους της πριμιτίφ (πρωτόγονης) αλλά αυθεντικής αισθητικής του έκφρασης -στη λαϊκή τέχνη- και εμπνεόμεθα από το ελληνικό τοπίο, που φυσικά είναι μεγαλυτέρας διαρκείας από τις κοινωνικές τραγωδίες και τα ανθρώπινα πάθη τα οφειλόμενα στις παρεμβάσεις των δυνάμεων του Κακού.

ΕΡ. Αυτό το τελευταίο νομίζω ότι μας παραπέμπει στους αρχαίους τραγικούς...

Μ.Θ. Ακριβώς. Μπορεί κάποτε στην Αρχαία Τραγωδία όλα να ξεκίνησαν -όπως λέγεται- από τους λαϊκότροπους ύμνους προς τον Τράγο-Διόνυσο (εξ ου και Τραγωδίες) αλλά μετά τον Αισχύλο δεν υπήρχε ίχνος απ' όλα αυτά. Στηριγμένοι άλλοτε στους Μύθους και άλλοτε στα σύγχρονα γι' αυτούς ιστορικά γεγονότα προσπάθησαν -και τα κατάφεραν- να συνενώσουν τα δύο "υποκείμενα", το προσωπικό με το γενικό, αναλύοντας και σπρώχνοντας την "κρίση" στα όρια της "ρήξης" δηλαδή στα όρια που χωρίζουν τη ζωή από το θάνατο, όπου μπορείς στιγμιαία να ατενίσεις το Μέγα Αγνωστο. Αυτή η διαδικασία που ο Αριστοτέλης χαρακτήρισε με τον όρο "κάθαρση", δεν είναι παρά η επιθυμητή και αναγκαία λύτρωση, που προσφέρει η αισθητική τελείωση, όταν έχει σημείο εκκίνησης αλλά και τελικό στόχο το ανθρώπινο υποκείμενο.

ΕΡ. Τότε πώς εξηγείται το γεγονός ότι μετά τις δεκαετίες του '70 και του '80 επικράτησε πλήρως η Σχολή, που όπως είπατε προηγουμένως, η επιλογή του λαϊκού-"γραφικού" υπήρξε γι' αυτήν και τους λειτουργούς "ένα θαυμάσιο άλλοθι"; Ας μην ξεχνάμε ότι οι εποχές που προανέφερα, χαρακτηρίζονταν από μιαν υπεριδεολογοποίηση της ελληνικής κοινωνίας με αριστερή επικυριαρχία.

Μ.Θ. Υποθέτω ότι σήμερα όλοι συμφωνούν ότι ο χαρακτηρισμός "αριστερά" ήταν επίπλαστος, διότι από τότε η επικρατούσα επισήμως Αριστερά εγκυμονούσε την γένεση αυτού του νόθου της Αριστεράς, που διεθνώς ήταν από δεκαετίες γνωστό ως σοσιαλδημοκρατία. Οχι. Η αριστερή ιντελιγκέντσια, δηλαδή η πνευματική-καλλιτεχνική έκφραση της Ελληνικής Αριστεράς, ενώ όπως είπαμε εξακολούθησε να κυριαρχεί και μετά το τέλος του Εμφυλίου Πολέμου (1949), δεν μπόρεσε να προσαρμοστεί στις καινούριες ιστορικές συνθήκες που προσπάθησαν να εκφράσουν η ΕΔΑ και οι Λαμπράκηδες στην δεκαετία του '60, με αποτέλεσμα να ηττηθεί κατά κράτος και να εξαφανιστεί.

ΕΡ. Εσείς πού τοποθετείστε σε σχέση με την αριστερή ιντελιγκέντσια;

Μ.Θ. Δεν είχα ποτέ καλές σχέσεις... Με εξαίρεση πολύ λίγους εκπροσώπους της που τους εκτιμούσα ως αυθεντικούς δημιουργούς, με τους υπόλοιπους δεν κατόρθωσα ποτέ ούτε να τους πλησιάσω, ούτε να τους γνωρίσω και σε τελευταία ανάλυση ούτε να τους εκτιμήσω. Καλλιτεχνικά, πάντοτε.
Σε ορισμένους απ' αυτούς διέκρινα ένα διαφορετικό "άλλοθι" (εδώ για να κρύψουν την ένδεια της έμπνευσης και της γνησιότητας): την χρήση "ηρωικών" στοιχείων, την μεταμόρφωση του Λαού σε ένα, θα έλεγα, "ιερό ξόανο", που αρκούσε και μόνο η αναφορά του για να μεταβληθεί ένα καλλιτεχνικό αριστούργημα σε "αθάνατο" έργο. Πράγματι. Λόγω της κυριαρχίας της αριστερής ιδεολογίας, η πλειονότης των ατάλαντων πύκνωσε τις γραμμές της. Γρήγορα οι οπορτουνιστές, όπως πάντα, κατέλαβαν τα νευραλγικά πόστα μέσα στο κόμα, στα Πνευματικά και Καλλιτεχνικά Σωματεία και τέλος στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο.

ΕΡ. Εσάς, σαν νέο συνθέτη, πώς σας αντιμετώπισαν;

Μ.Θ. Εχθρικά. Απροκαλύπτως εχθρικά, από την πρώτη στιγμή. Και δεν ήταν μόνο η φανερή κριτική αντιμετώπιση πάντοτε βασικά αρνητική αλλά κυρίως η πολιτική του ψιθύρου, που συστηματικά χρησιμοποιούσαν οι κυρίαρχοι κύκλοι, με αποτέλεσμα να εξοντώνονται καλλιτεχνικώς όσοι είχαν την ατυχία να γνωρίσουν επάνω τους τις δηλητηριώδεις συνέπειες...

ΕΡ. Πολιτικά πού ανήκατε τότε;

Μ.Θ. Ημουν δραστήριος οπαδός. Θα έλεγα μάλιστα εμποτισμένος την εποχή εκείνη με τις ακρότατες θέσεις του διεθνούς και ελληνικού κομμουνισμού. Αυτό με έκανε να πιστεύω ότι ο πνευματικός άνθρωπος της Αριστεράς όφειλε να βρίσκεται στην πρώτη γραμμή των αγώνων και να εκθέτει τον εαυτό του στις ίδιες δοκιμασίες και στους ίδιους κινδύνους με τον κάθε ανώνυμο οπαδό.
Κι αυτό για να μπορέσει να είναι κατ' αρχάς συνεπής με τον εαυτό του και κατ' επέκταση με όλους αυτούς που τον περιέβαλαν με την εκτίμηση και τον θαυμασμό τους. Είχα επίσης την αντίληψη ότι ο πυρήνας της έμπνευσης που κρύβεται στο κέντρο του ψυχικού μας κόσμου, διαμορφώνεται και εμπλουτίζεται από τη δύναμη του καλλιτέχνη να βιώνει ακόμα και με την
σάρκα του τα ιστορικά γεγονότα. Οσο πιο κοντά βρίσκεσαι στην υπέρτατη δοκιμασία με τίμημα τον θάνατο, τόσο πιο γνήσια πιθανόν να μπορέσεις να εκφράσεις αυτό το αποκαλυπτικό, το συμπαντικό συναίσθημα που φιλοδοξείς να εκφράσεις μέσω του δημιουργικού σου έργου. Αυτά πίστευα τότε προσπαθώντας να τα κάνω πράξη.

ΕΡ. Αυτή η θεωρία και πρακτική σας δεν σας έφερε κοντά στην πνευματική ηγεσία της Αριστεράς;

Μ.Θ. Φαίνεται ότι υπήρξαν ένας από τους λόγους της απόρριψης εκ μέρους τους. Οπως έγινε τελικά γνωστό, οι πολλές διαβαθμίσεις, πολύ περισσότερες από όσες είχε επιβάλει το Αντιδραστικό-Συντηρητικό Κατεστημένο, καθιερώθηκαν μέσα στον πολιτικό χώρο, την Αριστερά, που ευαγγελιζόταν την αταξική κοινωνία...

Αυτές οι ενδοπαραταξιακές διαφορές στους κόλπους ακόμα και της μαχόμενης τότε ελληνικής Αριστεράς κατέτασσαν τους πνευματικούς ανθρώπους της στο αμέσως χαμηλότερο πάτωμα από εκείνο της πολιτικής ηγεσίας. Στην κομματική πολυκατοικία με τους πολλούς ορόφους και τα πολλά υπόγεια, η δική μου θέση -στις αγωνιστικές περιόδους- ήταν πάντοτε στο τελευταίο υπόγειο. Και έτσι σπανίως είχα την ευκαιρία να συναντώ τους ενοίκους του ρετιρέ και τους εκλεκτούς τους "πνευματικούς ανθρώπους".

Ετσι από τη στιγμή που άρχισα να γίνομαι -λόγω τού μουσικού μου έργου- γνωστός στους αθηναϊκούς καλλιτεχνικούς κύκλους, οι εκπρόσωποι της Αριστεράς στον χώρο μας στην αρχή παραξενεύτηκαν όταν με είδαν να συναγελάζομαι με τους απλούς οπαδούς στη βάση του κινήματος αρνούμενος την πλεονεκτική θέση που προσέφερε η ηγεσία του Κόμματος στα μέλη της ιντελιγκέντσιας και στη συνέχεια εξοργίσθηκαν. Ασφαλώς γιατί με την στάση μου αυτή τους απογύμνωνα από το βολικό άλλοθι που τους προσέφερε το κόμπλεξ των ηγετών της Αριστεράς απέναντι στον πνευματικό άνθρωπο που αρκετοί τον ενατένιζαν με δέος.

Αντιθέτως με την στάση μου τους υπενθύμιζα ότι η φυσική θέση τους ήταν πλάϊ στον δοκιμαζόμενο οπαδό, για να του δώσουμε περισσότερο θάρρος αλλά και για να αντλήσουμε μεγαλύτερη αυτοεκτίμηση, εάν θέλαμε να παριστάνουμε τους πνευματικούς εκπροσώπους ενός τραγικού λαού, ενός τραγικού κινήματος και μιας τραγικής εποχής.

Στη συνέχεια ανεφύησαν και άλλες διαφορές ουσιαστικότερες. Που είχαν να κάνουν με την λειτουργικότητα της Τέχνης, το ρόλο της, τις σχέσεις της με τον πραγματικό λαό (και όχι το "ξόανο") και επομένως με την ίδια τη δομή της Τέχνης, το περιεχόμενο και την μορφή της.

ΕΡ. Απ' όσα λέτε, φαίνεται σαν να δικαιολογείτε την περίφημη "κριτική Ζντάνωφ" που τόσο θόρυβο έκανε και σε τόσο βαθειές αναθεωρήσεις οδήγησε την εποχή σας.

Μ.Θ. Πράγματι. Η έκθεση Ζντάνωφ ενώ κατ' εμέ είχε δύο όψεις, τελικά πέρασε μόνο η μία, δηλαδή η παρέμβαση του Κόμματος στον τομέα της Τέχνης με σκοπό να την ποδηγετήσει.

ΕΡ. Ποια ήταν η άλλη;

Μ.Θ. Η δεύτερη και εξ ίσου σημαντική κατά την γνώμη μου, ήταν η κριτική που επιχείρησε να ασκήσει το κόμμα για το μεγάλο χάσμα που δημιουργήθηκε ανάμεσα στην Λόγια, την 'Εντεχνη, την "Σοβαρή" τέχνη και τα πλατειά στρώματα του Λαού. Τους είπε δηλαδή -τους καλλιτέχνες- ότι εμείς το Κόμμα σας έχουμε προσφέρει ιδανικές συνθήκες για να δημιουργήσετε κι εσάς το μόνο πράγμα που σας ενδιαφέρει είναι να γίνετε αποδεκτοί από τους συναδέλφους σας στη Δύση. Βεβαίως η Τέχνη αναπτύχθηκε στο βαθμό που όλοι γνωρίζουμε στις πλούσιες χώρες της Δύσης και επομένως δεν μας επιτρέπεται να αγνοούμε τα επιτεύγματά της... 'Ομως σε ποιο βαθμό ιδιαίτερα από τις αρχές του αιώνα μας και μετά εκφράζει τα πλατειά στρώματα των λαών της, έστω; Μήπως δεν είναι γνωστό ότι λειτουργεί μέσα σε ένα κύκλο ολίγων και προνομιούχων -οικονομικά κυρίως- ατόμων; Και γι' αυτό άλλωστε η εξέλιξή της την οδηγεί στην επιλογή μορφών όλο και περισσότερο υποκειμενικών με την έννοια ότι προέχει η προσπάθεια εργαστηρίου όπου πειραματίζονται προς ιδίαν τέρψιν και που τελικά δεν ενδιαφέρει παρά μόνο τους ιδίους και μια κάστα παράξενων στ' αλήθεια υποστηρικτών.

Κι όλα αυτά μακριά από τον μέσο πολίτη, που στην καλλίτερη περίπτωση προσφεύγει στα κλασσικά έργα ενώ στην χειρότερη γίνεται θύμα της εμπορευματοποιημένης υποκουλτούρας.

Και όταν είναι γνωστό ότι το Κόμμα προσφέρει όλα τα μέσα στις καλλιτεχνικές Ενώσεις ώστε η δημιουργία να γίνεται απερίσπαστα χωρίς οικονομικά άγχη και στη συνέχεια δίνει τη δυνατότητα στο όποιο έργο να διαδοθεί πλατειά είτε αυτό είναι βιβλίο είτε μουσική σύνθεση είτε μπαλλέτο είτε εικαστικό κ.λπ., νομίζω ότι ο Ζντάνωφ νομιμοποιείται να ρωτήσει: "γιατί τα έργα σας -στην μεγάλη πλειονότητά τους- δεν συγκινούν τον Λαό; Τέλος πάντων όταν δημιουργείτε, για ποιον δημιουργείτε; Για τους πολίτες που σας περιβάλλουν; 'Η για κάποιους συναδέλφους σας και κριτικούς στη Δύση περιμένοντας τον έπαινο και την αναγνώρισή τους;

ΕΡ. Δηλαδή όταν καταδίκαζε τον φορμαλισμό στην Τέχνη, αυτό εννοούσε;

Μ.Θ. Ακριβώς! Η φόρμα για την φόρμα και η Τέχνη για την Τέχνη... Όμως είναι δυνατόν να υπάρχουν τέτοιες αντιλήψεις και μάλιστα όταν οι συγκεκριμένοι καλλιτέχνες πληρώνονται αδρά από το κοινωνικό σύνολο; Εμείς εδώ μέσα σε συνθήκες διωγμών, χωρίς ίχνος υποστήριξης από πουθενά, θέσαμε το ερώτημα "Για ποιον δημιουργώ; Ποιος είναι ο συνομιλητής μου;" Και απαντήσαμε στην πράξη: "Ο Λαός!"

ΕΡ. Γι' αυτό εγκαταλείψατε στα 1960 την Ευρώπη για να αφιερωθείτε στο τραγούδι;

Μ.Θ. Στην μελοποίηση της ποίησης, αυτός είναι ο ακριβής όρος. Με κίνδυνο αντί να αφομοιώσω τα ζωντανά κύτταρα του λαού, να αφομοιωθώ και να χαθώ στη θάλασσα του λαϊκισμού, που κυριαρχούσε και κυριαρχεί στην αγορά της αγοραίας τέχνης, αυτής που έχει επιλέξει το κατεστημένο για τον "χοντρό λαό".

ΕΡ. Θα ήθελα εδώ να επαναλάβετε το παράδειγμα για την σχέση μεταξύ χρώματος (βαφής) και νερού...

Μ.Θ. Ο κάθε δημιουργός μπορεί να παρομοιασθεί με την δυνατότητα που έχει ένα χρώμα. Ας πούμε ότι το α μπορεί να βάψει το νερό που περιέχεται σε ένα ποτήρι, το β το νερό μιας μπανιέρας, το γ μιας πισίνας και ούτω καθ' εξής. Το να επιλέξετε ως συνομιλητή το Λαό σημαίνει ότι φιλοδοξείτε να βάψετε με το δικό σας χρώμα μια ολόκληρη θάλασσα! Φανταστείτε τι σημαίνει αυτό... Αν με το "φακελάκι" του έργου σας μπορείτε εύκολα να βάψετε με το χρώμα σας ένα ποτήρι νερό, ακόμα και μια μπανιέρα ή μια πισίνα, φανταστείτε τι πρέπει να γίνει με μια λίμνη ή μια θάλασσα. Το πιο πιθανό είναι το "χρώμα" σας να χαθεί μέσα στην απεραντοσύνη του νερού.

Κάποτε είπα στη Μόσχα, σε κύκλους διανοουμένων: Στην Αρχαία Ελλάδα, όταν για πρώτη φορά στην ιστορία δημιουργήθηκε τέχνη για ελεύθερους πολίτες, υποχρεώθηκαν να χτίσουν θέατρα 30.000 θέσεων για να παρουσιάσουν τα έργα τους... Σε μια σοσιαλιστική κοινωνία όπως η δική σας, όπου οι ελεύθεροι υποτίθεται πολίτες μετριούνται σε εκατομμύρια, πόσο θα πρέπει να είναι το ακροατήριό σας; 'Ομως είπαμε... Το Κόμμα ήταν κομπλεξικό απέναντι στη Διανόηση... Και αφέθηκε να συνεχίσει την μεγαλοαστική -τσαρική!- παράδοση τυπικά και ουσιαστικά περιμένοντας τον έπαινο της Δύσης!

Στο μεταξύ ο λαός, τουλάχιστον στον τομέα της μουσικής, ετρέφετο όπως και στον καπιταλιστικό κόσμο, με προϊόντα αφόρητης ελαφρότητας, ρηχότητας και ασκήμιας...

ΕΡ. Μήπως το ίδιο δεν έγινε και στη Δύση; Δηλαδή σε τί διέφεραν οι αριστεροί από τους αστούς καλλιτέχνες;

Μ.Θ. Πλην ελαχίστων περιπτώσεων, σε τίποτα...

ΕΡ. 'Ομως αν δεν κάνω λάθος, υπήρξατε κι εσείς θύμα κομματικής επέμβασης.

Μ.Θ. Στα 1957, όταν κάποια ιδεολογική κομματική επιτροπή απέρριψε την Σουίτα για πιάνο και ορχήστρα Νο 1, που πήρε το χρυσό Μετάλλιο στο Φεστιβάλ της Μόσχας και που κατά τη δέσμευση των οργανωτών θα έπρεπε να τυπωθεί, να παιχτεί και να γίνει δίσκος. Διερωτώμαι τώρα μήπως αυτή η Επιτροπή ήταν όργανο της πανίσχυρης Ένωσης Συνθετών που δεν ήθελε να σπαταλώνται χρήματα σε ξένους. Γιατί δεν νομίζω ότι το κόμμα θα μπορούσε να έχει γνώμη σε θέματα τόσο ειδικά όπως η μουσική ενός συνθέτη, χωρίς τη βοήθεια συνθετών... Κι αυτό το λέω, γιατί όταν αργότερα έγραψα έργα λιγότερο ακραία, όπως τη Σουίτα Νο 1, διαπίστωσα ότι είχαν κι αυτά την ίδια τύχη.

ΕΡ. Θέλετε να πείτε για το "Αξιον Εστί"...

Μ.Θ. Και το "Canto General", καθώς και οι κύκλοι τραγουδιών. Και πρέπει να προσθέσω ότι από τη στιγμή που πήγα στις χώρες αυτές με την ιδιότητα του κομμουνιστή βουλευτή, η εχθρότητα που εισέπραξα από τις τοπικές Ενώσεις Συνθετών, έφτανε σε σημεία ... κωμικά. Αρα δεν ήταν η ουσία της μουσικής που χτυπούσαν, αλλά το ποιος είσαι. Φυσικά δεν θέλω μ' αυτό να ισχυριστώ ότι το Κόμμα σεβόταν την καλλιτεχνική δημιουργία χωρίς να επεμβαίνει. Υποθέτω ότι εκεί που υπήρε λόγος -Λογοτεχνία, Ποίηση- ο έλεγχος θα ήταν ασφυκτικός... Κατά την γνώμη μου υπήρξαν δύο περίοδοι όσον αφορά την κομματική συμπεριφορά απέναντι στην Τέχνη. Η πρώτη, η επαναστατική, ήταν φυσικό να θέλει όλες τις δυνάμεις -και τις πνευματικές- να ασκούν βασικά <u>προπαγάνδα</u>, προκειμένου να συντριβεί ο εχθρός και να στερεωθεί η επανάσταση... Εξ άλλου ποιοι ήσαν οι ηγέτες και ποια αισθητική παιδεία θα μπορούσαν να έχουν; Στη δεύτερη περίοδο, όταν το Κόμμα γίνεται παντοδύναμη Εξουσία, κυριαρχεί σιγά-σιγά η γραφειοκρατία και ο δογματισμός. 'Ετσι η επανάσταση μεταβάλλεται προοδευτικά σε αντεπανάσταση κι αυτό φαίνεται πιο καθαρά από οπουδήποτε αλλού στην Τέχνη. Χιλιάδες οπορτουνιστές καλλιτέχνες άδραξαν την ευκαιρία για να γίνουν δογματικότεροι των δογματικών στον τομέα τους, δηλαδή στην καλλιτεχνική δημιουργία, βοηθώντας στο <u>σάπισμα</u> αυτών των καθεστώτων, που γι' αυτό το λόγο -επειδή σάπισαν- έπεσαν σαν χάρτινοι πύργοι...

ΕΡ. Και όμως οι Προκόφιεφ και Σοστακόβιτς δημιούργησαν μέσα σ' αυτά τα καθεστώτα.

Μ.Θ. Αυτό ακριβώς δείχνει πόσο πολύπλοκα είναι τα ζητήματα της Τέχνης και γι' αυτό θα πρέπει να είμαστε προσεκτικοί, προκειμένου να συναγάγουμε γενικά συμπεράσματα.

ΕΡ. Ποιο θεωρείτε σαν πρώτο σας συμφωνικό έργο με την σφραγίδα της τραγωδίας;

Μ.Θ. Την Συμφωνία Αρ. 1.

ΕΡ. Σε ποια εποχή την συνθέσατε;
Μ.Θ. Την άρχισα τον ίδιο χρόνο που ήρθα από την Τρίπολη στην Αθήνα στα 1943 και μπήκα στην τάξη Αρμονίας του Φιλοκτήτη Οικονομίδη, στο Ωδείο Αθηνών. Ξεκίνησα γράφοντας το ποιητικό κείμενο. Παρ' ό,τι γύρω μου λόγω της ξένης Κατοχής η ζωή από κάθε άποψη είχε γίνει προβληματική για τους περισσότερους έλληνες και φυσικά και για μένα, εντούτοις εκείνο που με απασχολούσε βαθειά μέσα μου ήταν το υπαρξιακό πρόβλημα. Ετσι με το ποιητικό κείμενο αναζητώ τη διέξοδο, τη λύση και τελικά τον Θεό, πρώτα στο σκοτάδι δηλαδή στα έγκατα της ψυχής μου και μετά στο φως, στη φύση και στο Σύμπαν που μας περιβάλλει. Αυτές οι αναζητήσεις, αυτοί οι εσωτερικοί σπαραγμοί, μ' έφερναν κοντά στους κόσμους του Καζαντζάκη και του Ντοστογιέφσκυ περισσότερο, παρά σε κείνους των ιμπρεσιονιστών ή αργότερα των σουρεαλιστών.

ΕΡ. Από τότε δηλαδή χρησιμοποιείτε ποιητικό κείμενο σε συμφωνικό σας έργο. Ας έρθουμε στην αντιπαράθεσή σας με τα κυρίαρχα κατεστημένα στον χώρο της Τέχνης εκείνη την εποχή.

Μ.Θ. Στον χώρο της Μουσικής δεν με εξέφραζαν τα έργα της Εθνικής Σχολής -που τότε δέσποζαν σε όλες τις συναυλίες στην Αθήνα, όπως δεν με εξέφραζαν τα ευρωπαϊκά συστήματα, Σχολές και δόγματα εκείνης της εποχής. Οι μόνοι συνθέτες από τους σύγχρονους που σ' ένα βαθμό ταυτιζόμουν μαζί τους, ήταν ο Σοστακόβιτς και ο Στραβίνσκυ. Ο πρώτος γιατί εκινείτο βασικά στον χώρο της Μουσικής Τραγωδίας, ο δε άλλος γιατί ο τρόπος με τον οποίο χρησιμοποιούσε τα ρωσικά μουσικά θέματα σπάζοντας τα σχολαστικά ρομαντικά-ακαδημαϊκά πλαίσια, νομίζω ότι βοηθούσε να φτάσουμε μέσα από ένα σύγχρονο ηχητικό κόσμο στην ουσία της παράδοσης.

Προς την συμφωνική τραγωδία με οδηγούσε αυτό το δυνατό συναίσθημα ενός προσωπικού εσωτερικού δράματος, που ξεκινούσε αποκλειστικά από την οδύνη της ύπαρξης κα που έπρεπε να βρει δικούς του τρόπους μουσικής έκφρασης. Από την άποψη αυτή με βοηθούσαν οι τεχνικές που μόλις τότε ανακάλυπτα: η Αρμονία, η Αντίστιξη, η Φυγή (Φούγκα) και τα ορχηστικά χρώματα. Παράλληλα με βοηθούσε ανυπολόγιστα η σχολαστική ανάλυση που έκανα ο ίδιος στα κυριώτερα έργα από τον Μπαχ έως τους σύγχρονους συνθέτες.

Θεωρούσα επίσης ότι η μοίρα μου ως ανθρώπου υπερέβαινε τα τοπικά - έθνικά σύνορα. Η ιδιότητα "έλλην" ήταν μέρος του "άνθρωπος". Από την άλλη πλευρά η καθυστέρηση της χώρας μου ως προς την συμφωνική μουσική δεν μου προκαλούσε ούτε κόμπλεξ ούτε δέος. Είχα επισημάνει ότι η ανωτερότητα των ευρωπαϊκών προτύπων οφειλόταν βασικα στην τελειότητα των τεχνικών τους μέσων. Δηλαδή κάτι που θα μπορούσε κανείς να το κατακτήσει με την ανάλογη σπουδή, ευθύνη και προσπάθεια. Ομως στον κύριο τομέα του "τί λέμε", του περιεχομένου, δηλαδή της καθαρά υποκειμενικής έκφρασης, είχα από τότε την πεποίθηση ότι η ουσιαστική συνεισφορά μου ήταν απολύτως προσωπική και πρωτότυπη, μιας και κουβαλούσε μέσα της έναν ιδιαίτερο κόσμο -πέραν των προσωπικών βιωμάτων- με την σφραγίδα όσων κυρίως δραματικών και τραγικών στοιχείων κληρονομήσαμε μέσα από τους αιώνες γενικά και ειδικότερα κατά την περίοδο που ακολούθησε την Επανάσταση του '21.

Φυσικά τα ιστορικά γεγονότα και οι πολιτιστικές μας παραδόσεις μυθοποιήθηκαν μέσα μου, σε βαθμό που δημιούργησαν ένα παράλληλο "εγώ" παντοδύναμο, που όπως ήταν φυσικό, έτρεφε με έμπνευση και αυτοπεποίθηση τις δημιουργικές μου ρίζες. Εάν η αυτοπεποίθηση δεν ξεπεράσει τα όρια της έπαρσης, τότε είναι καλλίτερα να μην αρχίσεις το ταξίδι στον ωκεανό της Μουσικής. Ο συνθέτης που φιλοδοξεί να φιλοτεχνήσει ένα προσωπικό έργο, θα πρέπει να διαθέτει τουλάχιστον την διαίσθηση και την πίστη των μεγάλων εξερευνητών. Ενός Μαγγελάνου, ενός Κολόμβου. Να διασχίζει τη θάλασσα του Αγνωστου με την πεποίθηση ότι θα ανακαλύψει τη δική του Αμερική...

Γύρω μου η ζωή εξελίχθηκε έτσι ώστε να βουτηχτώ ολόκληρος στα κοσμογονικά ιστορικά γεγονότα εκείνης της εποχής. Κι όμως αυτή η ανάμιξή μου δεν με εμπόδισε ψυχολογικά να συνεχίσω την κατάδυση στα έγκατα του εαυτού μου, βοηθούμενος τώρα από την βαθμιαία κατάκτηση της τεχνικής. Το "Trio", το "Sexteto" από το οποίο αργότερα προήλθαν τα έργα "Οιδίπους Τύραννος" και Sinfonietta" και τα "Preludia για πιάνο (1946-47), αποτελούν κατακτήσεις προς την κατεύθυνση της σύνθεσης έργων με προσωπική σφραγίδα... Και η κορύφωση εκείνης της κρίσιμης εποχής ήρθε με την σύνθεση της "Πρώτης Συμφωνίας" μου (1948-52).

Φυσικά δεν είχα απαίτηση να γίνουν γνωστά τα έργα αυτά σε συνθήκες εμφυλίου πολέμου. Ομως αν και παίχτηκαν αμέσως μετά, στις αρχές της δεκαετίας του '50, στην ουσία έμειναν άγνωστα όχι μόνο για το μεγάλο κοινό αλλά και για τους ολίγους που ενδιαφέρονταν για τα μουσικά μας πράγματα, μουσικούς και ακροατές...

ΕΡ. Γιατί;

Μ.Θ. Η απάντηση στο ερώτημα αυτό θα βοηθήσει, νομίζω, να δούμε πού οφείλεται αυτή η μοναχικότητα της πορείας μου. Υπήρχαν τότε πολλές τάσεις, Σχολές, ρεύματα, δόγματα. Τα περισσότερα φερμένα από την Ευρώπη. Ολα έδειχναν ότι το μουσικό έργο-φορέας τραγωδίας στον χώρο της σύνθεσης έχανε έδαφος. Ισως γιατί η σύνθεση μιας μουσικής συμφωνικής τραγωδίας να προϋποθέτει μεγάλη και δυνατή προσωπικότητα, ψυχικό πλούτο, δραματική φαντασία, κατοχή της διαλεκτικής των αντιθέσεων, όπως ακριβώς τη συναντούμε στους αρχαίους τραγικούς. Ομως για τα καθ' ημάς, δηλαδή για την Ελλάδα, υπάρχει και μια επι πλέον εξήγηση: ο ελεγειακός-τραγικός χαρακτήρας των έργων μου εκείνης της περιόδου παραπέμπει ευθέως στον εμφύλιο πόλεμο και δη στο στρατόπεδο των ηττημένων -όπου κι εγώ ανήκα- και που υπέστη τις μεγαλύτερες απώλειες. Μια τυχόν αναγνώριση των αριστερών καλλιτεχνών και του έργου τους, θα μετέβαλλε τους ηττημένους σε νικητές. Οπως είναι γνωστό, στην ουσία, ακόμα και σήμερα οι συνέπειες του εμφυλίου πολέμου δεν έχουν πάψει. Παρ' όλες τις θεαματικές αλλαγές, σε θέματα λεπτά όπως η τέχνη, το αντιδραστικό κατεστημένο παραμένει άγρυπνο. Για τον λόγο αυτό δεν αρκέστηκε στην στρατιωτική και πολιτική ήττα της Αριστεράς, αλλά προχώρησε υποβαθμίζοντας μεθοδικά πρόσωπα και έργα της πνευματικής-καλλιτεχνικής Αριστεράς αφ' ενός, προβάλλοντας παράλληλα σαν αντίπαλο δέος τους εκπροσώπους και τα έργα εκείνης της Σχολής, που από την δεκαετία του '30 ακόμα δήλωσε και εφάρμοσε την αποστασιοποίησή της από τα εθνικά-κοινωνικά δρώμενα λανσάροντας το δόγμα της απολιτικής τέχνης και που τελικά κατέληξε στην αγκαλιά του συντηρητικού ταξικού και πολιτικού κατεστημένου.

ΕΡ. Και οι "Σαδδουκαίοι" εμπίπτουν ασφαλώς στην κατηγορία που μόλις αναφέρατε, δηλαδή του αποδιοπομπαίου... Και όμως ο Κατσαρός νομίζω ότι χτυπά την Αριστερά με ασυνήθη δριμύτητα.

Μ.Θ. Δεν παύει όμως να το κάνει από τη θέση του αριστερού που καταγγέλλει τις επιζήμιες παραμορφώσεις στον χώρο της ηγεσίας. Δηλαδή τυχόν εφαρμογή των λύσεων που προτείνονται με ποητικό τρόπο, θα οδηγούσε στην αναγέννηση της Αριστεράς. Κι αυτό είναι που φοβούνται κυρίως οι σκληροί κύκλοι του αντιδραστικού κατεστημένου. Καθώς επίσης και η ακτινοβολία από τα πνευματικά της επιτεύγματα. Γι' αυτό, όπως είναι γνωστό, οι κυριώτεροι πνευματικοί της εκπρόσωποι βαπτίσθηκαν "ποιητές της ήττας" με τρόπο πονηρό, γιατί η λέξη "ήττα" σιγά-σιγά έπαψε να περιγράφει ένα ιστορικό γεγονός και άρχισε να χαρακτηρίζει το ίδιο το έργο και τον δημιουργό του: Ο ηττημένος ποιητής, το ηττημένο ποίημα. Που σημαίνει ο ελάσσων απέναντι στους μείζονες, τους εκλεκτούς. Το έλασσον ποίημα μπροστά στο μείζον, των εκλεκτών.

ΕΡ. Μετά την μεταπολίτευση (1974) παρατηρούμε μιαν αναγέννηση της Αριστεράς. Ιδίως στα πρώτα χρόνια υπάρχει κυριαρχία των αριστερών ιδεών στον χώρο της νεολαίας...

Μ.Θ. Τελικά αυτό το κίνημα ξεφούσκωσε και ένα από τα αίτια ήταν το ότι η πάλαι ποτέ πανίσχυρη αριστερή ιντελιγκέντσια -ακόμα κι αυτή η τόσο δογματική- έμεινε στο περιθώριο των ιστορικών εξελίξεων.

Αλλωστε ποια ήταν η παρουσία της στην περίοδο της Δικτατορίας; Και ποιο το έργο της; Εξ άλλου αυτή η αιφνίδια ποσοτική ανάπτυξη κομμάτων της Αριστεράς, όπως απεδείχθη ήταν κενή από την άποψη ενός ουσιαστικού ιδεολογικού περιεχομένου και όταν λέμε "ιδεολογικό" συμπεριλαμβάνουμε φυσικά και την αισθητική της Αρστεράς για μια δοσμένη εποχή Από την άποψη αυτή έδειξε ότι αυτά τα επίπεδα είχαν φτάσει στο σημείο ναδίρ. Κι αυτό εξηγεί την εξαέρωσή της.

ΕΡ. Ομως εσείς, όπως ήδη επισημάνατε, συνεργαστήκατε με μερικούς από τους κυριώτερους φορείς της απολιτικής αντίληψης. Κι ακόμα η απόφασή σας να μελοποιήσετε με τον τρόπο που το κάνατε τον "Επιτάφιο", μήπως δεν έριχνε νερό στον μύλο εκείνων που προσπαθούσαν να αντικρούσουν τον ελεγειακό και τραγικό χαρακτήρα της εποχής με τη γραφικότητα της λαϊκής μουσικής;

Μ.Θ. Με το ερώτημά σας αυτό φτάνουμε στην καρδιά του προβλήματος... Με την μελοποίηση του "Επιτάφιου", εγκατέλειψα τάχα την βασική κοίτη της μουσικής μου μεταπηδώντας από το τραγικό-ελεγειακό στο "γραφικό"-λυρικό; 'Η αυτά τα δύο ρεύματα συνυπήρχαν πάντοτε μέσα μου; Με τη διαφορά ότι θα μου ήταν αδύνατο να μην αντιμετωπίσω με το δικό μου υποκειμενικό πρίσμα ακόμα και το πιο λαϊκοφανές μουσικό υλικό. Που θα πρέπει να υπογραμμίσω ότι αν εξαιρέσει κανείς δυο-τρεις περιπτώσεις, ήταν όλο γέννημα της δικής μου έμπνευσης. Ομως και με τον "Επιτάφιο" παραμένω πιστός στο ελεγείο, γιατί δεν μπορούσα με τίποτα να απομακρυνθώ από τα έντονα προσωπικά βιώματα που με ταύτισαν με τις κορυφαίες ιστορικές περιόδους: Κατοχή (Αντίσταση), Εμφύλιος, Δημοκρατικοί αγώνες (1960-67), Δικτατορία.

ΕΡ. Είναι αυτές οι περίοδοι μήπως που συνδέονται με την Αριστερά;

Μ.Θ. Πράγματι. Και γι' αυτό ήθελα και πιο πριν να διευκρινίσω ότι με τον όρο "Αριστερά" δεν παραπέμπω μόνο στο ή στα κόμματα της Αριστεράς αλλά κυρίως σε μια εθνική-λαϊκή πρωτοπορία που φορτώθηκε τα μεγαλύτερα βάρη σ' αυτές τις κορυφαίες εθνικές δοκιμασίες. Και είναι κατά την άποψή μου οι περίοδοι αυτές οι πιο σημαντικές σε σχέση με τις ψυχικές εμπειρίες του λαού μας, που όπως είναι γνωστό, ωριμάζουν και διαμορφώνονται σε συνθήκες δοκιμασίας.

ΕΡ. Είναι γνωστό ότι το Λαϊκό Τραγούδι ήκμασε στην εποχή του εμφύλιου.

Μ.Θ. Ηταν και για μένα η εποχή που το ανακάλυψα σε στιγμές με μεγάλη συγκινησιακή φόρτιση, εξόριστος στην Ικαρία και στη Μακρόνησο, διαπιστώνοντας συνάμα ότι αποτελούσε τη μοναδική καλλιτεχνική τροφή σχεδόν για όλο το λαό μας την εποχή εκείνη.

ΕΡ. Ομως εσείς την ίδια περίοδο συνθέτατε συμφωνικά έργα. Δεν υπήρχε μέσα σας κάποιο ρήγμα όταν διαπιστώνατε ότι οι σύντροφοί σας έβρισκαν καλλιτεχνική τροφή στις απλές μορφές του λαϊκού τραγουδιού; Για την συμφωνική μουσική τί γνώμη είχαν;

Μ.Θ. Είχα την συναίσθηση ότι ήμουν ένας σκαπανέας, ένας πρωτοπόρος που χρησιμοποιεί καινούρια υλικά -σε σχέση με τις γνώσεις του λαού μας- με τα οποία πίστευα ότι πηγαίνω πολύ πιο βαθειά από το λαϊκό τραγούδι, προκειμένου να ερμηνεύσω και να αποτυπώσω μουσικά το τραγικό-ελεγειακό στοιχείο που κυριαρχούσε μέσα μας και γύρω μας. Και ότι αύριο-μεθαύριο στις νέες συνθήκες θα είχα την ευχέρεια να παρουσιάσω το έργο μου με τρόπο που να το διαφοροποιεί από τις κατεστημένες καλλιτεχνικές λειτουργίες. Να τονίζει δηλαδή την διαφορετικότητά του όχι μόνο ως προς την ουσία αλλά και ως προς την πρόθεση και φιλοδοξία να γίνει ο εκφραστής της πληγωμένης πλευράς της ιστορίας, αυτής που με τόση φροντίδα προσπαθούσαν να κρύψουν οι νικητές και που πίστευα και πιστεύω ότι είναι και η πιο ουσιαστική.

ΕΡ. Αν δεν κάνω λάθος, προσπαθούμε να ανιχνεύσουμε τη σχέση που μπορεί να υπάρχει ανάμεσα στις πνευματικές-αισθητικές σχολές που σχηματίσθηκαν στα τελευταία 60 χρόνια στη χώρα μας, τα ιστορικά γεγονότα και την δική σας καλλιτεχνική διαδρομή.

Μ.Θ. Ακριβώς... Με απασχολεί το θέμα αυτό, που το συνδέω άμεσα με τα ηθικά-πνευματικά-ψυχικά-μορφωτικά-καλλιτεχνικά επίπεδα του λαού μας. Πιστεύω ακόμα ότι υπάρχουν κέντρα διαμόρφωσης όλων αυτών με πυρήνα βασικά πολιτικό, στα πλαίσια της ψυχροπολεμικής αντιπαράθεσης, που όπως δείχνουν τα γεγονότα στη Γιουγκοσλαυία δεν τελείωσε με την κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ. Ο ψυχρός πόλεμος συνεχίζεται μέσα στα επιτελεία των ΗΠΑ και του ΝΑΤΟ, επομένως οι εκπρόσωποι αυτών των επιτελείων στη χώρα μας ζουν και βασιλεύουν. Και όπως είδαμε ήδη, δεν τους φτάνει η στρατιωτική ήττα και σε συνέχεια η πολιτική συρρίκνωση της Αριστεράς.

Ιδιαίτερα τώρα, που η μουσική μου κι εγώ ο ίδιος ξαναγίναμε σύμβολα της αγωνιστικής ενότητας του συνόλου του λαού, θα πρέπει να είναι πολύ ανήσυχοι, γιατί πώς αλλοιώς να εξηγήσουν αυτή την συμπεριφορά των ελλήνων, παρά σαν μια αναβίωση των πιο δυνατών τους στιγμών, θα'λεγα καλλίτερα των ουσιαστικών τους εποχών, τότε που ήταν ο εαυτός τους και όχι ένα κατασκεύασμα των εχθρών τους σαν αποτέλεσμα φόβου, εκβιασμού, εξαγοράς, αποπροσανατολισμού και τέλος λαϊκισμού...

ΕΡ. Διακρίνετε δηλαδή σ' αυτή την αιφνίδια αναβίωση του ψυχισμού των ελλήνων κάποια δική σας δικαίωση;

Μ.Θ. Βλέπετε ότι φτάνουμε στο αντικείμενο της συζήτησής μας από άλλο δρόμο... Δεν λέγαμε μήπως, ότι το τραγικό-ελεγειακό στοιχείο εκφράζει τις δυνατές ιστορικές στιγμές των τελευταίων ετών; Και ότι με τις εποχές αυτές συνδέεται η αγωνιστική Αριστερά και οι πνευματικοί της άνθρωποι; Οτι ακόμα απέναντι σ' αυτό το κυρίαρχο και ζωογόνο ιστορικό ρεύμα ορθώθηκαν οι συντηρητικές δυνάμεις, όπως πάντα σε στενή συνεργασία με τους ξένους "προστάτες" και ότι κατόρθωσαν να αναγάγουν σε κυρίαρχη τάση, μέσα στον πνευματικό κόσμο, την απολιτική;

ΕΡ. Με την οποία όμως, επιμένω, όχι μόνο συνεργαστήκατε αλλά θα μπορούσα να πω ότι τους βοηθήσατε να αποκτήσουν μια λαϊκή απήχηση που ποτέ δεν είχαν και μάλιστα μέσα στους κόλπους της Αριστεράς...

Μ.Θ. Αυτό νομίζω ότι το έκανα από θέση ισχύος, με τη βεβαιότητα ότι η συνεργασία μαζί μου θα πολιτικοποιούσε μάλλον τους απολιτικούς, παρά θα με απολιτικοποιούσαν εκείνοι. Και οι δύο όροι, με το περιεχόμενο που ήδη προσέδωσα. Δηλαδή πολιτική ίσον έκφραση της τραγικής-ελεγειακής πλευράς της ιστορίας, απολιτική ίσον γραφικότης, αποστασιοποίηση από τα πραγματικά πάθη του λαού μας. Ομως σ' αυτό μήπως δεν βοηθήθηκα από τους ίδιους; Λ.χ. τί είναι το "Αξιον Εστί" και πού κατατάσσεται; Βεβαίως χωρίς τη δική μου συνεργασία δεν θα έπαιρνε τον χαρακτήρα που πήρε, καθώς η μουσική μου το εκσφενδόνισε στα έγκατα του λαού και δη του αγωνιζόμενου. Θα ήταν ούτως ή άλλως ένα ποιητικό αριστούργημα, το οποίο οι πονηροί κυρίαρχοι και τοποτηρητές της εθνικής μας ζωής θα προσπαθούσαν να το ευνουχίσουν, αποσπώντας το από την ρέουσα νεοελληνική πραγματικότητα. Εχω την συναίσθηση ότι "δώρισα" στον ελληνικό λαό ένα όχι μόνο ποιητικό αριστούργημα αλλά και ένα ελεγειακό-δραματικό έργο, εντελώς δικό του, που όμως δίχως τη δική μου παρέμβαση ο πολύς λαός και δη της αγωνιζόμενης πλευράς του θα το είχε σίγουρα χάσει, καθώς οι τοποτηρητές του θα φρόντιζαν να το απομονώσουν μέσα στους χρυσούς πύργους της "μεγάλης Τέχνης", αυτής που προορίζεται μόνο για τους λίγους και εκλεκτούς.

ΕΡ. Από την εποχή που ήρθατε για πρώτη ουσιαστικά φορά σε επαφή με το λαϊκό τραγούδι, στην Ικαρία στα 1947 έως τη σύνθεση του "Επιτάφιου" στα 1958, πέρασαν έντεκα χρόνια. Τί μεσολάβησε ανάμεσα σ' αυτές τις δύο καθοριστικές ημερομηνίες;

Μ.Θ. Απ' τη μια μεριά συνεχίζω στο δρόμο της συμφωνικής μουσικής: "Συμφωνία σε τρία μέρη" (1947), "Οιδίπους Τύραννος" (1948), "Ελεγείο και Θρήνος για τον Βασίλη Ζάννο" (1948), "Πρώτη Συμφωνία" (1948-53), "Σκηνή Ε5-Κλωβός Δ'" (Μακρόνησος-1949), "Το Κοιμητήριο" (1949-50),

"Πασακάλιες για δύο πιάνα" (1955), "Σουίτα Νο 2" (1955-56), "Σουίτα Νο 3" (1956), "Οιδίπους Τύραννος" Τελική μορφή (1956-58), "Πιάνο Κοντσέρτο" (1957).

Παράλληλα επιχειρώ να συνταιριάξω τη συμφωνική μου γραφή με τα νέα μουσικά ακούσματα που ανακαλύπτω. Ετσι χρησιμοποιώ το μοτίβο του "Ανδρέα Ζέππου". Κι από κει και πέρα συνθέτω μια σειρά λαϊκότροπες μελωδίες, που τις ντύνω με χρώματα συμφωνικά. Είναι το έργο "Ελληνική Αποκριά" (1953), που συνθέτω για το Ελληνικό Χορόδραμα και που πήρε την τελική ονομασία "Carnaval". Προηγουμένως είχα γράψει για το ίδιο χορευτικό συγκρότημα τον "Ορφέα και Ευρυδίκη" με θέματα επηρεασμένα από τη σύγχρονη λαϊκή μουσική.

ΕΡ. Ποια έργα σας στηρίζονται στη δημοτική μας μουσική;

Μ.Θ. Δεν πήρα ατόφιες δημοτικές μελωδίες αλλά δημιούργησα δικές μου δημοτικοφανείς. Με εξαίρεση τον "Κύκλο" και τον "Ζορμπά". Θα μπορούσα να αναφέρω στον χώρο της συμφωνικής μουσικής το "Πανηγύρι της Ασή Γωνιάς" (1946-47), "Πρελούντιο-Πενιά-Χορός" (1948) [περισσότερο κοντά στο λαϊκό τραγούδι], "Πέντε Κρητικά Τραγούδια" (1951), "Συρτός Χανιώτικος" (1951), "Κοντσέρτο για Πιάνο - Ελικών" (1952), "Σονατίνα Νο 1" (1952), "Μικρή Σουίτα για πιάνο" (1954), "Σουίτα Νο 1 για πιάνο και ορχήστρα" (1955), "Ο Κύκλος" (1957), "Σονατίνα Νο 2 για βιολί και πιάνο" (1958).

Οπως βλέπετε, ισορροπώ ανάμεσα στη δημοτική και σύγχρονη λαϊκή μουσική, ενώ στο κέντρο της προσπάθειάς μου βρίσκεται η αποτύπωση του δραματικού-τραγικού-ελεγειακού, που σε όλη αυτή την περίοδο αντανακλούσε την ίδια την ψυχολογική μου κατάσταση, καθώς βρισκόμουν ο ίδιος στο κέντρο της Δοκιμασίας.

ΕΡ. Τί σας έσπρωξε τελικά, ενώ είχατε μια τόσο πλούσια σοδειά στον τομέα της καθαρά συμφωνικής μουσικής, όχι μόνο να μελοποιήσετε τον "Επιτάφιο" αλλά και να μεταπηδήσετε από το συμφωνικό στο λαϊκό, από την Ευρώπη στην Ελλάδα με την δισκογραφική του αποτύπωση και μάλιστα με καλλιτέχνες που παραπέμπανε ευθέως στο σύγχρονο λαϊκό τραγούδι: Χιώτης, Μπιθικώτσης και τις ανάλογες τεχνικές τους: μπουζούκια, κιθάρες... Ή μήπως δεν είναι έτσι; Και τί έκρυβε αυτή η επιλογή σας; Ρήξη με το συμφωνικό και την Ευρώπη; Εγκατάλειψη της προσπάθειας για την αισθητική αποτύπωση με μουσικά μέσα του τραγικού-ελεγειακού και την προσχώρηση στο "γραφικό" που με τη μορφή του λαϊκού-λαϊκότροπου σας έριχνε στην παγίδα του απολιτικού, μιας και όπως είδαμε, οι κυριώτεροι εκπρόσωποί του "ανακάλυψαν" τους πριμιτίφ σαν άλλοθι για την συνετή αποστασιοποίησή τους από τα πάθη τους ελληνικού λαού; Δηλαδή το πραγματικό και ουσιαστικά λαϊκό;

Μ.Θ. Είναι αλήθεια, ότι η Ευρώπη που γνώρισα από κοντά (1954-60) με απογοήτευσε. Καθώς εκεί οι ταξικές διαφορές είναι βαθύτατες, αφού έχουν εδραιωθεί εδώ και αιώνες, είδα καθαρά ότι η Τέχνη και δη η Συμφωνική Μουσική ήταν κτήμα των υψηλών κοινωνικών στρωμάτων, αποκλειστικά, ενώ τα μεσαία και κατώτερα, καθώς έπαψαν να' χουν τη δικιά τους πολιτιστική παράδοση, ήταν εντελώς άδεια από οποιαδήποτε μορφή αξιόλογης πνευματικής, καλλιτεχνικής τροφής, έρμαια στη θέληση των εμπορικών επιτελείων, που τα έβλεπαν αποκλειστικά σαν πελάτες καλλιτεχνικών υποπροϊόντων.

Ετσι στο ερώτημα "για ποιον συνθέτω", η ιδέα και μόνο ότι ο αποδέκτης των έργων μου είναι οι ολίγοι εκλεκτοί των Ευρωπαϊκών Κοινωνιών, με αναστάτωσε. Εως ότου πήρα την απόφασή μου: Μετά τον "Επιτάφιο" συνομιλητής και αποδέκτης θα ήταν εφ' εξής ο ελληνικός λαός. Το γεγονός ότι οι απολιτικοί είχαν φροντίσει να εγκολπωθούν την λαϊκή τέχνη -γενικώς- δεν με εμπόδισε να κάνω κι εγώ το ίδιο, γιατί πίστευα ότι η δική μου προσέγγιση ήταν εντελώς διαφορετική. Ημουν φορτισμένος με μια νέα ποιότητα, λόγω της προϊστορίας μου στη μουσική αλλά και με μια ισχυρή δυναμική λόγω της ίδιας της ικανότητάς μου να πλάθω νέο προσωπικό υλικό στον καινούριο μουσικό στίβο που η γνησιότητά του μ'έκανε να κερδίσω αμέσως την αγάπη και την εμπιστοσύνη του λαού και έτσι να επιβάλω τις πρωτάκουστες γι' αυτόν ποιητικές συνθέσεις που αυτομάτως μεταμόρφωναν το οικείο προς αυτόν λαϊκό στοιχείο μεταθέτοντάς το στα επίπεδα του "λόγιου", πράγμα που φοβόταν όσο τίποτα άλλο ο οπαδοί της απολιτικής τέχνης και φυσικά, ακόμα περισσότερο, οι αφανείς εξουσιστές, που το μόνο που δεν ήθελαν ήταν να ξυπνήσουν οι μνήμες του λαού με συνέπεια να φύγει από πάνω του ο φόβος, η υποταγή, ο συμβιβασμός και η αδιαφορία και να ξαναγίνει αυτός που ήταν στις κορυφαίες ιστορικές του στιγμές: Ισχυρός, αδούλωτος, ελεύθερος! Αλλά προ παντός ικανός για να έχει μια δική του Τέχνη, αντάξια των πολιτικών και ιστορικών του παραδόσεων.

ΕΡ. Δεν σας αφομοίωσε μέσα στη θάλασσα των λαϊκών τραγουδιών της εποχής (1960) το γεγονός ότι δηλώσατε ότι μπαίνετε στο νέο στίβο σαν μαθητής του Τσιτσάνη και των υπόλοιπων λαϊκών συνθετών;

Μ.Θ. Αυτή η δυναμική στην οποία αναφέρθηκα προ ολίγου σε συνδυασμό με τη νέα ποιότητα που ξεκινούσε από έναν εσωτερικό κόσμο διαμορφωμένο από τραγικές εμπειρίες, νομίζω ότι με βοήθησαν όχι μόνο να μην αφομοιωθώ αλλά αντίθετα να αφομοιώσω πλήρως τα νέα μουσικά στοιχεία που επέλεξα και να τα κάνω απολύτως δικά μου.

ΕΡ. Ποια ήταν στην πραγματικότητα η σχέση σας με την λαϊκή μουσική;

Μ.Θ. Ημουν συναισθηματικά δεμένος μαζί της, όπως όλοι όσοι την άκουγαν εκείνη την εποχή. Εδώ θα πρέπει να δώσω την μουσική γεωγραφία κατά την κρίσιμη περίοδο του Εμφύλιου:

Τα λαϊκά τραγούδια κυριάρχησαν χάρη στην ΥΕΝΕΔ δηλαδή τον Σταθμό των Ενόπλων Δυνάμεων. [Στο κρατικό ραδιόφωνο (ΕΙΡ) το μπουζούκι παρέμεινε έως το 1967 απαγορευμένο]. Τώρα, για ποιο λόγο η στρατιωτική ηγεσία είχε επιλέξει το λαϊκό τραγούδι της εποχής σαν την κύρια τροφή των στρατιωτών, αυτό δεν το γνωρίζω. Το γεγονός πάντως είναι ότι κοντά στους στρατιώτες του εθνικού στρατού, το ακούγαμε κι εμείς οι στρατιώτες γ' κατηγορίας στη Μακρόνησο, καθώς και μεγάλα τμήματα του ελληνικού λαού κυρίως στα αστικά κέντρα. Την ίδια εποχή οι αστοί άκουγαν ελαφρό -ξένο και ελληνικό- τραγούδι, ενώ οι αντάρτες και οι χωρικοί δημοτικά και αντάρτικα τραγούδια.

ΕΡ. Μήπως έτσι εξηγείται η πολεμική που σας έγινε για τον "Επιτάφιο" από μέρους της Αριστεράς; Και σας ρωτώ: Μήπως είχαν τελικά δίκιο;

Μ.Θ. Είχαν ίσως δίκιο, γιατί δεν γνώριζαν την τροπή που θα έπαιρναν τα πράγματα... Είναι βέβαιο, ότι για μας τους αριστερούς, μπουζούκι σήμαινε υπόκοσμος, χασίσι,

λούμπεν προλεταριάτο. Ομως εγώ, όπως είπα, είχα δεχτεί επάνω μου, όπως και πολλοί άλλοι αριστεροί που έτυχε να ακούσουν εκείνη την εποχή λαϊκή μουσική, την γοητεία του λαϊκού τραγουδιού, του λαϊκού τραγουδιστή και του μπουζουκιού. Και είχα διαπιστώσει, ότι το πιο ζωντανό κομμάτι του λαού μας, τα φτωχότερα στρώματα των πόλεων, είχε ταυτίσει σε μεγάλο βαθμό την ψυχαγωγία του με το λαϊκό τραγούδι.

Από μια άλλη σκοπιά θαύμαζα την ωραιότητα πολλών μελωδιών διαπιστώνοντας ότι αποτελούν συνέχεια της μουσικής μας παράδοσης. Γνώριζα βέβαια ότι η πρόθεση των περισσότερων από τους μουσικούς αυτούς ήταν να μείνουν στα επίπεδα της διασκέδασης κι αυτό βόλευε όλους εκείνους που ήθελαν την τέχνη και ειδικά το τραγούδι απολιτικό και αδιάφορο μπροστά στις ουσιαστικές ανάγκες ενός λαού που έγλειφε τις πληγές του και που στο βάθος ήλπιζε ότι θα σταθεί και στα δυο του πόδια για να φτειάξει τη ζωή του όπως αυτός ο ίδιος ήθελε και όχι όπως τον υποχρέωναν να την ζήσει οι εχθροί του.

Τι λοιπόν καλλίτερο από το να πάρεις ένα όπλο από τα χέρια των αντιπάλων σου και να το στρέψεις εναντίον τους... Αυτό το κατανόησε η Αριστερά λίγο αργότερα, ακολουθώντας την προοδευτική νεολαία, που απ' την πρώτη στιγμή ένοιωσε την φύση και θέση του "Επιτάφιου".

ΕΡ. Ετσι, νομίζω, ότι εξηγείται η φανερή και κρυφή πολεμική που δεχτήκατε στη συνέχεια από πολλές πλευρές: Το στρατόπεδο της λαϊκής μουσικής, τους ρεμπετολόγους και τους απολιτικούς οπαδούς της διακοσμητικής τέχνης. Ας σκεφτούμε τους σαρκασμούς για την στρατευμένη τέχνη, για το ηρωικό στοιχείο και κατ' επέκταση για το ελεγειακό-τραγικό. Με αντίστοιχη προβολή του ερωτικού, του διασκεδαστικού, του ήχου για τον ήχο, της "διακόσμησης" σε βάρος της ουσίας...

Και διερωτώμαι, είναι τυχαία όλα αυτά, όταν συμβαίνουν σε εποχές που διαδέχονται ιστορικές δοκιμασίες, όπως ήταν ο Εμφύλιος και η Δικτατορία;

Μ.Θ. Πόσο, αλήθεια, τους βόλεψε όλους αυτούς το ότι η Χούντα απαγόρευσε με Στρατιωτικό Νόμο τη μουσική μου για επτά χρόνια... Ομως απ' την άλλη μεριά, αυτή η πρωτοφανής επίθεση βοήθησε την τέχνη μου να δεθεί πιο ουσιαστικά με τον λαό μας.

ΕΡ. Ας δούμε τώρα με ποιον τρόπο και ποια έργα συνεχίσατε την αποτύπωση του ελεγειακού-τραγικού στη νέα περίοδο...

Μ.Θ. Οπως ήδη είπα, ο "Επιτάφιος" είχε ελεγειακό χαρακτήρα. Η ποίηση του Ρίτσου, εμπνευσμένη από τον δεκαπεντασύλλαβο και το μανιάτικο μοιρολόϊ, είχε σαν αφετηρία ένα συγκεκριμένο ιστορικό γεγονός, που σημάδεψε τον αγώνα των ελλήνων εργαζομένων, που τότε, στη δεκαετία του '30, αποτελούσαν την εμπροσθοφυλακή του προοδευτικού κινήματος που κατά την περίοδο της Εθνικής Αντίστασης έμελλε να γιγαντωθεί και να κυριαρχήσει.

Ετσι, με τον πρώτο κύκλο τραγουδιών που εγκαινίασε την είσοδό μου στο χώρο του ελληνικού τραγουδιού, έμεινα πιστός στον στόχο που είχα αποφασίσει να υπηρετώ ως καλλιτέχνης και ως πολίτης.

Οπως ήδη ανέφερα, είχα πάντα την αίσθηση ότι είμαι "εξαρτημένος". Αυτή η βαθειά πληγή με είχε αιχμαλωτίσει μια για πάντα. Οταν αναφέρομαι στην Μακρόνησο, λέω πάντα πως από κει βγήκα διαφορετικός απ'ό,τι μπήκα. Δεν φταίω

εγώ γι' αυτό. Πάντως έτσι έγινε. Αυτός είμαι. Γι' αυτό υπάρχουν στιγμές που ζήλευα εκείνους που ήταν ελεύθεροι να κάνουν ό,τι τους κατέβει σε αντίθεση με μένα που ήμουν δεσμευμένος. Λες και οι χιλιάδες νεκροί, οι βασανισμένοι, η "άλλη" Ελλάδα των ελεγείων και των θρήνων με κρατούσε δεμένο επάνω της. Μην μπορώντας λοιπόν να κάνω ο,τιδήποτε άλλο, "έχτισα" τον εαυτό μου, τη μουσική μου, την πολιτική ιδεολογία μου και τις πολιτικές επιλογές μου με βάση αυτή την σχέση, αυτή την πίστη. Ηθελα δηλαδή με κάθε τρόπο να μπολιάσω τους ανθρώπους (τους έλληνες) μ' αυτό τον πυρήνα (τα πάθη του λαού μας), με τη βεβαιότητα ότι τους εξαγνίζω, τους πλουτίζω, τους ενδυναμώνω και τέλος τους οδηγώ στον δρόμο της "λύτρωσης" μέσω της μνήμης, της κάθαρσης μέσω της τέχνης και της αναγέννησης μέσω της πολιτικής.

Ετσι, αν ζητάτε ένα μοντέλο αυτού που με τόση ειρωνία αποκαλούν "στρατευμένο καλλιτέχνη", είμαι εγώ!

Για όλους αυτούς τους λόγους, η άμεση θετική απήχηση του "Επιτάφιου" σ' ένα κοινό που είχε συνηθίσει ως τότε τα γνωστά μουσικά ακούσματα, δημιουργούσε την αίσθηση βόμβας... Για μένα, με τον φανατισμό των καλόγερων στην λατρεία της ιστορικής μνήμης, ήταν ένα ξεκάθαρο σημάδι ότι ο ελληνικός λαός παρέμενε πιστός στις δοκιμασίες και στις πληγές του. Δεν ήθελε να ξεχάσει και γι' αυτό με την μουσική και την ποίηση του "Επιτάφιου" ξαναέπαιρνε επαφή με τις ζωογόνες μνήμες, που θα τον βοηθούσαν να ξαναγεννηθεί όπως ο Φοίνικας μέσα από τις στάχτες του.

Αφού λοιπόν το ελληνικό κατεστημένο είχε μπολιάσει τον "χοντρό" λαό με το μπουζούκι και τα λαϊκά ακούσματα δημιουργώντας ένα στέρεο συναισθηματικό δεσμό που ήταν αδύνατο να αγνοηθεί, ιδού λοιπόν κι εγώ, ένας από τους μυριάδες που είχαν υποστεί την ίδια πλύση εγκεφάλου, παίρνω μετά χαράς ένα μουσικό είδος - το λαϊκό τραγούδι- που βεβαίως με γοητεύει, <u>για να του δώσω όμως το ακριβώς αντίθετο περιεχόμενο και στόχο</u> από κείνον που είχαν με τόση μαεστρία χαράξει όσοι βοήθησαν στην πρωτοφανή του πράγματι ανάπτυξη.

Αυτή η αποκάλυψη του τί πραγματικά συνέβη τότε, θα βοηθήσει, πιστεύω, για να κατανοήσει κανείς σωστά τις τοποθετήσεις που έγιναν από διάφορες πλευρές από την εποχή εκείνη έως τις μέρες μας.

Και μόνο ο τίτλος του έργου "Επιτάφιος" για ένα, υποτίθεται, ψυχαγωγικό τραγούδι, ήταν ικανός να απομακρύνει τον ακροατή. Και όμως το πείραμα πέτυχε... Στη συνέχεια η επιλογή του Τάσου Λειβαδίτη με τις όμοιες με μένα εμπειρίες και με τις ίδιες ιδεολογικές πεποιθήσεις, δεν έγινε καθόλου τυχαία. Μαζί του και με θεματολογία όσα απασχολούσαν τον δοκιμαζόμενο λαό γύρω μας, συνέθεσα ελεγείες σε ρυθμούς ζεϊμπέκικους και χασάπικους όπως η "Δραπετσώνα", το "Σαββατόβραδο" και "Μάνα μου και Παναγιά". Και είδαμε κι εδώ τη μελαγχολία των στίχων και της μουσικής να συναρπάζουν τα μεγάλα πλήθη, διαψεύδοντας εκείνους που ισχυρίζονταν ότι ο απλός λαός αγαπά μόνο το ελαφρό ή το άσχετο. Εκείνο δηλαδή που αποφεύγει να βάζει σε κίνηση το μυαλό των ανθρώπων και που -προ παντός- δεν ανασκαλεύει τις ιστορικές του μνήμες.

Ελεγείες τόσο από την άποψη της θεματολογίας όσο και της μουσικής θεωρώ το "Κράτησα τη ζωή μου" του Σεφέρη, την "Ομορφη Πόλη" και το "Χάθηκα" του Γιάννη Θεοδωράκη (αυτόν τον κύκλο τον είχα συνθέσει πριν τον "Επιτάφιο" στα Χανιά, στις αρχές της δεκαετίας του '50), τους "Μοιραίους" του Βάρναλη,
το "Ροδόσταμο" του Γκάτσου και φυσικά το "Μαουτχάουζεν" του Ιάκωβου Καμπανέλλη και η "Ρωμιοσύνη" του Γιάννη Ρίτσου.

Ομως τον πυρήνα της ζωής μας στα σκληρά χρόνια της δοκιμασίας δεν τον αποτελούσαν μόνο τα ελεγεία και οι θρήνοι αλλά και ο λυρισμός και η αγάπη. Επάνω

σ' αυτό το δίπτυχο, με τη βοήθεια εξαίσιων ποιητών, συνέχισα τη μουσική μου διείσδυση στα έγκατα του ελληνικού λαού σε βαθμό που δεν υπήρχε πια δύναμη ικανή να με εκδιώξει από κει μέσα.

ΕΡ. Μετά τον "Επιτάφιο" ποιο έργο σας θεωρείτε ότι ανταποκρίνεται στο όραμά σας για μια σφαιρική, ολοκληρωτική θα έλεγα μεταφορά του πυρήνα των παθών, που κατά την άποψή σας θα πρέπει να είναι η πηγή για κάθε αναγεννητική κίνηση, τόσο στον τομέα της τέχνης όσο και της πολιτικής;

Μ.Θ. Είναι οι ρίζες του δέντρου... Μετά τον "Επιτάφιο", ελεγείο θεωρώ το "Τραγούδι του νεκρού αδελφού". Εδώ επιχειρώ να δημιουργήσω μια νέα φόρμα, την "Μουσική Τραγωδία", εμπνευσμένος από τις τεχνικές του αρχαίου δράματος. Τα τραγούδια ενέχουν θέση χορικών. Και πιστεύω ότι δημιούργησα μερικά από τα ωραιότερα ζεϊμπέκικά μου, ηρωικά και πένθιμα, ελεγειακά και θρηνητικά, αντάξια των μαρτύρων που θέλησα να υμνήσω.

ΕΡ. Το έργο αυτό ανεβαίνει για τρίτη φορά τώρα στην Αρχαία Ολυμπία τον προσεχή Αύγουστο. Τον Ιούλιο στο Ηρώδειο παίζονται οι Σαδδουκαίοι. Εσείς σήμερα (15 Ιουνίου 1999) τραγουδάτε στη Στοά του Βιβλίου την "Κατάσταση Πολιορκίας". Τέλος στα τέλη Σεπτεμβρίου θα παρουσιαστεί ο "Ηλιος και ο Χρόνος" στον Λυκαβηττό. Τί συμβαίνει κύριε Θεοδωράκη;

Μ.Θ. Θέλετε να πείτε ασφαλώς, πως βρισκόμαστε μπροστάσε μια αναβίωση έργων που παρουσιάζονται -κυρίως στην Ελλάδα- σπανίως. Πράγματι κι εγώ έχω διερωτηθεί αν αυτή η ταυτόχρονη παρουσία τόσων ελεγειακών έργων οφείλεται σε σύμπτωση ή μήπως συμβαίνει γιατί βρισκόμαστε μπροστά σε κάποια αλλαγή των προτιμήσεων του ελληνικού κοινού.

Αλλωστε το γεγονός και μόνο ότι αποφάσισα να μιλήσω τώρα γι' αυτά τα πράγματα, δείχνει ότι κι εγώ έχω τη συναίσθηση ότι κάτι αλλάζει. Ξέρετε ότι είχα εντελώς απογοητευτεί καθώς έβλεπα ότι οι αντίπαλοι τόσο οι δικοί μου όσο και της πιο αξιόλογης πλευράς της σύγχρονης ιστορίας μας είχαν τελικά θριαμβεύσει. Τί να κάνω λοιπόν μπροστά σ' αυτή τη λαίλαπα που σκέπασε τους πάντες και τα πάντα, παρά να σωπαίνω στο περιθώριο περιμένοντας όπως λέει ο ποιητής "κάποιο θάμα"... Καταλάβαινα βεβαίως και εξακολουθώ να κατανοώ ότι η αποκάλυψη των ιερών και των οσίων ενός λαού μετά από μια πολύχρονη προσπάθεια παραμόρφωσης, εξόντωσης και ταφής, θα απαιτήσει χρόνο και κυρίως συμμάχους. Πρόκειται για ένα πολύτιμο μέρος της συλλογικής μας μνήμης, που απαιτεί συλλογική προσπάθεια για να πάρει τη θέση που της αξίζει.

Απ' την πλευρά μου της αφιέρωσα την πεμπτουσία του έργου μου και είμαι υποχρεωμένος, πριν σιωπήσω, να πω δυο-τρία πράγματα σχετικά με τα έργα εκείνα, που αν και αποτελούν το πιο ακριβό για μένα μέρος της συνθετικής μου προσπάθειας, έχουν μείνει στη σκιά σε σχέση με τα υπόλοιπα.

ΕΡ. Τί ακριβώς θα θέλατε να διευκρινίσετε;

Μ.Θ. Πολλά πράγματα. Αίφνης έχουμε δύο παράλληλες δραστηριότητες: η μια στον χώρο της συμφωνικής και η άλλη στον χώρο της λαϊκής μουσικής. Πώς συνδυάζονται; Η μία είναι άρνηση της άλλης; 'Η αποτελούν μια ενότητα με δύο πρόσωπα;

Ενα άλλο θέμα: Πάει καιρός που τελειώσαμε με την στρατευμένη τέχνη. Τον στρατευμένο καλλιτένη. [Φυσικά δεν τελειώσαμε από μόνοι μας αλλά τα φερέφωνα του κατεστημένου έκαναν το παν για να τελειώσουμε...]. Και έχει εμπεδωθεί η άποψη ότι η Τέχνη δεν πρέπει να εκφράζει ιδέες αλλά ατομικά συναισθήματα και μάλιστα όσο γίνεται ασφυκτικότερα προσωπικά...

ΕΡ. Οπως λ.χ. το ερωτικό στοιχείο...

Μ.Θ. Να σας πω... Απ' τη στιγμή που ο Ερωτας μπορεί να εμπνεύσει ένα δημιουργό προσφέροντάς μας σπουδαία έργα, είναι σεβαστός. Ομως για μένα δεν παύει να αποτελεί μια καθαρά προσωπική υπόθεση, θα έλεγα προσωπική λειτουργία, όπως η αναπνοή, η δίψα, η πείνα, που δεν ενδιαφέρει κανένα άλλον. Εκτός όπως είπα από τις σπάνιες περιπτώσεις, όταν γίνεται πηγή αληθινής έμπνευσης.

Αντιθέτως η Φιλία, η Αγάπη, η Αλληλεγγύη, η Αυτοθυσία είναι συναισθήματα πολύ πιο δυνατά που απαιτούν μεγαλύτερο ψυχικό πλούτο, περισσότερη ωριμότητα και κυρίως ψυχική δύναμη για να εκδηλωθούν. Και φυσικά είναι αυτά τα συναισθήματα που μας βοηθούν να νικήσουμε την εγωπάθειά μας και να δούμε τον άλλον, το σύνολο. Αυτή άλλωστε δεν είναι η λειτουργία της Τέχνης; Και σε ποιες ιδέες και συναισθήματα έχουν στηριχθεί οι λειτουργοί της έως τώρα, για να μας χαρίσουν αριστουργήματα με διαχρονική και πανανθρώπινη διάσταση;

ΕΡ. Δηλαδή θεωρείτε αυτή την έξαρση και γενίκευση του ερωτικού στοιχείου στην εποχή μας σαν αρνητικό σημάδι...

Μ.Θ. Μήπως δεν αντανακλά πιστά τον εγωκεντρισμό και την εγωπάθεια στις σύγχρονες κοινωνίες μας;

ΕΡ. Αυτό συμβαίνει μόνο στην κοινωνία μας ή είναι ευρωπαϊκό και ίσως διεθνές φαινόμενο;

Μ.Θ. Είναι καπιταλιστικό! Ο Νόμος του ισχυρού που για να πετύχει θα πρέπει να πατήσει, όπως λέμε, επί πτωμάτων. Αυτός ο Νόμος κατόρθωσε να εξουδετερώσει τις σοσιαλιστικές ιδέες που οραματίζονταν κοινωνικές σχέσεις βασισμένες στον αλτρουισμό. (Κι εγώ, κοινωνικές σχέσεις σαν αντανάκλαση της Συμπαντικής Αρμονίας!) Πόσο ξεπερασμένα, αλήθεια, ακούγονται σήμερα όλα αυτά, όταν ο Νόμος του ισχυρού καταργεί ακόμα και τα νομικά πλαίσια πάνω στα οποία στηρίχθηκε η διεθνής κοινωνία μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και κουτσά στραβά αποφύγαμε τον Γ' Παγκόσμιο, τον τελευταίο πόλεμο...

ΕΡ. Αναφέρεστε στα γεγονότα στην Γιουγκοσλαυία;

Μ.Θ. Ασφαλώς... Να γιατί θα έπρεπε να εξουδετερωθεί -μεταξύ άλλων- και η Τέχνη της Μνήμης, των Ελεγείων, εκεί όπου ο άνθρωπος κυριαρχεί, γίνεται το κέντρο του κόσμου, της ιστορίας και κυρίως αποτελεί την κινητήρια δύναμη της προόδου και της ζωής.

ΕΡ. Ενώ μέσα στο νέο σχήμα της νέας τάξης πραγμάτων;

Μ.Θ. Εχει μεταβληθεί σε μυρμήγκι που ακολουθεί πειθήνια τη μοίρα που του χαράζουν οι δυνατοί.

Ενα άλλο θέμα: Πάει καιρός που τελειώσαμε με την στρατευμένη τέχνη. Τον στρατευμένο καλλιτένη. [Φυσικά δεν τελειώσαμε από μόνοι μας αλλά τα φερέφωνα του κατεστημένου έκαναν το παν για να τελειώσουμε...]. Και έχει εμπεδωθεί η άποψη ότι η Τέχνη δεν πρέπει να εκφράζει ιδέες αλλά ατομικά συναισθήματα και μάλιστα όσο γίνεται ασφυκτικότερα προσωπικά...

ΕΡ. Οπως λ.χ. το ερωτικό στοιχείο...

Μ.Θ. Να σας πω... Απ' τη στιγμή που ο Ερωτας μπορεί να εμπνεύσει ένα δημιουργό προσφέροντάς μας σπουδαία έργα, είναι σεβαστός. Ομως για μένα δεν παύει να αποτελεί μια καθαρά προσωπική υπόθεση, θα έλεγα προσωπική λειτουργία, όπως η αναπνοή, η δίψα, η πείνα, που δεν ενδιαφέρει κανένα άλλον. Εκτός όπως είπα από τις σπάνιες περιπτώσεις, όταν γίνεται πηγή αληθινής έμπνευσης.

Αντιθέτως η Φιλία, η Αγάπη, η Αλληλεγγύη, η Αυτοθυσία είναι συναισθήματα πολύ πιο δυνατά που απαιτούν μεγαλύτερο ψυχικό πλούτο, περισσότερη ωριμότητα και κυρίως ψυχική δύναμη για να εκδηλωθούν. Και φυσικά είναι αυτά τα συναισθήματα που μας βοηθούν να νικήσουμε την εγωπάθειά μας και να δούμε τον άλλον, το σύνολο. Αυτή άλλωστε δεν είναι η λειτουργία της Τέχνης; Και σε ποιες ιδέες και συναισθήματα έχουν στηριχθεί οι λειτουργοί της έως τώρα, για να μας χαρίσουν αριστουργήματα με διαχρονική και πανανθρώπινη διάσταση;

ΕΡ. Δηλαδή θεωρείτε αυτή την έξαρση και γενίκευση του ερωτικού στοιχείου στην εποχή μας σαν αρνητικό σημάδι...

Μ.Θ. Μήπως δεν αντανακλά πιστά τον εγωκεντρισμό και την εγωπάθεια στις σύγχρονες κοινωνίες μας;

ΕΡ. Αυτό συμβαίνει μόνο στην κοινωνία μας ή είναι ευρωπαϊκό και ίσως διεθνές φαινόμενο;

Μ.Θ. Είναι καπιταλιστικό! Ο Νόμος του ισχυρού που για να πετύχει θα πρέπει να πατήσει, όπως λέμε, επί πτωμάτων. Αυτός ο Νόμος κατόρθωσε να εξουδετερώσει τις σοσιαλιστικές ιδέες που οραματίζονταν κοινωνικές σχέσεις βασισμένες στον αλτρουισμό. (Κι εγώ, κοινωνικές σχέσεις σαν αντανάκλαση της Συμπαντικής Αρμονίας!) Πόσο ξεπερασμένα, αλήθεια, ακούγονται σήμερα όλα αυτά, όταν ο Νόμος του ισχυρού καταργεί ακόμα και τα νομικά πλαίσια πάνω στα οποία στηρίχθηκε η διεθνής κοινωνία μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και κουτσά στραβά αποφύγαμε τον Γ' Παγκόσμιο, τον τελευταίο πόλεμο...

ΕΡ. Αναφέρεστε στα γεγονότα στην Γιουγκοσλαυία;

Μ.Θ. Ασφαλώς... Να γιατί θα έπρεπε να εξουδετερωθεί -μεταξύ άλλων- και η Τέχνη της Μνήμης, των Ελεγείων, εκεί όπου ο άνθρωπος κυριαρχεί, γίνεται το κέντρο του κόσμου, της ιστορίας και κυρίως αποτελεί την κινητήρια δύναμη της προόδου και της ζωής.

ΕΡ. Ενώ μέσα στο νέο σχήμα της νέας τάξης πραγμάτων;

Μ.Θ. Εχει μεταβληθεί σε μυρμήγκι που ακολουθεί πειθήνια τη μοίρα που του χαράζουν οι δυνατοί.

ΕΡ. Πιστεύετε ότι όλα αυτά έγιναν μεθοδευμένα;

Μ.Θ. Πιστεύω ότι κάθε σύστημα αξιών έχει τη λογική του. Και ένα σύστημα που νομιμοποιεί το νόμο της ζούγκλας, θα καταλήξει κάποτε σε μια μορφή πλήρους ελέγχου αυτής της ζούγκλας, όπως έχουν καταντήσει τις καπιταλιστικές κοινωνίες. Με άλλα λόγια, στην παγκοσμιοποίηση της πανκυριαρχίας από μια φούχτα ισχυρούς, που προϋποθέτει την εξουδετέρωση των αντιστάσεων του ανθρώπου με την εξαγορά ή το φόβητρο και παράλληλα με τον έλεγχο της πνευματικής τροφής, ώστε να μην υπάρχουν επικίνδυνες αυταπάτες, όνειρα και εξάρσεις που ενδεχομένως να οδηγήσουν τους ανθρώπους στην αυτογνωσία και να τους κάνουν επικίνδυνους για το σύστημα.

ΕΡ. Με βάση αυτές τις σκέψεις, πώς εξηγείτε το φαινόμενο του ελληνικού λαού; Αυτή την κραυγαλέα εξαίρεση...

Μ.Θ. Από το γεγονός ότι ο νόμος του ισχυρότερου με την μορφή της καταναλωτικής κοινωνίας εισέβαλε στη χώρα μας με πλήρη αγριότητα μόλις πριν 25-30 χρόνια, όπως επίσης γιατί οι ιστορικες μνήμες είναι σχετικά νωπές: Εμφύλιος, Δημοκρατικοί Αγώνες, Δικτατορία. Με άλλα λόγια η ξηρασία που κατέβαλε τους λαούς της Ευρώπης και τους μετέβαλε σε ορδές ακινδύνων καταναλωτών, δεν πρόφτασε ακόμα να ολοκληρώσει το έργο της στον τόπο μας.

ΕΡ. Διακρίνετε κάποια σχέση ανάμεσα στην αιφνίδια "ανάσταση" των ελλήνων και στην επιστροφή τους σε σας και στο έργο σας; Ιδιαίτερα το ελεγειακό;

Μ.Θ. Θα πρέπει να πω ότι κι εγώ ο ίδιος "αναγεννήθηκα". Βλέπετε ότι συνήθισα να ζω με το παράδειγμα ενός Αισχύλου, που παρουσιάζει με αγωνία τους "Πέρσες" στο αθηναϊκό κοινό, γνωρίζοντας ότι οι ακροατές του δεν θα είναι καθόλου εύκολοι μαζί του, μιας και υπήρξαν οι ίδιοι πρωταγωνιστές στα δρώμενα όπως ο ίδιος ποιητικά τα αναπτύσσει μέσα στο έργο. Αυτό το μοντέλο σχέσης Τέχνης-Λαού υπήρξε η βάση τόσο για το δημιουργικό μου έργο όσο και για τη στάση ζωής...

ΕΡ. Δεν είναι περίεργη αυτή η σχέση ανάμεσα σε μια πολιτική στάση του λαού (ενάντια στο ΝΑΤΟ) με την ανάγκη να στηριχτούν και πάλι στο έργο σας;

Μ.Θ. Οχι για κείνον που γνωρίζει καλά την νεοελληνική πραγματικότητα. Οπως ήδη σας είπα, προσπάθησα συνειδητά από το ξεκίνημά μου ακόμα να συνδέσω την τέχνη μου με κείνες τις ιδέες, εμπειρίες, συναισθήματα που αντανακλούσαν τα πάθη του λαού μας. Προσάρμοσα το "εγώ" μου, δηλαδή τις προσωπικές μου εμπειρίες και συναισθήματα στο γενικό, στο ΟΛΟΝ, φροντίζοντας να ταυτιστώ βιωματικά, υπαρξιακά, συνειδησιακά και ψυχολογικά μαζί του. Ηταν μια επιλογή. Καθόλου ηρωική. Πιο πολύ θα'λεγα δραματική και οπωσδήποτε περισσότερο ευαίσθητη, τρυφερή, λυρική και ονειροπόλα από τα αισθηματικά δράματα της άλλης σχολής, της απολιτικής.
Πολιτική για μένα δεν ήταν η ένταξη της τέχνης μου στο πολιτικό σύστημα αλλά η με καλλιτεχνικά μέσα καταγραφή του συναισθηματικού-ψυχικού περιεχομένου που δημιουργούν τα ισχυρά ιστορικά ρεύματα σφραγίζοντας την συλλογική ψυχή και επομένως τον καθένα. Λ.χ. η "Κατάσταση Πολιορκίας" τί είναι; Μήπως δεν είναι ένα

ερωτικό παραληρυμα; Ομως πίσω από το πρόσωπο ή μάλλον μαζί με το πρόσωπο, εκφράζεται μια ολόκληρη εποχή, που αφορά χιλιάδες έλληνες. Αυτό εννοώ ΟΛΟΝ.

ΕΡ. Δηλαδή η πολιτικοποίηση είναι το αποτέλεσμα και όχι η αφετηρία...

Μ.Θ. Οι ελεγειακές μνήμες, τα κοινά πάθη, η τραυματισμένη και στη συνέχεια αισιοδοξούσα ομοψυχία, χαράζουν το ΟΛΟΝ και τον καθένα με πυρακτωμένο σίδερο, έτσι που η μνήμη, καθώς μπολιάζεται από την οδύνη, γίνεται συγχρόνως γόνιμη, έτοιμη να δεχτεί την πνευματική ανθοφορία... Αυτό είναι το προτσές της ουσιαστικής πολιτικοποίησης, της απόλυτης, αυτής που κινείται ανάμεσα στο Καλό και στο Κακό, αποφεύγοντας να μπλεχτεί μέσα στα παρακλάδια τους...

ΕΡ. Μετά την "Κατάσταση Πολιορκίας" που ερμηνεύσατε ο ίδιος στη "Στοά του Βιβλίου" στις 15 και 16 Ιουνίου, τα "Κατά Σαδδουκαίων" θα δοθούν με την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών και διεύθυνση του Λουκά Καρυτινού στις 10 Ιουλίου στο Ηρώδειο, το "Τραγούδι του νεκρού αδελφού" στη θεατρική του μορφή με σκηνοθεσία του Θανάση Παπαγεωργίου στις 6 και 7 Αυγούστου στο θέατρο της Ολυμπίας και τέλος ο "Ηλιος και ο Χρόνος" στην version Kirchmann και με φωτισμούς Gert Hof στα τέλη Σεπτεμβρίου στον Λυκαβηττό... Ποιες ιστορικες εποχές εκφράζουν;

Μ.Θ. Ας τα πάρουμε με τη σειρά. Το "Τραγούδι του νεκρού αδελφού" αναφέρεται στις αρχές του Εμφυλίου, όπως εκδηλώθηκε κατά τα Δεκεμβριανά στα 1944 στην Αθήνα. Το "Κατά Σαδδουκαίων" στην επόμενη δεκαετία του '50, τότε που άρχισαν οι τριγμοί μέσα στο οικοδόμημα της Διεθνούς (και της ελληνικής) Αριστεράς με το φαινόμενο της προσωπολατρείας, που έμελλε μετά τριάντα χρόνια να οδηγήσει στο τέλος του υπαρκτού σοσιαλισμού.

Ο "Ηλιος και ο Χρόνος" γράφτηκε μέσα στην Γενική Ασφάλεια (Σεπτέμβριος 1967) και η "Κατάσταση Πολιορκίας" η μεν ποίηση στις Γυναικείες Φυλακές Αβέρωφ (τέλος 1967 αρχές 1968) η δε μουσική τον Μάρτιο του 1968 στο Βραχάτι.

ΕΡ. Ποιες τεχνικές επιλέξατε για το καθένα και γιατί;

Μ.Θ. Πρέπει να πω ότι η συμμετοχή μου στην επονομαζόμενη Μάχη του Δεκέμβρη υπήρξε για μένα από κάθε άποψη καθοριστική. Για πρώτη φορά αντιμετώπιζα τον βαρύ τραυματισμό μου είτε την σύλληψη και τα φοβερά βασανιστήρια που εφάρμοζαν οι αντίπαλοί μας τότε είτε τέλος τον θάνατό μου. Κι αυτό για μεγάλο χρονικό διάστημα. Συγκεκριμένα για 33 μερόνυχτα. Βέβαια στο τέλος συνηθίζεις και δεν τα σκέφτεσαι όλα αυτά. Ομως η πραγματικότητα που σε περιβάλλει με τις καταστροφές, τους τραυματισμούς και τους σκοτωμένους είναι εκεί, για να σου υπενθυμίζει κάθε στιγμή τί σε περιμένει. Δεν είναι όμως αυτό το κυρίαρχο συναίσθημα που με διακατείχε. Θα 'λεγα ότι το όπλο που κρατούσα, με μεταμόρφωνε. Τότε κατανόησα πόσο κοντά βρίσκονται μέσα στον καθένα μας ο Ανθρωπος και το Κτήνος. Η συναίσθηση ότι έχω την δυνατότητα να εξουδετερώνω τον αντίπαλο, προκαλούσε μέσα μου μια δυνατή μέθη και μια έξαλλη χαρά.

Στα Δεκεμβριανά εκδηλώθηκε επίσης η βαθύτατα αναρχική φύση μου, γιατί δεν δίστασα όχι μόνο να αναλύσω και να ξεπεράσω την τοπική κομματική εξουσία αλλά και να την καταγγείλω ανοικτά, να στασιάσω εν μέσω μάχης, με αποτέλεσμα να καταδικαστώ σε θάνατο από το έκτακτο ανταρτοδικείο της στιγμής. Το γεγονός αυτό,

όσο και αν με προβλημάτισε και αν με έθλιψε, στο βάθος με έκανε υπερήφανο, προσφέροντάς μου συνάμα τη δυνατότητα από κει και πέρα να βλέπω κριτικά και από απόσταση τις όποιες κομματικές αποφάσεις, ενέργειες, ηγεσίες...

Η Εμφύλια σύρραξη δεν προσιδίαζε στον χαρακτήρα μου. Οι λίγοι δειλοί και ασυνείδητοι που συνεργάστηκαν με τον εχθρό, ήσαν τελικά καρκινώματα έξω από το εθνικό σώμα. Εδώ όμως, στα Δεκεμβριανά, άρχισαν να γίνονται εχθροί μας (του ΕΑΜ) συγγενείς και φίλοι, μόνο και μόνο γιατί δεν συμφωνούσαν με την ιδεολογία μας. Μέσα στο ίδιο το σπίτι μας θα έπρεπε με την λογική αυτή να μισώ τον αδελφό της μητέρας μου ή τον πεθερό μου, τον πατέρα της Μυρτώς, οι οποίοι ειρήσθω εν παρόδω, ήσαν και φανατικοί βενιζελικοί... Ποιο ήταν το έγκλημά τους; Οτι δεν συμφωνούσαν με τον κομμουνισμό... Κι αυτό συνέβαινε σε όλο το κοινωνικό εύρος με την αιφνίδια αλλαγή του χαρακτήρα της αντίθεσης και του νοήματος του αγώνα, που από απελευθερωτικός άρχισε να γίνεται ταξικός.

Μαζί με την συντριπτική πλειοψηφία των αγωνιστών ένοιωσα μέσα μου τους κραδασμούς απ' αυτήν την απότομη και αθεμελίωτη αλλαγή. Το πιο βέβαιο είναι ότι εκείνη τη στιγμή είχαμε γίνει όλοι θύματα της αγγλικής πολιτικής που στόχευε στην εμφύλια διαίρεση του λαού μας. Ποιος όμως παγίδευε ποιον; Κι εδώ φάνηκε ότι η ηγεσία του ΕΑΜ ήταν κατώτερη των ιστορικών στιγμών και έπεσε στην παγίδα...

Δεν υπάρχει πάντως πιο σκληρό και τραγικό θα 'λεγα αίσθημα από το να αντιμετωπίζεις το θάνατο με χαραγμένη μέσα σου βαθειά την αμφιβολία. Κι ακόμα να υποχρεώνεσαι να δεχτείς κομματικές αποφάσεις όπως αυτές της ομηρίας άσχετων ανθρώπων σαν αντίποινα σε αντίστοιχες ενέργειες των άγγλων. Ευτυχώς σε μένα δεν έφτασε αυτή η διαταγή, γιατί δεν ξέρω τί θα έκανα... Το έμαθα αργότερα και φυσικά το καταδίκασα, αλλά ήταν πια αργά, γιατί αυτά τα καραβάνια των άσχετων, όπως είπα, καθώς βάδιζαν πεινασμένα και άρρωστα μέσα στον παγετό προς τα βουνά της Θήβας, έγιναν οι προάγγελοι του τέλους του ΕΑΜ με τους νεκρούς που άφηναν στο διάβα τους.

Και όμως, το γεγονός αυτό που εξιστορώ στο έργο μου, έγινε η αφορμή να απαγορευτεί για τους οπαδούς της ΕΔΑ από την ηγεσία της, εικοσιτέσσερα χρόνια αργότερα...

ΕΡ. Πώς όλα αυτά τα γεγονότα και οι προσωπικές εμπειρίες καταγράφηκαν μέσα στο συγκεκριμένο έργο;

Μ.Θ. Προσπάθησα να βάλω το χέρι μου επί τον τύπον των ήλων. Ποιος ήταν ο βασικός κανόνας της σκέψης μου; Ηταν κάτι που άργησα κι εγώ ο ίδιος να κατανοήσω, καθώς τυλίχτηκα μέσα στα γρανάζια της εμφύλιας σύρραξης. Οπως είπα και πιο πριν, η αμφιβολία είχε φωλιάσει μέσα μου, όπως το σκουλήκι στον πυρήνα του καρπού... Και ξαφνικά, χρόνια αργότερα, στις γόνιμες βυθομετρήσεις που μου επέτρεπε η αποστασιοποίησή μου στο Παρίσι, είδα ξαφνικά την ουσία των πραγμάτων. Κι αυτή ήταν το γεγονός ότι η αντίθεση που μας χώρισε στο εμφύλιο ήταν φτειαχτή. Δηλαδή δεν ήσαν οι αντιμαχόμενοι στη σωστή τους θέση. Κι αυτό εγώ προσωπικά το χρέωνα στην πολιτική μυωπία των ηγετών του ΕΑΜ, που με επιπολαιότητα κατάφερε να βαφτίσει αντιδραστικούς και εχθρούς μας, ανθρώπους που από κάθε άποψη θα έπρεπε να βρίσκονται στις δικές μας γραμμές.
Αλλά και αν υποθέσουμε ότι μπήκε ξαφνικά το ταξικό στοιχείο μπροστά μας, από πού κι ως πού μεσαία, ακόμα και κατώτερα στρώματα είχαν γίνει αντιδραστικά, μόνο και μόνο γιατί αγνοούσαν τί θα πει κομμουνισμός είτε γνώριζαν αλλά δεν συμφωνούσαν μαζί μας; Στην ουσία η πολιτική αυτή δώρισε στους εγγλέζους και

όσο και αν με προβλημάτισε και αν με έθλιψε, στο βάθος με έκανε υπερήφανο, προσφέροντάς μου συνάμα τη δυνατότητα από κει και πέρα να βλέπω κριτικά και από απόσταση τις όποιες κομματικές αποφάσεις, ενέργειες, ηγεσίες...

Η Εμφύλια σύρραξη δεν προσιδίαζε στον χαρακτήρα μου. Οι λίγοι δειλοί και ασυνείδητοι που συνεργάστηκαν με τον εχθρό, ήσαν τελικά καρκινώματα έξω από το εθνικό σώμα. Εδώ όμως, στα Δεκεμβριανά, άρχισαν να γίνονται εχθροί μας (του ΕΑΜ) συγγενείς και φίλοι, μόνο και μόνο γιατί δεν συμφωνούσαν με την ιδεολογία μας. Μέσα στο ίδιο το σπίτι μας θα έπρεπε με την λογική αυτή να μισώ τον αδελφό της μητέρας μου ή τον πεθερό μου, τον πατέρα της Μυρτώς, οι οποίοι ειρήσθω εν παρόδω, ήσαν και φανατικοί βενιζελικοί... Ποιο ήταν το έγκλημά τους; Οτι δεν συμφωνούσαν με τον κομμουνισμό... Κι αυτό συνέβαινε σε όλο το κοινωνικό εύρος με την αιφνίδια αλλαγή του χαρακτήρα της αντίθεσης και του νοήματος του αγώνα, που από απελευθερωτικός άρχισε να γίνεται ταξικός.

Μαζί με την συντριπτική πλειοψηφία των αγωνιστών ένοιωσα μέσα μου τους κραδασμούς απ' αυτήν την απότομη και αθεμελίωτη αλλαγή. Το πιο βέβαιο είναι ότι εκείνη τη στιγμή είχαμε γίνει όλοι θύματα της αγγλικής πολιτικής που στόχευε στην εμφύλια διαίρεση του λαού μας. Ποιος όμως παγίδευε ποιον; Κι εδώ φάνηκε ότι η ηγεσία του ΕΑΜ ήταν κατώτερη των ιστορικών στιγμών και έπεσε στην παγίδα...

Δεν υπάρχει πάντως πιο σκληρό και τραγικό θα 'λεγα αίσθημα από το να αντιμετωπίζεις το θάνατο με χαραγμένη μέσα σου βαθειά την αμφιβολία. Κι ακόμα να υποχρεώνεσαι να δεχτείς κομματικές αποφάσεις όπως αυτές της ομηρίας άσχετων ανθρώπων σαν αντίποινα σε αντίστοιχες ενέργειες των άγγλων. Ευτυχώς σε μένα δεν έφτασε αυτή η διαταγή, γιατί δεν ξέρω τί θα έκανα... Το έμαθα αργότερα και φυσικά το καταδίκασα, αλλά ήταν πια αργά, γιατί αυτά τα καραβάνια των άσχετων, όπως είπα, καθώς βάδιζαν πεινασμένα και άρρωστα μέσα στον παγετό προς τα βουνά της Θήβας, έγιναν οι προάγγελοι του τέλους του ΕΑΜ με τους νεκρούς που άφηναν στο διάβα τους.

Και όμως, το γεγονός αυτό που εξιστορώ στο έργο μου, έγινε η αφορμή να απαγορευτεί για τους οπαδούς της ΕΔΑ από την ηγεσία της, εικοσιτέσσερα χρόνια αργότερα...

ΕΡ. Πώς όλα αυτά τα γεγονότα και οι προσωπικές εμπειρίες καταγράφηκαν μέσα στο συγκεκριμένο έργο;

Μ.Θ. Προσπάθησα να βάλω το χέρι μου επί τον τύπον των ήλων. Ποιος ήταν ο βασικός κανόνας της σκέψης μου; Ηταν κάτι που άργησα κι εγώ ο ίδιος να κατανοήσω, καθώς τυλίχτηκα μέσα στα γρανάζια της εμφύλιας σύρραξης. Οπως είπα και πιο πριν, η αμφιβολία είχε φωλιάσει μέσα μου, όπως το σκουλήκι στον πυρήνα του καρπού... Και ξαφνικά, χρόνια αργότερα, στις γόνιμες βυθομετρήσεις που μου επέτρεπε η αποστασιοποίησή μου στο Παρίσι, είδα ξαφνικά την ουσία των πραγμάτων. Κι αυτή ήταν το γεγονός ότι η αντίθεση που μας χώρισε στο εμφύλιο ήταν φτειαχτή. Δηλαδή δεν ήσαν οι αντιμαχόμενοι στη σωστή τους θέση. Κι αυτό εγώ προσωπικά το χρέωσα στην πολιτική μυωπία των ηγετών του ΕΑΜ, που με επιπολαιότητα κατάφερε να βαφτίσει αντιδραστικούς και εχθρούς μας, ανθρώπους που από κάθε άποψη θα έπρεπε να βρίσκονται στις δικές μας γραμμές.

Αλλά και αν υποθέσουμε ότι μπήκε ξαφνικά το ταξικό στοιχείο μπροστά μας, από πού κι ως πού μεσαία, ακόμα και κατώτερα στρώματα είχαν γίνει αντιδραστικά, μόνο και μόνο γιατί αγνοούσαν τί θα πει κομμουνισμός είτε γνώριζαν αλλά δεν συμφωνούσαν μαζί μας; Στην ουσία η πολιτική αυτή δώρισε στους εγγλέζους και

συγγραφέας ή ως πολιτικός έλεγα ευχάριστα πράγματα (για τους κρατούντες γενικώς) όχι μόνο δεν θα με απέρριπταν αλλά αντιθέτως θα με γέμιζαν κολακείες και τιμές.

ΕΡ. Τί είναι αυτό που ενοχλεί στο "Τραγούδι του νεκρού αδελφού"; Ποιους ενοχλεί και γιατί;

Μ.Θ. Η αναφορά στον Εμφύλιο πόλεμο. Κι αυτό γιατί δεν υπήρξε έως τώρα μια ξεκάθαρη θέση, με κριτική και αυτοκριτική σε βάθος και από τις δύο παρατάξεις που πήραν μέρος στα γεγονότα... Υπάρχει ένας μεγάλος βαθμός ενοχής για όλους, που είτε από μικροπολιτικούς υπολογισμούς είτε από την έλλειψη μεγάλων ηγετών, εξακολουθεί ακόμα έως σήμερα να γίνεται προσπάθεια να κουκουλωθεί η αλήθεια...

ΕΡ. Θέλετε να πείτε ότι έκτοτε οι έλληνες θρέφονται με το ψέμα;

Μ.Θ. Βεβαίως. Κι αυτό, όπως καταλαβαίνετε, δεν βοηθά να δημιουργηθούν οι ψυχικές κυρίως προϋποθέσεις για την ομαλή πορεία προς τα εμπρός. Φαίνεται καθαρά ότι ο λαός μας που υποψιάζεται την αλήθεια, στο βάθος δεν έχει σε κανένα απόλυτη εμπιστοσύνη, με αποτέλεσμα να νοθεύεται η κοινωνική και πολιτική μας ζωή.

ΕΡ. Βλέπω ότι η κοινωνική και κατ'επέκταση η εθνική ζωή διαδραματίζουν τεράστιο έργο στην καλλιτεχνική σας δημιουργία... Κι αυτό έρχεται σε αντίθεση με την επικρατούσα άποψη -τουλάχιστον στη Δύση- πως ο καλλιτέχνης θα πρέπει να εμπνέεται κυρίως από τις προσωπικές του εμπειρίες, προβλήματα, συναισθήματα και γενικά προσωπικές καταστάσεις.

Μ.Θ. (δεν έχει απαντηθεί προς το παρόν)
....

ΕΡ. Σε λίγες ώρες εγκαταλείπετε το Βραχάτι για την Ολυμπία (4.8.99), για να διευθύνετε, όπως μου είπατε, την προγενική δοκιμή του "Νεκρού Αδελφού". Μόλις επιστρέψατε από την Γερμανία, όπου όπως μου είπατε είχατε την ευκαιρία να πραγματοποιήσετε μια θαυμάσια φωνοληψία της Οπερας "Κώστας Καρυωτάκης" ή "Οι Μεταμορφώσεις του Διονύσου". Ποια άλλα σχέδια -μουσικά εννοώ- υπάρχουν;

Μ.Θ. 'Οπως ήδη ανέφερα, στις 30 Σεπτεμβρίου θα παρουσιασθεί ο "Ηλιος και ο Χρόνος" στον Λυκαβηττό. Λίγο αργότερα, στις 7 Οκτωβρίου, θα δοθεί η "πρώτη" της "Αντιγόνης". Για τις 20 Οκτωβρίου και για δύο εβδομάδες έχει "κλειστεί" στο Λένινγκραντ η ηχογράφηση της "Μήδειας". Που όμως μπορεί και να μην γίνει, γιατί αιφνιδίως ο επιχειρηματίας που θα χρηματοδοτούσε την παραγωγή, δηλώνει αδυναμία πληρωμής. Τώρα φίλοι μου προσπαθούν να βρουν χρηματοδότη. Αν το πετύχουν, τότε αυτή θα είναι η τελευταία δουλειά μου. Βλέπετε, ήθελα να δώσω εγώ ο ίδιος την ερμηνευτική μου αντίληψη για ένα τόσο σημαντικό έργο, όπως το έκανα ήδη με την "Ηλέκτρα" και τον "Καρυωτάκη".

ΕΡ. Και μετά;

Μ.Θ. Βλέπω με τρόμο να έρχονται τα 75 χρόνια μου. Τρόμο όχι για την ηλικία που την περιμένω γαλήνιος -άλλωστε τί άλλο μπορώ να κάνω- αλλά για τις αναπόφευκτες τιμητικές εκδηλώσεις, που συνηθίζονται σ' αυτές τις επετείους... Αποφάσισα λοιπόν να πω ΟΧΙ, με την ελπίδα ότι δεν θα προσβάλω κανέναν, δεν θα στενοχωρήσω κανέναν και ότι θα κατανοηθεί η επιθυμία μου να μου δοθεί η ευκαιρία να ξαναζήσω την εφηβεία μου, που μόνο η ανωνυμία μπορεί να χαρίσει.

ΕΡ. Να είσθε δηλαδή επώνυμος - ανώνυμος;

Μ.Θ. Αυτό ακριβώς ! Δηλώνω ότι αισθάνομαι ότι τελείωσα οριστικά με τα κοινά. 'Αλλωστε και να το ήθελα, πιστεύω ότι δεν μπορώ πια να προσφέρω ουσιαστικά τίποτε άλλο. Και μέσα στη λέξη "κοινά" συμπεριλαμβάνω και την καλλιτεχνική μου διάσταση. Το έργο μου είναι αυτό που είναι και τίποτα πια δεν μπορεί να το αλλάξει. Το παραδίδω στη χώρα μου, στους ανθρώπους, στους φίλους. Δεν είναι πια δικό μου αλλά δικό τους. Και ουσιαστικά πέραν από τα αναπόφευκτα κληρονομικά δικαιώματα, θέλω να ανήκει σε όλο τον κόσμο, όπως ακριβώς πίστευα και έκανα σε όλη μου τη ζωή.

ΕΡ. Και πώς θα ζήσετε; Δηλαδή με τι θα ασχολείσθε; Θα εξακολουθείτε να διευθύνετε τα έργα σας;

Μ.Θ. Μόνο αν το μπορώ και σε εξαιρετικές περιπτώσεις με ιδιαίτερη σημασία... 'Οταν σας είπα πιο πριν "ανώνυμος", εννοούσα ότι θα επιθυμούσα να ξαναγύριζα στις εποχές όπου μαζί με την Μυρτώ πηγαίναμε στα θέατρα, στα σινεμά, στα ζαχαροπλαστεία. Παίρναμε το τραμ, το λεωφορείο, τον ηλεκτρικό. Κάναμε εκδρομές στα κοντινά νησιά. Το ξέρετε ότι δεν γνωρίζω την Ελλάδα; Υπάρχει ωραιότερη εμπειρία απ' αυτή την ανακάλυψη που την χρωστώ στον εαυτό μου και στην γυναίκα μου;

ΕΡ. Μα θα σας γνωρίζουν, θα σας χαιρετούν, θα σας μιλούν... Είναι αναπόφευκτο...

Μ.Θ. Το καταλαβαίνω... 'Ομως μήπως αυτό μπορεί να γίνεται...διακριτικά; Ας μας το κάνουν επιτέλους σαν ένα δώρο... Είναι πολύ; Ξέρετε, δεν θα ήθελα να προφασισθώ λόγους π.χ. υγείας για να απομονωθώ... Ακριβώς αυτό μισώ: την απομόνωση... Θέλω να κερδίσω το δικαίωμα να είμαι ένας απλός πολίτης με όλα τα πλεονεκτήματα που προσφέρει αυτή η ιδιότητα. Θα ξεχάσω κι εγώ ο ίδιος -σας το υπόσχομαι- όσα έκανα στη ζωή μου. Θα ξεχάσω το έργο μου. Θα πω: Υπήρξε κάποιος μέσα μου που τα έπραξε όλα αυτά. Δεν είναι πια όμως εγώ. Εγώ τώρα πια είμαι ένας άλλος. 'Ενας έφηβος 75 ετών, ευτυχής μέσα στην οικογενειακή και φιλική θαλπωρή, συμφιλιωμένος με τους συμπατριώτες του, που κοιτάζει μπροστά και μόνο μπροστά, ευγνώμων γιατί αξιώθηκε τη δωρεά της ζωής και με ήσυχη συνείδηση, γιατί προσπάθησε να την τιμήσει με όλες του τις δυνάμεις.

Βραχάτι, 4.8.99
Μίκης Θεοδωράκης

26.7.99 , Αεροδρόμιο Μονάχου

Η Τέχνη εκφράζει βασικά εντελώς προσωπικά συναισθήματα; Πρέπει να ασχολείται κυρίως με τα προβλήματα των κύκλων όπου ζουν και συναναστρέφονται οι καλλιτέχνες; Είτε αντλούν τα θέματά τους από τις γενικές καταστάσεις που αφορούν ιστορικά ρεύματα και επηρεάζουν ολόκληρες κοινωνικές ομάδες, ακόμα και λαούς. Γνωρίζω ότι αυτό είναι ένα ψευδοπρόβλημα. 'Ομως η συστηματική πλύση εγκεφάλου που έχει γίνει στον λαό μας -ιδιαίτερα από το τέλος του εμφυλίου έως τις μέρες μας- έχει δημιουργήσει ένα κυρίαρχο, θα 'λεγα, ρεύμα γύρω από προσωπικότητες, καλλιτέχνες, ομάδες, περιοδικά και συγκροτήματα, του τύπου ότι δήθεν ο ιδανικός καλλιτέχνης είναι αυτός που γυρίζει την πλάτη του στον "χύδην" όχλο και τα προβλήματα που τον απασχολούν. 'Οτι επίσης θα πρέπει να αντιμετωπίζει τα "κοινά" αφ' υψηλού και να αφήνει τη δουλειά αυτή στους επαγγελματίες πολιτικούς και δημοσιογράφους.

Κατά συνέπεια έχει γίνει κατά τη γνώμη μου συστηματική προσπάθεια να προβληθούν οι μεν και να "θαφτούν" οι δε. Γεγονός που έχει περιορίσει την επίδραση της ελληνικής τέχνης σε όλο και λιγότερα κοινωνικά στρώματα -υψηλόβαθμα συνήθως- και έχει εγκαταλείψει το λαό στις εμπορικές μορφές της καλλιτεχνικής διασκέδασης.

Πίσω απ' αυτά υπάρχει βεβαίως πολιτική σκοπιμότητα. Υπάρχουν πολιτικές παρατάξεις. Υπάρχουν "μυστικοί" κύκλοι που σχεδιάζουν τα πολιτικά και πολιτιστικά τεκταινόμενα. Υπάρχουν τέλος καλλιτέχνες, κύκλοι καλλιτεχνών, που είτε συνειδητά είτε αφελώς, συμμετέχουν σ' αυτή τη διαδικασία.

Το ερώτημα είναι, πώς θα ξεκαθαρίσει αυτή η κατάσταση; Θα πρέπει, νομίζω, να ξεσκεπαστεί όλη αυτή η συνωμοσία -που πάντοτε τα καταφέρνει να έχει την αρωγή του κράτους- να εκτεθούν παραδείγματα, να ξεσκεπαστούν πρόσωπα και προσπάθειες.

Γι' αυτό κατά τη γνώμη μου θα πρέπει να επισημανθούν:

<u>Πρώτον</u>: Μερικά σημαντικά παραδείγματα από τη σχέση Τέχνης-Ζωής-Ιστορίας.

<u>Δεύτερον</u>: Στοιχεία από τη διαμάχη του 1930. Ποιες υπήρξαν οι δύο πλευρές. Ποια επιχειρήματα.

<u>Τρίτον</u>: Ποια η στάση της Σχολής του '30 κατά τις μετέπειτα ιστορικές εξελίξεις και ποια των υπολοίπων.

<u>Τέταρτον</u>: Προσωπικές μαρτυρίες καλλιτεχνών.

<u>Πέμπτον</u>: Κριτική για τη δική μου προσπάθεια να εγκολπωθώ τις απόψεις των κορυφαίων της Σχολής του '30 για Θεόφιλο, Μακρυγιάννη, Βαμβακάρη και να γίνω προπαγανδιστής γνωστών ποιητών που ανήκαν στο αντιεαμικό κίνημα. Τι έγινε τελικά; 'Ηρθαν αυτοί "αριστερά" ή πήγα εγώ "δεξιά";

κ. ΑΝΝΑ ΦΟΝΣΟΥ

Αυτός ο δίσκος είναι για μένα μια πολύ ευχάριστη έκπληξη, για την οποία δεν έχω παρά θερμές ευχαριστίες για όλους αυτούς που συνέλαβαν την ιδέα και την πραγματοποίησαν.

Οι λόγοι πολλοί... Πρώτον γιατί θαυμάζω και αγαπώ ιδιαίτερα τους ηθοποιούς. Δεύτερον γιατί οι περισσότεροι στο βάθος κρύβουν έναν καλό τραγουδιστή... Και τρίτον γιατί ο σκοπός είναι ιερός.

Αθήνα, 14.9.99

Μίκης Θεοδωράκης

14/10 99 THU 11:03 FAX 9236325 001

****
*** TX REPORT ***
****

TRANSMISSION OK

TX/RX NO	1050
CONNECTION TEL	5226134
CONNECTION ID	
ST. TIME	14/10 11:02
USAGE T	00'35
PGS.	1
RESULT	OK

Αυτή ο Λίνος είναι μιά πολύ ευχάριστη
συνάντηση μιά [illegible] γιά αυτό όποιος δεν έχω
πολύ θετική ευχαρίστηση ~~[illegible]~~ για όλη αυτό
του αυτ[illegible] [illegible] και τα αφιερωματοποίησαν.
Οι [illegible]… [illegible], γιατί διαφορετικά
και [illegible] [illegible] της [illegible]. Δεύτερη
γιατί οι [illegible], [illegible] βαθιά [illegible]
είναι καλό ~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~… και τέλος για 5 [illegible]
είναι ίτρος.

CULTURE OF PEACE • CULTURE DE PAIX • CULTURA DE PAZ • CULTURA DELLA PACE

GESELLSCHAFT KULTUR DES FRIEDENS

'Für das friedliche und solidarische Zusammenleben der Menschen und Völker'

Gesellschaft Kultur des Friedens
Am Lustnauer Tor 4 · 72074 Tübingen
Tel. 07071/52200 · Fax 07071/24905
e-mail: Culture_ofPeace@GAIA.de

To
Mikis Theodorakis
Athens
Fax 0030-1-9236325

11. October 1999

Dear Mikis,

I send you my congratulations to your world premiere of „ANTIGONE" in Athens. The power of law contra humanity - a very antique but still actuel question of our society - in the mirror of your music. It is a pity that I cannot be in the opera tonight.

After our return from the Balkans we will continue our „Solar for Peace Programme" in the Mediterranean (Greece/Turkey) as I already described you in my last fax from 10. September 1999. This programme is useful in order to make the people of Turkey and Greece working together in the fields of economy, culture and science. This kind of cooperation could help to overcome the nationalistic and military conflict on oil exploitation in the Mediterranean Sea.

- In summer 2000 we are planning a „Solar for Peace-Tour" through the Balkans and Mediterranean Region with demonstration of solar powered cars, bicycles, boats in order to overcome the bad traffic conditions in Athens.

- We are also having in mind to participate in the Olympic Games 2004 in Greece with solar and cultural events according to the old Greek idea of competitionship in culture and resolution of the most urgent problems of mankind.

- Furthermore we are planning in Summer 2000 in Europe an international cultural event like a „Concert for a Culture of Life" with great personalities in music and culture of this century from all continents like Harry Belafonte, Mercedes Sosa, Miriam Makeba and **hopefully with your, Zülfü and Maria's participation** to let them share their experiences and livelihood of the last century with the new generation.

- Finally I kindly ask you to write a preface or introduction for a documentation of our work from the last 20 years which will be published next year as a „Manual for the Culture of Peace". We will send you material about our activities.

I hope to see you as soon as possible and to discuss our plans for the International Year 2000 for the Culture of Peace.

My best regards to you, Myrto and your family,

Henning Zierock

Ideenträgerinnen: Tschingis Aitmatov · Franz Alt · Karola Bloch · Karlheinz Böhm · Ramsey Clark · Hans-Peter Dürr · Maria Farantouri
Johan Galtung · Walter Jens · Robert Jungk · Felicia Langer · Zülfü Livaneli · Nino Pasti · Anthony Quinn · Carmen Gloria Quintana
Giuseppe Santomaso · Elmar Schmähling · Mercedes Sosa · Jakob Uexküll · Mikis Theodorakis · George Wald · Christa Wolf

ΒΡΑΔΥΝΗ - 29.9.99 (Ιωάννα Κολοβού)

1.- Τι συμβολίζει για τον Μίκη Θεοδωράκη η "Αντιγόνη";

Μ.Θ. (Βλ. κείμενο "Για την Αντιγόνη")

2.- Γιατί θέλει να πει αντίο με την "Αντιγόνη";

Μ.Θ. Είχατε ποτέ αμφιβολία ότι οι στίχοι του Ελύτη
"Στ' ανοιχτά του πέλαγου με καρτέρεσαν
με μπομπάρδες τρικάταρτες και μου ρίξανε"
ή
"Οξειδώθηκα μες στη νοτιά των ανθρώπων"
γράφτηκαν για μένα;
Εξ άλλου οι πιο πολλοί από τους στίχους των τραγουδιών μου είναι αυτοβιογραφικοί...

Θέλω λοιπόν να απαλλαγώ απ' όλα αυτά. Να αποστασιοποιηθώ ουσιαστικά από τον ίδιο τον εαυτό μου... Θέλω να δω τη ζωή και το έργο μου σαν τρίτος, έξω από τον "κύκλο" στον οποίο ο ίδιος εγώ φυλάκισα τον εαυτό μου.

3.- Γιατί κανείς δεν τον πιστεύει ότι θα πει αντίο; (Ούτε και κανείς το θέλει).

Μ.Θ. Ναι, ομολογώ ότι φαίνεται δύσκολο, σχεδόν απίστευτο έναν άνθρωπο που έμαθες να τον βλέπεις στις επάλξεις, να τον φανταστείς να σεργιανίζει ... φιλήσυχος στους δρόμους της Αθήνας... Η ζωή θα δείξει... Πάντως επιφυλάσσω στον εαυτό μου τη χαρά που ελπίζω πως θα νοιώθω στο μέλλον, καθώς οι άνθρωποι θα μπορούν να ανακαλύπτουν ολόκληρη την έκταση της πνευματικής μου προσφοράς. Γιατί πιστεύω ότι η παρουσία και η δράση μου γινόταν επ' ωφελεία κάποιων έργων εις βάρος άλλων έργων που κατά κάποιον τρόπο αδικήθηκαν.

4.- Νόμπελ: Μήπως -για τυπικούς λόγους- κάνει κακό αυτός ο θόρυβος;

Μ.Θ. Οπως είναι γνωστό, δεν σκέφτηκα ποτέ μου το Νόμπελ και φυσικά ούτε το επιδίωξα. Η ιδέα αυτή ήταν του φίλου θεατρικού συγγραφέα Γιώργου Σκούρτη, μέχρι που έλαβε αιφνιδίως τις γνωστές διαστάσεις. Ποιος θα μπορούσε να αρνηθεί μια τέτοια προσφορά αγάπης; Εγώ πάντως όχι. Εκείνο που κάνει την υπόθεση αυτή συναρπαστική είναι το γεγονός ότι λειτούργησε σαν καταλύτης για να βγουν στην επιφάνεια τα αισθήματα χιλιάδων ανθρώπων -και όχι μόνο ελλήνων. Παράλληλα φαίνεται καθαρά η δίψα του λαού μας "να φανεί η Ελλάδα" για "να διακριθεί ο τόπος" και μάλιστα σε μια συγκυρία κατά την οποία πράγματι καταπλακώνεται η ψυχή μας και συνθλίβεται ο πατριωτισμός μας ανάμεσα στις μυλόπετρες της νέας τάξης πραγμάτων από τη μια πλευρά και της διοξινικής Ευρώπης από την άλλη. Οσο για τον θόρυβο, ποιον θόρυβο; Αυτές οι χιλιάδες υπογραφές, τουλάχιστον στ' αυτιά μου, ηχούν σαν τραγούδι.

5.- Το ζήτημα της Προεδρίας: Εμείς θα είχαμε ως λαός όφελος. Εσείς θέλετε;

Μ.Θ. Πρέπει να δηλώσω εδώ με πολλή λύπη ότι κάποιοι πέταξαν το όνομά μου στο τραπέζι της Προεδρολογίας για να εξυπηρετήσουν δικούς τους σκοπούς. Ξέρετε ότι όταν συμβαίνει κάτι τέτοιο, η θέση του ... θύματος είναι πολύ δύσκολη. Ευτυχώς τώρα που η μπόρα πέρασε, μπορώ να μιλήσω ελεύθερα. Θα ήταν μεγάλη υποκρισία να πει κανείς ότι εκείνος ο οποιοσδήποτε που συνδέει τη ζωή του με εθνικούς και κοινωνικούς αγώνες δεν περιμένει να ρθει κάποτε η αναγνώριση. Φυσικά υπάρχουν πολλές μορφές αναγνώρισης και πάνω απ' όλα αυτή του λαού και της ιστορίας. Το αξίωμα του Προέδρου, το ανώτατο, συμβολίζει την αγάπη και την ευγνωμοσύνη ενός λαού προς κάποιο πρόσωπο. Ποιος δεν θα το ήθελε..

Στην περίπτωση τη δική μου όμως υπάρχουν δύο εμπόδια. Το ένα υποκειμενικό και το άλλο αντικειμενικό.

Νομίζω ότι με την δράση και με το έργο μου έχω αποκομίσει πολύ περισσότερα απ' όσα προσδοκούσα σε αγάπη, σε εκτίμηση και σε αναγνώριση... Θα ήταν λοιπόν πλεονεξία να ζητήσω περισσότερα.

Από την άλλη πλευρά υπάρχουν ακόμα πτυχές στην εθνική, κοινωνική και πολιτική μας ζωή, με τις οποίες ένας αριστερός παλαιοτάτων αρχών όπως εγώ, θα ήταν δύσκολο να συμφιλιωθεί. Ας το πω καθαρά: πίσω από τη Δημοκρατία μας λειτουργεί πάντοτε το Σύστημα, με το οποίο όπως είναι γνωστό, δεν τα πήγα ποτέ καλά και ούτε πρόκειται ποτέ να τα πάω. Δηλαδή να συμβιβαστώ μαζί του. Είναι ποτέ δυνατόν τώρα στα γεράματα να "συμμορφωθώ προς τας υποδείξεις";

6.- Αισθάνεσθε άνετα ως πανανθρώπινο σύμβολο ή ως απλός άνθρωπος που ατενίζει τη θάλασσα στο Βραχάτι;

Μ.Θ. Και με τα δύο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΑ ΝΕΑ (Γιάννης Διακογιάννης) 1.10.99

1.- Πάντα ένας μεγάλος συνθέτης αδημονεί πριν από την πρεμιέρα ενός νέου έργου του. Εσείς πώς αισθάνεστε με την "Αντιγόνη";

Μ.Θ. Η πιο συναρπαστική στιγμή για τον συνθέτη είναι η πρώτη ανάγνωση της παρτιτούρας από την ορχήστρα. Οταν οι άψυχες νότες στο πεντάγραμμο, γίνονται ζωντανοί ήχοι. Για τον συνθέτη και λιμπρετίστα Οπερας ακολουθεί και μια δεύτερη, εξ ίσου συναρπαστική στιγμή: η σκηνογραφική και σκηνοθετική ολοκλήρωση. Αυτές οι δύο "στιγμές" είναι πια για μένα παρελθόν. Μένει η τρίτη, εξ ίσου γοητευτική: η πρώτη επαφή του έργου και των συντελεστών του με το κοινό, που για τον δημιουργό αποτελεί την ηθική ανταμοιβή του για όλους τους κόπους και τις αγωνίες του.

2.- Διόμισι -περίπου- χιλιάδες χρόνια μετά τους τραγικούς, τί συμβολίζει το έργο σας που φέρνει τον τίτλο και στηρίζεται σε μία μεγάλη τραγωδία του Σοφοκλή;

Μ.Θ. Για τον αιθεροβάμονα ρομαντικό, την ιστορική συνέχεια...

3.- Είπατε για το έργο σας ότι "τώρα που φεύγει από μένα και πάει στον κόσμο, απολυτρώνομαι". Κι όμως, όπως δείχνετε, παρ' όλο που είστε ένας μεγάλος Ελληνας με διεθνή αναγνώριση και καταξίωση -αυτό συμβαίνει πρωτίστως με τις μεγάλες προσωπικότητες- δεν έχετε βρει ακόμη την Ιθάκη σας. Αλήθεια, πού την αναζητείτε;

Μ.Θ. Στο άγνωστο έργο -που τελικά θα παραμείνει απραγματοποίητο.

4.- Είπατε ακόμη, ότι "ο συνθέτης δεν αναλύει τη μουσική του, μιλάει με τη μουσική του". Αν και συμφωνώ, θα ήθελα να μας μιλήσετε για τη μουσική σας.

Μ.Θ. Είναι ακριβώς αυτή και καμμιά άλλη...

5.- Αν σας έβαζα να διαλέξετε ανάμεσα στα έργα σας "Μήδεια", "Ηλέκτρα" και "Αντιγόνη", μην μου πείτε ότι είναι όλα παιδιά σας. Ασφαλώς και είναι. Ωστόσο κάποιο απ' όλα σας παίδεψε περισσότερο. Ποιο και γιατί;

Μ.Θ. Καμμια δεν με παίδεψε. Αντιθέτως έζησα μαζί τους τις ωραιότερες στιγμές της ζωής μου.

6.- Οι Ελληνες, στη μεγάλη τους πλειοψηφία, σας έχουν γνωρίσει ως συνθέτη πρωτίστως μέσα από τα χιλιάδες τραγούδια σας, τα οποία και έχουν χιλιοτραγουδήσει. Κι όμως το συμφωνικό σας έργο είναι εξ ίσου μεγάλο. Εμένα για παράδειγμα με συγκινεί ιδιαίτερα το πρώτο μέρος από την τρίτη συμφωνία. Τι θα βοηθούσε, κατά την γνώμη σας, να πλησιάσει ο Ελληνας περισσότερο το συμφωνικό σας έργο;

Μ.Θ. Στο βάθος χαίρομαι που ένα μεγάλο μέρος του έργου μου παραμένει ακόμα άγνωστο στο ελληνικό κοινό. Ετσι ελπίζω ότι θα με ανακαλύπτουν για πολλά χρόνια. Είναι κάτι που μου αρέσει να το σκέπτομαι. Και θα 'λεγα όπως ο ποιητής,

"Είθε να είναι μακρύς ο δρόμος...". Και θα είναι μακρύς, γιατί για να γίνει κάτι τέτοιο, χρειάζονται εκατοντάδες δημόσιες εκτελέσεις με χορωδίες και συμφωνικά συγκροτήματα. Εκατοντάδες παραστάσεις για τις Οπερες και δεκάδες CD και Video.

7.- Μετά το Μέγαρο Μουσικής, πού θα θέλατε να ακουσθεί το έργο σας "Αντιγόνη";

Μ.Θ. Θέλω προ παντός να δοθεί η "ΤΡΙΛΟΓΙΑ" σαν ένα ενιαίο σύνολο. Τώρα με το ανέβασμα της "Αντιγόνης" ανακαλύπτω ότι βρίσκομαι κοντά στην αντίληψη που έχω για την σκηνογραφική και σκηνοθετική αντιμετώπιση αυτών των έργων με την προβολή της ελληνικής ταυτότητας που εδώ την καθορίζει ο τραγικός μύθος και λόγος τον οποίο εξ άλλου προσπαθεί να εκφράσει με τον δικό της τρόπο και η μουσική μου.

8.- Η Κίνα και η Ινδία είναι οι πολυπληθέστερες χώρες του πλανήτη. Εχετε σκεφθεί ποτέ να κάνετε μια μεγάλη περιοδεία στην ευρύτερη περιοχή τους, όπου ζει ο μισός κόσμος;

Μ.Θ. Οχι, ποτέ.

9.- Υπάρχει η μεγάλη τιμητική διάκριση, ένα Νόμπελ Ειρήνης. Ολοι οι Ελληνες θα εύχονταν να το πάρετε. Θα ήταν μεγάλη τιμή για την Ελλάδα. Εάν τελικώς προταθείτε και σας το δώσουν, ποιο θα είναι το επόμενό σας βήμα; Πώς θα το αξιοποιούσατε για τον τόπο σας (μας) που τόσο όμορφα τραγουδήσατε και τραγουδάτε;

Μ.Θ. Το Νόμπελ υποτίθεται ότι δίδεται για το παρελθόν. Αν έρθει, ας ελπίσουμε ότι το μέλλον θα είναι ακόμα καλλίτερο για όλους...

10.- Για έναν μεγάλο και διεθνή συνθέτη όπως εσείς, ποια νομίζετε ότι θα ήταν η μεγαλύτερη ανταμοιβή, το μεγαλύτερο βραβείο;

Μ.Θ. Η θετική κρίση του Λαού και της Ιστορίας.

11.- Εχετε σκεφθεί ποτέ να υπηρετήσετε και να προσφέρετε και στην Ελλάδα από τη θέση του Προέδρου της Δημοκρατίας;

Μ.Θ. Ως συνθέτης ποτέ. Ως πολίτης θα το ήθελα, όμως μέσα σε εντελώς διαφορετικές συνθήκες και ιστορικές συγκυρίες. Κάτω από τις σημερινές συνθήκες όμως, όχι.

12.- Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η Ελλάδα έχει μείνει πίσω από την υπόλοιπη Ευρώπη. Συμφωνείτε; Κι αν ναι, σε τι κυρίως έμεινε πίσω;

Μ.Θ. Πείτε μου με ποια μέτρα και σταθμά καθορίζεται αυτό το "εμπρός" και αυτό το "πίσω", για να σας απαντήσω.

13.- Ποιος και τι φταίει γι' αυτό;

Μ.Θ. Υπονοείτε ότι είμαστε πίσω... Ασφαλώς τεχνοκρατικά. Επομένως δεν μπορώ να απαντήσω. Το μόνο που μπορώ να πω είναι ότι μπορούσαμε να έχουμε μια διαφορετική εξέλιξη που να μας πλησίαζε προς εκείνο που εγώ θεωρώ ιδεώδες: την εθνική αναγέννηση. Δυστυχώς βρίσκω ότι οπισθοχωρήσαμε ως προς αυτόν τον στόχο. Ποιος φταίει; Ολοι μας...

14.- Ολα φάνηκε να αλλάζουν στον κόσμο το '89. Πολλοί έσπευσαν τότε να πουν ότι η δημοκρατία "ταξίδεψε" στην Ανατολική Ευρώπη και ότι "τυραννικά καθεστώτα πέρασαν στην ιστορία". Πόση αλήθεια και πόσο ψέμα κρύβουν αυτές οι εκτιμήσεις και κυρίως, πόσο καλύτερος ή χειρότερος έγινε ο Κόσμος μετά το '89;

Μ.Θ. Αν δούμε αυτή τη στιγμή -το '89- αφ' υψηλού διαχρονικά και από ιστορική απόσταση, θα το χαρακτηρίζαμε σαν την τελική νίκη-ρεβάνς του καπιταλιστικού συστήματος επάνω σε ό,τι είχε απομείνει από την Οκτωβριανή Επανάσταση.

15.- Πόσο ουτοπία είναι τελικώς η υπόθεση του σοσιαλισμού και της ... αταξικής κοινωνίας;

Μ.Θ. Ο σοσιαλισμός δεν είναι ουτοπία. Και ίσως στο μέλλον πιο σύντομα απ' ό,τι νομίζει κανείς θα ξαναέλθουν στο προσκήνιο αυτές οι ίδιες ιδέες, φυσικά προσαρμοσμένες στις νέες συνθήκες. Μιλάμε, αν δεν κάνω λάθος, για την αντίθεση ανάμεσα στον ΕΓΩΙΣΜΟ και τον ΑΛΤΡΟΥΙΣΜΟ. Και το συμπέρασμα που θέλουν να περάσουν στον κόσμο μετά την ήττα του σοσιαλισμού είναι ότι ο ΑΛΤΡΟΥΙΣΜΟΣ αποτελεί ουτοπία. Εγώ θα πω ότι ο ΕΓΩΙΣΜΟΣ είναι ασφυξία. Αλήθεια, πόσο θα κρατήσει ο άνθρωπος, πόσο θα κρατήσουν οι κοινωνίες και τα έθνη μέσα σ' αυτή τη φοβερή πνευματική ασφυξία και ψυχική ξηρασία στην οποία τα καταδικάζει το θριαμβεύον Σύστημα της εποχής;

16.- Μετά το '89 ο Κόσμος έγινε μονοπολικός. Οι ΗΠΑ έγιναν η απόλυτη -κυρίαρχη- δύναμη στον πλανήτη. Ποιες νομίζετε ότι είναι οι σημαντικότερες επιπτώσεις (και για την Ελλάδα) από αυτή την εξέλιξη;

Μ.Θ. Τουλάχιστον στη φάση της ανθρωποφαγικής τάσης της Νέας Τάξης με τους βομβαρδισμούς αμάχων στη Γιουγκοσλαυία, ο λαός μας είπε ΟΧΙ. Πόσο θ' αντέξει όμως; Και τι πρέπει να κάνουμε γι' αυτό; Κι εγώ είμαι περίεργος ν' ακούσω.

17.- Αν είχε τη δυνατότητα ένας λαός -όχι κυβέρνηση- να σας καλέσει να διευθύνετε ένα έργο σας, πού (σε ποια χώρα) θα επιλέγατε πρώτα να πάτε και τι θα ερμηνεύατε;

Μ.Θ. Αν είχε μια τέτοια δυνατότητα ο Λαός, θα προτιμούσα να με καλούσε να κάνω κάτι χρησιμότερο -στην κατάσταση που βρίσκεται- και όχι να διευθύνω έργα μου.

18.- Πολλά άλλαξαν στα Βαλκάνια την τελευταία δεκαετία. Φοβάστε για την Ελλάδα;

Μ.Θ. Τρέμω.

19.- Οι τελευταίοι σεισμοί έφεραν κοντά τους λαούς της Ελλάδας και της Τουρκίας. Ωστόσο, η τουρκική κατοχή στην Κύπρο συνεχίζεται και οι διεκδικήσεις της Αγκυρας στο Αιγαίο δεν φαίνεται να υποχωρούν. Ενα ερώτημα λοιπόν που τίθεται είναι: πού αρχίζει και πού τελειώνει η "ελληνοτουρκική φιλία";

Μ.Θ. Ο υπουργός εξωτερικών της Ελλάδας σε συνέντευξή του στα ΝΕΑ υπογραμμίζει ότι βρίσκει πολύ θετικό βήμα από μέρους της Τουρκίας τη δήλωση Τζεμ ότι δεν υπάρχουν εδαφικές διεκδικήσεις. Την επομένη αρχίζει το τροπάριο των διεκδικήσεων στο Αιγαίο... Πρόκειται για σενάριο τρέλλας που μόνο όταν προχωρήσει κανείς στις μέσα σελίδες των εφημερίδων και δει τον χορό των αγορών οπλικών συστημάτων -χορό τρισεκατομμυρίων που φεύγουν βεβαίως από το εθνικό μας υστέρημα- κατανοεί το παιχνίδι που παίζεται εις βάρος των αφελών λαών Ελλάδας και Τουρκίας, που δεν τους απομένει παρά ο Εγκέλαδος για να διαπιστώσουν έστω και στιγμιαία πόσο κοντά βρίσκονται στην πραγματικότητα και σε ποια φρικτή περιπέτεια τους οδηγούν ξένα συμφέροντα.

20.- Τι σας συγκινεί και τι σας απογοητεύει από την Ελλάδα του σήμερα;

Μ.Θ. Η γενικευμένη αφασία στην αντιμετώπιση ιδίως των ζωτικών μας προβλημάτων, όπως η παράλογη αιμορραγία με τους πάνω από κάθε φαντασία εξοπλισμούς. Αλλά και όσα έχουν σχέση με όλα τα καίρια εθνικά προβλήματα από την Υγεία και την Παιδεία έως τον Πολιτισμό και το Ηθος.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ "Μ" ΤΟΥ "ΜΕΤΡΟ" (Αγγελική Κώττη) 1.10.99)

1.- Παγκόσμια πρεμιέρα με την "Αντιγόνη" στην Ελλάδα. Ενας συνθέτης διεθνούς ακτινοβολίας, συγκινείται όταν η "πρώτη" του είναι στην (μικρή) πατρίδα; Θα αποσυρθείτε από το προσκήνιο με αυτή την όπερα;

Μ.Θ. Τα πράγματα νομίζω είναι γνωστά, ας μην τα επαναλαμβάνουμε. Την μουσική μου την γράφω κατ' αρχήν για τους έλληνες και επομένως χαίρομαι που ένα τόσο σημαντικό για μένα έργο παίζεται για πρώτη φορά στη χώρα μας και μάλιστα με συνθήκες που θα ζήλευαν πολλοί ξένοι.

Εκ των πραγμάτων και λόγω της ηλικίας μου πιστεύω ότι αυτή είναι η στιγμή για να αποστασιοποιηθώ από την τρέχουσα πραγματικότητα. Θα διατηρήσω βέβαια το δικαίωμα να αναμιγνύομαι σε καταστάσεις με ιδιαίτερη σημασία για μένα -όπως είναι λ.χ. η παρουσίαση ενός σημαντικού μου έργου όπως αυτή τώρα της "Αντιγόνης".

2.- "Ζω για ν' αγαπώ και ν' αγαπιέμαι κι όχι για να μισώ', λέει η Αντιγόνη. Και ο χορός τραγουδά "Ερως ανίκατε μάχαν" στην πιο σκοτεινή και πιο δυνατή στιγμή της όπερας. Πιστεύετε ότι ο Ερωτας είναι πηγή της Ιστορίας;

Μ.Θ.Δεν μπορώ να πω αν είναι πηγή ιστορίας παρ' ό,τι ο Ομηρος υπήρξε βέβαιος γι' αυτό. Ενα είναι σίγουρο, ότι είναι πηγή ευδαιμονίας και έμπνευσης.

3.- Η "Αντιγόνη" όπως την ορίζετε και όπως την όρισε ο Σοφοκλής, είναι σύμβολο αντίστασης. Για σας, επιπροσθέτως, είναι "αδύναμη οπαδός του Καλού". Αδύναμη θα πει και ανίσχυρη; Και η λέξη σύμβολο, που τόση κατάχρησή της έχει γίνει στις μέρες μας, τι ισχύ έχει μέσα σας;

Μ.Θ. Ομολογώ ότι είμαι απαισιόδοξος έπειτα από τα τόσα συνεχή πλήγματα που δέχεται στα τελευταία χρόνια του αιώνα μας.

Τα σύμβολα μέσα μου είναι πανίσχυρα, γιατί μετρώ τις νίκες και τις ήττες με διαφορετικά κριτήρια. Και προπαντός γιατί θεωρώ σαν βέβαιο σε κάθε περίπτωση τον τελικό θρίαμβο του Καλού.

4.- Η "Αντιγόνη" έχει, όπως έχετε ο ίδιος πει, επιρροές από μελίσματα, ριζίτικα, τραγούδια της τάβλας. Και όλα τα στοιχεία της όπερας, ταυτοχρόνως. Εδώ είναι το σμίξιμο Ανατολής-Δύσης για σας;

Μ.Θ. Δεν θυμάμαι να μίλησα ειδικά για τις πηγές της μουσικής μου στην "Αντιγόνη". Το μόνο που μπορώ να πω είναι ότι σε όλα μου τα έργα, από το απλό τραγούδι έως τις Συμφωνίες και τις Οπερες, ακολουθώ τον προσωπικό μου δρόμο που αποτελεί την συνισταμένη των εμπειριών και των γνώσεων μιας ολόκληρης ζωής αφιερωμένης στο λειτούργημα της μουσικής δημιουργίας.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟ ΕΘΝΟΣ (Αντιγόνη Καράλη) 1.10.99

1.- Αν ο Μίκης Θεοδωράκης δεν είχε υπάρξει αυτό το πολιτικό ον που υπήρξε δια βίου, θα ήταν έτσι η "Αντιγόνη" ;

Μ.Θ. Και βέβαια όχι.

2.- Με αυτή την Οπερα ξορκίζετε το προαιώνιο κακό. Η τέχνη μπορεί να κάνει κάτι παραπάνω; Ποια είναι η δύναμή της τελικά;

Μ.Θ. Οπως η μεγάλη στιγμή της βροχής είναι η Πηγή, το Ποτάμι και η Θάλασσα, η μεγάλη στιγμή της Τέχνης που πέφτει κι αυτή σαν τη βροχή πάνω στους ανθρώπους, είναι όταν γίνεται μέσα στον άνθρωπο μια Πηγή, ένα Ποτάμι και μια Θάλασσα. Και φυσικά όταν το φαινόμενο τυχαίνει να συμβεί όχι μόνο σ' έναν άνθρωπο αλλά σε μια Κοινωνία, σ' ένα Εθνος μια Εποχή. Τότε σ' αυτές τις ώρες η δύναμή της είναι ανυπολόγιστη. Οταν λοιπόν βλέπουμε μια σταγόνα ή ένα στίχο, ένα τραγούδι, ας έχουμε βαθειά στο νου μας τη θάλασσα.

3.- "Να είσαι αγνός άνθρωπε... Τα λόγια σου και τα έργα σου να 'ναι σε αρμονία με τους ιερούς νόμους του σύμπαντος" λέει ο Οιδίποδας στην αρχή του λιμπρέτου. Θεωρείτε ότι η Αντιγόνη είναι μια προτροπή προς την αρμονία αυτή;

Μ.Θ. Το ξεπέρασμα του εαυτού μας, η υπέρβαση μας κάνει άξιους της Συμπαντικής Αρμονίας.

4.- Μήπως η αέναη πάλη του Καλού με το Κακό στην οποία αναφέρεσθε στην "Αντιγόνη" είναι αυτή που δίνει αξία στη ζωή μας;

Μ.Θ. Φτάνει σε κάθε κύκλο θανάσιμης πάλης να βγαίνει νικητής το Καλό. Τότε έχουμε πρόοδο. Διαφορετικά, οπισθοδρόμηση.

5.- Κατ' αναλογία σήμερα υπάρχουν Αντιγόνες;

Μ.Θ. Ο άνθρωπος ως κοινωνικό ον, μεγαλώνει με τις ηθικές αξίες που τον περιβάλλουν και τον αναθρέφουν. Η Ελλάδα μας κληρονόμησε ένα κώδικα αξιών, επάνω στον οποίο οι αρχαίοι τραγικοί στήριξαν το έργο τους. Η Αντιγόνη-σύμβολο λειτούργησε μέσα από τους αιώνές σε στιγμές συλλογικής Δοκιμασίας. Πρόσφατα στην περίοδο της Εθνικής Αντίστασης και μετά, είδαμε να ξεπετάγονται απλά κορίτσια και να γίνονται Αντιγόνες. Πιστεύω ότι μέσα σε κάθε ηθικό ον υπάρχει το σπέρμα της Αντιγόνης. Και αν αύριο -πράγμα που απεύχομαι- βρεθούμε μπροστά σε μια νέα Δοκιμασία, είμαι βέβαιος ότι αυτό το θαύμα της υπέρβασης και η δύναμη της θυσίας θα επαναληφθούν.

6.- Η βασική δύναμη της Αντιγόνης και του Αίμωνα, όπως αναφέρετε στο σημείωμά σας, εδράζεται στον Ερωτα. Αυτή είναι και η βασική δύναμη του ανθρώπου;

Μ.Θ. Νομίζω ότι η βασική δύναμη που ωθεί την Αντιγόνη στη θυσία είναι η αγάπη προς τον αδελφό της και το σέβας προς τους νεκρούς. Ο Ερωτας εκείνη τη στιγμή αποτελεί την μεγάλη πληγή της, γιατί δεν αφήνει μόνο τη Ζωή αλλά και τη Ζωή της Ζωής, τον Ερωτα.

7.- Δηλώσατε ότι αποχωρείτε. Τι ακριβώς εννοούσατε;

Μ.Θ. Να σταματήσω ... τις συνεντεύξεις.

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ

2ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΒΟΥΛΑΣ

1984

7.10.99
Στον αγαπημένο μας Πάσχαλο και Μουσουργό Μίκη Θεοδωράκη
Ευχαριστώ το μήνυμα το ωραίο, [illegible]
Με πολλή αγάπη
Αχιλλέας - Νίκη Παπαγεωργίου

Αφιερώνεται
στους αγωνιστές του Πολυτεχνείου
που πριν 10 χρόνια
στις 17 Νοέμβρη 1973
ξεσηκώθηκαν ενάντια στη δικτατορία
και έπεσαν πιστοί στα ιδανικά
της Ελευθερίας και της Δημοκρατίας

Άξιον εστί το αναίτιο δάκρυ
ανατέλλοντας αργά στα ωραία μάτια
των παιδιών που κρατιούνται χέρι - χέρι,
των παιδιών που κοιτάζονται και δεν μιλιούνται.
«Ελύτης»

Τατιάνα Παπαγεωργίου ΣΤ΄ τάξη

2ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΒΟΥΛΑΣ

1984

7.10.99
Στον αγαπημένο μας
Δάσκαλο και Μουσουργό
Μίκη Θεοδωράκη
Ευτυχώς το μήνυμα
το ακούσαμε νωρίς
Με πολλή αγάπη
Αχιλλέας-Νίκη
Παπαγεωργίου

Αφιερώνεται
στους αγωνιστές του Πολυτεχνείου
που πριν 10 χρόνια
στις 17 Νοέμβρη 1973
ξεσηκώθηκαν ενάντια στη δικτατορία
και έπεσαν πιστοί στα ιδανικά
της Ελευθερίας και της Δημοκρατίας

Άξιον εστί το αναίτιο δάκρυ
ανατέλλοντας αργά στα ωραία μάτια
των παιδιών που κρατιούνται χέρι - χέρι,
των παιδιών που κοιτάζονται και δεν μιλιούνται.
«Ελύτης»

Τατιάνα Παπαγεωργίου ΣΤ΄ τάξη

Θ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ

2ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΒΟΥΛΑΣ

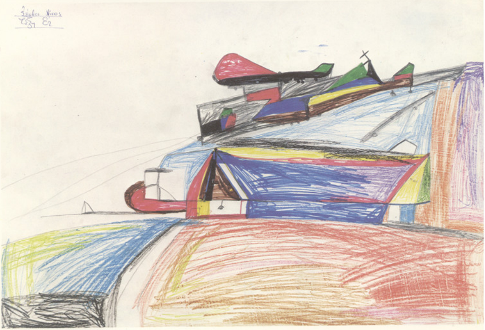

Νίκος Σέρβος Ε΄ τάξη

Με τόσα φύλλα σου γνέφει ο ήλιος καλημέρα
με τόσα φλάμπουρα λάμπει ο ουρανός
και τούτοι μες στα σίδερα
και κείνοι μες το χώμα.
Σώπα όπου νάναι θα σημάνουν οι καμπάνες
αυτό το χώμα είναι δικό τους και δικό μας.

«Ρίτσος»

Γενάρης 1984

ΚΥΡ	ΔΕΥ	ΤΡ	ΤΕΤ	ΠΕΜ	ΠΑΡ	ΣΑΒ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Φλεβάρης 1984

ΚΥΡ	ΔΕΥ	ΤΡ	ΤΕΤ	ΠΕΜ	ΠΑΡ	ΣΑΒ
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29			

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ

2ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΒΟΥΛΑΣ

Δέντρο το δέντρο
πέτρα την πέτρα
πέρασαν τον κόσμο.
Μ᾽ αγκάθια προσκεφάλι πέρασαν τον ύπνο.
Φέρναν τη ζωή στα δυο στεγνά τους χέρια σαν ποτάμι
σε κάθε βήμα κέρδιζαν
μια οργιά ουρανό για να τον δώσουν.
«Ρίτσος»

Κατερίνα Ευθυμίου Α΄ τάξη

Μάρτης 1984

ΚΥΡ	ΔΕΥ	ΤΡ	ΤΕΤ	ΠΕΜ	ΠΑΡ	ΣΑΒ
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Απρίλης 1984

ΚΥΡ	ΔΕΥ	ΤΡ	ΤΕΤ	ΠΕΜ	ΠΑΡ	ΣΑΒ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

129

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ

2ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΒΟΥΛΑΣ

Λίγο ακόμα θα ιδούμε τις αμυγδαλιές ν' ανθίζουν.
Λίγο ακόμα θα ιδούμε τα μάρμαρα να λάμπουν στον ήλιο,
τη θάλασσα να κυμματίζει
λίγο ακόμα να σηκωθούμε λίγο ψηλότερα, λίγο ψηλότερα.
«Σεφέρης»

Χριστίνα Κάππου Β΄ τάξη

Μάης 1984

ΚΥΡ	ΔΕΥ	ΤΡ	ΤΕΤ	ΠΕΜ	ΠΑΡ	ΣΑΒ
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Ιούνης 1984

ΚΥΡ	ΔΕΥ	ΤΡ	ΤΕΤ	ΠΕΜ	ΠΑΡ	ΣΑΒ
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

130

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ

2ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΒΟΥΛΑΣ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ

2ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΒΟΥΛΑΣ

Κρατήσανε ψηλά, πολύ ψηλά
δύσκολο πια να χαμηλώσουνε
δύσκολο και να δουν το μπόι τους.
«Ρίτσος»

Ζαχαρούλα Γεωργίου ΣΤ΄ τάξη

Ιούλης 1984

ΚΥΡ	ΔΕΥ	ΤΡ	ΤΕΤ	ΠΕΜ	ΠΑΡ	ΣΑΒ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Αύγουστος 1984

ΚΥΡ	ΔΕΥ	ΤΡ	ΤΕΤ	ΠΕΜ	ΠΑΡ	ΣΑΒ
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ
2ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΒΟΥΛΑΣ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ

2ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΒΟΥΛΑΣ

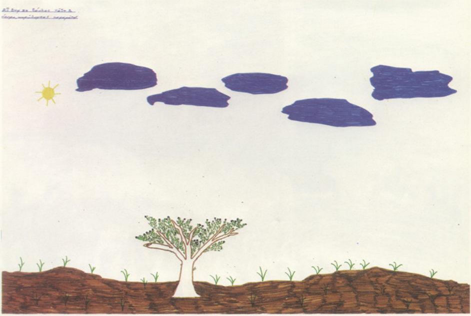

Της πατρίδας μου πάλι - ομοιώθηκα.
Μες τις πέτρες άνθισα - και μεγάλωσα
Των φονιάδων το αίμα - με φως ξεπληρώνω
Μακρυνή Μητέρα - Ρόδο μου Αμάραντο.

«Ελύτης»

Χαράλαμπος Χαμαράτος Δ΄ τάξη

Σεπτέμβρης **1984**

ΚΥΡ	ΔΕΥ	ΤΡ	ΤΕΤ	ΠΕΜ	ΠΑΡ	ΣΑΒ
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Οκτώβρης **1984**

ΚΥΡ	ΔΕΥ	ΤΡ	ΤΕΤ	ΠΕΜ	ΠΑΡ	ΣΑΒ
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ

2ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΒΟΥΛΑΣ

132

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ

2ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΒΟΥΛΑΣ

Κι ήρθανε μπορες κι ήρθανε χιόνια
κι όλο αργούσε ο γυρισμός
και μου μηνούσες με χελιδόνια
«Δεν θα περάσει ο φασισμός».
«Λευτέρης Παπαδόπουλος»

Τάκης Αναγνωστόπουλος Γ΄ τάξη

Νοέμβρης 1984

ΚΥΡ	ΔΕΥ	ΤΡ	ΤΕΤ	ΠΕΜ	ΠΑΡ	ΣΑΒ
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

Δεκέμβρης 1984

ΚΥΡ	ΔΕΥ	ΤΡ	ΤΕΤ	ΠΕΜ	ΠΑΡ	ΣΑΒ
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ

2ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΒΟΥΛΑΣ

΄Οχι άλλα δάκρυα κλείσαν οι τάφοι
λευτεριάς λίπασμα οι πρώτοι νεκροί
λουλούδι φωτιάς βγαίνει απ΄ τους τάφους
μήνυμα στέλνουν οι πρώτοι νεκροί
«Αλ. Παναγούλης»

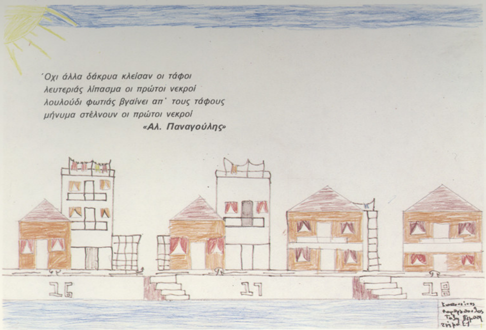

Κωνσταντίνος Λαμπρόπουλος Ε΄ τάξη

ευχαριστούμε

όλα τα παιδιά του 2ου Δημ. Σχολείου Βούλας που ζωγράφισαν,

τους δασκάλους για τη συνεργασία τους,

και την κριτική επιτροπή που έκανε την επιλογή των ιχνογραφημάτων:
1) Παν. Κουμουτσίδη: Εκπαιδευτικό
2) Δέσπ. Μειμάρογλου - Σιδέρη: Χαράκτρια
3) Τζ. Τριανταφυλλίδη - Τσουκαλά: Ψυχολόγο

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ
2ου ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΒΟΥΛΑΣ

Ρεσιτάλ Πιάνου
Τατιάνας Παπαγεωργίου
με έργα Μίκη Θεοδωράκη

Σάββατο 9 Οκτωβρίου 1999
ΜΜΑ, Αίθουσα Δ. Μητρόπουλου

Πρόγραμμα

Α' ΜΕΡΟΣ

Πρελούντια για πιάνο, ΑΣΤ 44 (1947)

1. Tranquillo
2. Allegro
3. Sostenuto a cantabile
4. Andante mosso
5. Adagio appassionato
6. Andante semplice
7. Andante semplice
8. Andante
9. Adagio
10. Tranquillo
11. Allegro

Μικρή Σουίτα για πιάνο, ΑΣΤ 90 (1954)

1. Poco allegro – Piu mosso
2. Lento
3. Allegro molto marcato
4. Andante mosso

Σονατίνα για πιάνο, ΑΣΤ 99 (1955)

"Pour mon cher ami Manos Hatzidakis"

1. Vivo – Poco meno – Tempo primo
2. Intermezzo I: Lento
3. Intermezzo II: Andante
4. Allegro molto vivace – Andantino – Tempo primo – Poco sostenuto – Andantino – Piu mosso

Passacailles για δύο πιάνα, ΑΣΤ 96 (1955)

1. Andante mosso – Poco meno – Lento ma non troppo
2. Maestoso – In stesso tempo
3. Allegro marcato
4. Andante
5. Andante
6. Andante

Στο δεύτερο πιάνο ο Νίκος Λαλιώτης

(διάλειμμα)

B' ΜΕΡΟΣ

Συρτός Χανιώτικος **για πιάνο και κρουστά, ΑΣΤ 70 (1952)**
(Allegro vivace)

Στα κρουστά ο Θέμις Συμβουλόπουλος

Melos **για σόλο πιάνο (1995-96)**

v 1. Andante cantabile
2 Adagio
v 3. Andante sostenuto
4. Largo
5. Larghetto
6. Andante con fiducia
7. Cantabile
8. Lento
9. Andante appassionato

Σουίτα για πιάνο από το μπαλέτο *Αλέξης Ζορμπάς*, ΑΣΤ 281 (1988)

1. Daybreak: Larghetto – Andante - zeibekikos
2. The girl's dance / Gran Ballo
3. Madame Hortense: Adagio – maestoso
4. Zorba, John and Hortense: Andante
5. Tsifteteli
6. Evin-Evan / Bacchio Dance
7. Asteraki
8. Marina
9. Women's dance: Allegro vivace
10. Zorba's dance: Tempo di Hasapiko – Vivo – Presto – Andante – Presto

Ξάστερη νύχτα
Διάλειμμα φωτός
Ιούλιος
Επίμονο παρόν
Νοσταλγία
Αυτοπροσωπογραφία εσωτερικού χώρου

Λυγμός αγγέλων
Δέντρα νερού
Με ορχήστρα ως έγχορδα

κείμενα προγράμματος

ΠΡΕΛΟΥΝΤΙΑ για πιάνο

Τα έντεκα Πρελούντια για πιάνο αποτελούν το επιστέγασμα της Ωδειακής περιόδου του Θεοδωράκη. Η σύνθεσή τους έγινε με το πέρας των σπουδών του στο Ωδείο Αθηνών (1947). Ομως πρίν προλάβει να τα καθαρογράψει, τον συνέλαβαν και τον έστειλαν εξορία στα νησιά του Αιγαίου (Ικαρία – Μακρόνησος) απο την οποία δεν θα γύριζε παρα έπειτα από τρία χρόνια, οπότε και έδωσε εξετάσεις για το Δίπλωμα της Σύνθεσης. Λίγο πριν τα Πρελούντια (1946-47) συνέθεσε άλλα τρια κορυφαία έργα της εποχής εκείνης: το «Τρίο για βιολί, πιάνο και βιολοντσέλο», το «Σεξτέτο για φλάουτο, πιάνο και κουαρτέτο εγχόρδων», και το «Μαργαρίτα», ορατόριο σε ποίηση Νικηφόρου Βρεττάκου.
Στα Πρελούντια ο συνθέτης προσπαθεί μέσα σε ελάχιστο χρόνο να αποτυπώσει μουσικά ορισμένες χαρακτηριστικές στιγμές από μείζονα ερεθίσματα, βιώματα και μουσικές εμπειρίες που τον σημάδεψαν, όπως λ.χ. το ελληνικό δημοτικό τραγούδι με το κύριο όργανό του, το ηπειρώτικο κλαρίνο, η αντίστιξη του Μπαχ, η τζαζ, το ελληνικό λαϊκό τραγούδι, το δυτικό εκκλησιαστικό chorale, κ.λ.π. Εκείνο που κάνει μεγάλη εντύπωση είναι η μεγάλη οικονομία εκφραστικών μέσων, η προωθημένη για τη συγκεκριμένη μουσική περίοδο του Θεοδωράκη αρμονική γλώσσα, καθώς και η ιδιαίτερη χρήση του πιάνου που κάνει το έργο δύσβατο αλλά συγχρόνως και ελκυστικό για τον ερμηνευτή.

ΜΙΚΡΗ ΣΟΥΙΤΑ για πιάνο

Το έργο αυτό σχεδιάστηκε το 1948 στην Ικαρία, όταν κατα τη διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου ο συνθέτης βρέθηκε εξόριστος. Το γεγονός αυτής της σύνθεσης περιγράφεται με μεγάλη γλαφυρότητα στους "Δρόμους του Αρχάγγελου" (Β' τόμος), που κατα τον Θεοδωράκη, ο βασικός τους σκοπός είναι να μας δείξουν τις βιωματικές πηγές που τον διέπλασαν σαν άνθρωπο και συνθέτη. Η πρώτη γραφή έγινε για δύο βιολιά και βιολοντσέλο. Αργότερα, το 1954 στο Παρίσι, ο Θεοδωράκης το επεξεργάστηκε και το μετέγραψε για πιάνο, αφιερώνοντάς το στη φίλη του πιανίστα Βάσω Δεβετζή.
Η Μικρή Σουίτα για πιάνο έχει επίσης μια ιδιαίτερη σημασία καθώς αποτελεί το πρώτο έργο που συνέθεσε ο Θεοδωράκης στο Παρίσι. Παρουσιάζει στοιχεία από την Κρητική μουσική παράδοση και τους ήχους των παραδοσιακών της οργάνων (Andante mosso), ενώ συγχρόνως παρουσιάζει τις αρμονικές αναζητήσεις του συνθέτη (Allegro molto marcato). Χαρακτηριστική είναι η πιανιστική γραφή του έργου, η οποία απαιτεί κυρίως δεξιοτεχνία και ακριβή ρυθμική αίσθηση για να αναδειχθεί ο ορμητικός, βίαιος, ή λαμπερός χαρακτήρας του έργου.

ΣΟΝΑΤΙΝΑ για πιάνο

Η Σονατίνα για πιάνο (1955) είναι έργο της Παρισινής περιόδου το συνθέτη και είναι αφιερωμένη 'στον αγαπημένο φίλο του, Μάνο Χατζιδάκη'.
Μετά από μια πενταετή περίοδο τραγικών γεγονότων, εξορίας, ψυχικής δοκιμασίας και πνευματικής αγωνίας, ο Θεοδωράκης επιστρέφει στη μάχιμη μουσική δραστηριότητά του ως 'μυημένος' δημιουργός 'απόλυτης μουσικής'. Από το 1954 βρίσκεται στο Παρίσι μελετώντας στο Conservatoire μουσική ανάλυση με τον Olivier Messiaen και διεύθυνση ορχήστρας με τον Eugene Bigot. Η προωθημένη μουσική γλώσσα και τα σύγχρονα ρεύματα της εποχής αφομοιώνονται δημιουργικά από τον συνθέτη που διατηρεί ως κύρια πηγή έμπνευσής του την ελληνική μουσική παράδοση. Μελετά τους ρυθμούς και τις αρμονικές σχέσεις που τη διέπουν, ανακαλύπτοντας νέες προεκτάσεις στο εθνικό δημοτικό υλικό.
Η Σονατίνα ξεκίνησε πάνω στα χνάρια του "Συρτού Χανιώτικου" (1950), έργο βασισμένο σε κρητικά δημοτικά τραγούδια και χορούς. Το πρώτο μέρος της Σονατίνας αποτελεί εξέλιξη του 'Συρτού' κυρίως ως προς την αρμονική γλώσσα με την έντονη παρουσία διάφωνων συγχορδιών και στοιχείων δι-τονικότητας, καθώς και ως προς την πιανιστική γραφή που φέρει ερμηνευτικές ενδείξεις όπως 'toutes les blanches avec la paume de la main droite'. Το Intermezzo I αποτελεί μια στιγμή ονειροπόλησης μέσα από το οποίο αναδύεται ο ήχος της παραδοσιακής φλογέρας που είναι συνδεδεμένος με την ελληνική ύπαιθρο. Ακολουθεί το Intermezzo II που δίνει το λόγο σε μια δημοτική μελωδία συνοδευόμενη από χαρακτηριστικές τέταρτες που εξελίσονται σε συγχορδίες με ιμπρεσσιονιστικά χρώματα. Το ορμητικό, λαμπερό φινάλε (Allegro molto vivace) αποτελεί και πάλι αναφορά σε παραδοσιακούς χορευτικούς ρυθμούς που εκφράζονται μέσω επαναλαμβανόμενων ρυθμικών μοτίβων, πυκνών διάφωνων συγχορδιών, δι-τονικότητας και μιας αστραφτερής πιανιστικής γραφής. Το 1987 το μέρος αυτό ενορχηστρώθηκε και ενσωματώθηκε στη Σουίτα Μπαλέτου Ζορμπάς με τίτλο 'Χορός Γυναικών' (σκηνή 13).

ΣΥΡΤΟΣ ΧΑΝΙΩΤΙΚΟΣ για πιάνο και κρουστά

Γράφτηκε το 1950 στην Κρήτη, αρχικά για πιάνο και ορχήστρα, την εποχή που ο συνθέτης ήταν για λίγους μήνες διευθυντής στο Ωδείο Χανίων, και η πρώτη εκτέλεση δόθηκε υπο τη διεύθυνσή του στην αίθουσα του Ωδείου. Το 1952 στην Αθήνα, ο Θεοδωράκης διασκεύασε το «Συρτό» για πιάνο και κρουστά, φιερώνοντάς το στον Μιχάλη Κατσαρό. Αργότερα ο «Συρτός» εξελίχθηκε στη «Σονατίνα Νο.1 για βιολί και πιάνο», στη «Σονατίνα για πιάνο», και στη «Σουίτα Νο.1 για πιάνο και ορχήστρα», ενώ το κύριο μοτίβο αφομοιώθηκε και σε μετέπειτα έργα. Ο «Συρτός Χανιώτικος» είναι ένα έργο βασισμένο στην Κρητική παράδοση, ιδιαίτερα στους χορευτικούς της ρυθμούς: «...πρέπει να πω ότι στα 1949 πρωτογνώρισα απο κοντά την Κρήτη και αμέσως με μάγεψε η μουσική της που επιτέλους την άκουγα ζωντανά στις γιορτές και τα πανηγύρια. Στον 'Συρτό' μιμούμαι στο πιάνο το λαούτο που συνοδεύει την κρητική λύρα. Εξ ου και οι επαναλαμβανόμενες στακάτες νότες...»

PASSACAILLES για δύο πιάνα

Οι *Passacailles* για δύο πιάνα γράφτηκαν το 1955 και αποτελούν ένα ακόμη έργο της Παρισινής περιόδου του συνθέτη (1954-60). Εδώ είναι σαφής η παρουσία μιας τολμηρής και εμπλουτισμένης αρμονικής γλώσσας καθώς το Παρίσι τονώνει την επαφή του συνθέτη με το δωδεκαφθογγισμό, σε μια εποχή θριάμβου των σύγχρονων συστημάτων σύνθεσης. Οι *Passacailles* συμπυκνώνουν μέσα τους έντονες ηχητικές και τεχνικές αναζητήσεις σε συνδυασμό με στοιχεία κλασσικής φόρμας και αντίστιξης, ενώ παράλληλα ζωντανεύουν ηχητικές αναφορές στην ελληνική μουσική παράδοση μέσα από την τροπική (modal) γραφή μελωδιών (I: Andante mosso). Το 1958, οι *Passacailles* διασκευάστηκαν από το συνθέτη στο Παρίσι για ορχήστρα ως μπαλέτο "Ερωφίλη", βασισμένο στο ομώνυμο ερωτικό δράμα του Γ. Χορτάτση, ~~και~~ που πρωτοπαρουσιάστηκε από το Ελληνικό Χορόδραμα της Ραλλού Μάνου στην Αθήνα. Ακόμη, τα κύρια μοτίβα από τις *Passacailles* για δύο πιάνα επεξεργάστηκαν από το συνθέτη και χρησιμοποιήθηκαν στη 'Σουίτα No.2 για ορχήστρα' (1955-56). Η ~~αποψινή~~ σημερινή παρουσίαση του έργου για δύο πιάνα αποτελεί πρώτη εκτέλεση.

MELOS για σόλο πιάνο

Πρόκειται για την πλέον πρόσφατη μουσική σύνθεση του Μίκη Θεοδωράκη, η οποία βασίζεται επάνω σε δύο κύκλους τραγουδιών, τα 'Λυρικώτερα' (ποίηση Διονύση Καρατζά, 1995) και τα 'Λυρικώτατα' (ποίηση Γιάννη Θεοδωράκη, 1996). Στην επεξεργασία της τελικής μορφής του πιάνου συνεργάστηκαν με το συνθέτη οι πιανίστες Ανδρέας Συμβουλόπουλος και Τατιάνα Παπαγεωργίου, η οποία και ερμήνευσε σε παγκόσμια πρώτη το έργο στο Queen Elizabeth Hall του Λονδίνου τον Μάη του 1998.

Είναι σωστό; ΝΑΙ

Όπως εικάζεται και από τους τίτλους του κύκλου, ο συνθέτης βρίσκεται στον αστερισμό του άκρατου Λυρισμού. Άλλωστε ολόκληρη τη μουσική του περίοδο από το 1987 έως σήμερα την αποκαλεί Λυρικό Βίο. Και μέσα σ'αυτήν συνθέτει τα τρία πιο πρόσφατα κορυφαία του έργα, τις τρεις λυρικές τραγωδίες (όπερες) 'Μήδεια', 'Ηλέκτρα' και 'Αντιγόνη'. Με τα 12 MELOS για πιάνο, ο Θεοδωράκης αποτίει μια ύστατη προσφορά στο βωμό της Μελωδίας (εξ ου και ο τίτλος 'μέλος') πού τόσο πιστά την υπηρέτησε από το πρώτο ως το πιο καινούριο του έργο. Ο μελωδικός κόσμος στα MELOS υποστηρίζεται από απροσδόκητες αρμονικές μετακινήσεις που στο τέλος προσδίδουν ονειρικό χαρακτήρα στη σύνθεση αυτή. Σε αντίθεση με την αυστηρότητα και τη λιτότητα που συναντάμε στη χρήση του πιάνου στα 'Πρελούντια', με τα MELOS ο συνθέτης επιστρέφει στην πιανιστική γλώσσα των ρομαντικών ντύνοντας τις μουσικές του ιδέες με σταλαγμίτες αλλά και με καταρράκτες συγχορδιών και ρυθμών. Ένα άλλο έργο βασισμένο επίσης σ'αυτούς τους δύο κύκλους είναι η 'Ραψωδία για βιολοντσέλο και ορχήστρα' που πρωτοπαρουσιάστηκε τον περασμένο Οκτώβρη στη Φιλαρμονική του Μονάχου με την State Capele της Δρέσδης υπό τη διεύθυνση του συνθέτη.

ΣΟΥΙΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΜΠΑΛΕΤΟ ΑΛΕΞΗΣ ΖΟΡΜΠΑΣ για σόλο πιάνο

Η *'Σουίτα μπαλλέτου Αλέξης Ζορμπάς'* για mezzo σοπράνο, μπουζούκι/κλαρίνο, χορωδία και συμφωνική ορχήστρα έχει επανειλημμένα χαρακτηριστεί ως το πιο δημοφιλές και αντιπροσωπευτικό έργο του Μίκη Θεοδωράκη, το οποίο ολοκληρώθηκε το χειμώνα του 1988 μετά από έξι μήνες εργασίας στην Αθήνα, το Βραχάτι και το Παρίσι. Στις 21 σκηνές του μπαλέτου (βασισμένο στο έργο του Ν. Καζαντζάκη *'Αλέξης Ζορμπάς'*) ο συνθέτης ενσωμάτωσε θέματα από πρώιμα έργα του (όπως η 'Ελληνική Αποκριά του 1953, ο Συρτός Χανιώτικος, η Σονατίνα για πιάνο) καθώς και ορισμένα θέματα από την ομώνυμη ταινία του 1964. Σύμφωνα με τον συνθέτη, η μουσική του μπαλέτου αποτελεί σημείο συνάντησης των τριών σημαντικότερων μουσικών επιρροών που διαμόρφωσαν τη μουσική του σκέψη: την Ευρωπαϊκή, την ελληνική ~~δημοτ~~ική και την Κρητική ~~μουσ~~ική παράδοση. Η συνύπαρξη του συμφωνικού ύφους με το ελληνικό κυρίως δημοτικό ή ρεμπέτικο τραγούδι ~~(τη μόνη αυθεντική ελληνική μουσική φόρμα κατά τον συνθέτη)~~, αποτέλεσε μεγάλη πρόκληση και αναζήτηση του ~~συνθέτη~~ Θεοδωράκη, με απώτερο σκοπό την επίτευξη 'ενότητας'. Στην τελική διαμόρφωση και επιμέλεια της Σουίτας για σόλο πιάνο συνεργάστηκε με τον συνθέτη η πιανίστα Τατιάνα Παπαγεωργίου, η οποία ερμηνεύει το έργο σε πρώτη εκτέλεση.

Τατιάνα Παπαγεωργίου

Tatiana Papageorgiou

M.MUS, ARCM[PG], LRAM, PIANO DIP., HARMONY DIP.

Tatiana Papageorgiou was born in Athens in 1972 and first studied piano with professor Tonis Georgiou at the *National* and *Modern Conservatory* of Athens, from where she graduated with *«Excellent unanimously, First Prize and Gold Medal»*. She also studied Harmony and Counterpoint with composer Michael Travlos.

At the age of eighteen she entered the *Royal College of Music* in London, in the class of Yonty Solomon, where she was awarded a major scholarship and soon made her concerto debut performing Rachmaninoff's Second Piano Concerto. In the same year, she was awarded a scholarship by *Jeneusses Musicales* to participate in the Summer Festival programs of Barcellona. In 1992 she performed Beethoven's music on a historical Vienesse pianoforte of 1821, at the *Royal College of Music* in London. In the same year she was awarded a British Council Fellowship, followed by a prestigious scholarship from the Greek State, which enabled her to continue her studies at the *Royal Academy of Music* with professors Alexander Kelly and Tania Sarkissova. In 1995, she was awarded a Master's degree with *distinction* for her performance and pioneering scholarly research into the piano music of Heitor Villa-Lobos, at the *University of Reading*. She has been a member of the teaching staff there, and she is currently pursuing a doctorate in musicology.

Tatiana has attended several masterclasses given by Lev Vlassenko (Bloomington US, Sydney, Wien, Athens), Karl-Heinz Kammerling (*Mozarteum* Salzburg), Lev Naumov, Bernard Ringessen, Duo Ganev. As a recitalist, she has appeared in Greece, England, Spain, Austria, Australia and the US. She has given concerto performances with orchestras including the *London Philharmonic Orchestra*, the *Greek National Orchestra*, the *Camerata* of Athens Concert Hall, the *Royal College of Music Symphony*, the *Enharmonia Symphony*, the *Chichester Symphony*, the *Hastings Youth Orchestra*, the *Reading Symphony* and *Chamber Orchestra*. Her recent appearances as a soloist at the Queen Elizabeth Hall in London with the London Philharmonic Orchestra conducted by Mikis Theodorakis, and at Herodes Attikus Theater of Athens in a program featuring world premiers of Mikis Theodorakis' classical works, have received international praise. Among her forthcoming engagements are a Piano Recital at Athens Concert Hall, and concerto appearances with the Philharmonia Orchestra in England. Since 1999, Tatiana teaches music at the American College of Greece.

<u>ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΙΚΗ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ ΣΤΗΝ ΗΜΕΡΗΣΙΑ</u>-Τέα Βασιλειάδου

1.- Στα τέλη του αιώνα, σίγουρα ο απολογισμός του ελληνικού τραγουδιού θα γράφει το όνομά σου. Αν ο δικός σου απολογισμός για τον αιώνα που φεύγει γινόταν τραγούδι, τί / ποιό τραγούδι θα ήταν;

Μ.Θ. Είναι περίεργο, αλλά δεν νοιώθω τίποτε απολύτως γι' αυτό το περίφημο πέρασμα από χιλιετία σε χιλιετία. Εγώ μετρώ τον χρόνο κατ' αρχήν με τη δική μου ζωή, με το τί έπρεπε να κάνω και τί έχω κάνει, πράγματα που τα συνδέω άρρηκτα με τη δική <u>μας</u> ζωή -των ελλήνων βασικά- με το τί έπρεπε να πράξουμε, τί κατορθώσαμε και τί δεν κατορθώσαμε τελικά...

Το τραγούδι... Βεβαίως αυτό το κόκκινο στίγμα που κάνει υποφερτή την τυραννία του γκρίζου που επικράτησε και μας πνίγει -προς το παρόν, ας το ελπίζω. Για μένα το τραγούδι υπήρξε φυσικά ένας τρόπος ζωής. Βασικός. Σε κάποια εποχή οι τροχιές μας -του τραγουδιού μου και των πολλών, εννοώ- πλησίασαν αναπάντεχα πολύ. Σχεδόν έσμιξαν. Υπέροχη εμπειρία. Ελπίζω για όλους. Ομως αυτό υπήρξε ένα θαύμα. Τώρα μόνο οι εραστές -όσοι ποθούν και θέλουν πολύ- μπορεί να το κάνουν δικό τους. Με ρωτάς ποιο τραγούδι θα έγραφα για το τέλος του αιώνα.

Το τελευταίο μου τραγούδι είναι η "Αντιγόνη" που κατά κάποιο τρόπο υπήρξε και το πρώτο... Δεν είναι τυχαίο ότι μετά απ' αυτήν εσιώπησα. Ειλικρινά δεν είχα τίποτε άλλο να πω. Και θυμώνω όταν δεν με καταλαβαίνουν πάνω σ' αυτό το θέμα. Στο βάθος δεν καταλαβαίνουν ότι υπάρχει μια τάξη πραγμάτων που σε οδηγεί να κάνεις αυτό κι αυτό και το άλλο γιατί έτσι πρέπει να γίνει. Γιατί όλα έχουν τη θέση τους. Εκανε ο θεός δυο μάτια και τελείωσε. Αν έβαζε και τρίτο, θα γινόμαστε τέρατα... Τί θέλουν από μένα επί τέλους; Το τέρας;

2.- Και μια ο λόγος για απολογισμούς, υπάρχει κάτι για το οποίο θέλεις να απολογηθείς κι ακόμα ποιός είναι γενικώτερα ο απολογισμός του Μίκη για τον Μίκη Θεοδωράκη;

Μ.Θ. Απολογισμός; Δίχως καθημερινούς απολογισμούς δεν προχωράς. Μένεις στάσιμος. Τον απολογισμό τον κάνει πραγματικά αναγκαίο η Αμφισβήτηση που γεννιέται μαζί με το Εργο, μαζί με την προσπάθεια. Αυτό σημαίνει ότι δεν προφταίνεις ποτέ να χαρείς γι' αυτό που έκανες γιατί η Αμφισβήτησή του σε προκαλεί να δεις πού και πόσο πέτυχες, πού έσφαλες -αν έσφαλες- και τί μπορείς να κάνεις για να προχωρήσεις... Και τώρα ακόμα βρίσκομαι στο τσακ να αμφισβητήσω το σύνολο του έργου μου... Και είναι βέβαιο ότι αργά ή γρήγορα θα πρέπει να το κάνω για να λυτρωθώ. Γιατί όπως είπα, το Εργο σου δίνει πληρότητα, όμως ταυτόχρονα σε βυθίζει σε μια απερίγραπτη Αγωνία.

3.- "Χιλιοτραγουδισμένα". Ο προσδιορισμός μάλλον δεν αποδίδει το όλον για τα τραγούδια σου. Ομως αν γίνει δεκτός με τη συμβολική προέκταση που μπορεί να παίρνει. Υπάρχει κάποιο τραγούδι σου ή κύκλος τραγουδιών που θεωρείς ότι δεν πήραν τη θέση που τους άξιζε, που δεν έγιναν τόσο διάσημα;

Μ.Θ. Η δεκαετία του '60 υπήρξε για μένα η προετοιμασία του εδάφους, ώστε να γίνει ικανό να δεχτεί σταδιακά νέα πρωτόγνωρα έργα. Μα και μέσα στην ίδια τη δεκαετία προχώρησα μεθοδικά, βήμα-βήμα:

Κύκλος τραγουδιών, Λαϊκό Ορατόριο, Λαϊκή Τραγωδία... Το επόμενο μεγάλο άλμα έγινε μέσα στη Φυλακή. Ηταν το Τραγούδι-Ποταμός: "Κατάσταση Πολιορκίας", "Επιφάνια Αβέρωφ"...

Θα έπρεπε στη νέα μεγάλη συνάντησή μου με το Λαό -από την πτώση της Χούντας και μετά- να βρω ένα καινούριο έδαφος, νέες ευαισθησίες, μια καινούρια ωριμότητα ψυχική, αισθητική, για να φυτέψω την καινούρια σπορά. Τί συνέβη όμως; Ο Λαός ζητούσε να γυρίσει πίσω. Να χορτάσει τα έργα που για εφτά χρόνια του τα είχαν απαγορεύσει. Ετσι ένα γιγαντιαίο παλιρροιακό κύμα μας τύλιξε και μας σάρωσε. Κι εγώ ο ίδιος αφέθηκα στην ατελείωτη μαγεία ενός εναγκαλισμού δίχως τέλος σ' όλα τα Στάδια και τα Γήπεδα της Ελλάδας και της Κύπρου. 1974-1975-1976. Και ξανά καινούριες συναυλίες στις πέντε Ηπείρους. Με κορύφωμα τον Μουσικό Αύγουστο στον Λυκαβηττό στα 1977 με τις 30 Συναυλίες! Μοναδική εμπειρία το "Canto General". Αυτή η μυσταγωγία εκατοντάδων χιλιάδων σε Καραϊσκάκη, Παναθηναϊκό, Παναχαϊκή, Καυταντζόγλειο με κυρίαρχο στοιχείο τη συλλογική φλεγόμενη συνείδηση που ανύψωνε τη σύζευξη Ποίησης και Μουσικής σε μια νέα θρησκεία.

Δυστυχώς αυτή η καινούρια υπέρβαση (η πρώτη υπήρξε στη δεκαετία του '60) κόπηκε απότομα με το μαχαίρι από όλους αυτούς τους γνωστούς-αγνώστους που έβλεπαν στο πρόσωπό μου έναν επικίνδυνο αντίπαλο στην προσπάθειά τους να παγιδέψουν το Λαό και ιδιαίτερα την ευρεία Αριστερά και να τον οδηγήσουν στα δικά τους μονοπάτια. Το προσωπικό πάθος, ο φθόνος και η μωρία οδήγησε τις γνωστές ηγεσίες της Αριστεράς -σε όλες τις πλευρές- να με χτυπήσουν κι αυτοί στερώντας μου τη μοναδική ως τότε βάση για κάθε προσπάθειά μου, την φωτισμένη ελληνική νεολαία που τότε κατά 90% βρισκόταν υπό την επιρροή της Αριστεράς.

Ετσι έμεινα μετέωρος και το έργο μου κατέστη εύκολη λεία στα νύχια των παντοτινών μου εχθρών. Δηλαδή όσων δεν ήθελαν την Αναγέννηση του Ελληνικού Τραγουδιού, της Ελληνικής Μουσικής και γενικότερα την Πολιτιστική Αλλαγή στη χώρα μας.

Τώρα οι μεν -οι νικητές- έτριβαν τα χέρια τους έχοντας γυρίσει την Ελλάδα πίσω κατά μερικές δεκαετίες, ενώ οι δε χύνουν κροκοδείλια δάκρυα για τον εκβαρβαρισμό της πολιτιστικής και όχι μόνο ζωής μας. Θα μου πείτε: Μα τόσο σημαντικό υπήρξε το έργο σου, ώστε χτυπώντας το να χτυπηθεί τελικά η αναγέννηση της ελληνικής μουσικής; Η απάντησή μου είναι η εξής: Ανεξάρτητα από την αξία αυτή καθ' εαυτή του έργου μου, εκείνο που είχε σημασία ήταν η λειτουργικότητά του σε συνδυασμό με τις προσωπικές μου πολιτικές τοποθετήσεις, που το καθιστούσαν έναν εξ αντικειμένου ακρογωνιαίο λίθο στο πνευματικό οικοδόμημα που θέλαμε να χτίσουμε.

4.- Υπήρξες ο συνθέτης που διαμόρφωσε το νέο είδος και το νέο ύφος του τραγουδιού στη δεκαετία του '60. Είσαι πατριάρχης και γενάρχης μιας ολόκληρης γενιάς συνθετών. Σήμερα άλλα τραγούδια γράφονται. Διαφορετικά κινείται ο χώρος του τραγουδιού. Πόσο θεωρείς ότι τα σημερινά τραγούδια είναι συνέχεια των δικών σου ή και του Χατζιδάκι και πόσο είναι διαφορετικά; Είναι τα σημερινά τραγούδια βήμα μπρος ή μήπως βήμα πίσω;

Μ.Θ. Μετά τα γεγονότα που περιέγραψα δηλαδή τη βίαιη καταστολή της αναγεννητικής μου προσπάθειας, η πορεία της μουσικής μου διχάστηκε. Ενα τμήμα της εξακολούθησε και εξακολουθεί να ζει μέσα στα βάθη της ψυχής του Λαού και μάλιστα να αναγεννάται από γενιά σε γενιά, η δε άλλη, η καινούρια μουσική μου, τα καινούρια μου τραγούδια, συναντούσε και συναντά μια πρωτοφανή άρνηση από τους παντοδύναμους εχθρούς μου που δεν καταλαβαίνουν πώς επιμένω να παραμένω ζωντανός και ενεργός μετά τα όσα απίστευτα μου έχουν κάνει και εξακολουθούν να μου κάνουν με χτυπήματα φυσικά εν κρυπτώ κάτω απ' το τραπέζι και κάτω από τη ζώνη.

Ομως το πιο δραματικό είναι ότι οι νεότερες γενιές των τραγουδοποιών πήραν το μήνυμα: Ο Θεοδωράκης είναι υπό διωγμόν. Η Μουσική του αποτελεί παρελθόν που πρέπει να ξεχαστεί. Γι' αυτό από τα 1980 έως σήμερα δεν θα βρείτε ούτε ένα νέο συνθέτη-τραγουδοποιό που να τον επηρεάζω έστω και από μακριά... Δεν υπάρχω. Δεν πρέπει να υπάρχω! Αλλωστε θα το έχετε κι εσείς διαπιστώσει ότι σε κάθε αναδρομή στο παρελθόν υπάρχει πάντα ένα κενό: τα τραγούδια μου. Η Μουσική μου. Μιλούν για ρεμπέτικο, για λαϊκό, για Χατζιδάκι και μετά ξαναξεκινούν απ' τον Σαββόπουλο κ.λπ. Εγινε τίποτα εκεί ανάμεσα; Γράφτηκαν καποια έργα; Υπήρξε μήπως και κάποιος άλλος; Σιωπή. Σου λένε: με τον καιρό θα τον σβήσουμε από τη μνήμη των ελλήνων.

Υπάρχουν βέβαια και οι εξαιρέσεις. Και θα αναφέρω εδώ προχείρως μόνο τρεις. Οπως εκείνη του Ηλία Ανδριόπουλου που συνεχίζει στο βασικό μελωδικό κλίμα της δεκαετίας του '60 εμπλουτισμένο με το προσωπικό του χρώμα εμπνεόμενος από ποιητές με ουσιαστικό λυρικό περιεχόμενο (Σεφέρης, Ελύτης, Ελευθερίου, Καρατζάς). 'Η εκείνη του Θάνου Μικρούτσικου που βρίσκεται πιο κοντά στη βασική θεωρία και πράξη για μια "Μουσική χωρίς σύνορα" από το έντεχνο λαϊκό τραγούδι έως την όπερα περνώντας από συμφωνικές συνθέσεις και Λαϊκές Καντάτες. Και τέλος από τη νεότερη γενιά των τραγουδοποιών-συνθετών θα αναφερθώ στην περίπτωση του Δημήτρη Παπαδημητρίου γιατί την θεωρώ σοβαρή, ουσιαστική και διαχρονική. Διακρίνω σ' αυτήν το σπουδαιότερο κατ' εμέ: την προσωπική μελωδική φλέβα που ξέρει να την διαμορφώνει με ένα ύφος σύγχρονο που παίρνει υπ' όψιν του τις ακραίες κατακτήσεις σ' αυτόν τον τομέα της λαϊκής και της έντεχνης λαϊκής μας μουσικής δίνοντας συχνά ιδιόμορφες και θα έλεγα "έξυπνες" κυρίως αρμονικές λύσεις που βρίσκονται στα σύνορα της τονικής και της αρμονίας των "δρόμων". Δηλαδη στο στίγμα της Ελλάδας που είναι η δημιουργική ανασύνθεση Ανατολής και Δύσης.

5.- Εντεχνο λαϊκό τραγούδι από τη μια, λόγια μουσική από την άλλη. Τραγούδια, λαϊκά ορατόρια, όπερες, μπαλέτα, συμφωνική μουσική, έχεις δημιουργήσει σε όλα τα είδη... Τελικά η μουσική είναι μία; Τί χωρίζει και ξεχωρίζει -αν υπάρχει κάτι- τα είδη;

Μ.Θ. Οσα είδη ανέφερες μπορεί να συνοψιστούν σε δύο λέξεις: Μελοποιημένη Ποίηση. Αυτό υπήρξε εξ άλλου η πεμπτουσία της όλης μου προσπάθειας που τελικά περιέλαβε το σύνολο της ελληνικής ποίησης από τον Αισχύλο έως τους σημερινούς νεότατους ποιητές. Τα είδη "κύκλος τραγουδιών", "ορατόριο", "όπερα" αποτελούν τις φόρμες οι οποίες τελικά καθορίζουν την αισθητική αρτιότητα. Τη Σχολή.

6.- Μαζί σου έχουν τραγουδήσει όλοι (σχεδόν) οι Ελληνες τραγουδιστές. Πώς διαλέγεις έναν τραγουδιστή; Με ποιά κριτήρια;

Μ.Θ. Οι πιο πολλοί ήρθαν στο δρόμο μου, έπεσαν θα έλεγα επάνω μου σα θείο δώρο. Το τραγούδι που τους προσέφερα ήταν γι' αυτούς μια δοκιμασία ζωής ή θανάτου. Οσοι πέρασαν και ... επέζησαν, έγιναν αυτοί που έγιναν. Αν καθόμουν να κωδικοποιήσω τις νέες τεχνικές που ανεφύησαν για την τέλεια ερμηνεία της μουσικής μου, σίγουρα θα έγραφα ένα πολυσέλιδο εγχειρίδιο. Τώρα που ασχολούμαι με λυρικούς τραγουδιστές, βγαίνουν στην επιφάνεια αυτές οι τεχνικές, που οι σπουδαίοι λαϊκοί τις είχαν τελείως αφομοιώσει, σε βαθμό που δεν ήσαν ορατές.

7.- Εχεις δώσει συναυλίες σ' όλο τον κόσμο. Σε μεγάλα γήπεδα, σε πλατείες, σε πολυτελείς αίθουσες συναυλιών, σε θέατρα. Θυμήσου δύο ξεχωριστές περιπτώσεις που έχουν χαραχθεί στην καρδιά σου.

Μ.Θ. Μιας και με ρωτάτε για τις Συναυλίες, νομίζω ότι είναι ευκαιρία να μιλήσω γενικά γι' αυτές, μιας και κατά κανόνα δεν επρόκειτο μόνο για Συναυλίες αλλά για πολιτικά συμβάντα με Π κεφαλαίο. Πολιτικά δηλαδή βασικά αντιεξουσιαστικά, ενάντια σε κάθε είδους αντιλαϊκές εξουσίες, αστυνομικά καθεστώτα, όπως στην Ελλάδα της δεκαετίας του '60, δικτατορίες κ.λπ. :
α) 1960 Η πρώτη εν Ελλάδι Λαϊκή Συναυλία. Πήραν μέρος Χριστοδούλου, Ειρήνη Παπά, Αλέκα Παΐζη, Γρηγόρης Μπιθικώτσης και έξι μουσικοί. Εγινε τον Αύγουστο στην Ελευσίνα, γιατί θέλησα να "ευλογήσω" το κίνημά μου βάζοντάς το κάτω από τις ιερές σκιές των Ελευσινίων Μυστηρίων. Εκεί φυσικά μας περίμεναν 100 αστυφύλακες και 50 πιστοί. Εγώ δεν διηύθυνα. Το δόγμα μου ήταν "Λαός και Δημιουργοί ενώπιος ενωπίω, μάτια με μάτια". Κοιτούσα το λιγοστό κοινό μου και η ματιά μου ήταν σαν μια απόχη που έριχνα προς τους άλλους λέγοντάς τους σιωπηλά "θέλω να δεθώ μαζί σας. Να γίνω ένα μαζί σας". Πλάι μου είχα τον Ποιητή, τον Ηθοποιό και τον Τραγουδιστή. Ο Ποιητικός Λόγος ξεχυνόταν παράξενα μέσα στο άχαρο τσιμεντένιο τοπίο με το λαό μια φούχτα περικυκλωμένο από τη φοβερή εξουσία. Εγώ όμως ήμουν εκείνη τη στιγμή ο μόνος που γνώριζα ότι αυτός ο Μελοποιημένος Λόγος όσο θα έτρεφε και θα θέριευε το Λαό άλλο τόσο θα υπέσκαπτε τα θεμέλια της Εξουσίας. Κι έτσι έγινε.

1960 έως 1963. Τέσσερα χρόνια "Συναυλίες-Λειτουργίες" στα έγκατα της ελληνικής κοινωνίας. Μακεδονία Ανατολική-Δυτική, Θεσσαλία, Πάτρα, Λευκάδα, Κέρκυρα, Ηπειρος, Ρούμελη, Κρήτη, Συνοικίες της Αθήνας και του Πειραιά. Εκεί που δεν πήγαινε όχι η "Αυγή" αλλά ούτε και το "Βήμα". Να με πλησιάζουν βιαστικά μες στο σκοτάδι και να μου ψιθυρίζουν "Γειά σου σύντροφε...". Ομως στη Λάρισα βρήκαμε τη σκηνή σκεπασμένη με χιλιάδες κόκκινα τριαντάφυλλα...

Στο πρόγραμμά μας "Επιτάφιος" του Γιάννη Ρίτσου και τραγούδια του Λειβαδίτη που ο ίδιος απήγγελλε τα ποιήματά του. Στις Σέρρες δυο μαθητές ορμούν στο υπόγειο του κινηματογράφου όπου ήταν το καμαρίνι μας. Γονατίζουν μπροστά στον Λειβαδίτη και του φιλούν τα χέρια. Κλαίνε. Δεν μπορούν να μιλήσουν. Μόνο λένε και ξαναλένε "Ευχαριστώ".
β) 1964 - Αθήνα. Αποφασίζω να δώσω την πρώτη μου Συναυλία σε Στάδιο. Διαλέγω το Γήπεδο της ΑΕΚ στη Ν. Φιλαδέλφεια. Στο πρόγραμμα "Mauthausen" με τη Μαρία Φαραντούρη και "Ρωμηοσύνη" με τον Γρηγόρη Μπιθικώτση.

Η Αστυνομία έχει κυκλώσει την περιοχή. Τα γύρω καφενεία έχουν γεμίσει χαφιέδες. Περίπολοι γίνονται στους γύρω δρόμους για να ελέγχουν όποιον περνά. Ομως νωρίς το απόγευμα έρχονται πρώτα οι ηλικιωμένοι, σε λίγο οι ώριμοι άντρες και γυναίκες και στο τέλος ορμούν τα νιάτα. Η Αστυνομία διακόπτει το ρεύμα και το Μετρό ακινητοποιείται γεμάτο ακροατές. Εγώ με το Ρίτσο και τις γυναίκες μας βρισκόμαστε στα αποδυτήρια. Βγαίνουμε και βλέπουμε το αχανές γήπεδο. Θα ρθει κόσμος; Θα γεμίσει; Στο πέταλο καταφθάνουν οι πρώτοι θεατές. Είναι σαν μύγα στο γάλα. Τότε με τον Ρίτσο αποφασίζουμε να περάσουμε στην μαγγανία. Με στεντόρεια φωνή φωνάζουμε προς το Τίποτα: "Ελα Λαέ! Νίκησε Λαέ! Ελα Λαέ! Νίκησε Λαέ!". Οι γυναίκες μας γελούν και μας λένε "Τί πάθατε; Τρελλαθήκατε;" "Καλούμε τα πνεύματα να βοηθήσουν το Λαό!". Σε λίγο για πρώτη και πάλι φορά ένα ολόκληρο Στάδιο παρακολουθεί Λαϊκή Συναυλία.

γ) 1966 Α' Μουσικός Αύγουστος - Λυκαβηττός. Εξι συναυλίες σε τρία μέρη.

Α. Αφιέρωμα σε Λαϊκό Συνθέτη με δικά του τραγούδια (Βαμβακάρη, Τσιτσάνη, Παπαϊωάννου, Μητσάκη, Καλδάρα, Χιώτη).

Β. Αφιέρωμα σε συνεργάτες - Ποιητές με δικά τους τραγούδια.

Γ. Κύκλοι τραγουδιών.

Υπήρξε το αποκορύφωμα των Λαϊκών μου Συναυλιών στην Ελλάδα.

δ) 1964 Γερμανία. Σε μπυραρίες με "φρέσκους" μετανάστες. Η πρώτη έγινε στη Στουτγάρδη. Μόλις άνοιξε η κουρτίνα να βρεθήκαμε πρόσωπο με πρόσωπο, το ακροατήριο άρχισε να κλαίει σιωπηλά και σε λίγο με γοερούς λυγμούς. Το κλάμα πέρασε και σε μας... Οι λίγοι γερμανοί που μας παρακολουθούσαν τα 'χαν χαμένα.

ε) 1966 Σοβιετική Ενωση. Είκοσι συναυλίες από το Σοχούμι έως το Λένινγκραντ. Τασκένδη. Σε μια βδομάδα 14 συναυλίες. Οι ζαχαριαδικοί πήραν κατ' αρχήν απόφαση να μποϋκοτάρουν τις συναυλίες. Επειδή όμως ο κόσμος διψούσε να ρθει, το άλλαξαν και είπαν: "Θα πάμε όμως δεν θα χειροκροτήσουμε". Εμείς δεν το γνωρίζαμε. Δεν μας το είπαν. Ετσι στην πρώτη απογευματινή συναυλία, μετά το πρώτο τραγούδι όπου συνήθως χαλούσε ο κόσμος, έπεσε βαθειά σιωπή. Γύρισα να δω. Ολοι είχαν χαμηλωμένα τα κεφάλια και έκλαιγαν σιωπηλά. Αυτή τη συναυλία την είχαν αγοράσει οι ζαχαριαδικοί.

στ) 1968 Γενάρης, Φυλακές Αβέρωφ. Παρουσιάζω σε "παγκόσμια πρώτη" το "Μυθιστόρημα" και τα "Επιφάνια Αβέρωφ". Τραγουδώ μόνος μου και συνοδεύω με χτυπήματα στο τραπέζι.

ζ) 1970 Οι πρώτες συναυλίες στο εξωτερικό μετά την απελευθέρωσή μου.

Α. Λονδίνο - Αλμπερτ Χωλ - "Πνευματικό Εμβατήριο"

Β. Παρίσι - Παλαι ντε Σαγιώ- "Επιφάνια Αβέρωφ", "Ο Ηλιος και ο Χρόνος"

Ακολουθούν εκατοντάδες Συναυλίες σε όλο τον κόσμο.

Χαρακτηριστικό: Στην αρχή της Συναυλίας χαιρετούσαν εκπρόσωποι αντιστασιακών οργανώσεων από την Ισπανία, Πορτογαλία, Τουρκία, Tupamaros, Ιράν κ.λπ.

η) 1972 Μπουένος Αϊρες. 7 Συναυλίες σε κλειστό στάδιο 12.000 θέσεων. Υπάρχει δικτατορία. Στο μέσον της συναυλίας ξεδιπλώνουν τα πανώ. Με το "Είμαστε δυο" σηκώνονται και προχωρούν σαν χείμαροι προς τη σκηνή φωνάζοντας συνθήματα. Εξω η έφιππη αστυνομία τους κυνηγά. Βγαίνω κι εγώ. Αγόρια και κορίτσια περνούν μπροστά μου τρέχοντας: "Merci, Mikis!" "Gracia, Mikis!". Το ίδιο μου φώναζαν και τα τουρκόπουλα αργότερα μπροστά στο θέατρο της Εφέσου.

θ) Ολοι οι θεατές ανάβουν κεριά
Α. Λονδίνο - Αλμπερτ Χωλ - Γενάρης 1973
Οταν τραγουδώ "Τη Ρωμηοσύνη μην την κλαις"
Το ίδιο και στη
Β. Νέα Υόρκη - Λίνκολν Σέντερ
Γ. Βαρκελώνη - Κλειστό Γήπεδο - Την ημέρα που πέθανε ο Φράνκο.

Τέλος θα αναφέρω τη Συναυλία με τον Λιβανελί στην Πόλη το 1986, επί Χούντας. Το κλειστό Στάδιο ασφυκτικά γεμάτο. Μπροστά στις κερκίδες, γύρω-γύρω ένοπλοι στρατιώτες. 90% νέοι και νέες κάτω των τριάντα. Είναι όλοι ένθεοι. Τα αγόρια βγάζουν τα πουκάμισα και τα ανεμίζουν στον αέρα. Μου λένε "Προσοχή. Δεν πρέπει να πεις τον "Αντώνη" που έγινε ύμνος της Εργατικής Πρωτομαγιάς στην Τουρκία. Τον τραγουδούσαν χιλιάδες και χιλιάδες στην πλατεία Ταξίμ, στο τέλος άρχισαν να σκοτώνουν τους διαδηλωτές. Είχαμε 70 νεκρούς. Αν το τραγουδήσεις, πιθανόν να ρίξουν στο ψαχνό, γιατί το ξέρουν καλά".

Προς το τέλος η θερμοκρασία έχει φτάσει στον ύψιστο βαθμό. Η στιγμή που όλοι περίμεναν έφτασε. Παίρνω το μικρόφωνο και προχωρώ ένα βήμα.

"Εκεί στη σκάλα την πλατειά". Σιγή. Οι στρατιώτες κοιτάζουν τους αξιωματικούς. Αυτοί είναι ανήσυχοι. Διστάζουν. Τώρα κάποιοι μουρμουρίζουν μαζί μου. Κι άλλοι, κι άλλοι. Κάποιοι αρχίζουν να τραγουδούν. Τα πλήθη μια θάλασσα που φουσκώνει. Τώρα όλοι όρθιοι, έξαλλοι, ευτυχισμένοι, τραγουδούν μαζί μου με τους τούρκικους στίχους.

ι) Του χρόνου, το 2000, στις 25 Ιουνίου, θα δώσω μια μεγάλη Λαϊκή Συναυλία (δηλαδή θα την παρακολουθήσουν δεκάδες χιλιάδες) στην Ferropolis (περιοχή Αννοβέρου) στα πλαίσια της EXPO 2000 με τα έργα "Κατά Σαδδουκαίων" και "Canto General" και με σκηνοθεσία και φωτισμούς του Gert Hof. Σ' ένα αχανή κάμπο έχουν μείνει ακινητοποιημένα σαν τεράστια χαλύβδινα έντομα τα μηχανήματα ενός παλιού λιγνιτορυχείου. Αυτή είναι η Ferropolis δηλαδή η πόλις του σιδήρου. Αυτό θα είναι το ντεκόρ που ο Gert Hof θα το γεμίσει με φωτισμούς κι εγώ με ήχους. Τώρα φτιάχνεται ειδική σιδηροδρομική γραμμή για να μεταφέρει το κοινό. Η Ποίηση του Κατσαρού μεταφρασμένη στα γερμανικά σε συνδυασμό με κείνη του Νερούντα είναι οι δύο όψεις αγωνίας του ανθρώπου της βιομηχανικής εποχής:

"Παραμένω εν πλήρει συγχύσει αθώος"

"Στηρίξτε το Δέντρο που μεγαλώνει στο μέσον της Γης".

Στη Γερμανία σήμερα υπάρχουν εκατομμύρια άνεργοι. Από την άλλη πλευρά η φρενιτιώδης ανάπτυξη. Ανάμεσα σ' αυτά τα δύο άκρα τα προβληματισμένα άτομα επιχειρούν να πιαστούν από κάπου, να βρουν διέξοδο. Ετσι μια μεγάλη κοινωνική ευαισθησία συγκροτείται και σ' αυτήν απευθυνόμαστε.

Στην Ελλάδα δεν μπορούμε ακόμα να μιλήσουμε για διαμορφωμένη και προ παντός γενικευμένη ευαισθησία που να έχει σαν ερεθίσματα και αφετηρίες τα σύγχρονα μεγάλα προβλήματα που γεννά αυτή η μεγάλη αντίφαση της εποχής μας, απ' τη μια μεριά ραγδαία τεχνολογική ανάπτυξη και πλούτος για μια μερίδα της κοινωνίας κι από την άλλη ανεργία, μιζέρια και προ παντός πολιτισμική - ηθική κατάρρευση.

Ακόμα τα ψυχικά μας τραύματα από την κατάρρευση του συλλογικού οράματος της Αριστεράς είναι νωπά. Οι πληγές ανοιχτές και οι ενοχές ζωντανές. Ενας λαός που συνέπραξε για να εμπεδωθεί ένα ιστορικό ψέμα καταντά λαός συνένοχος. Λαός που θέλει να ξεχάσει και το πετυχαίνει ζώντας ψεύτικη ζωή με ψεύτικες αλήθειες, ψεύτικη διασκέδαση, αυταπάτες, ψεύτικα είδωλα.

Επομένως προς το παρόν θα πρέπει να επιλέγει κανείς με προσοχή τους συνομιλητές του -το κοινό του. Που αναγκαστικά θα είναι λίγο για να δεχτεί ένα ουσιαστικό πνευματικό μήνυμα.
Πάνε εκείνοι οι καιροί που η ψυχή του Λαού μας ήταν καιομένη βάτος που διψούσε για "Ρωμηοσύνες" και "Άξιον Εστί".

P R O G R A M M E

ORCHESTRE SYMPHONIQUE DE MONTRÉAL

Charles Dutoit,
directeur artistique
Music Director

Charles Dutoit, chef d'orchestre / *conductor*
George Dalaras, soliste
Jorgos Kontogiannis, bouzouki
Stavros Arapidis, guitare
Kaliopi Veta, choriste
Kostas Ganoselis, conseiller musical / *musical advisor*
Vangelis Koulouris, conseiller technique / *technical advisor*

Joanne Fillion, mezzo-soprano
Chœur de l'OSM / ***OSM Chorus***
Iwan Edwards, chef de chœur / *Chorus director*

Hadjidakis / Gatsos	***Aspro peristeri*** (Colombe blanche / White dove)
Traditionnel	***Omorfi poli*** (Belle cité / Beautiful city)
Xarchakos / Goufas	***Na me thimase*** (Souviens-toi de moi / Remember me)
Traditionnel / Elefteriou	***Ta prota logia*** (Les premiers mots / The first words)
Bregovic / Nikolakopoulou	***Theos an ine*** (Si Dieu existe / If there is a god)
Livaneli / Papadopoulos	***San to metanasti*** (Comme un émigrant / Like an emigrant)
Tsitsanis	***Stin arapia*** (En Arabie / In Arabia)
Kouyioumtzis	***O ouranos fevgi varis*** (Le ciel est lourd / The sky is heavy)
Kouyioumtzis	***Mi mou thimonis, matia mou*** (Ne te fâche pas, prunelle de mes yeux / Don't be angry with me, apple of my eyes)
Theodorakis	***Zorba le Grec*** (Zorba the Greek) Scène 11 : Le Retour de Zorba (Zorba's return) Scène 14 : Petite étoile (Little star) Scène 15 : Marina Scène 16 : Le Meurtre de la veuve (Murder of the widow) Scène 17 : Danse de hassapiko (Hassapiko dance) Scène 18 : La Mort d'Hortense (The Death of Hortense) Scènes 21, 22 et 23 : Danse de Zorba
Theodorakis / Neruda	Libertadores / America insurrecta

L'OSM remercie chaleureusement George Dalaras d'avoir accepté de participer gracieusement à ce concert bénéfice.
The OSM wishes to express its most sincere gratitude to George Dalaras for having graciously agreed to perform without fee.

Veuillez noter que ce concert est présenté sans entracte. / Please note that this concert is presented without intermission.

L'OSM remercie pour leur appui le ministère de la Culture et des Communications du Québec, le Conseil des Arts du Canada, le Conseil des arts et des lettres du Québec, Patrimoine canadien, le Conseil des arts de la Communauté urbaine de Montréal ainsi que ses nombreux donateurs. / *The OSM thanks the ministère de la Culture et des Communications du Québec, the Canada Council the Conseil des arts et des lettres du Québec, Canadian Heritage and the Conseil des arts de la communauté urbaine de Montréal as well as its numerous donors for their support.*

OSM ORCHESTRE SYMPHONIQUE DE MONTRÉAL CHARLES DUTOIT

CONSEIL DES ARTS ET DES LETTRES DU QUÉBEC — CONSEIL DES ARTS — Patrimoine canadien / Canadian Heritage

L'OSM remercie également / *The OSM also thanks* La Presse

CONCERT BÉNÉFICE

BENEFIT CONCERT

MESSAGE DU COMITÉ ORGANISATEUR

Message from the Organizing Committee

LES AMIS GRECS DES ARTS / *THE GREEK FRIENDS OF THE ARTS*

Mesdames,
Messieurs,

La culture joue un rôle fondamental dans toute société, et c'est pourquoi le soutien à un orchestre symphonique est essentiel à l'essor des arts et de la musique dans notre communauté.

À l'occasion de ce concert bénéfice, nous avons le grand plaisir de nous associer à l'Orchestre symphonique de Montréal, qui, sous la direction du maestro Charles Dutoit, a connu un essor fulgurant et suscité l'enthousiasme du public et des musiciens à travers le monde.

LES AMIS GRECS DES ARTS se sont engagés à soutenir et promouvoir l'Orchestre pour lui permettre de poursuivre dans la voie de l'excellence. En mai dernier, des Montréalais d'origine grecque ont offert un Steinway de Hambourg à l'OSM, reconnaissant ainsi l'importance d'attirer les grands noms de la scène musicale, d'ici et d'ailleurs, et leur permettre de jouer sur un instrument de qualité exceptionnelle.

Ce soir, nous sommes très fiers de vous accueillir en si grand nombre. Merci d'avoir répondu à notre invitation, une première pour *LES AMIS GRECS DES ARTS*. Votre soutien à l'OSM, l'une des plus prestigieuses institutions culturelles montréalaises, marque un nouveau jalon dans son histoire.

Également, nous tenons particulièrement à remercier George Dalaras dont le talent et la générosité contribueront au succès de cette soirée mémorable.

Sincèrement,

Ladies and gentlemen,

The role of culture is fundamental in all societies, and that is why support for a symphony orchestra is essential to the development of the arts and music in our community.

On the occasion of this benefit concert, it is a great pleasure for us to be associated with the Orchestre symphonique de Montréal which, under the direction of Maestro Charles Dutoit, has developped an impressive following of patrons and international musicians alike.

THE GREEK FRIENDS OF THE ARTS are committed to supporting and promoting the Orchestra in its pursuit of excellence. To preserve its world status, the Orchestra must continue to attract the finest domestic and international artists, and to enjoy the use of musical instruments of the finest quality. Last May, Montrealers of Greek origin presented the OSM with a new Steinway from Hamburg.

We are very proud that you have so widely accepted our invitation for tonight's concert, a first for *THE GREEK FRIENDS OF THE ARTS*. Your support for the OSM, one of Montréal's finest cultural institutions, is a milestone in the Orchestra's history.

We also wish to give our warmest thanks to George Dalaras whose talent and generosity will contribute to the success of this memorable evening.

Sincerely,

Costas Spiliadis,
Président d'honneur
Honorary Chair

Vickie Vouloumanos,
Présidente
Chair

George Goulakos, Belle Grivakis, Maria Hatzopoulos, Dyonysis Hatzopoulos, Mary Kounadis, Jacques Rizopoulos, John Rizopoulos, Aristia Scodras, Peter Stefanatos, George Vathilakis.

Mesdames,
Messieurs,

L'Orchestre symphonique de Montréal vous souhaite la plus cordiale des bienvenues et vous remercie très sincèrement de contribuer au succès de cet événement exceptionnel. Votre présence ce soir est l'expression tangible de l'appui de la communauté montréalaise — notamment les Montréalais et Montréalaises d'origine grecque — à l'égard de l'OSM, l'un des plus importants fleurons de notre vie culturelle.

Nous avons le plaisir d'accueillir le fabuleux chanteur de renommée internationale George Dalaras. Le programme qu'il nous propose nous permettra d'apprécier son talent, sa sensibilité et l'excellence artistique qui l'ont rendu célèbre à travers le monde entier. Nous le remercions sincèrement d'avoir accepté si généreusement de participer à ce concert bénéfice.

Des remerciements également aux *AMIS GRECS DES ARTS*, au comité organisateur, à toutes les personnes et à tous les commanditaires qui ont contribué à la réalisation de cette belle soirée.

Par ailleurs, je vous invite à saluer et à remercier avec moi tous les musiciens de l'OSM, sous la direction artistique du maestro Charles Dutoit, qui interpréteront l'une des partitions les plus célèbres du cinéma, *Zorba le Grec*, composée par Mikis Theodorakis.

Sincèrement,

Ladies and gentleman,

In the name of the Orchestre symphonique de Montréal, welcome to this special concert and thank you for making this wonderful evening come true. Your participation here tonight is a clear indication of support from the Montreal community — especially Montrealers of Greek origin — for the OSM, one of our major cultural institutions here and abroad.

It is with great pleasure that the OSM welcomes outstanding international artist George Dalaras whose performance will give us the opportunity to enjoy his talent, sensitivity and artistic excellence that have contributed to his success around the world. We sincerely wish to thank him for having agreed to participate in this benefit concert.

As well, many heartfelt thanks to the *GREEK FRIENDS OF THE ARTS*, to the organizing committee, to all the individuals and sponsors for their generous participation in the success of this evening.

Furthermore, I invite you to join me in saluting and thanking all the OSM musicians, under the artistic direction of Maestro Charles Dutoit, who will perform music from one of the world's most memorable films, *Zorba the Greek*, composed by Mikis Theodorakis.

Sincerely,

Michael L. Turcotte
Président du conseil / *Chairman*
Orchestre symphonique de Montréal

CONCERT BÉNÉFICE
BENEFIT CONCERT

Je suis extrêmement heureux que les *AMIS GRECS DES ARTS* aient choisi de s'associer à l'OSM pour réaliser ce gala. Grâce à votre initiative, nous avons pu faire l'acquisition de ce merveilleux piano Steinway de Hambourg que tous les grands solistes internationaux invités à l'OSM seront heureux de pouvoir jouer.

Je suis depuis toujours un grand ami de la Grèce. Son histoire qui remonte à l'Antiquité a nourri mon enfance et est à la base de ma culture humaniste. J'ai également eu la chance de visiter la Grèce moderne à plusieurs reprises.

Avec toute ma gratitude,

On behalf of all of us at the OSM, I wish to express our very deep gratitude to the *Greek Friends of the Arts* for making this gala evening possible. Thanks to your generosity, we were able to acquire our magnificent Hamburg Steinway for the artistic pleasure of our internationally famed guest soloists.

I have myself been a great friend of Greece ever since my humanist studies and have had the opportunity of visiting modern Greece on several occasions.

A huge bravo to you all!

Charles Dutoit
Directeur artistique
Music Director

SAISON 1999
2000 SEASON

CHARLES DUTOIT, DIRECTEUR ARTISTIQUE / *MUSIC DIRECTOR*

WILFRID PELLETIER (1896-1982) & **ZUBIN MEHTA**, CHEFS ÉMÉRITES / CONDUCTORS EMERITI
PIERRE BÉIQUE, DIRECTEUR GÉNÉRAL ÉMÉRITE / GENERAL MANAGER EMERITUS

PREMIERS VIOLONS
FIRST VIOLINS
* Richard Roberts,
violon solo / concertmaster
* Jonathan Crow,
violon solo associé désigné / associate concertmaster designate
* Eugene Husaruk,
violon solo associé / associate concertmaster
* Luis Grinhauz,
assistant violon solo / assistant concertmaster
* Ramsey Husser,
2e assistant / 2nd assistant
Marc Béliveau
Marie Doré
Marianne Dugal
Sophie Dugas
Xiao-Hong Fu
Jean-Marc Leblanc
Ingrid Matthiessen
Myriam Pellerin
Susan Pulliam
Viviane Roberge
Claire Segal
Eva Svensson
Le-Yi Zhang
Anna-Belle Marcotte
David Quinn
Natalie Racine
André Roy
Rosemary Shaw
Ben Stolow

SECONDS VIOLONS
SECOND VIOLINS
* Reynald L'Archevêque,
solo / principal
* Brigitte Rolland,
1er assistant / 1st assistant
Victor Eichenwald
Mary Ann Fujino
Johannes Jansonius
Pierre E. Jean
Jean-Marc Leclerc
Isabelle Lessard
Sara Pistolesi
Monique Poitras
Gratiel Robitaille
Pauline Salesse
Sherry Steinberg
Daniel Yakymyshyn

ALTOS / *VIOLAS*
* Neal Gripp, *solo / principal*
* Nicolò Eugelmi,
associé / associate
* Jean Fortin,
1er assistant / 1st assistant
* Charles Meinen,
2e assistant / 2nd assistant
Jocelyne Bastien
Chantale Boivin
William Lunn

VIOLONCELLES / *CELLOS*
* Chang Zheng Liu,
associé / associate
* Pierre Djokic,
1er assistant / 1st assistant
* Gary Russell,
2e assistant / 2nd assistant
Karen Baskin
Li-Ke Chang
Sylvie Lambert
Gerald Morin
Peter Parthun
Pierre Tessier

CONTREBASSES / *BASSES*
* Michael Leiter,
solo / principal
* Brian Robinson, *assistant*
* Eric Chappell,
2e assistant / 2nd assistant
Jacques Beaudoin
Joan Herschorn
Lindsey Meagher

FLÛTES / FLUTES
Timothy Hutchins,
solo / principal
Denis Bluteau,
associé / associate
Carolyn Christie, *2e / 2nd*
Virginia Spicer, *piccolo*

HAUTBOIS / *OBOES*
Theodore Baskin,
solo / principal
Alexa Zirbel,
*associé / associate***
Pierre-Vincent Plante,
cor anglais / English horn

CLARINETTES / *CLARINETS*
Robert Crowley,
solo / principal
Joseph Orlowski,
associé / associate
Michael Dumouchel,
2e et clarinette en mi b / 2nd and E flat clarinet
André Moisan,
clarinette-basse et saxophone / bass clarinet and saxophone

BASSONS / *BASSOONS*
Stéphane Lévesque,
solo / principal
Mathieu Harel,
associé / associate
Suzanne Nelsen, *2e / 2nd*

CORS / *HORNS*
Martin Hackleman,
*solo / principal***
Jean Gaudreault, *2e / 2nd*
John Milner
David Marlowe

TROMPETTES / *TRUMPETS*
Paul Merkelo, *solo / principal*
Russell Devuyst,
associé / associate
Jean-Louis Chatel, *2e / 2nd*
Jean-Luc Gagnon

TROMBONES
David Martin, *solo / principal***
Vivian Lee, *2e / 2nd*
Pierre Beaudry,
trombone-basse / bass trombone

TUBA
Dennis Miller, *solo / principal*

TIMBALES / *TIMPANI*
Andrei Malashenko,
solo / principal
Jacques Lavallée, *assistant*

PERCUSSIONS
Serge Desgagnés,
solo / principal
Jacques Lavallée
Gregory C. Law

HARPE / *HARP*
Jennifer Swartz, *solo / principal*

MUSICOTHÈQUE
MUSIC LIBRARY
Michel Léonard,
musicothécaire / music librarian

* À l'exception de ces musiciens, la disposition dans les sections des cordes est basée sur un système de rotation.
With the exception of these musicians, the seating in the string section operates on a system of rotation.

** Par intérim / Interim

CHARLES DUTOIT,
CHEF D'ORCHESTRE
CONDUCTOR

Charles Dutoit est directeur artistique de l'Orchestre symphonique de Montréal depuis 1977. Sous sa direction, l'OSM est devenu en quelques années l'un des meilleurs orchestres au monde. Depuis 1990, Charles Dutoit est également directeur musical de l'Orchestre National de France. Chef attitré de l'Orchestre symphonique de la NHK (Tokyo) depuis 1996, il occupe les fonctions de directeur musical de cet orchestre depuis septembre 1998.

À ce jour, Charles Dutoit et l'OSM ont réalisé 80 enregistrements sous étiquette Decca/ London, remportant un succès phénoménal tant sur le plan artistique que commercial. Ces disques ont été couronnés par plus de 40 grands prix et distinctions à l'échelle nationale et internationale, dont le Grand Prix du Président de la République (France), le Prix mondial du disque de Montreux, le High Fidelity International Record Critics' Award, le Edison Award d'Amsterdam, le Japan Record Academy Award, le prix de la critique allemande et de nombreux prix Junos et Félix. En 1996, un prix prestigieux s'est ajouté à cette liste, soit le Grammy du meilleur enregistrement d'opéra pour *Les Troyens* de Berlioz. Deux disques viennent en outre de paraître cette année sous étiquette EMI, avec comme soliste la pianiste Martha Argerich : le premier comprend les *Concertos n°1* et *3* de Prokoviev et le *Concerto n° 3* de Bartok et le second, les *Concertos n° 1* et *2* de Chopin. Charles Dutoit a de plus enregistré avec d'autres orchestres pour les compagnies Decca/London, Deutsche Grammophon, EMI, Philips, CBS et Erato.

En plus de ses activités estivales avec l'Orchestre symphonique de Montréal, Charles Dutoit est directeur artistique et chef attitré depuis dix ans de l'un des festivals d'été les plus prestigieux d'Amérique du Nord, soit la série de concerts du Philadelphia Orchestra au Saratoga Performing Arts de Saratoga Springs dans l'État de New York. Il a aussi dirigé le festival d'été de ce même orchestre au Mann Music Center de Philadelphie jusqu'à l'été dernier.

Depuis 1981, Charles Dutoit et l'OSM ont effectué un grand nombre de tournées et ont visité les États-Unis à maintes reprises; cinq grandes

Charles Dutoit has been Music Director of the Orchestre symphonique de Montréal since 1977. Today, their musical partnership is recognized as one of the most successful in the world. In 1990, Charles Dutoit also became Music Director of the Orchestre National de France. Since September 1996, he has been the Principal Conductor of the NHK Symphony Orchestra in Tokyo. As of September 1998, he is Music Director for this orchestra.

Maestro Dutoit and the OSM have produced 80 recordings with Decca/London, winning more than 40 national and international awards and distinctions such as the Grand Prix du Président de la République (France), the Prix mondial du disque de Montreux, the High Fidelity International Record Critics' Award, the Amsterdam Edison Award, the Japan Record Academy Award, the German Music Critics' Award, as well as numerous Juno and ADISQ (Félix) awards. In 1996, the OSM and Charles Dutoit received their first Grammy Award for "best opera recording" of Berlioz' *Les Troyens*. This year Charles Dutoit and the OSM released two recordings under the EMI label, with pianist Martha Argerich: Prokofiev's *Piano Concertos Nos. 1 and 3* and Bartók's *Piano Concerto No. 3*, and Chopin's *Piano Concertos Nos. 1 and 2*.

With other orchestras, Charles Dutoit's numerous other recordings have been released on the Deutsche Grammophon, EMI, Philips, CBS and Erato labels.

In addition to his summer activities with the OSM, for the past ten years, Charles Dutoit has been the Artistic Director and Principal Conductor of one of North America's most prestigious summer festivals: the Philadelphia Orchestra's concert series at the Saratoga Performing Arts Center in Saratoga Springs, New York. He has also directed the orchestra's summer series at the Mann Music Center in Philadelphia until this past summer.

Since 1981, Charles Dutoit and the OSM have undertaken important tours including many visits to the United States; five major tours of Europe in 1984, 1987, 1991, 1992 and 1994; one tour of Asia in 1997, six triumphant tours to Japan

SAISON 1999
2000 SEASON

CHARLES DUTOIT, DIRECTEUR ARTISTIQUE / *MUSIC DIRECTOR*

WILFRID PELLETIER (1896-1982) & **ZUBIN MEHTA**, CHEFS ÉMÉRITES / CONDUCTORS EMERITI
PIERRE BÉIQUE, DIRECTEUR GÉNÉRAL ÉMÉRITE / GENERAL MANAGER EMERITUS

PREMIERS VIOLONS
FIRST VIOLINS
* Richard Roberts,
violon solo / concertmaster
* Jonathan Crow,
violon solo associé désigné / associate concertmaster designate
* Eugene Husaruk,
violon solo associé / associate concertmaster
* Luis Grinhauz,
assistant violon solo / assistant concertmaster
* Ramsey Husser,
2e assistant / 2nd assistant
Marc Béliveau
Marie Doré
Marianne Dugal
Sophie Dugas
Xiao-Hong Fu
Jean-Marc Leblanc
Ingrid Matthiessen
Myriam Pellerin
Susan Pulliam
Viviane Roberge
Claire Segal
Eva Svensson
Le-Yi Zhang

SECONDS VIOLONS
SECOND VIOLINS
* Reynald L'Archevêque,
solo / principal
* Brigitte Rolland,
1er assistant / 1st assistant
Victor Eichenwald
Mary Ann Fujino
Johannes Jansonius
Pierre E. Jean
Jean-Marc Leclerc
Isabelle Lessard
Sara Pistolesi
Monique Poitras
Gratiel Robitaille
Pauline Salesse
Sherry Steinberg
Daniel Yakymyshyn

ALTOS / *VIOLAS*
* Neal Gripp, *solo / principal*
* Nicolò Eugelmi,
associé / associate
* Jean Fortin,
1er assistant / 1st assistant
* Charles Meinen,
2e assistant / 2nd assistant
Jocelyne Bastien
Chantale Boivin
William Lunn
Anna-Belle Marcotte
David Quinn
Natalie Racine
André Roy
Rosemary Shaw
Ben Stolow

VIOLONCELLES / *CELLOS*
* Chang Zheng Liu,
associé / associate
* Pierre Djokic,
1er assistant / 1st assistant
* Gary Russell,
2e assistant / 2nd assistant
Karen Baskin
Li-Ke Chang
Sylvie Lambert
Gerald Morin
Peter Parthun
Pierre Tessier

CONTREBASSES / *BASSES*
* Michael Leiter,
solo / principal
* Brian Robinson, *assistant*
* Eric Chappell,
2e assistant / 2nd assistant
Jacques Beaudoin
Joan Herschorn
Lindsey Meagher

FLÛTES / FLUTES
Timothy Hutchins,
solo / principal
Denis Bluteau,
associé / associate
Carolyn Christie, *2e / 2nd*
Virginia Spicer, *piccolo*

HAUTBOIS / *OBOES*
Theodore Baskin,
solo / principal
Alexa Zirbel,
*associé / associate***
Pierre-Vincent Plante,
cor anglais / English horn

CLARINETTES / *CLARINETS*
Robert Crowley,
solo / principal
Joseph Orlowski,
associé / associate
Michael Dumouchel,
2e et clarinette en mi b / 2nd and E flat clarinet
André Moisan,
clarinette-basse et saxophone / bass clarinet and saxophone

BASSONS / *BASSOONS*
Stéphane Lévesque,
solo / principal
Mathieu Harel,
associé / associate
Suzanne Nelsen, *2e / 2nd*

CORS / *HORNS*
Martin Hackleman,
*solo / principal***
Jean Gaudreault, *2e / 2nd*
John Milner
David Marlowe

TROMPETTES / *TRUMPETS*
Paul Merkelo, *solo / principal*
Russell Devuyst,
associé / associate
Jean-Louis Chatel, *2e / 2nd*
Jean-Luc Gagnon

TROMBONES
David Martin, *solo / principal***
Vivian Lee, *2e / 2nd*
Pierre Beaudry,
trombone-basse / bass trombone

TUBA
Dennis Miller, *solo / principal*

TIMBALES / *TIMPANI*
Andrei Malashenko,
solo / principal
Jacques Lavallée, *assistant*

PERCUSSIONS
Serge Desgagnés,
solo / principal
Jacques Lavallée
Gregory C. Law

HARPE / *HARP*
Jennifer Swartz, *solo / principal*

MUSICOTHÈQUE
MUSIC LIBRARY
Michel Léonard,
musicothécaire / music librarian

* À l'exception de ces musiciens, la disposition dans les sections des cordes est basée sur un système de rotation.

With the exception of these musicians, the seating in the string section operates on a system of rotation.

** Par intérim / Interim

GEORGE DALARAS,

SOLISTE
SOLIST

Né dans le quartier ouvrier de Kokinia, au Pirée, qui est le grand port d'Athènes, George Dalaras a grandi, comme le veut la tradition, au milieu du blues et de la musique folklorique de son pays. Son père était un musicien traditionnel et un joueur de bouzouki. Les plus anciens souvenirs de George Dalaras sont étroitement liés aux grandes formes de la musique grecque: le *laiko* (musique populaire), le *rembetiko* (sorte de blues) et le *paradosiako* (musique traditionnelle).

En 1966, à 16 ans, il commence à se produire en tant que guitariste et chanteur avant d'enregistrer, deux ans plus tard, son premier album. Immédiatement, l'authenticité des sons urbains de la musique grecque, interprétée essentiellement au bouzouki, que le jeune artiste vient enrichir de sons contemporains innovateurs, lui vaut les éloges d'un vaste public.

Depuis, George Dalaras a vendu plus de sept millions d'albums comprenant des compositions personnelles et des collaborations. Il a travaillé et enregistré avec les plus grands compositeurs (dont Mikis Theodorakis, Manos Hatzidakis, Stavros Xarchakos et Eleni Karaindrou), poètes et paroliers grecs (dont Nikos Gatsos, Lefteris Papadopoulos, Manos Eleftheriou et Kostas Tripolitis). Ayant produit quelque 48 albums à titre personnel et apporté sa collaboration à presque 40 autres en tant qu'interprète, musicien ou producteur, il a réussi à exprimer les multiples facettes de sa créativité tout en continuant à élargir ses horizons musicaux.

George Dalaras a travaillé à renouveler le genre tout en faisant découvrir à son public, composé en majorité de jeunes, certains volets de la musique grecque tombés dans l'oubli, comme le *smirneiko* et le *rembetiko*. Si les efforts de sensibilisation démontrés par George Dalaras relèvent d'une profonde conscience sociale, ils ne masquent en rien la beauté des mélodies qui allient la musique grecque intemporelle à un style innovateur et authentique. Cette musique est porteuse de profonds messages d'ordre social pour le peuple grec.

George Dalaras n'est qu'au début de la vingtaine lorsqu'il enregistre les «18 mélodies issues d'un

Born in Kokinia, a working-class district of Piraeus, Athens' main port, George shares the tradition of having roots in the folk and blues music of the people. His father was a traditional musician and a bouzouki instrumentalist. George Dalaras' first musical memories are closely linked to the main forms of Greek music : the *laiko* (popular), the *rembetiko* (a kind of blues) and the *paradosiako* (traditional).

In 1966, at the age of 16, his first public appearances were those of a guitarist and a singer. Two years later, he recorded his first album. At once, the authentic urban sound of Greek music (essentially based on the bouzouki) enriched – through the young artist's vision – with innovative contemporary sounds, instantly won him critical acclaim by vast audiences.

Since then, George Dalaras has sold more than 7 million albums of his own works and his collaborations. He has worked and recorded with the most important Greek composers (including Mikis Theodorakis, Manos Hatzidakis, Stavros Xarchakos and Eleni Karaindrou), poets and lyricists (including Nikos Gatsos, Lefteris Papadopoulos, Manos Eleftheriou and Kostas Tripolitis). In having released thus about 48 personal albums and having collaborated on nearly 40 others as an interpreter, musician or producer, he has expressed his multi-faceted creativity, while continuing to expand his musical horizons.

George Dalaras worked to renew the genre by leading his mainly young public to forgotten Greek musical paths, like the *smirneiko* or the *rembetiko*.

Dalaras' special awareness consists of a profound social consciousness, which nevertheless does not overpower the beauty of his songs that are considered to be a blend of timeless Greek music and an innovative authentic style. It is music with profound social messages for Greek people.

In his early twenties, George Dalaras recorded " 18 Songs of a Bitter Homeland " by the composer Mikis Theodorakis and lyrics by Yannis Ritsos. Since 1974 he toured Greece and Europe with Mikis Theodorakis several times, interpreting some of the most significant ballads of the great com-

pays cruel», musique de Mikis Theodorakis, et paroles de Yannis Ritsos. Depuis 1974, il a effectué plusieurs tournées en Grèce et en Europe avec Mikis Theodorakis, pour interpréter quelques-unes des plus célèbres ballades de ce grand compositeur. En 1988, au théâtre Herodion Atticus, il interprète le chef-d'œuvre de Mikis Theodorakis, *Axion Esti*, d'après un poème du lauréat du prix Nobel, Odysseas Elytis. Ces deux concerts furent dirigés par le compositeur lui-même et donnèrent naissance à un album double.

Ses collaborations avec des artistes internationaux ont démontré sa capacité à intégrer d'autres styles musicaux. Par exemple, il a enregistré et donné des concerts avec Paco de Lucia, Al di Meola, Ian Anderson et Goran Bregovic.

Il a enregistré avec l'Orchestre Metropole un «concert en hommage au compositeur Mikis Theodorakis et à sa musique de films» au théâtre Herodion Atticus (l'ancien théâtre de l'Acropole). En juin 1996, cet album était distribué dans un grand nombre de pays sous étiquette EMI Classics.

Depuis 1981, il a donné plus de 250 concerts à l'étranger pour promouvoir l'héritage et la culture grecs et a participé à de nombreux festivals.

En vertu de ces efforts et de la contribution humanitaire qu'il a apportée par le biais de son art, il se voit attribuer, en 1994, le *Kennedy Award*. ■

poser. In 1988, at the Herodion Atticus Theatre, he performed the masterpiece of Mikis Theodorakis' *"Axion Esti"* based on the poem of the Nobel prize winning poet Odysseas Elytis. The two concerts were conducted by the composer and were released on a double live album.

His collaborations with other international artists have demonstrated his ability to cross over into other styles. He has for example recorded and appeared on stage with Paco de Lucia, Al di Meola, Ian Anderson, and Goran Bregovic.

He recorded with the Metropole Orchestra a "tribute concert to composer Mikis Theodorakis and his music for the movies" at the Herodion Atticus Theatre (the ancient theatre of the Acropolis). The album has been released in many countries worldwide under the "EMI Classics" label, in June 1996.

Since 1981, he has performed in over 250 concerts outside Greece, aiming at promoting Greek heritage and culture. He has played in numerous festivals.

For this effort and humanitarian contribution through his art, he received the Kennedy award in 1994. ■

JOANNE FILLION, MEZZO-SOPRANO

Joanne Fillion a reçu son éducation musicale à l'Université McGill et au Conservatoire de musique de Lausanne, et continue de travailler avec Huguette Tourangeau à Montréal. Elle se produit régulièrement en récital et dans des ensembles de musique de chambre, au Canada et en Allemagne. Au Canada, elle a chanté avec orchestre à la fois dans le répertoire de l'oratorio et celui de la musique symphonique. Ainsi, en 1998, elle chantait comme soliste dans *Scènes villageoises* de Bartók, avec l'Orchestre symphonique de Montréal, sous la direction de Charles Dutoit. Elle est membre permanent du Chœur de l'OSM, et, depuis 1996, membre du Chœur de chambre de l'OSM. ■

Joanne Fillion received her musical training notably at McGill University and the Conservatoire de musique de Lausanne, and continues to work with Huguette Tourangeau in Montréal. She performs regularly both as a recitalist and in chamber ensembles in Canada and in Germany. In Canada, she has sung with orchestra in both the oratorio and concert repertoire, most recently in 1998, as soloist with the Orchestre symphonique de Montréal under Charles Dutoit in Bartók's *Village Scenes*. She is a permanent member of the OSM Chorus, and since 1996, a member of the OSM Chamber Choir. ■

IWAN EDWARDS,
CHEF DE CHŒUR
CHORUS DIRECTOR

La saison 1999-2000 marque la 13e année d'Iwan Edwards comme chef du Chœur de l'OSM. Pendant toutes ces années, il a été responsable de la préparation du Chœur pour toutes les œuvres orchestrales requérant le chœur, que l'Orchestre a jouées et enregistrées. De plus, il a préparé le Chœur pour les concerts avec le Philadelphia Orchestra à Saratoga et au Mann Centre à Philadephie. Il a dirigé l'OSM à plusieurs reprises dans *Le Messie* de Handel ainsi que lors de concerts de Pâques.

Originaire du Pays de Galles, Iwan Edwards s'est spécialisé dans la direction chorale depuis son arrivée au Canada en 1965. Il a enseigné à l'école secondaire de Lachine de 1965 à 1979, et au Fine Arts Core Education school de Montréal de 1979 à 1990. En 1991, il était nommé professeur adjoint à la Faculté de musique de l'Université McGill. Il est très engagé dans le développement du chant choral tant au Québec qu'au Canada. Reconnu internationalement, M. Edwards est très en demande comme chef d'orchestre, membre de jurys, directeur d'atelier ou professeur.

Iwan Edwards est directeur et fondateur du Chœur Saint-Laurent et du Chœur d'enfants de l'école FACE. En juin 1986, il était nommé chef de chœur de l'Orchestre symphonique de Montréal. Il a travaillé avec plusieurs autres chœurs canadiens d'envergure tels que la Ottawa Choral Society (1992-1996) et, depuis 1996, le Chœur du Festival international de Lanaudière. Au cours de ses activités au sein de l'OSM, de l'Orchestre du Centre national des Arts et de l'Orchestre du Festival international de Lanaudière, il a collaboré avec les chefs des plus réputés, tels Charles Dutoit, Zubin Mehta, Roger Norrington, Trevor Pinnock, Franz-Paul Decker, Helmut Riling, Robert Shaw et Christopher Hogwood. Ses chœurs et ses ensembles instrumentaux se sont produits à travers le Canada, les États-Unis et l'Europe.

Iwan Edwards dirige, à titre de professeur associé à l'Université McGill, le Cappella McGill, les McGill Chamber Singers, le Faculty University Chorus et le McGill Symphony Orchestra Chorus. M. Edwards conseille également des étudiants qui poursuivent des études de second cycle en direction chorale. Il a, de plus, été directeur du département d'interprétation de la Faculté de musique de l'Université McGill de 1992 à 1996.

En mai 1995, Iwan Edwards a été nommé membre de l'Ordre du Canada pour souligner sa contribution exceptionnelle au monde des arts. ■

1999-2000 is the 13th season for Iwan Edwards as Director of the Orchestre symphonique de Montréal Chorus. During that time, he has been responsible for the preparation of the Chorus for all the choral/orchestral works which the orchestra has performed and recorded. Moreover, he has prepared the Chorus for performances with the Philadelphia Orchestra at Saratoga and the Mann Centre in Philadelphia. He has conducted OSM performances of Handel's *Messiah* at Notre Dame Basilica of Montréal in December, and also other OSM concerts at the Basilica during the Easter season.

Iwan Edwards has specialized in choral conducting since he came to Canada from his native Wales in 1965. He taught at Lachine High School from 1965 to 1979, at the Fine Arts Core Education school in Montréal from 1979 to 1990. In 1991, he was appointed Assistant Professor at the McGill Faculty of Music. He is commited to the on-going development of his ensembles and to choral music in Québec and elsewhere in Canada. He has gained an international reputation for his outstanding work and he is much sought-after as a conductor, adjudicator, workshop coach and teacher.

Iwan Edwards is the founder-director of the St. Lawrence Choir and the FACE Treble Choir. He has worked with several other prominent Canadian choirs including the Ottawa Choral Society (1992-1996) and the Lanaudière International Festival Chorus (1996-1998). His collaborations with these various choral organizations have resulted in performances with the National Arts Centre Orchestra, the Ottawa Symphony Orchestra and the Lanaudière Festival Orchestra, and collaborations with such eminent conductors as Charles Dutoit, Trevor Pinnock, Franz-Paul Decker, Zubin Mehta, Helmut Rilling, Robert Shaw and Christopher Hogwood, amongst others. His choirs and instrumental groups have travelled extensively in Canada, the United States and Europe.

As an Associate Professor at McGill University, he conducts Cappella McGill, the McGill Chamber Singers, the Faculty University Chorus and the McGill Symphony Orchestra Chorus. He is also responsible for students who pursue their graduate studies in Choral Conducting. He was Chairman of the Performance Department of the Faculty of Music of McGill University from 1992 to 1996.

In May 1995, Iwan Edwards was named a Member of the Order of Canada for his outstanding achievements in the arts. ■

CHŒUR DE L'OSM CHORUS

IWAN EDWARDS, CHEF DE CHŒUR / *Chorus Director*

SOPRANOS
Andonian, Maria
Béland, Dominique
Calabrese, Aurelia*
de Repentigny, Andrée
Detlefsen, Rena
DuPuy, Suzanne
Farquharson, Erin
Grothé, Marie-Clothilde
Harvey, Charmian*
Hill, Celeste
Holmes, Karla
Lamarche, Marie-Eve*
Landry, Gina*
Laperrière, Denise
Lenoir, Genevieve*
Levert, Naïma
MacLean, Mary
McCullough, Libby
McMahon, Amelia
O'Shaughnessy, Gael
Parent, Anne-Louise*
Piché, Evelyne*
Postill, Louise*
Rasor, Jennifer*
Rumscheidt, Margaret
Selkirk, Pamela*
Walker, Valerie*
Woo, Wendy

ALTOS
Anthony-Shaw, Marika
Bell, Velda
Biller-Fernando, Marthe
Clark, Fiona
Dubois, Chantal*
Fillion, Joanne*
Fossitt, Julie
Gillies, Kirsty
Guthmann, Susanna
Lafrenière, Maureen
Lemelin, Christine*
Mallin, Claire*
Martineau-Levac, Denise*
Motuz, Catherine
Murray, Catharine*
Novembre, Josée*
Pelletier, Lise*
Potts-Stewart, Phyllis
Richard, Kelly
Rouyère, Francine
Stefanopoulos, Dora
Thrall, Erin*
Veilleux, Elisabeth
Waverchuk, Helena*

TÉNORS / TENORS
Bishin, Peter
Boisvert, Gilles-Patrice*
Butlin, James
Campelli, Francesco
Comeau, Jean-Guy*
Desbiens, Ronald*
Fortin, Robert*
Fung, Darren
Guzik, John
Hargreaves, Scott*
Lacourse, Rene*
Martin, Robert
McCauley, Michael*
Nagy, Peter*
Robitaille, Guy*
Robitaille, Jean-Francois
Saulnier, Alderice*
Sherwood, Steven*
Smith, Brian Powers*
Torr, Robert*
Tremblay, Eric*
Vallée, Andre*
Wilson, Laurie

BASSES
Barragan, Emiliano
Beauchemin, Michel*
Carle, Jonathan*
Chapman, Richard
Chisholm, Victor
Dionne, Yves*
Drapeau, Joel*
Drolet, Jocelyn*
Dubray, Murray
Epps, Kris
Erkoreka, Yon*
Haché, Jocelyn
Henry, Keddy
Heynemand, J.P.*
Holbrook, Geof
Lareau, Jacques*
Loiselle, Réjean
Lortie, Yves*
Mallette, Patrick*
Michaud, Steve*
Misri, Nathaniel
Patenaude, Julien*
Roy, Jean-Guy
Saulnier, Jean-Pierre
Tremblay, Clermont*
Vu, Thien Man
Wilson, Mark

ACCOMPAGNATEUR / *ACCOMPANIST* :
Dominique Roy

Conseillère pour la prononciation grecque / *Coach for the Greek language* :
Maria Hadjopoulos

Le Chœur de l'OSM est composé de membres de l'Union des Artistes, du Chœur Saint-Laurent et du programme choral de la Faculté de musique de McGill.

The OSM Chorus consists of members of Union des Artistes, Chœur St. Laurent and the choral programme at the McGill Faculty of Music.

* Membre de l'U.D.A. / *Member of U.D.A.*

NOTES

J'ai de la chance de vivre dans un pays
où la musique et le chant
constituent depuis toujours
l'expression de son peuple,
un peuple qui n'a jamais cessé de chanter
la musique du passé.
George Dalaras

Berceau de la civilisation occidentale, la Grèce évoque l'image des ciels bleus, de la lumière éclatante, des plages ensoleillées, des oliveraies et des odeurs de thym frais, tout comme celle de ses innombrables sites historiques. Mais la Grèce, c'est aussi la musique.

À l'instar du pays qui l'a vu naître, la musique de la Grèce a subi l'influence de plusieurs cultures. Chevauchant l'est et l'ouest, la culture grecque s'est formée au fil des guerres, des croisades, des migrations et des bouleversements politiques et sociaux qui ont jalonné son histoire et qui ont tous joué un rôle dans la genèse de son répertoire folklorique. «Marqué par les guerres, la pauvreté et l'oppression, le peuple grec a conservé le désir de s'exprimer en chanson et en poésie», écrit le chanteur Theodore Alevizos. « Ce fut là l'expression d'un peuple amoureux de la vie, de la nature et de l'amour, poursuit-il. La musique folklorique si typiquement grecque résulte de cet amalgame entre l'individualité et les influences extérieures mentionnées ci-dessus». Pour Stavros Xarchakos — un des auteurs inscrits au programme de ce soir —, «le folklore constitue l'une des sources essentielles de la chanson grecque traditionnelle (...) Peut-être est-ce parce que les compositeurs grecs ont su filtrer tout ce qui était étranger ou superflu, comme s'ils avaient passé au crible les sons expressifs originaux avant de les utiliser.»

Le concert de ce soir réunit les chansons de quelques-uns des compositeurs grecs les plus connus. Le nom de Manos Hadjidakis (1925-1994), notamment, a fait le tour du monde depuis qu'il a signé la chanson-titre du film *Never on Sunday* (1960). La musique du film *Zorba le Grec* (1964), composée par le plus célèbre des compositeurs grecs aujourd'hui, Mikis Theodorakis, est tout aussi connue.

La vie de Mikis Theodorakis semble évoquer l'histoire de la Grèce moderne en microcosme.

I am lucky to live in a country
where music and singing
are the age-old means
of expression of its people.
a people who never stopped singing
the music of times past.
George Dalaras

Greece, the cradle of western culture, brings to mind images of clear blue skies, bright light, sun-splashed beaches, olive groves, the scent of fresh thyme, ouzo drunk in tavernas, and innumerable historic ruins from one of the greatest civilizations of ancient times. Greece also means music.

Greek music, like the land itself, has been influenced by many cultures. Straddling East and West. Greek culture has been shaped by wars, crusades, migrations and other political and social upheavals, all of which have played roles in the gestation of Greek folk music. "Plagued by wars, poverty and oppression, the people of Greece retained the spirit of expressing themselves in songs and poetry," writes singer Theodore Alevizos. "This was the expression of a people in love with life, in love with nature, and in love with love. From the combination of the Greek individuality and the external influences mentioned above evolved a Greek folk music idiom peculiar only to Greece." And as Stavros Xarchakos, one of whose songs appears on tonight's program, notes, "folk music is one of the basic, essential sources of the Greek tradition in song. . . . This is perhaps because Greek composers have succeeded in filtering out everything that is alien and superfluous, as if they strain the original expressive tones in a sieve when they use them."

Tonight we hear a selection of these songs by some of Greece's most renowned composers. Manos Hadjidakis (1925-1994), for example, is a name known to millions through his title song for the film *Never on Sunday* (1960). Another memorable film on a Greek subject was *Zorba the Greek* (1964), with a score by Mikis Theodorakis, surely the most famous Greek composer of modern times.

The life of Mikis Theodorakis is the story of modern Greece in microcosm. He is more than a com-

Symbole de la liberté, de la résistance à la répression politique et de la quête éternelle pour un monde meilleur, il est bien plus qu'un compositeur, et ce, à travers le monde entier mais surtout dans le cœur des Grecs.

Theodorakis est né le 29 juillet 1925 sur l'île de Chios (tout près de la côte turque). Engagé dès son jeune âge dans le combat de la résistance grecque contre l'occupant allemand, il se retrouva de nouveau au milieu d'un imbroglio politique au début des années 1960. Membre du parlement (1963), il a fondé une organisation politique, la Jeunesse Démocratique Lambrakis. Exilé en 1970, il put rentrer dans son pays en 1974 à la suite de l'effondrement du régime dit « des colonels » et fut plusieurs fois réélu au parlement. Son autobiographie, en quatre volumes, a été publiée à Athènes à la fin des années 1980.

Possédant une formation classique solide, Theodorakis a étudié au Conservatoire d'Athènes, puis au Conservatoire de Paris, où il a travaillé auprès de Messiaen. Auteur de plusieurs ouvrages appartenant aux genres de la musique classique occidentale, dont des opéras, des symphonies, des ballets, de la musique de chambre et des mélodies, il est surtout connu pour ses musiques de films traitant de sujets grecs (*Z*, *Zorba le Grec*, *Iphigenia*) et plus encore pour sa musique inspirée de la culture populaire grecque.

Pour Jacques Coubard, «la passion de Mikis Theodorakis pour la musique et pour les hommes en a fait l'un des principaux acteurs de la tragédie grecque de notre temps. Avec sa musique, les plus grands poètes grecs sont chantés dans les plus petits villages. Ils y portent l'espoir d'un autre monde possible.»

La musique de *Zorba le Grec* a été l'un des facteurs les plus déterminants dans l'établissement de la renommée internationale de Theodorakis. Produit et réalisé par Michael Cacoyannis — qui prépara également le scénario, inspiré du grand roman éponyme de Nikos Kazantzakis —, ce film oppose le personnage de Basil (Alan Bates), un écrivain anglais respectable, à celui de Zorba (Anthony Quinn), un homme à l'esprit complètement libre. L'action se situe sur l'île de Crête, où Basil tente de raviver une mine dont il a hérité.

poser; he also represents, to people everywhere but especially to the Greeks, a symbol of freedom, resistance to political repression, and the eternal quest for a better world.

Theodorakis' eventful life began on July 29, 1925 on the island of Chios (just off the coast of Turkey). While still a teenager he was already actively involved in political resistance in response to the German occupation of his land. In the early 1960s he again found himself in the midst of a political imbroglio. In 1963 he served as a member of Parliament and founded a political organization called Lambrakis Democratic Youth. In 1970 he went into exile, but with the fall of the junta in 1974, Theodorakis was able to return, and has since served several more terms in Parliament. His four-volume autobiography was published in Athens in the late 1980s.

Theodorakis had a solid classical training, first at the Athens Conservatory, then in Paris, where he studied with Olivier Messiaen. He has written many works in the western classical tradition, including operas, symphonies, ballets, chamber music and songs. But it is for his film scores on Greek subjects (*Z*, *Zorba the Greek*, *Iphigenia*) and, above all, for his music espousing popular Greek culture, that he is best known.

Jacques Coubard has said of him: "Mikis Theodorakis' passion for music and mankind have made him one of the leading actors in contemporary Greek drama. To his music, poems of the greatest Greek poets are being sung in the smallest villages, where hope for a better life has been made possible."

Zorba the Greek was the primary vehicle that carried Theodorakis' name around the world. Produced and directed by Michael Cacoyannis, who also prepared the screenplay from Nikos Kazantzakis' great novel of the same name, *Zorba* pitted a thoroughly proper and respectable Englishman named Basil (Alan Bates) against the earthy, larger-than-life free spirit of Zorba (Anthony Quinn) in a dialogue of wildly contrasting cultures on the island of Crete, where Basil is attempting to revive an old mine he has inherited. *Time* magazine called the film "a grand, uproarious, bacchanalian bash." The film also starred the loveable,

Qualifié de « bacchanale grandiose et bruyante » par le *Time*, ce film mettait également en vedette la belle et plus très jeune courtisane Hortense (Lila Kedrova), qui mourra dans les bras de Zorba un peu avant la fin, et une veuve mystérieuse et maligne (Irene Papas).

Le thème de la célèbre danse traverse le film à la manière d'un leitmotif. Nous l'entendons de nouveau, dans sa version développée, à la fin du film, alors que Basil, délaissant ses manières réservées, s'abandonne et danse avec Zorba. Vangelis Yannopoulos résume ainsi l'effet produit lors de ce grand moment cinématographique : « Mikis a choisi une forme musicale simple qui évoque l'aspect dépouillé des montagnes environnantes, la simplicité et la beauté des contours de la côte et la mer paisible avec ses violences intérieures. Cette forme est simple mais empreinte de force, alors que Zorba étend ses bras pour se tenir seul devant la nature et lancer son pied en avant : un mouvement rythmique qui entraîne avec lui le pauvre Basil et se termine par un quasi-délire».

George Dalaras termine le programme de ce soir par l'une des mélodies les plus importantes de Theodorakis, « Libertadores/America insurrecta », extraite d'une grande œuvre, le *Canto General* (Chant général). Le texte est issu d'un texte du poète chilien Pablo Neruda (Prix Nobel) et aborde un thème cher à Theodorakis, la lutte pour la liberté des peuples victimes de l'oppression politique. Pour Yannopoulos, cette chanson est «une page très complexe où rythmes et tempi se meuvent constamment. Si elle décrit la naissance du Chili pendant la domination espagnole au XIXe siècle, elle peut tout aussi bien évoquer les situations semblables qui prévalent dans d'autres pays d'Amérique latine.» ■

Robert Markow
Traduction de Lise Viens

aging courtesan Hortense (Lila Kedrova), who dies in Zorba's arms near the film's end, and a mysterious, much-maligned widow (Irene Papas).

The music of Zorba's famous dance runs through the film like a leitmotif, returning for its fullest treatment at the conclusion as Basil abandons his English reserve to dance with Zorba on the beach.

Vangelis Yannopoulos summarizes the effect of this great moment in film in these words: "Mikis chooses a simple musical form that reflects the bareness of the surrounding hills, the simple and beautiful lines of the coasts, the peaceful sea with its inner violence: a simple form, but one full of strength when Zorba opens his arms to stand alone before nature and to move his feet - a rhythmic movement that carries along with it the unfortunate Bates and one that ends in near-delirium."

George Dalaras closes his program tonight with one of Theodorakis' most important songs, "Libertadores/America insurrecta," which is drawn from the large-scale work *Canto General*. The text is derived from a poem by the famous Chilean Nobel-prizewinner Pablo Neruda, and develops a theme dear to Theodorakis' heart, the struggle for liberty in politically oppressive countries. Yannopoulos describes the song as "a very complex piece with ever-changing rhythms and tempi," a work which depicts the birth of Chile during the Spanish domination of the nineteenth century, but its universality allowed it to be adapted to similar situations prevalent in other Latin-American countries." ■

Robert Markow

MIKIS THEODORAKIS

ZORBA LE GREC THE GREEK

SCÈNE 11
LE RETOUR DE ZORBAS

Sous ta fenêtre
passe l'été
passe le nuage
passe tout mon amour
passe tout mon chagrin
passe la joie.

SCENE 11
ZORBAS' RETURN

At your window
drifted by the summer
drifted by the cloudbank
drifted by all my love
drifted by all my grief
drifted by the joy.

XI.

Από το παραθυρό σου
πέρασε το καλοκαίρι
πέρασε κι ή συννεφιά
πέρασε όλη μας ή πίκρα,
πέρασε όλη μας ή αγάπη
πέρασε και ή χαρά.

SCÈNE 14
PETITE ÉTOILE

Avec l'étoile du matin
viens à la fenêtre
et tu verras un bateau
au vent du Sud
qui vient de l'étranger;
envoie avec tes oiseaux blancs
des milliers de baisers.
Et de notre vieux vin
donne-moi à boire
et bois aussi,
que je resterai, ma chérie,
pour toujours
sur la terre avare.

SCENE 14
LITTLE STAR

With the morning star
come to the window
and if you see a ship
in the south wind
that comes from foreigh parts
send with your white birds
a thousand kisses.
And of our old wine
give me to drink
and drink you, too
so that I, beloved, for ever
on the scarce dry
land will stay.

XIV.

Με τ'αστεράκι της αυγής
στα παραθύρι σου να βγεις
κι'άν δεις καράβι του νοτιά
ν'άρχεται απο την ξενιτιά,
στείλε με τ'άσπρασου πουλιά
χίλια φιλιά.
Κι απ'τα παλιό μας το κρασί
δώσμου να πιώ και πιές και συ,
να ζήσω αγάπη μου για πάντο
στην πικρή στεριά.

SCÈNE 15
MARINA

Fais-moi sentir la menthe
la mélisse et le basilic
pour que je t'embrasse
avec eux
et puisse m'en souvenir.
Auprès de la source,
avec les colombes,
l'archange avec l'épée.
Auprès du jardin,
avec les étoiles,
auprès du puits profond.
Les nuits où je suis allé
avec toi
vers l'autre côté du ciel
et où je t'ai vu t'élever
comme sœur de l'étoile
du matin

SCENE 15
MARINA

Hand me mint to smell it
balm and basil
that together with them
I kiss you
and be reminded.
Of the spring with the doves
the archangels with the sword
Of the garden with the starr
of the deep fountain
Of nights,
when I went with you
to the other side of the sky
When I saw you
Dmove upwards
as sister of the morning star
Marina my green star
Marina my light

XV.

Δώσε μου δυόσμο να μυρίσω,
λουίζα και βασιλικό
μαζί μ'αυτά να σε φιλήσω
και τι να πρωτοθυμηθώ.
Τη βρύση με τα περιστέρια
των αρχαγγέλων τα σπαθί
το περιβόλι με τ'αστέρια
και το πηγάδι το βαθύ.
Τις νύχτες που σε σεργιανούσα
στην άλλη άκρη τ'ουρανού
και ν'ανεβαίνεις σε θωρούσα
σαν αδελφή του αυγερινού.
Μαρίνα πράσινο μου αστέρι,
Μαρίνα φως του αυγερινού,
Μαρίνα μου άγριο περιστέρι
και κρίνο του καλοκαιριού.

Marina, mon étoile verte,
Marina, lumière de l'étoile
du matin,
Marina, ma colombe sauvage,
toi qui est lis de l'été.

of the morning star
Marina my wild dove
and lily of the summer, you.

Scène 16
Le Meurtre de la Veuve

Evin – Evan

Scene 16
Murder of the window

Evin – Evan

XVI.

Evin - Evan

Scène 17
La danse de Hassapiko

Sombre est le chemin
jusqu'à ce que je te trouve,
tu émerges
au milieu de la rue,
quand je tiens ta main.
Fais le lit pour deux,
pour toi et moi,
que nous nous embrassions
dès le début,
que tout ressuscite.

Scene 17
Hassapiko dance

Dark is the way,
until I finally meet you.
You emerge
in the middle of the street,
that I give you my hand.
Make the bed for two,
for you and for me,
that from the start we
embrace,
that all surfaces again.

XVII.

Ο δρόμος είναι σκοτεινός
ώσπου να σ'αντaμώσω
ξεπρόβαλε μεσοστρατίς
το χέρι να σου δώσω.
Στρώσε το στρώμα σου για δυό,
για σένα και για μένα
ν'αγκαλιαστούμε απ'την αρχή,
ναν όλα αναστημένα.

Scènes 21, 22, 23
La danse de Zorbas

Aux fêtes de Dionysos
tu avais le peuple chez toi.
Je te salue, Crète, mère terre
Mère de Dionysos,
Zorbas, frère.

Scenes 21-22-23
Zorba's dance

At the celebrations
of Dionysos
you had your people with you.
Greetings, Creta,
Mother Earth,
Mother of Dionysos,
Zorbas, Brother.

XXI, XXII, XXIII.

Στις γιορτές του Διονύσου,
Εχεις τον λαό μαζί σου.
Α γειά σου Κρήτη
μάνα γη του Διονύσου,
μάνα γη του Διονύσου.
Ζορμπά αδελφέ του Διονύσου.
γειά σου Κρήτη
μάνα γη του Διονύσου.

155

ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ

ΠΡΟΣ: ΚΥΡΙΑ ΠΑΡΜΕΝΙΔΟΥ	ΑΠΟ: ΣΤΕΛΛΑ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΑΞ: 9233325	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 14 OCTOBER 1999
ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΗΛΕΦΩΝΟΥ: 9214863	
ΘΕΜΑ: ΚΑΣΕΤΙΝΑ Μ.ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ	[ΓΡΑΨΤΕ ΕΔΩ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ]

☐ ΕΠΕΙΓΟΝ ☐ ΓΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ☐ ΓΙΑ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟ ☐ ΓΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ☐ ΓΙΑ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ/ΣΧΟΛΙΑ:

Αγαπητή κυρία Παρμενίδου

Οι δίσκοι που πρόκειται να εκδοθούν είναι:

1. Ένας Όμηρος
2. Αρκαδία ΙΙ και ΙΙΙ
3. 18 Λιανοτράγουδα(εκτέλεση Δημητριάδη, Καμένος κλπ)
4. Romacero Gitano(εκτέλεση: Αρλέτα)
5. Μικρές Κυκλάδες(εκτέλεση: Σ. Μπιρμπίλη)
6. Γράμματα απ' τη Γερμανία
7. Ο Άνθρωπος με το Γαρύφαλλο
8. Άξιον Εστί (στα Σουηδικά)
9. Ηλέκτρα
10. Άπονες Εξουσίες

Θα παρακαλούσα τον κ. Θεοδωράκη

- να θυμηθεί κάποια πράγματα γι αυτούς τους δίσκους-ακόμα και σε σχέση με την εποχή που έγιναν, πέρα από την καθαυτή δισκογραφική τους ιστορία-

ΤΣΟΥΔΕΡΟΥ 30, ΑΛΙΜΟΣ, 17455
ΤΗΛΕΦΩΝΟ: 9839046- 0977912662 - ΦΑΞ: 9839046

GUEST STATIONERY

Grand Hotel Europe

ST. PETERSBURG

~~[illegible]~~ WAGNER

ολοκληρωμένη

Χαιρετίζω την καινούργια βελτιωμένη έκδοση του βιβλίου του Gray Wagner.
Χαίρομαι ιδιαίτερα γιατί αυτή η διορθωμένη θα κυκλοφορήσει σε μεταφράσεις και σε άλλες γλώσσες εκτός από τα γερμανικά. Κι αυτό γιατί πιστεύω ότι ~~τα~~ οι πληροφορίες και οι κρίσεις που εμπεριέχει — από τις σχετικές με την περίοδο ~~[illegible]~~ προσωπικής μου Αντίστασης — αποκαλύπτουν έναν κόσμο — την ταραγμένη Ελλάδα — σε πολλούς άγνωστο, και ακόμα χειρότερο, παραποιημένο στον έξω κόσμο.

Ίσως η χώρα μου να ~~[illegible]~~ αποτελούσε μια καθολική Τύψη συνείδησης για τις ορισμένες Ευρωπαϊκές ~~[illegible]~~ χώρες — κυρίως — που με τον α ή τον β τρόπο έφεραν χωρίς μεγάλες αντιρρήσεις το βάρος της ολοκληρωτικής επίλυσης του Ψυχρού Πολέμου που ακολούθησε την ολική καταστροφή του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Πιστεύω ότι φίλοι και σύμμαχοι φίλοι μας δεν ~~[illegible]~~ έκαναν απολύτως τίποτε για να αποτρέψουν τον όλεθρο [illegible] γιατί το βασικό τους αίτημα υπήρξε η ~~[illegible]~~ δεδηλωμένη με θάρρος και αυτοθυσία στα ιδανικά της Ελευθερίας! Το παράδοξο είναι ότι έχει αποδειχτεί [illegible] ότι η συμβολή της Χώρας μας το 1940 [illegible] με την φασιστική Ιταλία και μετά [illegible] με την ναζιστική Γερμανία δεν έχει αναγνωριστεί ακόμα [illegible] [illegible] της [illegible] του Ελλ. Λαού [illegible] μάλιστα έχει την στιγμή όπου ~~[illegible]~~ η Ευρώπη είχε καταληφθεί από τα γερμανικά στρατεύματα [illegible] [illegible] στρατεύματα του Χίτλερ (στρατιώτες γερμανοί από [illegible] [illegible] και [illegible] [illegible]

Γ αφοσιωσι του

Kempinski HOTELS & RESORTS

Nevsky Prospekt / Mikhailovskaya Ulitsa 1/7, 191011 St. Petersburg, Russia; MAILING ADDRESS: P. O. Box 53, FIN-53501 Lappeenranta, Finland
TEL +7 (812) 329 60 00 FAX +7 (812) 329 60 01 E-Mail: res@ghe.spb.ru; INTERNET ADDRESS: http://www.grandhotel-europe.com

one of
The Leading Hotels of the World®

που δεν συμφωνούσε με τα αυτοκρατορικά σχέδια του Βρεττανού στρατοκράτη. Αδιαφορώντας [illegible] που

και μεταχειρίστηκαν δηλαδή μισθωμένους άλλης χώρας και ενίσχυσαν τη προστασία των δύο Επιθετικών δυνάμεων εξωτερικού διπλωματικού προσκείμενων και τη για παραχώρηση ~~[illegible]~~ [illegible] χρησιμοποιώντας για πολεμικούς σκοπούς-

Όπως ήταν φυσικό η Ιστορία που επέβαλαν οι [illegible] των εξουσιαστών. Ο λαός μας ~~[illegible]~~ σιωπηλός με γενναίας αντίστασης ~~όπως ήταν φυσικό~~ που μας στοίχισε το 10% του πληθυσμού της σε νεκρούς - Αντίσταση όμως τόσο [illegible] Απόφαση μας αποστερήσαμε και αποφασίσθηκε εν ψυχρώ πριν ακόμα το τέλος του πολέμου από το ίδιο το Ουίνστον Τσώρτσιλ η μέχρι τότε φυσική εξουσία [illegible] Ελλήνων Αντιστασιακών - Έτσι [illegible] ήρθε μετά το τέλος των συμμάχων ~~[illegible]~~ σε Ερυθρά [illegible] που κράτησε τρία χρόνια και που ~~[illegible]~~ αποστερήθηκαν [illegible] μόνο όρθιοι. [illegible] ναι

Οι Ευρωπαίοι φίλοι μας σ' αυτή την εποχή αυτή [illegible] αντιστασιακό ανεξάρτητο που διαβάσατε συνέδεσαν το μέγα [illegible] αντιστασιακό που όποτε συμμετείχε το 10% των [illegible] κινήματος με την Κρατική Συμμαχία με [illegible] [illegible] Εθν. Ένωση και με μια μονοκοντυλιά διαγράψαν από τα [illegible] τη των Περιπετειών της νέωτερης Ελληνικής ιστορίας. Η προσφορά της Κομμουνιστής φοβίας και τέλος των καλοβολεμένων Ευρωπαίων από οικονομικά ισχυρών κρατών [illegible] των [illegible] [illegible] κεφαλών μας.

Πάνω σ' αυτή την ιστορική παραχάραξη νομίζω ότι θα άρχισει να [illegible] ο αναγνώστης του παρόντος βιβλίου για να κατανοήσει τον αληθινό χαρακτήρα τόσο των πολιτικών εξελίξεων όσο και των πολιτιστικών δραστηριοτήτων [illegible] με μεγάλη [illegible] και αντιπροσωπευτικές [illegible] από την [illegible]

[illegible margin notes]

GUEST STATIONERY

Grand Hotel Europe

ST. PETERSBURG

Όμως δεν μας έρχεται αυτό το κενό. Εδώ και πολλά χρόνια
οι μεγάλες χώρες που λέγονται δήθεν ~~[illegible]~~ σοσιαλιστικές
[illegible] μεταξύ των Ελλήνων και των [illegible]
[illegible] στην οικονομία της χώρας μας επιβάλλοντας
στη εκάστοτε κυβέρνηση και δαπανηρά και επι
~~[illegible]~~ λογικότατα [illegible] [illegible] για άσκοπες
δαπάνες. Με αυτόν τον τρόπο μας καταδικάζουν
στην [illegible] θέση των Ευρωπαϊκών κρατών
υπό οικονομική άποψη αποκρυβέντα ενώ της φάσης της Ευρώπης όλοι που
υπερτερούν ~~[illegible]~~
Χαίρονται γιατί μας ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
συμβαίνουν κάτι [illegible] μας στην οικονομική ανάπτυξη τους
χωρίς να διστάζουν λοιδωρούν
~~[illegible]~~ (ένα συνεχίζουν με [illegible] ~~[illegible]~~
για τα άδηλα οικονομικά μας...
~~[illegible]~~...
Αναφερθήκαμε σε δύο ~~[illegible]~~ κύρια θέματα από αυτά
που δικαιολογούν την ιδιαίτερη θέση της Ελλάδος
μέσα στον σύγχρονο κόσμο. εθνικοί μας [illegible]
Αλλά και ορισμένα άλλα. Για λόγους ~~[illegible]~~ στην
πολιτική και στην καλλιτεχνία. Γιατί από
αυτή και πλήθος υπήρξαν και είναι φαινόμενα
στη Νεοελληνική Ποίηση και είναι τη

Για να αισθανθώ μου εδώ [illegible] Ευρώπης [illegible] στην [illegible] και κυβερνήσεως [illegible] είναι των [illegible] Χούντα (1967-74)

Kempinski
HOTELS & RESORTS
Nevsky Prospekt / Mikhailovskaya Ulitsa 1/7, 191011 St. Petersburg, Russia; MAILING ADDRESS: P. O. Box 53, FIN-53501 Lappeenranta, Finland
TEL +7 (812) 329 60 00 FAX +7 (812) 329 60 01 E-Mail: res@ghe.spb.ru; INTERNET ADDRESS: http://www.grandhotel-europe.com
one of
The Leading Hotels of the World®

[illegible]

σημείωσης μου, αυτή τη άλλη πηγή [illegible]
ζωής μου όπου τα γράμματα [illegible] θα αναγνωρίσουν
να [illegible] στο [illegible] μου στην «Ποιητική πόλη»,
συνεχίζουν και συνδέουν συνειρμικά με τις δικές μου αντιλήψεις
και να [illegible] μου [illegible] το βλέπω
όλα τη δουλειά μου. [illegible]
[illegible] Χαΐτια. Έτσι π.χ. στο τομέα της
ποιητικής αφήγησης και τη τέχνης [illegible]
προσπαθώ να ξεσκεπάσω παραλλάσσω
[illegible] τις μορφές και [illegible].
Ποιητική [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] από κάποιο από την [illegible] Αισθητική είχαν
[illegible] μεταβληθεί σε αλχημεία γιατί καθώς
[illegible] μου αυτό αντιθετικά [illegible]
Μήπως όμως κάτι παρόμοιο δεν έχει αρχίσει να συνεχίζει
[illegible] [illegible] και στη σύγχρονη εικαστική?
γιατί παρατηρώ έχω γίνει το δυνατό για καταχωρίσω στο τέλος τη Αισθητικής?
Παρατηρώ στο τομέα της μουσικής [illegible] [illegible]
Οι προσπάθειές μου στον κόσμο θα έχουν τομέα
τη δουλειά μου στην Αλληλουχία της Ποίησης. Έτσι με
στη μεγάλη Κοιλάδα Τραγουδιών, στη Ορατόριο.
Έτσι έγραψα να [illegible] τη [illegible] [illegible]
ποιητή, αυτό που [illegible] ξ στο νεώτερο [illegible]
ποιητή και το πιο [illegible] να [illegible] [illegible] στη
χρήση [illegible] σε [illegible] με και όχι
μόνο. [illegible] σ' αυτό την κατάσταση
[illegible] [illegible] στη [illegible] [illegible]-
Ορατορίων και τελικά [illegible] Τραγουδιών
— [illegible]. Του φυσικά [illegible] αυτό [illegible] στο πλατύ κοινό
έξω από τη [illegible] της [illegible] μου

[illegible] πρώτο της πιο αντιφατικής [illegible] και [illegible] τις [illegible] των [illegible] [illegible] και [illegible]

[illegible] Πάντα τον [illegible] [illegible] και [illegible] [illegible] να [illegible] [illegible]

5

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
να χρησιμοποιείται αυτό
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] και
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — ~~[illegible]~~
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
~~[illegible] [illegible] [illegible]~~

Grand Hotel Europe
ST. PETERSBURG

Guest Facsimile

To

To Fax Number

CC

From

Room number

Total pages including this one

Date

If this fax in unclear please call

όπως μα θα και σήμερα χρόνια οι ιδεολογικές και
συναισθηματικές μου θέσεις με υποχρεώνουν
στην ανάγκη να μιλήσω [illegible] [illegible]
στα τελευταία [illegible] (επική) και [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
όπως ήταν [illegible] την επανάσταση στη
Λατινική Αμερική όχι μόνο με μια elite
— [illegible] [illegible] [illegible] — αλλά με τη [illegible]
[illegible] του [illegible] [illegible] (καθώς) και [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] εδώ κι εκεί που ~~[illegible]~~
[illegible] και [illegible] [illegible]
[illegible] μου — Μετά από αυτή την
[illegible] [illegible] [illegible] και [illegible] [illegible] (1960–80)

Kempinski
HOTELS & RESORTS

Nevsky Prospekt / Mikhailovskaya Ulitsa 1/7, 191011 St. Petersburg, Russia; MAILING ADDRESS: P.O. Box 53, FIN-53501 Lappeenranta, Finland
TEL: +7(812) 329 60 00 FAX: +7(812) 329 60 01 E-Mail: res@ghe.spb.ru; INTERNET ADDRESS: http:\\www.grandhotel-europe.com

one of
The Leading Hotels of the World®

(σύνθεση)

οι Δημιουργίες μου αναγκαίως θα ολοκληρώσουν με
μιά νέα σύνθεση από Ζωγραφικά μου μέσα
που είχα σαν αποσπάσματα σε Δημιουργία [illegible]
η χρήση των τοιχογραφιών ~~εργασιών~~ όπως οι Συνθέσεις μου
του Ορχηστρικού μου και τώρα οι 3 τελευταίες
σπουδές μου -
Στο μεταξύ ο Χρόνος είχε κυλήσει αρκετά γρήγορα
για μένα και όπως ήδη αναφέρθηκα
τό Συνθετικό μου Ιδιαίτερο Έργο είχε αναδει-
χθεί με μιά μονοκρατορία από του
Δημιουργημένου Κέντρου Παρουσίασης
της Συνθέσεως και όλης μουσικής μου
Ο Δυτικός Κόσμος που την αγνοεί και παραποι-
ήσε της υποθέσεως στο τοποθετημένη σαν Ευρωπαϊκό
το Κέντρο του Κόσμου δημιουργεί της δικής
του αυτοπεποίθησης που με αυτοϊκανοποίηση ~~της~~
τους έχουν κατά — κατά μιά μακρά σειρά
ετών, και κατά βάθος μαθητεία και είναι βέβαιοι ~~ότι~~
ότι αυτοί και μόνο βρίσκονται σε θέση της
Δύσεως αγνοεί κάν ότι και ότι μπορεί να
υπάρχουν και άλλοι οι άλλοι λαοί με
θέση οι άλλοι αυτοπεποιθοί για άλλους
ανθρώπους, είτε, ανθρώπους..

159

Grand Hotel Europe

ST. PETERSBURG

Guest Facsimile

To ____________________ To Fax Number ____________________

CC ____________________

From ____________________

Room number ____________________ Total pages including this one ____________________

Date ____________________ If this fax in unclear please call ____________________

Φαίνεται ότι ζω στη γωνιά της ξ[illegible] πύρας

[illegible] και ξεμακραίνει και [illegible]

όσο ο ήλιος βαστάει σε υπεναίσθητη[illegible],

θέλει αύριο να [illegible] ότι οι [illegible] του

αστέρια — οι σταυροί! — Είναι οι [illegible]..

Έρημα αχ. ~~[illegible]~~ φαίνεται

για ένα λείψανο πως βρέθηκαν ~~[illegible]~~ ρυθμό κατεστραμμένο

της Δύσης ίσως για να πιστέψω ότι σήμερα κι εγώ

όσο ορισμένοι άλλοι, δεν αξιοποιούνται και δεν

καταφέρνω η καθαρότητα ξενοιασιά ~~[illegible]~~

γι' ένα [illegible] όνομα [illegible]

σαν γενναία [illegible] και ότι [illegible] κι εγώ

~~[illegible]~~ Θεός του [illegible] Λινό σου [illegible]

Kempinski

HOTELS & RESORTS

Nevsky Prospekt / Mikhailovskaya Ulitsa 1/7, 191011 St. Petersburg, Russia; MAILING ADDRESS: P.O. Box 53, FIN-53501 Lappeenranta, Finland
TEL: +7(812) 329 60 00 FAX: +7(812) 329 60 01 E-Mail: res@ghe.spb.ru; INTERNET ADDRESS: http:\\www.grandhotel-europe.com

one of
The Leading Hotels of the World®

Ότι η ορχηστρική [illegible] [illegible] τη
[illegible] μου είχε όχι τη [illegible] αλλά
[illegible] σε [illegible] και [illegible] ένα [illegible]
μου [illegible] Έργο όπως στη [illegible] για
[illegible] [illegible] συμβατικότητας — για να μην
από [illegible] [illegible]! Σκηνικά σου
ειδικευμένη κοινό ~~[illegible]~~ της [illegible] και φεστιβάλ..

Μου [illegible] συνεργατικό αυτό τη ~~[illegible]~~ διασπορά
[illegible] της, τη αριστοκρατική ~~[illegible]~~ [illegible], την
ευγενική τεχνική [illegible] της [illegible] και [illegible] τη "[illegible]",
είχε τη [illegible] της. ~~[illegible]~~ που αποκορύφωμα το
το [illegible] LAROUSSE, όπου μια [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] με [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ως [illegible] υπερβαίνει και υπερέχουν
[illegible] [illegible] επί σκηνών [illegible] [illegible] [illegible] Χώρο αυτό [illegible]
το [illegible] Παπαδόπουλου —

Και [illegible] [illegible]. [illegible] και [illegible]
[illegible] και είχε [illegible] [illegible] Wagner..
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible]",
[illegible] — [illegible] η [illegible] [illegible] [illegible]
το [illegible] [illegible] Χρόνια για να [illegible]
[illegible] [illegible] Γαλλία.. ~~[illegible]~~

το Χώρος και αισθητικό και να [illegible] του Καρ[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

-9-

Και μόνο αυτό αξίζει πολλά
Φυσικά δεν είναι τίποτα σαν κορύφωση της
ωριμότητάς μου σαν δεν [illegible] γνώμη.
Η ψυχραιμία μου αρέσει η ζωή που επιλέγει.
Είχα βγάλει το τετράδιο και υπογράφω
δύο ιδέες την Ελευθερία και την Ηθική
που δεν έχουν όρια
Είναι από αυτές όπου η καθιέρωση της
μου [illegible] [illegible] που πάντα
όμως φοβάμαι όλο αυτό [illegible] [illegible]
[illegible]. Γιατί [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] αυθεντικά
που [illegible] καλλιέργεια [illegible] της
[illegible] και της Ελευθερίας [illegible] τη ζωή
του ~~του~~ [illegible] [illegible], ~~ότι~~ [illegible] και
αγάπη [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] κόσμο.
Δεν θα ήθελα να κλείσω τόσο πρόωρα:
όμως βρίσκομαι σε ένα σημείο της ζωής μου
που αρχίζει να μου δίνει αλήθεια. Και
η λογική μου αλήθεια είναι ότι οι αντίπαλοι
και οι εχθροί μου με βοήθησαν πολύ.

10

Γβ Χώρος περιεχόμενο
Χώρος ιδανικό
Χώρος [illegible]

Ενδιαφέρει και το [illegible] ώστε να
[illegible] αυτή από [illegible] και το
[illegible] και [illegible] ένα έργο [illegible]
[illegible] κατά [illegible] των [illegible]
[illegible] αλλά εντατικώς ~~και [illegible]~~ [illegible]
~~[illegible]~~ από έχουν [illegible] προ
[illegible] ~~[illegible]~~ όχι μόνο ένα [illegible]
[illegible] και σε [illegible] Γο
αλλά και [illegible] ~~[illegible]~~
[illegible] [illegible] στην
[illegible] των [illegible] και να
[illegible] στο [illegible] μέρος του

[illegible] 29. X. 99

[illegible signature]

Γο
[illegible] [illegible] [illegible]
κατά [illegible] οι [illegible]
στη [illegible]
[illegible] της [illegible] — [illegible] ως [illegible]
[illegible] [illegible] ως το [illegible]
στην [illegible] —

[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]

κ. ΛΥΚΟΥΡΓΟ Κ Ο Μ Ι Ν Η

1.- Ενας μουσικός που απεχθάνεται στα παιδικά του χρόνια την όπερα, γράφει όπερες στην ωριμότητα. Πώς, αφού η έμπνευση είναι "λάβα που πρέπει να την προλάβεις προτού παγώσει" γεννήθηκαν εμπνεύσεις από "πηγές" που αισθητικά αποδοκιμάζατε; Ποιο ήταν το ερέθισμα που νίκησε αυτή την απώθηση;

Μ.Θ. Δεν έγινα, ως φαίνεται, κατανοητός ως προς την θέση της Οπερας στη ζωή μου... Το ουσιαστικό στοιχείο που με έφερε μακριά της ήταν η ωδειακή μου κατάρτιση σ' ένα χώρο όπως το Ωδείο Αθηνών που τοποθετούσε πάνω απ'όλα τα είδη της μουσικής την πολυφωνική-συμφωνική και δη την γερμανική. Στη μουσική γενικώς υπάρχουν Σχολές, που η μία δεν θέλει ν' ακούσει για την άλλη.

Καταλαβαίνω ότι πίσω από την ερώτησή σας υπάρχει η σκέψη να φανεί και στο σημείο αυτό η αντιφατικότητά μου... Μιλώντας για όπερα θα σας έλεγα ότι και σήμερα εξακολουθώ να θεωρώ τα λιμπρέτα των περισσοτέρων ρηχά και φαιδρά. Αλλωστε ποιον είχαν αποδέκτη; Ποια κοινωνία; Η δική μου προσπάθεια, όπως και στο τραγούδι, τοποθετεί σε πολύ υψηλό βάθρο τον υποτιθέμενο συνομιλητή μου... Επί πλέον η ωδειακή μου θεωρητική θωράκιση με βοήθησε να δώσω εντελώς διαφορετικές διαστάσεις στον τρόπο ανάδειξης των μουσικών μου υλικών. Και τέλος σας υπενθυμίζω ότι με την επιλογή κειμένων όπως αυτών της "Μήδειας", "Ηλέκτρας", "Αντιγόνης", φιλοδοξώ να φτάσω στα όρια της ελληνικής μας παράδοσης.

2.- Ενας μουσικός και στοχαστής, αν και κομμουνιστής, ασπάζεται τον Χριστιανισμό γοητευμένος απο την αρχή του "αγαπάτε τον εχθρό σας", ένας Αριστερός αποδέχεται το 1974 ως αναγκαίο κακό έστω, τον ηγέτη της παράταξης που τον δίωξε, τον Κ. Καραμανλή και συνεργάζεται στην εξουσία με τον Κ. Μητσοτάκη. Τι θα έκανε σήμερα έχοντας τη σημερινή ωριμότητα αν ξαναζούσε εκείνες τις ιστορικές στιγμές;

Μ.Θ. Θα χρειαστεί ως φαίνεται πολύς καιρός ακόμα για να κατανοηθεί το γεγονός ότι κάτω από τα κατά καιρούς γεγονότα και πρόσωπα που διαδέχονται σαν κύματα το ένα το άλλο υπάρχει η σταθερή θάλασσα της πραγματικότητας. Το πρόβλημα νομίζω είναι το κατά πόσον κάποιος έχει την πνευματική θωράκιση και την ψυχική δύναμη αλλά προ παντός την προσωτική αυτοτέλεια και πνευματική ανεξαρτησία να φτάνει και να επικοινωνεί με την ουσία των πραγμάτων χωρίς να επηρεάζεται από το εφήμερο με τις διάφορες ετικέτες που εναλλάσσονται εσαεί.

Ετσι για μένα οι έννοιες λ.χ. "χριστιανισμός" και "κομμουνισμός" σε μια εποχή που όπως κάθε έφηβος οραματιζόμουν μια κοινωνία με αγάπη και δικαιοσύνη, ήταν αλληλοσυμπληρούμενες, ακριβώς γιατί δεν με ενδιέφεραν -και δεν έβλεπα τότε-τα ιερατεία που καπηλεύονται αυτές τις διαχρονικές και ιερές θα έλεγα ιδέες.

Στην εποχή του εμφύλιου, παρά το ότι υπήρξα θύμα των αγριοτήτων της μιας πλευράς, είμαι περήφανος γιατί είχα από τότε τη δύναμη να αναγνωρίζω στους αντιπάλους μου το δικαίωμα να αγαπούν και να ενδιαφέρονται για την κοινή μας πατρίδα όσο και εγώ.

Αυτές οι αιρετικές απόψεις μου -που τόσο χτυπήθηκαν από όλες τις πλευρές-περιέργως δικαιώθηκαν την εποχή της Χούντας, τότε που βρεθήκαμε στα ίδια κελιά Αριστεροί, Δεξιοί, Κεντρώοι ενωμένοι από το αντιχουντικό μας μίσος και την κοινή μας επιθυμία για Ελευθερία και Δημοκρατία.

Και ενώ την επομένη της πτώσης της Δικτατορίας άνοιγε μπροστά μας μια μοναδική ιστορική προοπτική να καταργήσουμε τις φτειαχτές αντιθέσεις και ενωμένοι να χαράξουμε μια κοινή εθνική πορεία, μας προέκυψαν οι καινούριοι φορείς εθνικού διχασμού που μας ξαναγύρισαν δεκαετίες πίσω.

Ποιος έδειξε λοιπόν ωριμότητα και υπευθυνότητα τότε; Και πώς θέλετε να ομολογήσω ότι τώρα ως ωριμότερος όπως λέτε, θα σκεφτόμουν και θα έπραττα διαφορετικά; Αλλωστε όπως ήδη είπα, οι πράξεις μου ήσαν και είναι απόρροια της δικής μου προσωπικής αντίληψης για το τί είναι καλό και τι κακό, για το τι ωφελεί και τι βλάπτει το κοινωνικό σύνολο, για το πώς αποδεικνύουμε το σεβασμό, την υπερηφάνεια και την αγάπη μας στην πατρίδα μας. Και εδώ θα μου επιτρέψετε να προσθέσω ότι σε αντίθεση με πολλούς άλλους που φλυαρούν χωρίς να πράττουν, όλα αυτά που προηγουμένως σας ανέφερα τα έχω εμπεδώσει με πράξεις και με έργα που μου επιτρέπουν νομίζω τουλάχιστον να μην απολογούμαι -σε ποιους;- για πράγματα που σε άλλες συνθήκες και πιθανώς σε άλλη χώρα θα είχαν τοποθετηθεί σε κάποιο βάθρο εκτίμησης και παραδειγματισμού από τους πολλούς.

3.- Είχατε πει σε συνέντευξή σας τον Φεβρουάριο του 1998 στα ΝΕΑ ότι δεν έπρεπε να αναμειχθείτε στην ΕΔΑ. Ολες οι κομματικής σημασίας αναμείξεις σας στην πολιτική ήταν δηλαδή λάθος; Αν όχι, ποιες ήταν σωστές;

Μ.Θ. Ηταν λάθος από την άποψη των προσωπικών μου συμφερόντων, της προσωπικής μου καριέρας, γιατί ενώ με το τραγούδι μου είχα γίνει αποδεκτός από το σύνολο σχεδόν του ελληνικού λαού, μείωσα ηθελημένα την αποδοχή μου αυτή με εξαιρετικά επιζήμιες επιπτώσεις για μένα και για το έργο μου. Ακόμα και οικονομικές. Μην ξεχνάτε κι αυτήν την παράμετρο, δηλαδή της οικονομικής καταστροφής με τις απαγορεύσεις που έγιναν ολικές στην περίοδο της χούντας. Και φυσικά δεν θα το έλεγα αυτό δημοσίως, εάν δεν με προκαλούσε η αχαριστία ορισμένων κύκλων σε μια συγκεκριμένη στιγμή.

Αντιθέτως η ανάμειξή μου στην πολιτική υπήρξε ορθή από την άποψη ότι εξέφραζε την βαθύτερη φιλοσοφία μου για την κοινωνία και τη ζωή, που τοποθετεί το γενικό συμφέρον επάνω από το προσωπικό με οποιοδήποτε τίμημα.

4.- Βλέπουμε και σήμερα σε πρόσφατες συνεντεύξεις σας να τονίζετε την ανάγκη κυβέρνησης εθνικής ενότητας. Πιστεύετε ότι είναι εφικτή με το συγκεκριμένο πολιτικό τοπίο η δημιουργία της; Δεν υπάρχει κίνδυνος -με τα δεδομένα κόμματα- να υπάρξει ένας κυβερνητικός πύργος της Βαβέλ;

Μ.Θ. Με τα υπάρχοντα πρόσωπα στο πολιτικό προσκήνιο, πολύ φοβάμαι ότι έχετε δίκιο.

5.- Τελικά λείπουν από την ελληνική πολιτική ζωή οι ισχυρές πολιτικές προσωπικότητες που θα μπορούσαν να εμπνεύσουν για μια πορεία προς την ευημερία ή ο κόσμος έτσι όπως διαμορφώθηκε, οποιοσδήποτε και να έρθει στην εξουσία δεν υπάρχει ελπίδα;

Μ.Θ. Η πραγματικότητα διαμορφώνεται από τις κορυφαίες κυρίως πολιτικές προσωπικότητες και στη συνέχεια διαμορφώνει τα νέα πρόσωπα, τις νέες σχέσεις και τα νέα ήθη και έθιμα...

6.- Πού μπορεί να ελπίζει σήμερα ο έλληνας πολίτης που βιώνει τις αρχές της παγκοσμιοποίησης;

Μ.Θ. Δεν γνωρίζω επακριβώς τι σημαίνει στην πράξη "παγκοσμιοποίηση". Υποθέτω ότι με τον όρο αυτό τονίζεται το γεγονός ότι η χώρα μας θα είναι όλο και περισσότερο εκτεθειμένη στους διεθνείς ισχυρούς ανέμους... Τότε ας σκεφτούμε τα δέντρα... Στέκονται όσα έχουν ρίζες. Οσο για μας, φοβάμαι ότι και αυτές ακόμα που έχουμε τις κόβουμε συστηματικά... Το λογικό συμπέρασμα λοιπόν είναι "Οπου μας πάρει ο άνεμος" !

7.- Σήμερα βλέπουμε μια εξωκομματική στάση παρέμβασης στα κοινά με κύρια επιθυμία την ελληνοτουρκική προσέγγιση, μέσα από συναυλίες και δημόσιες εμφανίσεις. Πιστεύετε πραγματικά ότι οι λαοί όσο ι αν ήρθαν κοντά με τους σεισμούς και τη μουσική, μπορούν να ανατρέψουν τις πολιτικές επιλογές που διαιρούν τις δύο χώρες; Πώς μπορεί αυτό να συμβεί;

Μ.Θ. Αν δεν υπάρξει από τα πάνω αμοιβαίως πολιτικό θάρρος και βούληση, τα πράγματα θα βαλτώνουν όπως πάντα. Ομως οι κινήσεις των πολιτών, οι συναντήσεις, οι συναυλίες, η αλληλοβοήθεια παίζουν σημαντικό ρόλο, δεδομένου ότι μία από τις κύριες συνισταμενες για την συμπεριφορά των ηγεσιών είναι το πολιτικό κόστος. Δηλαδή οι προκαταλήψεις και τα μίση που έχουν καλλιεργηθεί έως τώρα και στις δυο πλευρές και που φοβούνται να τα αντιμετωπίσουν. Και φυσικά δεν έχουν τη δύναμη να τα ανατρέψουν.

8.- Υπάρχει η κίνηση για την υποψηφιότητά σας για το Νόμπελ. Ενα Νόμπελ Ειρήνης θα αποτελέσει μια ιδιαίτερη τιμή για την Ελλάδα. Μια τέτοια ανταμοιβή τι θα σημαίνει για τον Μίκη Θεοδωράκη και πού θα αφιέρωνε το Νόμπελ αν του δινόταν;

Μ.Θ. Εχω τονίσει αρκούντως, νομίζω, ότι εκείνο που πραγματικά με συγκινεί είναι η αναγνώριση και η αγάπη αυτών που πήραν την πρωτοβουλία και όσων προσυπογράφουν ή απλώς συμφωνούν. Κατά τα άλλα βρίσκομαι σε μια ηλικία όπου το αυτί μου έπαψε να ιδρώνει για οποιοδήποτε βραβείο είτε διάκριση, απ'όπου κι αν προέρχεται.

9.- Θα γυρίσω στην όπερα. Με τα λαϊκά του τραγούδια διαπαιδαγώγησε ο Μίκης Θεοδωράκης έναν λαό και έγινε γνωστός στα πέρατα αυτού του κόσμου, μαζί με τη συμφωνική του δουλειά. Η όπερα συγκινεί μια κοινωνική ελίτ, αλλού μικρότερη αλλού μεγαλύτερη. Γιατί από τη μουσική για τους πολλούς, τώρα στην ωριμότητα η ολοκληρωτική στροφή στη μουσική για τους λίγους;

Μ.Θ. Εάν με άφηναν ήσυχο στον τόπο μου να συνεχίσω φυσιολογικά και απρόσκοπτα την προσπάθεια που ξεκίνησα στα 1960 χωρίς απαγορεύσεις, χωρίς Χούντες και χωρίς κομματικούς προπηλακισμούς, σήμερα το κοινό που γαλουχήθηκε με τους "Επιτάφιους" και τα "Άξιον Εστί" όχι μόνο θα κατανοούσε αλλά και θα αποζητούσε την "Αντιγόνη' σαν αποτέλεσμα της συνεχούς του ωρίμανσης, μιας και ο ρόλος που του είχα αποδώσει υπήρξε αυτός του ιδεώδους συνομιλητή μου κατά τη διαδικασία της μουσικής μου δημιουργίας.

Αυτός άλλωστε υπήρξε και ο στόχος μου όπως τον διακήρυξα επισήμως από τα πρώτα βήματα αυτής της μεγάλης και μοναδικής στην ιστορία προσπάθειας με στόχο την ανύψωση ενός λαού στο ρόλο του συνδημιουργού πολιτιστικών αξιών.

Εάν κατά τη διάρκεια αυτής της προσπάθειας ένα μεγάλο κομμάτι των "συνδημιουργών" μου αποκόπηκε βίαια από μένα, είτε ορισμένοι μου γύρισαν την πλάτη, αυτό δεν ήταν λάθος δικό μου. Εγώ έπρεπε να προχωρήσω στους στόχους που είχα θέσει... Και πιστεύω ότι αυτός που έχει μπει στο πετσί του έργου μου -και πιστεύω πως υπάρχουν πολλοί- θα αισθανθεί το ίδιο οικείος με τη μουσική της "Μήδειας" όσο μ' αυτές του "Πνευματικού Εμβατηρίου", του "Διονύσου" ή της "Κατάστασης Πολιορκίας". Μόνο οι ράθυμοι και οι άσχετοι μπορούν να θεωρήσουν σαν τάχα ελιτίστικα την ΤΡΙΛΟΓΙΑ ("Μήδεια", "Ηλέκτρα", "Αντιγόνη"). Δεν μπορώ όμως να κάνω τίποτα γι' αυτούς. Εγώ προσωπικά και το έργο μου υπήρξαμε πάντοτε παρόντες, πατάγαμε πάντοτε γερά επάνω στην άγρια αλλά στέρεη και ουσιαστική επιφάνεια των ιστορικών γεγονότων και εξελίξεων και δεν υπήρξε στιγμή που να πάψω να προσφέρω ποίηση, τραγούδια και μουσική στον λαό μου. Αν όμως αυτός αφέθηκε στην ευκολία γλιστρώντας στη γλυκερή επιφάνεια των προϊόντων που του σερβίρουν, τι φταίω εγώ; Με καθαρή την καρδιά, νομίζω ότι δικαιούμαι να πω "όσοι πιστοί..." ελπίζοντας ότι τελικά είναι πολλοί, πάρα πολλοί κι ας μη το δείχνουν.

10.- Η γειτονιά, η αδικία που επέβαλε το σύστημα -που τελικά όμως επικράτησε- οι ανθρώπινοι καημοί αποτελούσαν πηγές έμπνευσης για έναν στοχαστή μουσικό. Σήμερα λειτουργεί ο συμφωνικός Θεοδωράκης που λειτουργεί με συναισθήματα ιστορικά; Δεν εμπνέει ο σημερινός κόσμος του χρηματιστηρίου ή ο κόσμος είναι λιγότερο άδικος, η γειτονιά ανύπαρκτη και έμεινε η ιστορία ως πηγή έμπνευσης;

Μ.Θ. Σωστές οι επισημάνσεις σας. Εγώ όμως εξακολουθώ να "ακούω" την καρδιά του ανθρώπου και να δημιουργώ κατ' εικόνα και ομοίωσή του. Για όσους έχουν μείνει πίσω, λυπάμαι. Δεν συγχωρώ όμως αυτούς που είναι άξιοι και που δεν το ξέρουν, γιατί ίσως φοβούνται και να το μάθουν.

11.- Βλέπουμε να χάνεται το πολιτικό τραγούδι -που ήταν κυρίως αριστερό τραγούδι- το ερωτικό τραγούδι να μην έχει το πάθος και τη νοσταλγία της προηγούμενης εποχής και να κυριαρχεί το τραγούδι "Λάϊφ στάϊλ". Το συναίσθημα όλο και περισσότερο λιγοστεύει, ενώ μεγαλώνει ο κυνισμός και η εξατομίκευση. Ο Ταρκόφσκι είχε πει ότι η Τέχνη "εφευρέθηκε" από τον άνθρωπο για να διορθώνει τα λάθη της ζωής. Και για να το αποδείξει συμπλήρωνε "σκεφτείτε η ζωή μας να ήταν απολύτως τέλεια, τι νόημα θα μπορούσε να έχει η Τέχνη". Ποια εξήγηση μπορεί να δώσει σ' αυτήν την εξέλιξη ένας άνθρωπος που έζησε στον προηγούμενο διπολικό κόσμο και τώρα ζει στον μονοπολικό της παγκοσμιοποίησης;

Μ.Θ Εχω διαφορετική άποψη για τη σχέση της Τέχνης με τον άνθρωπο. Μονάχα που στην ιστορία υπάρχουν περίοδοι όπου οι προκλήσεις της επιδερμικής απόλαυσης της ζωής είναι τόσο ισχυρές, που να κάνουν τον άνθρωπο να ξεχνά την ίδια την ψυχή του. Και η Τέχνη είναι η ψυχή του.

12.- Στο "μιλένιουμ" της Ακρόπολης τη βραδιά που μπαίνουμε στον τελευταίο χρόνο της χιλιετίας και του 20ού αιώνα θα αφιερωθεί μια ώρα σε τραγούδια του Μίκη Θεοδωράκη. Τί σχεδιάζεται για εκείνη τη νύχτα; Θα υπάρξει κάτι ειδικό;

Μ.Θ. Η τελετή υπήρξε απόφαση των αρμοδίων που απλώς μου ανακοινώθηκε. Από κει και πέρα δεν είχα καμμιά ανάμιξη.

13.- Ο κόσμος έχει αλλάξει. Ενας στοχαστής που πήρε το μέρος του μισού κόσμου που "ηττήθηκε", με την κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού, βιώνει στα πλαίσια ενός κόσμου που εχθρευόταν. Τι ελπίζει για την ισότητα, τη Δικαιοσύνη, τη Δημοκρατία, χωρίς το αντίπαλο δέος το οποίο εκείνος πίστευε ότι αυτό μόνο του θα έκανε τον κόσμο καλύτερο αν όχι ιδανικό;

Μ.Θ. Πράγματι υπήρε ένα διπολικό -στρατιωτικό τελικά- σύστημα: Σοβιετική Ενωση-ΗΠΑ. Από καιρό όμως είχε βγει στην επιφάνεια ένας άλλος διπολισμός: Λαός-Εξουσία, που περνούσε μέσα και από τα δύο Συστήματα. Λαός-Ελευθερία από τη μια, Εξουσία-Αυθαιρεσία από την άλλη. Επομένως με οποιονδήποτε διπολισμό ο άνθρωπος τελικά υπήρξε και είναι παγιδευμένος. Και θα είναι, για όσον καιρό δεν θα μπορεί να δώσει τις πρέπουσες λύσεις στο πρόβλημα της Εξουσίας. Στο κάτω-κάτω η Εξουσία της υπερδύναμης μας αγγίζει προσωπικά έμμεσα, ενώ υπάρχουν σε κάθε χώρα, κοινωνία, πόλη, χωριό χιλιάδες άμεσες -καταναγκαστικές- μικρές ή μεγάλες εξουσίες που μας καταδυναστεύουν, μας αλλοιώνουν, μας χρησιμοποιούν και τέλος μας καταστρέφουν άμεσα σε καθημερινή βάση. Ας μην παγιδευόμεθα λοιπόν από το αφηρημένο-γενικό για να αποτινάξουμε από πάνω μας τις ευθύνες μας για το συγκεκριμένο-μερικό, για το οποίο τελικά είμαστε όλοι υπεύθυνοι και με το οποίο, με την αδράνειά μας καθιστάμεθα συνένοχοι.

14.- Τι έφταιξε τελικά με λίγα λόγια για την χρεωκοπία αυτού του "ονείρου" που ενέπνευσε και τον Μίκη Θεοδωράκη;

Μ.Θ. Αναφερόμενος σε εθνικά, ιστορικά μεγέθη, θεωρώ ότι η Ανοιξη για μας υπήρξε πρώιμη, έτσι ώστε η ανθοφορία να καταστραφεί από τους αλλεπάλληλους ανέμους και τις ατέρμονες θύελλες που δεν έπαψαν να μας μαστιγώνουν.

Ομως σε όλη αυτή τη διάρκεια, οι πολυποίκιλες και πολυεπίπεδες αντιδράσεις των ελλήνων έχουν καταγραφεί στο DNA της εθνικής μας συνείδησης και όσο κι αν προσπαθούν οι εχθρικές δυνάμεις να τις κρατήσουν θαμένες, θα έλθει η ώρα της συγκομιδής.

15.- Η Αριστερά σήμερα ποια θέση έχει σ' αυτόν τον κόσμο; Οι "απόπειρες" για τρίτους δρόμους του σοσιαλισμού σαν τι μοιάζουν στις σημερινές συντεταγμένες; Υπάρχει η ελληνική Αριστερά και ποια είναι; Ποιο είναι το μέλλον της;

Μ.Θ. Η ερώτησή σας απαιτεί εμπεριστατωμένη απάντηση που ασφαλώς δεν χωράει σε λίγες σειρές.

16.- Ο πέμπτος τόμος του βιβλίου σου "Οι δρόμοι του Αρχάγγελου" σταματά στο 1954. Θα υπάρξει συνέχεια;

Μ.Θ. Οχι.

ΔΗΛΩΣΗ

Ο Μίνως Βολανάκης υπήρξε μια αδιαμφισβήτητη πνευματική δύναμη που πλούτισε με την μοναδική του προσωπικότητα το ελληνικό θέατρο και γενικώτερα τα ελληνικά γράμματα.

Στη μνήμη μου θα παραμένει πάντα σαν ένας αληθινός πρίγκηπας της Ζωής και της Τέχνης.

Αθήνα, 15.11.99

Μίκης Θεοδωράκης

Υπάρχει μιά αλληλοεπίδραση ανάμεσα
στη δράση του αγώνα και την ανάπτυξη
του προσωπικού στο ελληνικό θέατρο.
και γενικότερα στα ελληνικά γράμματα.
Στη μορφή του θα αναφερθώ [illegible]
γιατί είναι ένας αυθεντικός αγωνιστής της Ζωής
Τέχνης

con forza
KREUZBERG
GEMISCHTER CHOR

Béla Bartók:

VIER SLOWAKISCHE VOLKSLIEDER

Fanny und Felix Mendelssohn:

LIEDER

nach Texten von Joseph Eichendorff

Mikis Theodorakis:

LITURGIE

für die Kinder, getötet in Kriegen (Auswahl)

Johannes Brahms:

LIEBESLIEDER

Walzer für vier Singstimmen und Klavier zu vier Händen (op. 52)

Klavier:
Ursula Meyer und Wolfgang Köhler
Leitung: Horst Zimmermann

20. November 1999, 20.00 Uhr
Heilig-Kreuz-Kirche
Berlin-Kreuzberg, Zossener Straße 56
Eintritt: 20,– DM, ermäßigt 15,– DM

Zuvaugez

Βεβαιώνω ότι η Εταιρεία
είναι σε γνώση της
Δίσκων INTUITION
ότι ~~[illegible]~~ ή φωτογράφηση
του έργου μπορεί να χρησιμοποιηθεί
όπως τη Σύνθεση και τη Χορογραφία.
Κατά τη
[illegible] Μουσική παράσταση το
μουσική παράσταση αληθινή
Έργου. Πράγμα που γίνεται
συνεχής μέσω της [illegible] στο CD
κατά τη παράσταση
του ZORBAS [illegible] στην
παρουσία μουσικών ορχήστρας

[signature]

δεν στάλθηκε

Ιntimation Schott – (Άστερ)

Χαίρομαι πολύ και σας συγχαίρω για την Έκδοση ~~το~~
και Ηχογράφηση του REQUIEM. Λυπούμαι μόνο δεν
~~το~~ έλαβα τα δοκίμια (CD και Έντυπα) για να τα
ελέγξω. Έτσι δυστυχώς υπάρχουν λάθη. Ελπίζω μου
το κείμενο που θα βάλει να δέω σε.. Είμαι απόλυτα
παραδέχομαι θερμά να αγαπηθεί ~~..~~ όσο μόνο γενικότερα

~~..~~ Γνωρίζω ότι ~~.~~ προγραμματίζετε την έκδοση της
ΗΛΕΚΤΡΑΣ, για την προσεχή Άνοιξη του 2000.
Συμβαίνει αυτή τη στιγμή να ~~έχει~~ έχει σχεδόν
ολοκληρωθεί η φωτογραφία δύο έργων Ο ίδιος θα
της ΜΗΔΕΙΑΣ και της ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ χορηγός που θα
~~σκέψη~~ σκέψη την στιγμή ότι η ταυτόχρονη
έκδοση σε μία Κασέτα θα μπορούσε να
δημιουργήσει ένα ιδιαίτερο Εκδοτικό - Δισκογρα-
φικό και φωνητικό Συνδέσμου ενδιαφέρον.
Θα πρόκειται για μία ΤΡΙΛΟΓΙΑ με θεματική
ενότητα που δημιουργεί έργα και οποίο
και αφορά για τον.. Σας χαίρομαι
Ταυτόχρονα με το μουσικό μέρος θα μπορούσατε στ
~~..~~ Μουσική Έκδοση Schott να παρουσιάσετε τα
τα τρία SCORES (και βιβλίο).
Παραγωγή της ΜΗΔΕΙΑΣ έγινε από ο ίδιο
(με τη συνεργασία του Άστερ Κουλουργκ με Κυρίους)
όπως έχω προσωπικά ελέγχει τα φωνητικά
μέρος της ACAL

σε συνεργασία με Κοιλιάτη

Εδώ θα αρχίσει και υπογραμμίσω ότι είχα
την τύχη και θέλω να [illegible] ΒΑΣΙΛΕ ΤΙΤΑΡΕΝΚΟ
το ρόλο της ΜΗΔΕΙΑΣ για αυτό της με
μεγάλης (κατά μια επιστήμη το [illegible]) [illegible] της εποχής μας
[illegible] στην ΑΝΤΙΓΟΝΗ θα [illegible] της
όλο το έργο [illegible] στη Αθήνα Οκτώβριο [illegible] Α [illegible]
το Μέγαρο Μουσικής [illegible] Αθήνα και [illegible]
[illegible] Χορογραφήθηκε - Επομένως [illegible]
την παραγωγή του Μεγάρου Μουσικής — το οποίο
[illegible] για το [illegible]
του έργου [illegible] — [illegible] όποιο
ανήκουν [illegible] χορογραφίας και [illegible]
[illegible] [illegible] συνεννόησης
[illegible] (της καθώς Παρουσίαση - Κυκλάδες) θα [illegible]
το [illegible] του [illegible] Χορού
[illegible] 11 [illegible]
[illegible] ΗΛΕΚΤΡΑ [illegible] Concertante.
Αυτό είναι [illegible] μου και θα [illegible]
να έχω της [illegible] σχετικής [illegible].

Μίκης [illegible]

17.XI.99

Guy Wagner

Ο Μίκης είναι μέγας μουσουργός

Λουξεμβούργο

Του Ηρακλή Γαλανάκη

Σε πείσμα ορισμένων πανεπιστημιακών δασκάλων που αδυνατούν να συλλάβουν, όπως φαίνεται, πόσο μεγάλη είναι η συνεισφορά στην παγκόσμια προβολή και στήριξη της χώρας μας και του λαού της, όλων εκείνων που συνθέτουν την Τρίτη Ελλάδα, των φιλελλήνων, η στήλη επιμένει να προβάλλει τους δημιουργικούς κι ακουραστους αυτούς διαφημιστές του Ελληνισμού.

Αυτή τη φορά ο λόγος για τον Γκυ Βαγκνέρ. Τον πολυγλωσσότατο κι ευρυμαθέστατο καθηγητή, δημοσιογράφο, συγγραφέα, άνθρωπο των Γραμμάτων και των Τεχνών. Τον άνθρωπο με την αίσθηση της Ιστορίας και της πανανθρώπινης εμβέλειας που μπορεί να έχουν δράσεις ανθρώπων ανεξαρτήτου κοινωνικής, φυλετικής ή εθνικής προέλευσης. Τη διακεκριμένη προσωπικότητα του Λουξεμβούργου. Τον ιδρυτή και προεδρεύοντα του "Διεθνούς Ιδρύματος Μίκης Θεοδωράκης. FILIKI".

Ναι, για όσους δεν το ξέρετε, υπάρχει εδώ και δύο δεκαετίες περίπου, ένα

Συνέχεια στη σελ. 9

Συνέχεια από σελ. 1

τέτοια Ίδρυμα, που εδρεύει στο Λουξεμβούργο.

Γιατί η παγκόσμια και η πανανθρώπινη διάσταση του ανθρώπου και του έργου του διάσημου Έλληνα μουσουργού δεν ανακαλύφθηκε τελευταία, με αφορμή την πρόσφατη αξιέπαινη πρόταση για την απονομή του Νόμπελ της Ειρήνης στο Μίκη Θεοδωράκη.

ΓΚΥ ΒΑΓΚΝΕΡ: Ο άνθρωπος με τις πανανθρώπινες αισθήσεις

Ήταν γνωστή από χρόνια, σε κείνους τους ανθρώπους που είναι προικισμένοι με πανανθρώπινη όραση, ακοή, αισθήσεις, σκέψη και συναισθήματα.

Ένας απ' αυτούς είναι και ο κ. Γκυ Βαγκνέρ.

Ζητήσαμε από το διακεκριμένο φίλο μας, να μας δώσει την ευκαιρία να σας μεταφέρουμε πως βλέπει και γιατί, το έργο και τον άνθρωπο Μίκη Θεοδωράκη. Γιατί πρωτοστάτησε στη δημιουργία του Ιδρύματος. Τι του αποκάλυψε η ηλεκτρονική σελίδα που έχει δημιουργήσει στο Ίντερνετ για τον Μίκη...

Ο φίλος μας ο Γκυ δεν είναι τυχαίος άνθρωπος. Ομιλεί και γράφει με την ίδια ευχέρεια Γαλλικά, Γερμανικά, Αγγλικά, Λουξεμβουργικά. Έχει την ευθύνη του δεκαπενθήμερου πολιτιστικού ενθέτου Culturissimo της καθημερινής εφημερίδας Tageblatt. Συνεργάζεται με γερμανόφωνα και γαλλόφωνα έντυπα, όπως το γνωστό εδώ Le Jeudi του Λουξεμβούργου. Είναι υπεύθυνος παραγωγής των εβδομαδιαίων εκπομπών του ραδιοφωνικού σταθμού Socio-culturel, αφιερωμένες στο γνωστό και άγνωστο έργο του Έλληνα μουσουργού, η διάρκεια των οποίων υπολογίζεται ότι θα ξεπεράσει τα τριάμιση με τέσσερα χρόνια. Το 1995 είχε ορισθεί Γενικός Συντονιστής των πολιτιστικών εκδηλώσεων του Λουξεμβούργου, Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης. Ιδρυτικό μέλος της Ακαδημίας των Τεχνών του Λουξεμβούργου και του Ευρωπαϊκού Ομίλου για την Προβολή των Τεχνών, στα οποία διετέλεσε και πρόεδρος, υπήρξε και για 7 χρόνια διευθυντής του Θεάτρου της Πόλης Ες-συρ-Αλζέτ, όπου ο Έλληνας και Κρητικός Μέγας Δημιουργός πρωτόπαιξε τα έργα του η Ηλέκτρα. Συγγραφέας αρκετών βιβλίων, είναι ο πρώτος που έγραψε βιογραφία του Μίκη, που θεωρείται οδηγός για τους επόμενους. Η βιογραφία αυτή εκδόθηκε και επανεκδόθηκε στα γερμανικά και το ερχόμενο έτος, επέτειος των 75 χρόνων του Θεοδωράκη, πρόκειται

Guy Wagner Ο Μίκης είναι μέγας μουσουργός

να κυκλοφορήσει συμπληρωμένη και πιο ολοκληρωμένη στα γερμανικά, στα γαλλικά τα ελληνικά και τα τούρκικα.

Η μεγάλη του όμως αγάπη, που κράτησε για όλα τα χρόνια που του απελευθερώνει η αποστράτευση από τα καθηγητιλίκι - την οποία άρχισε να απολαμβάνει από φέτος - είναι το Ίδρυμα. Η δε μεγάλη του ικανοποίηση είναι η ανταπόκριση που βρήκε στους φιλόμουσους τής Γης, η ηλεκτρονική σελίδα στο Ίντερνετ, που είναι αφιερωμένη στο Μέγα Θεοδωράκη.

"Ο Γκυ Βαγκνέρ είναι ο άνθρωπος που αντιλαμβάνεται καλύτερα απο οποιονδήποτε άλλο τη μουσική μου", είχε πει κάποτε ο ίδιος ο Θεοδωράκης.

Ποιός άλλος άλλωστε, θα λέγαμε εμείς, θα μπορούσε να ισχυρισθεί ότι έχει αφιερώσει περισσότερο χρόνο και χρήμα απο τον κ. Βαγκνέρ, για να παρευρεθεί να ακούσει και να δει τις δοκιμές και τις πρώτες παρουσιάσεις των εργων, ή για να συλλέξει δε ότι κυκλοφόρησε, ερμηνευμένο απο τον ίδιο το Θεοδωράκη ή άλλους συνθέτες, καθώς και ότι συμβαίνει, ή γράφτηκε γύρω απο τον Μίκη;

Σημαντικότατο έργο η Αντιγόνη

Ο Γκυ Βαγκνέρ θα είναι απο την ερχόμενη Κυριακή το βράδι στην Αθήνα. Από τη Δευτέρα και όλη την εβδομάδα θα παρακολουθεί, θα ακούει, θα καταγράφει και θα συγκεντρώνει υλικό πάνω στο τελευταίο έργο του Έλληνα μέγα μουσουργού. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η ηλεκτρονική σελίδα θα προσφερει σε όσους δεν μπόρεσαν να παρευρεθούν στη συναυλία του Μεγάρου Μουσικής των Αθηνών, τα ακούσματα και την ενημέρωση πανω στο τελευταίο και ένα απο τα σημαντικότερα έργα του Μίκη, την ΑΝΤΙΓΟΝΗ. Υπάρχει ήδη το κείμενο που έχει γράψει ο ίδιος ο Μίκης.

Προορισμός η Αθήνα αυτή τη φορά κ. Βαγκνέρ;

Που αλλού θα μπορούσα να πάω αυτές τις μέρες; Στο Μέγαρο Μουσικης των Αθηνών ο Μίκης θα παρουσιάσει το τελευταίο και ένα από τα πιο σημαντικά του έργα την ΑΝΤΙΓΟΝΗ. Παγκόσμια πρώτη αλλά και ιστορική. Όπως ξέρετε ο Μίκης δεν έχει συνθέσει τίποτα από τότε που πέθανε ο αδελφός του. Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ είχε γραφεί πριν. Είναι ένα πολύ μεγάλο τελείως προσωπικό έργο, με καταπληκτικό, ανεπανάληπτο περιεχόμενο. Είναι οι σκέψεις του Μίκη, για το μέλλον. Ο Μίκης δήλωσε ότι θα είναι και η τελευταία του δημόσια παρουσίαση έργου του. Ελπίζω και εύχομαι να μη συμβεί πράγματι κάτι τέτοιο. Μέσα απο τόσα βάσανα και κακουχίες που γνώρισε δικαιούται βέβαια να βρει την ησυχία και την ηρεμία του. Θα βρεθούμε λοιπόν μάρτυρες ενός αποκορυφώματος. Ας ελπίσουμε ότι δε θα θέσει όμως και τέλος.

Σημαντικές και ιστορικές λοιπόν αυτές οι παραστάσεις

Έτσι τα νιώθουμε εμείς που νιώσαμε να ποτίζεται το είναι μας απο τη μοναδική μουσική του Μίκη, αλλά και τη θαυμαστή ανθρώπινη πορεία του και στάση. Έτσι σ' αυτές τις παραστάσεις δε θα είμαι ο μόνος από τους εκτός Ελλάδας κατοικούντες που θα τις παρακολουθεί. Θα είναι κοινοί φίλοι και θαυμαστές απ' όλες τις ηπείρους.

Αποκάλυψη ο Μίκης και η μουσική του

Η εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ έγραφε ότι είστε ο μελετητής του Θεοδωράκη. Από ότι άκουσα κι εδώ στο Λουξεμβούργο, αλλά κι από ότι διαπίστωσα σιγά-σιγά κι ο ίδιος, είστε ο κατ' εξοχήν ειδικός πάνω στη ζωή και το έργο του Μίκη Θεοδωράκη;

Ο ίδιος ο Μίκης είπε κάποτε ότι ο Βαγκνέρ είναι εκείνος που αντιλαμβάνεται και νιώθει όσο, ίσως κανείς τη μουσική μου. Η βιογραφία που είχα γράψει και που πρόκειται να επανεκδοθεί θεωρείται από όσους τη διάβασαν βασικός οδηγός. Μπορώ να πω χωρίς επιφύλαξη ότι ο Μίκης είναι μια από τις σημαντικότερες φιγούρες του αιώνα μας. Συγκλονίσθηκα όταν πρωτάκουσα τη μουσική του. Ήταν φυσικό για μένα να ενδιαφερθώ να μάθω περισσότερα και να γνωρίσω τον ίδιο τον άνθρωπο. Μέσα από τη μουσική και τον άνθρωπο γνώρισα μια χώρα κι έναν λαό, αλληλένδετα και αξιοθαύμαστα όχι μόνο για μένα, αλλά και για τους ανά τον κόσμο, φίλους μας. Προσπαθώντας να μάθω περισσότερα απορροφήθηκα από το μεγαλείο και πείσθηκα ότι αξίζε τον κόπο η προσπάθεια όχι μόνο για μένα, αλλά και για τους άλλους, τωρινούς, επόμενους και μεθεπόμενους. Γι' αυτό πήρα δύναμη από όσους και ό,τι σας προανέφερα.

Σ' αυτό βοήθησε και η νέα τεχνολογία. Αξίζε τον κόπο. Αν τώρα αυτή η συνεχής αδιάκοπη, ευχάριστη, κι ωφέλιμη προσπάθεια με κατέστησε και τον πιο ειδικό, δεν το γνωρίζω. Η διαπίστωση ανήκει σε άλλους και η απόδειξη στην ιστορία.

Πώς ανακαλύψατε τον Θεοδωράκη;

Πρόκειται για μια πολύ παράξενη ιστορία. Βρισκόμουν στις Βρυξέλλες, όπου μπαίνοντας σε ένα από εκείνα τα λεωφορεία που περιφερόταν στην πόλη, για να διευκολύνουν το δανεισμό δίσκων μουσικής, έπεσα πάνω στο δίσκο του Μίκη Θεοδωράκη "Πνευματικό Εμβατήριο" (ποίηση Άγγελου Σικελιανού. Τραγουδισμένο από Φαραντούρη, Καλογιάννη). Είχα ακούσει τη μουσική που είχε γράψει για το έργα "Η Φαίδρα" και το "Ζ" ήχα και την είχα ερωτευθεί. Είχα νιώσει ότι είχα να κάνω με ένα καταπληκτικό συνθέτη. Ακούγοντας όμως το "Πνευματικό Εμβατήριο" κατακεραυνώθηκα. Ήταν μια πραγματική αποκάλυψη. Δεν φανταζόμουνα ότι ήταν τόσο Μεγάλος. Αποφάσισα λοιπόν να διοργανώσω μια συναυλία του Μίκη στο θέατρο του Λουξεμβούργου, στις 12 του Φλεβάρη του 1973. Είχε μια καταπληκτική επιτυχία. Υπερχείλισε το θέατρο και οι άνθρωποι που λόγω πολιτικών διαφορών είτε δεν συναντιώταν, είτε δεν μιλούσαν μεταξύ τους, όχι μόνο βρέθηκαν στην ίδια αίθουσα αλλά στο τέλος βρεθηκαν να χορεύουν αγκαλιασμένοι έξω από το Δημοτικό Θέατρο. Ο Μίκης ήταν κατασυγκινημένος. Μετά απ' αυτό υποσχεθήκαμε να συναντηθούμε στο Παρίσι. Την ημέρα που είχαμε ορίσει για να συναντηθούμε, επέστρεψε στην Αθήνα, επειδή εντωμεταξύ είχε καταρρεύσει το καθεστώς των Συνταγματαρχών.

Γνώρισα κι αγάπησα την Ελλάδα μέσω Μίκη.

Πότε πήγατε για πρώτη φορά στην Ελλάδα;

Πήγα το 1977 στο μεγάλο Φεστιβάλ του Λυκαβηττού. Η Ελλάδα ήταν για μένα ένα είδος αποκάλυψης. Ένιωσα σα να ξαναβρίσκα δικές μου βαθειές ρίζες. Αλλά γνωρίζοντας κι αυτόν το περίφημο λαό κατανόησα πώς και γιατί συνέθετε τη μουσική του, καθώς επίσης και το γιατί ο Μίκης έδινε τις μάχες που έδινε πάντα. Μετά τη συναυλία περπατήσαμε μαζί. Μου έδειξε τόπους και διαδρομές γεμάτες από παλιά και κυρίως σύγχρονη ιστορία, αγώνες και θυσίες. Εκεί και τότε ένιωσα ότι γίνονται συγκεκριμένα όλα όσα είχα διαβάσει.

Μοναδική η μουσική του Μίκη.

Τί σας μαγεύει από το Θεοδωράκη;

Πρώτα απ' όλα η μουσική του.

Τί παραπάνω σας λέει από τις άλλες μουσικές. Τί το ιδιαίτερο έχει;

Για μένα είναι μια τελείως μοναδική και προσωπική έκφραση, η απολύτως μοναδική και προσωπική μουσική γλώσσα του 20ου αιώνα. Επί πλέον είναι μια μουσική γλώσσα που εισέρχεται στις καρδιές και στα ουσιώδη των ανθρώπων. Σ' αγγίζει. Αλλά αυτό που είναι ακόμη πιο καταπληκτικό είναι ότι αυτή η μουσική που γράφτηκε για τον ελληνικό λαό, είναι μια μουσική που βρήκε την ίδια παγκόσμια ανταπόκριση. Δεν γνωρίζω άλλη μουσική στον κόσμο που να τραγουδιέται τόσο πολύ από ανθρώπους διαφορετικών εθνικοτήτων, χωρών, φυλών και κοινωνικών τάξεων. Ο Θεοδωράκης αν και Έλληνας, τον νιώθουμε ως έναν από τους σπάνιους παγκόσμιους συνθέτες.

Πολλές φορές διερωτήθηκα γιατί αυτή η μουσική μας κυριεύει, με τον τρόπο που μας κυριεύει. Είναι μια μουσική που μας συγκινεί, που μας αγγίζει, που μας ωθεί στον προβληματισμό, που σπρώχνει τη σκέψη μας και το συλλογισμό μας σε πράγματα, σε καταστάσεις, σε άλλες κατευθύνσεις.

Ανθρωπος με Μεγαλείο:
Αλλαξε τη ζωή μου.

Κι ο άνθρωπος;

Μετά τη μουσική γνώρισα τον άνθρωπο. Πολλές φορές διερωτήθηκα πώς αυτός ο άνθρωπος που βασανίστηκε από τους Ιταλούς, τους Γερμανούς, τους ίδιους τους Έλληνες συμπατριώτες του, που φυλακίστηκε, εξορίσθηκε, αντίκρυσε πολλές φορές το θάνατο, που είδε τον ίδιο το λαό του να αλληλοσπαράζεται και να αλληλοσκοτώνεται, - τί πιο απαίσιο από τον εμφύλιο -, δεν απογοητεύθηκε, δεν αποθαρρύνθηκε, δεν τα παράτησε.

Η μόνη εξήγηση που βρίσκω είναι στο Μεγαλείο που διαθέτει να ξεπερνά τα πράγματα. Είναι ο άνθρωπος που μπόρεσε να βρει εκείνο που ενώνει τους Έλληνες μεταξύ τους και τους Έλληνες με τους άλλους λαούς. Ο Μίκης δεν είναι τόσο μεγάλος στο ανάστημα, είναι Μέγας και στον πνευματικό τομέα. Είναι άνθρωπος των οραμάτων. Οραμάτων που δεν αφορούν μόνο τους Έλληνες και την Ελλάδα, αλλά όλους μας. Γι' αυτό ένιωσα τόσο αλληλέγγυος μαζί του, τόσο κοντά του. Μου έδωσε τόσα πολλά πράγματα, που η ζωή μου έγινε διαφορετική χάρις σ' αυτόν.

Εκεί που συναντώνται οι φίλοι του Μίκη

Γι' αυτό δημιουργήσατε το Ίδρυμα.

Για να γίνει γνωστό το έργο στην Ευρώπη και στον κόσμο. Η Ελλάδα είτε το θέλουμε είτε όχι βρίσκεται πιο κοντά στην Ανατολή από τη Δύση. Οι μουσικές και λογοτεχνικές παραγωγές ερχόταν πολύ πιο αργά στη Δυτική Ευρώπη. Το Ίδρυμα στόχευε να συνενώσει όσους ένιωθαν την ίδια εκτίμηση και φιλία για το έργο και το πρόσωπο του Μίκη, εξ ου και το όνομα του Ιδρύματος ΦΙΛΜΚΗ, ώστε μέσα απ' αυτή την ένωση να προωθείται καλύτερα η ενημέρωση και η προβολή του συνολικού του έργου, μουσικό και συγγραφικό. Εκδώσαμε έργα του Μίκη, διοργανώσαμε συναυλίες με τον Μίκη ή για τον Μίκη. Η παγκόσμια περιοδεία του Μίκη το 1985 ξεκίνησε από το θέατρο του Εσ-συρ Αλζέτ.

Το Ίδρυμα έχει γίνει και ένα είδος Μουσείου του έργου του Θεοδωράκη.

Είναι πρωταντός ένας χώρος όπου βρίσκονται αλλά και συσσωρεύονται αρχεία από το έργο του Μίκη. Τα αρχεία αυτά προσφέρονται δωρεάν σε όσους επιθυμούν να μελετήσουν το έργο του, να γνωρίσουν τη

Guy Wagner Ο Μίκης είναι μέγας μουσουργός

να κυκλοφορήσει συμπληρωμένη και πιο ολοκληρωμένη στα γερμανικά, στα γαλλικά τα ελληνικά και τα τούρκικα.

Η μεγάλη του όμως αγάπη, που κράτησε για όλο το χρόνο που του απελευθερώνει η αποστράτευση από τα καθηγητηλίκι – την οποία άρχισε να απολαμβάνει από φέτος – είναι το Ίδρυμα. Η δε μεγάλη του ικανοποίηση είναι η ανταπόκριση που βρήκε στους φιλόμουσους της Γης, η ηλεκτρονική σελίδα στο Ίντερνετ, που είναι αφιερωμένη στο Μέγα Θεοδωράκη.

"Ο Γκυ Βαγκνέρ είναι ο άνθρωπος που αντιλαμβάνεται καλύτερα απο οποιονδήποτε άλλο τη μουσική μου", είχε πει κάποτε ο ίδιος ο Θεοδωράκης.

Ποιός άλλος άλλωστε, θα λέγαμε εμείς, θα μπορούσε να ισχυρισθεί ότι έχει αφιερώσει περισσότερο χρόνο και χρήμα απο τον κ. Βαγκνέρ, για να παρευρεθεί να ακούσει και να δει τις δοκιμές και τις πρώτες παρουσιάσεις των έργων, ή για να συλλέξει δε ότι κυκλοφόρησε, ερμηνευμένο απο τον ίδιο το Θεοδωράκη ή άλλους συνθέτες, καθώς και ότι συμβαίνει, ή γράφτηκε γύρω απο τον Μίκη;

Σημαντικότατο έργο η Αντιγόνη

Ο Γκυ Βαγκνέρ θα είναι απο την ερχόμενη Κυριακή το βράδι στην Αθήνα. Από τη Δευτέρα και όλη την εβδομάδα θα παρακολουθεί, θα ακούει, θα καταγράφει και θα συγκεντρώνει υλικό πάνω στο τελευταίο έργο του Έλληνα μεγα μουσουργού. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η ηλεκτρονική σελίδα θα προσφέρει σε όσους δεν μπόρεσαν να παρευρεθούν στη συναυλία του Μεγάρου Μουσικής των Αθηνών, τα ακούσματα και την ενημέρωση πάνω στο τελευταίο και ένα απο τα σημαντικότερα έργα του Μίκη, την ΑΝΤΙΓΟΝΗ. Υπάρχει ήδη το κείμενο που έχει γράψει ο ίδιος ο Μίκης.

Προορισμός η Αθήνα αυτή τη φορά κ. Βαγκνέρ;

Που αλλού θα μπορούσα να πάω αυτές τις μέρες: Στο Μέγαρο Μουσικής των Αθηνών ο Μίκης θα παρουσιάσει το τελευταίο και ένα από τα πιο σημαντικά του έργα την ΑΝΤΙΓΟΝΗ. Παγκόσμια πρώτη αλλά και ιστορική. Όπως ξέρετε ο Μίκης δεν έχει συνθέσει τίποτα από τότε που πέθανε ο αδελφός του. Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ είχε γραφεί πριν. Είναι ένα πολύ μεγάλο τελείως προσωπικό έργο, με καταπληκτικό, ανεπανάληπτο περιεχόμενο. Είναι οι σκέψεις του Μίκη, για το μέλλον. Ο Μίκης δήλωσε ότι θα είναι και η τελευταία του δημόσια παρουσίαση έργου του. Ελπίζω και εύχομαι να μη συμβεί πράγματι κάτι τέτοιο. Μέσα απο τόσα βάσανα και κακουχίες που γνώρισε δικαιούται βέβαια να βρει την ησυχία και την ηρεμία του. Θα βρεθούμε λοιπόν μάρτυρες ενός αποκορυφώματος. Ας ελπίσουμε ότι δε θα θέσει όμως και τέλος.

Σημαντικές και ιστορικές λοιπόν αυτές οι παραστάσεις

Έτσι το νιώθουμε εμείς που νιώσαμε να ποτίζεται το είναι μας απο τη μοναδική μουσική του Μίκη, αλλά και τη θαυμαστή ανθρώπινη πορεία του και στάση. Έτσι σ' αυτές τις παραστάσεις δε θα είμαι ο μόνος από τους εκτός Ελλάδας κατοικούντες που θα τις παρακολουθεί. Θα είναι κοινοί φίλοι καί θαυμαστές απ' όλες τις ηπείρους.

Αποκάλυψη ο Μίκης και η μουσική του

Η εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ έγραφε ότι είστε ο μελετητής του Θεοδωράκη. Από ότι άκουσα κι εδώ στο Λουξεμβούργο, αλλά κι από ότι διαπίστωσα σιγά-σιγά κι ο ίδιος, είστε ο κατ' εξοχήν ειδικός πάνω στη ζωή και το έργο του Μίκη Θεοδωράκη;

Ο ίδιος ο Μίκης είπε κάποτε ότι ο Βαγκνέρ είναι εκείνος που αντιλαμβάνεται και νιώθει όσο, ίσως κανείς τη μουσική μου. Η βιογραφία που είχα γράψει και πού πρόκειται να επανεκδοθεί θεωρείται από όσους τη διάβασαν βασικός οδηγός. Μπορώ να πω χωρίς επιφύλαξη ότι ο Μίκης είναι μια από τις σημαντικότερες φιγούρες του αιώνα μας. Συγκλονίσθηκα όταν πρωτάκουσα τη μουσική του. Ήταν φυσικό για μένα να ενδιαφερθώ να μάθω περισσότερα και να γνωρίσω τον ίδιο τον άνθρωπο. Μέσα από τη μουσική και τον άνθρωπο γνώρισα μια χώρα κι έναν λαό, αλληλένδετα και αξιοθαύμαστα όχι μόνο για μένα, αλλά και για τους ανά τον κόσμο, φίλους μας. Προσπαθώντας να μάθω περισσότερα απορροφήθηκα από το μεγαλείο και πείσθηκα ότι άξιζε τον κόπο η προσπάθεια όχι μόνο για μένα, αλλά και για τους άλλους, τωρινούς, επόμενους και μεθεπόμενους. Γι' αυτό πήρα δύναμη από όσους και ό,τι σας προανέφερα.

Σ' αυτό βοήθησε και η νέα τεχνολογία. Άξιζε τον κόπο. Αν τώρα αυτή η συνεχής αδιάκοπη, ευχάριστη, κι ωφέλιμη προσπάθεια με κατέστησε και τον πιο ειδικό, δεν το γνωρίζω. Η διαπίστωση ανήκει σε άλλους και η απόδειξη στην ιστορία.

Πώς ανακαλύψατε τον Θεοδωράκη;

Πρόκειται για μια πολύ παράξενη ιστορία. Βρισκόμουν στις Βρυξέλλες, όπου μπαίνοντας σε ένα απο εκείνα τα λεωφορεία που περιφερόταν στην πόλη, για να δανεικοδοτούν το δανεισμό δίσκων μουσικής, έπεσα πάνω στο δίσκο του Μίκη Θεοδωράκη "Πνευματικό Εμβατήριο" (ποίηση Αγγέλου Σικελιανού, Τραγουδισμένο από Φαραντούρη, Καλογιάννη). Είχα ακούσει τη μουσική που είχε γράψει για το έργο "Η Φαίδρα" και το "Ζ" ήτα και την είχα ερωτευθεί. Είχα νιώσει ότι είχα να κάνω με ένα καταπληκτικό συνθέτη. Ακούγοντας όμως το "Πνευματικό Εμβατήριο" κατακεραυνώθηκα. Ήταν μια πραγματική αποκάλυψη. Δεν φανταζόμουνα ότι ήταν τόσο Μεγάλος. Αποφάσισα λοιπόν να διοργανώσω μια συναυλία του Μίκη στο θέατρο του Λουξεμβούργου, στις 12 του Φλεβάρη του 1973. Είχε μια καταπληκτική επιτυχία. Υπερχείλισε το θέατρο και οι άνθρωποι που λόγω πολιτικών διαφορών είτε δεν συναντιώταν, είτε δεν μιλούσαν μεταξύ τους, όχι μόνο βρέθηκαν στην ίδια αίθουσα αλλά στο τέλος βρέθηκαν να χορεύουν αγκαλιασμένοι έξω από το Δημοτικό Θέατρο. Ο Μίκης ήταν κατασυγκινημένος. Μετά απ' αυτό υποσχεθήκαμε να συναντηθούμε στο Παρίσι. Την ημέρα που είχαμε ορίσει για να συναντηθούμε, επέστρεψε στην Αθήνα, επειδή εντωμεταξύ είχε καταρρεύσει το καθεστώς των Συνταγματαρχών.

<u>Γνώρισα κι αγάπησα την Ελλάδα μέσω Μίκη.</u>

Πότε πήγατε για πρώτη φορά στην Ελλάδα;

Πήγα το 1977 στο μεγάλο Φεστιβάλ του Λυκαβηττού. Η Ελλάδα ήταν για μένα ένα είδος αποκάλυψης. Ένιωσα σα να ξανάβρισκα δικές μου βαθειές ρίζες. Αλλά γνωρίζοντας κι αυτόν το περίφημο λαό κατανόησα πώς και γιατί συνέθετε τη μουσική του, καθώς επίσης και το γιατί ο Μίκης έδινε τις μάχες που έδινε πάντα. Μετά τη συναυλία περπατήσαμε μαζί. Μου έδειξε τόπους και διαδρομές γεμάτες από παλιά και κυρίως σύγχρονη ιστορία, αγώνες και θυσίες. Εκεί και τότε ένιωσα ότι γίνονται συγκεκριμένα όλα όσα είχα διαβάσει.

<u>Μοναδική η μουσική του Μίκη.</u>

Τί σας μαγεύει από το Θεοδωράκη;

Πρώτα απ' όλα η μουσική του.

Τί παραπάνω σας λέει από τις άλλες μουσικές. Τί το ιδιαίτερο έχει:

Για μένα είναι μια τελείως μοναδική και προσωπική έκφραση, η απολύτως μοναδική και προσωπική μουσική γλώσσα του 20ου αιώνα. Επί πλέον είναι μια μουσική γλώσσα που εισέρχεται στις καρδιές και στο σωθικό των ανθρώπων. Σ' αγγίζει. Αλλά αυτό που είναι ακόμη πιο καταπληκτικό είναι ότι αυτή η μουσική που γράφτηκε για τον ελληνικό λαό, είναι μια μουσική που βρήκε την ίδια παγκόσμια ανταπόκριση. Δεν γνωρίζω άλλη μουσική στον κόσμο που να τραγουδιέται τόσο πολύ από ανθρώπους διαφορετικών εθνικοτήτων, χωρών, φυλών και κοινωνικών τάξεων. Ο Θεοδωράκης αν και Έλληνας, τον νιώθουμε ως έναν από τους σπάνιους παγκόσμιους συνθέτες.

Πολλές φορές διερωτήθηκα γιατί αυτή η μουσική μας κυριεύει, με τον τρόπο που μας κυριεύει. Είναι μια μουσική που μας συγκινεί, που μας αγγίζει, που μας ωθεί στον προβληματισμό, που σπρώχνει τη σκέψη μας και το συλλογισμό μας σε πράγματα, σε καταστάσεις, σε άλλες κατευθύνσεις.

<u>Άνθρωπος με Μεγαλείο: Άλλαξε τη ζωή μας.</u>

Κι ο άνθρωπος;

Μετά τη μουσική γνώρισα τον άνθρωπο. Πολλές φορές διερωτήθηκα πώς αυτός ο άνθρωπος που βασανίστηκε από τους Ιταλούς, τους Γερμανούς, τους ίδιους τους Έλληνες συμπατριώτες του, που φυλακίστηκε, εξορίσθηκε, αντίκρυσε πολλές φορές το θάνατο, που είδε τον ίδιο το λαό του να αλληλοσπαράζεται και να αλληλοσκοτώνεται, – τί πιο απαίσιο από τον εμφύλιο –, δεν απογοητεύθηκε, δεν αποθαρρύνθηκε, δεν τα παράτησε.

Η μόνη εξήγηση που βρίσκω είναι στο Μεγαλείο που διαθέτει να ξεπερνά τα πράγματα. Είναι ο άνθρωπος που μπόρεσε να βρει εκείνο που ενώνει τους Έλληνες μεταξύ τους και τους Έλληνες με τους άλλους λαούς. Ο Μίκης δεν είναι τόσο μεγάλος στο ανάστημα, είναι Μέγας και στον πνευματικό τομέα. Είναι άνθρωπος των οραμάτων. Οραμάτων που δεν αφορούν μόνο τους Έλληνες και την Ελλάδα, αλλά όλους μας. Γι' αυτό ένιωσα τόσο αλληλέγγυος μαζί του, τόσο κοντά του. Μου έδωσε τόσα πολλά πράγματα, που η ζωή μου έγινε διαφορετική χάρις σ' αυτόν.

<u>Εκεί που συναντώνται οι φίλοι του Μίκη</u>

Γι' αυτό δημιουργήσατε το Ίδρυμα.

Για να γίνει γνωστό το έργο στην Ευρώπη και στον κόσμο. Η Ελλάδα είτε το θέλουμε είτε όχι βρίσκεται πιο κοντά στην Ανατολή από τη Δύση. Οι μουσικές και λογοτεχνικές παραγωγές ερχόταν πολύ πιο αργά στη Δυτική Ευρώπη. Το Ίδρυμα στόχευε να συνενώσει όσους ένιωθαν την ίδια εκτίμηση και φιλία για το έργο και το πρόσωπο του Μίκη, εξ ού και το όνομα του Ιδρύματος ΦΙΛΙΚΗ, ώστε μέσα απ' αυτή την ένωση να προωθείται καλύτερα η ενημέρωση και η προβολή του συνολικού του έργου, μουσικό και συγγραφικό. Εκδώσαμε έργα του Μίκη, διοργανώσαμε συναυλίες με τον Μίκη ή για τον Μίκη. Η παγκόσμια περιοδεία του Μίκη το 1985 ξεκίνησε από το Θέατρο του Εσ-συρ Αλζέτ.

Το Ίδρυμα έχει γίνει και ένα είδος Μουσείου του έργου του Θεοδωράκη.

Είναι προπαντός ένας χώρος όπου βρίσκονται αλλά και συσσωρεύονται αρχεία από το έργο του Μίκη. Τα αρχεία αυτά προσφέρονται δωρεάν σε όσους επιθυμούν να μελετήσουν το έργο του, να γνωρίσουν τη

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ (Κοσμάς Βίδος)

1.- Η "Μήδεια" στα στούντιο.

3.- Η "Μήδεια", η "Ηλέκτρα" και η "Αντιγόνη" αποτελούν μιαν αδιάσπαστη ενότητα. Ενότητα ύφους και μέσων. Βέβαια, ξεκινώντας με την "Μήδεια" τη μεγάλη περιπέτεια για τη σύνθεση τριών μεγάλων έργων, υπήρξα εξαιρετικά "συντηρητικός" στη χρήση της συμφωνικής ορχήστρας. από την άποψη ότι δεν ήθελα ο τελικός ήχος να παραπέμπει σε πασίδηλα δυτικά πρότυπα πριν καταφέρω να επιβάλω ένα προσωπικό ύφος στον τομέα αυτόν.

Την ίδια έγνοια και φόβους αντιμετώπιζα κατά τη σύνθεση του "Άξιον Εστί" με το οποίο, αν δεν κάνω λάθος, το μεγάλο κοινό της έντεχνης λαϊκής μου μουσικής, στο οποίο απευθυνόμουν, επρόκειτο να έλθει σε επαφή με συμφωνικούς ήχους για πρώτη φορά.

Ετσι στην ενορχήστρωση της "Μήδειας" υπερτερούν σαφώς Πρώτον οι φωνές (Σολίστ και Χορωδία) Δεύτερον Πνευστά-Κρουστά και Τρίτον τα έγχορδα. Δηλαδή προσπάθησα να βρίσκομαι όσο γίνεται πιο κοντά στον "ήχο" των έργων μου για αρχαία Τραγωδία και ιδιαίτερα τις "Φοίνισσες". Προχωρώντας εν συνεχεία στη σύνθεση των δύο υπολοίπων έργων η ισορροπία μεταξύ αυτών των "οικογενειών οργάνων" άρχισε να αποκαθίσταται για να ολοκληρωθεί πλήρως στην "Αντιγόνη"... Σ' αυτό ίσως το γεγονός οφείλεται σε σημαντικό βαθμό η αμεσότερη επαφή αυτού του έργου με το κοινό, δεδομένης της αποδεδειγμένης "γοητείας" που προσφέρει ο ήχος των εγχόρδων.

Ομως θεωρώ ότι με την "Μήδεια" κυρίως η τραχύτης του συμφωνικού ήχου ταιριάζει απολύτως με τον χαρακτήρα του έργου. Γεγονός που πιστοποίησα με μεγάλη ικανοποίηση από τις πρώτες δοκιμές στην αίθουσα Γκλίνκα, την αρχαιότερη της Αγίας Πετρούπολης, που χρησιμεύει και ως στούντιο ηχογραφήσεων μεγάλων συνόλων.

Με ρωτάτε αν άλλαξα "κάποια πράγματα". Η ερώτησή σας μου προσφέρει την ευκαιρία να πω ότι τα προϊόντα της εργασίας μου, είτε τραγούδια είναι αυτά είτε Συμφωνίες, είναι πάντοτε αποτελέσματα συστηματικής τεχνικής επεξεργασίας, σε βαθμό που να μην χρειάζεται να αλλάξω ούτε μία νότα την στιγμή που μια ορχήστρα τα προβάρει για πρώτη φορά. Φυσικά ο κάθε συνθέτης έχει το δικαίωμα να διορθώνει τα ίδια του τα έργα αν διαπιστώσει ότι κάτι δεν ανταποκρίνεται απολύτως σ' αυτό που θα ήθελε. Λέγεται λ.χ. ότι ο Κλώντ Ντεμπυσύ άλλαζε ολόκληρα μέρη κάθε βράδυ μετά την παράσταση του έργού "Πελέας και Μελισσάνθη". Αρα τα πάντα είναι "νόμιμα", φτάνει να εξυπηρετείται ο τελικός στόχος του συνθέτη.

Με μένα πάντως συμβαίνει να εργάζομαι όπως είπα εξαντλητικά, έτσι ώστε όταν τελικά βάζω την υπογραφή μου στο τέλος του έργου να είμαι βέβαιος ότι όλα έγιναν όπως ακριβώς το επεδίωκα. Σας λέγω μόνο -κι αυτό νομίζω ότι είναι ενδιαφέρον για όσους δεν γνωρίζουν τον "μόχθο" που κρύβεται πίσω από τα μεγάλα κυρίως συμφωνικά κ.λπ. έργα- ότι προκειμένου ειδικά για Λυρικές Τραγωδίες (όπερες) ο ωφέλιμος χρόνος (δηλαδή αυτό που τελικά θα ακουστεί) είναι περίπου 10 δευτερόλεπτα για μια εργασία 6 ωρών κατά μέσον όρο. Ετσι η "Μήδεια" διαρκείας 3 ωρών και κάτι δηλαδή 280 λεπτών υπήρξε προϊόν 1000 ημερών καθημερινής εξάωρης εργασίας...

Όμως ας σταματήσω εδώ τις στατιστικές αυτές (που τις κάνω μόνο και μόνο γιατί γνωρίζω ότι ο τομέας της συμφωνικής μουσικής είναι εντελώς άγνωστος στο μεγάλο ελληνικό κοινό) γιατί κινδυνεύω πιθανώς να κατηγορηθώ ότι προβάλλω ποσοτικά μεγέθη για να εξυψώσω ανύπαρκτα ποιοτικά χαρακτηριστικά... Ομως γι' αυτά ο τελευταίος αρμόδιος να μιλήσει νομίζω ότι είμαι εγώ ο ίδιος.

Μιλώντας για τη "Μήδεια" και τις υπόλοιπες Λυρικές Τραγωδίες μου θα ήθελα να επιμείνω σε μια βασική αρχή επάνω στην οποία στηρίχθηκε η φιλοσοφία της σύνθεσης αυτών των έργων. Είναι η αρχή της προσοδίας. Που μπορούμε να την αποκαλέσουμε και μουσική απαγγελία, όπως συμβαίνει με την βυζαντινή μουσική.

Για μένα αυτή η μέθοδος σύνθεσης σημαίνει ότι με ενδιαφέρει τόσο η εξωτερική μορφή του Λόγου όσο και το περιεχόμενό του. Δηλαδή θα τονίσω τα ισχυρά σημεία της λέξης και τα κορυφαία σημεία της φράσης, όμως ταυτοχρόνως τα χρωματίσω μελωδικά τα νοήματά τους. Και εφ' όσον ο Λόγος εκφέρεται από Πρόσωπα είτε από τον Χορό, θα εκφράσω με όσα μέσα διαθέτω (Μέλος, Ρυθμό, Ηχοχρώματα) τον εσωτερικό τους κόσμο, την ψυχική τους κατάσταση, τις εσωτερικές και τις μεταξύ τους συγκινήσεις. Με άλλα λόγια -όπως προσπάθησα να κάνω μελοποιώντας Ποίηση για τραγούδια, το ίδιο και εδώ έχω σαν θεμέλιο τον Ποιητικό-Τραγικό Λόγο, επάνω στον οποίο τώρα δεν χτίζω ένα Τραγούδι αλλά μια Τραγωδία. Οχι μια μόνο φωνή με συνοδεία μικρής (λαϊκής κυρίως) ορχήστρας, αλλά σύνολο Φωνών (Χαρακτήρων) πλαισιωμένων από Χορωδούς (Χορό) και Συμφωνικούς Ηχους.

Οπως ίσως θα γνωρίζετε, μου έγινε επανειλημμένως πρόταση από το Μέγαρο Μουσικής για τη σύνθεση μιας Κωμωδίας που κατά τα πρότυπα της αρχαιότητας θα συμπληρώσει την Τριλογία... Αυτό είναι κάτι που το σκέφτομαι και ελπίζω κατ' αρχήν να βρεθεί το κείμενο και μετά τα υπόλοιπα (χρόνος, υγεία, διάθεση) για να προχωρήσω. Ομως θεωρώ την πρώτη μου "Οπερα" με τίτλο "Κώστας Καρυωτάκης" ή "Οι Μεταμορφώσεις του Διονύσου" σαν φυσικό επίλογο αυτής της "σπουδής θανάτου" που είναι ουσιαστικά οι τρεις τραγωδίες. Και μάλιστα με επέκταση και διασύνδεση με τη σύγχρονη μεταεπαναστατική Ελλάδα από τον Οθωνα έως τον Παύλο. Και με πρωταγωνιστή τον Ποιητή που αν και ιστορικά είναι αποδεδειγμένο ότι αυτοκτόνησε -αυτοθανατώθηκε- εγώ τον βάζω να "πυροβολεί το Μέλλον" σαν μια πράξη πιότερο εθνικού αυτοσαρκασμού παρά αισιοδοξίας...

Το έργο αυτό γράφτηκε και παρουσιάστηκε στην περίοδο 1984-86 στη Λυρική Σκηνή δηλαδή πριν μια δεκαπενταετία. Επομένως μέσα στο διάστημα αυτό ολοκληρώθηκε η σύνθεση μιας ΤΕΤΡΑΛΟΓΙΑΣ και είναι για μένα ευτυχής σύμπτωση ότι αυτόν τον καιρό μπορώ να πω ότι ολοκληρώθηκε η προσπάθειά μου, δεδομένου ότι: Α. Ολα τα έργα έχουν παρουσιαστεί στο κοινό, κατ' αρχήν σκηνικά αλλά και σε μορφή κοντσερτάντε. Β. Βρίσκονται στο τελικό στάδιο της εκτύπωσης και της κυκλοφορίας τους σε παρτιτούρες. Γ. Αυτή τη στιγμή έχουν ολοκληρωθεί οι φωνοληψίες τους για να κυκλοφορήσουν προσεχώς σε CD και Δ. Σε λίγες εβδομάδες θα κυκλοφορήσει από τον Εκδοτικό Οίκο "Υψιλον" ο 3ος τόμος της "Μελοποιημένης Ποίησης" ο οποίος περιλαμβάνει ακριβώς αυτές τις τέσσερις όπερες (κείμενο, σχόλια, φωτογραφίες και άλλο υλικό).

Σε κάθε "πρώτη" αυτών των έργων η αποδοχή του ανώνυμου κοινού -μέσα κι έξω από την χώρα μας- υπήρξε θετική. Δεν μπορώ όμως να ισχυριστώ ότι με μια και μόνο πρώτη ακρόαση -στην όπερα υπάρχει και η θέαση- μπορεί κανείς όχι απλώς να αφομοιώσει και να κατανοήσει αλλά ακόμα και να προσεγγίσει την ουσία ενός έργου πολύπλοκου, πυκνού, απροσδόκητου, γεμάτου από χιλιάδες μουσικές και άλλες προτάσεις που είναι η Μουσική Τραγωδία. Υπάρχουν φυσικά και μερικοί που σπεύδουν να κάνουν επίδειξη προσωπικής υπεροχής. Οτι δήθεν βρίσκονται σ' ένα τόσο υψηλό επίπεδο γνώσεων, ώστε με μια πρόχειρη ματιά, να απογυμνώσουν τον φτωχό και ανίδεο τολμητία που είναι ο δύσμοιρος δημιουργός που μπήκε στα χωράφια τους χωρίς την άδειά τους. Οπως λοιπόν αυτοί οι γραφειοκρατικοί τύποι δεν μπορεί με τίποτα να μας πείσουν με την βιαστική και επιπόλαια άρνησή τους, το ίδιο περίπου θα έλεγα και για την αντίθετη άποψη. Οτι δηλαδή και αν ακόμα η πρώτη επαφή μας συγκινήσει, είναι βέβαιο ότι η συγκίνηση αυτή θα μεγαλώνει όσο βαθαίνουμε την επαφή μας με το έργο. Πόσο μάλλον όταν αναφερόμαστε σ' αυτά τα συγκεκριμένα έργα που έχουν κατ' αρχήν την βαρειά πνευματική φόρτιση της αθηναϊκής τραγωδίας και από κει και πέρα όλα τα καινούρια στοιχεία που προσθέτει η μελοποίησή τους σαν προσπάθεια αναδημιουργίας για την έκφραση σύγχρονων ιδεών, αισθητικών και φιλοσοφικών αντιλήψεων, καθώς και η συμβολή στην παρουσίασή τους από σύγχρονους καλλιτέχνες (σκηνοθέτες, σκηνογράφους, χορογράφους, ενδυματολόγους, μουσικούς).

Θέλω με όλα αυτά να πω ότι θα χρειαστεί πολύς χρόνος, πολλές προσπάθειες και πολλά μέσα για να μπορέσω κάποτε να πω ότι η προσπάθειά μου αυτή έχει πετύχει.

Θα με ρωτήσετε ίσως: "πιστεύετε ότι ένας καλός γνώστης των τραγουδιών σας θα μπορέσει να συγκινηθεί από τις Λυρικές Τραγωδίες σας;"

Σε ένα μεγάλο ποσοστό θα έλεγα απερίφραστα "ναι". Αν θα δείτε το δημιουργικό μου έργο σαν ένα ΟΛΟΝ, τότε ίσως συμπεράνετε μαζί μου ότι η συστηματική μελοποίηση ενός τόσο πλατειού φάσματος ποιητών να υπήρξε η πολύχρονη και πολύμορφη προετοιμασία για την κατανόηση και αποδοχή -με την ίδια αγάπη- της "ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ".

4.- Είχα πάντα ένα και μοναδικό στόχο στη ζωή μου. Αυτό με βοήθησε να κατακτώ -πάντα με μόχθο- το ένα επίπεδο δημιουργίας μετά το άλλο και να προχωρώ προς την κατεύθυνση που είχα εξ αρχής επιλέξει. Υπήρξα και είμαι ένας "αθλητής πνεύματος" (όπως θα έλεγε ο Κώστας Δεσποτόπουλος) που αντλεί δυνάμεις από εκείνη τη μυστηριώδη δύναμη που μας αφήνει άφωνους μπροστά στην θέληση του ανθρώπου, που όπως φαίνεται την πολλαπλασιάζουν οι προκλήσεις.

5.- Αυτά τα ωραία χρώματα των λουλουδιών για ποιον είναι; Αυτά τα πολύχρωμα φτερά των πουλιών για ποιον είναι; Κι αυτά τα τραγούδια με τα δικά τους μυστηριακά χρώματα για ποιον είναι αν όχι για τη γυναίκα;

6.- Οσοι τείνουν να με κατατάξουν στην κατηγορία των συνθετών "που ξεσηκώνουν τα πλήθη", νομίζω ότι με αδικούν. Γιατί προφανώς για να "ξεσηκώσω" με τη μουσική μου θα έπρεπε κατ' αρχάς να συγκινήσω.

Ξεχνούν ότι τα έργα που αγάπησε πρώτα απ' όλα ο λαός μας ήταν τα ελεγεία, όπως ο "Επιτάφιος", τα λυρικά όπως τα "Επιφάνια", τα αισθαντικά όπως οι "Μικρές Κυκλάδες" και ούτω καθ' εξής. Προσθέτω εδώ τα δραματικά ζεϊμπέκικα σε ποίηση Χριστοδούλου και Λειβαδίτη.

Ζυμωμένος μέσα σ' αυτό το καθαρά λυρικό κλίμα ο λαός μας όταν προκλήθηκε, βγήκε στους δρόμους με τα λάβαρα της ποίησης ενός Ρίτσου, ενός Ελύτη ακόμα και ενός Σεφέρη... Και όπως είδαμε ξαναβγήκε μετά την πρόκληση των νατοϊκών βομβαρδισμών, που σημαίνει ότι εξακολουθεί να λειτουργεί η πολιτιστική-πολιτική σύζευξη και να παραμένει σαν μια παρακαταθήκη.

7.- Μόνο εάν προχωρώντας επί της πεπατημένης είσαι σίγουρος για το επόμενο βήμα. Ομως αληθινή δημιουργία είναι να διαλέγεις και να ανοίγεις απάτητους δρόμους. Και όταν έχεις πραγματικά την αίσθηση ότι δημιουργείς κάτι καινούριο, τότε θα πρέπει κάθε φορά που κάνεις ένα βήμα να τρέμεις μήπως πέσεις σε γκρεμό.

8.- Θα ήταν ανιαρό αν όλοι οι άνθρωποι είχαμε τις ίδιες ιδέες, συνήθειες, γούστα, ενδιαφέροντα,. Εμένα προσωπικά μου αρέσει η πολυμορφία, η πολυχρωμία, η διαφορετικότητα, η άλλη άποψη... Αυτές οι χιλιάδες αντιθέσεις άλλωστε κάνουν τη ζωή να προχωρά σωστά, χωρίς πειθαναγκασμούς, οριοθετήσεις, στίγματα και άλλες πονηρές απόπειρες για να μεταβάλουν το Λαό σε κοπάδι. Η Ζωή η ίδια είναι ένας ήλιος και μόνο αυτή θα πρέπει να οδηγεί τους ανθρώπους. Ετσι μπορώ να πω ότι μου αρκούν όσοι μπορεί να αγαπούν αυτά που κάνω. Τι μου χρειάζονται οι άλλοι; Οσο για τη Μουσική, αυτή ξέρει ποιοι την υπηρετούν και ποιοι την κακοποιούν. Εγώ νομίζω ότι έχω μια καλή σχέση μαζί της.

9.- Προσωπικά δεν κατανοώ αυτή την τρέλλα που έχει πιάσει μερικούς για την αλλαγή της χιλιετίας. Βεβαίως ένας ψυχολόγος, εθνολόγος, κοινωνιολόγος κ.λπ. θα μπορούσε να κάνει ενδιαφέρουσες παρατηρήσεις για τον εγωκεντρισμό λ.χ. της χριστιανικής Δύσης που εξακολουθεί να αυτοτοποθετείται στο κέντρο του Κόσμου...

10.- Στο βάθος ξέρετε, υπήρξα ένα αντικοινωνικό άτομο, από την άποψη ότι από πολύ νωρίς μου αποκαλύφθηκε πλήρως η "αβάσταχτη ελαφρότητα" των ανθρώπων. Επομένως η κύρια τάση μου υπήρξε πάντοτε η απομόνωση, το κλείσιμο στον εαυτό μου, γεγονός που με βοηθούσε να μελετώ, να καλλιεργώ τον εαυτό μου και να δημιουργώ αυτά που είχα ανάγκη να δημιουργήσω και που μου έδιναν μεγάλη χαρά. Είχα ξεχωρίσει κάθε φορά ένα κύκλο εκλεκτών, με κριτήριο πάντοτε την ψυχική τους αγνότητα και την ηθική τους ακεραιότητα, που λειτουργούσαν μέσα μου ως ιδανικοί συνομιλητές μου στα ερωτήματα που ο ίδιος έθετα στον εαυτό μου.

Η περιπέτειά μου μέσα στην αφηνιασμένη θάλασσα των ιστορικών γεγονότων, γνωρίζω ότι έχει δημιουργήσει μια διαφορετική και παραπλανητική κατ' εμέ εντύπωση στον γύρω κόσμο για το άτομό μου. Κι αυτό γιατί αν και βρέθηκα αρκετές φορές στο μάτι του κυκλώνα, εντούτοις ένοιωθα αποστασιοποιημένος. Κι αυτό γιατί στην μακρινή διαδρομή μου ελάχιστους εξετίμησα με βάση τα κριτήρια τα δικά μου και επομένως τα όσα εξ αμάξης άκουσα ιδιαίτερα τις στιγμές που δεν έκανα τίποτα άλλο από το χρέος μου ως πολίτης, παρ' ό,τι στιγμιαία με επλήγωναν, την επομένη κι όλας με άφηναν παγερά αδιάφορο.

11.- Σωστά το είπατε: είμαι πράγματι μελωδιστής. Θεωρώ τη Μουσική σαν την αντιπροσωπευτικότερη Τέχνη, που αντανακλά την Αρμονία. Η ιδέα του Ωραίου, ας μην ξεχνάμε ότι είναι υποκειμενική. Πλην όμως οι αρχαίοι έλληνες ανακάλυψαν, αποτύπωσαν και επέβαλαν την δική τους άποψη για το ωραίο, πάνω στην οποία στηρίχτηκε ολόκληρο το οικοδόμημα της Δυτικής Τέχνης: Θέατρο, Ζωγραφική, Γλυπτική, Χορός, Ποίηση, Λογοτεχνία, Μουσική στηρίχτηκαν εξ ολοκλήρου στις αναλογίες του Ικτίνου, του Φειδία, του Σοφοκλή και όλων όσων έθεσαν τα θεμέλια του συγκεκριμένου ωραίου -της συγκεκριμένης αισθητικής απόψεως- πάνω στην οποία χτίστηκε όπως είπα το οικοδόμημα της Δυτικής Τέχνης.

Η Ασχήμια, σαν μια δήθεν πρωτοπορία που ξεκινά στις αρχές του αιώνα μας, έχει ουσιαστικά στόχο την αμφισβήτηση του ελληνικού αρχέτυπου Ωραίου που απαιτεί ταλέντο δηλαδή αυθεντικότητα και δυνατότητα γένεσης αισθητικών έργων που να βρίσκονται σε αντιστοιχία με τη διαμόρφωση μέσα απ' τους αιώνες μιας συγκεκριμένης αισθητικής, ψυχικής, πνευματικής και ηθικής διαμόρφωσης.

Γιατί γεννήθηκε το κίνημα αυτό με σημαία την Ασχήμια και με στόχο την κατάλυση του Ωραίου; Από ποιους και για ποιους λόγους; Και ποιους εξυπηρετεί;

Το δυστύχημα είναι ότι το Ωραίο απαιτεί όπως είπα να είσαι γεννημένος γι' αυτό. Να έχεις το κοινώς λεγόμενο ταλέντο. Και λέω δυστύχημα, γιατί διαπιστώνω ότι λιγοστεύουν γύρω μας οι ταλαντούχοι. Ενώ όσοι θέλουν καλά και σώνει να παριστάνουν τους Δημιουργούς χωρίς να το μπορούν, παίρνουν την εκδίκησή τους προσχωρώντας στο στρατόπεδο της Ασχήμιας που περιέργως έχει πολύ ισχυρούς υποστηρικτές σε πολύ υψηλά επιτελεία...

12.- Η απάντησή μου στο προηγούμενό σας ερώτημα φωτίζει νομίζω αυτή που θα σας δώσω τώρα. Γιατί αυτή η δήθεν αριστοκρατική αποστασιοποίηση με άλλα λόγια η σοβαροφάνεια στην ουσία προσπαθεί να κρύψει τη γύμνια της έμπνευσης. Γιατί βεβαίως οι οπαδοί της Ασχήμιας αριστοκρατίζουν δεδομένου ότι γνωρίζουν ότι εκείνος που δεν μπορούν να κοροϊδέψουν ποτέ είναι ο απλός λαός. Γιατί αυτός έχει από παράδοση διαμορφωμένο μέσα του το είδωλο του Ωραίου, έστω και σε σπερματική μορφή.

Ας σκεφθούμε όμως καλά ποιοι είναι οι θανάσιμοι εχθροί της καθαρότητας, της σαφήνειας, του ανθρωποκεντρισμού και της φιλοσοφίας των Ελλήνων, για να κατανοήσουμε από πού ουσιαστικά πηγάζει αυτή η λυσσαλέα προσπάθεια για την κατεδάφιση του ελληνικού Ωραίου που είτε το θέλουν είτε όχι, λειτούργησε ως αρχέτυπο για τους καλλιτέχνες από την Ιταλική Αναγέννηση έως τους κλασσικούς και ρομαντικούς συνθέτες της Ευρώπης περνώντας από τον Σαίξπηρ, τον Γκαίτε, τον Μπαλζάκ και τον Πούσκιν.

13.- Θέλω να πιστεύω ότι θα έχει πια κατανοηθεί ότι δεν ξεχωρίζω είδη μουσικής. Στέκομαι στην ποιότητα και την θαυμάζω σε όποιο είδος και αν ανήκει.

14.- Πολλές φορές προσπαθώ να δω τον εαυτό μου, τη σημερινή Ελλάδα με τα μάτια ενός ξένου. Το αποτέλεσμα κάθε φορά είναι απογοητευτικό. Και φυσικά εκ διαμέτρου αντίθετο από αυτό που πιστεύουμε εμείς για τον εαυτό μας. Αλήθεια, γιατί να αρέσουμε στους ξένους;

Ποια είναι τα έργα μας, η προσφορά μας, τα επιτεύγματά μας, οι συνήθειές μας, τα ήθη μας, τέλος η εθνική-συνολική μας στάση απέναντι στα μείζονα προβλήματα, που θα μπορούσαν πραγματικά να γίνουν αντικείμενα θαυμασμού από τους άλλους;

Αλλωστε από την εποχή που επικράτησε η ιδιωτική τηλεόραση στη ζωή μας, μας είναι εύκολο να βλέπουμε καθημερινά εμείς οι ίδιοι τον εαυτό μας. Να βλέπουμε ποιοι είμαστε, πώς συμπεριφερόμεθα, πώς σκεφτόμαστε, πώς διασκεδάζουμε, πώς αντιμετωπίζουμε τον γείτονά μας για να μην πω τον ξένο. Ποια είναι τα μορφωτικά μας επίπεδα κ.λπ. κ.λπ. Αυτός λοιπόν ο αδιάψευστος καθρέφτης που έγινε η τηλεόραση, σε μένα τουλάχιστον δείχνει ένα πρόσωπο, θα έλεγα, τρομακτικό. Σε ασχήμια, επιπολαιότητα, κακογουστιά, ρατσισμό, αμάθεια, απάθεια, εγωκεντρισμό, ανευθυνότητα, κομπασμό, διγλωσσία, πονηριά... Ας σταθώ έως εδώ. Και πολύ φοβάμαι ότι οι ξένοι μας έχουν πάρει μυρωδιά... Δεν μπορούμε πια με τίποτα να κρυφτούμε... Και το δυστύχημα είναι ότι οι ξαφνικές εθνικές εξάρσεις, όπως έγινε πρόσφατα με την κρίση στα Βαλκάνια, όχι μόνο δεν αξιοποιούνται, αλλά πνίγονται γρήγορα μέσα στο γενικό κλίμα της ανευθυνότητας και της ανυποληψίας που μας χαρακτηρίζει. Δυστυχώς...

Σε ό,τι αφορά τη σχέση μου με την τρέχουσα πολιτική νομίζω ότι αυτός ο συνδυασμένος έλεγχος του φρονήματος των πολιτών από κόμματα και ΜΜΕ μας θέτει κυριολεκτικώς μεταξύ Σκύλας και Χάρυβδης. Ετσι λ.χ. για να αναφερθώ στην καυτή επικαιρότητα της επίσκεψης Κλίντον, παρακολουθώ όπως και πολλοί άλλοι υποθέτω, άφωνος τα τεκταινόμενα, δεδομένου ότι όλες οι πολιτικές ηγεσίες και οι διαμορφωτές της κοινής γνώμης μου δίνουν την αίσθηση ότι εγκατέλειψαν το σκάφος "ΕΛΛΑΣ" που παραδέρνει ακυβέρνητο.

Εν τούτοις από τα γεγονότα στη Γιουγκοσλαυία και την ομόθυμη αντίδραση του ελληνικού λαού φάνηκε καθαρά ότι είμαστε διχασμένοι. Δηλαδή όλοι οι έλληνες είναι εναντίον των νατοϊκών βομβαρδισμών και παράλληλα επίσης όλοι οι έλληνες (πλην ίσως του ΚΚΕ) είναι -υπό τις παρούσες συνθήκες- υπέρ της συμμετοχής της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ενωση και στο ΝΑΤΟ.

Δυστυχώς αυτή η ισορροπία που εκφράζει το δόγμα "Ενας Λαός-Δύο Πολιτικές" και που εκδηλώθηκε θετικά με τις ειρηνικές διαδηλώσεις, αμαυρώθηκε από τους "γνωστούς-αγνώστους" που ναι μεν οι διασυνδέσεις τους είναι ύποπτες, όμως πού είναι το χέρι του μαζικού κινήματος για να τους συντρίψει;

Με άλλα λόγια πήγαμε ξυπόλητοι στ' αγκάθια...

ΑΕΡΑΚΗΣ
ΚΡΗΤΙΚΟ
ΜΟΥΣΙΚΟ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ

Label: ***ΑΕΡΑΚΗΣ Κ.Μ.Ε.***
Νο. Κατ/γου: *S.A. 622*
Τίτλος έργου: Λαϊκό Ορατόριο ***"ΤΟ ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ"***
Ποίηση: ***ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ***
Μουσική: ***ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ***
Εκτέλεση: Χορωδία ***"Φραγκίσκος Λεονταρίτης"***
Πανεπιστημίου Κρήτης

ΜΕΡΟΣ Α - Η ΓΕΝΕΣΙΣ

1. **Ορχηστρικό** *(Εισαγωγή)*
2. **Ύμνος** *"Τότε είπε"*

ΜΕΡΟΣ Β - ΤΑ ΠΑΘΗ

3. **Ύμνος** *"Ιδού εγώ λοιπόν"*
4. **Ανάγνωσμα** *"Η Πορεία προς το Μέτωπο"*
5. **Χορικό** *"Ένα το χελιδόνι"*
6. **Ύμνος** *"Τα Θεμέλιά μου"*
7. **Χορικό** *"Που να βρω την ψυχή μου"*
8. **Ανάγνωσμα** *"Η μεγάλη έξοδος"*
9. **Χορικό** *"Της Δικαιοσύνης"*
10. **Ορχηστρικό** *"Ορχήστρα"*
11. **Ύμνος** *"Ναοί στο σχήμα τ' ουρανού"*
12. **Χορικό** *"Της αγάπης τα αίματα"*
13. **Ανάγνωσμα** *"Προφητικόν"*
14. **Χορικό** *"Ανοίγω το στόμα μου"*
15. **Ύμνος** *"Σε χώρα μακρινή"*

ΜΕΡΟΣ Γ - ΤΟ ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ

16. **Χορικό:** *"Άξιον Εστί το φως"*
Ύμνος: *"Οι άνεμοι"*
Χορικό: *"Άξιον Εστί το ξύλινο τραπέζι"*
Ύμνος: *"Τα νησιά"*
Χορικό: *"Άξιον Εστί στο πέτρινο πεζούλι"*
Χαίρε: *Χορωδία - Ορχήστρα*
Κορυφαίος Χορός Χαίρε:
Χορικό: *"Άξιον Εστί το χώμα"*
Ύμνος: *"Τα κορίτσια"*
Χορικό: *"Άξιον Εστί το αναίτιο δάκρυ"*
Χαίρε: *Χορωδία - Ορχήστρα*

ΗΛΙΑΣ ΑΝΔΡΙΟΠΟΥΛΟΣ
Πλαταιών 26
152 35 ΒΡΙΛΗΣΣΙΑ
Τηλ. 68 49 494

21/12/99

Κα Ρένα Παρμενίδου fax 9236325

Ρένα καλημέρα.

Σου στέλνω τα ποιήματα που επέλεξε ο Ηλίας από το "Ηλιο σ' Τον Χρονο"

Αυτό τον καιρό γράφει μουσική πάνω σε αυτά, παράλληλα με τις "ΩΔΕΣ" του Ανδρέα Κάλβου.

Θα ήθελε ο Ηλίας, να τα θέσεις υπ'όψιν του κ. Θεοδωράκη, για να είναι και ο ίδιος ενήμερος.

Σε ευχαριστώ
Καλά Χριστούγεννα
Λίζ Ανδριοπούλου

5 σελίδες με αυτή

Ταυτότητα
Π 422909

ΗΛΙΑΣ ΑΝΔΡΙΟΠΟΥΛΟΣ
Πλαταιών 26
152 35 ΒΡΙΛΗΣΣΙΑ
Τηλ. 68 49 494

Ο ΗΛΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΧΡΟΝΟΣ

Ποίηση: ΜΙΚΗ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ

Μουσική: ΗΛΙΑ ΑΝΔΡΙΟΠΟΥΛΟΥ

XVI

Ήλιος ο Πρώτος Αθήνα η πρώτη
Μίκης ο εκατομμυριοστός
έπονται εκατό χιλιάδες
και άλλες εκατό
και εκατό άλλες χιλιάδες αθώοι
και ούτω καθ΄εξής
έως τη συντέλεια του κόσμου

XVIII

΄Οταν πλάγιασα στην αμουδιά
οι λουόμενοι πέσαν στη θάλασσα
όταν μπήκα στη θάλασσα
οι λουόμενοι βγήκαν στην αμμουδιά
όταν πνίγηκα
οι λουόμενοι πήγαν στα σπίτια τους
κι όταν αναστήθηκα ήταν πιά αργά
οι λουόμενοι μπήκαν στ΄αυτοκίνητά τους.

ΗΛΙΑΣ ΑΝΔΡΙΟΠΟΥΛΟΣ
Πλαταιών 26
152 36 ΒΡΙΛΗΣΣΙΑ
Τηλ. 68 49 494

XXXII

Μενεξεδένια Πολιτεία
στείλε μου το χέρι σου
να μου χαϊδέψει τα μαλλιά
στείλε μου τη φωνή σου
να μου κοιμίσει τα όνειρα
δείξε μου το πρόσωπό σου
να δω το μπόϊ μου
την αρχοντιά μου.
Αρχόντισσά μου
από τον Οιδίποδα
και τον Ανδρούτσο
άλλος κανένας
δεν σε αγάπησε
όσο εγώ.

ΗΛΙΑΣ ΑΝΔΡΙΟΠΟΥΛΟΣ
Πλαταιών 26
152 35 ΒΡΙΛΗΣΣΙΑ
Τηλ. 68 49 494

XIX

Το είδωλό μου είσαι εσύ
το χέρι μου είναι το δικό σου
όταν το σφίγγω σφίγγεται
όταν το υψώνω υψώνεται
μονάχα αυτό το κάγκελο είναι δικό μου
κι αυτό που καθρεφτίζεται είναι δικό σου
(να τονιστεί το αίσθημα της ατομικής ιδιοκτησίας)
δικό μου δικό σου
το κάγκελο
όμως δικά μας
τα μάτια
τα χείλη
και τα χέρια.

ΗΛΙΑΣ ΑΝΔΡΙΟΠΟΥΛΟΣ
Πλαταιών 26
152 35 ΒΡΙΛΗΣΣΙΑ
Τηλ. 68 49 494

XXII

Ο Ελύτης ο Γκάτσος ο μέγας Σεφέρης
ο Τσαρούχης ο Μινωτής ο Χατζηδάκις
η Βέρα η Ντόρα η Τζένη
ο κινηματογράφος το θέατρο η μουσική
και τόσοι άλλοι
οι ποιητές οι ποιητές
και τόσοι άλλοι
κι εσύ κι εσύ κι εσύ
ο φίλος ο εχθρός ο αντίπαλος ο αντίζηλος
κοιμηθήτε ήσυχα
ο λογαριασμός είναι πληρωμένος
ο φίλος που πληρώνει
έχει λεφτά.

ε) SAUNIER Guy, Καθηγητή Πανεπιστημίου
στ) KEELY Edmund, Καθηγητή Πανεπιστημίου
ζ) SOLA EUDALD - Alexis, Καθηγητή Πανεπιστημίου
η) ΞΥΔΗ Αλέξανδρο, Συλλέκτη - Κριτικό Τέχνης
θ) ΑΛΕΞΙΟΥ Μάργκαρετ, Καθηγήτρια Πανεπιστημίου
ι) ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟ Γεώργιο, Ποιητή
ια) ΣΕΦΕΡΗ Μαρώ
ιβ) ΤΣΑΤΣΟΥ Ιωάννα
ιγ) ΣΚΑΛΙΩΡΑ Κωστή, Κριτικό - Λογοτέχνη – Μεταφραστή
ιδ) ΣΑΒΒΙΔΗ Λένα, Εκδότρια

2. Έργο της Τιμητικής Επιτροπής θα είναι η παρακολούθηση υλοποίησης του προγράμματος εκδηλώσεων μνήμης που διοργανώνει το Υπουργείο Πολιτισμού στα πλαίσια κήρυξης του 2000 ως έτους Γεωργίου Σεφέρη.
3. Η παρούσα απόφαση ισχύει μέχρι να περατωθεί το έργο της Τιμητικής Επιτροπής.

Κοινοποίηση:

Η Υπουργός
Ελισάβετ Παπαζώη

1. Γραφείο κ. Υπουργού
2. Γραφείο κ. Γεν. Γραμματέα
3. Δ/νση Γραμμάτων
4. Αναφερόμενους στην απόφαση (δια της Δ/νσης Γραμμάτων)
5. ΔΙΔΚ/Α3

Ακριβές αντίγραφο
Ο Προϊστάμενος Γραμματείας

Α. Στάμου

ΕΞΟΥΣΙΑ (Γιώργος Μητράκης)

1.- Τι σημαίνει για σας ότι στο τέλος της δεκαετίας του 1990 το ενδιαφέρον για τη μουσική σας παραμένει αμείωτο και η ζήτηση για έργα σας γραμμένα και ηχογραφημένα τρεις δεκαετίες πριν οδηγεί σε συνεχείς επανεκδόσεις τους;

Μ.Θ. Τι να πω εγώ; Βεβαίως χαίρομαι αν και ποτέ μου δεν είχα αμφιβολία γι' αυτό... Γιατί δεν έγραψα μουσική για να περνάω τον καιρό μου είτε να διασκεδάζω τους άλλους είτε για να λύσω κάποια προσωπικά προβλήματα μεταξύ των οποίων και το οικονομικό. Αντιθέτως ενέταξα το λειτούργημά μου μέσα σε μια ευρύτερη κοσμοθεωρία, που έδινε απαντήσεις σε βασικά υπαρξιακά ερωτήματα και ουσιαστικά δικαιολογούσε το πέρασμά μου στη ζωή.

Επειτα είχα την τύχη να γεννηθώ Ελληνας αλλά και την ατυχία να ζήσω πάνω στο πετσί και την ψυχή μου την άρνηση όχι μόνο των ξένων αλλά και πολλών δικών μας να κατανοήσουν και να αποδεχτούν την πεμπτουσία αυτού που λέμε ελληνισμός και ακόμα περισσότερο φυσικά ότι ο ελληνισμός ζει. Αυτή την αιωνιότητα του ελληνισμού εγώ την είδα στο πάθος του νεοέλληνα για ελευθερία, στο αντιεξουσιαστικό του μένος, την ένθεη δηλαδή αναρχία του, την άσβεστη φλόγα για δικαιοσύνη, ισότητα, ειρήνη.

Και είπα, ότι αν θέλεις να υψώσεις έργο κατ' εικόνα και ομοίωση αυτού του λαού, θα πρέπει να γίνεις ένα με αυτόν. Να ζυμωθείς μαζί του στη λάσπη και στο αίμα, στο γέλιο και στον θρήνο. Να είσαι κυρίως στο κέντρο του πόνου και της δοκιμασίας, αν πράγματι θέλεις να διαιωνίσεις δια του έργου σου τον πυρήνα της ουσίας του. Βλέπετε ότι τόλμησα να αγνοήσω τα δυτικά πρότυπα (αποκυήματα αιωνόβιων παραδόσεων φεουδαρχικής και μεγαλοαστικής νοοτροπίας που θέλει τους καλλιτέχνες της διασκεδαστές και προ παντός "απολιτικους") αναζητώντας τα πρότυπά μου στις πηγές του ελληνισμού, τους μεγάλους διανοητές και δημιουργούς της αρχαιότητας που έβαζαν πρώτα τα κοινά και μετά την Τέχνη.

Αναζήτησα επίσης την αιωνιότητα του ελληνισμού σε κείνο που θεωρώ ως υψηλότερο επίτευγμα των ελλήνων στους τελευταίους αιώνες: την Ποίηση και το Τραγούδι.

Εάν εκλάβουμε ως θεμέλια της ελληνικότητας τα έργα των αρχαίων φιλοσόφων, ποιητών, αρχιτεκτόνων, γλυπτών, θα παρατηρήσουμε ότι το κύριο χαρακτηριστικό τους -πέραν της έμπνευσης- είναι η σοβαρότητα και ο μόχθος της "κατασκευής".

Και εδώ θα πρέπει να υπογραμμίσω το γεγονός ότι η συγκριτική διαφορά των ευρωπαίων στους τελευταίους αιώνες είναι ότι μελέτησαν και εμπνεύστηκαν περισσότερο από άλλους -και από μας- το "ελληνικό θαύμα" ξεχωρίζοντας το ρόλο του "μόχθου" που κατέβαλαν όλοι αυτοί για να σφυρηλατήσουν έργα αθάνατα.

Δεν ξερω αν γίνομαι κατανοητός... Για να το πω πιο απλά... Δεν μπορεί να κάνεις τίποτα σοβαρό αν δεν ριχτείς με τα μούτρα στη δουλειά. Τεχνογνωσία, σύστημα, μελέτη, εργασία... Δηλαδή το αντίθετο από κείνο που προβάλλουν στη χώρα μας ορισμένοι κύκλοι. Οτι τάχατες η θεία έμπνευση καταστρέφεται με την "κατασκευή". Γι' αυτό τεμπελιά, καφενείο, παρέα, δημόσιες σχέσεις... Είναι βλέπετε η συνταγή που βγάζει τον Καβάφη έναντι του Παλαμά. Ενας εργασιομανής, ο Γιάννης Ρίτσος, μου έλεγε συχνά: "Αγνοούν τον όγκο εργασίας ενός Αισχύλου... Εκατοντάδες τραγωδίες... Πότε και πώς τις έγραψε;".

Τέλος θα σας υπενθυμίσω την διάκριση μεταξύ του "Λαϊκού" και του "Ελαφρού": Το πρώτο μας κάνει να θυμόμαστε, το δεύτερο να ξεχνάμε. Χωρίς να υποτιμώ την αναγκαιότητα κάπου-κάπου να ξεδίνουμε, εγώ προσωπικά, ίσως από ιδιοσυγκρασία αλλά και από αγωγή, θεώρησα το έργο μου κυρίως σαν έργο μνήμης.

Και το γεγονός ότι υπάρχουν σήμερα τόσοι έλληνες πιστοί στο έργο μου, αυτό σημαίνει ακόμα ότι αντιστέκονται στη γενικευμένη επιθεση με βάση τα ΜΜΕ για την εξάλειψη της ΜΝΗΜΗΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ που ΤΗ ΛΕΝΕ ΠΙΝΔΟ, ΤΗ ΛΕΝΕ ΑΘΩ, πράγμα που ισοδυναμεί με τον αφελληνισμό των ελλήνων και την μετατροπή τους σε μια γκρίζα μάζα καταναλωτών μέσα στο ποτάμι της παγκοσμιοποίησης.

2.- Με δεδομένες τις κοινωνικές μεταβολές στην Ελλάδα την τελευταία 20ετία και την κυριαρχία της εικόνας της ιδιωτικής τηλεόρασης, πώς νοιώθετε εσείς να λειτουργεί η μουσική σας σε αυτό το περιβάλλον;

Μ.Θ. Ξέρω. Είμαι δέσμιος της εικόνας που ο ίδιος προσπάθησα να δώσω για την σχέση Λαού-Τέχνης στη δεκαετία του '60 και μετά... Τότε που τους Επιτάφιους και τα Αξιον Εστί τα παρακολουθούσαν ένθεα πλήθη στα σταυροδρόμια της χώρας μας... Εκτοτε ενέσκηψαν καταιγίδες, σεισμοί και καταποντισμοί, Δικτατορίες και οι Σωτήρες με τις "ψεύτικες αλήθειες" που ζάλισαν τον Λαό μας, τον τρέλλαναν κυριολεκτικά... Και μπορούμε να πούμε ότι μόλις τώρα αρχίζει να συνέρχεται από την μεγάλη δοκιμασία.

Ομως όπως γίνεται με τις μεγάλες τρικυμίες, μένουν τα απόνερα που συχνά κουβαλούν στην επιφάνειά τους όλη τη σαβούρα που γέννησε η καταιγίδα. Κι αυτά τα απόνερα είναι οι χιλιάδες ανεγκέφαλοι, οι στείροι, οι κακόγουστοι, οι κομπλεξικοί και ανέραστοι που διαφεντεύουν τις βιτρίνες της εθνικής μας ζωής. Πίσω όμως στο μαγαζί, στο μεγάλο μαγαζί των ελλήνων, παραμένουν οι έλληνες. Ας μη το ξεχνάμε αυτό... Και ας έχουμε υπομονή... Είναι υπόθεση μιας και μόνο απόφασης του "γίγαντα λαού", όπως λέγαμε κάποτε... Φτάνει να καταλάβει ξανά τη δύναμή του.

3.- Ζήσατε ως πρωταγωνιστής τις δυσκολότερες στιγμές για την Ελλάδα των τελευταίων 60 χρόνων. Τι περιμένετε και τι εύχεστε για τον 21ο αιώνα;

Μ.Θ. Μας περιμένουν δύσκολα χρόνια ασφαλώς. Ομως ας μην ξεχνάμε ότι η ζωή είναι γεμάτη εκπλήξεις. Τα σπουδαιότερα πράγματα συνήθως προκύπτουν απ' το τίποτα. Από κει που κανείς δεν το περιμένει... Μετρώντας το χρόνο με χιλιετίες, ίσως η ανθρωπότητα να διανύει ακόμα την παιδική της ηλικία με τις γνωστές παιδικές ασθένειες. Θα ακολουθήσει η εφηβεία με τα δικά της προβλήματα και η ωριμότητα, που την βλέπω γύρω στο 5000 μ.Χ. Ραντεβού λοιπόν τότε, για να δούμε αν είναι σωστές οι προβλέψεις μου. Ωστόσο εύχομαι "Χρόνια Πολλά" και ειρηνικά σε σας, στους αναγνώστες και στην "έρημη" πατρίδα μας.

ΠΑΝ/ΜΙΟ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ
[ΠΟΛΙΤ ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΟΙΞΗΣ] [Ελληνική Δισκογραφία — ενορχηστρώσεις — ηχογραφήσεις] ← Κύκλοι Τραγουδιών

ΕΙΔΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

[Τραγούδι] "Έντεχνο - Ελαφρό - Λαϊκό - "Έντεχνο Λαϊκό"
[Μουσική Δωματίου] Έργα για πιάνο - Τρίο - Κουαρτέτο - Σεπτέτο

Μουσική για θέατρο [Επιθεώρηση]
Μουσική για Αρχαία Τραγωδία
Μουσική για κιν/φο
Μουσική για Χορό
Μουσική για Εκκλησία
Ορατόρια - Καντάτες [Για Χορωδία - Για Χορωδία - ορχήστρα]
Συμφωνικά Έργα.

ΜΕΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ

Σύνδεση της Ποίησης με την Μουσική.
~~Ανάλυση~~ καταλογή των σημαντικών ποιητικών έργων πού χρησιμοποιήθηκαν σ' όλα τα είδη της μουσικής -
Ανάλυση των σχέσεων Ποίησης - Μουσικής και επι κρίσιμο και στο τεχνικό αποτέλεσμα
Κοινωνική - ιστορική διάσταση του φαινομένου, σύνδεση με τις ιστορικές - κοινωνικές - ιδεολογικές - πολιτικές εξελίξεις και ειδικότερα ο ρόλος του κινήματος αυτού στη διαμόρφωση της ελληνικής κοινωνίας

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

① Με βάση τα ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ και την ΜΕΛΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΠΟΙΗΣΗ θα γίνει ἡ καταγραφή των ΕΡΓΩΝ και επομένως των ΣΥΝΘΕΤΩΝ

② θα αναζητηθούν οἱ ειδικοί για τον κάθε κλάδο ~~οἱ~~ ~~όποιοι θα αποσπασθώσιν~~ [?]

③ Ἡ μελέτη και παρουσίαση των έργων θα γίνεται με δύο τρόπους

α) Μουσική - τεχνική - επιστημονική ανάλυση

β) Θεωρητική - αισθητική - κοινωνιολογική προσέγγιση και παρουσίαση

④ Μπορεί να υπάρξει ΩΔΕΙΑΚΟ ΤΜΗΜΑ όπου τα είδη της Μουσικής να διδάσκονται από ειδικούς οἱ νέοι ερμηνευτές = Τραγουδιστές - Εκτελεστές - Διευθυντές ~~x~~ Ορχήστρας και Χορωδίας

⑤ Οργάνωση σεμιναρίων με την συμμετοχή συνθετών - ερμηνευτών (πνευματικών και καλλιτεχνών και άλλων ενδιαφερομένων) κάθε φορά γύρω από ένα ειδικό θέμα

Σχετικά
με τη καλλιτεχνική – και βιβλιογραφική
δραστηριότητα

ΒΙΒΛΙΑ

5 ~~ΑΑ~~ ΤΟΜΟΙ που περιέχουν
κριτικά στο σύνολο της
δραστηριότητας

① Ο ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ (στοιχεία)
(")

② Ο ΜΟΥΣΙΚΟΣ "

③ ΜΕΛΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΠΟΙΗΣΗ α)
α) ______
β) ______
γ) ______

ΠΑΡΤΙΤΟΥΡΕΣ

Κινηματογραφία [illegible] Νέικα [illegible] – Συμφωνικά – –
~~[illegible]~~ Κύκλοι – Τραγούδια – Όπερες –
Ορατόρια – [illegible] Άξιον Εστί
Μουσική γ

Κινηματογραφικά [illegible] 3 τόμους
→ Νεανικά… Νεανικά – Τα πρώτα…

-2

Ακολουθούν [illegible].

[illegible] - Χαλαστής
[illegible] - Επιτροπή -
[illegible] - Ζούβας

[illegible] το Μέγαρο
Αρχίζει η [illegible] αρχειοθέτηση
που θα [illegible] στο [illegible]
και [illegible] το [illegible]
το έργο

[illegible] - [illegible] - [illegible]

Δίσκοι

POETICA - ΑΣΜΑΤΑ -
ΠΡΩΤΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ - [illegible]
ΤΕΤΑΡΤΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ
[illegible] [illegible]
REQUIEM
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΣ - ΣΥΜΦΩΝΙΑ
CARNAVAL - RAVEN
LENINGRAD - ΗΛΕΚΤΡΑ
([illegible])

3

Ελλάδα
① Σεπτέμβρης   LITANY
② Απρίλη
③ Σεπτέμβρης

Συναυλίες

① Piano Concerto – (βουλγαρία)
Παγκόσμια πρώτη 12 ΜΑΪΟΣ
LONDON

② Ιούλης Ζορμπάς Μονάχο [illegible] LORCA
1 – 2 Βουλγαρία
3η Μ.Ο. 22 Ιουλίου

③ Σεπτέμβρης 22
LUXUS – [illegible]
[illegible]
CANTO GENERAL
[illegible]
(Νέα version – Ευρώπη)

④ Οκτώβρης Μόναχο Φιλαρμονική
Σε πρώτη παγκόσμια εκτέλεση
CONCERTO για πιάνο (σύνολο?)
ή Vcello

Α Ευρώπη (CAPELLA Δελφοί
βουλή)

14–16 Νοεμβρίου – Μέγαρο
Ανάκτορα
(Κατοχεία)

Βιβλία | Ποιητικές
Εκδόσεις

[illegible] 1977

Δίσκοι

Συναυλίες

ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ "ΣΤΑΧΤΟΜΑΖΩΧΤΡΑ" ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΙΣΤΙΑΙΑΣ

1.- Τι σας ώθησε να δώσετε μουσική μορφή στην αρχαία τραγωδία;

Μ.Θ. Πρωτοδιάβασα τις αρχαίες τραγωδίες -σε μετάφραση κυρίως Γρυπάρη- όταν πρωτομπήκα στο Γυμνάσιο. Από τότε μου έκαναν βαθειά εντύπωση που μεγάλωνε με τα χρόνια. Αργότερα κλήθηκα να γράψω σκηνική μουσική στις παραστάσεις του Εθνικού θεάτρου, του Αμφιθεάτρου και του Θεάτρου Τέχνης στις περισσότερες απ' τις αρχαίες τραγωδίες και κωμωδίες. Μόλις πριν από 10 χρόνια αισθάνθηκα ότι είμαι κάτοχος των εκφραστικών μου μέσων, αποφάσισα να περάσω στην ολική μελοποίηση τριών τραγωδιών: της "Μήδειας", της "Ηλέκτρας" και της "Αντιγόνης" με τη βεβαιότητα ότι η ποίηση και τα νοήματα των αρχαίων με βοηθούν να δημιουργήσω ένα σύγχρονο έργο.

2.- Τα παιδιά της ηλικίας μας συγκινούνται από τη "ροκ" μουσική. Η δική σας μουσική πώς σχετίζεται με τη ροκ;

Μ.Θ. Το πρόβλημα του Ροκ δεν είναι μόνο μουσικό. Είναι προ παντός κοινωνικό, ιδεολογικό, πολιτικό. Είναι το κυρίως όχημα για να περάσει η αμερικανοποίηση στις παγκόσμιες αγορές και τις τοπικές κοινωνίες. Είναι τρόπος σκέψης, συμπεριφοράς, ζωής μιας δεδομένης κοινωνίας, της αμερικανικής, που θέλει με τον τρόπο αυτό να εξαφανίσει τους εθνικούς πολιτισμούς. Θα μπορούσα να πω πολλά ακόμα και κυρίως να υπογραμμίσω τη σχέση της αμερικανικής μουσικής με την εξάπλωση των σκληρών ναρκωτικών.
Φυσικά υπάρχουν πάρα πολλά όμορφα τραγούδια σε ρυθμούς ροκ όπως υπάρχουν γενικώς πολλά όμορφα πράγματα στις ΗΠΑ.
Δυστυχώς όμως αυτό που συστηματικά και μετά μανίας εξάγουν είναι η υποκουλτούρα τους. Ισως γιατί αυτή πουλάει. Για να πουλήσει όμως, θα έπρεπε οι "αγοραστές" της να κατρακυλήσουν πολύ χαμηλά για να γίνουν πιστοί καταναλωτές. Ετσι μπήκαμε στον φαύλο κύκλο: Οσο χαμηλότερη κουλτούρα τόσο χαμηλότεροι καταναλωτές και όσο χειρότεροι καταναλωτές τόσο χειρότερη κουλτούρα.

3.- Τι σας ώθησε να ασχοληθείτε με τη μουσική και ποιες δυσκολίες συναντήσατε στην καριέρα σας;

Μ.Θ. Γεννήθηκα με τη μουσική, έζησα με τη μουσική και κανείς ποτέ, -όσο κι αν προσπάθησαν κατά καιρούς πολλοί- δεν με εμπόδισε να ζω κάθε στιγμή με τη μουσική.

4.- Ο Ομηρος ξεκινούσε τα έπη του με επίκληση στη Μούσα. Εσείς πώς κατορθώνετε να φθάσετε στην έμπνευση;

Μ.Θ. Δεν είχα ανάγκη να την επικαλεστώ. Το αντίθετο μάλιστα. Ηταν εκείνη, η Μουσική, που από την στιγμή που μου αποκαλύφθηκε, γέννησε μέσα μου την ανάγκη να φανώ αντάξιός της. Πώς; Με τη συνεχή σπουδή και δημιουργική εργασία.

5.- Πώς σας φαίνεται η κατάσταση της σημερινής ελληνικής μουσικής;

Μ.Θ. Το πρόβλημα της ελληνικής μουσικής σήμερα είναι ουσιαστικά πρόβλημα των άλλων. Αυτών που δεν έχουν τη δυνατότητα είτε τη θέληση να την ανακαλύψουν. Αναφέρομαι φυσικά στη Μουσική με Μ κεφαλαίο και όχι στην γενικευμένη ηχορύπανση που θα την χαρακτήριζα ως αντι-μουσική.

6.- Οι περισσότεροι νέοι σήμερα πάντως αδιαφορούν για την πολιτική. Τι θα θέλατε να πείτε για αυτό το θέμα στους νέους της περιοχής μας;

Μ.Θ. Μήπως με αυτό εννοείτε ότι δεν ενδιαφέρονται για τα κοινά; Γιατί τότε το πρόβλημα είναι σοβαρό. Τα φαινόμενα παρακμής που πράγματι χαρακτηρίζουν την ελληνική πολιτική σκηνή και κυρίως τα μεγάλα κόμματα εξουσίας, δεν θα πρέπει να ακυρώνουν τη σημασία της Πολιτικής (κι εδώ με Π κεφαλαίο!) που είναι η Επιστήμη και η Τέχνη για την συνοχή και εξέλιξη της Κοινωνίας.
Στην ιστορία μονάχα τα αυταρχικά καθεστώτα ήθελαν και δημιουργούσαν πολίτες ανενεργούς. Και αλλοίμονο αν η σημερινή νεολαία αδιαφορεί, όπως λέτε, για την πολιτική. Τότε ο φασισμός θα πρέπει να χτυπά την πόρτα της ελληνικής κοινωνίας. Αν δεν έχει ήδη μπει με διάφορα προσωπεία. Οπως λ.χ. ο ρατσισμός είτε η πατριδοκαπηλεία...

*

Σας ευχαριστώ για τις τόσο ενδιαφέρουσες ερωτήσεις σας και σφίγγω το χέρι του Δημήτρη Κουτσούγερα που ελπίζω να τον γνωρίσω από κοντά.
Γράψτε μου, αν έχετε καιρό και διάθεση, τις εντυπώσεις σας από την "Ηλέκτρα".

Με τις θερμότερες ευχές μου για το 1999,

Μίκης Θεοδωράκης

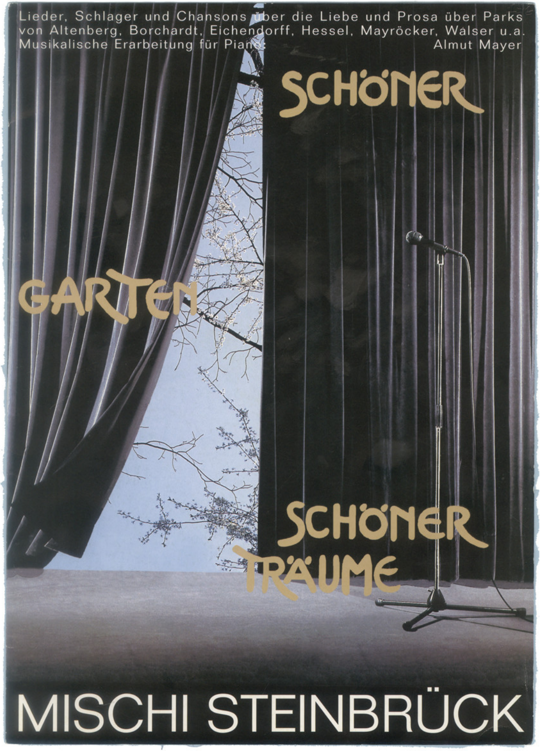
Lieder, Schlager und Chansons über die Liebe und Prosa über Parks
von Altenberg, Borchardt, Eichendorff, Hessel, Mayröcker, Walser u.a.
Musikalische Erarbeitung für Piano: Almut Mayer
SCHÖNER
GARTEN
SCHÖNER
TRÄUME
MISCHI STEINBRÜCK

Der Blick auf den Teich,
eine geahnte Bläue des leise
gekräuselten Wassers, ein Schwan,
das große, schmiedeeiserne Tor;
nicht der Gang dorthin, nur
die Erwartung hinzukommen:
Schöner Garten schöner Träume: BELVEDERE.

Friederike Mayröcker

„Sagen Sie all die zärtlichen Dinge,
von denen mein Herz nicht genug bekommen kann..."

„Parlez moi d'amour"
J. Lenoir

Diese Gesundheit ausströmenden, kurzgeschorenen
Wiesen! Stets erfüllt mit Wasserleitungsfeuchtigkeiten!

Peter Altenberg

Liebmann/Holländer
„Kinder, heut' Abend..."

„Frühling kommt, der Sperling piept,
Duft aus Blütenkelchen!
Bin in einen Mann verliebt
und weiß nicht in welchen..."

In einem Garten voller Weltgeschichte
ist es hübsch, müßig zu gehen,
die Strecke, die ein Baby taumelt,
eine Murmel läuft,
ein Ball fliegt, zu verfolgen.

Franz Hessel

„Du warst ein Garten
und der ist verwildert,
Du warst ein Vögelchen in den Bäumen..."

„Isun Baxes"
Eleftheriou/Theodorakis

Die Kinder kommen um drei Uhr nachmittags mit Schaufeln,
Spaten und Müttern. Sie legen die Mütter auf den breiten,
weißen Bänken ab und trippeln zum Sandplatz.
Den Sand hat der liebe Gott eigens für die Kinder erfunden,
auf daß sie in weiser Ahnungslosigkeit des Spiels
Zweck und Ziel irdischer Tätigkeit versinnbildlichen...

Joseph
Roth

Konzeption, Photographie und Layout: Britta Waldmann, Gerald Biebersdorf

Mischi Steinbrück

1944
in Wien geboren,
Mädchenname Trescher

1963 - 1971
Theaterkarriere
unter Regien von Relin,
Anouilh, Hurwitz, Corti,
Vasil, Paryla u.a.
in Wien (Josefstadt),
Basel (Komödie,
Vereinigte Bühnen)
und Köln (Schauspielhaus).

1970
Beginn der freien,
politischen Theaterarbeit
mit Pachl.

1975
Heirat.
Beginn freier Autorinnenarbeit.
Liedtexte, Straßenmusik.

1979
Gründung des ersten
„Kölner Frauenorchesters".
Produktion einer Schallplatte.
1. Preis beim Lieder-
wettbewerb des WDR.

1983
Beginn freier Autorinnenarbeit
für den Rundfunk:
Features über soziale Kämpfe,
Frauensituationen, Rebetikomusik,
Marktwirtschaft.

1985
Erstes Solo:
Lied und Kabarett:
„Das Dach über dem Kopf".
Tourneen zwischen Köln
und Freiburg.

1988
Zweites Solo:
Politisches Kabarett:
„Tschau, tschau Proletariat!?"
Tourneen zwischen Köln,
Bern und Wien.

1994
Drittes Solo:
Musikalisch-kabarettistisch,
erstmals mit Pianobegleitung:
„Kurz ist der Sommer –
unendlich lang die Winter".
Deutsch-griechisch,
Rebetiko, Poesie,
Historie, Kabarett, Politik.
Tourneen zwischen Berlin,
Hamburg, Köln, Stuttgart,
Bern und Wien.

1998
Viertes Solo:
Literarisch-musikalisch-kabarettistisch,
mit Pianobegleitung:

„Schöner Garten schöner Träume"

Kölner Stadt-Anzeiger
28. Dezember 1999

Theater im Bauturm

Steinbrücks Träume

Von Marianne Kolarik

Auf den ersten Blick scheint es, als weise der jüngst eingeschlagene Weg einer politisch engagierten Künstlerin wie Mischi Steinbrück in Richtung individueller Wünsche und deren mögliche Erfüllungen. Auf den zweiten Blick erweist sich „Schöner Garten schöner Träume", so der Titel eines des Abends nach einem Prosastück von Friederike Mayröcker, in dessen Verlauf die aus Wien kommende Interpretin „Lieder über die Liebe und Prosa über Parks" in lockerer Folge aneinanderreiht, als ein lyrisch untermalter Spaziergang durch Jahreszeiten und Jahrzehnte. Souverän mit Stimmungs- und Stimmlagen spielend, erzählt die Steinbrück zunächst von der Eroberung der vom Adel okkupierten Parkanlagen durch das Volk. So weit, so geschichtlich. Mit Friedrich Hollaenders „Kinder heut' Abend, da such ich mir was aus" kehrt sie die weibliche Sicht auf flanierende Männer und deren Verfügbarkeit heraus. Wie im Flug pickt sie mal frivol angehauchte, mal kurios gefärbte Texte heraus, lässt Franz Hessel zu Wort kommen, der sich bestens „In einem Garten voller Weltgeschichte" auskennt, spaziert mit Peter Altenberg durch den Wiener Rathauspark oder folgt Joseph von Eichendorff, dem „Dichter und seinen Gesellen".

M. STEINBRÜCK (Bild: BWGB)

Die ganz persönlich gefärbte Mischung aus realistisch grundierten bis metaphorischen Texten, eine Melange aus leichter Schlagermusik bis melancholisch-herben Rebetiko-Klängen, mündet in eine Hommage an den Rheinpark in Köln, der wohl selten eine derartig hintergründige Würdigung erfahren hat. Nuanciert und pfiffig begleitet wird die kraftvolle Stimme der Steinbrück von Annekatrin Sonn – ein harmonisches Zusammenspiel, das gedankliche Gärten hervorzuzaubern vermag.

"SCHÖNER GARTEN SCHÖNER TRÄUME"

Lieder über die Liebe und Prosa über Parks

Musikalische Erarbeitung für Piano: Almut Mayer
Regie- und Textauswahlhilfe: Theo König
Konzeption, Übersetzungen und Gesang: Mischi Steinbrück

Einleitung: "In jeder Großstadt ..."	M. Steinbrück
Lied: *Kinder heut' Abend*	M.: F. Holländer T.: R. Liebmann Arr.: A. Mayer
Prosa aus: "In einem Garten voller Weltgeschichte"	F. Hessel/ M. Steinbrück/ Th. König
Lied: *Les Tourbillons*	George Delerue/ Bassiak Arr.: S. Jonas
Lied: *Parlez moi d'amour*	M.+T.: J. Lenoir Arr.: C. Roller/ A. Mayer
Prosa aus: "Schöner Garten schöner Träume"	F. Mayröcker
Prosa aus: "Wiener Rathauspark" Fortsetzung: "Und die Wasserleitungsfeuchtigkeiten"	P. Altenberg M. Steinbrück
Lied: *Rosamunda*	Vejvoda-Nisa Arr.: W. Wels/ A. Mayer
Prosa aus: "Der Dichter und seine Gesellen"	J. v. Eichendorff
Lied: *S'agapo*	M.+T.: M. Moschos Arr.: C. Roller
Prosa aus: "Der Park"	R. Walser
Lied: *Anstatt dass ...*	M.: K. Weill T.: B. Brecht Arr.: A. Sonn

Prosa aus: "Der Dichter und seine Gesellen"	J. v. Eichendorff
Lied: *Larilira*	M.: Nino Rota T.: Bonagura Arr.: S. Jonas
Lied: *India Song*	M.: C. Dalessio T.: M. Duras Arr.: S. Jonas

Pause

Prosa aus: "Der Mensch und die Blume"	R. Borchardt
Lied: *Isun Baxes*	M.: M. Theodorakis T.: M. Eleftheriou Arr.: C. Roller
Prosa aus: "Am Graben" Fortsetzung: "Besonders in Rom … "	P. Altenberg M. Steinbrück
Lied: *Tutti al Mare*	Anonym Arr.: S. Jonas
Prosa aus: "Schillerpark"	J. Roth
Lied: *Ojeoje*	M.: St. Kravouakis T.: L. Nikolakopoulou Arr.: W. Richter/ W. Wels
Prosa aus: "Winterabend"	P. Altenberg
Lied: *Everybody loves my baby*	Anonym Arr.: C. Roller
Prosa: "Rheinpark"	M. Steinbrück

Änderungen vorbehalten

Kontakt: Mischi Steinbrück, Kempener Straße 58, 50733 Köln, Telefon 0221/73 45 55

Biografische Notizen über Mischi Steinbrück

Von Jürgen Hartmann

Eine junge Schauspielerin, deren Strahlkraft die Presse rühmt, begeistert in den 60er Jahren an den renommierten Bühnen von Wien, Basel, Köln. Der damals avantgardistische Veit Relin, Jean Anouilh als Regisseur, die Brecht-Schauspielerin Angelika Hurwitz, der legendäre Karl Paryla und der deutsch-französische Paul Vasil arbeiten sofort mit ihr. Sie erhält TV-Rollen und ziert zuletzt das Cover von "Theater heute". Eine Michaela Trescher, Jahrgang '44, Wienerin, heute die Steinbrück.

1968/69 gerät nicht nur die Studentenschaft in Bewegung sondern auch die Hochkultur. Mischi Steinbrück bietet alles, was diese Zeit braucht: Jugend, Zorn und mehr als revolutionären Glamour. Denn weder damals noch später liefert sich die Künstlerin den Trends eines hysterisch und unwahrhaftig werdenden Kunstbetriebs aus. Sie spielt vor Fabriktoren, bei Belegschaftsversammlungen, vor Streikenden und in Kneipen. Industrietheater hieß das, dann Volkstheater Köln "Der wahre Anton". Sie gründet das erste Frauenorchester Kölns, produziert mit ihm eine Schallplatte.
"Busen raus!" war der Titel ihrer WDR-Sendung über die "starken Frauen Griechenlands", und ihre großen Soloprogramme hießen "Das Dach über dem Kopf" und "Tschau, tschau Proletariat!?".

Von Wien bis Bern, im Ruhrgebiet, in Hamburg und Berlin werden Veranstalter und Kulturzentren auf sie aufmerksam. In den 70er Jahren und ein weiteres Jahrzehnt lang hat kaum eine zweite Künstlerin ihre Begabung, Begeisterung und professionelle Arbeit so oft, so vielfältig und bewußt für das "Volk" eingesetzt. Und dieses neue Publikum feierte seine Sängerin landauf landab in hinreißend lebendigen Veranstaltungen. Waren ihre Präsenz und Improvisationslust schon unvergleichlich, so entwickelt sich unter den oft sehr harten, wirklichkeitsnahen Auftrittsbedingungen auch die kraftvolle Steinbrückstimme: Heiter bis zur turbulenten Anarchie – süß und schwarz vor Wehmut – gesättigt von Lebenserfahrung – dann wieder ein einziges Geschrei gegen den Himmel. In den mittel europäischen Ländern finden sich wenige Stimmen von solcher Gewalt.

Ihre Lieder holt sie sich von den Rändern Europas, viele aus Italien und Griechenland. Inzwischen interpretiert sie auch Chansons. Die Texte zu ihrem letzten Programm liefern ihr die großen deutschen Wahrnehmungspoeten, oder sie schreibt sie sich selbst – mit dem zaghaften, aber unbeirrbaren Selbstbewußtsein einer Künstlerin, die schöpferische Arbeit leistet.

Die sozialen Deregulierungen und die Kürzungen der Kulturetats seit Mitte der 90er Jahre bringen ihr Publikum, Veranstalter und sie in Bedrängnis. Sie nutzt die Not, um an die Liebe und die Paradiesexperimente auf Erden zu erinnern.
"SCHÖNER GARTEN SCHÖNER TRÄUME" heißt ihr jüngstes Programm. Zurückkehrend an die Theater, die Kammerspiele, die kleinen Bühnen, die freien und die der großen Häuser, läßt die Steinbrück heute überall einer berühmteren Zauberin den Vortritt: der Süße des Lebens. On connait la chanson. Es ist das alte Lied.

Die Pianistin

ALMUT MAYER

wurde am 8. Februar 1971 in Neckarsulm geboren.

Ihre musikalische Ausbildung begann sie im Alter von vier Jahren. Mit acht Jahren erhielt sie den ersten Klavierunterricht.

1986 war sie Preisträgerin beim Jugendwettbewerb des Deutschen Musikrats. Seither konzertierte sie mit verschiedenen Kammermusikensembles in Nürnberg, Karlsruhe, Dresden und Berlin.

1991 begann sie ihr Klavierstudium an der Hochschule für Musik in Köln.
Sie studierte unter anderem bei Ilana Schapira-Marinescu, Professor Eckart Sellheim und Professorin Pi-Hsien Chen.

Almut Mayer begleitet Mischi Steinbrück bereits seit März 1998 in deren deutsch-griechischem Lieder- und Rebetiko-Programm "Kurz ist der Sommer – unendlich lang die Winter".

An der Konzeption von "SCHÖNER GARTEN SCHÖNER TRÄUME" nahm sie mit höchstem Einfühlungsvermögen teil, erarbeitete etliche Lieder mit Mischi Steinbrück und trug dazu bei, daß dieses musikalisch-literarische Kaleidoskop durch die Musikalität als zusammengehörige Einheit empfunden wird.

Pressestimmen

zum Programm "Tschau, tschau Proletariat!?":

"Eine dynamische, pointengestählte Künstlerin."
Bonner Rundschau

"Man könnte ihr stundenlang zuhören."
Express, Köln

"Sie jongliert mit ihrem frischen Humor und einer geballten Ladung Energie mit Themen, die sonst alle zur Verzweiflung bringen."
Bieler Tageblatt, Schweiz

"Eine Schauspielerin mit ungeheurer Bühnenpräsenz und faszinierender Stimme (Besonders beeindruckend: ein Sprechgesang in E. Jandl-Manier)."
Falter, Wien

"Wieder in Wien: die vitale, durch großartige Beobachtungsgabe ausgezeichnete und schauspielerisch hervorragende Mischi Steinbrück."
Volksstimme, Wien

"Klug und einfallsreich – ansteckende Bühnenpräsenz – begnadetes Talent."
Kölnische Rundschau

"Ein Wiener Wirbelwind fegt durchs Theater."
Express, Köln

zum Programm "Kurz ist der Sommer – unendlich lang die Winter":

"Mit Temperament und Sprachwitz erzählt und übersetzt sie, ohne daß Brüche entstehen. Die Zuschauer erleben keine Sprachgrenzen, rythmische Verse fließen zur leidenschaftlichen Musik."
Stuttgarter Zeitung

"Eine tief gründende, umfangreiche und kräftige Stimme – mit gelegentlich animalischem Appeal."
RheinArt

"Ungemein lebendig und präzise, mit genau gesetzten Pausen und souverän gehandhabten Stimmfarben: Lieder voll Melancholie und Lebensfreude. Die zahlreichen Zuschauer ließen sich fesseln von der hochprofessionellen Darstellungskunst."
Göttinger Tageblatt

"Mischi Steinbrück hat ungemein Zartes, Leises, Poetisches zu sagen, sie kann aber in ihren dynamischen Nuancen auch das Fortissimo einsetzen, und oft genug sind die kabarettistischen Einlagen ein Erlebnis für sich, übrigens auch in der sehr überlegen eingesetzten sprachlichen Kompetenz."
Nordharzer Nachrichten

"Sie trug nicht vor, sondern verkörperte, belehrte nicht, sondern sang sich regelrecht das Herz aus dem Leib. > Ich bin ganz erschlagen, zwischendurch hatte ich Tränen in den Augen. Diese Sängerin ist total authentisch. <"
Westfälische Rundschau

"Zwielichtige Gestalten: verbitterte Huren und geschlagene Freiheitskämpfer, Hasch-Berauschte und ernüchterte Zyniker, leidenschaftlich Liebende und tödlich Desillusionierte, sie alle lebten, lachten, litten, fieberten in der Stimme, den Gesten einer Frau: Mischi Steinbrück."
Zitty, Berlin

"Spannung bis zur letzten Sekunde. Es vibrierte im Raum. Was für eine Stimme, welch dominante Bühnenpersönlichkeit! Rote samtene Teppiche, Rosenbeete des Glücks mögen ihr dargereicht sein. Selten so begeistert wie von diesem Abend."
Gerhard Jaschke, Wien

"Wer zuhörte, wurde in eine andere Welt entführt. Für kurze Zeit injizierten Mischi Steinbrück und ihre einfühlsame Pianistin dem Publikum die Sehnsucht nach einem neuen Leben – geprägt von Gefühlen und Stolz."
Lüdenscheider Nachrichten

"Erwartungsgemäß stürmische Ovationen eines begeisterten Publikums."
Mendener Zeitung

"Einfach brillant – purer Genuß – tosender Beifall."
Westfälische Rundschau

"Aufbrausend und abgründig, eingängig und ausdifferenziert verbindet das Programm lebendige Widersprüche und schillernde Vielfalt."
Neue Westfälische

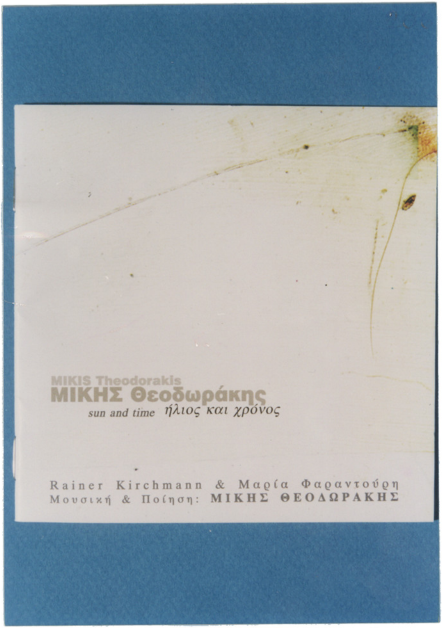
MIKIS Theodorakis
ΜΙΚΗΣ Θεοδωράκης
sun and time ήλιος και χρόνος
Rainer Kirchmann & Μαρία Φαραντούρη
Μουσική & Ποίηση: ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

Kodak Royal Paper

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ
«ΗΛΙΟΣ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΣ»
με την ΜΑΡΙΑ ΦΑΡΑΝΤΟΥΡΗ και τον RAINER KIRCHMANN

Το έργο «ΗΛΙΟΣ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΣ» είναι ένας κύκλος τραγουδιών του Μίκη Θεοδωράκη με ιδιαίτερη ποιητική και μουσική γραφή. Το έργο αυτό, γραμμένο κάτω από ιδιάζουσες συνθήκες τον Σεπτέμβριο του 1967, απαρτίζεται από 32 ποιήματα -εκ των οποίων ο Θεοδωράκης μελοποίησε τα 15- πλημμυρισμένα από ονειρικές, σχεδόν σουρεαλιστικές εικόνες.

Αυτή η έκδοση περιλαμβάνει τη ζωντανή ηχογράφηση του έργου, όπως παρουσιάστηκε στις 23 Νοεμβρίου 1998 στην Εκκλησία των Παθών (Passionkirche) στο Βερολίνο από την Μαρία Φαραντούρη και τον γερμανό συνθέτη και ροκ τραγουδιστή Rainer Kirchmann. Η ενορχήστρωση είναι του Kirchmann ο οποίος έδωσε στο έργο τη μορφή ροκ μπαλάντας, πότε στην κλασική της φόρμα και πότε με ηλεκτρονικό ήχο. Ο ίδιος επίσης μελοποίησε δύο από τα ποιήματα που δεν είχε μελοποιήσει ο Θεοδωράκης.

Πολύτιμη στάθηκε και η συνεισφορά του Άγγλου Tim Dowdall ο οποίος μετέφρασε τους στίχους στ' αγγλικά. Εδώ σημειώνεται το πρώτο ethnic στοιχείο αυτής της δουλειάς, αφού ο Rainer Kirchmann τραγουδά στ' αγγλικά, η Μαρία Φαραντούρη στα ελληνικά, ενώ σε μερικά τραγούδια συνυπάρχουν είτε στη μία γλώσσα είτε και στις δύο.

Μαρία Φαραντούρη
Τραγούδι
Rainer Kirchmann
Τραγούδι, πιάνο, ηλεκτρική κιθάρα, φυσαρμόνικα, μαντολίνο
Christian Sade
Τρομπέτα, τούμπα, πιάνο, programming
Γιάννης Ζώτος
Ακουστική κιθάρα, ούτι, ηλεκτρική κιθάρα, μπουζούκι, φωνητικά
Γιώργος Ψυρράκης
Σαξόφωνο, νέι, κρουστά
Θανάσης Ζώτος
Κρουστά, φωνητικά

ΔΙΣΚΟΙ - ΚΑΣΕΤΕΣ - CD LYRA - ΕΤΑΙΡΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ Α.Ε.
ΑΘΗΝΑ, Ζαλοκώστα 4, 106 71 τηλ.: 36.15.529 - 36.16.798 fax.: 36.45.168 - Κριεζώτου 11 106 71 τηλ.: 36.16.716
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, Τσιμισκή 64, τηλ.: (031) 27.73.06

Mikis Theodorakis

Requiem

„I wanted to include a children's choir with a female soloist even though it is not allowed in the Greek Orthodox Church. I considered it a necessary part of the project. The childrens' voices illustrate the beginning of life to contrast death and helps us to overcome the clearly defined dominance of this shattering and mysterious phenomena."

Mikis Theodorakis

A requiem has always carried special meaning in the works of a composer. The same happened to Greek composer, Mikis Theodorakis who was confronted with life and death many times himself.

The death mass was recorded in 1997 with *The St. Petersburg Symphonic Orchestra* strong desire to have this requiem released on Intuition Classics before the end of the millenium.

During his time of torture and captivity, death was never far from his mind. When Theodorakis stood at the grave of his father twenty years ago, he felt strongly the wish to compose a requiem based on the verse of the late antique church father, Johannes Damaskinos.
The deep sorrow of his fathers' death and the following fear of leaving nothing behind of his own life had an enormous effect on Theodorakis.

He tries to offer consolation and a personal perspective.
Mikis Theodorakis himself conducted *The St. Petersburg Symphonic Orchestra* while recording this treasured piece of spirituality.

MIKIS THEODORAKIS
Requiem
INT 3292 2

printed in Germany

INTUITION · P.O.Box 27 01 26 · 50508 Cologne, Germany
fax: 0221-9514 149 · e-mail: intuition@compuserve.com
Internet: http://listen.to/intuition

7 50447 32922 5

FILE UNDER **CLASSIC**

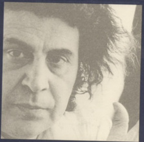

LYRA

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

212

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

LYRA

ΕΝΑΣ ΟΜΗΡΟΣ

**Σουίτα για φωνή και ορχήστρα
από το ομώνυμο θεατρικό έργο
του Brendan Bean
(Μετάφραση: Βασίλης Ρώτας)**

Τραγουδά ο Μίκης Θεοδωράκης

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ
2. ΗΤΑΝ 18 ΝΟΕΜΒΡΗ
3. ΤΟ ΓΕΛΑΣΤΟ ΠΑΙΔΙ
4. ΔΕΝ ΕΧΕΙ Η ΓΗ ΚΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ ΘΕΣΗ
5. ΑΝΟΙΞΕ ΛΙΓΟ ΤΟ ΠΑΡΑΘΥΡΟ
6. ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΘΕΣΗ Η ΓΗ
7. ΔΙΑΒΑΖΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ
8. ΤΟ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟ ΘΥΜΑΜΑΙ
9. ΘΑ ΣΟΥ ΔΩΣΩ ΕΝΑ ΤΟΠΙ ΧΡΥΣΟ
10. ΘΑ ΣΟΥ ΣΤΕΙΛΩ ΜΑΝΑ
11. ΘΕΣ ΝΑ ΖΕΙΣ ΑΠ' ΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ
12. ΔΕΝ ΠΑΙΡΝΕΙ ΕΔΩ ΚΑΝΕΙΣ
13. ΕΙΜΑΙ ΑΓΓΛΟΣ ΝΙΟΣ ΚΑΙ ΤΥΧΕΡΟΣ
14. ΛΑΤΡΕΥΩ ΤΟ ΣΩΤΗΡΑ ΜΟΥ
15. ΤΟ ΓΕΛΑΣΤΟ ΠΑΙΔΙ (οργανικό)
16. ΤΗΣ ΚΟΛΑΣΗΣ ΚΑΜΠΑΝΕΣ
17. ΠΟΙΟΣ ΔΕ ΜΙΛΑ ΓΙΑ ΤΗ ΛΑΜΠΡΗ

**Διεύθυνση Ορχήστρας:
Μίκης Θεοδωράκης**

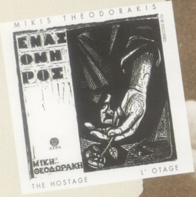

Γράφτηκε στο Παρίσι το 1962, για τις ανάγκες της παράστασης του Κυκλικού Θεάτρου που είχε, τον Απρίλιο του ιδίου έτους, ανεβάσει το ομώνυμο έργο του Ιρλανδού Μπρένταν Μπίαν, σε σκηνοθεσία Λεωνίδα Τριβιζά. Πρωταγωνιστούσαν οι Μαρίκα Κοτοπούλη, Νέλλη Αγγελίδου, Κώστας Μπάκας, Χρήστος Πάρλας και Τασώ Καββαδία. Στην παράσταση τα τραγούδια ακούγονταν με τη φωνή της Ντόρας Γιαννακοπούλου. Το 1964 κυκλοφόρησε από την Λύρα με τη φωνή του συνθέτη και με εξώφυλλο ένα χαρακτικό του Τάσσου το οποίο εικόνιζε ένα χέρι που κρατά ένα λουλούδι. Τα τραγούδια αυτού του δίσκου έγιναν πολύ γνωστά, τραγουδήθηκαν απ' τον κόσμο, ως διαίσθηση της δικτατορίας που ερχόταν. Πολιτικά τραγούδια στην ουσία τους, μόνο που αφορούσαν έναν άλλο κατατρεγμένο λαό, τον Ιρλανδικό, και μέσα από τα λόγια του συγγραφέα τους, τα οποία μετέφρασε θαυμαστά ο Βασίλης Ρώτας, ο Θεοδωράκης και το υποψιασμένο κοινό που τον παρακολουθούσε, κοινό της αριστεράς κατά βάσιν, βρήκε σ' αυτά τα κομμάτια ένα ...μουσικό άλλοθι για να εκφράσει την πικρία του αλλά και τις ελπίδες του. Το «γελαστό παιδί» έγινε το μέγα σουξέ –για να χρησιμοποιήσουμε μιαν αγοραία πια έκφραση– και συνδέθηκε με πολλούς δικούς μας νεκρούς, με πρώτον και καλύτερο τον Γρηγόρη Λαμπράκη.
Το έργο του Θεοδωράκη «Ένας Όμηρος» εντάσσεται σ' αυτό που από τότε –για ν' ακριβολογούμε λίγο πριν, με τον «Επιτάφιο»– άρχισε να υπάρχει και να λέγεται «κύκλος τραγουδιών»:
«Ο κύκλος τραγουδιών δεν αποτελεί ιδιαίτερη μουσική

φόρμα. Ακολουθεί (πρέπει ν' ακολουθεί) πιστά το ποιητικό κείμενο, το οποίο όμως καθορίζεται από μιαν ενιαία κεντρική ιδέα. (...) Οπωσδήποτε, θα πρέπει να υπάρχει μέσα στον κύκλο, σαν ένα μίνιμουμ στοιχείο ενότητας, ένα ενιαίο μουσικό κλίμα, το οποίο νομίζω ότι αυτό καθ' εαυτό αποτελεί τη βάση για τη συγκρότηση ενός καλλιτεχνικού έργου που να στέκει σε μια βαθμίδα τουλάχιστον πιο ψηλά από την πρωτογενή μορφή τέχνης που είναι το τραγούδι».

Έτσι εξηγεί ο ίδιος ο συνθέτης τον όρο κύκλος τραγουδιών, στο βιβλίο του «Μουσική για τις Μάζες».

Axion esti

ODYSSEAS ELYTIS
MIKIS THEODORAKIS

LOVAD VARE

I 1. GENESIS
II PASSIONERNA
2. Se här är jag
3. Marschen mot fronten
4. En enda liten svala
5. Mitt ursprung är i hergen
6. Med en stjärnornas oljclampa
7. Det stora uttäger
8. Du rättfärdighetens sol
9. Tempel formabe av himlen (orkester)
10. Kärlekcns blod
11. Tempel formade av himlen
12. Profetia
13. Jag öpuar min mun
14. Avlägset land
III 15. AXION ESTI

Γράφτηκε στο Παρίσι και την Αθήνα από την άνοιξη του 1960 μέχρι το Δεκέμβριο του 1963. Ηχογραφήθηκε για πρώτη φορά ένα χρόνο αργότερα κι έκτοτε έχει κυκλοφορήσει σε πάμπολλες εκτελέσεις, ελληνικές αλλά και ξένες. Είναι το έργο-σταθμός του Θεοδωράκη. Όλη του η φιλοσοφία, όλη του η άποψη για το τραγούδι και τον πολιτισμό σε συνάρτηση με τις πολιτικές του πεποιθήσεις, βρίσκουν εδώ τη μεγαλειώδη τους έκφραση, ανοίγοντας, ταυτόχρονα, το δρόμο στον ίδιο για εξίσου μεγάλα έργα, και κάνοντας μιαν ισχυρή και αποτελεσματική τομή στην ιστορία του ελληνικού τραγουδιού του 20ού αιώνα. Τίποτα μετά από αυτό δεν είναι ίδιο. Η ιδιοφυής του σύλληψη να χρησιμοποιήσει λαϊκή και κλασική ορχήστρα ταυτόχρονα, βαρύτονο αλλά και λαϊκό τραγουδιστή δημιουργώντας αυτό που άλλοι αποκαλούν λαϊκό ορατόριο κι άλλοι μετασυμφωνική μουσική, έγινε η βάση για να εξακοντισθεί ο ίδιος σε κορυφαία προσωπικότητα της μουσικής αυτής της χώρας με ακτινοβολία και αποδοχή παγκόσμια. Φυσικά, το Άξιον Εστί δεν είναι μόνο Θεοδωράκης. Αν δεν είχε προϋπάρξει το σπουδαίο ομώνυμο έργο του Οδυσσέα Ελύτη, δεν ξέρουμε αν θα γινόντουσαν όλα αυτά. Φυσικά το ποτάμι-Μίκης θα 'βρισκε «βράχο» να δοκιμαστεί. Η ευτυχής συγκυρία ωστόσο της μελοποίησης του σημαντικότερου ποιητή της μεταπολεμικής Ελλάδας από έναν –εκ των...δύο– σημαντικότερων μουσικών του τελευταίου μισού του αιώνα, διαπίστευσε στην (παγκόσμια) Ιστορία το έργο, τους άνδρες αλλά και τη χώρα μας.

Κι αν η «μάζα» απομόνωσε και αποθέωσε τα λαϊκά μέρη του έργου, αυτό δεν αναιρεί τη γενικότερη αξία του. Μιλάμε για το 1963 που η Ελλάδα κλαίει ακόμα για τη μετανάστευση και ξαφνικά μπαίνει

στα χείλη του κόσμου ένα τραγούδι που λέει «Της δικαιοσύνης ήλιε νοητέ» ή «Της αγάπης αίματα». Θα μπορούσαμε να το πούμε ως και πολιτιστική επανάσταση.
Κι αν σήμερα το Άξιον Εστί έχει βρει τη θέση που του ανήκει και στην ιστορία του ελληνικού τραγουδιού και στην ιστορία του ίδιου του Θεοδωράκη, αυτό δεν σημαίνει ότι έγινε αμέσως αποδεκτό στην εποχή του. Η πρώτη του εκτέλεση το 1964 ήγειρε πολλές συζητήσεις. Η κριτική ήταν αμφίθυμη. Άλλοι εξοργίστηκαν που σ' ένα λεγόμενο ορατόριο...εισβάλλουν ξαφνικά τα λαϊκά όργανα (Γ. Σκλάβος, εφημερίδα Ημέρα), άλλοι έγραψαν πως το άκουσμα του έργου μπορεί να εκφρασθεί μόνον με μία λέξη: κατάθλιψη (Δ. Γιατράς, εφημερίδα Το Βήμα), κι άλλοι μίλησαν για «ύδατα ντεμπυσίζοντα που δεν παρουσιάζουν κανένα μυστήριο για τον πλοηγό» (Γ. Λεωτσάκος αναφερόμενος ειδικά στη Γένεσι, εφημερίδα Καθημερινή). Ο ίδιος ο Ελύτης στην Επιθεώρηση Τέχνης, ένα χρόνο αργότερα (1965), γράφει: *«Έχω την εντύπωση, και δεν πιστεύω να κάνω λάθος, ότι η μουσική του Άξιον Εστί θα γνωρίσει τις ίδιες αντιδράσεις που γνώρισε το ποιητικό έργο και θα περάσει, λίγο ως πολύ, από τα ίδια στάδια: δυσφορία στην αρχή από την μετατόπιση σε άλλο χώρο, αμηχανία, αντίδραση στις καινοτομίες, τέλος κατανόηση και αγάπη. Το εύχομαι».*
Ο Χρόνος τελικά δεν στάθηκε με το μέρος της κριτικής. Το Άξιον Εστί –σήμα κατατεθέν του Μίκη αλλά και του πολυμελοποιημένου Ελύτη– έχει ερμηνευθεί από πάρα πολλούς καλλιτέχνες. Εδώ, το ακούμε στη σουηδική του «εκδοχή», από την χορωδία Collegium Musicum με διεύθυνση του Sam Claeson, όπως παρουσιάστηκε το 1979 στην Στοκχόλμη κατά την απονομή των βραβείων Νόμπελ. Είναι μια σπάνια εκτέλεση, ενδεχομένως ένα συλλεκτικό CD.

Μικρες κυκλαδες

του ΟΔΥΣΣΕΑ ΕΛΥΤΗ
και τέσσερα άλλα τραγούδια
Με την ΣΟΥΛΑ ΜΠΙΡΜΠΙΛΗ

1. ΜΑΡΙΝΑ
2. ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΒΟΡΙΑ
3. ΤΑ ΕΛΛΗΝΑΚΙΑ
4. Η ΜΑΓΙΑ
5. Ο ΚΗΠΟΣ ΕΜΠΑΙΝΕ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ
6. ΤΑΔΑΤΕ ΤΑ ΜΑΘΑΤΕ
7. ΤΟ ΤΡΙΖΟΝΙ
8. ΤΟ ΨΩΜΙ ΕΙΝΑΙ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙ
   Ιάκωβος Καμπανέλλης
9. ΠΡΟΔΟΜΕΝΗ ΜΟΥ ΑΓΑΠΗ
   Μίκης Θεοδωράκης
10. ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΑΘΥΡΟ ΣΟΥ
   Ιάκωβος Καμπανέλλης
11. ΜΕΡΑ ΜΑΓΙΟΥ
   Γιάννης Ρίτσος

Κιθάρα: Νότης Μαυρουδής
Διεύθυνση Ορχήστρας:
Γιώργος Κατσαρός

217

Οι Μικρές Κυκλάδες είναι τα επτά πρώτα τραγούδια. Μελοποιήθηκαν στην Αθήνα το 1963 και κυκλοφόρησαν σε δίσκο την αμέσως επόμενη χρονιά. Για την ακρίβεια, κυκλοφόρησαν σε δύο δίσκους! Στον έναν τραγουδούσε η Ντόρα Γιαννακοπούλου, στο δεύτερο -για τον οποίο και μιλάμε- η Σούλα Μπιρμπίλη. Οι σημερινοί δημιουργοί θα πρέπει να ζηλεύουν τις συνθήκες της δισκογραφίας όπως και όλη εκείνη τη φοβερή δεκαετία του '60. Ένα έργο σε δύο βερσιόν ταυτόχρονα! Βέβαια, ποιος γράφει σήμερα «έργο». Εν πάση περιπτώσει. Η ερμηνεία της Σούλας Μπιρμπίλη θα μπορούσε να χαρακτηρισθεί πιο γήινη, λόγω και της κοντράλτο φωνής της. Ούτως ή άλλως επρόκειτο για σπουδαία τραγουδίστρια η οποία όμως ...εξαφανίστηκε. Ο δίσκος -επειδή ο Ελύτης, το ξανάπαμε, γράφει πάντα επτά κομμάτια- συμπληρώθηκε από μιαν άριστη επιλογή τραγουδιών του Θεοδωράκη από άλλους κύκλους δίνοντας στην Σούλα Μπιρμπίλη την ευκαιρία να πραγματοποιήσει «διαφορετικές» και πράγματι σπουδαίες ερμηνείες. Δίσκος-απόκτημα ασυζητητί.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠ' ΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Στίχοι: **ΦΩΝΤΑ ΛΑΔΗ**

ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΜΑΝΟΥ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΥΡΡΗΣ
και ο **ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ**

1. ΣΟΥ 'ΣΤΕΙΛΑ Αφροδίτη Μάνου
2. ΜΙΑ ΞΑΝΘΙΑ ΑΠ' ΤΟ ΒΙΣΜΠΑΝΤΕΝ Αφροδίτη Μάνου
3. ΒΓΗΚ' Η ΖΩΗ ΜΑΣ ΣΤΟ ΣΦΥΡΙ Αντώνης Καλογιάννης
4. ΚΙΝΗΣ' Ο ΜΑΗΣ ΓΙΑ ΝΑΡΘΕΙ Αφροδίτη Μάνου
5. ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΕΣ (Βερολίνο - Άαχεν) Γιάννης Συρρής - Αφροδίτη Μάνου
6. ΓΕΙΑ ΣΟΥ ΜΑΝΑ ΓΕΙΑ ΣΟΥ ΣΤΡΑΤΟ Αφροδίτη Μάνου
7. ΕΣΤΕΙΛΑ ΣΤΟ ΚΟΜΜΑ Γιάννης Συρρής
8. ΣΤΟ ΚΑΦΕΝΕΙΟ "ΕΛΛΗΝΙΚΟ" Αφροδίτη Μάνου
9. Ο ΜΗΤΣΟΣ Αντώνης Καλογιάννης
10. ΧΤΕΣ ΣΤΗ ΒΙΛΧΕΛΜΣΤΡΑΣΕ Αφροδίτη Μάνου
11. ΕΝΑ ΔΑΣΟΣ ΚΛΑΡΕΣ Αφροδίτη Μάνου - Γιάννης Συρρής
12. ΗΡΘΑΝ ΚΑΤΙ ΣΤΡΑΤΗΓΟΙ Αφροδίτη Μάνου
13. ΠΡΟΣ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Γιάννης Συρρής
14. ΕΛΛΗΝΕΣ ΤΟΥΡΚΟΙ ΚΙ ΙΤΑΛΟΙ Αφροδίτη Μάνου

Ενορχήστρωση
και Διεύθυνση Ορχήστρας:
ΘΑΝΟΣ ΜΙΚΡΟΥΤΣΙΚΟΣ

Φέρει τον ...υπότιτλο «Ο Μικρός Όμηρος», γράφτηκε στην Αθήνα την άνοιξη του 1966 και παρουσιάστηκε για πρώτη φορά ζωντανά, τον Ιούλιο του ιδίου έτους στις θρυλικές Εσπερίδες του Γιάννη Αργύρη με τη φωνή του Γιώργου Ζωγράφου και με τον Τάσο Καρακατσάνη στο πιάνο. Ηχογραφήθηκε έντεκα ολόκληρα χρόνια αργότερα (δικτατορία γαρ) και από αυτήν την ηχογράφηση προέρχεται το CD τούτης της έκδοσης. Την ιστορία αυτού του δίσκου διηγείται σήμερα ο στιχουργός του:

Ήταν Μάρτιος του 1966. Η Ελλάδα ζούσε, από χρόνια, μέσα σ' ένα κλίμα κοινωνικών και πολιτικών κραδασμών, με φόντο την ελπίδα για ένα καλύτερο αύριο και ντυμένη με τα χρώματα μιας μεγάλης πολιτιστικής άνοιξης. Ολόκληρος ο πλανήτης άλλωστε ζούσε μια σημαντική δεκαετία.

Η πληγή της μετανάστευσης πονούσε εκατοντάδες χιλιάδες Έλληνες.... Μέσα σ' αυτό το κλίμα, ένας εικοσιτριάχρονος στιχουργός –που τώρα, μετά από 33 χρόνια, υπογράφει τούτο το σημείωμα– είχε τη χαρά να δει την πρώτη του ολοκληρωμένη δουλειά μελοποιημένη από το Μίκη Θεοδωράκη, τον άνθρωπο που εκείνη τη στιγμή ήταν στην πρωτοπορία του πολιτιστικού και του πολιτικού κινήματος.

Τα Γράμματα από τη Γερμανία, άμεσα σε βαθμό που κάποιοι ζήτησαν την ...επέμβαση του εισαγγελέα, αθυρόστομα αλλά και με λυρικό, θεατρικό υπόβαθρο –ώστε ο ίδιος ο Θεοδωράκης τα ονόμασε «Ο Μικρός Όμηρος»– απαγορεύτηκαν από τη λογοκρισία δίσκων που υπήρχε τότε. Ωστόσο έζησαν από στόμα σε στόμα και σε

μαγνητοφωνημένα αντίγραφα μέσα στη δικτατορία και βγήκαν τελικά σε δίσκο μόλις το 1975. Θέλουμε να πιστεύουμε ότι συνέβαλαν κι αυτά στη δημιουργία μιας ιδιαίτερης σχολής πολιτικού τραγουδιού και ότι μένουν στη μνήμη της γενιάς του '60 σαν μια ξεχωριστή και τρυφερή στιγμή δημιουργίας, μια νότα ενός πλούσιου μουσικού κινήματος, κλωνάρι ενός πολύχρωμου και δυνατού δέντρου, που η δικτατορία προσπάθησε του κάκου να κόψει τις ρίζες του.

Θέλουμε επίσης να πιστεύουμε ότι έχουν κάτι ακόμα να μεταδώσουν στο σημερινό κοινό και ιδιαίτερα στους νέους δημιουργούς, που μοχθούν με επιτυχία να διατηρήσουν και να αναπτύξουν αυτό που κληρονόμησαν. Μας ενισχύει σ' αυτή τη σκέψη μας και το γεγονός ότι η Λύρα συμπεριέλαβε τα Γράμματα από τη Γερμανία σ' αυτή την ειδική επανέκδοση σε CD βασικών τραγουδιών του Μίκη Θεοδωράκη.

Φώντας Λάδης, Νοέμβριος 1999

ROMANCERO GITANO

Του FEDERICO GARCIA LORCA

Απόδοση ΟΔΥΣΣΕΑ ΕΛΥΤΗ
και άλλα 4 τραγούδια
τραγουδά η ΑΡΛΕΤΑ

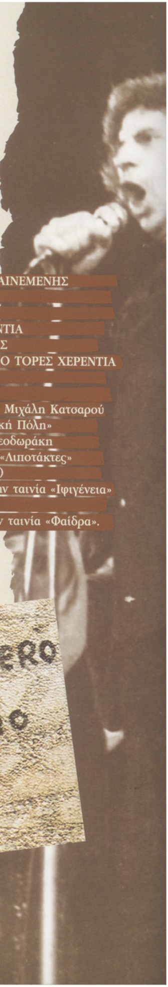

1. ΤΟΥ ΑΝΕΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΙΝΕΜΕΝΗΣ
2. Η ΚΑΛΟΓΡΙΑ Η ΤΣΙΓΓΑΝΑ
3. Η ΠΑΝΤΕΡΜΗ
4. Ο ΑΝΤΟΝΙΟ ΤΟΡΕΣ ΧΕΡΕΝΤΙΑ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΤΗΣ ΣΕΒΙΛΙΑΣ
5. Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΝΤΟΝΙΟ ΤΟΡΕΣ ΧΕΡΕΝΤΙΑ
6. ΤΟΥ ΠΙΚΡΑΜΕΝΟΥ
7. ΧΑΜΟΣ ΑΠΟ ΑΓΑΠΗ
8. ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΜΑΓΙΟΠΟΥΛΑ Μιχάλη Κατσαρού από την επιθεώρηση «Μαγική Πόλη»
9. ΟΜΟΡΦΗ ΠΟΛΗ Γιάννη Θεοδωράκη από τον κύκλο τραγουδιών «Λιποτάκτες»
10. ΑΦΡΟΔΙΤΗ (ΝΑΝΟΥΡΙΣΜΑ) Μιχάλη Κακογιάννη, από την ταινία «Ιφιγένεια»
11. ΑΓΑΠΗ ΜΟΥ Γιάννη Θεοδωράκη, από την ταινία «Φαίδρα».

Κιθάρες: ΑΡΛΕΤΑ,
ΒΑΣΙΛΗΣ ΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

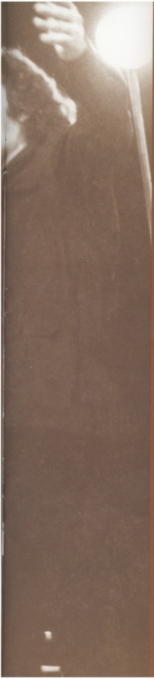

220

Το Romancero Gitano του Φ.Γκ. Λόρκα γράφτηκε παραμονές της δικτατορίας, τον Μάρτιο του 1967. Ηχογραφήθηκε το 1970 με την Μαρία Φαραντούρη αλλά ήταν ήδη πολλά τραγούδια του γνωστά αλλιώς και από άλλην ερμηνεύτρια. Από εκείνη που είχε κληθεί κατ' αρχάς να τα πει και θα τα είχε δισκογραφήσει εάν δεν μεσολαβούσε η χούντα: την Αρλέτα. Η ιστορία είναι και ενδιαφέρουσα και χαριτωμένη και μας την διηγήθηκε για τις ανάγκες αυτής της έκδοσης η ίδια η Αρλέτα, τον Νοέμβριο του 1999:

Η πρώτη μου επαφή μ' αυτή τη δουλειά ήταν ένα ενθουσιώδες –στο όριο της υστερίας– τηλεφώνημα του Αλέκου Πατσιφά όπου μου είπε «είναι ό,τι καλύτερο μπορούσε να γίνει για σένα: Θεοδωράκης, Ελύτης, Λόρκα». Η ιδέα ήταν να γίνει με δύο κιθάρες και μια φωνή –τη δική μου– την πρώτη κιθάρα θα έπαιζε ο Νότης ο Μαυρουδής, τη δεύτερη εγώ. Δεν είπα τίποτα. Ο Πατσιφάς είπε «μην κάνεις καμία κουταμάρα, νάσαι πολύ ευπροσήγορη», εγώ δεν κατάλαβα τι ακριβώς εννοούσε –το κατάλαβα πολύ αργότερα, ήμουν και πολύ μικρή τότε– και κανονίστηκε συνάντηση στο σπίτι του Πατσιφά με τον Θεοδωράκη, τον Ελύτη και μένα. Και οι τρεις τους ήταν άνθρωποι τους οποίους σεβόμουν βαθύτατα για τη δουλειά τους. Βρέθηκα στο σπίτι του Πατσιφά μ' ένα πελώριο πιάνο και δύο ανθρώπους-μύθους που για πρώτη φορά συναντούσα. Απ' ό,τι θυμάμαι, τα τραγούδια ήταν πολύ φρέσκα, ήταν αυτή η πρώτη τους γραφή, δεν είχαν υποστεί καμία επεξεργασία ούτε χρονική ούτε εγκεφαλική. Ήμουν ταραγμένη γιατί με είχαν ταράξει ότι έπρεπε νάμαι πολύ προσεκτική. Γιατί ο Θεοδωράκης είναι σαν μωρό παιδί. Όταν ρωτήθηκα πώς μου φάνηκαν τα τραγούδια –πράγμα το οποίο με

εξέπληξε– η αυθόρμητη απάντησή μου ήταν ότι «τα τραγούδια είναι θαυμάσια αλλά εγώ δεν είμαι θεωρητικός της μουσικής ή του τραγουδιού και μόνο αν τα τραγουδήσω θα 'μαι σε θέση να σας πω αν μπορώ πραγματικά να τα υποστηρίξω». Πάντοτε πίστευα, λανθασμένα ίσως, αλλά πάντα με αγάπη και σεβασμό απέναντι σ' αυτό που μου προσφέρεται, πως η καλύτερη στάση είναι η ειλικρίνεια και η καθαρότητα. Κι ήμουν έτσι ακριβώς. Παρ' όλη τη μη δουλοπρεπή μου απάντηση, άρχισαν οι πρόβες. Ο Θεοδωράκης μου φαινόταν σαν ένα πελώριο παιδί. Ο Νότης ο Μαυρουδής ήταν σπουδαίος, ήταν εξαιρετικά καλός μαζί μου, είχαμε κάνει τρεις-τέσσερις πρόβες όταν έγινε η χούντα.

Δεν ξέρω αν θα 'μουν η τελική ερμηνεύτρια αυτών των τραγουδιών αλλά νομίζω ότι οι πιθανότητες ήταν μεγάλες, με βάση τουλάχιστον το ύφος της μπαλάντας για μια φωνή και δύο κιθάρες που είχαν αυτά τα τραγούδια τα οποία ήταν –και θεωρώ ότι είναι ακόμα– τα πιο ερωτικά που έχει γράψει ο Θεοδωράκης. Εννοώντας ότι κάθε άλλο παρά επικοπρωικά ήταν, τουλάχιστον στη φόρμα που δόθηκαν αρχικά. Με αυτά τα τραγούδια συνειδητοποίησα κι έμαθα την έννοια του «ντουέντε» το οποίο έχει μια εσωτερικότητα κι ένα σκοτάδι που μου ταίριαζε. Εκεί τελείωσε το θέμα. Η τελευταία μου επαφή με τον Θεοδωράκη ήταν όταν αντέγραψα ιδιοχείρως την πρώτη του διακήρυξη –γιατί έγραφα πολύ καλά και γρήγορα κεφαλαία, μιας και γραφομηχανή δεν είχαμε– σ' ένα χαμηλοτάβανο πλυσταριό στο σπίτι της Ρηνιώς Παπανικόλα όπου ήταν και το πρώτο σπίτι στο οποίο κρύφτηκε από τη χούντα.

Τα κομμάτια του Romancero τα τραγούδησα με υπαρκτό κίνδυνο

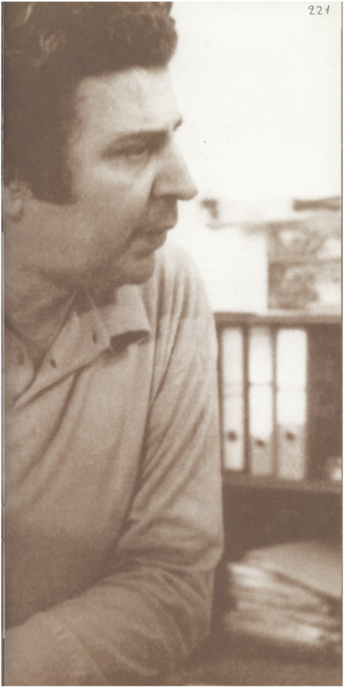

στις μπουάτ που τραγουδούσα -όσο μου επετράπη να τραγουδώ- και τραγουδώντας τα, τα ερωτεύθηκα παράφορα. Από ό,τι θυμάμαι, δεν ηχογραφήθηκαν αμέσως με τους συνεργάτες του Θεοδωράκη στο εξωτερικό, κι έγινε μια πρώτη εκτέλεση εν κρυπτώ, σ' ένα στούντιο που δεν θυμάμαι, με τον Γιώργο Παπαστεφάνου να κρατάει τσίλιες και τον Τάσο Καρακατσάνη στο πιάνο. Δεν νομίζω πως ήταν ό,τι καλύτερο γιατί οι κιθάρες ταιριάζουν περισσότερο σ' αυτά τα τραγούδια. Αλλά ήταν μια ηρωική ηχογράφηση που δυστυχώς δεν την έχω. Συνέχισα να τα τραγουδάω ιδιωτικώς για δέκα χρόνια μέχρι που το 1978 ζήτησα την άδεια από τον Πατσιφά και τον Θεοδωράκη να τα καταγράψω όπως εγώ τα είχα πια χωνέψει. Κι επειδή ήδη υπήρχε μια εκτέλεση με κλασική κιθάρα με τον Τζον Γουίλιαμς, ζήτησα από τον Βασίλη Ρακόπουλο (που ήταν συνεργάτης μου τότε) να παίξει ηλεκτρική κιθάρα αφού εγώ είχα ήδη ηχογραφήσει τα τραγούδια. Δηλαδή έκανε έναν άθλο. Για να γίνει αυτός ο δίσκος, επειδή, ως γνωστόν, ο Ελύτης γράφει 7-7 τα τραγούδια, έπρεπε να συμπληρωθεί με άλλα κομμάτια. Έτσι επέλεξα από κύκλους που μου άρεσαν. Υπάρχει ένα τραγούδι από την Ιφιγένεια του Κακογιάννη με τίτλο Αφροδίτη το οποίο έλαβα σε κασέτα από τον Μίκη με τη φωνή του ίδιου, και το οποίο ενορχήστρωσε για κιθάρες ο Ρακόπουλος -το παίξιμό του εδώ είναι για μένα από τα πιο δαντελένια στο ελληνικό τραγούδι- και είναι η μόνη πρώτη εκτέλεση στο δίσκο. Πραγματικά αισθάνθηκα σαν να έφυγε από πάνω μου ένα βάρος όταν τέλειωσε η δουλειά και θα ήθελα να τονίσω ότι οι όποιες «ατέλειες» του δίσκου αυτού είναι άποψη. Ευχαριστώ τους ποιητές αυτού του δίσκου, γι αυτά που μου πρόσφεραν, στην ψυχούλα μου κυρίως.

ΑΡΚΑΔΙΑ II και III

Στίχοι: ΜΑΝΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ
Παίζει πιάνο και τραγουδά
ο Μίκης Θεοδωράκης

1. ΜΕΣΑ ΣΕ ΚΗΠΟ ΚΑΘΗΣΑ
2. ΜΑΝΑ, ΤΟ ΜΑΝΝΑ Τ' ΟΥΡΑΝΟΥ
3. ΤΟΥ ΧΑΡΟΥ Η ΜΑΝΑ
4. ΣΕ ΛΕΝΕ ΜΑΝΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
5. ΓΛΥΚΟΦΙΛΟΥΣΑ ΠΑΝΑΓΙΑ
6. ΗΣΟΥΝ ΜΠΑΞΕΣ
7. ΙΝΤΕΡΜΕΤΖΟ (σόλο πιάνο)
8. Ο ΑΝΕΜΟΣ ΓΕΝΝΗΣΕ ΤΗ ΝΥΧΤΑ
9. Ο ΛΟΓΟΣ Ο ΣΤΕΡΝΟΣ
10. ΠΗΡΑ ΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ ΤΟΥ ΛΗΣΤΗ
11. ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΘΑΡΘΟΥΝ
12. Η ΑΔΕΛΦΗ ΜΑΣ Η ΑΘΗΝΑ
    (Στίχοι: Γιώργου Φωτεινού)

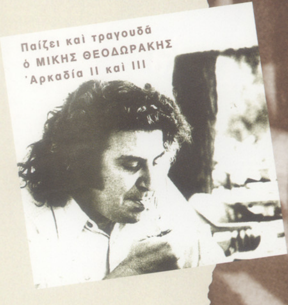

Οι δύο «Αρκαδίες» γράφτηκαν στη Ζάτουνα όπου ήταν εξόριστος ο Μίκης Θεοδωράκης, μέσα σε δύο μήνες (Ιανουάριος-Φεβρουάριος) του 1969. Η «Αρκαδία ΙΙ» παίχτηκε σε πρώτη εκτέλεση και μεταδόθηκε την ίδια χρονιά από το ραδιόφωνο του BBC. Μαζί με άλλα έργα που γράφτηκαν την ίδια περίοδο και υπό της ίδιες συνθήκες –εξορία, απομόνωση– έχουν μια φόρμα «δυσανάγνωστη» στο ευρύ κοινό γιατί ο συνθέτης επιλέγει να τονισθεί κυρίως ο λόγος των τραγουδιών και λιγότερο η μουσική. Δεν συγκαταλέγονται στα ...δημοφιλέστερα έργα του Θεοδωράκη –με την έννοια και μόνο της απήχησης σ' ένα ευρύτερο ακροατήριο– πλην κρατούν ισχυρή τη θέση τους στην ιστορία της μουσικής πορείας του δημιουργού και εκ των υστέρων μερικά εξ αυτών τραγουδήθηκαν κάπως περισσότερο (Μέσα σε κήπο κάθησα, Σε λένε μάνα του Χριστού, Πήρα τους δρόμους του ληστή).

Πώς έφτασαν στα χέρια του Μίκη οι στίχοι του Μάνου Ελευθερίου και πώς ...επεστράφησαν έτοιμα τραγούδια το διηγείται ο ίδιος ο κ. Μάνος Ελευθερίου στο κείμενο που είχε την ευγένεια να μας παραχωρήσει:

Ένα φορητό ραδιοφωνάκι έκανε το θαύμα του. Ήταν βραδάκι όταν έπιασα το BBC και άκουσα το «Πήρα τους δρόμους του ληστή». Το τραγούδι το ήξερα γιατί ο Μίκης είχε φροντίσει να στείλει με «ειδικό τρόπο» από τη Ζάτουνα που ήταν εξόριστος και τραγουδούσε ο ίδιος, μια μπομπίνα με τα νέα τραγούδια του σε κάποιο κοινό φίλο ο οποίος μου έκανε αντίγραφο. Μ' αυτό τον τρόπο τον άκουσα να τραγουδά και το εξαίσιο Πνευματικό Εμβατήριο του Σικελιανού και αμέσως έκανα αντίγραφα με την ψυχή στο στόμα και τα μοίρασα σε επιλεγμένους ανθρώπους.

Τα τραγούδια τού τα είχα στείλει κι εγώ κατευθείαν στη Ζάτουνα με τον

ίδιο «ειδικό τρόπο». Δεν θυμάμαι δυστυχώς χρονολογίες. Τις τελευταίες μέρες της παραμονής του τού έστειλα και ένα πακέτο με βιβλία που δεν πρόλαβε να τα διαβάσει γιατί τον μετέθεσαν από κείνη τη χιονισμένη βουνοκορφή. Θυμάμαι μόνο ένα μυθιστόρημα της Βιρτζίνια Γουλφ. Ποιο ήταν άραγε;
Το BBC εξακολούθησε να αναμεταδίδει τακτικά τα τραγούδια και μαζί του και άλλοι ραδιοφωνικοί σταθμοί της Ευρώπης. Τα άκουγα με κατάνυξη. Όχι γιατί ήταν δικοί μου οι στίχοι αλλά επειδή νόμιζα ότι συμμετείχα και εγώ σε κάτι σπουδαίο. Το σπουδαίο για κείνες τις δύσκολες ώρες ήταν η παρουσία του Θεοδωράκη και η φωνή του.
Όταν μετά την μεταπολίτευση αυτά τα τραγούδια κυκλοφόρησαν σε δίσκο δεν είχαν την ανταπόκριση που περίμενα. Άλλωστε ήταν αδύνατο να τα ανακαλύψει εύκολα κανείς, δεδομένου ότι κυκλοφόρησαν ταυτόχρονα εκατοντάδες τραγούδια του, παλαιά και νέα, και μόνο η φωνή του Μίκη στο πιάνο δεν ήταν δυνατό να συναγωνιστεί τις φωνές των τραγουδιστών-ινδαλμάτων. Μόνο οι συλλέκτες φάνηκαν γενναιόδωροι. Την «εκδίκηση» την πήραμε με τα «Λαϊκά» που κυκλοφόρησαν επιτέλους ελεύθερα με τον Αντώνη Καλογιάννη και την Μαρία Δημητριάδη. Η εγγραφή είχε γίνει στο Παρίσι το 1970 και ερχόταν ο δίσκος στην Ελλάδα με άλλο εξώφυλλο. Σχεδόν ταυτόχρονα κυκλοφόρησε και ο δίσκος του Μανώλη Μητσιά σε δεύτερη εκτέλεση.
Από τις «Αρκαδίες» τρία μόνο τραγούδια περιλήφθηκαν στον δίσκο του Γρηγόρη Μπιθικώτση «Οκτώβρης '78» και ένα από τη «Νύχτα Θανάτου».
Μάνος Ελευθερίου, 7/11/1999

Το CD αυτό περιέχει ένα απάνθισμα από τα ωραιότερα τραγούδια των δύο «Αρκαδιών». Εκδόθηκε το 1996 «από» τον αντίστοιχο δίσκο βινυλίου του 1976.

18 ΛΙΑΝΟΤΡΑΓΟΥΔΑ ΤΗΣ ΠΙΚΡΗΣ ΠΑΤΡΙΔΑΣ

του ΓΙΑΝΝΗ ΡΙΤΣΟΥ

ΜΑΡΙΑ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ
ΣΤΑΥΡΟΣ ΠΑΣΠΑΡΑΚΗΣ
ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΜΕΝΟΣ
ΕΛΕΝΗ ΒΙΤΑΛΗ
ΣΑΝΙΑ ΚΡΥΣΤΑΛΗ

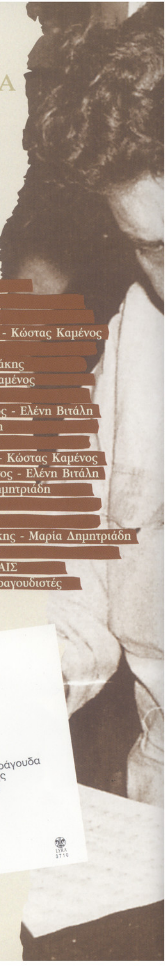

1. ΑΝΑΒΑΦΤΙΣΗ Κώστας Καμένος
2. ΚΟΥΒΕΝΤΑ Μ' ΕΝΑ ΛΟΥΛΟΥΔΙ Κώστας Καμένος - Ελένη Βιτάλη
3. ΚΑΡΤΕΡΕΜΑ Μαρία Δημητριάδη - Κώστας Καμένος
4. ΛΑΟΣ Μαρία Δημητριάδη
5. ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ Σταύρος Πασπαράκης
6. ΑΥΓΗ Ελένη Βιτάλη - Κώστας Καμένος
7. ΔΕ ΦΤΑΝΕΙ Κώστας Καμένος
8. ΠΡΑΣΙΝΗ ΜΕΡΑ Κώστας Καμένος - Ελένη Βιτάλη
9. ΣΥΛΛΕΙΤΟΥΡΓΟ Σάνια Κρυστάλη
10. ΤΟ ΝΕΡΟ Σάνια Κρυστάλλη
11. ΤΟ ΚΥΚΛΑΜΙΝΟ Ελένη Βιτάλη - Κώστας Καμένος
12. ΛΙΓΝΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ Κώστας Καμένος - Ελένη Βιτάλη
13. Τ' ΑΣΠΡΟ ΞΩΚΚΛΗΣΙ Μαρία Δημητριάδη
14. ΕΠΙΤΥΜΒΙΟ Ελένη Βιτάλη
15. ΕΔΩ ΤΟ ΦΩΣ Κώστας Καμένος
16. ΤΟ ΧΤΙΣΙΜΟ Σταύρος Πασπαράκης - Μαρία Δημητριάδη
17. Ο ΤΑΜΕΝΟΣ Μαρία Δημητριάδη
18. ΤΗ ΡΩΜΙΟΣΥΝΗ ΜΗΝ ΤΗΝ ΚΛΑΙΣ Μαρία Δημητριάδη και όλοι οι τραγουδιστές

Ενορχήστρωση & Διεύθυνση:
ΤΑΣΟΣ ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗΣ

Τα «18 Λιανοτράγουδα της Πικρής Πατρίδας» γράφτηκαν στο Παρίσι όπου ήταν αυτοεξόριστος ο Μίκης το Μάιο του 1972 και εκτελέσθηκαν για πρώτη φορά ζωντανά στο Albert Hall στις 17 Ιανουαρίου του 1973 με τον ίδιο τον συνθέτη, την Μαρία Φαραντούρη, τον Πέτρο Πανδή, την Αφροδίτη Μάνου και τον Αχιλλέα Κωστούλη. Ο δίσκος είναι αφιερωμένος από τον Μίκη Θεοδωράκη και τον Γιάννη Ρίτσο «Στην πρώτη Διαδήλωση της Ελληνικής Νεολαίας στους δρόμους».

Πρόκειται για έναν κύκλο τραγουδιών όπου ο συνθέτης επιχειρεί να «συγκεράσει» τον λαϊκό, τον δημοτικό και τον βυζαντινό ήχο, παίρνοντας αφορμή φυσικά από την καθαρά δημοτικής καταγωγής ποίηση του Ρίτσου στα συγκεκριμένα κομμάτια. Ζεϊμπέκικα, χασάπικα και, βεβαίως, τ' αγαπημένα του μαρς τα οποία δίνουν ένα επικό ύφος στα τραγούδια που το χρειάζονται. Δημοφιλέστερο των 18 απέβη το τελευταίο, το οποίο στην εποχή του ξεσήκωνε τα πλήθη σε συναυλίες και συγκεντρώσεις και ακόμη μέχρι σήμερα προκαλεί ρίγη συγκίνησης, κυρίως όταν το ερμηνεύει με τον γνωστό σπαρακτικό αλλά και αντρειωμένο του τρόπο, ο ίδιος ο Θεοδωράκης. Τα τραγούδια κυκλοφόρησαν σε αρκετές εκτελέσεις. Εδώ τ' ακούμε από μια σειρά νέων τότε τραγουδιστών εκ των οποίων οι δύο κυρίες, η Μαρία Δημητριάδη και η Ελένη Βιτάλη, στη συνέχεια εξελίχθηκαν σε μεγάλες ερμηνεύτριες.

Ηλεκτρα

Μουσική Μπαλέτου

ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΛΟΝΔΙΝΟΥ
Διευθύνει ο Μίκης Θεοδωράκης
Σαντούρι: Τάσος Διακογιώργης

ΣΚΗΝΗ 1
ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑ ΣΤΙΣ ΜΥΚΗΝΕΣ
ΕΙΣΟΔΟΣ ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑΣ
ΦΟΝΟΣ ΤΟΥ ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑ
ΕΙΣΟΔΟΣ ΗΛΕΚΤΡΑΣ

ΣΚΗΝΗ 2
ΒΟΣΚΟΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΑ
1ος ΚΑΙ 2ος ΧΟΡΟΣ ΚΟΡΙΤΣΙΩΝ
ΧΟΡΟΣ ΗΛΕΚΤΡΑΣ

ΣΚΗΝΗ 3
ΕΙΣΟΔΟΣ ΟΡΕΣΤΗ ΚΑΙ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ
ΜΕ ΤΗΝ ΗΛΕΚΤΡΑ

ΣΚΗΝΗ 4
ΓΛΕΝΤΙ
ΦΟΝΟΣ ΑΙΓΙΣΘΟΥ

ΣΚΗΝΗ 5
ΦΟΝΟΣ ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑΣ
ΕΞΟΔΟΣ

Γράφτηκε στην Αθήνα το 1979 και πρωτοπαρουσιάστηκε το ίδιο καλοκαίρι στον Λυκαβηττό ως μέρος της παράστασης «Μυθολογία-Ηλέκτρα-Ζορμπάς» από τη Λυρική Σκηνή σε χορογραφία Serge Kenten. Πρόκειται για ένα κολάζ από τη μουσική του ιδίου για τα φιλμ Ηλέκτρα και Ιφιγένεια (σκηνοθεσία Μιχάλης Κακογιάννης) και για την τραγωδία Ικέτιδες, μεταγραμμένο για συμφωνική μουσική. Κυκλοφόρησε σε δίσκο επίσης το 1979, με τη Συμφωνική Ορχήστρα του Λονδίνου υπό την διεύθυνση του Μίκη και με σολίστα στο σαντούρι τον σπουδαίο Τάσο Διακογιώργη.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΜΕ ΤΟ ΓΑΡΥΦΑΛΛΟ

Μουσική για φωνή, χορωδία, φυσαρμόνικα και ορχήστρα
Από την ομώνυμη ταινία
του ΝΙΚΟΥ ΤΖΙΜΑ

Στίχοι: ΓΙΑΝΝΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ
Τραγούδι: ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΖΟΡΜΠΑΛΑ

1. Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΜΕ ΤΟ ΓΑΡΥΦΑΛΛΟ (Στίχοι Γιάννη Θεοδωράκη, τραγούδι Μαργαρίτα Ζορμπαλά και Χορωδία)
2. ΛΙΠΟΤΑΚΤΕΣ-Ορχήστρα
   - ΘΑ ΓΙΝΕΙΣ ΔΙΚΙΑ ΜΟΥ (ΟΜΟΡΦΗ ΠΟΛΗ)
   - ΔΑΚΡΥΣΜΕΝΑ ΜΑΤΙΑ
   - ΣΚΕΠΑΣΕ ΑΤΜΟΣ ΤΟΝ ΕΡΩΤΑ ΜΑΣ (ΑΥΓΗ ΑΦΡΑΤΗ)
   - ΧΑΘΗΚΑ

Ενορχήστρωση
και Διεύθυνση
Ορχήστρας:
Μίκης Θεοδωράκης

Γράφτηκε το 1980 για τις ανάγκες της ομώνυμης ταινίας του Νίκου Τζίμα όπου πρωταγωνιστούσαν ο Κώστας Καζάκος, ο Μάνος Κατράκης και ο Αλέκος Αλεξανδράκης. Περιλαμβάνει το τραγούδι «Μπελογιάννης» μιας και αυτός ήταν «ο άνθρωπος με το γαρύφαλλο», το οποίο ερμηνεύεται από την Μαργαρίτα Ζορμπαλά και την Χορωδία του Πανεπιστημίου Αθηνών και διαρκεί....18′18′′ ! Το σάουντρακ συμπληρώνεται με μιαν ιδιαίτερα ευαίσθητη ορχηστική ερμηνεία των Λιποτακτών. Κυκλοφόρησε σε δίσκο την ίδια χρονιά από τον οποίο προέρχεται και το CD αυτής της έκδοσης.

Τρεις κυκλοι

Γιώργου Σεφέρη, "Μυθιστόρημα", "Επιφάνια», Γιάννη Θεοδωράκη, "Λιποτάκτες"

Με την ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΖΟΡΜΠΑΛΑ

Α

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ του Γιώργου Σεφέρη

1. ΤΩΡΑ ΠΟΥ ΘΑ ΦΥΓΕΙΣ
2. ΣΤΟ ΣΤΗΘΟΣ ΜΟΥ Η ΠΛΗΓΗ
3. Ο ΥΠΝΟΣ ΣΕ ΤΥΛΙΞΕ
4. ΛΙΓΟ ΑΚΟΜΑ

Β

ΛΙΠΟΤΑΚΤΕΣ του Γιάννη Θεοδωράκη

1. ΘΑ ΓΙΝΕΙΣ ΔΙΚΙΑ ΜΟΥ (ΟΜΟΡΦΗ ΠΟΛΗ)
2. ΔΑΚΡΥΣΜΕΝΑ ΜΑΤΙΑ
3. ΣΚΕΠΑΣΕ ΑΤΜΟΣ ΤΟΝ ΕΡΩΤΑ ΜΑΣ (ΑΥΓΗ ΑΦΡΑΤΗ)
4. ΧΑΘΗΚΑ

Γ

ΕΠΙΦΑΝΙΑ του Γιώργου Σεφέρη

1. ΣΤΟ ΠΕΡΙΓΙΑΛΙ ΤΟ ΚΡΥΦΟ
2. ΚΡΑΤΗΣΑ ΤΗ ΖΩΗ ΜΟΥ
3. ΑΝΘΗ ΤΗΣ ΠΕΤΡΑΣ
4. ΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΘΑΛΑΣΣΙΝΕΣ ΣΠΗΛΙΕΣ

Ενορχήστρωση & Διεύθυνση:
ΤΑΣΟΣ ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗΣ

Τρεις κύκλοι τραγουδιών. Τρεις σταθμοί στο λεγόμενο έντεχνο τραγούδι που καθιέρωσαν ο Μίκης Θεοδωράκης με τον Μάνο Χατζιδάκι. Οι Λιποτάκτες και τα Επιφάνια γράφτηκαν την ίδια χρονιά (1959), το Μυθιστόρημα εννέα χρόνια αργότερα (1968). Και οι τρεις αυτοί κύκλοι τραγουδιών καθρεφτίζουν ολοκάθαρα την άποψη του δημιουργού τους για τη μελοποίηση της ποίησης.
«Εν αρχή ην ο Λόγος» σημειώνει ο συνθέτης στο βιβλίο του «Μουσική για τις Μάζες». *«Αυτή η αλήθεια ισχύει αλάθητα για όλο μου το έργο. Ώστε δεν έχει παρά να βάλει κανείς σε πρώτο πλάνο το ποιητικό κείμενο για να εξηγήσει κάθε φορά τη μουσική μου. Άλλωστε ηθελημένα, ευθύς εξ αρχής, δήλωσα ότι η μεγαλύτερή μου φιλοδοξία είναι να υπηρετήσω πιστά την νεοελληνική κυρίως ποίηση. Σε τέτοιο βαθμό, ώστε ακούγοντας ένα τραγούδι, να μην μπορείς να φανταστείς τη μουσική με άλλο κείμενο, ούτε όμως και το ποίημα με διαφορετική μουσική»*.
Τα Επιφάνια και οι Λιποτάκτες ανήκουν στην πρώτη περίοδο του Μ. Θεοδωράκη ενώ το Μυθιστόρημα θα γραφτεί αφού έχει ήδη δώσει δείγμα των κορυφαίων του δυνατοτήτων με το Άξιον Εστί. Η ποίηση του Γιώργου Σεφέρη δεν είναι προς σχολιασμό – από εμάς τουλάχιστον. Ο Γιάννης Θεοδωράκης όμως, αυτός ο «σιωπηλός» ποιητής στη σκιά του σπουδαίου αδελφού του, έγραψε κι ο ίδιος σπουδαία ποίηση. Η ενότητα Λιποτάκτες ίσως είναι από τις καλύτερες στιγμές του. Ζωντανός δεν του αναγνωρίστηκε η αξία που του έπρεπε, αλλά τα κείμενά του μένουν για να τον ανακαλύπτουμε συνέχεια.
Στο συγκεκριμένο CD που

βασίζεται στο ανάλογο βινύλιο του 1979, είναι η Μαργαρίτα Ζορμπαλά που καλείται να ξαναερμηνεύσει τα τραγούδια. Η Μαργαρίτα Ζορμπαλά, εκ των ευτυχέστερων τραγουδιστών που υπήρξαν στη χώρα μας, αν σκεφτεί κανείς ότι έκανε «πρεμιέρα» με τις Μπαλάντες του Μίκη Θεοδωράκη σε ποίηση Μανώλη Αναγνωστάκη, νεαρή τότε και γεμάτη αγάπη για το τραγούδι, ένα -ας μας επιτραπεί η έκφραση- σπουδαίο άλογο κούρσας και λόγω καταγωγής και καταβολών αλλά και λόγω προσωπικής φλόγας, στάθηκε άξια στο ύφος των τραγουδιών που αρκετά από αυτά είχαν ήδη κυκλοφορήσει σε πολλές εκτελέσεις. Είμαστε ακόμα στην εποχή που οι δίσκοι είχαν ομοιογένεια ύφους και σταθερότητα ήθους....

Επιμυθιον

…ή επιΜίκειον. Κάθε δημιουργός είναι το έργο του. Μ' αυτό θα πορευτεί ή όχι στην αθανασία. Κι αν η εκκλησία ανακηρύσσει τους αγίους της μετά θάνατον, ευτυχώς η τέχνη, ο πολιτισμός, αυτό που λέμε κουλτούρα και είναι το άπαν της ύπαρξης κάθε λαού, έχει ταχύτερους ρυθμούς αξιολόγησης. Ο Μίκης Θεοδωράκης έχει δώσει στη ζωή του μάχες και πολλές και πολλών ειδών. Άλλες κέρδισε, αλλού ηττήθηκε, υπάρχει όμως μία την οποία αναμφισβήτητα νίκησε και μάλιστα νωρίς-νωρίς: τη μάχη με το χρόνο. Όταν σε ηλικία 35 μόλις ετών γράφει ένα έργο σαν το Άξιον Εστί –έχοντας ήδη στις αποσκευές του τον Επιτάφιο– ο Χρόνος δεν έχει παρά να υποκλιθεί με σεβασμό και να τον αφήσει να περάσει. Μακρινών αποστάσεων δρομέας σε όλους τους τομείς, γράφει, εμφανίζεται και τραγουδά ακόμα, ξεσηκώνοντας τις ψυχές όσων απεφάσισαν να έχουν. Με τα τεράστια χέρια του, σαν ένα πελώριο μαυροντυμένο πουλί, αγκάλιασε αυτή τη μικρή χώρα και της έδωσε πρόσωπο, αξιοπρέπεια και γενναιότητα στα μάτια όλου κυριολεκτικά του κόσμου. Ο Θεοδωράκης είναι πλέον σύμβολο. Όσοι μεγαλώσαμε ακούγοντας κρυφά τα τραγούδια του

230

-έχοντας κάποιο δικό μας στα νησιά του μαρτυρίου ή έστω έχοντας μια μικρή, λόγω ηλικίας, συνείδηση αυτών που συνέβαιναν- φέρουμε ανεξίτηλα τα τρυφερά σημάδια της μουσικής του στη ζωή μας. Μνήμες ολοζώντανες από εποχές που το όραμα είχε ακόμα δύναμη και αίμα και το μέλλον μας αόρατο ως συνήθως αλλά με εμπιστοσύνη στις πνευματικές μας αποσκευές. Για τους ομηλίκους του είναι, φαντάζομαι, ακόμα ο άτακτος ψηλός που μ' ένα μπους φερμέ κάνει τους πάντες ν' ανατριχιάζουν. Οι νεότεροι τον γνώρισαν περίεργα. «Καταδιωγμένο» από σχήματα και κοστούμια που δεν τον χώραγαν, δεν ξέρω πόσοι μπορούν να αισθανθούν αυτά που έχει γράψει μιας και σήμερα τα συναισθήματα επενδύονται αλλού κι αλλιώς. Όπως και νάχει, τον τελευταίο λόγο τον έχει πάντα η Ιστορία. Και στην περίπτωση του Θεοδωράκη τον έχει κιόλας διατυπώσει. Έχει ενδιαφέρον να δούμε τι σήμανε και σημαίνει ακόμα ο Μίκης Θεοδωράκης για δημιουργούς-μετά-από-αυτόν. Τα κείμενα που ακολουθούν, γράφτηκαν τον Νοέμβριο του 1999 αποκλειστικά γι αυτήν την έκδοση.

Σ.Β.

Τι θέλει ο Μίκης στην πλήθουσα Αγορά της «Κοινωνίας των κολλητών», στη μέση της «Δημοκρατίας των καταναλωτών», στο περιθώριο των Μέσων Μετάδοσης της «Μαζικής Λήθης», στους αντίποδες του νικητήριου και τροπαιοφόρου «Κόμματος του Χρηματιστηρίου»; Τι θέλουν τα τραγούδια του -ανθολόγια των σπουδαιότερων ποιητών και στιχουργών- στην εποχή της «αποθέωσης του Εφήμερου», του «Πολιτισμού του Στιγμιαίου», των ετεροκατευθυνόμενων «προκατ-επιθυμιών» και των «φαστφουντ-εκπληρώσεων»; Ειλικρινώς δεν ξέρω. Ο ίδιος χρησιμοποιεί την εύστοχη μεταφορά «...είμαι ένα τάνκερ στη λίμνη του Μαραθώνα» και αν ερμηνεύω σωστά το χαριτολόγημα περισσότερο κι από το παράπονο για τη δυσαρμονία μεγεθών, δυνατοτήτων και προσδοκιών, υποδηλώνει με ιδιαίτερο σαρκασμό την ανισορροπία και τον αλλοτριωτικό χαρακτήρα της σύγχρονης νεοελληνικής πραγματικότητας.
Ο Μίκης ευλογήθηκε να μην είναι μόνον ο εαυτός του αλλά μία ολόκληρη εποχή που πληρώθηκε πανάκριβα, με αίματα, δάκρυα, ιδρώτα, ανηλεείς διωγμούς, φόβο, κυνηγητά, φτώχεια, ματαιώσεις ονείρων οδυνηρές, ταπεινωτικούς συμβιβασμούς, ιδεολογικές εκπτώσεις άθλιες, αντιστοιχήσεις των καθημερινών «μικρών Ηρώων» απέναντι στους «Μεγάλους δειλούς».
Ενσάρκωσε με την πολιτική του στάση και εκπροσώπησε με τη Μουσική του το Όνειρο που «πρέπει» -για χάρη της Ιστορίας ή των επιγενόμενων- να διασφαλιστεί, την ελπίδα που επιβάλλεται να διασωθεί, τη βεβαιότητα ότι μόνον η εμπιστοσύνη προς το συλλογικό μπορεί να αλλάξει τον Κόσμο. Συνέδεσε με δεσμούς αδιάρρηκτους το «ηθικό» με το «αισθητικό» και ανέδειξε το τραγούδι σε σχεδόν ύψιστη -και απαράμιλλη- μορφή Τέχνης και όπλο μοναδικό κοινωνικής πάλης. Ο επιφανέστερος Έλληνας και ο σημαντικότερος από τους εναπομείναντες «Μεγάλους» αγαπήθηκε όσο κανείς, δοξάστηκε όσο ελάχιστοι, δικαιώθηκε όσο λίγοι, όμως παραμένει με το αίσθημα του ανολοκλήρωτου.

Κώστας Τριπολίτης, 17/11/1999

Μεγάλωσα με τα τραγούδια του Μίκη Θεοδωράκη. Τα τραγούδησα με τους φίλους μου στις πρώτες διαδηλώσεις. Με συντρόφευαν στους πρώτους μου έρωτες. Μιμήθηκα τον τρόπο του στα πρώτα μου γραψίματα. Δεν είμαι αντικειμενικός όταν μιλάω γι αυτόν. Δεν θέλω να είμαι αντικειμενικός. Το τραγούδι είναι μνήμη. Μνήμη συλλογική, μνήμες προσωπικές. Κι εγώ είμαι γεμάτος από το παρελθόν μου. Πορεύομαι στο μέλλον σαν άνθρωπος και σαν καλλιτέχνης κοιτώντας συνεχώς προς τα πίσω. Θεωρώ ότι ο Θεοδωράκης -μαζί με τον Χατζιδάκι- έβαλε τα θεμέλια για τον πιο ζωντανό και ουσιαστικό μουσικό πολιτισμό που δημιουργήθηκε ποτέ στον τόπο μας. Τραγούδια απλά, τραγούδια σύνθετα, κύκλοι τραγουδιών, τραγούδια-ποταμοί, έργα βασισμένα στο τραγούδι. Κάλυψε όλον τον χώρο. Και ταυτόχρονα -πράγμα πολύ σημαντικό- έδωσε στη δεκαετία του '60 σ' έναν κόσμο χτυπημένο ανελέητα από την αντίδραση, έναν κόσμο που έβγαινε τσακισμένος από τον Εμφύλιο, τους κατατρεγμούς, και τις εξορίες, το δικό τους τραγούδι. Το πρώτο τους χαμόγελο, την πρώτη τους ανάσα. Το τραγούδι όταν γίνεται από σοβαρούς δημιουργούς ενσωματώνει στην αξία του την αποδοχή του κοινού. Μπορώ λοιπόν να πω με σιγουριά -πέραν του υποκειμενισμού μου- ότι το έργο σου Μίκη, είναι μοναδικό κι ανεπανάληπτο. Θα ζει για πάντα.

Θάνος Μικρούτσικος, 14/11/1999

Δύο μνήμες, Όλυμπος και Ιπποκράτους

Μεσούσης που λένε της Δικτατορίας, πρέπει να ήταν το 1970 με 1971, βρέθηκα ένα χρονικό διάστημα σ' ένα από τα πιο απομακρυσμένα χωριά του Ολύμπου. Εκεί, στις εκδρομές μου στις έρημες πλαγιές του βουνού ανάμεσα σε θεόρατα έλατα μες στη σιωπή μ' ένα μικρό ταλαιπωρημένο κασετόφωνο στη διαπασών, μακριά απ' το «εχθρικό αυτί» χωρίς φόβο και σαν να βρισκόμουν στην άκρη του κόσμου άκουγα και τραγουδούσα τα πιο αγαπημένα για μένα τραγούδια εκείνο τον καιρό. «Όμορφη πόλη, φωνές μουσικές, απέραντοι δρόμοι κλεμμένες ματιές... ο ήλιος χρυσίζει...κεριά σπαρμένα...σκέπασε ατμός, ατμός τον έρωτά μας...απ' τις καμινάδες ξέφυγε η καπνιά....» του αδελφού του Γιάννη Θεοδωράκη. Του Γιώργου Σεφέρη, «τώρα που θα φύγεις πάρε μαζί σου και το παιδί... ο ύπνος σε τύλιξε...», «αμαρτία μου να' χω κι εγώ μιαν αγάπη...» του Οδυσσέα Ελύτη. Μαζί με άλλα πιο μαχητικά. Στις κορυφές του Ολύμπου, εκεί απέναντι σ' ένα πλάτωμα σαν αντίγραφο μιας πόλης ουράνιας, σαν μια πλατεία που δεν γινόντουσαν συλλαλητήρια, η μουσική και τα τραγούδια του Μίκη αντηχούσαν σχεδόν ιδανικά. Κι εγώ, λες κι ανακάλυπτα το κρυφό πρόσωπο της μουσικής, το πιο μυστηριακό. Ένοιωθα πως η συλλογική ψυχή δεν ήταν άδεια και κενή, σε μια στιγμή χρονική που είχες την αίσθηση πως ζεις σε μια γέρικη χώρα. Δεν ξέρω αν ήταν η ηλικία. Ένοιωθα αδικημένος εγώ και μια τεράστια αδικία γύρω μου. Τι πιο φυσικό να ζητάς Δικαιοσύνη! Που δεν ξέρω αν έρχεται ποτέ. Αυτό έκανε τα τραγούδια του λίγο μια πράξη αντιποίνων. Μαζί με την αξία τους τη μουσική, της τέχνης του τα μυστήρια γεννούσανε μια ηθική συγκίνηση. Οι νότες της μουσικής του ακουγόντουσαν πιο τραγικές απ' ό,τι ένα συνηθισμένο τραγούδι. Σαν τον μουσκεμένο στο νερό, δεσμευόμουν όλο και περισσότερο με τη μουσική του. Τότε ήταν που είδα κι ένα όνειρο πως ανήκα σ' ένα είδος Λέσχης σαν παράξενη εκκλησία ...που λέγονταν «Ο Θεοδωράκης» και ταράχτηκα.

Πολύ αργότερα μετά την επιστροφή του στην Ελλάδα, μέσα στην ηλεκτρισμένη πολιτική ατμόσφαιρα της εποχής, τον είδα πρώτη φορά.

Νύχτωνε στην οδό Ιπποκράτους προς την Πανεπιστημίου. Αντιλήφθηκαν τη φιγούρα του κι άλλοι περαστικοί, τον κύκλωσαν, άρχισαν να του μιλάνε σαν να τον περίμεναν από χρόνια. Στο τέλος τον πίεζαν να τους τραγουδήσει κάτι. Είχαν ήδη μαζευτεί καμιά τριανταριά άτομα. Υπέκυψε. Ανέβηκε στο σκαλοπάτι μιας εισόδου πολυκατοικίας. Άρχισε να τραγουδάει με τον παθιασμένο του τρόπο. «Είμαστε δυο, είμαστε τρεις...» με νικηφόρα πεποίθηση. Σε λίγο τον συνόδευαν εν χορώ όλοι σε μια έκρηξη αγάπης. Η φωνή του ήταν σαν να 'βγαινε όχι από το στόμα, αλλά από τους πόρους του σώματος και της μνήμης. Μετά από τόσα περιστατικά, το θυμάται άραγε ο ίδιος; Ή το θυμάμαι μόνο εγώ κι είκοσι-τριάντα άνθρωποι που ήταν εκεί το βράδυ εκείνο;

Νίκος Ξυδάκης, Νοέμβριος 1999

Όταν ανοίγει τα χέρια του φτιάχνει μια μεγάλη αγκαλιά μάνας, γητευτής, με τα λόγια των ποιητών στα χείλη. Φορεί πάντα τη στολή της βαθιάς Κρήτης. Κι όταν περνά «η γης ρωτά ποιος είναι ο πορπατάρης»

Λουδοβίκος των Ανωγείων

Το 1967 ήμουν 10 χρονών. Το 1974 μάθαινα ιταλικά στην Scuola Italiana στην Πατησίων απέναντι απ' το Πολυτεχνείο. Από τότε και μετά ξεχώριζα το δακρυγόνο από τα πεντακόσια μέτρα.
Ανάμεσα σ' αυτά τα χρόνια έμαθα τα τραγούδια του Μίκη. Την Μπαλάντα του Αντρίκου του Κ. Βάρναλη, το Στρώσε το στρώμα σου για δυό του Ιάκωβου Καμπανέλλη. Μ' άρεσε να παίζω στην κιθάρα την «Μαργαρίτα μαγιοπούλα» γιατί είχε απλά ακόρντα και ωραία δεύτερη φωνή μπορούσες να κάνεις στο Αχ του ρεφρέν.
Ψιθύριζα δήθεν αδιάφορα «μύρισε το σφαγείο μας θυμάρι και το κελί μας κόκκινο ουρανό». Ο πατέρας με άκουγε στωικά. Ήταν στρατιωτικός εν ενεργεία.
Μετά οι διαδηλώσεις. Βραχνιάζαμε. «Είμαστε δυο-είμαστε τρεις-είμαστε χίλιοι δεκατρείς». Στα φεστιβάλ του Ρήγα και της ΚΝΕ. Πήγαινα. Πουθενά δεν χώραγα. Χρόνια μετά συγκινήθηκα με τις «Μπαλάντες». Ποίηση του Μανώλη Αναγνωστάκη. Ειδικά το «Δρόμοι Παλιοί» που ο Θεοδωράκης είχε πάρει απ' το χέρι τον λόγο και τον άφηνε να στέκεται, να περπατά, να νιώθει, να θυμάται, να ζυγιάζει τα αναδυόμενα συναισθήματα. Τι τέλεια απόδοση νοήματος στη φράση «κρατώντας μια σπίθα τρεμόσβηστη στις υγρές μου παλάμες».
Του χρωστάμε την χωρίς να ξέρεις γράμματα αποστήθιση τόσων ποιημάτων, τόσων μεγάλων ποιητών. Χωρίς τον Θεοδωράκη δεν θα μπορούσαμε ποτέ να τραγουδήσουμε τον λόγο τους όλοι μαζί. Είτε για τη χαρά μας, είτε για τις λύπες μας. Είτε για την ενθύμηση της πνευματικής μας κληρονομιάς. «Της δικαιοσύνης ήλιε νοητέ και μυρσίνη εσύ δοξαστική». Άξιον Εστί.
Ευχαριστώ τη «ζωή» του που διαρκεί και χώρεσε και μένα στην Γ' Πολιτεία του.

Με τιμή
Λίνα Νικολακοπούλου '99

«Ω Δήμε τι πιο καλό, στην αρχή και στο τέλος του έργου», αυτή τη φράση από τους «Ιππής» του Αριστοφάνη σε μουσική του Μίκη Θεοδωράκη τραγούδαγα τον Αύγουστο του '79 στην ορχήστρα της Επιδαύρου, έπαιζα ένα νταούλι κι ο Γιάννης Σπυρόπουλος-Μπαχ έπαιζε τούμπα. Ο Μίκης ήρθε στο τέλος και με φίλησε. Είχα διδάξει τη μουσική του στο χορό του Θεάτρου Τέχνης, για να κερδίσω τα προς το ζην. Αυτό είναι για όλους μας πιστεύω ο Μίκης Θεοδωράκης. Αν δεν τον διδαχτείς, κάτι λείπει απ' τη ζωή σου. Αν δεν τον διδάξεις, κάτι λείπει από την τέχνη σου.

Σταμάτης Κραουνάκης 12/11/1999

Τις τελευταίες δεκαετίες πολλά βρέθηκαν να δοκιμάσουν τους πολίτες αυτής της χώρας. Διαφωνίες πολιτικές, ιδεολογικές, καλλιτεχνικές, διαφορές μεταξύ των γενεών και των τάξεων,.. ιστορικά γεγονότα καθοριστικής σημασίας, θρίαμβοι, ήττες, μεγάλα λάθη και ευθύνες που αποδόθηκαν πότε εδώ και πότε εκεί, ξένες αναφομοίωτες επιρροές, εύκαμπτα ήθη, βιαστικές αλλαγές, έφτιαξαν έναν κόσμο προσωρινό.
Ο Μίκης Θεοδωράκης κατάφερε να γίνει ένας πνευματικός, ιδεολογικός και βιωματικός συνδετικός κρίκος ανθρώπων και εποχών. Ένα κοινό, ανθεκτικό σημείο αναφοράς στο τραγούδι και τη ζωή μας. Στην καθημερινότητα των τελευταίων δεκαετιών,

αλλά και στις καθοριστικές στιγμές, ο ίδιος ήταν εκεί, ευφυής και ευθυτενής, να δίνει μια βαθύτερη σημασία στα πράγματα. Να σημαδεύει ανεξίτηλα τη ζωή όσων κατά καιρούς συμφώνησαν ή διαφώνησαν μαζί του. Ούτως ή άλλως, αδιάφορος δεν υπήρξε για κανέναν.

Σε εποχές απρόσωπες, έγινε ο ίδιος πρόσωπο της Ελλάδας και του πολιτισμού της για τον υπόλοιπο κόσμο και στήριγμα για τον απανταχού Ελληνισμό. Στα όνειρα και την πραγματικότητα αυτού του τόπου, στις επιτυχίες και τις αποτυχίες, στα σφάλματα και τα σωστά, ο Μίκης Θεοδωράκης ήταν εδώ. Και είναι εδώ, μέσα σε όλα και πάνω απ' όλα. Μέσα σε όλα με τη ζωή και τη στάση του, πάνω απ' όλα με το έργο του.

Απόσπασμα προσωπικού ημερολογίου.

«9 Ιουνίου 1997, Βατούμι, Γεωργία.

...Η συναυλία πήγε καλά. Στο τέλος της, οι ξεχασμένοι Έλληνες της Μαύρης Θάλασσας και εμείς, γίναμε ένα. Τι μπορεί να μας ένωσε; Ίσως η ιστορία, ίσως ο πόνος της χρόνιας αποξένωσης, ίσως η χαρά που σμίξαμε. Και σίγουρα τα τραγούδια του Μίκη Θεοδωράκη».

Αλκίνοος Ιωαννίδης, 14/11/1999

Βιβλιογραφία – Φωτογραφίες:

Κώστα Μυλωνά
«Ιστορία του Ελληνικού Τραγουδιού»
(Εκδόσεις Κέδρος),

Αστέρη Κούτουλα
«Ο Μουσικός Θεοδωράκης»
(Εκδόσεις Νέα Σύνορα),

Μίκη Θεοδωράκη
"Ο δρόμος του Αρχάγγελου"
(Εκδόσεις Κέδρος).

Ευχαριστούμε τον κ. Παναγιώτη Καλατζή
για τη βοήθειά του.

℗+© 1999 ΕΤΑΙΡΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ Α.Ε.

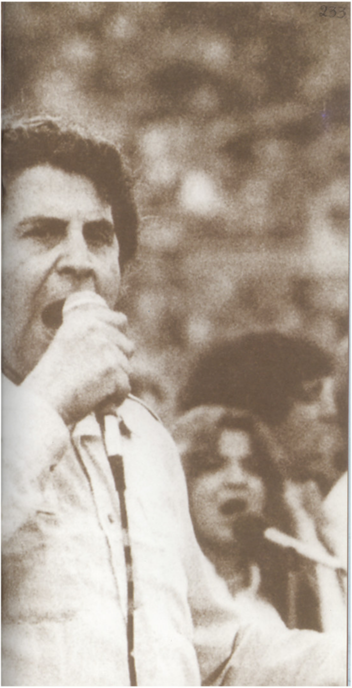

Παραγωγή: ΕΤΑΙΡΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ Α.Ε.
Επιμέλεια έκδοσης: ΝΤΟΡΑ ΡΙΖΟΥ
Επιμέλεια κειμένων: ΣΤΕΛΛΑ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ
Καλλιτεχνική επιμέλεια: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΑΚΑΚΟΣ
Σχεδιασμός - παραγωγή: ΒΙΒΛΙΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ Α.Ε.Π.Ε.Ε

234

LYRA

℗+© 1999 ΕΤΑΙΡΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ Α.Ε.
LYRA - ΖΑΛΟΚΩΣΤΑ 4, 106 71 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ: 36 33 603 - 36 16 716 FAX: 36 45 168
http:// www.lyra.gr e-mail: lyra@otenet.gr

MIKIS THEODORAKIS
ΕΝΑΣ ΟΜΗ ΡΟΣ
ΜΙΚΗ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ
THE HOSTAGE
L' OTAGE
ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ
ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ
LYRA
ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ
Παίζει καὶ τραγουδᾶ ὁ ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ Ἀρκαδία II καὶ III
ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ

χρήστος δράζος
φωτογραφία

τηλ.01-4915935
κιν.0944-766441

FILMOR 442 NNNN 81. 8

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ
10-πλή ΚΑΣΕΤΙΝΑ

Μία ειδική έκδοση με επιλεγμένους σταθμούς της πορείας του Μίκη Θεοδωράκη που συγκεντρώθηκαν και επανεκδίδονται σε μία κασετίνα.

Η πολυτελής έκδοση περιλαμβάνει δέκα CD με έργα του συνθέτη καθώς και αναλυτικές πληροφορίες για τα έργα, φωτογραφίες και -ειδικά γι' αυτή την έκδοση- συνεντεύξεις ανθρώπων που έχουν συνεργαστεί με τον Μίκη Θεοδωράκη.

Τα CD που περιλαμβάνονται στην κασετίνα είναι:

1. Ένας όμηρος
Σουίτα για φωνή και ορχήστρα του Μπρένταν Μπίαν σε μετάφραση Βασίλη Ρώτα. Τραγουδά ο Μίκης Θεοδωράκης

2. Τρεις κύκλοι
Γιώργου Σεφέρη- «Μυθιστόρημα»
Γιώργου Σεφέρη - «Επιφάνια»
Γιάννη Θεοδωράκη- «Λιποτάκτες»
Τραγουδά η Μαργαρίτα Ζορμπαλά

3. Ο άνθρωπος με το γαρύφαλο
(η μουσική της ταινίας του Ν. Τζίμα)
στίχοι Γιάννης Θεοδωράκης
Τραγουδά η Μαργαρίτα Ζορμπαλά

4. Αρκαδία ΙΙ και ΙΙΙ
Στίχοι Μάνου Ελευθερίου
Τραγουδά ο Μίκης Θεοδωράκης

5. 18 λιανοτράγουδα της πικρής πατρίδας
του Γιάννη Ρίτσου
Τραγουδούν: Μαρία Δημητριάδη, Σταύρος Πασπαράκης, Κώστας Καμένος, Ελένη Βιτάλη, Σάνια Κρυστάλη

6. Γράμματα απ' τη Γερμανία
Στίχοι Φώντας Λάδης
Τραγουδούν: Αφροδίτη Μάνου, Γιάννης Συρρής, Αντώνης Καλογιάννης

7. Romancero Gitano
Του Federico Garcia Lorca σε απόδοση Οδυσσέα Ελύτη
Τραγουδά η Αρλέτα

8. Μικρές Κυκλάδες
Του Οδυσσέα Ελύτη
Τραγουδά η Σούλα Μπιρμπίλη

9. Ηλέκτρα
Μουσική μπαλέτου με τη Συμφωνική Ορχήστρα του Λονδίνου
Διευθύνει ο Μίκης Θεοδωράκης
Σαντούρι ο Τάσος Διακογιώργης

10. Άξιον Εστί (στα σουηδικά)
Του Οδυσσέα Ελύτη
Με τη χορωδία Collegium Musicum υπό τη διεύθυνση του Sam Claeson, όπως παρουσιάστηκε στη Στοκχόλμη το 1979 κατά την απονομή των βραβείων Νόμπελ.

Επιμέλεια: Ντόρα Ρίζου
Επιμέλεια κειμένων: Στέλλα Βλαχογιάννη

Από : ΜΙΚΗ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ
Προς : κ. ΧΡΗΣΤΟ ΛΑΜΠΡΑΚΗ (4 σελίδες)

Gert Hof
MIKIS THEODORAKIS - AUFFORDERUNG ZUM UNGEHORSAM DER WEHRLOSEN
(Arbeitstitel)

Ein außergewöhnlicher Film über das Leben eines außergewöhnlichen Menschen. Wie selten in der Gegenwart hat Mikis Theodorakis durch seine Persönlichkeit und seine Musik die Kultur einer Epoche weltweit geprägt.
Die Basis des Films ist nicht die Chronologie der Ereignisse. Es sind die Schnittstellen in seinem Leben, wo Ereignisse, Gefühle und Musik sich mit der griechischen Geschichte kreuzen.
Schnittstellen, die Wunden aus Haß und Verrat, Liebe und Hoffnung, Vergangenheit und Gegenwart, aus Sehnsucht und Zorn wurden. Der Film erzählt von Verletzungen, von Narben. Der Film will beunruhigen, wachmachen, sensibilisieren. Der Film will die verheilten Narben im Leben von Theodorakis und der griechischen Geschichte aufschneiden mit dem Instrumentarium des Films. Ein Plädoyer für den Anarchisten Mikis Theodorakis und die Würde und den Mut des griechischen Volkes. Der Film als Aufforderung zum Ungehorsam der Wehrlosen. Es gibt dafür kein zärtlicheres Instrument als das Skallpell der Kamera und das Florett der Theodorakischen Musik. Darum muß die Erzählstruktur, die Bilderwelt des Films von Obsessivität, Radikaliät und Kompromißlosigkeit - der Totalität der filmischen Mittel - geprägt sein.

Das Interessante am Filmstoff THEODORAKIS sind die vielen Wunden, die in seinem Leben aufklaffen. Die Kamera muß also zum Skalpell werden und diese Wunden offenlegen. Das bedeutet, daß vom Ansatz her sich jede didaktische oder historisierende Herangehensweise verbietet.

Der Film über Theodorakis muß von der ersten Minute Spannung erzeugen, muß Kraft und „Wut im Bauch" haben. Er kann nicht damit anfangen, daß eine Mutter mit einem Kind zum Konzert geht, es geht hier nicht um eine „glatte Geschichte", sondern um Liebe, Macht und Haß. Der Film muß mit dem Mysterium des Seins beginnen, mit dem „Requiem" des Todes.

Mir ist wichtig, darauf hinzuweisen, daß wir zwar das „Leben" von Theodorakis als Grundlage nehmen, es mir aber um die Substanz geht. Darum wird die Musik eine herausragende Rolle spielen, und - sehr wichtig - dem Zuschauer muß sofort klar sein, daß es sich um eine abstrakte, künstlerische Umsetzung handelt, die uns die Möglichkeit gibt, auch frei mit den Figuren umzugehen.

Ich schlage vor, daß ich das Grundkonzept des Treatments zusammen mit Asteris Kutulas - der über das größtmögliche Theodorakis-Wissen besitzt - und Frau Kakia Igerinou entwickle, das dann von Frau Igerinou in Zusammenarbeit mit uns ausgeschrieben wird.

Strukturell sehe ich drei Bausteine, aus denen der Film gemacht wird:

1. Mikis Theodorakis selbst. Der „Blick“ von Theodorakis öffnet uns den Time-Tunnel zur Vergangenheit. Für jede Folge wird es ein „inszeniertes Bild“ mit dem Komponisten geben. Wobei es vor allem um die Landschaft seines Gesichts und seinen Blick gehen wird. Diese Aufnahmen werden keinen dokumentarischen, sondern Spielfilmcharakter haben. Diese Sequenzen werden zwar zeitlich einen kleinen Raum einnehmen, aber sie sind für mich von zentraler Bedeutung.

2. Der „Time-Tunnel“ des Blicks bringt uns zu Drehpunkten des Lebens von Theodorakis und diese wiederum zu seiner Musik. Die Ereignisse dürfen auf keinen Fall „chronologisch“ aneinandergereiht, sondern über Inhalte dargestellt werden. Das bestimmt die Ästhetik des Films, denn es wird de facto aus der Musik heraus erzählt.
Im Mittelpunkt stehen jene Schnittstellen aus der Theodorakis-Biographie, in denen sich Privates und Historisches treffen. Jeweils eine solche zentrale „Story“ wird in einer Folge behandelt und in sich abgeschlossen sein. Sie fällt zusammen mit einen wesentlichen Aspekt des jeweiligen Jahrzehnts bzw. Lebensabschnitts.

3. Inszenierte Konzerte. Bühne, Regie, Licht, Kameraführung des jeweiligen Konzertes müssen auf unseren Film hin geplant und ausgeführt werden. Das ist absolut notwendig. Bereits vorhandenes Filmmaterial können wir zwar auch einsetzen, aber nicht als strukturelles Rückgrat des Films benutzen.
Der Musik-Kosmos des Komponisten wird uns als Leitfaden dienen, der die verschiedenen Epochen verbindet. Folgende Konzerte wären für den Film zu inszenieren:

Sadduzäer-Passion (Athen)
Die Metamorphosen des Dionyssos (Passau)
Medea Oper (St. Petersburg)
Requiem (Hamburg)
Canto General (Ferropolis)
Zorbas Suite (München)
verschiedene Lied-Konzerte
u.a.

Diese Konzerte sollten so mitgeschnitten werden, daß sie zugleich als eigenständige Konzert- und Videofassungen fürs Fersehen und den Videomarkt benutzt werden können. Das würde zugleich eine zusätzliche Einnahmequelle für die Produzenten bedeuten.

Der Film sollte von der ersten Minute an obsessiv sein und einen Sog auf den Zuschauer ausüben. Beim Zuschauer muß eine Sucht nach „Mehr" erzeugt werden durch das Zusammenspiel von Musik, Spannung und Geschichte. Diesen „Atem" will ich dem Film verleihen. Theodorakis selbst wird dabei der Indikator sein für Gegenwart und Rückblenden. Nur so wird es möglich sein, daß der Zuschauer sich mit dem Schicksal des „Komponisten" und dem Schicksal Griechenlands identifizieren kann.

Ein möglicher Anfang:

Musik aus dem Requiem von Theodorakis (Titel 26 - Finale).Totale.

Eine große leere Halle.Nacht. Weithinten in der Halle ein Tisch, ein Stuhl auf dem Mikis Theodorakis sitzt. Ein Suchscheinwerfer tastet die Halle ab und streift den Tisch, den Stuhl und Mikis Theodorakis.

Die Kamera fährt langsam auf den Tisch.

Auf dem Tisch ein Revolver, ein Magazin und Patronen. Kamera ganz nah. Die Hände von Mikis Theodorakis.
Er füllt das Magazin mit Patronen.Ein technischer Vorgang.

Schnitt.

Das Gesicht von Mikis Theodorakis, halb Schatten, halb Licht. Langsam geht sein Blick in die leere Halle. Das Gesicht eine Landschaft aus Verzweiflung und Angst.Schnitt. Die Halle ist verschneit. An den verschneiten Wänden und auf dem verschneiten Boden rinnt Blut herab.

Die Wunden der Vergangenheit atmen.

Schnitt.

Schneestrurm. Die Wände der Halle brechen langsam auseinander starkes kaltes flutendes licht dringt durch die Risse und fällt auf den in der Mitte der Halle stehendnen Theodorakis (Stadionatmosphäre).Die Erinnerung bricht die Wunden auf und öffnet die Sicht in die Vergangenheit.

Überblendung.

Der große Kopf eines sieben jährigen Jungen mit blonden Haaren, der sich unrhythmisch bewegt.

Die Kamera macht die unrhythmischen Bewegungen mit und zieht zurück.

Der Junge rennt auf einen einsamen Waldweg, die Bäume wirken überdimensional groß.

Die Kamera zieht weiter zurück.

Ein zweiter Junge rennt hinter dem Jungen hinterher, der fünfjährige Mikis Theodorakis.

Schnitt.

Die Hand von Mikis,sehr nah, rhythmisch, er hält in der Hand einen Ziegelstein.

Totale.

Mikis nähert sich langsam dem anderen Jungen.

Schnitt.Kamera nah, rhythmisch.

Mikis hebt den Ziegelstein und schlägt ihm den Jungen auf den Kopf.

Schnitt, nah.

Das Blut strömt aus dem Kopf des Jungen, seine Haare färben sich rot.

Überblendung

Das vom Blut gefärbte Haar des Jungen geht über auf den Hinterkopf von Theodorakis.Das Haar von Theodorakis ist durch blutrotes Licht rot gefärbt.

Kamera zieht zurück.

Theodorakis dirigiert in der St. Michaelskirche in Hamburg sein Requiem.

Schnitt.Totale.

Die St. Michaelskirche im extrem eingeleuchtetem Licht, blutrot.

Αγαπητέ μου Χρίστο,

Επείγομαι να σου στείλω το κείμενο αυτό
για να σχηματίσεις μια αμυδρή ιδέα
για την αισθητική άποψη του Gert Hoff
σχετικά με το φιλμ που μας απασχολεί.
Αν κατάλαβα [illegible] ο δημιουργός
του ο γερμανός [illegible] έρχεται αύριο
στην Αθήνα όπου θα παραμείνει ως
την Κυριακή.

Δικός σου

Μίκης

Τετάρτη
10.3.99

GERT HOF REGISSEUR / STAGE-LIGHTDESIGNER DEUTSCHLAND
BRUNNENSTRASSE 24 D-10119 BERLIN TEL./FAX (030) 443 92 12

(Auszug)

1970 - 1975	Studium der antiken Philosophie und der Theaterwissenschaft / Regie Theaterhochschule „Hans Otto“ / Leipzig
1975 - 1976	Städtische Theater Leipzig - Regie u.a. Friedrich Schiller WILHELM TELL William Shkespeare ROMEO UND JULIA
1977 - 1980	Brecht - Zentrum der DDR / Berlin wissenschaftlicher Mitarbeiter Arbeit in der Brechtforschung verschiedene Publikationen über Brecht
1980 - 1982	Deutsche Theater Berlin - Regie /Lightdesign u.a. Armand Salacrou DIE NÄCHTE DES ZORNS Edward Albee WER HAT ANGST VOR VIRGINIA WOOLF Bertolt Brecht DIE RUNDKÖPFE UND DIE SPITZKÖPFE (zusammen mit Alexander Lang)
1983	Städtische Theater Karl-Marx-Stadt - Regie / Lightdesign Bertolt Brecht DIE DREIGROSCHENOPER (mit der Kultband SILLY)
1983 - 1986	Volksbühne Berlin - Regie / Lightdesign u.a. Gerhart Hauptmann SCHLUCK UND JAU Wsewolod Wischnewski OPTIMISTISCHE TRAGÖDIE Musik: SILLY (Goethe - Preis der Stadt Berlin)

Franz Xaver Kroetz MENSCH MEIER
Friedrich Schiller MARIA STUART
Wolfgang Herzberg PAULE PANKE (UA)
(Das erste Rockspektakel der DDR,mit der Kultband PANKOW; wegen eines Verbots des Kulturministeriums mußten die Proben und die Aufführung in das Theater Schwedt verlegt werden.Diese spektakuläre Inszenierung wird nach sieben Vorstellungen von dem Kulturministerium aus „politischen Gründen" abgesetzt.Nach der Wende erscheint 1990 im Henschel Verlag Berlin eine Publikation über diese Inszenierung)

Zusammenarbeit mit den Rockbands SILLY und PANKOW
Regie / Bühne / Lightdesign / Videos

1987 - 1989	Theater Altenburg - Schauspieldirektor / Regie / Lightdesign u.a. Bertolt Brecht DIE DREIGROSCHENOPER (mit der Jazzsängerin Pascal von Wroblewsky) Ullrich Plenzdorf ZEIT DER WÖLFE (UA) Werner Buhss NINA, NINA,TAM KARTINA (UA) (mit der Kultband PANKOW) William Shakespeare MACBETH Slavomir Mrozek POLIZEI (DDR EA) Bernard-Marie Koltès IN DER EINSAMKEIT DER BAUMWOLLFELDER (DDR EA)
1990	Freie Volksbühne Berlin - Regie / Bühne / Lightdesign Edward Albee ZOOGESCHICHTE Schauspielhaus Berlin - Regie / Bühne /Lightdesign Simone de Beauvoir SIE RÄCHT SICH DURCH DEN MONOLOG (UA)

1990 - 1992	Erste Zusammenarbeit mit den Kultbands EINSTÜRZENDE NEUBAUTEN, RAINBIRDS, GOTTFRIED HELNWEIN und BLIXA BARGELD Regie / Lightdesign /Setdesign / Performances / Video
	Volksbühne Berlin - Regie / Bühne / Lightdesign u.a. Bernard-Marie Koltès DIE NACHT KURZ VOR DEN WÄLDERN („Beste Inszenierung des Jahres") Bernard-Marie Koltes QUAI WEST Musik: EINSTÜRZENDEN NEUBAUTEN und RAINBIRDS („Friedrich Luft - Preis")
	Freie Volksbühne Berlin - Regie / Bühne / Lightdesign Bernard-Marie Koltès KOLTÈS IV (UA) (Texte aus dem Nachlaß)
1993	Freischaffend - Regie / Bühne / Lightdesign
	Beginn der Arbeit an der Trilogie DIE SCHWARZEN ENGEL DES BERNARD-MARIE KOLTÈS „Tränenpalast" Berlin (ehemaliger Grenzübergang Friedrichstrasse)
	Bernard-Marie Koltès KAMPF DES NEGERS UND DER HUNDE (1.Teil) Bühne: GOTTFRIED HELNWEIN Musik: RAINBIRDS Einladung zum „Berliner Theatertreffen" und „Wiener Festwochen"
	Dozent an der Theaterhochschule „Ernst Busch" für Regie und Schauspiel (1993 - 1995)

1994 HIMMEL AUS LICHT UND FEUER
INSTELLATION / PERFORMANCES
nach einem Gemälde von Caspar David Friedrich
„ Mondaufgang am Meer“
Frankreich, Conquet, Küste des Atlantischen Ozeans
Musik: Arvo Pärt
Regie / Lightdesign / Pyrochoreografie

Akademie der Künste, Berlin - Regie / Lightdesign
Bernard Marie Koltès DUMPFE STIMMEN (2.Teil)
Bühne: GOTTFRIED HELNWEIN,
Musik: BLIXA BARGELD
(Blixa Bargeld steht das 1. Mal als Schauspieler unter der Regie von Gert Hof auf der Bühne)
Einladung „Salzburger Festspiele“ und „Theaterfestival Avignon“

Verschiedene Aktionen und Performances
mit BLIXA BARGELD
und GOTTFRIED HELNWEIN
KINDER, HOFFNUNG DER DEUTSCHEN - Berlin
GEWALT GEGEN KINDER - Stuttgart
OPFER UND TÄTER - Hamburg

1995 ENTRANCE TO PARADISE
Feuer - Licht - Laser - Feuerwerk - Insatallation
Musik : Henryk Mikolaj Górecki
Australien, Sidney
Regie / Lightdesign / Pyrochoreografie

Opéra de la Bastille, Paris - Regie / Lightdesign
PIERROT LUNAIR - PROJEKT
mit HANNA SCHYGULLA und BLIXA BARGELD
Bühne: GOTTFRIED HELNWEIN
Musik: BLIXA BARGELD

STAHLSINFONIE - EINE INSTALLATION
Eine Performance aus Feuer,Musik,Licht und Feuerwerk
Musik: KRAFTWERK
Stahlwerk, Neunkirchen - Regie / Lightdesign / Choreografie

Landestheater Tübingen - Regie / Bühne / Lightdesign
Albert Drach A UND K ODER EIN BRUDERMORD
WIEDER GUTGEMACHT - Uraufführung
Musik: NICK CAVE

1996 Kulturbrauerei, Berlin - Regie / Lightdesign
Berliner Festtage
A UND K - PROJEKT
Musik: BLIXA BARGELD / NICK CAVE
Bühne/Kostüme: GOTTFRIED HELNWEIN
Installation: SELEKTION /GOTTFRIED HELNWEIN
Ausstellung: BILDER ZU A UND K
GOTTFRIED HELNWEIN
Berliner Festwochen

DIAMANDA GALÁS - PLAGUE MASS
The Cathedral Of St.John The Divine
New York City
Performance
Musik: Diamanda Gallas
Regie / Lightdesign / Choreografie / Video

Arena, Berlin
100 JAHRE RAMMSTEIN - PERFORMANCE
Künstlerische Gesamtleitung
Regie / Bühne / Lightdesign / Video

JOHN CALE - PERFORMANCE
Europatour 96
Regie / Bühne / Lightdesign

Staatliches Russisches Museum,St.Petersburg
Museum Ludwig im Russischen Museum
KINDSKOPF, Performance
Regie / Lightdesign / Choreografie
anläßlich der Ausstellungseröffnung
KINDSKOPF von Gottfried Helnwein

BOBO IN WHITE WOODEN HOUSES - GLOW PERFORMANCE
Regie / Bühne / Lightdesign

1997 Heiner Müller EPIPHANIE II
Eine Installation
anläßlich der Eröffnung der Weltausstellung
von GOTTFRIED HELNWEIN
Petersburg Museum , Otaru (Japan)
Regie / Lightdesign / Choreografie

LATE REGRET - SOLDIERS AND CHILDRENS PERFORMANCE
nach einem Gemälde von GOTTFRIED HELNWEIN
Musik: LOU REED
Galerie „Modernism", San Fransisco
Regie / Lightdesign / Choreografie

HEINER MÜLLER - TRAUMWALD
Eine Installation
anläßlich des 1. Todestages von Heiner Müller
Zürich, Schauspielhaus
Musik: Michael Nyman
Regie / Bühne / Lightdesign / Choreografie

AMBIENT
Feuer - Licht - Laser - Feuerwerk - Insatallation
Musik : BRAIN ENO
anläßlich der Eröffnung der Weltausstellung
von GOTTFRIED HELNWEIN
Staatliches Russisches Museum , St. Petersburg
Mamorpalast
Regie / Lightdesign / Choreografie

1997 RAMMSTEIN - SEHNSUCHT
PERFORMANCE
Deutschland, Europa und Amerika - Tour 97/98
Regie / Bühne / Lightdesign

Heiner Müller HAMLETMASCHINE
Regie / Lightdesign
Musik LES TAMBOURS DU BRONX
CASPAR BRÖTZMANN
Bühne/Kostüme GOTTFRIED HELNWEIN
Muffathalle, München,
Arena, Berlin.
47.Berliner Festwochen
Gastspiele: Paris, London, Turku

1998 Künstlerischer Direktor der zentralen Feierlichkeiten zum
100 jährigen Bestehen des Staatlichen Russischen Museums
in St. Petersburg

Comet -Verleihung
RAMMSTEIN - SOHW - SEHNSUCHT
für Regie / Stage - Lightdesign / Performance
als bester deutscher Liveact

RAMMSTEIN
OPENAIR - PERFROMANCE - VIDEO - 1998
Deutschland / Europa - Tour
Regie / Lightdesign / Bühne

RAMMSTEIN
OPENAIR - PERFORMANCE - BERLIN (Wuhlheide)
Live - Konzert - Video
Künstlerische Gesamtleitung
Regie / Lightdesign / Bühne / Video

WITT - BAYREUTH EINS
DEUTSCJLAND - TOUR 98
Konzert - Performance
Künstlerische Gesamtleitung
Regie / Lightdesign / Bühne / Video

RAMMSTEIN
AMERIKA - FAMILY VALUES TOUR 98
Konzert - Performance
Künstlerische Gesamtleitung
Regie / Lightdesign / Bühne

RAMMSTEIN
Konzert - Performance
New York, Madison Square Garden
Künstlerische Gesamtleitung
Regie / Lightdesign / Bühne

MTV EUROPEAN MUSIC AWARDS - MAILAND
für RAMMSTEIN
OPENAIR - PERFORMANCE - BERLIN / WUHLHEIDE
Bester Liveact Europas
für Regie, Stage / Lightdesign, Peformance,
Künstlerische Gesamtleitung

WITT - BAYREUTH EINS
SCHWEIZ / ÖSTERREICH - TOUR 98
Konzert - Performance
Künstlerische Gesamtleitung
Regie / Lightdesign / Bühne / Video

GERT HOF : ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

Ενα ασυνήθιστο φιλμ για τη ζωή ενός ασυνήθιστου ανθρώπου. Πόσο σπάνιο είναι στη σημερινή εποχή να σημαδέψει κανείς τον πολιτισμό μιας εποχής παγκοσμίως όπως έκανε ο Μίκης Θεοδωράκης με την προσωπικότητά του και τη μουσική του.
Η βάση του φιλμ δεν είναι η χρονολογική σειρά των γεγονότων. Είναι οι σταθμοί στη ζωή του, όπου γεγονότα, αισθήματα και μουσική διασταυρώνονται με την ελληνική ιστορία.
Πληγές από μίσος και προδοσία, αγάπη και ελπίδα, παρελθόν και παρόν, πόθο και οργή. Το φιλμ μιλά για τραύματα και ουλές. Το φιλμ θέλει να ανησυχήσει, να αφυπνίσει, να ευαισθητοποιήσει. Το φιλμ επιδιώκει να ξαναανοίξει τις επουλωμένες πληγές στη ζωή του Θεοδωράκη και της ελληνικής ιστορίας χρησιμοποιώντας σαν εργαλείο την κινηματογραφική μέθοδο. Είναι μια "τοποθέτηση" για τον αναρχικό Μίκη Θεοδωράκη και την αξιοπρέπεια και το θάρρος του ελληνικού λαού. Το φιλμ ως έκκληση προς τους ανυπεράσπιστους για ανυπακοή. Δεν υπάρχει για τον σκοπό αυτό κανένα πιο τρυφερό εργαλείο από το νυστέρι της κάμερας και το ξίφος της μουσικής του Θεοδωράκη. Γι' αυτό πρέπει η δομή της εξιστόρησης, ο κόσμος των εικόνων του φιλμ, να είναι χαραγμένα από επιβλητικότητα, ριζοσπαστισμό και έλλειψη συμβιβασμού, που θα χαρακτηρίζουν το σύνολο των κινηματογραφικών μέσων.

Το ενδιαφέρον στη θεματολογία του φιλμ για τον Θεοδωράκη είναι οι πολλές πληγές που άνοιξαν στη ζωή του. Η κάμερα πρέπει επομένως να γίνει ένα νυστέρι και να ανοίξει αυτές τις πληγές. Αυτό σημαίνει ότι από τη δική μου οπτική γωνία αποκλείεται οποιαδήποτε διδακτική ή ιστορική θεώρηση.

Το φιλμ για τον Θεοδωράκη πρέπει από τα πρώτα λεπτά να δημιουργεί ένταση και δύναμη και να είναι μια "γροθιά στο στομάχι". Δεν είναι δυνατόν να αρχίζει με μια μαμά που πηγαίνει στη συναυλία με το παιδί της, δεν πρόκειται εδώ για μια "επίπεδη" ιστορία αλλά για αγάπη, εξουσία και μίσος. Το φιλμ πρέπει να αρχίζει με το μυστήριο του "είναι", της ύπαρξης, με το Ρέκβιεμ του θανάτου.

Για μένα είναι σπουδαίο να τονίσω ότι ναι μεν παίρνουμε σαν βάση τη "ζωή" του Θεοδωράκη, όμως εμένα μ' ενδιαφέρει η ουσία. Γι' αυτό η Μουσική θα παίξει προέχοντα ρόλο και -πολύ βασικό- πρέπει να είναι αμέσως σαφές στον θεατή ότι πρόκειται για μια αφηρημένη, καλλιτεχνική θεώρηση που μας δίνει τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουμε ελεύθερα τους χαρακτήρες του έργου.

Προτείνω να αναπτύξω την κεντρική δομή του πρώτου υλικού μαζί με τον Αστέρη Κούτουλα -που γνωρίζει πολύ καλά τον Θεοδωράκη- και την κυρία Κάκια Ιγερινού, που μπορεί μετά να γράψει την υπόθεση σε συνεργασία μαζί μας.

Από πλευράς δομής βλέπω τρεις βασικούς άξονες, στους οποίους θα στηριχθεί το φιλμ:

1.- Ο Μίκης Θεοδωράκης ο ίδιος. Η "ματιά" του Θεοδωράκη μας ανοίγει το δρόμο (το "τούνελ του χρόνου") προς το παρελθόν. Για κάθε επεισόδιο της σειράς θα υπάρχει μια "σκηνοθετημένη σκηνή" με τον συνθέτη. Οπου μας ενδιαφέρει κυρίως "το τοπίο" του προσώπου του και το βλέμμα του. Αυτές οι λήψεις δεν θα έχουν χαρακτήρα ντοκυμανταίρ αλλά θα είναι σκηνοθετημένες. Οι σκηνές αυτές θα είναι πολύ μικρές χρονικά όμως για μένα είναι κεντρικής σημασίας.

2.- Το "τούνελ του χρόνου" του βλέμματος του συνθέτη μας φέρνει σε σημαντικούς σταθμούς της ζωής του Θεοδωράκη και αυτοί πάλι μας οδηγούν στη μουσική του. Τα γεγονότα σε καμμιά περίπτωση δεν θα είναι τοποθετημένα σε χρονολογική σειρά αλλά με βάση το περιεχόμενό τους. Αυτό προσδιορίζει την αισθητική του φιλμ, που θα προέλθει από την μουσική.
Στο επίκεντρο βρίσκονται εκείνοι οι σταθμοί από την Βιογραφία του Θεοδωράκη στους οποίους το προσωπικό συναντάται με το ιστορικό. Κάθε φορά μια τέτοια κεντρική "ιστορία" θα αποτελεί το αντικείμενο του επεισοδίου και θα είναι αυτοτελής. Η ιστορία θα συμπίπτει με ένα σημαντικό ιστορικό γεγονός της εποχής εκείνης.

3.- Σκηνοθετημένες συναυλίες. Σκηνή, σκηνοθεσία, φωτισμός, στήσιμο κινηματογραφικών μηχανών λήψεως της συγκεκριμένης συναυλίας θα πρέπει να σχεδιαστούν και να πραγματοποιηθούν έτσι ώστε να εξυπηρετήσουν το φιλμ μας. Ηδη υπάρχον υλικό μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί, όμως όχι ως δομικό υλικό του φιλμ.
Ο μουσικός Γαλαξίας του συνθέτη θα μας χρησιμεύσει σαν νήμα που θα συνδέσει τις διάφορες εποχές. Θα μπορούσαν να σκηνοθετηθούν για το φιλμ οι ακόλουθες συναυλίες:

Κατά Σαδδουκαίων (Αθήνα)
Οι μεταμορφώσεις του Διονύσου (Passau)
Μήδεια - όπερα (St. Petersburg)
Requiem (Αμβούργο)
Canto General (Ferropolis)
Ζορμπάς μπαλλέτο (Μόναχο)
διάφορες συναυλίες με τραγούδια
κ. ά.

Αυτές οι συναυλίες θα βιντεοσκοπηθούν κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτοτελώς για την τηλεόραση και για την αγορά video. Αυτό θα σήμαινε συγχρόνως ένα πρόσθετο εισόδημα για τους παραγωγούς.

Το φιλμ πρέπει από τα πρώτα λεπτά να είναι επιβλητικό και να απορροφά τον θεατή. Με την συνύπαρξη μουσικής, έντασης και ιστορίας πρέπει να προκαλείται στον θεατή η επιθυμία να δει "κι άλλο". Αυτή την πνοή θέλω να δώσω στο φιλμ. Ο ίδιος ο Θεοδωράκης θα είναι η αφορμή για το παρόν και για τις αναδρομές. Μόνο έτσι θα είναι δυνατό να ταυτιστεί ο θεατής με τη μοίρα του "συνθέτη" και με τη μοίρα της Ελλάδας.

Δημήτρης Κούτουλας
Γ' Σεπτεμβρίου 37, 164 52 Αργυρούπολη
Τηλ. 99 54 160, Φαξ 99 67 154

Αθήνα, 15 Νοεμβρίου 1999

Προς την κ. Μενδώνη
Γενική Γραμματέα ΥΠΠΟ
Φαξ: 8201379

Θέμα: **Πρωτοχρονιά 2000**

Αξιότιμη κ. Μενδώνη,

Σας στέλνω μια συνοπτική περιγραφή της συνολικής πρωτοχρονιάτικης παραγωγής που θα επιμεληθεί ο κ. Gert Hof.

1. Συναυλία με έργα Μάνου Χατζιδάκι — 21:30-22:30
Φωτισμός σκηνής με παράλληλο διακριτικό φωτισμό της Ακρόπολης

2. Συναυλία με έργα Μίκη Θεοδωράκη — 22:45-23:47
Φωτισμός σκηνής με εντονότερο φωτισμό της Ακρόπολης

3. «Της δικαιοσύνης ήλιε» (playback) - ζωντανή σύνδεση με το BBC — 23:48-23:50
Φαραντούρη, Φραγκούλης, χορωδία, ορχήστρα
Ζωντανός φωτισμός της σκηνής και έντονος φωτισμός της Ακρόπολης

4. Ολυμπιακός Ύμνος (playback) - ζωντανή σύνδεση με το BBC — 23:50-23:52
Μεικτή χορωδία στα Προπύλαια
Έντονος φωτισμός των Προπυλαίων με προβολείς διαφόρων τύπων
Πυροτεχνήματα σχηματίζουν τους πέντε ολυμπιακούς κύκλους

5. Βυζαντινός Ύμνος (playback) — 23:53-23:56
Ανδρική χορωδία στον Παρθενώνα (οι χορωδοί θα στέκονται μεταξύ των κιόνων)
Μνημειώδης φωτισμός της Ακρόπολης, φωτιές σε ειδικές λεκάνες και «ρωμαϊκά φώτα» γύρω από τον Παρθενώνα

6. Εθνικός Ύμνος (playback) — 23:57-23:59
Παιδική χορωδία γύρω από την Ακρόπολη
Έντονος γαλάζιος φωτισμός και λευκά πυροτεχνήματα

...2

7. Αλλαγή του χρόνου 24:00
600 κομπάρσι με δάδες περιστοιχίζουν τα τείχη της Ακρόπολης καθώς και τον Παρθενώνα, εκατοντάδες φωτιές συμβολίζουν την Ολυμπιακή Φλόγα

8. Πρόγραμμα με ειδικούς φωτισμούς και πυροτεχνήματα 00:01-00:15
Μνημειώδης αρχιτεκτονική φωτός, η οποία καταλήγει σε ένα μεγάλο πυροτέχνημα (σε ύψος 250 μέτρων)

Η «φωτιστική παράσταση» (light event) θα διαρκέσει συνολικά από τις 23:48 έως τις 00:15. Κατά τη διάρκειά της θα σχηματιστούν τρεις «κύκλοι φωτός»:
- γύρω από τον Παρθενώνα
- κτά μήκος των τειχών της Ακρόπολης (πάνω στο Βράχο)
- γύρω από την Ακρόπολη (στους πρόποδες του Βράχου).

Πάνω στην Ακρόπολη θα χρησιμοποιηθούν φωτιές σε ειδικές λεκάνες, «ρωμαϊκά φώτα» και βεγγαλικά, όχι όμως πυροτεχνήματα. Τα πυροτεχνήματα θα εκτοξευτούν από την πλατεία δίπλα στα εκδοτήρια εισιτηρίων της Ακρόπολης. Πρόκειται για υλικά υψηλής ποιότητας και ασφάλειας, τα οποία δεν αφήνουν κατάλοιπα.

Στην Ακρόπολη θα χρησιμοποιηθούν επίσης προβολείς. Συγκεκριμένα:
- Θα τοποθετηθούν προβολείς περιμετρικά του Βράχου (δίπλα στους υπάρχοντες προβολείς).
- Θα τοποθετηθούν προβολείς γύρω από τον Παρθενώνα, καθώς και κάτω από τα Προπύλαια.
- Θα τοποθετηθούν προβολείς εντός του Παρθενώνα.
- Θα τοποθετηθούν προβολείς εντός των Προπυλαίων.

Οι προβολείς σε καμμία περίπτωση δεν θα ακουμπήσουν σε μάρμαρα. Θα τοποθετηθούν στις υπάρχουσες σκαλωσιές του Παρθενώνα καθώς και σε τρίποδες, οι οποίοι με τη σειρά τους θα τοποθετηθούν πάνω σε επίπεδες ξύλινες βάσεις.

Με εκτίμηση,

Δημήτρης Κούτουλας

FOR THE 75th BIRTHDAY

OF

MIKIS THEODORAKIS

FIRE MUSIC
2 0 0 0

ATHENS
2000

© by Gert Hof

256

MUSIC

MIKIS THEODORAKIS

IDEA / CONCEPT / SCRIPT
DIRECTION / LIGHT

GERT HOF

© by Gert Hof

257

FIRE MUSIC 2000

PART 1

LIGHT INSTALLATION

PART 2

LASER INSTALLATION

PART 3

LIGHT - LASER INSTALLATION

PART 4

FIRE INSTALLATION

PART 5

LIGHT - LASER - FIRE INSTALLATION

PART 6

HIGH FIREWORKS INSTALLATION

PART 7

LIGHT - LASER - FIRE -
HIGH FIREWORKS INSTALLATION

© by Gert Hof

FIRE MUSIC 2000

On the occassion of the turn of the millennium and the 75th birthday of Mikis Theodorakis, the idea for FIRE MUSIC 2000 was born. The event will take place in Athens on December 31, 1999, with an exclusive composition and text by Mikis Theodorakis. On Juli 29, 1999, the world-famous composer will celebrate his 75th birthday.

FIRE MUSIC 2000 is a synthesis of arts in two ways. On the one hand, various art genres like music, fire art, pyro art, light, laser, choreography and architecture will be combined in one show. On the other hand, there is the combination of tradition, nature and history.

The idea, concept, art direction, choreography, architecture, composition of colors and light, and the direction music will be in the hands of Gert Hof.

The ideal scene for Mikis Theodorakis' FIRE MUSIC is the Greek capital Athens with its unique architecture and culture.
The choreography of fire, light, balloons, laser and high fireworks of the show will be based on the FIRE MUSIC 2000 composition by Mikis Theodorakis. The music will be released on CD with the same title.
The extraordinary height of the fireworks will be between 200 and 300 meters (ordinary fireworks rise only 50-70 meters high).

The FIRE MUSIC 2000 concept consists of 7 different parts:

Part 1 of FIRE MUSIC 2000 will be a huge building of light on two levels: the ground and the space between the ground and the sky. This part will only use light as a medium, produced in various colors and qualities. (from PAR 64 to Space Cannon "Black Devil 10000", reaching 35 kilometers far). Due to the architecture of light, this first part will be second to nothing ever seen before.

© by Gert Hof

Part 2 will use various laser cannons reaching up to 40 kilometers far with all variations of colors and scanners. Thus, the landscape of laserbeams created will be visible wide over the city of Athens.

Part 3 is a fusion of the first and second, combining light and laser architecture.

Part 4 will use fire as a medium. The fire (e.g. in columns of up to 20 meters) will appear on two levels: on ground, the sky and the space in between. The resulting choreography of fire will be the middle part of FIRE MUSIC 2000.

Part 5 will combine the first four.

Part 6 consists of the high fireworks following a special choreography.

Part 7 will be the climax of the show combining all elements in one immense final with music, laser, light, fire and high fireworks. As an international cultural highlight, this installation will mark the future image of Athens as a city and as the place of the 2004 Olympic Games worldwide.

The FIRE MUSIC 2000 images created in the sky can only be understood in combination with the music. Therefore, an extraordinary concept was made. A radio station will introduce this international cultural highlight, the FIRE MUSIC 2000 soundtrack and present the sponsor in advance.

The FIRE MUSIC 2000 will be presented live on December 31, 1999, conducted by Mikis Theodorakis. Actor Anthony Quinn will recite the text live.

To guarantee the best sound quality for as many viewers as possible, on the day the fireworks start, cheap and simple walkmans for radio reception will be sold.

© by Gert Hof

At night, the music can be heard live. In addition, the radio station will broadcast the soundtrack all over Athens while the fireworks are taking place. Thus, even in the suburbs people can watch the fireworks and listen to the FIRE MUSIC 2000 on the radio, making it possible to take part in the show just by posessing the walkman and understand the images of fire on the Athens sky.

The structure of this mutimedia show will be explained by the radio station, by other public media and PR-activities. On the walkman itself, the sponsor could be presented like this: "FIRE MUSIC 2000 by Theodorakis in Athens... presented by ...".

It is easy to foresee the effectiveness and presence of the event, presenting a positive image worldwide for the sponsor, the city of Athens and the 2004 Olympic Games.

Obviously, most of the viewers of FIRE MUSIC 2000 and a lot of other citizens will buy the walkman. Without it, people cannot follow the show in its complexity as a synthesis of arts. Apart from that, it will be an original souvenir of FIRE MUSIC 2000 by the sponsor, reaching people of all ages from four to a hundred.

Dimension and exclusiveness of FIRE MUSIC 2000 will make this event a worldwide media event. The filmed version could be used for international PR activities for the city of Athens; the 2004 Olypics and the sponsor. It will be a unique filmed document.

The sponsor or the city of Athens would not only be presenting the FIRE MUSIC 2000 event, but also the walkman and the CD (with the FIRE MUSIC soundtrack) both bearing the sponsor's name.
By the selling of both products, the sponsor or the city of Athens would make immediate profit.

© by Gert Hof

The immense potentials of this event for Athens, the 2004 Olympic Games and the sponsor are obvious.

The FIRE MUSIC 2000 would present Athens all over the world as the coming Olympic City and as an extraordinary place for all kinds of events.
Moreover, the event will attract sponsors and investors for the 2004 Olympic Games.

Gert Hof — Berlin, February 20, 1999

© by Gert Hof

Από Δημήτρη Κούτουλα

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ 2000: ΕΠΙΛΟΓΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

1. Προδιαγραφές για την επιλογή της μουσικής

1.1. Χρήσεις της μουσικής
- κεντρική (επίσημη) συναυλία
- ζωντανή τηλεοπτική μετάδοση στην Ελλάδα τη νύχτα της Πρωτοχρονιάς
- μετάδοση στιγμιοτύπων από τα ελληνικά δελτία ειδήσεων
- μετάδοση στιγμιοτύπων από τα ξένα ειδησεογραφικά πρακτορεία
- έκδοση βιντεοκασέτας
- δισκογραφική παραγωγή

1.2. Κοινό
- οι επίσημοι προσκεκλημένοι και οι άλλοι ακροατές της συναυλίας
- οι Έλληνες θεατές της ζωντανής τηλεοπτικής μετάδοσης
- οι Έλληνες θεατές των δελτίων ειδήσεων
- οι θεατές των δελτίων ειδήσεων παγκοσμίως
- αγοραστές δίσκων στην Ελλάδα
- αγοραστές δίσκων διεθνώς
- αγοραστές βιντεοκασετών στην Ελλάδα
- αγοραστές βιντεοκασετών διεθνώς

1.3. Μουσική
- τραγούδια που προσφέρονται για διασκευή (συμφωνική ορχήστρα)
- τραγούδια που θα ικανοποιήσουν το ελληνικό ακροατήριο (τόσο το κοινό της συναυλίας όσο και τους τηλεθεατές της ζωντανής μετάδοσης)
- τραγούδια που θα αποτελέσουν ένα ενδιαφέρον άκουσμα για ξένο ακροατήριο
- ένα τραγούδι που θα παιχτεί κατά κόρον στα ελληνικά δελτία ειδήσεων
- ένα τραγούδι που θα σταλεί από τα ξένα ειδησεογραφικά πρακτορεία στους τηλεοπτικούς σταθμούς παγκοσμίως

2. Προτεινόμενο πρόγραμμα

Μέρος Α': Δοξαστικό (15 λεπτά)

Μέρος Β': 11 τραγούδια (45 λεπτά)

α.	Μάνα μου και Παναγιά **ή** Ήρθαν τα βάσανα νωρίς	Φραγκούλης
β.	Αστέρι μου, φεγγάρι μου	Φαραντούρη
γ.	Βρέχει στη φτωχογειτονιά **ή** Βραδιάζει **ή** Παράπονο	Φραγκούλης
δ.	Μαρίνα/Του μικρού Βοριά (ενιαία ενορχήστρωση)	Φαραντούρη
ε.	Είχα φυτέψει μια καρδιά	Φαραντούρη
στ.	Όμορφη πόλη	Φραγκούλης
ζ.	Περιγιάλι	Φαραντούρη
η.	Μαργαρίτα Μαργαρώ	Φραγκούλης
θ.	Στρώσε το στρώμα σου	Φραγκούλης
ι.	Μυρτιά	Φαραντούρη
ια.	Αν θυμηθείς τ' όνειρό μου (ντουέτο)	Φαραντούρη/Φραγκούλης

για την αλλαγή του χρόνου:

Τη Ρωμιοσύνη μην την κλαις — **Φαραντούρη** και χορωδία

Καλλιγραφία ?
κείμενο ?

Με το Γιώργο Λογοθέτη συνδέομαι φιλικά
και συνεργάζομαι από το 1970 όταν [illegible]
[illegible] προγράμματα στη Σχολή [illegible]
τη Στοκχόλμη. ~~[illegible]~~
Ο Γιώργος Λογοθέτης έκανε δύο [illegible] επάνω
στη δράση ποίηση και καλλιτεχνική και το έργο
μου [illegible] μερικά από τα πιο σημαντικά
ντοκουμέντα από όσα με αφορούν.
Έχει αποκτήσει γνώση στις τεχνικές του ήχου
και διαθέτει φαντασία και έμπνευση έτσι
ώστε πέρα από τη δική [illegible] του
αρχείων ή ταινίας του να διαπιστώσει από
καλλιτεχνική αισθητική και γενικότερα
ευαισθησία.
Είναι εργατικός, αξιόπιστος σε ό,τι αναλαμβάνει
και ο συνεργάτης γνωρίζει κάθε φορά
καλά από που θέλει.
Τον θεωρώ τον συνεργάτη τον εξαίρετο
στο τομέα του [illegible] ντοκουμέντων
[illegible].

264

INNER MUSIC
Free Paper For Advanced Music Lovers 1999 Fall/Winter
MARY BLACK
COVER ARTIST
YUHKI KURAMOTO
MANFRED MANN'S EARTH BAND
BANG GANG
GARBRIELA
INTUITION
ACT
MIKIS THEODORAKIS
RUSSIAN SOUL
PAUL GALBRAITH
CANTUS
1999 VOL.1

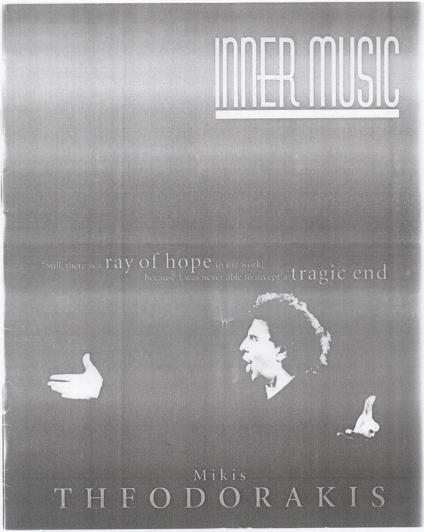
INNER MUSIC
"Still, there is a ray of hope in my work,
because I was never able to accept a tragic end."
Mikis
THEODORAKIS

자유여, 내 조국의 아픔이여....

ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

국내 드라마 음악으로 사용되었던 <기차는 8시에 떠나고>만으로 제국주의와 억압에 항거했던 테오 도라키스의 의연한 정신과 예술가 양심을 평가할 수 있을까? 그가 쓴 'Z' 이나 '페드라' '조르바'의 영화음악만으로 그를 평가할 수 있을까? 최근 노벨 평화상 후보로 추앙받고 있는 테오도라키스. 그는 1000여곡이 넘는 민중 가곡외에도, 교향곡 5곡, 2곡의 발레음악, 2곡의 대작 오라토리오, 4개의 오페라 등 정통 클래식 작곡가로도 많은 작품을 썼다. 그의 다양한 작품들이 베일을 벗고 드디어 국내에 소개된다.

미키스테오도라키스

순수한 음악자체로 아름다운 음악이 있는가 하면, 음악속에 녹아든 작곡가의 정신이 음표 사이에서 빛날 때 그 음악이 더욱 아름다운 광채를 내뿜기도 한다. 테오도라키스가 바로 그런 경우다. 그는 우리시대의 진정한 시인이자 정치가, 음악가였다.

인간을 세상의 중심에 두고 평등과 자유를 실현했던 민주주의가 시작된 곳 그리스. 그러나 그리스의 현대사는 억압과 내전, 쿠테타가 이어진 비극과 격랑의 역사였다. 미키스 테오도라키스....그는 동료 작곡가 하지다키스와 함께 비극적인 그리스의 현대사 중심에 서서 독재에 항거하며 억압받는 민중의 삶에 가장 깊이 용해된 음악을 작곡했고 행동했던 음악가였다. 그의 음악은 그리스 국민의 가슴속에서 자유를 향한 외침으로 승화되어 결국 오늘의 자유가 있게 한 원동력이 되었다. 고국 땅을 다시 밟지 못하고 고인이 된 윤이상이나 독일 국가(國歌)를 작곡하고 진보적인 민중을 대변했던 한스 아이슬러같은 작곡가는 물론, 쇼팽이나 쇼스타코비치, 차이코프스키, 그리고 많은 민족주의 작곡가들이 조국에 대한 애정이 담긴 작품을 썼다. 그러나, 테오도라키스의 음악에는 그리스의 현대사가 있고, 조국의 아픔을 가슴깊이 감싸안은 사랑이 있고, 무엇보다도 소중한 예술가 양심과 의연한 정신이 녹아 있어 더욱 소중한 의미를 갖는다. 국내에 소개된 몇 안되는 민중가곡 음반만으로는 그의 예술을 온전히 이해할 수도, 그의 고결한 정신을 깊이 만날 수도 없다. 누군가 그랬다. '기교가 끝나는데서 예술은 시작된다' 고. 그가 직접 부르는 그의 노래(INT3095)를 듣노라면 이 말을 절로 실감하게 된다. 그리스를 침공한 독일군도, 50만명이 넘는 시민이 희생된 내전의 비극도, 그리고 이어진 7년간의 혹독한 군부 독재도 그의 노래를 막지 못했다. 그는 자유를 노래했고, 지순한 사랑과, 애틋한 이별과, 조국을 노래했다. (그의 노래들은 자신의 시나 유명 시인의 시에 곡을 붙인 것이 대부분이다. 그리스에서는 Laiki Moussiki: '심오한 대중음악' 으로 불리며 전 국민적인 사랑을 받았다) 망명지 파리에서도, 이카리아섬의 감옥에서도, 마크로니소스 군수용소의 강제노동 속에서도, 부블리나스 경찰서의 고문 속에서도 테오도라키스의 음악의 불꽃은 꺼지지 않고, 교향곡과 관현악 작품들, 그리고 많은 노래를 탄생시켰다. '아직도 내 작품에는 희망의 빛이 있다. 나는 비극적인 종말을 결코 받아들일 수 없기 때문이다' '신포니에타'를 두고 그가 남긴 말이었다. '예술의 정신'을 다시 한 번 상기시키는 말이다. '예술은 간 데 없고 상술만 남는다' 는 말이 진리처럼 여겨지는 요즘, 예술의 사회 참여를 바라보는 시각의 논쟁보다는 그의 작품이, 그의 정신이 주는 감화가 더욱 소중한 것이 아닐까?

<씨앤엘 뮤직 클래식부>

INT 3095

테오도라키스가 부르는 그의 노래들

가슴깊이 전해지는 테오도라키스의 떨리는 음성....얼마전 TV에서 방영되었던 테오도라키스 특집의 Ending곡으로 사용되어 듣는 이의 마음을 적셨던 〈사랑스런 도시여〉를 시작으로 〈웃는 소년〉〈밤 이 오면 나는 문을 연다네〉〈11월 18일〉〈나는 길을 잃었네〉등 그가 직접 부르는 소중한 노래 12곡이 실려있다. 테오도라키스의 음성으로 듣는 그의 노래는 가창력의 차원을 넘어 가슴을 뭉클하게하는 깊은 메시지를 담고 있다.

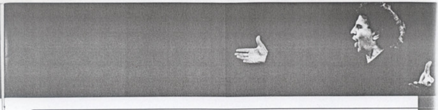

테오도라키스: 교향곡1번 아다지오

•지휘: 테오도라키스
성 페테르스부르크 스테이트 카펠라 심포니 오케스트라

1948년 그리스 내전 당시 수감되었던 이카리아 섬에서 작곡된 교향곡 1번은 자유를 향해 이어지는 끝 없는 항거와 그리스의 민족적인 요소를 담은 작품이며, 아다지오는 보스니아내전 희생자들을 위한 추모곡으로 플루트와 클라리넷, 트럼펫 솔로와 오케스트라가 비장한 선율을 연주한다.

INT 3176

테오도라키스: 심포니에타 / 계엄령

•지휘 : 테오도라키스 / 콘트랄토 : 마리아 파란투리
인터내셔널 푸랑크푸르트 실내악단

심포니에타는 1947년 내전으로 신음하는 그의 조국에 대한 사랑을 표현한 작품으로, 수감 생활 중에 썼다. 이 곡은 교향곡 1번의 모태가 된 중요한 작품으로, 그는 이 작품을 두고 '아직도 나의 음악에는 희망의 빛이 있다. 나는 비극적인 종말을 결코 받아들일 수 없기 때문이다' 라고 회고 했다.

INT 3259

테오도라키스 : 칸토 올림피코

•지휘 : 루카스 카리티노스
그리스 방송합창단과 오케스트라

사마란치 국제올림픽 위원장의 위촉으로 1992년 바르셀로나 올림픽을 위해 쓴 이 작품은 올림픽의 발생지인 그리스의 정신과 올림픽 정신을 피아노를 포함한 오케스트라와 합창, 독창으로 표현한 대규모의 작품이다. 디미트라 만다와 테오도라키스가 가사를 썼고, 그의 많은 노래들에서 모티브를 가져온 것도 특징이다.

INT 3107

테오도라키스: 발레 모음곡 '알렉시스 조르바' 전곡 (2CD)

모든 것을 투자했던 사업의 참담한 실패와 절망조차도 한 자락 춤으로 승화시켰던 영화 '희랍인 조르바' 와 카잔차키스의 소설....조르바는 영혼의 진정한 자유인이었고 그는 평생을 억압속에서 살아야했던 테오도라키스가 바라보았던 삶이었다. 이 발레 음악은 오케스트라와 합창과 독창, 2명의 부주키 연주로 표현을 극대화시킨 작품이다.

INT 3163

테오도라키스 발레 모음곡 '알렉시스 조르바' 발췌 (1CD)

•지휘 : 테오도라키스 / 헝가리안 국립 오케스트라와 합창단

1964년에 발표된 앤소니 퀸 주연의 영화 '조르바' 는 카잔차키스의 소설 '희랍인 조르바' 를 바탕으로 만든 걸작으로 테오도라키스는 이 영화의 음악을 썼고, 1988년에는 대작 발레 모음곡을 썼다. 너무나 유명한 〈조르바의 춤〉에서 그리스의 민속악기 부주키와 오케스트라가 절정을 향해 치닫는 장면도 압권이지만 4번트랙 〈호르텐스 부인〉의 가슴을 쓸어주는 첼로 선율은 아무도 잊지못할 것이다.

INT 3103

테오도라키스 오라토리오 <칸토 제네랄> (2CD)

•지휘 : 루카스 카리티노스 /베를린 방송합창단과 연주자

1970년 군부로부터 해외로 추방당한 테오도라키스는 다시 파리를 찾았고 여기서 그는 망명생활을 하던 칠레의 위대한 민족 시인 네루다를 만나 이 작품을 썼다. 이 작품은 네루다의 시에 테오도라키스가 곡을 붙인 것으로, 독재로 조국을 등져야 했던 두 예술가의 고결한 혼이 서린 우리시대의 걸작이다.

INT 3114

테오도라키스 : 교향곡4번

•지휘 : 루카스 카리티노스 / 아테네 교향악단과 합창단

그리스의 비극을 담은 여러 노래를 모티브로 써서 더욱 심화시킨 것이 이 작품이다. 테오도라키스는 이 작품을 소나타 형식을 과감히 버린 〈벽화〉에 비유했다. 괴테가 파르테논 신전을 〈얼어붙은 음악〉으로 표현했듯이....그는 다른 교향곡(1,2,3,7번)보다도 4번 교향곡이 가장 그리스적이라고 말 한다. 바로 〈이성〉과 〈신화〉의 세계다.

INT 3136

테오도라키스 : 교향곡 7번 <봄의 교향곡>

•지휘: 헤르베르트 케겔/ 드레스덴 관현악단
프라하 방송 합창단/ 프라하 소년합창단 외

4악장이지만 일반적인 교향곡과 다른 구성을 하고 있는 이 작품은 야니스 리소스와 요르고스 콜로 키스의 시에 곡을 붙인 것으로 테오도라키스는 이 작품에서 '봄과 봄의 소멸' 로 상징화된 일생의 사이클을 그린다. 탄생과 인생, 죽음 그리고 삶의 연속....이 작품은 그가 함께 아픔을 겪었고 몸부림쳤던 조국을 향한 고백이다.

INT 3131

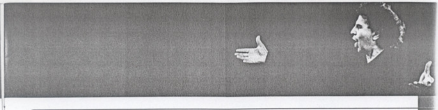

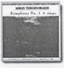

INT 3176

테오도라키스: 교향곡1번 아다지오

•지휘: 테오도라키스
성 페테르스부르크 스테이트 카펠라 심포니 오케스트라

1948년 그리스 내전 당시 수감되었던 이카리아 섬에서 작곡된 교향곡 1번은 자유를 향해 이어지는 끝 없는 항거와 그리스의 민족적인 요소를 담은 작품이며, 아다지오는 보스니아내전 희생자들을 위한 추모곡으로 플루트와 클라리넷, 트럼펫 솔로와 오케스트라가 비장한 선율을 연주한다.

INT 3103

테오도라키스
발레 모음곡 '알렉시스 조르바' 발췌 (1CD)

•지휘 : 테오도라키스 / 헝가리안 국립 오케스트라와 합창단

1964년에 발표된 앤소니 퀸 주연의 영화 '조르바'는 카잔차키스의 소설 '희랍인 조르바'를 바탕으로 만든 걸작으로 테오도라키스는 이 영화의 음악을 썼고, 1988년에는 대작 발레 모음곡을 썼다. 너무나 유명한 〈조르바의 춤〉에서 그리스의 민속악기 부주키와 오케스트라가 절정을 향해 치닫는 장면도 압권이지만 4번트랙 〈호르텐스 부인〉의 가슴을 쓸어주는 첼로 선율은 아무도 잊지못할 것이다.

INT 3259

테오도라키스: 심포니에타 / 계엄령

•지휘 : 테오도라키스 / 콘트랄토 : 마리아 파란투리
인터내셔널 푸랑크푸르트 실내악단

심포니에타는 1947년 내전으로 신음하는 그의 조국에 대한 사랑을 표현한 작품으로, 수감 생활 중에 썼다. 이 곡은 교향곡 1번의 모태가 된 중요한 작품으로, 그는 이 작품을 두고 '아직도 나의 음악에는 희망의 빛이 있다. 나는 비극적인 종말을 결코 받아들일 수 없기 때문이다' 라고 회고 했다.

INT 3114

테오도라키스
오라토리오 <칸토 제네랄> (2CD)

•지휘 : 루카스 카리티노스 /베를린 방송합창단과 연주자

1970년 군부로부터 해외로 추방당한 테오도라키스는 다시 파리를 찾았고 여기서 그는 망명생활을 하던 칠레의 위대한 민족 시인 네루다를 만나 이 작품을 썼다. 이 작품은 네루다의 시에 테오도라키스가 곡을 붙인 것으로, 독재로 조국을 등져야 했던 두 예술가의 고결한 혼이 서린 우리시대의 걸작이다.

INT 3107

테오도라키스 : 칸토 올림피코

•지휘 : 루카스 카리티노스
그리스 방송합창단과 오케스트라

사마란치 국제올림픽 위원장의 위촉으로 1992년 바르셀로나 올림픽을 위해 쓴 이 작품은 올림픽의 발생지인 그리스의 정신과 올림픽 정신을 피아노를 포함한 오케스트라와 합창, 독창으로 표현한 대규모의 작품이다. 디미트라 만다와 테오도라키스가 가사를 썼고, 그의 많은 노래들에서 모티브를 가져온 것도 특징이다.

INT 3136

테오도라키스 : 교향곡4번

•지휘 : 루카스 카리티노스 / 아테네 교향악단과 합창단

그리스의 비극을 담은 여러 노래를 모티브로 써서 더욱 심화시킨 것이 이 작품이다. 테오도라키스는 이 작품을 소나타 형식을 과감히 버린 〈벽화〉에 비유했다. 괴테가 파르테논 신전을 〈얼어붙은 음악〉으로 표현했듯이....그는 다른 교향곡(1,2,3,7번)보다도 4번 교향곡이 가장 그리스적이라고 말 한다. 바로 〈이성〉과 〈신화〉의 세계다.

INT 3163

테오도라키스: 발레 모음곡
'알렉시스 조르바' 전곡 (2CD)

모든 것을 투자했던 사업의 참담한 실패와 절망조차도 한 자락 춤으로 승화시켰던 영화 '희랍인 조르바'와 카잔차키스의 소설....조르바는 영혼의 진정한 자유인이었고 그는 평생을 억압속에서 살아야했던 테오도라키스가 바라보았던 삶이었다. 이 발레 음악은 오케스트라와 합창과 독창, 2명의 부주키 연주로 표현을 극대화시킨 작품이다.

INT 3131

테오도라키스 : 교향곡 7번 <봄의 교향곡>

•지휘: 헤르베르트 케겔/ 드레스덴 관현악단
프라하 방송 합창단/ 프라하 소년합창단 외

4악장이지만 일반적인 교향곡과 다른 구성을 하고 있는 이 작품은 야니스 리소스와 요르고스 콜로 키스의 시에 곡을 붙인 것으로 테오도라키스는 이 작품에서 '봄과 봄의 소멸'로 상징화된 일생의 사이클을 그린다. 탄생과 인생, 죽음 그리고 삶의 연속....이 작품은 그가 함께 아픔을 겪었고 몸부림쳤던 조국을 향한 고백이다.

ΩΔΕΙΟ
ΒΟΡΕΙΟΥ
ΕΛΛΑΔΟΣ
Ετος ιδρύσεως 1942

ΟΡΧΗΣΤΡΑ & ΧΟΡΩΔΙΑ
ΩΔΕΙΟΥ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΒΙΟΛΙΑ Ι
ΒΙΟΛΙΑ ΙΙ
ΒΙΟΛΕΣ
ΤΣΕΛΑ
ΞΥΛΙΝΑ ΠΝΕΥΣΤΑ

S = 22
A = 20
(T& B = 12)

ΤΟ ΡΕΠΕΡΤΟΡΙΟ ΝΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ

ή ΤΕΤΡΑΦΩΝΗ	**SI SII** **AI AII**
ή ΤΡΙΦΩΝΗ	**SI SII** **A**
ή ΔΙΦΩΝΗ	**S - A**
ή ΤΕΤΡΑΦΩΝΗ	**S.A T.B**

ΠΑΤΡΩΝΑΣ ΓΙΩΡΓΟΣ
ΔΙΕΥ/ΝΤΗΣ ΧΟΡΩΔΙΑΣ
ΤΗΛ. 0944770736
(ΤΗΛ. ΩΔΕΙΟΥ 422742, 422885)

ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΝΤΩΝΗ ΣΑΜΑΡΑΚΗ

Ο Αντώνης Σαμαράκης είναι ένας από τους γλυκύτερους ανθρώπους που συνάντησα στη ζωή μου. Δεν προκαλεί. Δεν προσβάλλει. Δεν βρίζει, όπως κάνουν πάρα πολλοι στους καιρούς μας, δήθεν για να ταράξουν τα νερά. Σεμνός, διακριτικός, τρυφερός, δίνει τις καθημερινές του μάχες για να βοηθήσει τον ανυπεράσπιστο άνθρωπο που αδικείται και κυρίως το παιδί. Δεν είναι καθόλου τυχαίο που βρίσκεται στην καρδιά της UNISEF και προεδρεύει της Βουλής των Εφήβων. Δεν είναι καθόλου τυχαίο που συχνά σηκώνεται τα χαράματα για να αναλάβει υπηρεσία ως "σχολικός τροχονόμος" ή σπεύδει να τηλεγραφήσει τα συγχαρητήριά του σ' ένα μαθητή που διάβασε κάποιο ποίημα του σ' ένα σχολικό έντυπο και το βρήκε εμπνευσμένο.

Γνωρίζω, από προσωπική εμπειρία, ότι οι νέοι τον λατρεύουν. Γνωρίζω ότι τα βιβλία του έχουν μεταφρασθεί σε όλες σχεδόν τις γλώσσες του κόσμου, σε εκατομμύρια αντίτυπα. Και δεν το θεωρώ καθόλου παράξενο. Ενας συγγραφέας-μάστορας, όπως αυτός, με άγρυπνη συνείδηση, με ουσιαστική αγάπη για τον άνθρωπο, ένας πεζογράφος ορκισμένος εχθρός κάθε είδους ολοκληρωτισμού, με θεματολογία που καλύπτει όλα τα μεγάλα προβλήματα της εποχής μας μετουσιώνοντάς τα σε υψηλή τέχνη, δεν μπορεί παρά να θριαμβεύει. Γιατί αυτός ο θρίαμβος είναι πράξη δικαιοσύνης.

Μίκης Θεοδωράκης

****
*** TX REPORT ***
****

TRANSMISSION OK

TX/RX NO	1222
CONNECTION TEL	3621187
CONNECTION ID	
ST. TIME	30/11 23:40
USAGE T	00'44
PGS.	1
RESULT	OK

1999

κ. Ρ Ι Ζ Ο Υ

Αγαπητή κ. Ρίζου,

Ο κ. Θεοδωράκης έλαβε την λίστα με τα CD που προτίθεται να εκδόσει η Εταιρία ΛΥΡΑ και θα ήθελε να παρατηρήσει τα εξής:

Το CD με τον τίτλο "Απονες Εξουσίες" περιέχει τραγούδια πολύ γνωστά, το δε ομώνυμο τραγούδι προέρχεται από τον δίσκο "Στην Ανατολή" της ΜΙΝΩΣ-ΕΜΙ. Ο κ. Θεοδωράκης δεν θεωρεί ιδιαίτερα σημαντική την έκδοσή του (εκτός των προβλημάτων που ενδέχεται να δημιουργηθούν με την ΜΙΝΩΣ-ΕΜΙ), ενώ αντίθετα θεωρεί απαραίτητη την έκδοση σε CD του δίσκου "ΤΡΕΙΣ ΚΥΚΛΟΙ" με την Μαργαρίτα Ζορμπαλά, που ήδη έχει κυκλοφορήσει εδώ και χρόνια από την ΛΥΡΑ.

Επίσης θεωρεί πολύ πιο σημαντικό να εκδοθούν τα "Λιανοτράγουδα" στην πρώτη τους εκτέλεση με την Μ. Φαραντουρη, Π. Πανδή κ.λπ. και με τον ίδιο τον Θεοδωράκη στα τραγούδια "Εδώ σωπαίνουν τα πουλιά" και "Τη Ρωμιοσύνη μην την κλαις". Πρόκειται για τον δίσκο που κυκλοφόρησε στο εξωτερικό επί δικτατορίας έχοντας στο εξώφυλλο το πρόσωπο ενός αγάλματος που δακρύζει. Ο κ. Θεοδωράκης πιστεύει ότι από πλευράς δικαιωμάτων είναι ελεύθερο, όμως αυτό θα πρέπει βεβαίως να ερευνηθεί.

Επειδή από Τρίτη 19.10.99 ο κ. Θεοδωράκης φεύγει στη Ρωσία, όπου θα παραμείνει περίπου 20 μέρες (και αυτή τη φορά θα λείψω κι εγώ), παρακαλώ επικοινωνείστε με τον κ. Σαμαρτζή (3646667, 3645691) για το θέμα της αντικατάστασης των δύο αυτών CD και για οποιοδήποτε άλλο θέμα ανακύψει σχετικά με την έκδοση της κασετίνας της "ΛΥΡΑ".

Ευχαριστώ πολύ.

Από το γραφείο του Μ. Θεοδωράκη,

Ε Παρμενίδα

****
*** TX REPORT ***
****

TRANSMISSION OK

TX/RX NO	1066
CONNECTION TEL	3645168
CONNECTION ID	
ST. TIME	19/10 05:40
USAGE T	00'43
PGS.	1
RESULT	OK

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ
ηχογραφήσεις από τα χρόνια της εξορίας

Δώρο 1 cd

MIKIS THEODORAKIS BEST

Ο Μίκης Θεοδωράκης είναι από τους τελευταίους, αν όχι ο τελευταίος πλέον, των μεγάλων μουσουργών της πατρίδας μας που βρίσκονται εν ζωή.

Τώρα μπορείτε να αποκτήσετε 10 CD με ζωντανές ηχογραφήσεις από τα χρόνια της εξορίας του Μίκη Θεοδωράκη, 10 CD στα οποία παρελαύνουν τραγουδώντας, η ***Ειρήνη Παπά***, η ***Αφροδίτη Μάνου***, ο ***Πέτρος Πανδής***, η ***Μαρία Φαραντούρη***, και άλλοι, ο ίδιος ο ***Μίκης Θεοδωράκης*** και τέλος η γνωστή μας ***Milva***, πριν ακόμα γίνει διάσημη στον τόπο μας.

Ηχογραφήσεις σπάνιες, συλλεκτικές με τα πιο γνωστά έργα του συνθέτη, ένα αληθινό απόκτημα για τη μουσική σας βιβλιοθήκη, μα και ηχογραφήσεις που δεν θα βρείτε πουθενά αλλού.

Ένα ακόμα CD ΔΩΡΟ που επίσης δεν θα το βρείτε πουθενά αλλού. *Περιέχει 18 από τα σημαντικότερα τραγούδια που έγραψε και τραγούδησε ο ίδιος ο Μίκης,* ντοκουμέντο ιστορικό μα ταυτόχρονα και μουσική μνήμη του λαού μας.

Η σειρά αποτελείται από τα εξής έργα:

1) ΑΡΚΑΔΙΕΣ (I, VII, VIII)
2) Ο ΜΙΚΗΣ ΤΡΑΓΟΥΔΑΕΙ ΜΙΚΗ
3) Η ΕΙΡΗΝΗ ΠΑΠΠΑ ΣΕ 11 ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΜΙΚΗ
4) MILVA, 10 ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΜΙΚΗ
5) ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ-Η ΓΕΙΤΟΝΙΑ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ-ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ-ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΙΙ
6) ΜΙΚΗΣ, MAUTHAUSEN ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ
7) ΛΙΑΝΟΤΡΑΓΟΥΔΑ, ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΠΙΚΡΗΣ ΠΑΤΡΙΔΑΣ
8) Ο ΗΛΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΧΡΟΝΟΣ
9) ΑΝΤΑΡΤΙΚΑ
10) CONCERT DE MIKIS THEODORAKIS

7

ΠΡΟΝΟΜΙΑΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΣ

Προς την MAIL TRADE E.E. Βουλγαροκτόνου 6, 144 52 Μεταμόρφωση, Τηλ. 28 50 350, Φαξ: 28 16 753

Ναι! Παρακαλώ να μου στείλετε τα **10 CD** του **ΜΙΚΗ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ "Ηχογραφήσεις από τα Χρόνια της Εξορίας"** μαζί με το **CD ΔΩΡΟ, "MIKIS THEODORAKIS BEST"** καθώς και τα **15 CD Κλασικής Μουσικής με τα περιοδικά τους και το Binder για την αρχειοθέτησή τους.**
Δε στέλνω χρήματα τώρα. Τη συνολική αξία του έργου (35.000 δρχ. συν 2.500 δρχ. έξοδα αποστολής και συσκευασίας) θα πληρώσω μόλις το παραλάβω με έναν από τους τρόπους που σημειώνω παρακάτω.
Αν δε μείνω απόλυτα ικανοποιημένος από το έργο, έχω το δικαίωμα, μέσα σε 10 μέρες, να ζητήσω την αντικατάστασή του ή να το επιστρέψω και να μου επιστραφούν τα χρήματά μου, εκτός από τα έξοδα συσκευασίας και αποστολής χωρίς καμία άλλη υποχρέωση εκ μέρους μου.

☐ Μετρητά τη στιγμή της παραλαβής (αντικαταβολή), 35.000 - 10% έκπτωση =31.500 δρχ.
☐ Με εφάπαξ χρέωση της πιστωτικής μου κάρτας, 35.000 - 10% έκπτωση =31.500 δρχ.
☐ Με χρέωση της πιστωτικής μου κάρτας, σε 4 μηνιαίες δόσεις, 8.750 δρχ. η κάθε μία.

☐ MASTERCARD ☐ VISA ☐ DINERS

Αριθμός Κάρτας: ☐☐☐☐ ☐☐☐☐ ☐☐☐☐ ☐☐☐☐

Λήξη: ☐☐/☐☐

ΟΝΟΜΑ:....................................
ΕΠΩΝΥΜΟ:....................................
ΟΔΟΣ:.............................ΑΡ.:..........
ΠΟΛΗ:.............................Τ.Κ...........
ΤΗΛΕΦΩΝΟ:....................................
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΓΕΝΝΗΣΗΣ*: ..../........./.........
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: ..../........./.........

* Για τους κάτω των 18 ετών, η παραγγελία πρέπει να υπογράφεται και από τον κηδεμόνα τους.

ΥΠΟΓΡΑΦΗ

****
*** TX REPORT ***
****

TRANSMISSION OK

TX/RX NO	1122
CONNECTION TEL	0030 1 6207503
CONNECTION ID	ARITI SA ATHENS/
ST. TIME	12/11 20:59
USAGE T	02'08
PGS.	1
RESULT	OK

Αστέρη, γειά σου.

Σου θυμίζω

1) Κείμενο για το συμφωνικό Canto στα γερμανικά (για διαφήμιση Αντβέρπο)
2) e-mail με συνέντευξη δεν διαβάζεται τίποτα, είναι όλο τετραγωνάκια.
3) Κανένα νέο για δρόμους Αρχαγγέλου 1-3 τόμο; (Έκδοση Τσέπης)
4) Κανένα νέο από ηχογράφηση Ραψωδίας για τσέλο με Βασίλιεβα;
→ (5) Κανένα νέο για υπογραφές Nobel (Τσέχικη)
6) Κανένα νέο για Nothing in Mind;

Αύριο το πρωί πηγαίνω στο Μέγαρο να φωτοτυπήσω τα 5 Λυρικώτερα που του είπε ο Henning.

Αυτά προς το παρόν.

Πολλούς χαιρετισμούς.

Φιλιά στην Ina.

Ρένα

****
*** ERROR TX REPORT ***
****

TX FUNCTION WAS NOT COMPLETED

TX/RX NO	2237
CONNECTION TEL	00493044008884
CONNECTION ID	
ST. TIME	07/07 01:12
USAGE T	00'00
PGS.	0
	0 STOP

THE NORWEGIAN NOBEL COMMITTEE

DRAMMENSVEIEN 19
N-0255 OSLO
NORWAY

tel. (0047) 22 12 93 00

fax (0047) 22 12 93 10

****
*** TX REPORT ***
****

TRANSMISSION OK

TX/RX NO	2238
CONNECTION TEL	00493044008884
CONNECTION ID	
ST. TIME	07/07 01:14
USAGE T	00'31
PGS.	1
RESULT	OK

STATUTES OF

"THE EUROPEAN LUNG FOUNDATION"

Article 1 - Name, Duration

1.1 A body is founded, governed by Art. 80 and seq. of the Swiss Civil Code, called "The European Lung Foundation", hereinafter referred to as the "Foundation".)

1.2 The Foundation is created for an unlimited period of time.

Article 2 - Headquarters

2.1 The registered office of the Foundation is situated in Lausanne, State of Vaud, Switzerland.

2.2 It may be transferred to another location in Switzerland by a resolution of the Council of the Foundation (and with the approval of the supervising authority).

Article 3 - Objectives

The Foundation is devoid of any profit motive.

The Foundation's mission is to promote Respiratory Health in Europe in the following fields: Education, Patient Care, Public Health and Research and information of the public in these fields. In particular the Foundation has the following objectives:

- to promote basic, clinical and public health research in the field of respiratory health
- to collect, assess and disseminate scientific information concerning all aspects of lung health and disease
- to encourage and support continuous education in respiratory medicine
- generally to support and promote the European Respiratory Society and its actions

In order to attain these objectives, the Foundation will mainly allocate its resources to the organisation of vast projects in the field of respiratory health, such as subsidising European information campaigns, research projects, training programmes etc.

Article 4 – Financial situation of the Foundation

The founders attribute to the Foundation initial funds of CHF 150'000 in cash.

The capital can be raised at any time by other allocations from the founders, or any other person. The Council of the Foundation is applying to increase the financial situation by receiving private or public donations.

The financial situation of the Foundation has to be managed in accordance with the principle of the commercial management which is recognised by the authority. The risk has to be divided.

Organisation of the Foundation

Article 5

The organs of the Foundation are the Council of the Foundation, the auditor and the General Assembly of the associates ; the statute of the latter is conducted by the attached regulation.

6 Council of the Foundation

6.1 Composition

The Foundation is administered by a Council of the Foundation composed of ten directors who are working on a voluntary basis. The Council of the Foundation decides of the allowance given to the members or persons who are assigned to special assignments.

The Council of the Foundation is composed of the following persons, designated and issued by the European Respiratory Society.

A) Six of the directors come from the Executive Committee of the European Respiratory Society (hereinafter "ERS"):
   - the past president of ERS
   - the acting Secretary General of ERS
   - the acting Treasurer of ERS.
   - two heads of ERS Scientific Assemblies appointed by their peers for a non-renewable term of office of two years,
   - one person appointed by the Executive Committee of ERS for a non-renewable term of office of two years.

   These six Members will elect the Chairman of the Council.

B) Four other directors are co-opted by the six directors appointed above. They are selected for their reputation and the contribution they may make to the Foundation. They are appointed for a period of two years and are eligible for re-election.

Each director may give a written proxy to another director to represent him at Assemblies of the Council of the Foundation. However, one director may not act

as proxy holder for more than one other director. The proxy shall be invested with the most extensive of powers to represent the director concerned and vote in his or her name on all the items on the agenda of the Board Assembly.

6.2. Competence

The Council of the Foundation fulfils the supreme management of the Foundation. He has all the competence, which are not specially delegated to another organ by the statute or the regulation of the Foundation.

This encompasses the following deeds:

a) Regulations of the signature' s right and the representation of the Foundation.
b) Statutory nominations at the Council of the Foundation and the Organ of the Revision.
c) Approving the annual accounts before the General Assembly of the associates has approved it.

6.3. Internal regulation

The Council of the Foundation stipulates a regulation in accordance with the organisation and the management clause. The Council of the Foundation can change this regulation at any time. Every change requires the approval of the supervising authority.

The Council of the Foundation may delegate some of its tasks to one or several members or to a third party.

6.4 Notices of Assemblies

The Council of the Foundation meets when called by the Chairman or by two directors other than the co-opted Directors, by letter, telegram or fax, e-mail or by other electronic means, at least three weeks before the date set down for the Assembly. In cases of urgency, this period may be reduced to eight days.

Notices must absolutely include the date, place, time and agenda of the Assembly.

Assemblies can be held without prior notice provided that all the non-co-opted directors are present or represented. In such a case, the Assembly can be held through a telephone conference confirmed by faxes signed by each participant.

6.4.1 Powers

The Council of the Foundation has the most extensive powers for administering and managing the Foundation. It has power to carry out all lawful deeds necessary or useful for the realisation of the objectives of the Foundation.

This encompasses the following deeds in particular:

a) "nominating" and "recalling" the members of the Scientific Committee;
b) changing the place of the registered office; (subject to the approval of the supervising authority)
c) approving the general report of the managing director and the Treasurer's annual report;
d) making a proposal to the General Assembly concerning the procedure for admitting associates;
e) approving projects proposed by the Scientific Committee.

6.4.2 Quorum and Majority

The Council may only validly deal with its business if more than one-half of its members are present or represented and amongst them a majority of members named by the European Respiratory Society.

All decisions shall be taken on an absolute majority of votes.

6.4.3 Minutes

The resolutions of the Council of the Foundation are set down in minutes, signed by the Chairman of the Council and kept in a special register. All the directors shall receive a copy thereof.

6.5 Chairs

6.5.1 The Council appoints its Chairman ("Chairman of the Council of the Foundation") from amongst the six non-co-opted directors.

The Chairman of the Council of the Foundation chairs the Assemblies of the Council of the Foundation.

6.5.2 The Council appoints the President of the Foundation from amongst the four co-opted directors.

The President of the Foundation chairs the General Assemblies of associates. He may delegate any powers in this regard.

6.5.3 In the case of temporary or permanent incapacity of the President, the Council of the Foundation shall ensure he is replaced temporarily or permanently.

6.5.4 A President may be recalled by a decision of two-thirds of the votes of the members of the Council of the Foundation. In such event, the Council of the Foundation shall see to his replacement.

6.6 Daily Management and Special Powers

In the event the Foundation is dissolved, the net assets of the Foundation shall be allocated to a non-profit institution with similar or analogous objectives under Swiss law, namely the "European Respiratory Society"; the approval of the supervising authority remains reserved.

Article 12 - Amendments to the Statutes, Dissolution

12.1 Any proposal and decision (subject to 12.2) to amend the Statutes or dissolve the Foundation must emanate from the Council of the Foundation according to the regulation of the Foundation.

12.2 The approval of the supervising authority remains reserved.

Article 13 - Legal Representation

13.1 All deeds by the Foundation constituting an obligation for it shall be of no legal value unless they carry the signature of two members of the Council of the Foundation other than the co-opted Directors.

13.2 Court actions, both as plaintiff and defendant, are pursued by the Council of the Foundation represented by the person appointed by the Council of the Foundation.

Article 14 - Applicable Law

14.1 Any matter not covered by this Constitution shall be governed in accordance with the law of Switzerland and in particular the CCS, art. 80 and seq.